

ПОЛЬЩА ТА УКРАЇНА
У ТРИДЦЯТИХ–СОРОКОВИХ РОКАХ
XX СТОЛІТТЯ

POLSKA I UKRAINA
W LATACH TRZYDZIESTYCH–
CZTERDZIESTYCH XX WIEKU

ПОЛЬСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ 1939–1941

POLSKIE PODZIEMIE 1939–1941

ВІД
ВОЛИНІ
ДО
ПОКУТТЯ

OD
WOŁYNIA
DO
POKUCIA

*

3

С. М. Мухоморов
 НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНЕШНИХ ДЕЛ
 Ц-600681

ДЕЛО № 23569
 По обвинению *Владимир Васильевич*
Владимир Васильевич

Управление
 Отдел

Начато _____
 Окончено *22.12.1940* 1940 г.

После судебного рассмотрения и вступления в силу настоящего дела подлежит немедленному возвращению в 1-й Специальный отдел НКВД УССР К делу должна быть приобщена копия приговора. Основание: приказ НКВД, Прокуратуры и НКЮ СССР № 00359 от 10 апреля 1939 г.

РХИД НКВД-УССР
 13909

передача находящихся в производстве следственных дел, а также взятых на архива дел в другие отделы или органы НКВД, хотя бы и временно, производится исключительно через 1-й Специальный отдел НКВД. Передача следственного дела оформляется постановлением, утвержденным начальником соответствующего управления НКВД, или

КОМАНДАНТУ УПРАВЛЕНИЯ НКВД
 по Одесской области
 тов. МОЛОДЧЕНКОВУ

П Р И К А З А Н И Е

Согласно приговора Одесского Областного Суда от 27-30 сентября 1940 г., приведенные в исполнение приговор в отношении осужденных к высшей мере наказания - РАССТРЕЛУ:

1. СХОДНИЦКИЙ Тадеуш Якубович - 1919 г. рождения.
2. ЧАЙКОВСКИЙ Александр Францишевич /Францевич/ - 1920 г. рождения.
3. КРАТУС Казимир Стефан Дьянович - 1917 г. рождения.
4. КОРНИКОВСКИЙ Стефан Дьянович - 1919 г. рождения.
5. ЗЛУНЬК Вацлав Николаевич - 1921 г. рождения.
6. РАВЛИК Михаил Николаевич - 1919 г. рождения.
7. ЭЛЬБЕРГЕР Тадеуш Теофилович, 1919 г. рождения.

Приговор приведите в исполнение Начальника 1 Спецотдела УНКВД в 22 часа, в присутствии Лейтенанта Государственной Безопасности Одесской области **ШАПОВАЛОВА**, и Зам.Одесского Областного Прокурора по делам **т.СТРОКА**.
 Акт о приведении в исполнение приговора в 2-х подлинных экземпляра, направьте Начальнику 1 Спецотдела УНКВД по Одесской области.
 ЗАМ НАЧАЛЬНИКА УПРАВЛЕНИЯ
 Ст. Лейтенант Госбезопасности
 19-го февраля 1941 г.
 г. О д е с с а

Суровицких

Совершено с
 Л И Ч Н О

**Польща та Україна
у тридцятих–сорокових роках ХХ століття**

Невідомі документи з архівів спеціальних служб

Том 3

Частина перша

**Polska i Ukraina
w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku**

Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych

Tom 3

Część pierwsza

Державний архів Служби безпеки України
Архів Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща
Інститут національної пам'яті –
– Комісія з переслідування злочинів проти польського народу

**Польща та Україна
у тридцятих–сорокових роках ХХ століття**

Невідомі документи з архівів спеціальних служб

Том 3

**ПОЛЬСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ
1939–1941
ВІД ВОЛИНИ ДО ПОКУТТЯ**

ЧАСТИНА ПЕРША

Варшава – Київ 2004

Instytut Pamięci Narodowej –
– Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP
Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy

Polska i Ukraina
w latach trzydziestych–czterdziestych XX wieku

Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych

Tom 3

POLSKIE PODZIEMIE
1939–1941
OD WOŁYNIA DO POKUCIA
CZĘŚĆ PIERWSZA

Warszawa – Kijów 2004

Редакційна колегія

Сергій Богунов
Малгожата Вінярчик-Коссаковська
Зузанна Гайовнічек
Бернадетта Гронек
Петро Кулаковський
Володимир Пристайко
Олександр Пшенніков
Єнджей Тухольський
Юрій Шаповал

Гжегож Якубовський

Укладання і наукова редакція

Єнджей Тухольський
Юрій Шаповал

Упорядники

Зузанна Гайовнічек
Бернадетта Гронек
Сергій Кокін
Петро Кулаковський
Марцін Масвський
Володимир Пристайко
Олександр Пшенніков
Ванда Худзік

Переклад

Іван Козловський
Малгожата Слонь-Новачек

Технічна редакція

Адам Парчевський

Коректори

Катерина Сень
Ванда Худзік

Обкладинка і проект вкладки

Марцін Бонковський

Фоторепродукції

Якуб Гурнік

Комп'ютерна верстка

«Тирса» Т-во з о. в.

ISBN 83-89078-54-6

© Всі права застережені

Державний архів Служби безпеки України
Архів Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща
Інститут національної пам'яті – Комісія з переслідування злочинів
проти польського народу
Варшава 2004

Komitet redakcyjny

Serhij Bohunow
Zuzanna Gajowniczek
Bernadetta Gronek

Grzegorz Jakubowski

Petro Kułakowski
Wołodymyr Prystajko
Ołeksandr Pszennikow

Jurij Szapował
Jędrzej Tucholski
Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska

Wybór i opracowanie naukowe

Jurij Szapował
Jędrzej Tucholski

Redakcja naukowa

Wanda Chudzik
Zuzanna Gajowniczek
Bernadetta Gronek

Serhij Kokin
Petro Kułakowski
Marcin Majewski
Wołodymyr Prystajko
Ołeksandr Pszennikow

Przekład

Iwan Kozłowski
Małgorzata Słoiń-Nowaczek

Redakcja techniczna

Adam Parczewski

Korekta

Wanda Chudzik
Katarzyna Seń

Okladka i projekty wkładek

Marcin Bąkowski

Reprodukcje fotograficzne

Jakub Gurnik

Fotoskład

„Tyrsa” Sp. z o. o.

ISBN 83-89078-54-6

© Copyright by
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP
Państwowe Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy
Warszawa 2004

ЗМІСТ

ВІД КОЛЕКТИВУ УПОРЯДНИКІВ.....	18
I. СПРАВА ГЕНЕРАЛА МІХАЛА ТОКАЖЕВСЬКОГО-КАРАШЕВИЧА	26
№ 1 22 червня 1940, Дніпропетровськ. Протокол допиту М. Токажевського-Карашевича (Т. Мірового).....	28
№ 2 4 вересня 1940, Москва. Рішення Особливої наради при НКВС СРСР про засудження М. Токажевського-Карашевича (Т. Мірового).....	36
№ 3 [Після 23 січня 1941], Москва. Власноручні зізнання М. Токажевського-Карашевича	38
№ 4 [Після 6 лютого 1941], Москва. Власноручні зізнання М. Токажевського-Карашевича	66
№ 5 28 березня 1941, Москва. Власноручні зізнання М. Токажевського-Карашевича про його родину	82
№ 6 2 квітня 1941, Москва. Протокол допиту М. Токажевського-Карашевича.....	86
№ 7 3 квітня 1941, Москва. Уточнення М. Токажевського-Карашевича до протоколу допиту від 2 квітня 1941	124
№ 8 16 серпня 1941, Москва. Постанова про звільнення М. Токажевського-Карашевича	128
II. ОКРУГ СЗБ ВОЛИНЬ	132
Командування округу СЗБ-1 Волинь	134
№ 9 1 квітня 1940, Дрогобич. Протокол допиту Ю. Відавського	136
№ 10 1 жовтня 1940, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно К. Язвінського та 13 інших осіб.....	146
№ 11 24 березня 1941, Дрогобич. Обвинувальний висновок стосовно Ю. Відавського	170
Відділення у Яновій Долині.....	178
№ 12 23 березня 1940, Рівне. Постанова про арешт М. Зарембського.....	180
№ 13 28 березня 1940, Рівне. Протокол допиту М. Зарембського..	184
№ 14 29 березня 1940, Рівне. Протокол допиту М. Зарембського..	186
№ 15 14 червня 1940, Рівне. Довідка про направлення слідчої справи М. Сальви та 8 інших осіб до НКВС СРСР й етапування заарештованих до Києва	192

SPIS TREŚCI

OD KOMITETU REDAKCYJNEGO	19
I. SPRAWA GENERAŁA MICHAŁA TOKARZEWSKIEGO-KARASZEWICZA	27
Nr 1 22 czerwca 1940, Dniepropietrowsk. Zeznania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza jako Tadeusza Mirowego	29
Nr 2 4 września 1940, Moskwa. Decyzja Kolegium Specjalnego NKWD ZSRS skazująca Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza jako Tadeusza Mirowego.....	37
Nr 3 [Po 23 stycznia 1941], Moskwa. Własnoręczne zeznania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza	39
Nr 4 [Po 6 lutego 1941], Moskwa. Własnoręczne zeznania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza	67
Nr 5 28 marca 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza dotyczące członków rodziny	83
Nr 6 2 kwietnia 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza	87
Nr 7 3 kwietnia 1941, Moskwa. Sprostowania Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza do protokołu przesłuchania z 2 kwietnia 1941	125
Nr 8 16 sierpnia 1941, Moskwa. Postanowienie o zwolnieniu Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza.....	129
II. OKRĘG ZWZ WOŁYŃ.....	133
Komenda Okręgu ZWZ-1 Wołyń	135
Nr 9 1 kwietnia 1940, Drohobycz. Protokół przesłuchania Józefa Widawskiego	137
Nr 10 1 października 1940, Równe. Wniosek oskarżający Kazimierza Jaźwińskiego i 13 innych osób.....	147
Nr 11 24 marca 1941, Drohobycz. Wniosek oskarżający Józefa Widawskiego	171
Placówka w Janowej Dolinie	179
Nr 12 23 marca 1940, Równe. Postanowienie o aresztowaniu Mariana Zarębskiego	181
Nr 13 28 marca 1940, Równe. Protokół przesłuchania Mariana Zarębskiego	185
Nr 14 29 marca 1940, Równe. Protokół przesłuchania Mariana Zarębskiego	187

№ 16	18 червня 1940, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно М. Зарембського та 8 інших осіб	196
№ 17	[1941], Рівне. Список осіб, які проходять за зізнаннями обвинувачених	208
	Командування округу СЗБ-2 Волинь	212
№ 18	27–28 березня 1940, [Дубно]. Протокол допиту Я. Сулковської	214
№ 19	7 квітня 1940, Київ. Повідомлення І. Серова В. Меркулову про арешт З. Луцевського	234
№ 20	2 червня 1940, Київ. Повідомлення І. Серова П. Федотову про арешт Т. Маєвського	238
№ 21	6 червня 1940, [Рівне]. Протокол допиту Я. Динаковської	242
№ 22	16 липня 1940, Кишинів. Повідомлення І. Серова Л. Берії про викриття та часткову ліквідацію СЗБ на Волині	272
№ 23	21 січня 1941, [Москва]. Витяг з протоколу допиту Т. Маєвського від 1–2 червня 1940	282
№ 24	5 лютого 1941, Москва. Протокол допиту Т. Маєвського	294
ІІІ. РЕГІОН ТА ОКРУГ СЗБ ЛЬВІВ		298
	На Личакові	300
№ 25	3 травня 1940, Львів. Постанова про арешт Ю. Савка	302
№ 26	3 травня 1940, Львів. Постанова про арешт Л. Немчицького	306
№ 27	[29?] серпня 1940, Львів. Обвинувальний висновок стосовно Ю. Савка та Л. Немчицького	310
№ 28	31 жовтня 1940, Львів. Обвинувальний висновок стосовно К. Каліновського і В. Жулавського	316
	Організація „Нерон” Станіслава Жарчевського	322
№ 29	8 квітня 1940, [б. м. в.]. Протокол допиту С. Жарчевського	324
№ 30	28 вересня 1940, Львів. Постанова про виділення справи Луцевського та інших зі справи С. Жарчевського в окреме провадження	342
№ 31	1 лютого [1941], Львів. Обвинувальний висновок стосовно С. Жарчевського, З. Кнапика і К. Рудницького	346
	Командири батальйонів „Рея”	356
№ 32	16 травня 1940, Львів. Протокол допиту М. Терліковського	358
№ 33	2 листопада 1940, Львів. Постанова про об’єднання справ М. Терліковського, К. Стануха та В. Яворовського зі справою П. Блискаля	368

Nr 15	14 czerwca 1940, Równe. Informacja o przesłaniu akt Mariana Salwy i 8 innych osób do NKWD ZSRS i przekazaniu więźniów do Kijowa..	193
Nr 16	18 czerwca 1940, Równe. Wniosek oskarżający Mariana Zarębskiego i 8 innych osób.....	197
Nr 17	[1941], Równe. Spis osób występujących w zeznaniach oskarżonych.....	209
	Komenda Okręgu ZWZ-2 Wołyń	213
Nr 18	27–28 marca 1940, [Dubno]. Protokół przesłuchania Janiny Sułkowskiej.....	215
Nr 19	7 kwietnia 1940, Kijów. Meldunek Iwana Sierowa dla Wsiewołoda Mierkułowa o aresztowaniu Zygmunta Łuszczewskiego.....	235
Nr 20	2 czerwca 1940, Kijów. Depesza Iwana Sierowa do Piotra Fiedotowa o aresztowaniu Tadeusza Majewskiego.....	239
Nr 21	6 czerwca 1940, [Równe]. Protokół przesłuchania Janiny Dynakowskiej.....	243
Nr 22	16 lipca 1940, Kiszyniów. Meldunek Iwana Sierowa dla Ławrientija Berii o wykryciu i częściowej likwidacji ZWZ na Wołyniu.	273
Nr 23	21 stycznia 1941, [Moskwa]. Wyciąg z protokołu przesłuchania Tadeusza Majewskiego z 1–2 czerwca 1940.....	283
Nr 24	5 lutego 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania Tadeusza Majewskiego	295
	III. OBSZAR I OKRĘG ZWZ LWÓW	299
	Na Łyczakowie	301
Nr 25	3 maja 1940, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu Juliusza Sawki.....	303
Nr 26	3 maja 1940, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu Leona Niemczyckiego.....	307
Nr 27	[29?] sierpnia 1940, Lwów. Wniosek oskarżający Juliusza Sawkę i Leona Niemczyckiego	311
Nr 28	31 października 1940, Lwów. Wniosek oskarżający Kazimierza Kalinowskiego i Witolda Żuławskiego	317
	Organizacja „Neron” Stanisława Żarczewskiego	323
Nr 29	8 kwietnia 1940, [b. m. w.]. Protokół przesłuchania Stanisława Żarczewskiego.....	325
Nr 30	28 września 1940, Lwów. Postanowienie o wydzieleniu sprawy Łuszczewskiego i innych ze sprawy Stanisława Żarczewskiego w odrębne postępowanie.....	343
Nr 31	1 lutego [1941], Lwów. Wniosek oskarżający Stanisława Żarczewskiego, Zdzisława Knapika i Ksawerego Rudnickiego.....	347

№ 34 6 грудня 1940, Львів. Постанова про виділення матеріалів стосовно Я. Вишомірського та інших зі справи М. Терліковського в окреме провадження.....	372
№ 35 11 січня 1941, [Львів]. Обвинувальний висновок стосовно М. Терліковського, П. Блискаля, К. Стануха і В. Яворовського	376
Справа підпоручника Адама Тельмани.....	384
№ 36 9 жовтня 1940, Львів. Постанова про направлення А. Тельмани в ГУДБ НКВС СРСР	386
№ 37 4 грудня 1940, Москва. Переклад документа, конфіскованого у Я. Серединського	390
№ 38 10 грудня 1940, Москва. Протокол допиту А. Тельмани	392
№ 39 24–25 грудня 1940, Москва. Протокол допиту Є. Клімковського	406
№ 40 25 грудня 1940, Москва. Протокол допиту Я. Серединського	412
№ 41 28 грудня 1940, Москва. Протокол очної ставки між А. Тельмани та Є. Клімковським	416
№ 42 18 березня 1941, Москва. Протокол допиту Ф. Гюрковича.....	422
№ 43 28 березня 1941, Москва. Протокол допиту А. Тельмани.....	430
№ 44 8 квітня 1941, Москва. Власноручні зізнання А. Тельмани.....	436
№ 45 16 травня 1941, Москва. Власноручні зізнання А. Тельмани про його діяльність в СЗБ	438
№ 46 17 травня 1941, Москва. Постанова про долучення зізнаць А. Тельмани до справи.....	444
№ 47 24 червня 1941, Москва. Вирок у справі А. Тельмани	448
Про розкол у Львівському СЗБ	452
№ 48 30 жовтня 1940, Львів. Витяг з протоколу допиту В. Пеховської.....	454
Сілезький легіон смерті.....	462
№ 49 12 березня 1940, Львів. Протокол допиту З. Пестшинського	464
№ 50 15 листопада 1940, Львів. Постанова про об'єднання в єдине провадження справ З. Пестшинського та 39 інших осіб	496
№ 51 28 січня 1941, Львів. Обвинувальний висновок стосовно З. Пестшинського та 39 інших осіб	504
Замах у ніч з 7 на 8 липня 1940 року у Львові	564
№ 52 9 жовтня 1940, Київ. Постанова про об'єднання в єдине провадження справ С. Корибут-Влох де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського	566

Dowódcy batalionów „Reya”	357
Nr 32 16 maja 1940, Lwów. Protokół przesłuchania Mieczysława Terlikowskiego	359
Nr 33 2 listopada 1940, Lwów. Postanowienie o połączeniu spraw Mieczysława Terlikowskiego, Kazimierza Stanucha i Władysława Jaworowskiego ze sprawą Piotra Błyskała.....	369
Nr 34 6 grudnia 1940, Lwów. Postanowienie o wydzieleniu materiałów dotyczących Janusza Wyszomirskiego i innych ze sprawy Mieczysława Terlikowskiego w odrębne postępowanie	373
Nr 35 11 stycznia 1941, [Lwów]. Wniosek oskarżający Mieczysława Terlikowskiego, Piotra Błyskała, Kazimierza Stanucha i Władysława Jaworowskiego	377
Sprawa podporucznika Adama Telmany’ego	385
Nr 36 9 października 1940, Lwów. Postanowienie o przekazaniu Adama Telmany’ego do GUGB NKWD ZSRS	387
Nr 37 4 grudnia 1940, Moskwa. Tłumaczenie dokumentu skonfiskowanego Janowi Seredyńskiemu	391
Nr 38 10 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania Adama Telmany’ego	393
Nr 39 24–25 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania Jerzego Klimkowskiego	407
Nr 40 25 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania Jana Seredyńskiego	413
Nr 41 28 grudnia 1940, Moskwa. Protokół konfrontacji Adama Telmany’ego z Jerzym Klimkowskim.....	417
Nr 42 18 marca 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania Feliksa Gyurkovicha.....	423
Nr 43 28 marca 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania Adama Telmany’ego.....	431
Nr 44 8 kwietnia 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania Adama Telmany’ego.....	437
Nr 45 16 maja 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania Adama Telmany’ego dotyczące jego działalności w ZWZ	439
Nr 46 17 maja 1941, Moskwa. Postanowienie o włączeniu zeznań Adama Telmany’ego do akt sprawy	445
Nr 47 24 czerwca 1941, Moskwa. Wyrok w sprawie Adama Telmany’ego.....	449
O rozłamie w lwowskim ZWZ	453
Nr 48 30 października 1940, Lwów. Wyciąg z protokołu przesłuchania Władysławy Piechowskiej	455

№ 53 8–9 лютого 1941, Москва. Обвинувальний висновок стосовно С. Корибут-Влох де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського	570
№ 54 25 лютого 1941, Москва. Протокол засідання Військової колегії Верховного суду СРСР у справі С. Корибут-Влох де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського.....	580
№ 55 22 березня 1941, Москва. Виписка з протоколу засідання Президії Верховної Ради СРСР у справі С. Корибут-Влох де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського	592
IV. ПІДОКРУГ СЗБ ДРОГОБИЧ	594
№ 56 12–16 травня 1941, Київ. Протокол засідання Військового трибуналу КОВО у справі Щ. Міхальського та 18 інших осіб ...	596
№ 57 16 травня 1941, Київ. Вирок Військового трибуналу КОВО у справі Щ. Міхальського та 18 інших осіб.....	756
№ 58 22 червня 1941, Київ. Акт про виконання смертного вироку стосовно Щ. Міхальського	788
V. ОКРУГ СЗБ СТАНІСЛАВ	798
Командування округу СЗБ Станіслав.....	800
№ 59 20 серпня 1940, Станіслав. Обвинувальний висновок стосовно Я. Вишинського та 23 інших осіб	802
№ 60 28 серпня 1940, Львів. Протокол додаткового допиту М. Соколовського	836
№ 61 6 вересня 1940, Станіслав. Обвинувальний висновок стосовно Б. Терлікевича і 7 інших осіб.....	854
Підпілля в Коломиї	868
№ 62 [20] грудня 1939, Київ. Повідомлення І. Серова Л. Берії про викриття та ліквідацію польської підпільної організації в Коломиї.....	870
№ 63 20 грудня 1939, Київ. Повідомлення І. Серова В. Меркулову про викриття в Коломиї контрреволюційної польської повстанської Національної військової організації	878
№ 64 12 серпня 1940, Станіслав. Обвинувальний висновок стосовно Т. Стафея і 31 іншої особи	882
Відділення у Долині.....	916
№ 65 16 листопада 1940, Станіслав. Обвинувальний висновок стосовно З. Романчукевича і 22 інших осіб.....	918

Śląski Legion Śmierci.....	463
Nr 49 12 marca 1940, Lwów. Protokół przesłuchania Zygmunta Piestrzyńskiego.....	465
Nr 50 15 listopada 1940, Lwów. Postanowienie o połączeniu we wspólne postępowanie spraw Zygmunta Piestrzyńskiego i 39 innych osób	497
Nr 51 28 stycznia 1941, Lwów. Wniosek oskarżający Zygmunta Piestrzyńskiego i 39 innych osób	505
Zamach dokonany nocą z 7 na 8 lipca 1940 roku we Lwowie.....	565
Nr 52 9 października 1940, Kijów. Postanowienie o połączeniu we wspólne postępowanie spraw Stefana Korybuta-Włocha de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego.....	567
Nr 53 8–9 lutego 1941, Moskwa. Wniosek oskarżający Stefana Korybuta-Włocha de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego.....	571
Nr 54 25 lutego 1941, Moskwa. Protokół posiedzenia Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS w sprawie Stefana Korybuta-Włocha de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego.....	581
Nr 55 22 marca 1941, Moskwa. Wyciąg z protokołu posiedzenia Prezydium Rady Najwyższej ZSRS w sprawie Stefana Korybuta-Włocha de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego.....	593
IV. PODOKRĘG ZWZ DROHOBYCZ	595
Nr 56 12–16 maja 1941, Kijów. Protokół posiedzenia Trybunału Wojskowego KOWO w sprawie Szczepana Michalskiego i jego 18 towarzyszy.....	597
Nr 57 16 maja 1941, Kijów. Wyrok Trybunału Wojskowego KOWO w sprawie Szczepana Michalskiego i jego 18 towarzyszy.....	757
Nr 58 22 czerwca 1941, Kijów. Akt wykonania wyroku śmierci na Szczepanie Michalskim.....	789
V. OKRĘG ZWZ STANISŁAWÓW.....	799
Komenda Okręgu ZWZ Stanisławów	801
Nr 59 20 sierpnia 1940, Stanisławów. Wniosek oskarżający Jana Wszyńskiego i 23 inne osoby	803
Nr 60 28 sierpnia 1940, Lwów. Protokół uzupełniającego przesłuchania Mariana Sokołowskiego	837
Nr 61 6 września 1940, Stanisławów. Wniosek oskarżający Bogusława Terlikiewicza i 7 innych osób.....	855

№ 66 29 грудня 1940, Станіслав. Обвинувальний висновок стосовно Ю. Флоркевича і 14 інших осіб.....	938
VI. ОКРУГ СЗБ ТЕРНОПІЛЬ	960
Командування округу СЗБ Тернопіль та Польська молодіжна організація.....	962
№ 67 15–17 жовтня 1940, Тернопіль. Протокол судового засідання у справі Р. Вайделя і 19 інших осіб.....	964
№ 68 [17 жовтня] 1940, Тернопіль. Вирок у справі Р. Вайделя і 19 інших осіб	1052
Польська військова організація у Збаражі.....	1070
№ 69 27 липня 1940, Тернопіль. Обвинувальний висновок стосовно Мечислава Канаса і 18 інших осіб	1072
Справа гарцерів із Золочева	1102
№ 70 14 липня 1940, Ворошиловград. Обвинувальний висновок стосовно Е. Домарецького та 7 інших осіб	1104
VII. ПОВСТАННЯ У ЧОРТКОВІ В СІЧНІ 1940 РОКУ	1116
№ 71 25 січня 1940, Київ. Спеціальне повідомлення І. Серова та В. Меркулова Л. Берії про розслідування збройного виступу у Чорткові	1118
№ 72 24 січня 1940, Тернопіль. Протокол допиту Е. Пйотровського	1126
№ 73 24 січня 1940, Тернопіль. Протокол додаткового допиту Б. Вітковського.....	1138
№ 74 8 лютого 1940, Тернопіль. Проткол допиту Т. Сходницького.....	1146
№ 75 13 лютого 1940, Тернопіль. Протокол додаткового допиту В. Жука	1154
№ 76 Лютий 1940, [б. м. в.]. Спеціальне повідомлення І. Серова Л. Берії про розслідування збройного виступу у Чорткові	1164
VIII. КУР'ЄРСЬКИЙ ЗВ'ЯЗОК З БАЗАМИ І РОЗВІДКА	1170
Справа Станіслава Венгжиновського	1172
№ 77 1 липня 1940, [б. м. в.]. Протокол допиту С. Венгжиновського (Е. Тіссера)	1174
№ 78 11 липня 1940, Тернопіль. Протокол допиту Р. Вайделя у справі С. Венгжиновського.....	1196

Konspiracja w Kołomyi	869
Nr 62 20 grudnia 1939, Kijów. Meldunek Iwana Sierowa dla Ławrientija Berii o wykryciu i likwidacji polskiej organizacji podziemnej w Kołomyi	871
Nr 63 20 grudnia 1939, Kijów. Meldunek Iwana Sierowa dla Wsiewołoda Mierkułowa o wykryciu Narodowej Organizacji Wojskowej w Kołomyi	879
Nr 64 12 sierpnia 1940, Stanisławów. Wniosek oskarżający Tomasza Stafieja i 31 innych osób	883
Placówka w Dolinie	917
Nr 65 16 listopada 1940, Stanisławów. Wniosek oskarżający Zygmunta Romanczukiewicza i 22 inne osoby	919
Nr 66 29 grudnia 1940, Stanisławów. Wniosek oskarżający Józefa Florkiewicza i 14 innych osób	939
VI. OKRĘG ZWZ TARNOPOL	961
Komenda Okręgu ZWZ Tarnopol i Polska Organizacja Młodzieżowa ..	963
Nr 67 15–17 października 1940, Tarnopol. Protokół posiedzenia sądowego w sprawie Rudolfa Weidla i 19 innych osób	965
Nr 68 [17 października] 1940, Tarnopol. Wyrok w sprawie Rudolfa Weidla i 19 innych osób	1053
Polska Organizacja Wojskowa w Zbarażu	1071
Nr 69 27 lipca 1940, Tarnopol. Wniosek oskarżający Mieczysława Kanasa i 18 innych osób	1073
Sprawa harcerzy ze Złoczowa	1103
Nr 70 14 lipca 1940, Woroszyłowgrad. Wniosek oskarżający Edwarda Domareckiego i 7 innych osób	1105
VII. POWSTANIE W CZORTKOWIE W STYCZNIU 1940 ROKU ..	1117
Nr 71 25 stycznia 1940, Kijów. Meldunek specjalny Iwana Sierowa i Wsiewołoda Mierkułowa dla Ławrientija Berii dotyczący wyników śledztwa w sprawie zbrojnego wystąpienia w Czortkowie	1119
Nr 72 24 stycznia 1940, Tarnopol. Protokół przesłuchania Eugeniusza Piotrowskiego	1127
Nr 73 24 stycznia 1940, Tarnopol. Protokół uzupełniającego przesłuchania Bolesława Witkowskiego	1139
Nr 74 8 lutego 1940, Tarnopol. Protokół przesłuchania Tadeusza Schodnickiego	1147
Nr 75 13 lutego 1940, Tarnopol. Protokół uzupełniającego przesłuchania Włodzimierza Żuka	1155

№ 79 9 жовтня 1940, Тернопіль. Обвинувальний висновок стосовно С. Венгжиновського.....	1214
Справа Рудольфа Регнера, Владислава Оссовського та інших	1220
№ 80 10 липня 1940, Дрогобич. Протокол допиту Р. Регнера	1222
№ 81 11 липня 1940, Дрогобич. Протокол допиту В. Оссовського	1250
№ 82 28 листопада 1940, Львів. Постанова про виділення справи В. Оссовського в окреме провадження.....	1296
№ 83 30 березня 1941, Львів. Обвинувальний висновок стосовно К. Хіля та 9 інших осіб	1300
№ 84 26 червня 1941, [б. м. в.]. Рішення Військової колегії Верховного суду СРСР відносно касаційної скарги Р. Регнера та інших	1316
№ 85 30 червня 1941, [б. м. в.]. Рішення Військової колегії Верховного суду СРСР відносно касаційної скарги Я. Добровольського	1320
Справа Яна Кольбушевського	1324
№ 86 19 березня 1940, Львів. Протокол допиту Я. Кольбушевського	1326
№ 87 19 березня 1940, [Львів]. Переклад власноручних зізнань Я. Кольбушевського	1338
Справа Тадеуша Агопсовича.....	1346
№ 88 14–16 квітня 1941, Львів. Протокол допиту Т. Агопсовича (Ю. Качковського).....	1348
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	1391
ПОКАЖЧИК ПРИЗВИЩ І ПСЕВДОНІМІВ	1417
ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ	1443

Nr 76 Luty 1940, [b. m. w.] . Meldunek specjalny Iwana Sierowa dla Ławrientija Berii dotyczący wyników śledztwa w sprawie zbrojnego wystąpienia w Czortkowie	1165
VIII. ŁĄCZNOŚĆ KURIERSKA Z BAZAMI I WYWIAD	1171
Sprawa Stanisława Węgrzynowskiego	1173
Nr 77 1 lipca 1940, [b. m. w.] . Protokół przesłuchania Stanisława Węgrzynowskiego jako Edwarda Tissera	1175
Nr 78 11 lipca 1940, Tarnopol . Protokół przesłuchania Rudolfa Weidla w sprawie Stanisława Węgrzynowskiego	1197
Nr 79 9 października 1940, Tarnopol . Wniosek oskarżający Stanisława Węgrzynowskiego.....	1215
Sprawa Rudolfa Regnera, Władysława Ossowskiego i towarzyszy	1221
Nr 80 10 lipca 1940, Drohobycz . Protokół przesłuchania Rudolfa Regnera.....	1223
Nr 81 11 lipca 1940, Drohobycz . Protokół przesłuchania Władysława Ossowskiego	1251
Nr 82 28 listopada 1940, Lwów . Postanowienie o wydzieleniu sprawy Władysława Ossowskiego w odrębne postępowanie	1297
Nr 83 30 marca 1941, Lwów . Wniosek oskarżający Karola Chila i 9 innych osób	1301
Nr 84 26 czerwca 1941, [b. m. w.] . Orzeczenie Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS w sprawie skargi kasacyjnej Rudolfa Regnera i innych.....	1317
Nr 85 30 czerwca 1941, [b. m. w.] . Orzeczenie Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS w sprawie skargi kasacyjnej Jana Dobrowolskiego	1321
Sprawa Jana Kolbuszewskiego	1325
Nr 86 19 marca 1940, Lwów . Protokół przesłuchania Jana Kolbuszewskiego	1327
Nr 87 19 marca 1940, [Lwów] . Własnoręczne zeznania Jana Kolbuszewskiego	1339
Sprawa Tadeusza Agopsowicza	1347
Nr 88 14–16 kwietnia 1941, Lwów . Protokół przesłuchania Tadeusza Agopsowicza jako Józefa Kaczkowskiego.....	1349
WYKAZ SKRÓTÓW	1381
INDEKS NAZWISK I PSEUDONIMÓW	1399
SPIS MIEJSCOWOŚCI	1438

Третій том польсько-української видавничої серії повністю присвячений боротьбі, яка протягом 1939–1941 років точилася у Західній Україні між радянськими органами держбезпеки і різними угрупованнями польського національно-визвольного підпілля, є плановим продовженням, започаткованого п'ять років тому у першому томі, цієї серії сюжету, яким колектив упорядників розпочав спільну історико-документальну роботу*. Цей колектив складається із співробітників Міністерства внутрішніх справ і адміністрації, Інституту національної пам'яті Республіки Польща, Служби безпеки України і Національної академії наук України.

Мотивом, який підштовхнув нас розпочати спільну роботу, – мотивом актуальним і на сьогоднішній день – є безустанна зацікавленість громадян Республіки Польща долею своїх співвітчизників, які в роки сталінського режиму зазнали жорстоких репресій, часто втрачаючи те найцінніше, що має людина – життя. Такою була ціна, яку платили найбільш стійкі в'язні у казематах і таборах НКВС, приносячи себе в жертву задля відновлення незалежності Польщі.

В основу спільної роботи було покладено принцип ненав'язування Читачеві нашої точки зору чи однобічних висновків і оцінок стосовно досить складних аспектів польсько-українських взаємин. Публікуючи документи *in extenso* без зайвої інтерпретації, ми прагнули дати можливість виробити власні оцінки подій тим, хто ці документи досліджуватиме.

Матеріали, що опубліковані в цій книзі, яку ми назвали *Польське підпілля 1939–1941 рр. Від Волині до Покуття*, – є добіркою невідомих раніше документів НКВС, котрі стосуються порівняно малодосліджених польськими і українськими істориками подій, що пояснювалося відсутністю можливості доступу до джерел. Ці події відбувалися на тогочасних землях Західної України – на території довоєнних Волинського, Львівського, Станіславського та Тернопільського польських воєводств, а відтак на землях, що простягалися від Волині на півночі до Покуття на півдні.

Опір польських патріотів розгорнувся майже відразу після зайняття Західної України Червоною Армією у вересні 1939 року. Удари, що їх під час цієї боротьби завдали органи НКВС польському підпіллю, сягнули апогею навесні 1940 року, паралізувавши підпільні осередки практично на цілий рік.

Tematyka trzeciego tomu polsko-ukraińskiej serii wydawniczej poświęconego walce, jaka na przestrzeni lat 1939–1941 toczyła się na Zachodniej Ukrainie pomiędzy sowieckimi organami bezpieczeństwa a różnymi ugrupowaniami polskiego podziemia niepodległościowego, stanowi kontynuację wątku podjętego pięć lat temu w tomie pierwszym, którym Komitet Redakcyjny zainaugurował wspólne prace historyczno-dokumentalne*. Zespół ten składa się z pracowników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Instytutu Pamięci Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Służby Bezpieczeństwa Ukrainy i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy.

Impulsem do podjęcia naszej działalności, należy podkreślić – impulsem aktualnym również dziś – jest nieprzemijające zainteresowanie obywateli Rzeczypospolitej Polskiej losami swych rodaków, którzy w latach reżimu stalinowskiego doznali okrutnych represji, nierzadko tracąc to, co człowiek posiada najcenniejszego – własne życie. Taka była cena, jaką płacili ci najdzielniejsi z dzielnych więźni w kazamatach i łagrach NKWD, poświęciwszy się bez reszty sprawie przywrócenia niepodległości Ojczyzny.

U podstaw wspólnych prac legła zasada nienarzucania Czytelnikom własnego punktu widzenia ani żadnych osądów skomplikowanych przecież stosunków polsko-ukraińskich. Publikując *in extenso* dokumenty nie wzbogacone interpretacjami, pragniemy umożliwić osobom je studiującym własną ocenę wydarzeń.

Materiały publikowane w tej książce, której nadano tytuł: *Polskie podziemie 1939–1941. Od Wołynia do Pokucia*, stanowią wybór przedstawianych po raz pierwszy nieznanych dokumentów proveniencji NKWD, a dotyczących wydarzeń w stosunkowo niewielkim stopniu zbadanych przez historyków polskich i ukraińskich z braku możliwości dostępu do źródeł archiwalnych. Miały one miejsce na ówczesnym rozległym obszarze Zachodniej Ukrainy – na terytorium przedwojennych byłych polskich województw: wołyńskiego, lwowskiego, stanisławowskiego oraz tarnopolskiego, a zatem na terenach ciągnących się od Wołynia na północy aż po Pokucie na południu kraju.

Walka, którą polscy patrioci wydali najeźdźcy, rozgorzała nieomal nazajutrz po zajęciu Kresów Wschodnich przez Armię Czerwoną we wrześniu 1939 roku. Ciosy, jakie podczas tych zmagania zadawał sowiecki aparat bezpieczeństwa (NKWD) polskiemu podziemiu, osiągnęły apogeum wiosną 1940 roku, prawie całkowicie paraliżując struktury konspiracyjne na przeciąg roku.

Структуру книжки визначили зміст знайдених та опрацьованих документів і матеріалів, а також їх характер. Вона складається з восьми самостійних розділів, присвячених різним напрямкам підпільної боротьби.

Перший розділ містить документи із справи заарештованого у березні 1940 року генерала Міхала Токажевського-Карашевича, організатора і головнокомандувача Служіння перемозі Польщі (СПП), а згодом – коменданта Союзу збройної боротьби (СЗБ)**. Заарештованого як Тадеуша Мірового і засудженого на п'ять років виправно-трудових таборів, його було викрито на початку 1941 року в одному з таборів і переведено для проведення дальшого слідства до Москви на Луб'янку. Низку протоколів допитів завершує постанова від 16 серпня 1941 року про звільнення Міхала Токажевського-Карашевича за амністією.

Він, практично, не розпочав жодної діяльності в підпіллі, але, зваживши на те, що відібрані документи невідомі дослідникам та достовірно відображають прагнення Головного командування СЗБ у Варшаві охопити підпільною діяльністю колишні східні території Речі Посполитої, колектив упорядників вирішив включити їх до цього тому. Хто знає, як розгорталась би подальша діяльність польського підпілля у Західній Україні, коли б його очолила така досвідчена й рішуча людина.

Другий розділ відображає розгром органами НКВС структур СЗБ на Волині. Підібрані тут документи містять слідчі матеріали, які стосуються арешту командування Волинських округів – СЗБ-1 і СЗБ-2*** та ліквідації активного підпільного центру в Яновій Долині.

У третьому розділі, найбільшому за обсягом, вміщено документи, що стосуються діяльності Львівського підпілля. У першу чергу слід згадати справи чотирьох заарештованих командирів повстанських батальйонів „Рея”, групи „Нерона” та командування Личаківського округу Львова (у розпорядженні якого було вісім законспірованих рот) та про розгром організації „Сілезький легіон смерті”. Решта документів стосується підпоручика Адама Тельмани з СЗБ-1, який мужньо тримався під час слідства, слідчої справи Владислави Пеховської з СЗБ-2 та збройного виступу в ніч з 7 на 8 липня 1940 року у Львові.

Четвертий розділ містить повний текст протоколу засідання Військового трибуналу Київського особливого військового округу по розгляду справи групи гарцерів з Дрогобича, яка діяла у структурі СЗБ. Слід підкреслити, що це єдиний з відомих колективу

Treść odnalezionych i opracowanych materiałów oraz charakter dokumentów określiły strukturę książki. Składa się ona z ośmiu niezależnych rozdziałów, poświęconych różnym odcinkom podziemnej walki i służby.

Pierwszy rozdział zawiera dokumenty związane ze sprawą aresztowanego w marcu 1940 roku gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza, twórcy i Dowódcy Głównego organizacji Służba Zwycięstwu Polski (SZP), a następnie komendanta Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) na okupację sowiecką^{**}. Aresztowany jako Tadeusz Mirowyj, skazany na pięć lat pobytu w poprawczych obozach pracy, został ujawniony z początkiem 1941 roku w jednym z łagrów i przewieziony na ciężkie śledztwo do Moskwy na Łubiankę. Serię protokołów z przesłuchań zamyka postanowienie z 16 sierpnia 1941 roku o zwolnieniu Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza na skutek amnestii.

Wprawdzie nie zdążył on podjąć żadnej działalności pod okupacją sowiecką, ale Komitet Redakcyjny biorąc pod uwagę fakt, że wybrane dokumenty nie są znane badaczom oraz wiernie oddają dążenie Komendy Głównej ZWZ w Warszawie do ogarnięcia działalnością konspiracyjną wschodnich terenów Rzeczypospolitej, zdecydował się na zamieszczenie ich w tym tomie. Kto wie, jak potoczyłaby się dalsza działalność polskiej konspiracji na Kresach Wschodnich pod dowództwem tak doświadczonego i zdeterminowanego człowieka, jakim był generał.

Drugi rozdział dotyczy rozbicia przez organy NKWD struktur ZWZ na Wołyniu. Skompletowane w nim dokumenty zawierają materiały śledcze związane z aresztowaniem członków wołyńskich Komend Okręgowych – ZWZ-1 i ZWZ-2^{***}, a ponadto z likwidacją aktywnej placówki konspiracyjnej w Janowej Dolinie.

W rozdziale trzecim, najobszerniejszym, zgromadzone zostały dokumenty dotyczące konspiracji lwowskiej. W pierwszym rzędzie wymienić należy sprawę aresztowanych czterech dowódców batalionów powstańczych „Reya”, aresztowanie grupy „Nerona” oraz dowództwa lwowskiego rejonu Łyczaków (na którego stanie znajdowało się osiem zakonspirowanych kompanii) i rozbicie organizacji „Śląski Legion Śmierci”. Pozostałe dokumenty dotyczą dzielnie broniącego się w śledztwie ppor. Adama Telmany’ego z ZWZ-1, fragmentu śledztwa Władysławy Piechowskiej z ZWZ-2 oraz akcji zbrojnej dokonanej nocą z 7 na 8 lipca 1940 roku we Lwowie.

Czwarty rozdział zawiera pełny protokół posiedzenia Trybunału Wojskowego Kijowskiego Specjalnego Okręgu Wojskowego w sprawie zorganizowanej w ramach ZWZ grupy harcerzy z Drohobycza. Należy

упорядників протокол судового засідання, в якому секретар скрупульозно записав зізнання підсудних, зокрема, про жорстокі методи, що їх використовували слідчі НКВС під час допитів.

П'ятий і шостий розділи присвячено Станіславському і Тернопільському підпіллю. Розділи містять архівні матеріали про розгром органами НКВС командування обох округів СЗБ та ілюструють знищення відділення СЗБ в Долині, Національної військової організації і командування СЗБ в Коломиї, ліквідацію Польської військової організації і Польської молодіжної організації в Тернополі. Шостий розділ завершується документом про арешт і засудження гарцерів із Золочева.

Документи сьомого розділу ілюструють маловідомі дослідникам новітньої історії факти про повстання у Чорткові, що спалахнуло в ніч з 21 на 22 січня 1940 року і закінчилось повною поразкою юних повстанців.

В останньому, восьмому розділі, представлені архівні матеріали про діяльність служб кур'єрського зв'язку та розвідки, що діяли, спираючись на бази СЗБ в Будапешті і Бухаресті. Діячів цих служб особливо наполегливо вистежували органи держбезпеки і прикордонники, свідченням чого є документи, що збереглися.

*
* * *

Колектив упорядників ставив собі за мету, щоб зібрані в цьому томі документи дали можливість Читачеві сформуванати чіткий погляд не лише на радіус дій та динамізм польського підпілля, а й про методи боротьби з ним органів НКВС.

Всі представлені в книзі документи походять з фондів Державного архіву Служби безпеки України. Готуючи до друку цю публікацію, ми свідомо обмежили джерельну базу лише документами, що до цього часу не використовувалися в наукових дослідженнях. Тому, вміщені тут матеріали, що, безсумнівно, проливають світло на невідомі до цього часу факти спільної історії Польщі й України, будуть, на нашу думку, корисними дослідникам новітньої історії, які займаються цією нелегкою проблематикою.

Так само, як і попередні томи спільної видавничої серії, третій том – двомовний – українсько-польський, причому в українській його частині документи російською мовою подаються в оригіналі. У матеріалах, що публікуються, збережено тогочасний стиль і правопис з орфографією оригіналів включно. Явні орфографічні помилки і опечатки виправлені без застережень. Всі редакційні втручання вміщено

podkreślić, że jest to jedyny ze znanych członkom Komitetu Redakcyjnego protokołów sądowych, w którym protokolant skrupulatnie odnotował dosłownie wszystko, co zeznawali podsądni, również drastyczne szczegóły o brutalnych metodach stosowanych wobec nich podczas przesłuchań w NKWD.

Rozdziały piąty i szósty są poświęcone konspiracji stanisławowskiej oraz tarnopolskiej. Zgromadzono w nich archiwalia dotyczące rozbicia przez NKWD obydwu Komend Okręgów ZWZ, a ponadto ilustrują unicestwienie placówki ZWZ w Dolinie oraz Narodowej Organizacji Wojskowej i Komendy Obwodu ZWZ w Kołomyi. Została również zlikwidowana Polska Organizacja Wojskowa w Zbarażu i Polska Organizacja Młodzieżowa w Tarnopolu. Rozdział szósty zamyka dokument dotyczący aresztowania i skazania harcerzy ze Złoczowa.

Dokumenty w rozdziale siódmym ilustrują stosunkowo słabo znane badaczom historii najnowszej powstanie w Czortkowie, które wybuchło nocą z 21 na 22 stycznia 1940 roku i zakończyło się całkowitą klęską młodocianych powstańców.

W rozdziale ostatnim przedstawiono materiały archiwalne związane ze służbami łączności kurierskiej oraz wywiadu, działającymi w oparciu o bazy ZWZ w Budapeszcie i Bukareszcie. Żołnierze tych służb byli ze szczególną zaciętością tropieni przez sowiecki aparat bezpieczeństwa i straż pograniczną, o czym świadczą zachowane dokumenty.

*
*   *
*

Intencją Komitetu Redakcyjnego było, by dokumenty stanowiące treść tej książki umożliwiły Czytelnikowi wyrobienie sobie jasnego poglądu zarówno co do zasięgu działania i aktywności polskiej konspiracji pod okupacją sowiecką, jak i metod jej zwalczania przez aparat bezpieczeństwa wroga.

Wszystkie dokumenty zamieszczone w książce pochodzą z zasobu Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy. Przygotowując do druku tę publikację świadomie ograniczono bazę źródłową do dokumentów ze zbiorów archiwalnych ukraińskich służb specjalnych, które dotychczas nie były wykorzystane w badaniach naukowych. Toteż zamieszczone tu materiały bez wątpienia rzucają nowe światło na nieznanne dotychczas fakty ze wspólnej historii Polski i Ukrainy i staną się pomocne dla badaczy historii najnowszej, zajmujących się tą niełatwą problematyką.

Tak samo jak w poprzednich tomach wspólnej serii wydawniczej, tom trzeci jest dwujęzyczny: ukraińsko-polski, przy czym w części ukraińskiej dokumenty w języku rosyjskim nie są tłumaczone. W publikowanych materiałach zachowano styl i pisownię z epoki łącznie z ortografią oryginałów. Oczywiście błędy ortograficzne oraz literówki zostały poprawione.

у квадратних дужках. Частина документів з архівних кримінальних справ не понумеровані, тому номери сторінок не вказуються в легендах.

Документи у окремих розділах розміщені за хронологічним принципом. Відступили від цього принципу лише в сьомому розділі (сто-сується повстання у Чорткові), оскільки логічним було розпочати його з оперативного зведення.

Нумерація документів, заголовки, примітки, список скорочень, іменний та географічний покажчики опрацьовані упорядниками.

*
*   *

Наша спільна робоча група останнім часом зазнала деяких змін: до її складу введені заступник начальника Державного архіву СБ України кандидат історичних наук, підполковник Сергій Кокін та керівник відділу наукових досліджень і бібліотечного фонду Бюро громадської освіти Люблінського відділення Інституту національної пам'яті РП доктор Гжегож Мотика.

У недалекому майбутньому планується підготовка четвертого тому, що висвітлюватиме складні взаємини українців і поляків, які опинилися на Волині та Східній Галичині під тиском двох тоталітарних систем у роки Другої світової війни.

Висловлюємо щирю подяку всім, хто надавав допомогу у підготовці цього тому.

Під час роботи над цим томом українсько-польська редакційна колегія зазнала важкої втрати: передчасно пішов з життя один з ініціаторів спільної видавничої серії доктор Гжегож Якубовський. Ми переконані, що продовження роботи українсько-польської робочої групи, спрямованої на висвітлення невідомих до цього часу проблем, буде найкращим доказом нашої пам'яті про Нього.

Варшава–Київ, серпень 2003 року

Примітки

* *Польське підпілля 1939–1941. Львів–Коломія–Стрий–Золочів*, т. 1, Варшава–Київ 1998.

** Див.: Там само, с. 31–33.

*** Детальніше про СЗБ-1 і СЗБ-2 в Окрузі № 3 Львів у: *Польське підпілля 1939–1941...*, с. 79. Див. також тут, документ 48, с. 454.

Wyróżniono kursywą niektóre terminy, zwłaszcza ówczasnie stosowane skróty, zaś czcionką pogrubioną tekst formularzy. Wszelkie ingerencje redakcyjne umieszczono w nawiasach kwadratowych. Niewielka część dokumentów nie posiada paginacji i w tych przypadkach nie została ona podana.

Układ dokumentów w poszczególnych rozdziałach jest chronologiczny. Jedynie w rozdziale siódmym (dotyczącym powstania w Czortkowie) odstąpiono od tej zasady, ponieważ wydawało się logiczne rozpoczęcie go meldunkiem sytuacyjnym.

Numeracja dokumentów, tytuły i przypisy pochodzą od redakcji, jak również wykaz skrótów, indeks nazwisk i pseudonimów oraz spis miejscowości.

*

* *

W składzie naszej wspólnej Grupy Roboczej zaszyły ostatnio pewne zmiany: dołączyli do niej zastępca naczelnika Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, kandydat nauk historycznych, podpułkownik Serhij Kokin oraz kierownik Referatu Badań Naukowych i Zbiorów Bibliotecznych Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie, dr Grzegorz Motyka.

Zamierzeniem naszym na najbliższą przyszłość jest przygotowanie czwartego tomu dotyczącego Ukraińców i Polaków, którzy w czasie II wojny światowej znajdowali się na Zachodniej Ukrainie pod presją dwóch systemów totalitarnych.

Wyrażamy serdeczne podziękowanie wszystkim, którzy udzielili nam pomocy podczas przygotowywania książki.

Podczas prac nad tym tomem Komitet Redakcyjny poniósł wielką stratę – przedwcześnie zmarł dr Grzegorz Jakubowski, jeden z inicjatorów wspólnej serii wydawniczej. Jesteśmy przekonani, że kontynuacja prac Polsko-Ukraińskiej Grupy Roboczej, zmierzająca do wyjaśnienia nieznanych dotychczas problemów, stanowić będzie najlepszy dowód naszej o Nim pamięci.

Warszawa–Kijów, w sierpniu 2003 roku

Przypisy

* *Polskie podziemie 1939–1941. Lwów–Kołomyja–Stryj–Złoczów*, tom 1, Warszawa–Kijów 1998.

** Por. *Polskie podziemie 1939–1941...*, s. 31–33.

*** Bliżej na temat ZWZ-1 i ZWZ-2 w Obszarze Nr 3 Lwów w: *Polskie podziemie 1939–1941...*, s. 79. Zob. również dokument 48, s. 455, w niniejszym tomie.

I

**СПРАВА
ГЕНЕРАЛА МІХАЛА ТОКАЖЕВСЬКОГО-
-КАРАШЕВИЧА**

I

**SPRAWA
GENERAŁA MICHAŁA TOKARZEWSKIEGO-
KARASZEWICZA**

22 червня 1940, Дніпропетровськ. Протокол допиту
М. Токажевського-Карашевича (Т. Мірового)

Протокол допроса
обвиняемого Мировой Тадеуш Михайлович¹

г. Днепропетровск 22 июня 1940 г.
допрос начат в 11⁰⁰, окончен 13⁵⁵

Вопрос: Кто Вас направил на территорию СССР?

Ответ: Никто меня не направлял, я сам перешел границу.

Вопрос: С какой целью Вы перешли границу из Германии в СССР?

Ответ: В сентябре 1939 г. я в числе других жителей[ей] г. Варшавы был эвакуирован в г. Вильно, где я пробыл до конца ноября. 30 ноября 1939 г., вернувшись в Варшаву, я не застал своей жены и детей, а дом, где я проживал, был совершенно разрушен. После этого я устроился на работу к профессору Матерновской, где проработал до 27 февраля 1940 г. Узнав от врача Кшижановской, что моя жена и дети находятся в г. Львове, я решил через г. Ярослав у с. Мунино в ночь с 6 на 7 мар[та] перейти границу на сторону СССР, что и осуществил. Цель моего перехода границы – это встретится с женой и детьми.

Вопрос: С кем Вы переходили границу?

Ответ: Границу я перешел с своей сестрой Мировой Ева-Мартой² и с Плонской Антониной³, Филипьяком Симоном и Тройновской Марией⁴.

Вопрос: Откуда Вы знаете Плонскую, Филипьяка и Тройновскую?

Ответ: Плонскую я знаю с декабря м-ца 1939 как приятельницу моей сестры. С Тройновской я знаком с тех пор, когда она села в поезд на ст. Краков, где и я с сестрой и Плонская ехали к границе, в разговоре с ней она заявила что также едет в г. Ярослав, с тем, чтобы перейти границу. Филипьяка мы встретили в с. Мунина, где нам сказали, что он переходит границу в СССР, мы его разыскали и условились вместе перейти границу.

Вопрос: Кто Вам был знаком и бывал на квартире из офицеров польской армии, жандармерии и полиции.

Ответ: ^а-У меня бывали на квартире, как лечащиеся пациенты: 1. Подполковник жандармерии ^бМак Плаковский⁵⁻⁶. 2. ^бПолковник Ровецкий⁶⁻⁶ с женой. 3. ^бМайор Санойца⁷ с женой⁶, который проживал в г. Львове по ул. Собинского 14. 4. ^бЖена генерала Райского⁸⁻⁶.

22 czerwca 1940, Dniepropietrowsk. Zeznania
Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza jako Tadeusza Mirowego

Protokół przesłuchania
oskarżonego Mirowego Tadeusza¹ s. Michała

m. Dniepropietrowsk 22 czerwca 1940 r.
przesłuchanie rozpoczęto o 11⁰⁰, zakończono 13⁵⁵

Pytanie: Kto wysłał was na terytorium ZSRS?

Odpowiedź: Nikt mnie nie wysyłał, sam przeszedłem przez granicę.

Pytanie: W jakim celu przeszliście granicę z Niemiec do ZSRS?

Odpowiedź: We wrześniu 1939 r. razem z innymi mieszkańcami m. Warszawy zostałem ewakuowany do m. Wilna, gdzie przebywałem do końca listopada. 30 listopada 1939 r. po powrocie do Warszawy nie odnalazłem tam swojej żony i dzieci, a dom, w którym mieszkałem, zastałem całkowicie zrujnowany. Później rozpocząłem pracę u profesor Matiernowskiej, u której pracowałem do 27 lutego 1940 r. Kiedy dowiedziałem się od lekarki Krzyżanowskiej, że moja żona i dzieci przebywają w m. Lwowie, postanowiłem [pojechać] przez m. Jarosław do w[si] Munina i nocą z 6 na 7 mar[ca] przejść przez granicę na stronę ZSRS, co też zrobiłem. Celem mojego przejścia przez granicę było spotkanie z żoną i dziećmi.

Pytanie: Z kim przechodziliście granicę?

Odpowiedź: Granicę przeszedłem ze swoją siostrą Mirową Ewą Martą² oraz z Płońską Antoniną³, Filipiakiem Szymonem i Trojanowską Marią⁴.

Pytanie: Skąd znacie Płońską, Filipiaka i Trojanowską?

Odpowiedź: Płońską znam od grudnia 1939 jako przyjaciółkę mojej siostry. Trojanowską poznałem, kiedy wsiadła na st[acji] Kraków do pociągu, którym razem z siostrą oraz Płońską jechaliśmy do granicy. Podczas rozmowy oświadczyła, że również jedzie do m. Jarosławia po to, by przejść przez granicę. Filipiaka spotkaliśmy we w[si] Munina, gdzie powiedziano nam, że chodzi on przez granicę do ZSRS. Odszukaliśmy go i umówiliśmy się, że przejdziemy granicę razem.

Pytanie: Kogo z oficerów Wojska Polskiego, żandarmerii i policji znaliście i kto był u was w mieszkaniu?

Odpowiedź: ^a-Bywali u mnie, jako pacjenci przychodzący na leczenie: 1. Podpułkownik żandarmerii ^bMak Płakowski^{5-b}. 2. ^bPułkownik Rowec-ki^{6-b} z żoną. 3. ^bMajor Sanojca⁷ z żoną^b, który mieszkał w m. Lwowie przy ul. Sobińskiego 14. 4. ^bŻona generała Rayskiego^{8-b}. 5. Porucznik

5. Поручик жандармерии ^бГендынский^{9-б} с женой. 6. Полковник ^бЛиббах^{10-б}, которого привел майор Санойца.^а

Вопрос: Вы бывали в жандармерии когда-либо?

Ответ: Никогда я в жандармерии не бывал.

Вопрос: Вам когда-либо денежные награды или подарки приносили из жандармерии, или других военных учреждений?

Ответ: Ни от каких организаций я подарков не получал.

Вопрос: Когда Вы вступили в партию ППС¹¹?

Ответ: Вступил я в ППС в 1913 г. и выбыл в 1914 г.

Вопрос: Причины выбытия из ППС?

Ответ: В 1914 г. я ушел в австрийскую армию, в связи с чем выбыл из ППС. Возвратясь в 1918 из армии, я поступил в госпиталь в Варшаве, работая лекпомом до 1921 г., после этого я поступил учиться в университет. Все это вместе взятое не позволило мне вернуться для работы в ППС. В это же время я женился и имел дочь, которых надо было прокармить.

Вопрос: Кто был руководителем Вашей организации ППС?

Ответ: Не помню.

Вопрос: Когда Вы выбыли из ППС кто-либо из Ваших приятелей или руководителей по ППС обращались к Вам, чтоб Вы вернулись обратно в ППС?

Ответ: Никто ко мне не обращался.

Вопрос: Родственников Вы имеете на территории СССР?

Ответ: Жена и дети, т. е. сын Михаил и дочь Ирена, проживают в Западной Украине.

Вопрос: Где находится Ваша сестра Ева-Марта, которая вместе с вами перешла границу?

Ответ: Когда нас всех задержала пограничная охрана, то сестру мою Еву-Марту Миртовую отпустили, где она находится в настоящее время, мне неизвестно.

Протокол записан с моих слов верно, мне зачитан на понятном языке, в чем и расписываюсь.

(—) Мировый Т.

Допросил:

Ст. оперуполном[оченный] ЭКО УНКВД

(—) Уманский

ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 29-30 а.

żandarmerii ^b-Chendyński^{9-b} z żoną. 6. Pułkownik ^b-Liebich^{10-b}, którego przyprowadził major Sanojca.^a

Pytanie: Czy kiedykolwiek bywaliście w żandarmerii?

Odpowiedź: Nigdy w żandarmerii nie byłem.

Pytanie: Czy kiedykolwiek przynoszono wam nagrody pieniężne lub prezenty z żandarmerii lub innych instytucji wojskowych?

Odpowiedź: Od żadnych organizacji prezentów nie otrzymywałem.

Pytanie: Kiedy wstapiliście do partii PPS¹¹?

Odpowiedź: Do PPS wstąpiłem w 1913 r., a wystąpiłem w 1914 r.

Pytanie: Przyczyny wystąpienia z PPS.

Odpowiedź: W 1914 r. wstąpiłem do armii austriackiej i w związku z tym wystąpiłem z PPS. W 1918 po powrocie z wojska rozpocząłem pracę jako *lekpom* w szpitalu w Warszawie, pracowałem tam do 1921 r., potem rozpocząłem studia na uniwersytecie. Wszystko to razem wzięte nie pozwoliło mi wznowić działalności w PPS. W tym samym czasie ożeniłem się i urodziła mi się córka, musiałem więc utrzymywać [rodzinę].

Pytanie: Kto był szefem waszej organizacji PPS?

Odpowiedź: Nie pamiętam.

Pytanie: Czy kiedy wystąpiliście z PPS, ktokolwiek z waszych przyjaciół lub ktoś z kierownictwa PPS zwracał się do was, żebyście wrócili z powrotem do PPS?

Odpowiedź: Nikt się do mnie nie zwracał.

Pytanie: Czy macie krewnych na terytorium ZSRS?

Odpowiedź: Żona i dzieci, tj. syn Michał i córka Irena, mieszkają na Zachodniej Ukrainie.

Pytanie: Gdzie przebywa wasza siostra Ewa Marta, która razem z wami przeszła przez granicę?

Odpowiedź: Kiedy straż graniczna zatrzymała nas wszystkich, moją siostrę Ewę Martę Mirową wypuszczono. Nie wiem, gdzie przebywa obecnie.

Protokół spisano z moich słów wiernie, odczytano mi w zrozumiałym [dla mnie] języku, co potwierdzam podpisem.

(—) Mirowyj T.

Przesłuchał:

St. oficer oper[acyjny] EKO UNKWD

(—) Umanskij

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 29–30 a.

Примітки

- а-а Текст відзначений вертикальною риекою на полях.
б-б Підкреслено від руки.

¹ Вигадане прізвище Міхала Тадеуша Токажевського-Карашевича (1893–1964), псевдо „Міхал”, „Столярський”, „Доктор”, генерала бригади. Під час вересневої кампанії 1939 командувач ГО в Армії „Помор’я”, потім заступник командувача Групи Армій „Варшава”. Ініціатор і Головний комендант СПП (Служіння перемозі Польщі), призначений комендантом регіону СЗБ № 3 – Львів, а потім комендантом СЗБ радянської зони окупації. Заарештований під час переходу кордону в ніч з 6 на 7 березня 1940. Нерозпізнаний, був засланий до табору під Архангельськом, у січні 1941 викритий і перевезений до Москви. Після звільнення з ув’язнення командир 6 ДП АП в СРСР і заступник командувача АПВ (генерал броні – 1964).

² Вигадане прізвище Евеліни Карасювни (пом. 1965), псевдо „Веля”, начальника квартирної осередку ДГ СПП, зв’язкової СПП, яка супроводжувала генерала Токажевського-Карашевича під час його поїздки до Львова. Після війни в Польщі, у 1951–1956 у в’язниці.

³ Плонська Антоніна (1906 р. н.), псевдо „Пеля”, „Толя”, зв’язкова КГ СЗБ, яка супроводжувала генерала Токажевського-Карашевича під час поїздки до Львова. Заарештована органами НКВС 7 березня 1940, 30 липня 1940 засуджена до 5 років ВТТ, звільнена 3 вересня 1941. В АП в СРСР – заступник головного інспектора ПСК, потім комендант батальйону ПСК 6 ДП (підполковник).

⁴ Так у тексті. Правильно – Трояновська Марія (1905–1991), псевдо „Рися”, „Валентова”, інструктор ПВК, під час вересневої кампанії 1939 учасниця оборони Варшави. З жовтня 1939 у СПП/СЗБ – кур’єр до Львова. Супроводжувала генерала Токажевського-Карашевича під час його подорожі до Львова. Заарештована НКВС 7 березня 1940, пізніше у таборі. З 1941 у ПСК АП в СРСР, у 1944–1946 командир 316 транспортної роти (II-й Корпус).

⁵ Ймовірно, Мак-Пйонтковський Мечислав (1881–1945), полковник (з 1 січня 1929), з 1924 командир 1 дивізіону жандармерії, з 1931 у відставці. В 1939 співзасновник СД, у 1943–1945 в’язень німецьких концтаборів.

⁶ Ровецький Стефан (1895–1944), псевдо „Раконь”, „Грабіца”, „Грот”, „Інженер”, „Каліна”, дипломований полковник, під час вересневої кампанії 1939 командир Варшавської танкової механізованої бригади, з жовтня 1939 начальник штабу і заступник Головного командувача СПП, потім комендант СЗБ німецької зони окупації і Командувач АК. Заарештований німцями у 1943, вбитий у концтаборі в Заксенхаузен (генерал дивізії – 1944).

⁷ Санойца Антоні (1899–1990), псевдо „Кнапик”, „Кортум”, дипломований майор-інженер. Під час вересневої кампанії 1939 учасник оборони Варшави – командир III-го батальйону 40 пп, командир сектора „Воля”, потім начальник I-го відділу ДГ СПП (згодом КГ СЗБ-АК), учасник варшавського повстання, потім керівник управління Південного регіону ВІН, заарештований польськими органами безпеки, у в’язниці до 1953.

⁸ Райський Людоміл (1892–1979), генерал бригади, пілот-інженер. З 1936 командувач Авіації. З березня до вересня 1939 заступник другого віце-міністра військових

Przypisy

^{a-a} Fragment tekstu zaznaczony na marginesie pionową kreską.

^{b-b} Podkreślono odręcznie.

¹ Konspiracyjne nazwisko Michała Tadeusza Tokarzewskiego-Karaszewicza (1893–1964), ps. „Michał”, „Stolarski”, „Doktor”, gen. bryg. W kampanii wrześniowej 1939 dca GO w Armii „Pomorze”, potem zca dcy GA „Warszawa”. Inicjator i Dca Główny SZP, mianowany kmdtem Obszaru ZWZ Nr 3 – Lwów, następnie kmdt ZWZ na okupację sowiecką. Aresztowany podczas przekraczania kordonu granicznego w nocy z 6 na 7 marca 1940. Nierozpoznany, zesłany został do obozu pod Archangielskiem, w styczniu 1941 ujawniony i przewieziony do Moskwy, po zwolnieniu z więzienia dca 6 DP AP w ZSRS i zca dcy APW (gen. broni – 1964).

² Konspiracyjne nazwisko Eweliny Karasiówny (zm. 1965), ps. „Wela”, szefa komórki lokalowej DG SZP, łączniczki ZWZ, która towarzyszyła gen. Tokarzewskiemu-Karaszewiczowi w drodze do Lwowa. Po wojnie w kraju, w l. 1951–1956 więziona.

³ Płońska Antonina (ur. 1906), ps. „Pela”, „Tola”, kurierka KG ZWZ, towarzyszyła gen. Tokarzewskiemu-Karaszewiczowi w drodze do Lwowa. Aresztowana przez NKWD 7 marca 1940, skazana 30 lipca 1940 na 5 lat ITŁ, zwolniona 3 września 1941. W AP w ZSRS zca inspektora głównego PSK, następnie kmdt baonu PSK 6 DP (ppłk).

⁴ Trojanowska Maria (1905–1991), ps. „Rysia”, „Walentowa”, instruktorka PWK. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Warszawy, od października 1939 w SZP/ZWZ – kurierka do Lwowa. Towarzyszyła gen. Tokarzewskiemu-Karaszewiczowi w drodze do Lwowa. Aresztowana przez NKWD 7 marca 1940, potem w łagrze. Od 1941 w PSK AP w ZSRS, w l. 1944–1946 dca 316 komp. transp. (II Korpus).

⁵ Zapewne Mak-Piątkowski Mieczysław (1881–1945), płk (starsz. 1 stycznia 1929), od 1924 dca I dywizjonu żandarmerii, od 1931 w st. sp. W 1939 współzałożyciel SD, w l. 1943–1945 więziony przez Niemców w obozach koncentracyjnych.

⁶ Rowecki Stefan (1895–1944), ps. „Rakoń”, „Grabica”, „Grot”, „Inżynier”, „Kalina”, płk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 dca Warszawskiej BPanc-Mot, od października 1939 szef sztabu i zca Dcy Głównego SZP, potem kmdt ZWZ na okupację niemiecką i Dca AK. Aresztowany przez Niemców w 1943, zamordowany w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen (gen. dyw. – 1944).

⁷ Sanojca Antoni (1899–1990), ps. „Knapik”, „Kortum”, mjr dypl., inż. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Warszawy – dca III batalionu 40 pp, dca odcinka „Wola”, następnie szef Oddziału I DG SZP (potem KG ZWZ-AK), uczestnik powstania warszawskiego, potem m. in. przewodniczący Zarządu Obszaru Południowego WiN. Więziony do 1953.

⁸ Rayski Ludomił (1892–1979), gen. bryg., pil., inż. Od 1936 dca Lotnictwa, od marca do września 1939 zca II wiceministra spraw wojsk., następnie we Francji i W. Brytanii. W l. 1944–1946 delegat dowództwa PSP na Bliskim Wschodzie. Zmarł na emigracji.

⁹ Chendyński Leon (1898–1941), ps. „Adam”, kpt. W kampanii wrześniowej 1939 przydzielony do dcy żandarmerii Armii „Poznań”, od jesieni 1939 szef Działu Bezpieczeństwa SZP, potem ZWZ, następnie p. o. szefa Oddz. V KG ZWZ.

¹⁰ Liebich Andrzej (1893–1987), ppłk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 w Sztabie NW, przedostał się do Francji, w l. 1940–1942 attaché wojsk. w Lizbonie i Madrycie. Po wojnie na emigracji.

справ, потім у Франції і Великобританії. У 1944–1946 представник командування ПСП на Близькому Сході. Помер в еміграції.

⁹ Так у тексті. Правильно – Хендинський Леон (1898–1941), псевдо „Адам”, капітан. Під час вересневої кампанії 1939 відкомандирований у розпорядження командира жандармерії Армії „Познань”, з осені 1939 начальник відділу безпеки СПП, згодом СЗБ, потім в. о. начальника V-го відділу КГ СЗБ.

¹⁰ Так у тексті. Правильно – Лебіх Анджей (1893–1987), дипломований підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 у Штабі Верховного головнокомандувача, перебрався до Франції, У 1940–1942 військовий аташе у Лісабоні і Мадриді. Після війни в еміграції.

¹¹ ППС – Польська соціалістична партія – робітничка партія, заснована в 1892 у Парижі, проголошувала гасла національного і суспільного визволення – представляла національно-визвольний напрямок польського соціалістичного руху. На польських землях діяла з 1893, після 1919 виступала за систему парламентарної демократії, з кінця 1926 – в опозиції.

¹¹ Polska Partia Socjalistyczna – partia robotnicza utworzona w 1892 w Paryżu. Głosiła hasła wyzwolenia narodowego i społecznego – reprezentowała nurt niepodległościowy socjalizmu polskiego, na ziemiach polskich działała od 1893, po 1919 opowiadała się za systemem demokracji parlamentarnej, od końca 1926 w opozycji.

**4 вересня 1940, Москва. Рішення Особливої наради
при НКВС СРСР про засудження М. Токажевського-Карашевича
(Т. Мірового)**

ел.

**Выписка из протокола № 103
Особого Совещания при Народном Комиссаре
Внутренних Дел СССР
от „4“ сентября 1940 г.**

Слушали	Постановили
437. Дело № 26556/НКВД УССР по обв. МИРОВО[ГО] Тадеуша Михайловича, 1890 г. р., ур. поляк, германско-подданный, состоял в партии ППС, врач.	МИРОВО[ГО] Тадеуша Михайловича за нелегальный переход госграницы заключить в исправительно-трудовой лагерь, сроком на ПЯТЬ лет, считая срок с 7-го марта 1940 г. а-УССР Каргопольлаг 9/13-07655, 11/IX-40 ^а б

**Нач. Секретариата Особого Совещания
при Народном Комиссаре Внутренних Дел СССР**

*ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 54.
Копія, машинопис.*

Примітки

^а - ^я Дописано від руки.

^б Кругла печатка з написом: *Народный Комиссариат Внутренних Дел СССР.*

4 września 1940, Moskwa. Decyzja Kolegium Specjalnego
NKWD ZSRS skazująca Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza
jako Tadeusza Mirowego

el.

Wyciąg z protokołu nr 103
Kolegium Specjalnego przy Ludowym Komisarzu
Spraw Wewnętrznych ZSRS
z „4” września 1940 r.

Rozpatrywano	Postanowiono
437. Sprawę nr 26556/NKWD USRS z osk[arżenia] MIROWE-[GO] Tadeusza s. Michała, ur. w 1890 r., Polak, poddany niemiecki, był członkiem partii PPS, lekarz.	MIROWE[GO] Tadeusza s. Michała za nielegalne przekroczenie granicy państw[owej] zamknąć w poprawczym obozie pracy na okres PIĘCIU lat, licząc termin od 7 marca 1940 r. ^a USRS Kargopolłag, 9/13-07655, 11/IX-40 ^a _b

Nacz[elnik] Sekretariatu Kolegium Specjalnego
przy Ludowym Komisarzu Spraw Wewnętrznych ZSRS

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 54.

Kopia, maszynopis.

Przypisy

^a-³ Dopisano odręcznie.

^b Pieczęć okrągła z napisem w otoku: *Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRS.*

[Після 23 січня 1941], Москва. Власноручні зізнання
М. Токажевського-Карашевича

а. 3

Собственноручные показания
а-ТОКАЖЕВСКОГО Михаила^{а1}

1893 г. р., ур. г. Львова,
генерал Польармии

Когда генерал РУММЕЛЬ² объявил о результатах переговоров и сдаче Варшавы, я сообщил ему, что остаюсь в Варшаве и попытаюсь организовать следующую работу:

- а) поддержку морального состояния населения,
- б) объединить нацию вокруг идеи восстановления Польши, ее территориальной независимости и такого географического положения, которое обеспечило бы будущее Польши от повторения случившегося в сентябре,
- в) организовать активную борьбу с немцами и культивирование того, что отсутствовало во время сентябрьской кампании, т. е. воспитание населения в духе самостоятельных действий даже маленьких групп.

От него получил на это согласие, а также полномочия, как представитель главного командования и правительства, а кроме этого получил денежные средства.

В короткий срок, т. е. в течении 1½ суток, я подобрал несколько военных и лиц, занимавшихся политической деятельностью, для работы. Посвятил их в стоящие перед нами задачи и обеспечил им возможность нахождения на нелегальном положении, дабы избежать арестов с тем расчетом, чтобы в течении 14 суток провести необходимую работу.

Задачу представлял и провел следующим образом: так как польский народ имел полное право на существование, как независимая нация, самостоятельное прочное государство. История и действительность показывают, что этому препятствуют по различным причинам и обстоятельствам Россия и Германия. Причем Россией руководит ее идеологическая тенденция, а по вопросу отношения к Польше – ее национальная политика по вопросу Украины и Белоруссии. Германией, кроме ее империалистической политики руководит потребность

[Po 23 stycznia 1941], Moskwa. Własnoręczne zeznania
Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza

a. 3

Własnoręczne zeznania
a-TOKARZEWSKIEGO Michała^a

ur. w 1893 r. w m. Lwowie,
generał Wojska Pol[skiego]

Kiedy generał RÓMMEL² ogłosił rezultaty rozmów i powiadomił nas o poddaniu Warszawy, powiedziałem mu, że zostanę w Warszawie i będę się starał podjąć następujące działania:

a) wspieranie morale ludności,

b) jednoczenie narodu wokół idei przywrócenia Polsce jej terytorialnej niepodległości oraz takiego kształtu geograficznego, który w przyszłości uchroniłby Polskę przed powtórzeniem się tego, co stało się we wrześniu,

c) organizowanie aktywnej walki z Niemcami i zaszczipianie tego, czego zabrakło podczas kampanii wrześniowej, tzn. przysposabianie ludności do samodzielnego działania nawet w małych grupach.

Otrzymałem na to jego zgodę, a także pełnomocnictwa jako przedstawiciel naczelnego dowództwa i rządu, dostałem ponadto środki finansowe.

Szybko, tj. w ciągu 1^{1/2} doby, wytypowałem do pracy kilku wojskowych i kilka osób zajmujących się działalnością polityczną. Wtajemniczyłem ich w stojące przed nami zadania z zamiarem rozpoczęcia właściwej pracy po upływie 14 dni i zapewniłem możliwość ukrycia się w celu uniknięcia aresztowań.

Zadanie wyobrażałem sobie i przedstawiałem w następujący sposób: naród polski ma pełne prawo do istnienia jako naród niepodległy i [posiadania] samodzielnego trwałego państwa. Historia i terażniejszość pokazują, że na przeszkodzie temu stoją z różnych przyczyn oraz powodów, Rosja i Niemcy. Przy czym Rosją kieruje jej ideologiczna tendencja, a w sprawie stosunku do Polski jej polityka narodowościowa dotycząca Ukrainy i Białorusi. Niemcami, oprócz ich polityki imperialistycznej, kieruje chęć zdobycia rynków zbytu i terytoriów do eksploatacji, „hitlerowski ^bLebensraum^b” (przestrzeń życiowa). Co się tyczy Rosji, choć historia nie zna przykładu, by Rosja w stosunku do Polski prowadziła przyjazną

в получении рынков сбыта и территорий для эксплуатации, „Гитлеровский ⁶„Lebensraum“⁶“ (жизненная необходимость). Что касается России, то история не знала примера, когда бы Россия по отношению к Польше проводила бы дружественную политику. Я думал, что в противовес германским планам[м] т. е. „⁶„Mein Kampf“⁶“ и др., России будет выгодно существование Польши как барьера между Россией и Германией, что могло бы гарантировать самостоятельность моральных и физических сил Польши.

По отношению к Германии, их плану, что Польшу необходимо уничтожить, – Польша должна ответить Германии тем-же.

Не имея за цель и возможность одновременно вести борьбу и с Германией и с СССР, я считал, что надо изыскать возможность совместного сотрудничества с СССР против Германии.

Резюмируя это положение не с оппортунистического взгляда, а принципиально считаю, что весь мир, а в том числе и Польша, должны чем скорей, тем лучше пойти путем социальной перестройки на основе справедливости, борьбы с капитализмом и его проявлениями, т. е. организовать так жизнь населения, чтобы каждый человек брал начало своей жизни как равный и не строил своего благополучия за счет других. Это, как я понимаю, тождественно коммунистической идеологии, а также диктуется моим понятием исторического развития общества на будущее.

Отсюда вывод – непримиримая борьба хотя бы на годы или десятки лет, но победа над Германией, изыскивание возможностей хотя бы дружественных отношений, а лучше гарантированного союза СССР в борьбе с Германией.

В случае если по каким либо мотивам СССР отказался бы от того или иного плана за восстановление Польши, то не было бы другого выхода, как борьба и с СССР.

Эту борьбу понимаю не за восстановление Польши в прежних границах потому, что вопрос о границах мог быть решен между СССР и Польшей без каких-либо трудностей, борьба была бы необходима только в том случае, если СССР совсем отказался бы от существования Польши или представлял себе Польшу такую, которая не могла бы существовать.

В сентябре 1939 года еще считал, что можно поискать единомышленников среди украинцев против Германии. Но то, что видел до марта 1940 года и что мне стало известно в тюрьме о украинцах привело меня к убеждению, что это не реально. Вопросы отношения других государств к Польше здесь я не касаюсь, т. к. отношение этих государств может выясниться только в последующем.

politykę, myślałem, że dla przeciwwagi niemieckim planom, tzn. „*Mein Kampf*”^b i in[nym], korzystne dla Rosji będzie istnienie Polski jako bariery między Rosją i Niemcami, co byłoby gwarantowane samodzielnością moralnych i fizycznych sił Polski.

Jeśli chodzi o Niemcy i ich plan zniszczenia Polski, Polska powinna odpowiedzieć Niemcom tym samym.

Nie uważając za celowe i nie mając możliwości prowadzenia jednoczesnej walki z Niemcami i z ZSRS, byłem zdania, że trzeba znaleźć możliwość współdziałania z ZSRS przeciwko Niemcom.

Reasumując, nie ze względów oportunistycznych, lecz zasadniczych uważam, że cały świat, w tym również i Polska, powinien, im szybciej tym lepiej pójść drogą przebudowy społecznej na zasadzie sprawiedliwości, walki z kapitalizmem i jego przejawami. Należy tak zorganizować życie ludzi, by start życiowy każdego był równy i nikt nie budował swojej pomyślności kosztem innych. Jest to, jak rozumiem, identyczne z ideologią komunistyczną; takie nastawienie wynika też z mojego rozumienia historycznego rozwoju społeczeństwa w przyszłości.

Stąd wniosek – nieprzejednana walka, choćby przez lata czy dziesięciolecia aż do zwycięstwa nad Niemcami, poszukiwanie możliwości bodaj przyjaznych stosunków, a najlepiej zagwarantowanego sojuszu [z] ZSRS w walce z Niemcami.

O ile, z jakichkolwiek przyczyn, ZSRS nie zgodziłby się na taki czy inny plan odbudowy Polski, nie byłoby innego wyjścia, jak również walka z ZSRS.

Rozumiem przez to nie walkę o odbudowę Polski w jej dawnych granicach (kwestię granic można rozwiązać przez ZSRS i Polskę bez większych trudności), walka byłaby konieczna tylko w takim przypadku, jeśli ZSRS w ogóle nie zgodziłby się na istnienie Polski lub gdyby proponował taką Polskę, która nie mogłaby egzystować.

We wrześniu 1939 roku brałem jeszcze pod uwagę możliwość szukania sprzymierzeńców przeciwko Niemcom wśród Ukraińców. Ale to, co widziałem do marca 1940 roku i czego dowiedziałem się o Ukraińcach w więzieniu, utwierdziło mnie w przekonaniu, że nie jest to realne. Zagadnienia stosunku innych państw do Polski nie poruszam tu, ponieważ relacje z tymi państwami można będzie wyjaśnić dopiero w przyszłości.

Takie były podstawy polityki zagranicznej. Do polityki wewnętrznej zarówno w sferze praktycznej działalności, jak i teoretycznych planów przedstawianych na zebraniach i konferencjach należało:

a) Zarysowanie kształtu przyszłej Polski – państwa opartego na socjalistycznych podstawach. Przy czym, żeby stworzyć taką Polskę, szukaliśmy

Это являлось основанием внешней политики. Во внутреннюю политику, а также в практическую работу, как и в теоретические планы, выдвигаемые на совещаниях и конференциях, входило:

а) Создание формы будущей Польши как государства, опирающегося на социалистической основе. Причем, чтобы обеспечить такое существование Польши изыскивались возможности совместного сотрудничества между всеми политическими партиями, существовавшими в Польше.

б) Борьба с пессимизмом, одновременно отыскивание положительных и отрицательных моментов, которые было возможно использовать в будущем в государственной жизни Польши.

в) Борьба с отрицательными сторонами нашего национального характера и культивирование положительных сторон, а особенно тех, которые бы научили работать польский народ сообща в коллективе, подняли бы дисциплину и воспитывали нацию не только на время борьбы с немцами, но и для будущего строительства государства.

Эти основы изложил в организационных документах, т. е. в идеологической декларации, в уставе и инструкциях.

На основании этого положения в конце октября и в ноябре 1939 года проделал следующее:

1. Организовал Главное управление „Служба победе Польши”³ (Служба звыченства Польски), затем переименованный в „Союз вооруженной борьбы”⁴ в составе 5 отделов, т. е.:

- I. отдел организационно-персональный, нач. майор-инженер САНОЙЦА
- II. — — — политический, нач. НЕДЗЯЛКОВСКИЙ⁵
- III. — — — контрразведки, разведки и боевой, нач. майор БЕРКА⁶
- IV. — — — обеспечения материального, денежного и транспортом, нач. ТУН⁷
- V. — — — связи и охраны, капитан ГЕНДАНСКИЙ.

2. Управление Главного комиссара и верховный совет — НЕДЗЯЛКОВСКИЙ, он же был моим вторым заместителем. Первым заместителем был начальник штаба. Органом работы комиссара был IV-й отдел главного штаба, что обеспечивало мне контроль военной части над политической.

3. Окружное управление возглавляли: майор, фамилии не помню, в Люблине⁸, в Кракове — полковник ^аФилипович^{9-а}, в Кельцах — полковник ЭНДЕЛЬ-РАГИС¹⁰ и Варшаве по городу — полковник РАПАЦКИЙ¹¹, по области — полковник ХОРАК¹².

4. Организационные бюро по созданию окружного управления в Лодзи, возглавлял полковник ОКУЛИЧ¹³, майор ЦИХОТСКИЙ¹⁴

możliwości współpracy między wszystkimi partiami politycznymi działającymi w Polsce.

b) Walka z pesymizmem i jednocześnie poszukiwanie pozytywnych i negatywnych momentów, które w przyszłości będzie można wykorzystać w życiu państwowym Polski.

c) Walka z ujemnymi stronami naszego charakteru narodowego i kultywowanie stron dodatnich, w szczególności tych, które nauczyłyby naród polski działania zespołowego, podniosły dyscyplinę i wychowały naród nie tylko na czas walki z Niemcami, ale też do odbudowy państwa w przyszłości.

Założenia te przedstawiłem w dokumentach organizacyjnych, tj. w deklaracji ideowej, w statucie i instrukcjach.

Na ich podstawie pod koniec października i w listopadzie 1939 roku przeprowadziłem następujące działania:

1. Zorganizowałem Dowództwo Główne [organizacji] „Służba Zwycięstwu Polski”³, która później została przemianowana na „Związek Walki Zbrojnej”⁴. W jego skład weszło 5 oddziałów, a mianowicie:

- I. oddział organizacyjno-personalny, szef major-inżynier SANOJCA
- II. – || – polityczny, szef NIEDZIAŁKOWSKI⁵
- III. – || – kontrwywiadu, wywiadu i bojowy, szef major BERKA⁶
- IV. – || – zaopatrzenia materiałowego, finansowego i transportu, szef THUN⁷
- V. – || – łączności i ochrony, kapitan CHENDYŃSKI.

2. Urząd Głównego Komisarza i Radę Główną – NIEDZIAŁKOWSKI, był on moim drugim zastępcą. Pierwszym zastępcą był szef sztabu. Organem wykonawczym pracy komisarza był Oddział IV Sztabu Głównego, co zapewniało mi kontrolę części wojskowej nad polityczną.

3. Na czele dowództw okręgów stali: w Lublinie major, którego nazwiska nie pamiętam⁸, w Krakowie pułkownik ^aFilipowicz⁹ ^a, w Kielcach pułkownik ENDEL-RAGIS¹⁰ i w Warszawie – dla miasta pułkownik RAPACKI¹¹, a dla okręgu pułkownik HORAK¹².

4. Na czele biura organizacyjnego do spraw powołania dowództwa okręgu w Łodzi stał pułkownik OKULICZ¹³, major CICHOCKI¹⁴ w Katowicach i w Poznaniu – podpułkownik, nazwiska nie pamiętam¹⁵. Okręg poznański miał obejmować Poznań i Pomorze.

5. Próby nawiązania kontaktu ze Lwowem i Wilnem nie przyniosły rezultatów.

6. Zorganizowanie i rozbudowa centralnego organu wywiadowczego i jego filii okręgowych, a także zorganizowanie przy Dowództwie

в Катовицах и в Познани п/полк., фам[илии] не помню¹⁵. Познанское управление должно было охватывать Познань и Поморье.

5. Попытки установить контакт со Львовом и Вильно ни к чему не привели.

6. Организация и расширение центрального органа разведки и ее окружных филиалов, а также организация при главном управлении и в окружных управлениях штурмовых отрядов из лучших кадровых и хорошо обученных бойцов.

7. Объединение различных, стихийно созданных, организаций военных и молодежных, причем руководствовался положением, чтобы:

- а) втягивать лучший кадровый состав;
- б) для остальных создавать условия, чтобы можно было в случае потребности соответственно на них оказывать влияние;
- в) распустить остальные организации, которые, по-моему, не могли существовать в тяжелых условиях конспиративной жизни, а также такие, которые своими неумелыми действиями себя расшифровали и в итоге повлекли репрессии, отрицательно повлиявшие на настроения масс.

8. Проведено ряд работ для объединения политических партий и организаций на идеологической платформе „СПП” и организована общая политическая пропаганда.

9. Была установлена связь с правительством в Анжере¹⁶, а также с его базами в Бухаресте, Будапеште и Ковно¹⁷.

В декабре ^а-1939-^а и январе 19^в-40-^в г.:

10. Создана сеть организации включительно до дружин и взводов.

11. Углублена работа, изложенная в пунктах от 1-го по 9-й.

Состояние организации в январе 1940 года представляло следующую картину:

1. Среди населения господствовал дефектизм и безграничный стыд за происшедшее в сентябре 1939 г.

Поданная идея „СПП” о подготовке к борьбе с Германией населением была воспринята положительно, мы же ставили целью создать небольшую организацию, т. е. ядро, которое в последующем смогло бы повести за собой массы.

По идеологическим вопросам между нашей организацией „СПП” и „Правицей” („крестьянские демократы”¹⁸, „народные демократы”¹⁹ и „консерваторы”²⁰) были разногласия по двум вопросам, а именно:

- а) об отношении к правительству ген. СИКОРСКОГО²¹,
- б) об социальной программе организации.

По первому вопросу „Правица” считала, что мы должны безоговорочно подчиниться правительству. Мы же считали, что если

Głównym i dowództwach okręgów oddziałów szturmowych sformowanych z najlepszych kadr i dobrze wyszkolonych szeregowców.

7. Zjednoczenie różnych samorzutnie powstałych organizacji wojskowych i młodzieżowych, przy czym kierowałem się zasadą, żeby:

- a) pozyskać jak najlepszą kadrę;
- b) reszcie stworzyć takie warunki, by można było, jeśli zajdzie potrzeba, we właściwy sposób na nią wpływać;
- c) rozwiązać pozostałe organizacje, które według mnie nie wytrzymałyby działania w trudnych warunkach konspiracji oraz te, które przez swoje nieumiejętne działania zdekonspirowałyby się, co mogło pociągnąć za sobą represje, wpływające negatywnie na nastroje mas.

8. Przeprowadzono szereg działań mających na celu zjednoczenie partii i organizacji politycznych na platformie ideologicznej „SZP” i zorganizowano wspólną propagandę polityczną.

9. Nawiązano łączność z rządem w Angers¹⁶ oraz jego bazami w Bukareszcie, Budapeszcie i Kownie¹⁷.

W grudniu ^a1939-^a i styczniu 19^c-40-^c r.:

10. Utworzono sieć organizacyjną do drużyn i plutonów włącznie.

11. Prowadzono zintensyfikowane działania wymienione w punktach od 1 do 9.

Stan organizacji w styczniu 1940 roku przedstawiał się następująco:

1. Wśród ludzi szerzył się defetyzm i bezgraniczny wstyd za to, co stało się we wrześniu 1939 r.

Idea przygotowywania się do walki z Niemcami propagowana przez „SZP” była przyjmowana przez ludność pozytywnie, przy czym stawialiśmy sobie za cel stworzenie niewielkiej organizacji, trzonu, który w przyszłości mógłby pociągnąć za sobą masy.

W sprawach ideologicznych między naszą organizacją – „SZP” a „Prawicą” („chrześcijańscy demokraci”¹⁸, „narodowi demokraci”¹⁹ i „konserwatyści”²⁰) istniała różnica zdań w dwóch kwestiach, a mianowicie:

- a) w kwestii stosunku do rządu gen. SIKORSKIEGO²¹,
- b) w kwestii programu społecznego organizacji.

Jeśli chodzi o pierwszą sprawę, „Prawica” uważała, że powinniśmy bezwarunkowo podporządkować się rządowi. My zaś staliśmy na stanowisku, że [tylko wtedy] jeśli rząd obieca utworzenie zgromadzenia narodowego na zasadach demokratycznych, które otrzyma rzeczywistą władzę. Sejm ten osądzi wszystkie osoby winne tego, co stało się we wrześniu 1939 r. Ponadto rząd będzie prowadził swoją politykę zgodnie z postulatami ludności znajdującej się na terytorium Polski, a jeśli nie będzie to możliwe, to w porozumieniu z przedstawicielstwem politycznym „SZP”.

правительство даст обещание создать народный сейм на демократических основах и этот сейм получит подлинные права власти, этим сеймом будут судимы все лица, повинные в происшедшем в сентябре 1939 г. Кроме того, правительство будет свою политику строить с желаниями народа, находящегося на территории Польши, а если это не возможно, то должно свою деятельность согласовывать с политическим представительством „СПП”.

Этот вопрос перестал быть актуальным после того, как СИКОРСКИЙ издал в декабре или начале января 1940 г. воззвание, в котором изложил план правительства, который совпадал с требованиями „СПП”.

Политическая платформа „СПП” стояла на основе т. н. „Левицы”, в которую входили „ППС”, „ПСЛ” (Польское стронничество людове²²); это „Правице” было неприемлемо, поэтому они отказались от совместных действий с „СПП” и послали в правительство заявление, что не желают сотрудничать с „СПП”. Я, считая, что этот раскол нанесет ущерб общим интересам поляков, т. е. борьбе с Германией, и правительство будет иметь дело уже не с одной организацией, а с двумя, что не дает возможности единого целеустремленного руководства, поэтому решил все же договориться с „Правицей” о совместных действиях против Германии, а после того, как польское государство будет создано, разрешить каждой из сторон отстаивать свою программу. „Правица” на это согласилась.

Наша совместная антигерманская деятельность была проведена среди населения по следующим вопросам:

а) Население было мобилизовано и организовано на чинение препятствий германским властям по выполнению их распоряжений, как то по вопросу снабжения, регистрации военных и т. п.

б) Нами был организован переход польской молодежи с коренных германских территорий²³ в протекторат²⁴ с тем, чтобы избежать призыва их в армию. В протекторате же немцы в армию польскую молодежь не брали.

в) Была организована своеобразная опека над бойцами, находящимися в госпиталях, и размещение по деревням инвалидов и хороших военных, которые не имели семей на территории протектората.

г) Для пресечения лояльного отношения со стороны поляков к немцам нами некоторые уличенные в этом поляки были уничтожены. Эти меры совместно с проведенной агитацией в какой-то мере сдержали опасность массового сотрудничества поляков с немцами.

д) В силу того, что все польские школы были немцами закрыты²⁵, нами были организованы нелегальные группы типа средних школ.

е) Были широко использованы местные самоуправленческие органы власти, состоящие из поляков (находящихся под наблюдением

Sprawa ta straciła na aktualności po tym, jak SIKORSKI wydał w grudniu albo na początku stycznia 1940 r. odezwę, w której przedstawił plan [pracy] rządu, zgodny z postulatami „SZP”.

Platforma polityczna „SZP” powstała na bazie tzw. „Lewicy”, w skład której wchodziły „PPS” i „PSL” (Polskie Stronnictwo Ludowe²²). Było to nie do przyjęcia dla „Prawicy” i dlatego odmówiła ona prowadzenia wspólnych działań z „SZP” oraz przesłała rządowi oświadczenie, że nie chce współpracować z „SZP”. Uważałem, że rozłam ten przyniesie szkodę wspólnemu interesowi Polaków, tj. wojnie z Niemcami, ponieważ rząd będzie miał do czynienia już nie z jedną organizacją, a dwiema, co uniemożliwi sprawowanie jednolitego konsekwentnego kierownictwa. Postanowiłem więc mimo wszystko porozumieć się z „Prawicą” w sprawie prowadzenia wspólnych działań przeciwko Niemcom, a propagowanie własnego programu odłożyć do czasu odrodzenia się państwa polskiego. „Prawica” przystała na to.

Nasze wspólne antyniemieckie działania prowadzone wśród ludności dotyczyły następujących kwestii:

a) Organizowano ludzi i mobilizowano ich do przeciwstawiania się władzom niemieckim w zakresie wykonywania rozporządzeń dotyczących zaopatrzenia, rejestracji wojskowych itp.

b) Zorganizowano przerzuty polskiej młodzieży z rdzennych terytoriów niemieckich²³ do protektoratu²⁴ w celu uniknięcia powołania jej do wojska. W protektoracie Niemcy polskiej młodzieży do wojska nie brali.

c) Zorganizowano swego rodzaju opiekę nad żołnierzami przebywającymi w szpitalach oraz rozlokowanie po wsiach inwalidów i co lepszych żołnierzy, którzy nie mieli rodzin na terenie protektoratu.

d) Aby nie dopuścić do okazywania przez Polaków lojalności wobec Niemców likwidowaliśmy tych, którym to udowodniono. Posunięcia te oraz odpowiednia agitacja w pewnej mierze zapobiegły niebezpieczeństwu masowej współpracy Polaków z Niemcami.

e) Ponieważ wszystkie polskie szkoły zostały przez Niemców zamknięte²⁵, zorganizowaliśmy nielegalne grupy o profilu szkół średnich.

f) W sprawach wywiadu, akcji dywersyjnych i organizowania pomocy materialnej dla ludności, szeroko wykorzystywane były składające się z Polaków lokalne samorządowe organy władzy (działające pod nadzorem komisarzy niemieckich).

g) Jednym z narzędzi propagandy były wydawane przez nas i rozpowszechniane wśród ludności nielegalne gazetki i ulotki.

[2.] Działania, które prowadziliśmy, zjednoczyły niemal wszystkie partie i ugrupowania polityczne, oprócz „prawicy” „ONR” (Organizacji

германских комиссаров), по следующим вопросам: разведке, организации диверсии и оказанию материальной помощи населению.

ж) Одним из средств пропаганды являлись издаваемые нами нелегальные газеты и листовки, которые распространялись среди населения.

[2.] Проведенной нами работой были объединены почти все политические партии и группировки, кроме „правицы” „ОНР” (организации народо-во радикальной²⁶) и все, что осталось после предвоенного „ОЗОН’а” (Обуз зедночєня народо-во²⁷), и не вошли две небольшие группы СТУДНИЦКОГО²⁸ и РОНИКЕРА²⁹, которые стремились к совместному сотрудничеству с немцами.

3. Состояние самой организации на январь 1940 г. было в следующем виде:

а) Количество членов организации

Округ Люблин	—	3000 человек	
— « — Краков	—	2500	— « —
— « — Катовицы	—	1000	— « —
— « — Кельце	—	2000	— « —
Город Варшава	—	4000	— « —
Округ Варшава	—	1500	— « —
— « — Луч	—	3000	— « —
— « — Познань и Поморье	—	1000–1500 чел.	

Из этого количества было 25% кадрового состава организации, которые могли быть мобилизованы в течении 24-х часов, а остальные — это первый резерв, который мог быть мобилизован в течении 48 часов и мог бы включить в себя часть второго резерва и массового движения, которое с конца января 1940 г. нами начало организовываться и по этому назвать общую цифру затрудняюсь.

Поясняю, что первым резервом являлись члены организации, уже проверенные, давшие присягу, которые до общего выступления в акциях не принимали участия, т. к. работали только кадровые. Вторым резервом мы называли те отдельные боевые группы организаций, находящиеся под контролем нашей организации, которые мы не включали в нашу работу, исходя из конспиративных соображений, но они проходили такое же самое обучение, которое проходили все члены организации. Массовым движением мы называли все остальное население, прошедшее военное обучение ранее.

Все это было достаточно обеспечено командным составом, обучено и политически воспитано. Мы считали, что по меньшей мере 65% людей в силу надобности нами будет собрано.

Narodowo-Radykalnej²⁶) i pozostałości po przedwojennym „OZON-ie” (Obóz Zjednoczenia Narodowego²⁷), nie włączyły się też do nich dwie niewielkie grupy STUDNICKIEGO²⁸ i RONIPIERA²⁹, które dążyły do współpracy z Niemcami.

3. Stan samej organizacji w styczniu 1940 r. przedstawiał się następująco:

a) Liczba członków organizacji

Okręg	Lublin	–	3000	osób
– –	Kraków	–	2500	– –
– –	Katowice	–	1000	– –
– –	Kielce	–	2000	– –
Miasto	Warszawa	–	4000	– –
Okręg	Warszawa	–	1500	– –
– –	Łódź	–	3000	– –
– –	Poznań i Pomorze	–	1000–1500	os[ób].

25% tej liczby stanowiła kadra organizacji, którą można było zmobilizować w ciągu 24 godzin, reszta to pierwsza rezerwa, którą dałoby się zmobilizować w ciągu 48 godzin; do niej mogła zostać dołączona część drugiej rezerwy i pospolitego ruszenia, które zaczęliśmy organizować pod koniec stycznia 1940 r., dlatego też trudno mi podać ogólną liczbę.

Gwoli wyjaśnienia – pierwszą rezerwę stanowili członkowie organizacji już sprawdzeni i zaprzysiężeni, którzy jednak do czasu powszechnego wystąpienia mieli nie brać udziału w akcjach; działania prowadziła tylko kadra. Drugą rezerwą nazywaliśmy poszczególne grupy bojowe będące pod kontrolą naszej organizacji, których nie włączaliśmy w nasze działania ze względów konspiracyjnych, a które odbywały takie same szkolenia jak wszyscy członkowie organizacji. Pospolite ruszenie to pozostała ludność, która przeszła przeszkolenie wojskowe wcześniej.

Całość była dowodzona zadowalająco, wszystkim zapewniono odpowiednie przeszkolenie i przygotowanie polityczne. Uważaliśmy, że w razie potrzeby będziemy mogli liczyć na co najmniej 65% stawiennictwa.

Według naszych obliczeń ilość broni, amunicji i materiałów wybuchowych, którymi dysponowaliśmy, pokrywała zapotrzebowanie kadry oraz pierwszej rezerwy na stan osobowy trzy razy większy, przez okres jednego miesiąca walki. Jeśli chodzi o resztę broni i amunicji, dysponowałem danymi niesprawdzonymi zarówno co do liczby, jak i czasu potrzebnego na jej wydobycie.

W styczniu i lutym prowadzone były prace nad przemieszczeniem i zgromadzeniem tej broni w odpowiednich miejscach, zgodnie z przewidzianym planem.

По нашим расчетам, оружия, амуниции и взрывчатых веществ мы имели в таком количестве, что хватило бы на кадровый состав и первый резерв обеспечить в трехкратном размере на один месяц борьбы. О остальной части оружия и амуниции я имел не проверенные данные как о количестве, так и времени, необходимом для его получения.

Работа над перегруппировкой и сосредоточением в необходимых местах этого оружия соответственно предусмотренному плану проводилась в январе и феврале.

Плохо обстояло [дело] с короткоствольным оружием (револьверами), так что хватало его только на половину состава штурмовых дружин. Абсолютно отсутствовал учет количества оружия, находящегося в других организациях и [у] отдельных лиц, так что сказать что-либо об этом не могу.

Плохо обстоял вопрос с обеспечением радиоаппаратурой и автотранспортом.

Из радиоаппаратуры мы имели две коротковолновые станции в Варшаве и одну в Кракове и, кроме того, части на две радиостанции. Принимались меры к приобретению радиоаппаратуры, но каковы результаты – мне неизвестно.

Из автотранспорта мы имели всего два автомобиля в Варшаве, а кроме того имелись автомобили в других местах, но к ним не было запасных частей и бензина.

Денежными средствами мы были обеспечены до мая и даже до июня 1940 года, кроме того мы имели денежный резерв, который обеспечил бы еще на три месяца расходы, предусмотренные по бюджету с января м-ца.

Материальное снабжение, как-то питание с резервом, помещения, конный и велотранспорт не представляло никакой трудности.

4. С конца ноября м-ца 1939 г. я приступил к разработке мобилизационного и оперативного плана. При составлении этих планов мы абсолютно не имели никаких директив от правительства. Пришлось эти планы разработать самостоятельно в трех вариантах.

а) Немцы ведут интенсивную борьбу на западе, внутри страны беспорядки; в этом случае цель акции – оттянуть силы Германии в район протектората.

б) Начинается война между СССР и Германией; цель акции – диверсия в тылу германской армии.

в) Союзники наступают со стороны Румынии. СССР помогает Германии или немцы сопротивляются самостоятельно. Цель акции – диверсия в тылу германской армии.

Źle przedstawiała się sprawa z bronią krótką (rewolwerami), starczało jej tylko dla połowy stanu drużyn szturmowych. Nie było absolutnie żadnej ewidencji broni znajdującej się w rękach innych organizacji i osób prywatnych, nie mogę więc nic na ten temat powiedzieć.

Słabe było też zaopatrzenie w aparaturę radiową i transport kołowy.

Z aparatury radiowej mieliśmy dwie stacje krótkofalowe w Warszawie i jedną w Krakowie oraz części na jeszcze dwie radiostacje. Podejmowaliśmy kroki mające na celu zdobycie aparatury radiowej, ale jakie były ich rezultaty, nie wiem.

Z transportu kołowego mieliśmy tylko dwa samochody w Warszawie. Wiem, że oprócz tego były jeszcze samochody w innych miejscach, ale nie było do nich części zapasowych i benzyny.

Mieliśmy zapewnione środki finansowe do maja, a nawet do czerwca 1940 roku. Prócz tego mieliśmy rezerwy pieniężne ze stycznia, które pokrywały wydatki przewidziane w budżecie na dodatkowe trzy miesiące.

Sprawy zaopatrzenia materiałowego, a mianowicie: żywność (z zapasami), lokale, transport konny i rowerowy nie nastęrczały żadnej trudności.

4. Pod koniec listopada 1939 r. przystąpiłem do opracowywania planu mobilizacyjnego i operacyjnego. Kiedy tworzyliśmy te plany, nie mieliśmy absolutnie żadnych dyrektyw od rządu, musieliśmy więc opracować je samodzielnie w trzech wariantach.

a) Niemcy prowadzą intensywną walkę na zachodzie, wewnątrz państwa [dochodzi do] zamieszek – w tym przypadku celem akcji miało być odciążenie sił niemieckich do rejonu protektoratu.

b) Rozpoczyna się wojna między ZSRS a Niemcami – celem akcji jest dywersja na tyłach armii niemieckiej.

c) Alianci nacierają od strony Rumunii, ZSRS pomaga Niemcom lub też Niemcy stawiają opór samodzielnie. Cel akcji – dywersja na tyłach armii niemieckiej.

Do połowy lutego 1940 r. plan znajdował się w opracowaniu, miał być gotowy do końca marca 1940 r. Do czasu mojego wyjazdu zdążyłem opracować w ramach planu „MOB” rozdział „Wykorzystanie kadry” i „Pierwszej rezerwy”, a w ramach planu operacyjnego rozdział dotyczący łączności i niespodziewanego – „nagłego wystąpienia”.

5. Jeśli chodzi o tereny zajęte przez ZSRS, próbowałem nawiązać kontakt z Wilnem i Lwowem. Dwukrotnie wysłani tam kurierzy przywieźli mi materiał, z którego wynikało, że w Wilnie jest kilka organizacji marnujących swoją energię na wewnętrzne tarcia i że Aleksander PRYSTOR³⁰ stara się podporządkować działalność organizacji na Litwie kierunkowi

До половины февраля 1940 г. план находился в стадии разработки и должен был быть готовым в конце марта 1940 г. До моего выезда я успел разработать по плану „МОБ” раздел „использование кадрового состава” и „первого резерва”, а по оперативному плану – раздел о связи и о неожиданном – „внезапном выступлении”.

5. С территориями, занятыми СССР, пытался установить связь с Вильно и Львовом дважды. Посылаемые курьеры привезли мне материал, из которого видно было, что в Вильно существуют несколько организаций, тратящих свою энергию на внутренние недоразумения. Работу организации в Литве Александр ПРЫСТОР³⁰ пытается подчинить пролитовскому направлению. Во Львове генерал БОРУТА-СПЕХОВИЧ³¹ должен был организовать переправу бывших военных в Венгрию и Румынию, а затем в декабре 1939 г. сам должен был уйти за границу.

Установлено, что во Львове существуют три организации, руководимые полковником ЖЕБРОВСКИМ³², полковником СОКОЛОВСКИМ³³ и майором ДОБРОВОЛЬСКИМ³⁴, причем организация ДОБРОВОЛЬСКОГО состоит из участников организации БОРУТЫ-СПЕХОВИЧА. Какое существует различие между этими организациями, было не ясно. Выявлено только то, что организации работают плохо, слабо законспирированы и имеют ряд недостатков.

Указывалось, что сов. власти вначале хорошо отнеслись к полякам, а затем приступили к массовым арестам и вывозу поляков в глубь России.

О жизни и состоянии населения на территории зап. областей УССР и БССР отзывались положительно.

Не помню фамилии офицера, которого в декабре 1939 г. послал во Львов³⁵, чтобы он выяснил состояние организаций и установил с ними связь. От него мы получили в январе 1940 г. сообщение, в котором он указывал, что эти организации имеют связь с правительством через Румынию. В январе м-це 1940 г. были посланы по одному офицеру в Белосток и Луцк, но до моего отъезда от них сведений не поступило.

6. По нашим данным немцам была известна только моя фамилия, т. к. я находился в момент сдачи Варшавы в Варшаве, в плен немцам не сдался, а, кроме того, в происходивших переговорах с различными партиями и группами моя фамилия часто упоминалась так, что немцы могли знать, что я нахожусь в Варшаве, но что я делаю, они, видимо, не знали. † До момента моего отъезда не было ни одного случая ареста кого-либо из участников организации за участие в ней. † Был только один случай в Лодзи расстрела участников организации 3-х офицеров и то только за то, что у них было обнаружено оружие³⁶.

prolitewskiemu. We Lwowie natomiast przerzucanie byłych wojskowych na Węgry i do Rumunii miał organizować generał BORUTA-SPIECHOWICZ³¹, który w grudniu 1939 r. miał wyjechać za granicę.

Ustalono, że we Lwowie działają trzy organizacje kierowane przez: pułkownika ŻEBROWSKIEGO³², pułkownika SOKOŁOWSKIEGO³³ i majora DOBROWOLSKIEGO³⁴, przy czym organizacja DOBROWOLSKIEGO składa się z członków organizacji BORUTY-SPIECHOWICZA. Nie było jasne, jakie różnice istnieją między tymi organizacjami, stwierdzono tylko, że organizacje działają źle, są słabo zakonspirowane i mają szereg niedociągnięć.

Informowano, że władza sow[iecka] na początku dobrze odnosiła się do Polaków, natomiast później rozpoczęła masowe aresztowania i wywózki Polaków w głąb Rosji.

Na temat życia i postawy społeczeństwa na terenie zach[odnich] obwodów USRS i BSRS wypowiediano się pozytywnie.

Nie pamiętam nazwiska oficera, którego w grudniu 1939 r. wysłałem do Lwowa³⁵ żeby wyjaśnił, w jakim stanie znajdują się organizacje i nawiązał z nimi kontakt. W styczniu 1940 r. otrzymaliśmy od niego wiadomość, że organizacje te utrzymują kontakt z rządem poprzez Rumunię. W styczniu 1940 r. wysłaliśmy też po jednym oficerze do Białegostoku i Łucka, ale do czasu mojego wyjazdu nie otrzymaliśmy od nich żadnych meldunków.

6. Według naszych informacji Niemcy znali tylko moje nazwisko. W chwili poddania Warszawy znajdowałem się w Warszawie, ale nie poszedłem do niewoli, poza tym w rozmowach z różnymi partiami i grupami moje nazwisko było często wymieniane, tak więc Niemcy mogli wiedzieć, że przebywam w Warszawie, ale co robię, prawdopodobnie nie wiedzieli. ^dDo mojego wyjazdu nie było ani jednego przypadku aresztowania kogokolwiek z członków organizacji za przynależność do niej. ^dW Łodzi doszło wprawdzie do rozstrzelania członków organizacji – 3 oficerów, ale stało się tak tylko dlatego, że znaleziono u nich broń³⁶. Według dalszych informacji naszego kontrwywiadu, Niemcom było coś wiadomo o tym, że Polacy prowadzą jakąś nielegalną działalność, ale o istnieniu „SZP” nie wiedzieli. My natomiast dysponowaliśmy następującymi wiadomościami:

a) O stanie i dyslokacji wojsk niemieckich, policji i oddziałów roboczych. Informacje te zostały sprawdzone przez nas powtórnie w styczniu 1940 r.

b) O stanie prac przy budowie umocnień przeciwko ZSRS.

c) Szereg danych dotyczących transportu i przewozów z ZSRS do Niemiec.

По данным нашей контрразведки в дальнейшем немцам, кое-что было известно, что поляками ведется какая то нелегальная работа, но о существовании „СПП” ничего они не знали. Мы же располагали следующими данными:

а) О состоянии и дислокации германской армии, полиции и рабочих отрядов, сведения эти нами в январе 1940 г. второй раз проверялись.

б) О состоянии оборонного строительства против СССР.

в) Ряд данных о транспорте и перевозках из СССР в Германию.

г) Мы располагали подробными данными о поляках, работающих в Германской разведке.

д) Имели точные данные о существовании германского плана о вывозе продуктов из Польши.

е) Нами были получены сведения из штаба БРАУХИЧА³⁷, о плане наступления на Францию весной 1940 г. (который подтвердился судя по советской прессе только с изменениями, наступление было проведено не в апреле, а в мае).

ж) Мы не располагали данными о складах оружия и боеприпасов германской армии и не имели планов их связи.

7. В конце декабря 1939 г. к нам прибыл из Анжера первый курьер от правительства, а в начале января второй курьер. Хотя нами перед этим было послано четыре просьбы о высылке курьера. Первый курьер офицер 2 отд. ПГШ, второй назвавшийся ГЕЙШТОР³⁸ привез приказы в которых мы не получили необходимых нам указаний, но в них была указана система и порядок по которому мы должны были работать причем система довольно неудачная, расхордившаяся с действительностью. Кроме того было в приказе указано, чтобы мой заместитель принял руководство организацией на территории Генерал-губернаторства, а я выехал на территорию занятую СССР для руководства работой организации во Львове, Станиславове, Тарнополе и Волыни (Луцк). Устно курьер сообщил мне, что в мою задачу входит объединить работу организаций на этих территориях, обеспечить работу таким образом что бы сохранить людей, от репрессий со стороны властей. До получения дополнительных приказов должен организовать до 500 человек отборных людей. Организовать наблюдение за остальными участниками организации с тем, чтобы сдерживать их от каких либо акций против советской власти и не разрешать полякам уходить за границу кроме офицеров, летчиков и танкистов. Организовать опеку над семьями военных инвалидов, и ранеными.

Дополнительно устно мне курьер пояснил, что мое перемещение было связано с тем, что о моих левых убеждениях в правительстве отзывались не совсем положительно.

d) Dysponowaliśmy szczegółowymi danymi na temat Polaków pracujących w niemieckim wywiadzie.

e) Mieliśmy dokładne informacje o istnieniu niemieckiego planu wywozu z Polski dóbr materialnych.

f) Ze sztabu BRAUCHITSCHA³⁷ otrzymaliśmy informacje o planie ataku na Francję wiosną 1940 r. (który potwierdził się z pewnymi tylko zmianami, jak można wnioskować z prasy sowieckiej, mianowicie natarcie przeprowadzono nie w kwietniu, tylko w maju).

g) Nie mieliśmy informacji o składach broni i amunicji armii niemieckiej, nie dysponowaliśmy też planami ich łączności.

7. Pod koniec grudnia 1939 r. przyjechał do nas z Angers pierwszy kurier od rządu (choć wysłaliśmy wcześniej aż cztery prośby o przysłanie kogoś), a na początku stycznia drugi kurier. Pierwszym kurierem był oficer Oddziału II p[olskiego] Sz[tabu] G[eneralnego], drugi przedstawił się jako GIEYSZTOR³⁸. Przywiózł on rozkazy, w których jednak nie otrzymaliśmy potrzebnych nam wskazówek. Przedstawiono w nich tylko system i zasady, według których mieliśmy pracować, przy czym system ten był dość nieudany i nie odpowiadał rzeczywistości. Prócz tego w rozkazie zarządzo, by kierownictwo organizacji na terenie Generalnego Gubernatorstwa przejął mój zastępca, ja zaś miałem wyjechać na terytorium zajęte przez ZSRS, aby kierować pracą organizacji we Lwowie, Stanisławowie, Tarnopolu i na Wołyniu (Łuck). Ustnie kurier poinformował mnie, że do moich zadań należy zjednoczenie organizacji celem wspólnego działania na tych terenach i zabezpieczenie pracy tak, by uchronić ludzi przed represjami ze strony władz. Do czasu otrzymania dodatkowych rozkazów miałem zgromadzić około 500 wybranych ludzi, zorganizować nadzór nad pozostałymi członkami organizacji po to, by powstrzymać ich od podejmowania jakichkolwiek akcji przeciwko władzy sowieckiej oraz nie dopuszczać do wyjazdu Polaków za granicę z wyjątkiem oficerów – lotników i czołgistów. Miałem też zorganizować opiekę nad rodzinami inwalidów wojennych i rannymi.

Dodatkowo kurier wyjaśnił mi ustnie, że moje przeniesienie związane było z faktem, iż na temat moich lewicowych poglądów w rządzie wypowiadano się niezbyt dobrze.

Nie chcąc podejmować żadnych działań przeciwko ZSRS, a w przyszłości rząd mógłby mnie zmusić do tego, prosiłem o pozostawienie mnie w Warszawie, chociażby w charakterze zastępcy mojego szefa sztabu, który miał stanąć na czele Komendy Gł[ównej], względnie o to, by odwołano mnie do Francji.

Przesłałem rządowi w tej sprawie raport, w którym poinformowałem, że jeśli nie otrzymam odpowiedzi do 6 lutego 1940 r. (przez radio lub

Не желяя, что либо делать против СССР, а в последующем правительство могло понудить меня к этому я хотел остаться в Варшаве хотя бы заместителем моего начальника штаба, который должен был вместо меня возглавить гл. командование или чтобы меня отозвали во Францию.

Об этом я послал рапорт правительству в котором указал, что если не получу ответа до 6 февраля 1940 г. по радио или другим каким-либо путем то я выеду во Францию. Несмотря на то, что после этого при-были с деньгами два курьера, а так же существовала радио связь. От-вета на мой рапорт я все же не получил. Поэтому сдав работу своему заместителю полковнику РОВЕЦКОМУ, примерно 20 февраля 1940 г. я ушел на территорию СССР с расчетом отсюда уйти в Венгрию или Румынию с тем, что бы пробраться во Францию.

Переходя границу в районе Ярослава с. Мунина в ночь с 6 на 7 мар-та 1940 г. я был арестован.

„_____”

Перевел с польского

Ст. опер. уполном[оченный] 13 отд. 2 отдела ГУГБ НКВД
КОЖУШКО³⁹

*ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 93–110.
Копія, машинотис.*

Примітки

- а-а Дописано від руки.
- б-б Вписано від руки.
- в-в Виправлено від руки з: 39.
- г-г Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою на полях.

¹ Документ (укладений російською мовою) є поширеною версією власноручних зі-знань Токажевського-Карашевича від 23 січня 1941. Початкові свідчення (у тексті тільки десять прізвищ – Руммель, Сікорський, Радзівілл, Студницький, Ронікер, Пристор, Бору-та-Спехович, Соколовський, З. Добровольський та Гейштор) після перекладу з польської мови були під час допиту доповнені іншими прізвищами та додатковою інформацією.

² Руммель Юліуш (1881–1967), генерал дивізії; під час вересневої кампанії 1939 командував Армії „Лодзь”, потім Армії „Варшава” та Групи Армії „Варшава”; після капітуляції столиці перебував у німецькому полоні; у 1945 повернувся до Польщі.

³ Служіння перемозі Польщі (СПП) – військово-політична підпільна організація, заснована 27 вересня 1939 генералом Токажевським-Карашевичем на підставі повно-важень Верховного головнокомандувача. Метою СПП була боротьба з окупантами за повернення самостійності Польщі у межах, що існували до 1939. Діяльність СПП при-пинено наказом генерала Сікорського, яким предписувалось утворити на базі структур СЗП Союз збройної боротьби.

w jakikolwiek inny sposób), to wyjadę do Francji. Pomimo tego, iż po tym fakcie przyjechało jeszcze dwóch kurierów z pieniędzmi i że istniała też łączność radiowa, odpowiedzi na mój raport nie otrzymałem. Dlatego przekazałem pracę swojemu zastępcy pułkownikowi ROWECKIEMU i około 20 lutego 1940 r. wyjechałem na terytorium ZSRS z zamiarem przedostania się stamtąd na Węgry albo do Rumunii, a potem do Francji.

Podczas przechodzenia granicy w rejonie Jarosławia [koło] w[si] Mu-
nina, nocą z 6 na 7 marca 1940 r. zostałem aresztowany.

”_____”

Przetłumaczył z polskiego

St. oficer oper[acyjny] 13 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB NKWD
KOZUSZKO³⁹

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 93–110.
Kopia, maszynopis.

Przypisy

- a-a Dopisano odręcznie.
- b-b Wpisano odręcznie.
- c-c Poprawiono odręcznie z: 39.
- d-d Fragment tekstu zaznaczony na marginesie pionową kreską.

¹ Dokument (sporządzony w jęz. rosyjskim) jest uzupełnioną wersją własnoręcznie spisanych zeznań Tokarzewskiego-Karaszewicza z 23 stycznia 1941. Pierwotne zeznania (w tekście tylko dziesięć nazwisk – Rómmla, Sikorskiego, Radziwiłła, Studnickiego, Ronikiera, Prystora, Boruty-Spiechowicza, Sokołowskiego, Z. Dobrowolskiego i Gieysztor) po przetłumaczeniu z jęz. polskiego zostały w trakcie przesłuchania uzupełnione dalszymi nazwiskami oraz dodatkowymi informacjami.

² Rómml Juliusz (1881–1967), gen. dyw. W kampanii wrześniowej 1939 kolejno dca Armii „Łódź” i Armii „Warszawa” oraz GA „Warszawa”. Po kapitulacji stolicy w niewoli niemieckiej, w 1945 powrócił do Polski.

³ Służba Zwycięstwu Polski (SZP), polityczno-wojskowa organizacja konspiracyjna powołana 27 września 1939 przez gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza na podstawie pełnomocnictw NW. Celem SZP była walka z okupantami aż do odzyskania niepodległości w granicach sprzed 1939. Rozwój SZP przerwał rozkaz gen. Sikorskiego nakazujący utworzenie na bazie struktur SZP Związku Walki Zbrojnej.

⁴ Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) – konspiracyjna organizacja wojskowa powołana 13 listopada 1939 przez gen. Sikorskiego. Zadaniem ZWZ było podtrzymywanie nastrojów patriotycznych w społeczeństwie, organizowanie czynnego oporu wobec terroru okupantów oraz przygotowanie powszechnego powstania zbrojnego. ZWZ działał na terenie obydwu okupacji – niemieckiej i sowieckiej; kraj podzielono na sześć obszarów: nr 1 Warszawa, nr 2 Białystok,

⁴ Союз збройної боротьби (СЗБ) – підпільна військова організація, заснована 13 листопада 1939 генералом Сікорським. Завданням СЗБ була підтримка патріотичних настроїв у суспільстві, організація активного опору тероріві окупантів та підготовка загального збройного повстання. СЗБ діяв на території обох зон окупації – німецької та радянської; територію країни було поділено на шість регіонів: № 1 – Варшава, № 2 – Білосток, № 3 – Львів, № 4 – Краків, № 5 – Познань і № 6 – Торунь. Оскільки ця система не витримала випробування, було призначено комендантів обох зон окупації: німецької – дипломованого полковника С. Ровецького та радянської – генерала Токажевського-Карашевича. Головне командування СЗБ до червня 1940 знаходилося в Парижі, потім в окупованій Варшаві. Головним комендантом був генерал Сосніковський, а з 30 червня 1940 – генерал Ровецький. 14 лютого 1942 наказом генерала Сікорського СЗБ було переіменовано на Армію Крайову.

⁵ Недзялковський Мечислав (1893–1940), політичний діяч і публіцист; у 1919–1939 – член Головної ради та Центрального виконавчого комітету ППС, з 1922 до 1935 – депутат Сейму РП, з 1927 – головний редактор газети „Робітник”, з жовтня 1939 входив до складу Політичної ради СПП. Наприкінці грудня 1939 заарештований гестапо, розстріляний у червні 1940 в Пальмірах.

⁶ Берка Вацлав (1894–1944), псевдо „Бродович”, дипломований майор. Під час вересневої кампанії 1939 учасник оборони Львова, уникнув радянського полону. З жовтня 1939 – начальник II-го відділу ДГ СПП, потім – КГ СЗБ-АК. Заарештований німцями у 1943, вивезений до концтабору і вбитий.

⁷ Тхун Станіслав (1894–1944), псевдо „Януш”, „Мальч”, підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 командир 2-го оборони Варшави-Праги (336 пп), у 1939–1944 – начальник VII-го відділу (Бюро фінансів та контролю) ДГ СПП, згодом КГ СЗБ-АК. Загинув під час варшавського повстання.

⁸ Йдеться про майора Юзефа Спихальського (1898–1944), псевдо „Сцібор”, „Лютий”. Під час вересневої кампанії 1939 командир Столичного батальйону, у 1939–1940 – командир СПП у Любліні і заступник в. о. коменданта округу СЗБ Люблін. Пізніше – комендант регіону СЗБ Білосток, заарештований органами НКВС у листопаді 1940, після звільнення в 1941 – в АП у СРСР. Десантований літаком на територію Польщі у 1942. У 1942–1944 – комендант округу АК Краків, заарештований німцями і вбитий.

⁹ Філіпович Юліан (1895–1945), псевдо „Побуг”, дипломований полковник; під час вересневої кампанії 1939 командир Волинської БК. У 1939–1941 – комендант округу Краків СПП/СЗБ, потім комендант регіону Білосток СЗБ-АК та інспектор КГ АК (генерал бригади – 1942).

¹⁰ Ендель-Раїс Леопольд (1894–1943), псевдо „Леопольд”, дипломований полковник; під час вересневої кампанії 1939 командир 22 ДП. З жовтня 1939 – у СПП, з грудня 1941 інспектор КГ СЗБ-АК.

¹¹ Інформація незрозуміла. У цей період комендантом СПП Варшава-місто був Генрик Юзевський, а його заступником і начальником штабу підполковник Ян Жепецький, але немає певності. Малоімовірно, що у протоколі допиту генерала Токажевського-Карашевича йдеться саме про нього.

¹² Горак Алойзи (1891–1943), псевдо „Нестерович”, дипломований підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 начальник штабу, потім в. о. командувача групи „Брест”, з жовтня 1939 – командир СПП у Варшавському повіті, з січня 1940 начальник штабу командування округу СЗБ Варшава-воєводство. З 1942 – між іншим, начальник відділу підготовки КГ БХ. У 1942 заарештований німцями, розстріляний.

¹³ Вірогідно, що це Окулицький Леопольд (1898–1946), псевдо „Ян”, „Мрувка”, „Кобра”, „Недзвядек”, дипломований підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 офіцер зв'язку Верховного головнокомандувача при командуванні Армії „Варшава”,

nr 3 Lwów, nr 4 Kraków, nr 5 Poznań i nr 6 Toruń. Ponieważ system ten nie sprawdzał się, ustanowiono komendantów poszczególnych okupacji: niemieckiej – płk. dypl. S. Roweckiego i sowieckiej – gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza. Komenda Główna ZWZ do czerwca 1940 znajdowała się w Paryżu, następnie w okupowanej Warszawie. Komendantem Głównym był gen. Sosnkowski, a od 30 czerwca 1940 – gen. Rowecki. 14 lutego 1942 rozkazem gen. Sikorskiego ZWZ przemianowano na Armię Krajową.

³ Niedziałkowski Mieczysław (1893–1940), działacz polityczny i publicysta. W l. 1919–1939 członek RN i CKW PPS, od 1922 do 1935 poseł na Sejm RP, od 1927 redaktor naczelny „Robotnika”, od października 1939 wchodził w skład Rady Politycznej SZP. Po koniec grudnia 1939 aresztowany przez gestapo i rozstrzelany w czerwcu 1940 w Palmirach.

⁶ Berka Waław (1894–1944), ps. „Brodowicz”, mjr dypl. W kampanii wrześniowej 1939 walczył w obronie Lwowa, uniknął niewoli sowieckiej. Od października 1939 szef Oddz. II DG SZP, potem KG ZWZ-AK. Aresztowany przez Niemców w 1943 został wywieziony do obozu koncentracyjnego i zamordowany.

⁷ Thun Stanisław (1894–1944), ps. „Janusz”, „Malcz”, ppłk. W kampanii wrześniowej 1939 dca 2 pp Obrony Pragi (336 pp), w l. 1939–1944 był szefem Oddz. VII (Biuro Finansów i Kontroli) DG SZP, potem KG ZWZ-AK. Poległ w powstaniu warszawskim.

⁸ Chodzi o mjr. Józefa Spychalskiego (1898–1944), ps. „Ścibor”, „Luty”. W kampanii wrześniowej 1939 dca Batalionu Stołecznego, w l. 1939–1940 dca SZP w Lublinie i zca p. o. kmtda Okręgu ZWZ Lublin, potem kmtd Obszaru ZWZ Białystok. Aresztowany przez NKWD w listopadzie 1940, po zwolnieniu w 1941 w AP w ZSRS. Zrzucony na spadochronie do kraju w 1942. W l. 1942–1944 kmtd Okręgu AK Kraków, aresztowany przez Niemców i zamordowany.

⁹ Filipowicz Julian (1895–1945), ps. „Pobóg”, płk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 dca Wołyńskiej BK. W l. 1939–1941 kmtd Okręgu Kraków SZP/ZWZ, następnie kmtd Obszaru Białystok ZWZ-AK i inspektor KG AK (gen. bryg. – 1942).

¹⁰ Endel-Ragis Leopold (1894–1943), ps. „Leopold”, płk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 dca 22 DP, od października 1939 w SZP, od grudnia 1941 inspektor KG ZWZ-AK.

¹¹ Informacja niejasna. W tym czasie kmtdem SZP Warszawa-miasto był Henryk Józewski. Jego zcą i szefem sztabu był ppłk Jan Rzepecki, ale brak pewności, czy to właśnie o niego chodziło gen. Tokarzewskiemu-Karaszewiczowi.

¹² Horak Alojzy (1891–1943), ps. „Nesterowicz”, ppłk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 szef sztabu, potem p. o. dcy grupy „Brześć”, od października 1939 dca SZP na pow. warszawski, od stycznia 1940 szef sztabu Komendy Okręgu ZWZ Warszawa-województwo, od 1942 m. in. szef wydz. wyszkolenia KG BCh. W 1942 aresztowany przez Niemców, rozstrzelany.

¹³ Zapewne Okulicki Leopold (1898–1946), ps. „Jan”, „Mrówka”, „Kobra”, „Niedźwiadek”, ppłk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 oficer łącznikowy NW przy dtwie Armii „Warszawa”, szef sztabu odcinka Warszawa Zachód i dca zgrupowania na Woli. Po kapitulacji stolicy dca SZP w Łodzi, potem kmtd Okręgu ZWZ Łódź, od listopada 1941 kmtd okupacji sowieckiej ZWZ. Aresztowany 21/22 stycznia 1941 przez NKWD, zwolniony 14 sierpnia 1941, potem w AP w ZSRS. Zrzucony na spadochronie do kraju w 1944, został I zcą szefa sztabu KG AK, od lipca 1944 kmtd „Nie”, od 21 grudnia 1944 Dca AK. Aresztowany przez NKWD w marcu 1945, był sądzony w „procesie szesnastu”, zmarł w więzieniu w Moskwie (gen. bryg. – 1944).

начальник штабу сектора Варшава-Захід і командир угруповання Варшава-Воля; після капітуляції столиці – командир СПП у Лодзі, потім – комендант округу СЗБ Лодзь. З листопада 1941 – комендант СЗБ на території радянської зони окупації. Заарештований органами НКВС 21/22 січня 1941, звільнений 14 серпня 1941, потім в АП в СРСР. У 1944 десантований літаком на територію Польщі, де став першим заступником начальника штабу КГ АК, з липня 1944 – комендант „Не”, з 21 грудня 1944 – командувач АК. Заарештований органами НКВС у березні 1945, був засуджений у „процесі шістнадцятьох”, помер у в'язниці в Москві (генерал бригади – 1944).

¹⁴ Ціхоцький Ян (1895 р. н.), псевдо „Кабат”, майор. З 1932 – в ПУ ВФіПВ. Під час вересневої кампанії 1939 командир III-го батальйону 28 пп, з жовтня 1939 – начальник штабу Краківського округу СПП, з січня 1940 – начальник штабу регіону СЗБ Південь. У квітні 1941 заарештований німцями.

¹⁵ Вірогідно, що йдеться про підполковника Рудольфа Остріганського (1895–1963), псевдо „Рудольф”. Під час вересневої кампанії 1939 командир 28 пал, з червня до листопада 1940 – комендант округу СЗБ Познань, потім – комендант округу СЗБ-АК Помор'я. Заарештований німцями у травні 1943 та вивезений у концтабір Штуттоф.

¹⁶ 22 листопада 1939 резиденція Уряду РП була перенесена з Парижа в Анжер.

¹⁷ Йдеться про кур'єрські бази: № 2 „Болек” у Бухаресті, № 1 „Ромек” у Будапешті і № 3 „Анна” – Ковно–Стокгольм.

¹⁸ Помилка, йдеться про християнських демократів (поль. *chrześcijańscy demokraci*) – „хадеків”, які у 1937 були співзасновниками Партії праці – політичної партії, що є наслідком об'єднання Національної робітничої партії, Польської партії християнської демократії, Союзу галлерчиків, групи з Польської національно-радикальної партії та групи поміркованих діячів СН.

¹⁹ Йдеться про Національну демократію (поль. *Narodowa Demokracja*) – „ендецію” – політичний напрям, який сформувався на польських землях наприкінці XIX століття і вважав справи польської нації за найвищу політичну цінність. У 1928 було утворено Національну партію (СН), яка висувала гасла будування держави на базі польського і католицького елементу, висловлювалася за корпоративізм та критикувала ринкову економіку, до 1939 була в опозиції до Уряду.

²⁰ Ймовірно, що йдеться про Консервативну партію, яка була заснована в 1937 та подала внаслідок трансформації Об'єднання консервативних політичних організацій.

²¹ Сікорський Владислав (1881–1943), політик, діяч національно-визвольного руху, генерал дивізії. З 1921 начальник Генерального штабу ВП, прем'єр-міністр, міністр внутрішніх справ та міністр військових справ. Під час вересневої кампанії 1939 без службового призначення, з 28 вересня 1939 командувач ВП у Франції, водночас прем'єр-міністр Уряду РП та міністр військових справ, а з листопада 1939 Верховний головнокомандувач і Генеральний інспектор Збройних Сил. У липні 1941 підписав угоду про відновлення дипломатичних відносин з СРСР та утворення АП в СРСР. Загинув в авіакатастрофі над Гібралтаром (генерал броні – 1940).

²² Йдеться про Селянську партію (СЛ), яка виникла у 1931 внаслідок об'єднання Польської селянської партії „Пяст” (ПСЛ-„Пяст”), Польської селянської партії „Визволення” (ПСЛ-„Визволення”) і Землеробської партії. СЛ висловлювалася за аграрну реформу без компенсацій, до 1939 в опозиції.

²³ Насправді йдеться про польські території, які у 1939 були включені до складу Німеччини.

²⁴ Йдеться про Генеральне губернаторство (нім. *Generalgouvernement*) – окупаційну німецьку адміністративну одиницю, утворену 12 жовтня 1939, що охоплювала території довосних воєводств: частини Варшавського, Келецького, Лодзьського, Львівського та

¹⁴ Cichocki Jan (ur. 1895), ps. „Kabat”, mjr, od 1932 w PU WFIPW. W kampanii wrześniowej 1939 dca III batalionu 28 pp, od października 1939 szef sztabu Okręgu Krakowskiego SZP, od stycznia 1940 szef sztabu Obszaru ZWZ Południe. W kwietniu 1941 aresztowany przez Niemców.

¹⁵ Zapewne chodzi o ppłk. Rudolfa Ostrihansky'ego (1895–1963), ps. „Rudolf”. W kampanii wrześniowej 1939 dca 28 pal, od czerwca do listopada 1940 kmdt Okręgu ZWZ Poznań, potem kmdt Okręgu ZWZ-AK Pomorze. Aresztowany przez Niemców w maju 1943 i wywieziony do obozu koncentracyjnego Stutthof.

¹⁶ 22 listopada 1939 siedziba rządu RP została przeniesiona z Paryża do Angers.

¹⁷ Chodzi o bazy kurierskie: nr 2 „Bolek” w Bukareszcie, nr 1 „Romek” w Budapeszcie i nr 3 „Anna” – Kowno–Sztokholm.

¹⁸ Chadeccy współtworzyli od 1937 Stronnictwo Pracy – partię polityczną powstałą z połączenia Narodowej Partii Robotniczej, Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, Związku Hallerczyków, grupy z Polskiej Partii Narodowo-Radykalnej i grupy umiarkowanych działaczy SN.

¹⁹ Narodowa Demokracja – endecja – nurt polityczny kształtujący się od końca XIX w. na ziemiach polskich, stawiający interes narodu polskiego jako najwyższą miarę wartości politycznych. W 1928 zostało utworzone Stronnictwo Narodowe (SN) – partia polityczna wyśuwająca hasła budowy państwa w oparciu o żywioł polski i katolicki, opowiadała się za korporacjonizmem i krytykowała gospodarkę wolnorynkową; przed 1939 w opozycji do rządu.

²⁰ Zapewne mowa tu o Stronnictwie Zachowawczym – założonej w 1937 konserwatywnej partii politycznej powstałej z przekształcenia Zjednoczenia Zachowawczych Organizacji Politycznych.

²¹ Sikorski Władysław (1881–1943), polityk, działacz niepodległościowy, gen. dyw. Od 1921 – szef Szt. Gen. WP, premier, minister spraw wewn. i minister spraw wojsk. Podczas kampanii wrześniowej 1939 bez przydziału, od 28 września 1939 dca WP we Francji, jednocześnie premier rządu RP oraz minister spraw wojsk., od listopada 1939 NW i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych. W lipcu 1941 podpisał układ o wznowieniu stosunków dyplomatycznych z ZSRS i utworzeniu AP w ZSRS. Zginął w katastrofie lotniczej w Gibraltarze (gen. broni – 1940).

²² Właśc. Stronnictwo Ludowe (SL) – chłopska partia polityczna utworzona w 1931 w wyniku zjednoczenia PSL „Piast”, PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwa Chłopskiego, opowiadała się za reformą rolną bez odszkodowań; przed 1939 w opozycji.

²³ W rzeczywistości chodzi o polskie tereny włączone w 1939 do Rzeszy.

²⁴ Chodzi o Generalne Gubernatorstwo (niem. *Generalgouvernement*) – okupacyjną niemiecką jednostkę administracyjną, utworzoną 12 października 1939. Obejmowała ona tereny przedwojennych województw: części warszawskiego, kieleckiego, łódzkiego, lwowskiego oraz krakowskiego, a także całe woj. lubelskie. W 1941 przyłączono pozostałą część woj. lwowskiego oraz woj. tarnopolskie i stanisławowskie.

²⁵ Mowa o szkołach wyższych i większości szkół średnich.

²⁶ Właśc. Obóz Narodowo-Radykalny – organizacja polityczna założona w 1934 przez grupę młodych działaczy SN, łączyła nacjonalizm z radykalizmem społecznym. W czerwcu 1934, po wywołanych przez ONR rozruchach, jej przywódcy zostali aresztowani, a organizacja zdelegalizowana; odtąd działała w konspiracji. W 1935 podzieliła się na ONR-ABC i ONR-Falange.

Краківського, а також Люблінське воєводство. У 1941 приєднано решту Львівського воєводства та Тернопільське і Станіславське воєводства.

²⁵ Йдеться про вищі навчальні заклади та більшість середніх шкіл.

²⁶ Так у тексті. Правильно – Національно-радикальний табір (ОНР) – політична організація, заснована в 1934 групою молодих діячів СН, поєднувала принципи націоналізму з суспільним радикалізмом. У червні 1934, після організованих ОНР заворушень, її лідерів було заарештовано, а організація була оголошена поза законом; з того часу діяла в підпіллі. В 1935 розкололася на ОНР-„АБЦ” та ОНР-„Фаланга”.

²⁷ Табір національного об’єднання (ОЗН, ОЗОН) – політична організація санаційного табору, заснована в 1937 з метою консолідації народу навколо маршала Е. Сміглого-Ридза під гаслами оборони країни. До його складу увійшли численні політичні і суспільні організації.

²⁸ Студницький Владислав (1866–1953), публіцист; прихильник німецької орієнтації. В 1939 клопотав перед німцями про утворення колабораціоністського уряду, у 1941–1942 ув’язнений німцями. Помер в еміграції.

²⁹ Ронікер Адам (1881–1952), суспільний діяч, архітектор, під час Першої світової війни прихильник німецької орієнтації, у 1940–1943 – голова Головної опікунської ради, після 1945 в еміграції.

³⁰ Пристор Александер (1874–1941), політичний діяч, полковник у відставці. У 1930–1931 міністр промисловості і торгівлі, у 1931–1933 прем’єр-міністр, з 1930 до 1935 депутат Сейму РП, потім сенатор РП, у 1935–1938 маршал Сенату РП. Заарештований в ніч з 9 на 10 липня 1940 литовською поліцією і переданий органам НКВС. Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 7 липня 1941 засуджений до смертної кари, вирок був замінений 10 роками позбавлення волі. Помер у в’язниці.

³¹ Борута-Спехович Мечислав Людвік (1894–1985), генерал бригади. Під час вересневої кампанії 1939 командувач ГО „Бельсько” („Борута”) в Армії „Краків”. Після втечі з німецького полону комендант ПОВВ у Львові. Заарештований органами НКВС 14 листопада 1939 по дорозі до Угорщини, звільнений 2 серпня 1941; в АП в СРСР командир 5 ДП, пізніше командувач I-го Польського корпусу в Шотландії, після війни в Польщі.

³² Жебровський Владислав Казімеж (1883–1940), псевдо „Жук”, „Ясенчик”, „Дембінський”, полковник артилерії у відставці. Спочатку командир організаційної групи ПОВВ Львів-місто, з кінця 1939 в СЗБ-1 в. о. коменданта регіону № 3 – Львів. Під загрозою арешту у квітні 1940 залишив Львів з наміром поїхати до Парижа. 25 квітня 1940 загинув у районі м. Городенка під час спроби переходу кордону.

³³ Соколовський Ян Максиміліан (1895–1986), псевдо „Тшаска”, „Ян”, дипломований підполковник запасу. Під час вересневої кампанії 1939 начальник штабу 35 запасної ДП, з кінця 1939 – комендант СПП у Львівському воєводстві, потім до березня 1940 – в. о. коменданта регіону № 3 і комендант округу Львів СЗБ-2, пізніше – командувач підпільної організації „Вірні Польщі”, з 1942 у КОН.

³⁴ Добровольський Зигмунт (1899–1975), псевдо „Фелікс”, „Зигмунт”, майор артилерії. Під час вересневої кампанії 1939 командир 11 дац. Перед капітуляцією Львова пробрався до міста, спочатку у ПОВВ, з березня або квітня 1940 комендант регіону № 3 – Львів СЗБ-2. Заарештований 29 жовтня 1940, звільнений 15 серпня 1941, потім в АП в СРСР, учасник бою під Монте Кассіно.

³⁵ Вірогідно, йдеться про майора Альфонса Александра Кльоца (Кльотца) (1898–1976), псевдо „Неваровський”, „Зося”, дипломованого майора піхоти запасу. Під час вересневої кампанії 1939 у штабі Армії „Познань”. Емісар ДГ СПП до Львова – прийняв обов’язки начальника штабу Львівського командування СПП, потім начальник штабу регіону № 3 – Львів СЗБ-2.

²⁷ Obóz Zjednoczenia Narodowego (OZN, OZON) – organizacja polityczna obozu sanacyjnego założona w 1937, jej celem była konsolidacja narodu wokół marszałka E. Śmigłego-Rydza i hasła obrony kraju, w jej skład weszły liczne organizacje polityczne i społeczne.

²⁸ Studnicki Władysław (1866–1953), publicysta, zwolennik orientacji niemieckiej. W 1939 zabiegał u Niemców o utworzenie rządu kolaboracyjnego, w l. 1941–1942 więziony przez Niemców. Zmarł na emigracji.

²⁹ Ronikier Adam (1881–1952), działacz społeczny, architekt. Podczas I wojny światowej zwolennik orientacji niemieckiej, w l. 1940–1943 prezes Rady Głównej Opiekuńczej, po 1945 na emigracji.

³⁰ Prystor Aleksander (1874–1941), działacz polityczny, płk st. sp. W l. 1930–1931 minister przemysłu i handlu, w l. 1931–1933 premier, od 1930 do 1935 poseł na Sejm RP, potem senator, w l. 1935–1938 marszałek Senatu RP. Aresztowany w nocy z 9 na 10 lipca 1940 przez policję litewską i przekazany NKWD, decyzją Wojskowego Kolegium Sądu Najwyższego ZSRS 7 lipca 1941 skazany na karę śmierci zamienioną na 10 lat pozbawienia wolności. Zmarł w więzieniu.

³¹ Boruta-Spiechowicz Mieczysław Ludwik (1894–1985), gen. bryg. W kampanii wrześniowej 1939 dca GO „Bielsko” („Boruta”) w Armii „Kraków”. Po ucieczce z niewoli niemieckiej kmdt POWW we Lwowie. Aresztowany przez NKWD 14 listopada 1939 w drodze na Węgry, zwolniony 2 sierpnia 1941. W AP w ZSRS dca 5 DP, później dca I Korpusu Polskiego w Szkocji, po wojnie w kraju.

³² Żebrowski Władysław Kazimierz (1883–1940), ps. „Żuk”, „Jasieńczyk”, „Dębiński”, płk art. st. sp. Początkowo dca grupy organizacyjnej POWW Lwów-miasto, od końca 1939 w ZWZ-I p. o. kmdta Obszaru Nr 3 – Lwów. Zagrożony aresztowaniem w kwietniu 1940 opuścił Lwów z zamiarem udania się do Paryża; 25 kwietnia 1940 zginął w rej. Horodenki podczas próby przekroczenia granicy.

³³ Sokołowski Jan Maksymilian (1895–1986), ps. „Trzaska”, „Jan”, ppłk dypl. rez. W kampanii wrześniowej 1939 szef sztabu 35 DPRez., od końca 1939 dca SZP na woj. lwowskie, następnie do marca 1940 p. o. kmdta Obszaru Nr 3 i kmdt Okręgu Lwów ZWZ-2, potem dca organizacji konspiracyjnej „Wierni Polsce”, od 1942 w KON.

³⁴ Dobrowolski Zygmunt (1899–1975), ps. „Feliks”, „Zygmunt”, mjr art. W kampanii wrześniowej 1939 dca 11 dac. Przed kapitulacją Lwowa przedostał się do miasta, początkowo w POWW, od marca lub kwietnia 1940 kmdt Obszaru Nr 3 – Lwów ZWZ-2. Aresztowany 29 października 1940, zwolniony 15 sierpnia 1941, następnie w AP w ZSRS, uczestnik bitwy o Monte Cassino.

³⁵ Zapewne chodzi o mjr. Alfonsa Aleksandra Kloca (Klotza) (1898–1976), ps. „Niewiarowski”, „Zosia”, mjr. dypl. piech. rez. W kampanii wrześniowej 1939 w sztabie Armii „Poznań”. Emisariusz DG SZP do Lwowa – objął funkcję szefa sztabu lwowskiego dtwa SZP, następnie szef sztabu Obszaru Nr 3 – Lwów ZWZ-2.

³⁶ Być może chodzi o por. por. Borysa Fedotiewa, Tomasza Fijałkowskiego i Janusza Orłowskiego. Pierwszy został przypadkowo aresztowany przed marcem 1940, pozostałych zadenuncjowała konfidentka.

³⁷ Brauchitsch Walther von (1881–1948), feldmarszałek niemiecki, od 1938 naczelny dca niemieckich wojsk lądowych, zdymisjonowany w końcu grudnia 1941.

³⁸ Gieysztor Władysław (ur. 1892), ps. „Hoffman Aleksander”. W l. 1932–1939 współwłaściciel i dyrektor towarzystwa ekspedycyjnego „Warta”, honorowy konsul Węgier w Gdyni i radca Izby Przem.-Handl. Emisariusz odprowadzony z Paryża do Warszawy 24 lub 25 grudnia

³⁶ Можливо, йдеться про поручників Бориса Федотева, Томаша Фіялковського та Януша Орловського. Перший був заарештований випадково раніше березня 1940, решту видала жінка-агент.

³⁷ Браухіч Вальтер фон (1881–1948), німецький фельдмаршал, з 1938 – Верховний головнокомандувач німецьких сухопутних військ, звільнений у відставку наприкінці грудня 1941.

³⁸ Гейштор Владислав (1892 р. н.), псевдо „Гоффман”, „Александр”. У 1932–1939 співвласник і директор експедиційного товариства „Варта”, почесний консул Угорщини в Гдині і радник Промислово-торгової палати. Емісар, висланий з Парижа до Варшави 24 або 25 грудня 1939, з Варшави повернувся 19 січня 1940 зі статутом СПП, у Париж прибув 1 лютого 1940. Пізніше знаходився у Франції, Великобританії і США.

³⁹ Кожушко Петро (1909–1991), працівник ОГПУ, НКВС і УКР „Смерш”, з 1939 до 1941 був слідчим НКВС у Львові, потім у ГУДБ НКВС СРСР, з осені 1941 офіцер зв'язку Червоної Армії при 6 ДП (АП в СРСР). У 1943 призначений начальником відділу інформації польської 1 ДП ім. Т. Костюшка, пізніше 1 польського Корпусу, 1 Армії в СРСР та врешті начальником Управління інформації Верховного командування ВП. З березня до грудня 1945 начальник ГЗІ ВП.

1939, wysłany 19 stycznia 1940 z Warszawy ze Statutem SZP do Paryża, gdzie przybył 1 lutego 1940; później we Francji, W. Brytanii i USA.

³⁹ Kożuszko Piotr (1909–1991), funkcjonariusz kolejno OGPU, NKWD i UKR Smiersz, od 1939 do 1941 był śledczym NKWD we Lwowie, potem w GUGB NKWD ZSRS, od jesieni 1941 oficer łącznikowy Armii Czerwonej przy 6 DP (AP w ZSRS). W 1943 mianowany szefem Wydz. Informacji 1 DP im. T. Kościuszki, później 1 Korpusu, 1 Armii w ZSRS, wreszcie szefem Zarządu Informacji NDWP. Od marca do grudnia 1945 szef GZI.

[Після 6 лютого 1941], Москва. Власноручні зізнання
М. Токажевського-Карашевича

Перевод с польского

вк.

Собственноручные показания
ТОКАЖЕВСКОГО-КАРАШЕВИЧА Михаила Болеславовича¹
от „ ” февраля 1941 года

На поставленные мне вопросы:

1) Кажется, что в ноябре 1939 года к одной из наших разведчиц Марии КОРНИЛОВИЧ² обратился какой-то пожилой господин с тем, что он ее знает еще со времени войны 1919–20 гг., и ему известно, что она работала тогда в польской разведке. Спросил ее, что она делает теперь, не согласилась бы она работать против СССР. В ответ на это она ответила ему, что является учительницей гимназии и не намерена браться ни за какую другую работу. Он сообщил ей, что сам работает в группе генерала БАЛАХОВИЧА³ и имеет задание подготовить в Белоруссии почву на случай русско-германской войны, и поэтому предлагает ей сотрудничать с ними.

На ее решительное заявление, что помимо своей профессии она ничем другим заниматься не будет, он сказал, что через некоторое время обратится к ней еще, и ушел. В связи с этим я велел отыскать людей Б[АЛАХОВИЧА]. Часть их мы нашли в имении ПОТОЦКО-ГО⁴ в Яблонне и туда мы направили поручика, фамилию которого я не помню, офицера резерва, который являлся каким-то родственником генерала БАЛАХОВИЧА.

Он отыскал их там, а поскольку нас интересовал вопрос, имеют ли они какую-либо связь с СССР и немцами, то после сближения с ними этот поручик просил их помочь в переправе его на советскую сторону.

Его просьбу выполнили и где-то на стыке между Малкинем и Белостоком его перебросили на ту сторону, где он был в течение двух недель в своей осаде около Ковля, и при их же помощи вернулся обратно.

Однако в последующем оказалось, что этот офицер алкоголик, и поэтому мы не могли больше пользоваться его услугами. Я велел оставить его в покое с тем, чтобы через него ввести другого офицера.

То, что мы узнали к концу января о БАЛАХОВИЧЕ, представлялось таким образом: в имениях ПОТОЦКОГО было около 150 его

[Po 6 lutego 1941], Moskwa. Własnoręczne zeznania
Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza

Tłumaczenie z polskiego

wk.

Własnoręczne zeznania

TOKARZEWSKIEGO-KARASZEWICZA Michała s. Bolesława¹

z dnia „ ” lutego 1941 roku

Na postawione mi pytania:

1) Wydaje mi się, że w listopadzie 1939 roku do jednej z naszych agentek wywiadu Marii KORNIŁOWICZ² zwrócił się jakiś starszy pan mówiąc, że zna ją jeszcze z okresu wojny 1919–20 r. i wie, że pracowała wtedy w polskim wywiadzie. Zapytał ją, co robi teraz i czy nie zgodziłaby się pracować przeciwko ZSRS. W odpowiedzi na to zakomunikowała mu, że jest nauczycielką w gimnazjum i nie ma zamiaru angażować się w żadną inną pracę. On natomiast powiedział, że pracuje w grupie generała BAŁACHOWICZA³, a jego zadaniem jest przygotowanie gruntu na Białorusi na wypadek wojny rosyjsko-niemieckiej, dlatego właśnie proponuje jej współpracę.

Na jej stanowcze oświadczenie, że poza swoją pracą zawodową nie będzie się zajmować niczym innym, zapowiedział, że za jakiś czas zwróci się do niej raz jeszcze i odszedł. W związku z tym poleciłem odszukać ludzi B[BAŁACHOWICZA]. Znaleźliśmy część z nich w majątku POTOCKIEGO⁴ w Jabłonie i posłaliśmy tam porucznika, nazwiska nie pamiętam – oficera rezerwy, który był jakimś krewnym generała BAŁACHOWICZA.

Porucznik odszukał ich tam, a ponieważ interesowało nas, czy mają jakikolwiek związek z ZSRS lub Niemcami, po nawiązaniu bliższego kontaktu poprosił o pomoc w przerzuceniu go na stronę sowiecką.

Jego prośbę spełniono i gdzieś między Małkinią a Białymstokiem przerzucono go na tamtą stronę, gdzie przez dwa tygodnie przebywał w swojej osadzie koło Kowla, po czym wrócił, również z ich pomocą.

Jednak w późniejszym okresie okazało się, że oficer ten jest alkoholikiem, nie mogliśmy więc dłużej korzystać z jego usług. Kazałem zostawić go w spokoju, z tym żeby przez niego wprowadzić innego oficera.

To, czego dowiedzieliśmy się pod koniec stycznia o BAŁACHOWICZU przedstawiało się następująco: w majątkach POTOCKIEGO było około 150 jego ludzi; w Warszawie i okolicach było, zdaje się, około 100 ludzi. Czy gdzieś jeszcze byli jego ludzie, nie ustaliliśmy.

человек, кажется в Варшаве и окрестностях было около 100 человек. Были ли где-либо еще его люди, этого мы не установили.

Его людьми преимущественно были русские или белоруссы, многие из них пожилые, относившиеся к Польше неприязненно, они рассчитывали на русско-немецкую войну и в этот момент хотели подготовить восстание белоруссов против СССР.

На почве личных взаимных упреков, борьбы за влияние на самого Б[АЛАХОВИЧА] у них имелось три группы, разницу между которыми мы не могли определить, работали ли там в/пленные поляки – в то время не было установлено.

Как говорили, Б[АЛАХОВИЧ] должен был решиться на сотрудничество с немцами. Как далеко зашло у него в этом направлении – не установлено, но фактом было, что, кажется, при поддержке немцев для них была организована возможность перехода границы и, кроме того, было установлено, что у некоторых в Яблонне имелось огнестрельное оружие.

Помимо личного наблюдения этого офицера, эти сведения базировались на 2–3 его разговорах с двумя какими-то полковниками из группы БАЛАХОВИЧА, фамилии их я не помню.

К вышеупомянутому БАЛАХОВИЧУ и в его группу помимо Яблонны мы не смогли проникнуть и это осталось для нас следующим заданием. Наша контрразведка интенсивно помогала новому офицеру, посланному для этой цели.

С конца января с этим делом я не имел ничего общего.

2) В группе офицеров, взятых мною на работу перед сдачей Варшавы, мне порекомендовал начальник разведки генерала РУММЕЛЯ, подполковник СТАЖИНСКИЙ⁵, инспектора погранстражи, фамилию которого я не помню⁶.

Я не вызывал его на общие приемы, которые я делал перед капитуляцией Варшавы, а только при встрече лично сказал ему, что намерен в зависимости от создавшегося положения начать организационную работу. Подробности я не объяснял. На его заявление, что не только он один может пойти в мое распоряжение, но и имеющаяся группа офицеров пограничной стражи, я это предположение принял и дал ему на организацию подобной группы, на ее экипировку, конспиративное оборудование 15 000 злотых и 2 адреса, по которым он сможет до 15.X. связаться со мной.

По этим адресам до 1.XI. ни он сам и никто от него не явился.

После 1.XI. я велел связистов, находившихся по этим адресам, перевести в другое место для того, чтобы не навести кого-либо на наш след.

Мы решили, что инспектор вывезен немцами. В конце ноября или начале декабря один из наших офицеров был свидетелем в кофейне на углу

Jego ludzie to w przeważającej części Rosjanie albo Białorusini, wielu z nich w podeszłym wieku, nieprzychylnie nastawionych do Polski; liczyli oni na wojnę rosyjsko-niemiecką i na tę chwilę chcieli przygotować powstanie Białorusinów przeciwko ZSRS.

Na gruncie personalnym – wzajemnych zarzutów, walki o wpływy na samego B[ALACHOWICZA] – dzielili się oni na trzy grupy, między którymi różnic nie udało się nam ustalić. Czy działali tam jeńcy wojenni Polacy – nie zostało wtedy ustalone.

Jak mówiono, B[ALACHOWICZ] miał zdecydować się na współpracę z Niemcami. Jak daleko zaangażował się w tym kierunku – nie zostało ustalone, faktem jednak było, że mieli oni możliwość przekraczania granicy, jak się wydaje, organizowanego z pomocą Niemców. Ustalono ponadto, że niektórzy w Jabłonnie posiadali broń palną.

Oprócz własnych obserwacji tego oficera, wiadomości owe oparte były na jego 2–3 rozmowach z jakimiś dwoma pułkownikami z grupy BAŁACHOWICZA, ich nazwisk nie pamiętam.

Do wspomnianego wyżej BAŁACHOWICZA i jego grupy, poza Jabłonną, nie udało się nam przeniknąć. Stało się to dla nas następnym zadaniem. Nasz kontrwywiad intensywnie pomagał nowemu oficerowi oddelegowanemu do prowadzenia owej sprawy.

Od końca stycznia nie miałem już z tą sprawą nic do czynienia.

2) W grupie oficerów wciągniętych przeze mnie do współpracy jeszcze przed poddaniem Warszawy, był zarekomendowany przez szefa wywiadu u generała RÓMMLA – podpułkownika STARZYŃSKIEGO⁵ – inspektor Straży Gran[icznej], którego nazwiska nie pamiętam⁶.

Nie wzywałem go na ogólne odprawy, które organizowałem przed kapitulacją Warszawy, tylko powiadomiłem osobiście podczas spotkania, że w zależności od rozwoju sytuacji zamierzam rozpocząć prace organizacyjne. Szczegółów nie wyjaśniałem. Kiedy oświadczył, że nie tylko on sam może stanąć do mojej dyspozycji, ale również grupa oficerów Straży Granicznej, przyjąłem tę propozycję i dałem mu na zorganizowanie takiej grupy oraz jej wyekwipowanie i zakonspirowanie się – 15 000 złotych i 2 adresy, pod którymi mógł się kontaktować ze mną do 15.X.

Na te adresy do 1.XI ani on sam, ani nikt od niego nie zgłosił się.

Po 1.XI kazałem przenieść w inne miejsce łączników przebywających pod tymi adresami, żeby nikogo nie naprowadzić na nasz ślad.

Uznaliśmy, że inspektor ten został wywieziony przez Niemców. Pod koniec listopada lub na początku grudnia jeden z naszych oficerów w kawiarni na rogu Alei Jerozolimskich i Nowego Świata był świadkiem następującego zdarzenia: kiedy policja niemiecka sprawdzała dokumenty obecnych tam osób, ten właśnie inspektor, przebywający w towarzystwie

Иерусалимской Аллеи и Нового Света такого факта, что когда немецкая полиция проверяла документы у присутствующих там, то этот инспектор, находившийся в компании 4–5 мужчин, по-видимому военных, показал какое-то удостоверение в красной обложке и после этого полиция никого из находившихся в его компании за столом не проверяла.

Затем мы установили квартиру этого инспектора и в процессе наблюдения выяснили, что ежедневно раз или даже по 2 раза в день к нему заходило по 6–10 человек и что это были преимущественно офицеры погранстражи и 2 подофицера, что они вели себя совершенно свободно. От сторожа и соседей мы узнали, что по вечерам или ночью там бывают веселья с песнями, пьяным шумом и т. п.

В конце декабря этот инспектор выехал в Люблин, где наблюдение показало, что он, проживая там, никуда не выходил. Казалось, что он проводил там праздники. Там мы не заметили никаких контактов ни к нему, ни от него. Дней через 10 он вернулся, приблизительно в половине января он выехал в Краков, где также за ним установили наблюдение. Результаты наблюдения мне неизвестны.

У нас не было никаких определенных данных о том, что этот инспектор и его люди работают в немецкой разведке. Во всяком случае, было ясно, что они имеют полную свободу передвижения, что составляют какую-то группу и имеют деньги. Это могло быть вызвано и их торговым сотрудничеством с немцами. Нам были известны случаи, когда немцы для этих целей искали компаньонов, и в таком случае давали удостоверение, благодаря которому было свободно передвигаться.

Это дело впоследствии наверно расшифровали.

3) С конца октября к нам поступили донесения, что жена подполковника СИКОРЫГ⁷ имеет какое-то отношение к немцам.

Член нашей группы ЯЦОЛД⁸, бывший секретарь президента гор. Варшавы СТАЖИНСКОГО⁹, получил приказание выяснить это. Он от нее узнал, что она и еще несколько жен офицеров получили предложение работать в кинофирме в Данциге. Этим же она объяснила и свою связь с различными немецкими учреждениями.

Поскольку, по нашим предположениям, можно было рассчитывать и на кое-что худшее, то ЯЦОЛД получил распоряжение устроиться самому в этой данцигской кино-студии, для того, чтобы расшифровать дело до конца. В январе он поступил в эту фирму. Какие это дало результаты, мне неизвестно.

4) Еще в тюрьме я просил коллег:

а) что если кто-либо из них выедет раньше меня в лагерь, то чтобы уведомил обо мне Галину ВАСИЛЕВСКУЮ¹⁰ во Львове и Галину КРЖИЖАНОВСКУЮ¹¹ в Варшаве.

4–5 mężczyzn wyglądających na wojskowych, pokazał jakąś legitymację w czerwonej okładce, po czym policja nikogo z siedzących w jego towarzystwie przy stole już nie kontrolowała.

Ustaliliśmy później mieszkanie tego inspektora i podczas obserwacji stwierdziliśmy, że każdego dnia raz albo nawet 2 razy dziennie schodziło się u niego po 6–10 ludzi. Byli to przede wszystkim oficerowie Straży Granicznej i 2 podoficerów, którzy zachowywali się zupełnie swobodnie. Od stróża i sąsiadów dowiedzieliśmy się, że wieczorami i nocą bywają tam zabawy ze śpiewem, pijackimi hałasami itp.

Pod koniec grudnia inspektor ten wyjechał do Lublina. Prowadzone obserwacje wykazały, że podczas tego pobytu nigdzie nie wychodził. Wydawało się, że spędza tam święta. Nie zaobserwowaliśmy żadnych kontaktów ani z nim, ani od niego. Po około 10 dniach wrócił i gdzieś w połowie stycznia wyjechał do Krakowa. Tam również zorganizowaliśmy jego obserwację, nie znam jednak jej wyników.

Nie mieliśmy żadnych dowodów na to, że inspektor i jego ludzie pracują w niemieckim wywiadzie, w każdym razie jasne było, że mają pełną swobodę poruszania się, że stanowią jakąś grupę i że mają pieniądze. Mogło to jednak być spowodowane ich handlową współpracą z Niemcami. Zналиśmy przypadki, kiedy Niemcy szukali w tym celu współników, którym wystawiali legitymacje umożliwiające swobodne poruszanie się.

Sprawa ta w późniejszym czasie na pewno została wyjaśniona.

3) Pod koniec października dotarły do nas meldunki, że żona podpułkownika SIKORY⁷ ma jakieś powiązania z Niemcami.

Członek naszej grupy JASZCZOŁT⁸, były sekretarz prezydenta mias[ta] Warszawy STARZYŃSKIEGO⁹, otrzymał rozkaz wyjaśnienia tej sprawy. Dowiedział się od niej, że wraz z kilkoma żonami oficerów otrzymała od Niemców propozycję pracy w wytwórni filmowej w Gdańsku. Tym właśnie tłumaczyła ona swoje kontakty z różnymi niemieckimi instytucjami.

Ponieważ według naszych przypuszczeń można się było liczyć i z czymś gorszym, JASZCZOŁT otrzymał polecenie zatrudnienia się w tejże gdańskiej wytwórni filmowej, by wyjaśnić sprawę do końca. W styczniu rozpoczął tam pracę. Jakie dało to wyniki, nie wiem.

4) Jeszcze w więzieniu prosiłem kolegów:

a) ażeby, jeśli któryś z nich wyjedzie wcześniej ode mnie do obozu, powiadomił o mnie Halinę WASILEWSKĄ¹⁰ we Lwowie i Halinę KRZYŻANOWSKĄ¹¹ w Warszawie.

Pierwszej nie znałem, byłem za to w bardzo dobrych stosunkach z jej matką. Ponieważ chodziło mi o [takie urządzenie się] na czas niezbędnego pobytu we Lwowie, by nikt nie wiedział o mojej obecności, umówiłem

Первую я не знал, но зато в очень хороших взаимоотношениях был с ее матерью. Поскольку во время моего необходимого пребывания во Львове вопрос заключался в том, чтобы никто там обо мне не знал, то я договорился с Евелиной КАРАСЮВНОЙ, ехавшей со мной под видом моей сестры, что она заедет к ВАСИЛЕВСКОЙ Г. и при ее помощи где-либо найдет для меня квартиру.

Для этого (как мне кажется) от матери Г. ВАСИЛЕВСКОЙ она взяла адрес на Задвужанскую, 49. Поскольку Ев. КАРАСЮВНУ выпустили из тюрьмы в Перемышле, то я рассчитывал, что она до Львова доберется и уведомит обо всем Г. ВАСИЛЕВСКУЮ.

Поскольку во Львове я не знал никакого другого адреса, а мне нужно было уведомить моих товарищей о себе, получить деньги или нужные мне вещи, я сам, будучи в лагере, писал ей из Мостовиц в конце октября письмо, в ноябре открытку и уже из под Вельска в декабре тоже открытку.

Поскольку я не был уверен, что она живет все еще там, то в лагере в Мостовице я просил ГОЛЬДФРУХТА¹², аптекаря из Львова, чтобы в письме к своей семье он попросил проверить адрес Г. ВАСИЛЕВСКОЙ и что его семья, когда найдет ее, сообщила бы ей обо мне и чтобы она передала моей сестре и написала в Варшаву на Мокотовскую, 12 – Галине КРЖИЖАНОВСКОЙ.

На все эти письма и усилия я не получил никакого ответа.

б) Из Мостовиц я также 2 раза писал Галине КРЖИЖАНОВСКОЙ – письмо и открытку. Она является моим другом по работе и приятелем свыше 15 лет. У нее на Плоцкой улице, 37, я жил несколько раз, когда в последнее время работал в Варшаве, и она знала фамилию, под которой я оттуда выехал. Из Вельска я писал ей третий раз.

в) Уже из лагеря из Вельска я писал Здиславу ТШЕЦЯКУ¹³ в Мостовицы. Я познакомился с ним в Мостовицах, он был поручиком резерва 1-го полка кавалерии.

Мне хотелось дать ему свой адрес для того, чтобы он знал, куда направить, если что-либо мне будет прислано. Во второй раз я писал ему из лагеря под Шангалом. Эту открытку у меня отняли в Вельске.

г) Я писал раз или два к упомянутому мною выше аптекарю ГОЛЬДФРУХТУ как по вопросу о результатах розыска адреса Г. ВАСИЛЕВСКОЙ, так и по поводу медицинского справочника я просил купить справочник через его родственников. Просил прислать справочник тоже ГИСА¹⁴.

д) Я два раза писал из Мостовиц и затем из под Шангалы (последнюю [открытку] у меня отняли) Ирине ЗАЙОНЧКОВСКОЙ в Радзивиллов.

В Днепропетровске я сидел 2–3 месяца с ее мужем Вацлавом¹⁵ – майором – врачом в резерве – директором госпиталя в Радзивиллове.

się z Ewelina KARASIÓWNA, która jechała ze mną jako moja siostra, że zajędzie ona do WASILEWSKIEJ H. i z jej pomocą znajdzie dla mnie jakieś mieszkanie.

W tym celu (jak mi się wydaje) od matki H. WASILEWSKIEJ wzięła ona adres na Zadwórzeńska 49. Ponieważ Ew. KARASIÓWNEJ wypuszczono z więzienia w Przemyślu, liczyłem na to, że uda się jej dostać do Lwowa i powiadomi o wszystkim H. WASILEWSKĄ.

Ponieważ nie znałem we Lwowie żadnego innego adresu, a chciałem powiadomić moich towarzyszy o swoim losie, dostać pieniądze i potrzebne mi rzeczy, więc sam będąc już w obozie napisałem do niej z Mostowicy pod koniec października list, w listopadzie pocztówkę i w grudniu, już spod Wielska, też pocztówkę.

Ponieważ nie byłem pewny, czy ona tam jeszcze mieszka, to w obozie w Mostowicy prosiłem GOLDFRUCHTA¹², aptekarza ze Lwowa, żeby w liście do rodziny poprosił o sprawdzenie adresu H. WASILEWSKIEJ i by jego rodzina, jeśli uda się ją odnaleźć, przekazała jej informacje o mnie z prośbą o powtórzenie wszystkiego mojej siostrze i napisanie do Warszawy na Mokotowską 12 – do Haliny KRZYŻANOWSKIEJ.

Na wszystkie te listy i starania nie otrzymałem żadnej odpowiedzi.

b) Z Mostowicy pisałem również 2 razy do Haliny KRZYŻANOWSKIEJ – list i pocztówkę. Jest ona moim towarzyszem w pracy i przyjacielelem już ponad 15 lat. Mieszkałem kilka razy u niej na ulicy Płockiej 37, gdy w ostatnim okresie pracowałem w Warszawie, ona też znała nazwisko, pod którym wyjechałem stamtąd. Z Wielska pisałem do niej po raz trzeci.

c) Już z obozu pod Wielskiem pisałem do Zdzisława TRZECIAKA¹³ do Mostowicy. Poznałem go w Mostowicy, był on porucznikiem rezerwy 1 pułku szwoleżerów.

Chciałem dać mu swój adres, żeby wiedział, gdzie odesłać, gdyby cokolwiek przyszło do mnie. Po raz drugi pisałem do niego z obozu pod Szangalem. Tę pocztówkę zabrali mi w Wielsku.

d) Pisałem też raz albo dwa do wspomnianego przeze mnie wcześniej aptekarza GOLDFRUCHTA, zarówno by dowiedzieć się o wynikach poszukiwań adresu H. WASILEWSKIEJ, jak i w sprawie poradnika medycznego. Prosiłem o kupienie poradnika przez jego krewnych. O przysłanie poradnika prosił też GISA¹⁴.

e) Dwa razy pisałem z Mostowicy i później spod Szangaly (ostatnią [pocztówkę] mi odebrano) – do Ireny ZAJĄCZKOWSKIEJ do Radziwiłłowa.

W Dniepropietrowsku siedziałem przez 2–3 miesiące z jej mężem Wacławem¹⁵ – majorem, lekarzem rezerwy, dyrektorem szpitala w Radziwiłłowie. Aresztowali go za to, że przed wojną pracował w różnych

Его арестовали за то, что перед войной он работал в различных общественных организациях. Я хотел сообщить ей, где находится ее муж, и просить, чтобы она выслала ему денег.

5) Фотографии, найденные у меня, это: 1) 2 снимка дочери Ирины¹⁶; 2) была еще фотография жены¹⁷, которую я не видел среди материала, показанного мне; 3) 2 фотографии доктора АРУНДАЛЕ и его жены – индуски¹⁸. Он председатель теософического общества и до войны постоянно жил в Индии в Мадрасе.

Я познакомился с ним в 25 или в 26 году, когда он приехал в Польшу с докладом.

В 1927 году я был у него в Лондоне, где при его помощи знакомился с тибетской и индусской медициной, и с тех пор подружился с ним и переписывался. После этого я был у него два раза в Лондоне, один раз он еще был в Польше и 3 раза в Голландии, куда он приезжал с докладами из Индии. 4) 1 фотография индуса – фамилия его указана на визитной карточке, находящейся в моем деле. Я с ним познакомился во время отпуска в Андаи во Франции (кажется в 1931 или 1932 году). Он постоянно живет в Париже, является знатоком санскритского языка и помогал мне знакомиться с индусской философией и тибетской медициной. Я был у него один раз в Париже (после Андаи). Я писал ему раз или два. Он присылал мне дополнение (поправки) из Боаговаттиты.

На последнее мое письмо (кажется в 1934 г.) он не ответил. Я тоже после этого уже не писал ему и потерял с ним связь. 5) 1 фотография и снимок с Вавельского замка в Кракове. 6) 1 фото г-жи Гильды ТИНЗ¹⁹, с которой я познакомился в 1929 году в Югославии во время отпуска, сдружился с ней. Она в 1929 году несколько дней жила в Польше, а в 1931 или 1932 г., возвращаясь из Франции, я встретился с ней в Праге. Перед этим я в 1930 году был у нее в Вене 2–3 дня.

С 1935 г., когда она, как писала мне, вышла замуж, переписывалась со мной очень редко 1–2 раза, а, кажется, с 1937 года мы совсем перестали переписываться, и с этого времени я о ней ничего не знаю. 7) 2 фотографии Галины КРЖИЖАНОВСКОЙ и Ванды ДЗЕВАНСКОЙ²⁰ из Варшавы.

Эти мои приятельницы, я их знаю в течение 15 лет. Мы вместе работали в „Союзе службы”²¹ и в польском теософическом обществе²² в первые годы, когда и я работал там. Все эти фотографии постоянно находились у меня в портфеле, а последние 2 я взял для того, чтобы, если мне понадобится кого-либо послать в Польшу, то чтобы смогли их найти – это в отношении Галины КРЖИЖАНОВСКОЙ в Варшаве, а Ванда ДЗЕВОНСКАЯ с начала войны жила в Будапеште.

organizacjach społecznych. Chciałem ją powiadomić, gdzie przebywa jej mąż i prosić, żeby wysłała mu pieniądze.

5) Fotografie znalezione u mnie to: 1) 2 zdjęcia córki Ireny¹⁶; 2) była jeszcze jedna fotografia żony¹⁷, ale nie widziałem jej wśród materiałów, które mi pokazano; 3) 2 fotografie doktora ARUNDALE i jego żony Hinduski¹⁸. Jest on przewodniczącym Towarzystwa Teozoficznego, przed wojną mieszkał na stałe w Indiach w Madrasie.

Poznałem go w 25 albo 26 roku, kiedy przyjechał do Polski z odczytem.

W 1927 roku byłem u niego w Londynie, gdzie z jego pomocą zapoznawałem się z medycyną tybetańską i hinduską. Odtąd przyjaźniłem się z nim i prowadziłem korespondencję. Byłem u niego potem jeszcze dwa razy w Londynie, on z kolei był raz w Polsce i 3 razy w Holandii, gdzie przyjeżdżał z Indii z odczytami. 4) 1 fotografia Hindusa – jego nazwisko jest na bilecie wizytowym, który znajduje się w aktach mojej sprawy. Poznałem go w czasie urlopu w Henday we Francji (zdaje mi się w 1931 albo w 1932 roku). Mieszka na stałe w Paryżu, jest znawcą sanskrytu i też pomagał mi w poznawaniu filozofii hinduskiej i medycyny tybetańskiej. Byłem u niego w Paryżu raz (po Henday) i pisałem raz czy dwa razy. On natomiast przysłał mi uzupełnienie (poprawki) z Bhagawadgity.

Na mój ostatni list (zdaje się z 1934 r.) nie odpowiedział. Ja potem też nie pisałem więcej do niego i straciłem kontakt. 5) 1 fotografia z wizerunkiem zamku wawelskiego w Krakowie. 6) 1 zdjęcie pani Gildy TINZ¹⁹, którą poznałem w 1929 roku w Jugosławii podczas urlopu i zaprzyjaźniłem się z nią. W 1929 roku była ona przez kilka dni w Polsce, a w 1931 albo w 1932 r., wracając z Francji, spotkałem się z nią w Pradze. Wcześniej w 1930 roku byłem u niej w Wiedniu 2–3 dni.

Od 1935 r., kiedy – jak mi napisała – wyszła za mąż, pisaliśmy do siebie bardzo rzadko, może 1–2 razy, a zdaje się od 1937 roku w ogóle przestaliśmy korespondować. Odtąd nic o niej nie wiem. 7) 2 fotografie Haliny KRZYŻANOWSKIEJ i Wandy DZIEWOŃSKIEJ²⁰ z Warszawy.

Są to moje przyjaciółki, znam je już od 15 lat. Pracowaliśmy razem w „Związku Służenia”²¹ i w Polskim Towarzystwie Teozoficznym²² przez pierwsze lata, kiedy i ja jeszcze tam pracowałem. Wszystkie te zdjęcia nosiłem stale w portfelu, natomiast 2 ostatnie wziąłem żeby, jeśli będę potrzebował wysłać kogoś do Polski, [dać je wysłannikowi] dla łatwiejszego ich odnalezienia – chodzi o Halinę KRZYŻANOWSKĄ w Warszawie i Wandę DZIEWOŃSKĄ, która od początku wojny mieszkała w Budapeszcie.

Na pytanie w sprawie pułkownika MAJEWSKIEGO²³, którego nazwiska nie pamiętałem, a którego przypomniało mi pytanie, czy był na Pomorzu dowódca brygady o takim nazwisku.

На вопрос в отношении полковника МАЕВСКОГО²³, фамилию которого я не помнил и о котором напомнил мне вопрос, что был в Поморье командир бригады с такой фамилией.

Во время приезда курьера из Парижа (ГЕЙШТОРА), когда я ожидал его на улице Ал. Ерузалимская 16 – полковник РОВЕЦКИЙ привел ко мне полковника МАЕВСКОГО, которого я знал еще по 1-й бригаде польских легионов, а потом как командира полка в Перемышле – с предложением выслать его на Волынь, откуда у нас не было ни каких сведений. Я с ним разговаривал тогда очень мало. Поездка для него была выгодна (так как или там у него были родственники, или он знал положение дел) и я сказал, чтобы РОВЕЦКИЙ принял его в организацию и ознакомил с нашей работой в течение 2–3 недель. Что я говорил ему на тему полученного им задания – я не помню, все мы в то время были заняты отсутствием сведений от правительства, но, кажется, что я ничего определенного ему не сказал.

Затем недели через 1½ полковник РОВЕЦКИЙ меня просил поскорее выслать МАЕВСКОГО в Луцк.

Поскольку я решил поехать во Францию, если правительство не разрешит мне остаться в Варшаве, то я не хотел вмешиваться в дела организации, также использование полковника МАЕВСКОГО на советской стороне я считал нецелесообразным по конспиративным соображениям, так как о той территории нам ничего не было известно. Я сказал, что предварительно надо отправить туда какого-либо молодого офицера для ориентировки и что только после этого я соглашусь на отправку полковника МАЕВСКОГО. Аналогично было с Белостоком куда должен был поехать майор БАНАШКЕВИЧ²⁴, которого мне рекомендовал для высылки туда штаб. Вместо него мы послали молодого офицера.

Показания отобрал:

Ст. оперуп[олномоченный] 13 Отд. 2 Отдела ГУГБ НКВД
КОЖУШКО

ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 113–123.

Копія, машинопис.

Примітки

¹ Документ (укладений російською мовою) є поширеною версією власноручних зізнань Токажевського-Карашевича від 6 лютого 1941, які після перекладу з польської мови були під час допиту доповнені додатковою інформацією.

² Марія Корнілович у 1918 діяла в ПОВ у Кракові.

W czasie przyjazdu kuriera z Paryża (GIEYSZTORA), kiedy czekałem na niego przy ulicy Al. Jerozolimskie 16 – pułkownik ROWECKI przyprowadził do mnie pułkownika MAJEWSKIEGO, którego znałem jeszcze z I Brygady Legionów Polskich i potem jako dowódcę pułku w Przemyśle – z propozycją wysłania go na Wołyń, skąd nie mieliśmy żadnych wiadomości. Rozmawiałem z nim wtedy bardzo krótko. Odpowiadał mu ten wyjazd (ponieważ miał tam krewnych czy też znał stosunki), więc powiedziałem, żeby ROWECKI przyjął go do organizacji i w ciągu 2–3 tygodni zapoznał z naszą pracą. Co mu mówiłem na temat zadania, które otrzymał, nie pamiętam, wszystkich nas zaprzętał wtedy brak wiadomości od rządu, ale wydaje mi się, że nic konkretnego mu nie powiedziałem.

Później, mniej więcej po upływie 1½ tygodnia pułkownik ROWECKI prosił mnie, by jak najszybciej wysłać MAJEWSKIEGO do Łucka.

Ponieważ zdecydowałem już, że wyjadę do Francji, jeśli rząd nie pozwoli mi na pozostanie w Warszawie, nie chciałem mieszać się w sprawy organizacji. Uważałem też za niewskazane ze względów konspiracyjnych wykorzystanie pułkownika MAJEWSKIEGO po stronie sowieckiej, ponieważ niczego o tym terenie nie wiedzieliśmy. Powiedziałem, że najpierw trzeba wysłać tam jakiegoś młodego oficera dla zorientowania się w sytuacji i że dopiero potem zgodzę się na wysłanie pułkownika MAJEWSKIEGO. Analogicznie było z Białymstokiem, gdzie miał pojechać major BANASZKIEWICZ². Jego wysłanie proponował mi sztab. Zamiast niego wysłaliśmy tam młodego oficera.

Zeznania przyjął:

St. of[icer] oper[acyjny] 13 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB NKWD
KOŻUSZKO

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 113–123.

Kopia, maszynopis.

Przypisy

¹ Dokument (sporządzony w jęz. rosyjskim) jest uzupełnioną wersją zeznań Tokarzewskiego-Karaszewicza z 6 lutego 1941 spisanych własnoręcznie, które po przetłumaczeniu z jęz. polskiego zostały w trakcie przesłuchania uzupełnione dodatkowymi informacjami.

² Maria Kornitowicz w 1918 działała w POW w Krakowie.

³ Bułak-Bałachowicz Stanisław (1883–1940), gen. mjr armii rosyjskiej. Do 1920 w armii „białych”, następnie dca oddziałów białoruskich przy WP, uczestnik wojny domowej w Hiszpanii. W kampanii wrześniowej 1939 dca oddziału ochotniczego w obronie Warszawy, następnie kmdt Konfederacji Wojskowej. Zamordowany przez gestapo podczas próby aresztowania.

⁴ Potocki Maurycy (1894–1949), ziemianin, właściciel Jabłonny; po wojnie na emigracji.

³ Булак-Балахович Станіслав (1883–1940), генерал-майор російської армії. До 1920 в армії „білих”, потім командир білоруських загонів при ВП, учасник громадянської війни в Іспанії. Під час вересневої кампанії 1939 командир загону добровольців під час оборони Варшави, потім комендант Військової конфедерації. Вбитий гестапо при спробі арешту.

⁴ Потоцький Мауриці (1894–1949), землевласник, власник маєтку Яблонна; після війни в еміграції.

⁵ Так у тексті. Правильно – Стажинський Мечислав (1891–1941), дипломований підполковник. У 1929–1934 військовий аташе у Белграді, потім у відставці, в 1935 поморський віце-воєвода. Під час вересневої кампанії 1939 начальник II-го відділу командування оборони Варшави, потім скривався. Заарештований німцями і вбитий в Заксенхаузен.

⁶ Ймовірно, йдеться про майора Прикордонної охорони Александра Кузмінського, вбитого гестапо у Варшаві.

⁷ Можливо, це Сікора Оскар (1887 р. н.), підполковник у відставці, в 1928 у 3 окружному керівництві зв'язку. Підполковника у відставці доктора Яна Сікору-Сікорського (1875 р. н.) з м. Кельце слід у цьому випадку виключити.

⁸ Так у тексті. Правильно – Яшолт Єжи (1903–1944), псевдо „Суліма”, підпоручник запасу, актор. У вересні 1939 секретар С. Стажинського, у період формування СПП його зв'язковий з генералом Токажевським-Карашевичем, пізніше в СПП/СЗБ-АК. Загинув під час варшавського поветання.

⁹ Стажинський Стефан (1893–1944), політичний і господарський діяч. У 1929–1932 (з перервами) віце-міністр фінансів, з 1934 до 1939 призначений владою президент Варшави, у 1930–1933 депутат Сейму РП, потім сенатор РП. Під час вересневої кампанії 1939 цивільний комісар при командуванні оборони Варшави, у жовтні 1939 заарештований німцями і вбитий у концтаборі.

¹⁰ Василевська Галина (Гальшка) (1899–1961), сестра Ванди Василевської, до 1939 в ПВК. Під час вересневої кампанії 1939 учасниця оборони Львова, у СЗБ-2 була власницею конспіративної квартири, з 1941 в КГ СЗБ-АК, у 1943 заарештована німцями, в'язень концтабору Равенсбрюк.

¹¹ Так у тексті. Правильно – Кшижановська Галина (пом. 1952), псевдо „Сузукі”, скарбник СПП (фінансовий осередок). Після війни в Польщі.

¹² Вірогідно, Гольдфрухт Сало (Саломон) з місцевості Знесіння поблизу Львова.

¹³ Тшецяк Здзіслав (1901 р. н.), за Списком офіцерів запасу за 1934 – підпоручник запасу. Учасник вересневої кампанії 1939, у 1940 засланий в Каргопільський табір, після війни в еміграції. Звання поручника отримав в АП в СРСР.

¹⁴ У власноручних свідченнях генерала Токажевського-Карашевича від 6 лютого 1941 згадується прізвище – Гріс.

¹⁵ Зайончковський Вацлав (1898 р. н.), д-р медицини. У 1929–1939 практикував у Радзівіллові. Сумнів викликає подане Токажевським-Карашевичем звання – за Списком офіцерів запасу за 1934 Зайончковський був підпоручником запасу (з 1 червня 1919) і до 1939, як здається, не міг просунути аж на три звання (одержати чин майора).

¹⁶ Ірена Токажевська-Карашевич (1919 р. н.), одружена Петрусевич. З 1939 в еміграції у Франції, з 1940 у Канаді.

¹⁷ Антоніна Токажевська-Карашевич, уроджена Кондзьола (1892 р. н.), після 1939 у Франції і Канаді.

¹⁸ Дружиною д-ра Джорджа С. Арундаля, теософа, який входив до складу керівних органів Британської федерації „Droit Humain”, була Рукміні Деві, танцюристка і хореограф.

⁵ Starzyński Mieczysław (1891–1941), ppłk dypl. W l. 1929–1934 attaché wojsk. w Belgradzie, potem w st. sp., w 1935 wicewojewoda pomorski. W kampanii wrześniowej 1939 szef Oddz. II Dłwa Obrony Warszawy, potem ukrywał się. Aresztowany przez Niemców i zamordowany w Sachsenhausen.

⁶ Zapewne mjr SG Aleksander Kuźmiński, zamordowany w Warszawie przez gestapo.

⁷ Zapewne Sikora Oskar (ur. 1887), ppłk st. sp., w 1928 w 3 Okręgowym Szefostwie Łączności. Płk. st. sp. dr. Jana Sikorę-Sikorskiego (ur. 1875) z Kiele należy w tym przypadku wykluczyć.

⁸ Jaszczołt Jerzy (1903–1944), ps. „Sulima”, ppor. rez., aktor. We wrześniu 1939 sekretarz S. Starzyńskiego, w okresie tworzenia SZP jego łącznik z gen. Tokarzewskim-Karaszewiczem, później w SZP/ZWZ-AK. Zginął w powstaniu warszawskim.

⁹ Starzyński Stefan (1893–1944), działacz polityczny i gospodarzy. W l. 1929–1932 (z przerwami) wiceminister skarbu, od 1934 do 1939 komisaryczny prezydent Warszawy, w l. 1930–1933 poseł na Sejm RP, potem senator. W kampanii wrześniowej 1939 komisarz cywilny przy Dowództwie Obrony Warszawy, w październiku 1939 aresztowany przez Niemców i zamordowany w obozie koncentracyjnym.

¹⁰ Wasilewska Halina (Halszka) (1899–1961), siostra Wandy Wasilewskiej, przed 1939 w PWK. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Lwowa; w ZWZ-2 prowadziła lokal kontaktowy, od 1941 w KG ZWZ-AK, aresztowana przez Niemców w 1943, więziona w obozie koncentracyjnym Ravensbrück.

¹¹ Krzyżanowska Halina (zm. 1952), ps. „Suzuki”, skarbnik SZP (komórka finansowa). Po wojnie w kraju.

¹² Zapewne Goldfrucht Salo (Salomon) z m. Zniesienie k. Lwowa.

¹³ Trzeciak Zdzisław (ur. 1901), wg ROR z 1934 – ppor. rez. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939, w 1940 zesłany do łagru kargopolskiego, po wojnie na emigracji. Nominację na porucznika otrzymał w AP w ZSRS.

¹⁴ We własnoręcznie spisanim zeznaniu gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza z 6 lutego 1941 – Gries.

¹⁵ Zajączkowski Wacław (ur. 1898), dr nauk med. W l. 1929–1939 prowadził praktykę w Radziwiłowie. Wątpliwości budzi podany przez Tokarzewskiego-Karaszewicza stopień – wg ROR z 1934 – Zajączkowski był ppor. rez. (starsz. z 1 czerwca 1919) i zapewne do 1939 nie mógł awansować o trzy stopnie.

¹⁶ Irena Tokarzewska-Karaszewicz (ur. 1919), zamężna Petruszewicz. Od 1939 na emigracji we Francji, od 1940 w Kanadzie.

¹⁷ Antonina Tokarzewska-Karaszewicz z d. Kądzioła (ur. 1892). Po 1939 we Francji i Kanadzie.

¹⁸ Żoną dra George’a S. Arundale, teozofa będącego we władzach Federacji Brytyjskiej „Droit Humain”, była Rukmini Devi, tancerka i choreograf.

¹⁹ Tinz Gilda, teozofka, być może krewna gen. dyw. st. sp. Eugeniusza Tinza (1877 – po 1938).

²⁰ Dziewońska Wanda, przed 1939 w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i od I poł. 1939 w RG PWK. Od jesieni 1939 szyfrantka Bazy ZWZ „Romek”, pracownik działu kontaktów, w 1940 organizator placówki przerzutowej KG ZWZ.

²¹ Być może chodzi o „Służebników Polski” – grupę działającą przy Polskim Towarzystwie Teozoficznym.

²² Polskie Towarzystwo Teozoficzne zostało utworzone 15 stycznia 1920.

²³ Majewski Tadeusz (ur. 1894), ps. „Szmigieli”, „Grzbiet”, płk. Od maja 1939 dca Pomorskiej Brygady ON, organizował SZP w Bydgoszczy i Toruniu, od początku 1940 kmdt Okręgu ZWZ-2 Wołyń. Aresztowany przez NKWD 30 maja 1940, skazany na śmierć 13 listopada 1940. Jeszcze 5 lutego 1941 więziony na Lubiance.

¹⁹ Тінз Гільда, теософ, можливо, родичка генерала дивізії у відставці Еугеніуша Тінза (1877 – після 1938).

²⁰ Так у тексті. Правильно – Дзевонська Ванда, до 1939 у Союзі громадянської праці жінок, а з першої половини 1939 у Головній раді ПВК. З осені 1939 шифрувальниця бази СЗБ „Ромек”, працівник відділу контактів, у 1940 організатор осередку перекидання КГ СЗБ.

²¹ Можливо, йдеться про групу „Служителів Польщі”, яка діяла при Польському теософському товаристві.

²² Польське теософське товариство було засноване 15 січня 1920.

²³ Маєвський Тадеуш (1894 р. н.), псевдо „Шмігель”, „Гжбет”, полковник. З травня 1939 командир Поморської бригади Національної оборони, організував СПП у Бидгощі та Торуні, з початку 1940 комендант округу СЗБ-2 Волинь. Заарештований органами НКВС 30 травня 1940, засуджений до смертної кари 13 листопада 1940. Ще 5 лютого 1941 перебував у в'язниці на Луб'янці.

²⁴ Можливо, йдеться про Банасінського Фелікса (1895 р. н.), офіцера послідовно 36 пп, 2 пп Легіонів і 53 пп, з 1924 у II-му відділі Генерального штабу. Напередодні 1932 пішов у відставку (майор), у 1937 виключений з офіцерського корпусу і позбавлений звання. З жовтня 1939 до серпня 1940 комендант округу СПП/СЗБ Білосток, заарештований, пропав безвісті.

²⁴ Zapewne chodzi o Banasińskiego Feliksa (ur. 1895), oficera kolejno 36 pp, 2 ppLeg i 53 pp, od 1924 w Oddz. II Szt. Gen. Przed 1932 przeszedł w st. sp. (mjr), w 1937 usunięty z korpusu oficerskiego i pozbawiony stopnia. Od października 1939 do sierpnia 1940 kmdt Okręgu SZP/ZWZ Białystok, aresztowany, przepadł bez wieści.

**28 березня 1941, Москва. Власноручні зізнання
М. Токажевського-Карашевича про його родину**

1) Мої родичі з боку батька:

а) Дядина Зофія та її дочки Анна¹ (близько 50 років) і Ядвіґа² (48 років) Токажевські-Карашевич проживали в Буську під Львовом. Останнім часом – як мені казали тут у в'язниці – Ядвіґа проживає у Львові. Де є дядина і сестра Анна, не знаю, думаю, що разом з Ядвіґою.

б) Мій двоюрідний брат Станіслав Токажевський-Карашевич³ (близько 45 років), агроном, був у Бресті над Бугом, а останнім часом у якомусь повіті під Львовом, земським комісаром. Де перебуває зараз, не знаю.

в) Троюрідний мій брат ксьондз Мар'ян Токажевський-Карашевич⁴ був в останній час римо-кат[олицьким] парохом у Ковлі.

г) Ще дальший мій кузен Ян Токажевський-Карашевич⁵ був останнім часом у Римі, де працював у ватиканській бібліотеці.

З боку матері:

і) Тітка Міхаліна Огневська, директор школи на пенсії (близько 68 років) та її сестра (незаміжня) Леонтина Лерх – проживали у Дрогобичі, вул. Сенкевича, 33 (Львівське воєводство). Дві її дочки – Марія була вчителькою у Дрогобичі, Данута – лікарем у Львові. Її чоловік Антоні є пенсіонованим вчителем гімназії у Дрогобичі⁶. Його брат Мечислав Огневський з жінкою Марією проживали в Підбужжі (Самбірський повіт), а їхній син Мар'ян був останнім часом разом зі мною в каргопольських таборах у Мостовиці (листопад 1940 р.).

д) Мої два двоюрідні брати: Корнель Лерх⁷ – капітан у районному военкоматі у Вадовицях і Єжи Лерх⁸ – капітан в офіцерській школі артилерії у Володимирі-Волинському – оба одружені. Де вони є зараз, не знаю.

е) Моя дружина Антоніна – 49 років і дочка Ірена – 22 роки, останнім часом бачили їх (під час війни у вересні 1939 р.) в Тернополі. Якщо їх немає на російській стороні, то або виїхали за кордон, або – як мені здається – є у Варшаві, або у Кракові. Жодних звісток від них з початку війни я не одержував.

є) Батько моєї дружини Ян Кондзьола (близько 80 років), її дядько ксьондз Мельхіор Кондзьола (близько 70 років) та її дві незаміжні сестри Кароліна і Стефанія проживали до війни у Кракові.

**28 marca 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania
Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza dotyczące członków rodziny**

l) Moja rodzina ze strony ojca:

a) Stryjenka Zofia, jej córki Anna¹ (około 50 lat) i Jadwiga² (48 lat) Tokarzewskie Karaszewicz mieszkały w Busku pod Lwowem – ostatnio, jak mi powiedziano tutaj w więzieniu, mieszka Jadwiga we Lwowie, gdzie są stryjenka i siostra Anna – nie wiem – przypuszczam, że razem z Jadwigą.

b) Brat mój stryjeczny Stanisław Tokarzewski-Karaszewicz³ (około 45 lat) agronom, był w Brześciu nad Bugiem, a ostatnio w którymś z powiatów pod Lwowem komisarzem ziemskim. Gdzie przebywa obecnie – nie wiem.

c) Stryjeczno-stryjeczny mój brat ks. Marjan Tokarzewski-Karaszewicz⁴ był ostatnio proboszczem rzymsko-kat[olickim] w Kowlu.

d) Dalszy jeszcze mój kuzyn Jan Tokarzewski-Karaszewicz⁵ był ostatnio w Rzymie i pracował w bibliotece watykańskiej.

Ze strony Matki:

e) Ciotka Michalina Ogniewska, emerytowana dyrektorka szkoły (około 68 lat) i siostra Jej (niezamężna) Leontyna Lerch – mieszkały w Drohobyczu ul. Sienkiewicza 33 (wojew[ództwo] lwowskie). 2 jej córki – Marja była nauczycielką w Drohobyczu, Danuta lekarzem we Lwowie. Mąż jej Antoni jest emerytowanym nauczycielem gimnazjalnym w Drohobyczu⁶. Brat jego Mieczysław Ogniewski z żoną Marją mieszkali w Podbużu (powiat Sambor) a syn ich Marjan był ostatnio ze mną w kargopolskich obozach w Mostowicy (listopad 1940 r.).

f) 2 moi bracia cioteczni Kornel Lerch⁷ kapitan w R.K.U. Wadowice i Jerzy Lerch⁸ kapitan w szkole podchorążych artylerji we Włodzimierzu Wołyńskim – obaj żonaci – gdzie są obecnie nie wiem.

g) Żona moja Antonina lat 49 i córka Irena lat 22 – widziano je ostatnio (w czasie wojny we wrześniu 1939 r.) w Tarnopolu. Jeżeli ich nie ma po stronie rosyjskiej, to albo wyjechały za granicę, albo jak przypuszczam są w Warszawie lub w Krakowie. Żadnych wiadomości od nich od początku wojny nie miałem.

h) Ojciec żony Jan Kądzioła (lat około 80), jej stryj ks. Melchior Kądzioła (lat około 70) i 2 jej niezamężne siostry Karolina i Stefanja mieszkały przed wojną w Krakowie.

Poza tym siostra żony Marja wyszła za mąż za majora dypl. Grzembo Witolda⁹ (DOK Warszawa) a Władysława za notariusza Bieleckiego Adama (Brzozów, wojew[ództwo] krakowskie).

Крім того, сестра дружини Марія вийшла заміж за дипломованого майора Гжембо Вітольда⁹ (ДОК Варшава), а Владислава за нотаріуса Белецького Адама (Бжозів Краковського воєводства).

ж) Далекі родичі: Щенснн Токажевський-Карашевич суддя-пенсіонер (близько 85 років), проживав у Львові по вул. Курковій, Міхаліна Венґжиновська (близько 65 років), Львів, вул. Замоїського, 5. Міонсік Станіслав – нотаріус неподалік Ясла (Краківське воєводство).

М. Токажевський

28/III/1941

ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 129–130.

Оригінал польською мовою, рукопис.

Кожен аркуш документу підписаний М. Токажевським.

Примітки

¹ Токажевська Анна (пом. 1956), магістр фармацевтики, власниця або працівник аптеки у м. Буськ поблизу Львова. Заарештована органами НКВС і ув'язнена в ВТТ, потім у 6 ДП (АП у СРСР).

² Токажевська Ядвіґа, псевдо „Тереса”, до 1939 директор школи у м. Буськ поблизу Львова, з осені 1939 в підпіллі (СПП/СЗБ-2 і „Вірні Польщі”-КОН), співпрацівник дипломованого підполковника Я. Соколовського. У 1945–1955 перебувала в ув'язненні в СРСР.

³ Токажевський Станіслав, за усною інформацією Д. Баргеловського, був заарештований органами НКВС у 1940 і страчений.

⁴ Ксьондз прелат Токажевський Мар'ян (1874 р. н.), полковник у відставці. З 1920 до 1927 капелан Юзефа Пілсудського, потім Президента РП, з 1931 або 1935 до 1939 парох у Ковелі, почесний канонік Кам'янецької єпархії. Заарештований у 1940 органами НКВС.

⁵ Токажевський Ян, у 1917 у Відні, у 1918–1920 (?) посол УНР в Константинополі, потім міністр закордонних справ УНР в еміграції.

⁶ За усною інформацією Д. Баргеловського, Леонтина Лерх та Міхаліна, Марія, Данута і Антоні Огневські у квітні 1940 були вивезені в глиб СРСР, усі потрапили до АП генерала Андерса та були евакуйовані. Леонтина Лерх померла в 1943 в Ірані, Міхаліна Огневська – у Палестині в 1944. Антоні Огневський після війни оселився в Аргентині. Данута (пізніше у шлюбі – Дуткевич) з кінця 1941 була лікарем у 6 ДП (АП у СРСР) і АПВ, у 1944 прикомандирована до 316 транспортної роти ПСК, після війни – в Аргентині. Марія Огневська служила в ПСК, після війни також в Аргентині.

⁷ Лерх Корнель (1897 р. н.), капітан; офіцер послідовно 46 пп, 5 псп і 85 пп, у 1935 у повітовому военкоматі в м. Стрий, після війни в Польщі.

⁸ Лерх Єжи (1906 р. н.), капітан; у 1932 в 6 пац, після війни в Польщі.

⁹ Гжембо Вітольда (1899 р. н.), дипломований майор. У 1928 служив у Військовому кабінеті Президента РП, до 1939 офіцер ДОК № 1. Під час вересневої кампанії 1939 був офіцером штабу Армії „Модлін”, з кінця вересня 1939 в СПП. Заарештований німцями і ув'язнений в концтаборі. З 1945 у II-му Корпусі, потім в еміграції.

i) Z dalszej rodziny: Szczęsny Tokarzewski-Karaszewicz, sędzia emerytowany (lat około 85) mieszkał w Lwowie przy ul. Kurkowej, Michalina Węgrzynowska (lat około 65) Lwów ul. Zamojskiego 5. Miąsik Stanisław notariusz koło Jasła (wojew[ództwo] krakowskie).

M. Tokarzewski

28/III/1941

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 129–130.

Oryginal w jęz. polskim, rękopis.

Każda karta dokumentu podpisana przez M. Tokarzewskiego.

Zachowano styl i pisownię oryginału.

Przypisy

¹ Tokarzewska Anna (zm. 1956), mgr farmacji, właścicielka lub pracownica apteki w Busku k. Lwowa. Aresztowana przez NKWD i osadzona w ITL, potem w 6 DP (AP w ZSRS).

² Tokarzewska Jadwiga, ps. „Teresa”, do 1939 dyrektorka szkoły w Busku k. Lwowa, od jesieni 1939 w konspiracji (SZP/ZWZ-2 i „Wierni Polsce”-KON), współpracownica ppłka dypl. J. Sokołowskiego; w l. 1945–1955 więziona w ZSRS.

³ Wg ustnej informacji D. Bargielowskiego, Stanisław Tokarzewski został aresztowany przez NKWD w 1940 i stracony.

⁴ Ks. prałat Tokarzewski Marian (ur. 1874), płk st. sp. Od 1920 do 1927 kapelan Naczelnika Państwa, potem Prezydenta RP, od 1931 lub 1935 do 1939 proboszcz w Kowlu, honorowy kanonik diecezji kamienieckiej. Aresztowany w 1940 przez NKWD.

⁵ Tokarzewski Jan – w 1917 w Wiedniu, w l. 1918–1920 (?) ambasador URL w Konstantynopolu, następnie minister spraw zagranicznych URL na emigracji.

⁶ Wg ustnej informacji D. Bargielowskiego, Leontyna Lerch oraz Michalina, Maria, Danuta i Antoni Ogniewscy w kwietniu 1940 zostali wywiezieni w głąb ZSRS – wszyscy dotarli do AP gen. Andersa i byli ewakuowani. Leontyna Lerch zmarła w Iranie w 1943, a Michalina Ogniewska w Palestynie w 1944. Antoni Ogniewski po wojnie zamieszkał w Argentynie. Danuta (później zamężna Dutkiewicz) od końca 1941 była lekarzem w 6 DP (AP w ZSRS) i APW, w 1944 przydzielona do 316 kompanii transp. PSK; po wojnie w Argentynie. Maria Ogniewska służyła w PSK, po wojnie również w Argentynie.

⁷ Lerch Kornel (ur. 1897), kpt., oficer kolejno 46 pp, 5 psp i 85 pp, w 1935 w PKU Stryj; po wojnie w kraju.

⁸ Lerch Jerzy (ur. 1906), kpt., w 1932 w 6 pac; po wojnie w kraju.

⁹ Grzembo (Grzębo) Witold (ur. 1899), mjr dypl. W 1928 służył w Gabinetcie Wojskowym Prezydenta RP, do 1939 oficer DOK I. W kampanii wrześniowej 1939 oficer etapów Armii „Modlin”, od końca września 1939 w SZP. Aresztowany przez Niemców i osadzony w obozie koncentracyjnym. Od 1945 w II Korpusie, potem na emigracji.

2 квітня 1941, Москва. Протокол допиту
М. Токажевського-Карашевича

Протокол допроса
ТОКАЖЕВСКОГО-КАРАШЕВИЧА Михаила Болеславовича

от „2-а“ апреля 1941 года

ТОКАЖЕВСКИЙ-КАРАШЕВИЧ М. Б., 1893 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, генерал бывш. польской армии, окончил академию генерального штаба, имеет также незаконченное медицинское образование. Содержался в Каргопольском лагере НКВД, откуда доставлен в Москву.

Вопрос: Нам известно, что Вы генерал бывш. польской армии и что документы на имя врача МИРОВЫ, за которого Вы себя выдавали, фиктивны. Предлагаем Вам рассказать о себе всю правду.

Ответ: Я действительно генерал бывш. польской армии, фамилия моя ТОКАЖЕВСКИЙ-КАРАШЕВИЧ. При задержании меня 7 марта 1940 года на советско-германской границе я имел фиктивные документы на имя МИРОВЫ Тадеуша, за которого себя и выдавал. Имея значительные познания в области медицины, я выдал себя за врача, бежавшего с территории Генерал-губернаторства во Львов к семье. Содержался я в Днепропетровской тюрьме и 4 сентября 1940 года был осужден за нелегальный переход границы к 5 годам исправительно-трудовых работ и отправлен для отбытия срока в исправительной трудовой лагерь.

Вопрос: С какой целью Вы совершили нелегальный переход советской границы?

Ответ: Разрешите мне на этот вопрос ответить подробнее.

В сентябре 1939 года я принимал участие в обороне Варшавы, являясь заместителем генерала РУММЕЛЯ, руководившего операциями против немцев в бывш. Варшавском воеводстве. Когда исход нашей борьбы с немцами был совершенно очевиден и генерал РУММЕЛЬ, начавший переговоры о сдаче Варшавы, объявил о необходимости сдаться в плен немцам, я категорически отказался это сделать и заявил РУММЕЛЮ, что перейду на нелегальное положение и буду

2 kwietnia 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania
 Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza

Protokół przesłuchania
 TOKARZEWSKIEGO-KARASZEWICZA Michała s. Bolesława

z dnia „2-2” kwietnia 1941 roku

TOKARZEWSKI-KARASZEWICZ M. B., urodzony w 1893 roku w mieś[cie] Lwowie, Polak, generał był[ego] Wojska Polskiego, ukończył Akademię Sztabu Generalnego [!], posiada również niepełne wykształcenie medyczne. Przebywał w Obozie Kargopolskim, skąd przekazany do Moskwy.

Pytanie: Wiadomo nam, że jesteście generałem był[ego] Wojska Polskiego i że dokumenty na nazwisko lekarza MIROWEGO, za którego się podawaliście, są fałszywe. Żądamy, żebyście powiedzieli o sobie całą prawdę.

Odpowiedź: Rzeczywiście jestem generałem był[ego] Wojska Polskiego, moje nazwisko brzmi TOKARZEWSKI-KARASZEWICZ. Kiedy 7 marca 1940 roku zatrzymano mnie na granicy sowiecko-niemieckiej, miałem przy sobie fałszywe dokumenty na nazwisko MIROWYJ Tadeusz, za którego się podawałem. Mając sporo wiadomości z dziedziny medycyny udawałem lekarza, który uciekł z terenu Generalnego Gubernatorstwa do Lwowa do rodziny. Siedziałem w więzieniu dniepropietrowskim, a 4 września 1940 roku zostałem skazany za nielegalne przekroczenie granicy na 5 lat ciężkich robót i wysłany dla odbycia kary do poprawczego obozu pracy.

Pytanie: W jakim celu dokonaliście nielegalnego przekroczenia granicy sowieckiej?

Odpowiedź: Pozwólcie mi odpowiedzieć na to pytanie bardziej szczegółowo.

We wrześniu 1939 roku brałem udział w obronie Warszawy jako zastępcę generała RÓMMLA dowodzącego operacjami przeciwko Niemcom w był[ym] województwie warszawskim. Kiedy rezultat naszej walki z Niemcami stał się już oczywisty i generał RÓMMEL, który rozpoczął rozmowy na temat poddania Warszawy, oświadczył, że musimy oddać się w niewolę niemiecką, kategorycznie odmówiłem informując RÓMMLA,

продолжать вести борьбу против немцев, создав нелегальную организацию. РУММЕЛЬ одобрил мою инициативу и, как представитель главного командования и правительства, обличил меня полномочиями на руководство нелегальной борьбой поляков против немцев, вручив мне 500 тыс. злотых и много иностранной валюты в золоте, которые я должен был использовать на нужды организации.

Перейдя на нелегальное положение, я в короткий срок создал и возглавил польскую националистическую организацию под названием „Служба победе Польши”. Организация состояла, главным образом, из польского офицерства и представителей различных политических партий бывш. Польши. С течением времени между представителями правых партий (народные демократы) и мною возникли трения. Я всячески пытался наладить отношения с представителями правых партий, отстаивая ту точку зрения, что [в] нашей обстановке, когда Польши не существует, усилия всех поляков должны быть направлены на воссоздание Польши, а что вопросы государственного устройства Польши будет смысл дискутировать тогда, когда будет Польша.

Несмотря на то, что представители правых партий продолжали работать в организации, трения между нами продолжались, в результате чего представители народных демократов обратились к СИКОРСКОМУ с жалобой на меня, что я оттираю от руководства организации представителей правых партий и привлекаю к руководству только левые элементы.

В декабре месяце 1939 года мною была получена от правительства СИКОРСКОГО директива о создании единой польской националистической организации под названием „Союз вооруженной борьбы”, в которую должны быть привлечены все польские активные элементы, главным образом военные, вне зависимости от принадлежности к политической партии. В этой директиве было оговорено, что вовлечению в организацию не подлежат члены ОЗОН’а, как правительственной партии, которая должна нести ответственность за поражение Польши. В соответствии с этой директивой я и перестроил работу организации.

⁶В начале января 1940⁶ года через специального курьера я получил приказание генерала СИКОРСКОГО – передать руководство организации в Варшаве моему заместителю полковнику РОВЕЦКОМУ и отправиться в гор. Львов, где я должен был организовать нелегальную работу „СВБ”. Для меня было ясно, что мое направление во Львов является предлогом для того, чтобы отстранить меня от руководства организацией в Варшаве как человека левых позиций, опирающегося в работе преимущественно на левые политические партии („ППС”, „Стронництво людове” и др.).

iż przejdę do konspiracji i, tworząc nielegalną organizację, będę kontynuował walkę z Niemcami. RÓMMEL zaaprobował moją inicjatywę i jako przedstawiciel naczelnego dowództwa oraz rządu udzielił mi pełnomocnictw do kierowania nielegalną walką Polaków przeciwko Niemcom, wręczając przy tym 500 tys. złotych i znaczną ilość obcej waluty w złocie, które miałem wykorzystywać na potrzeby organizacji.

Po przejściu do konspiracji, w dość krótkim czasie utworzyłem polską narodową organizację pod nazwą „Służba Zwycięstwu Polski”, na czele której stanąłem. Organizacja składała się przede wszystkim z polskich oficerów i przedstawicieli różnych partii politycznych był[ej] Polski. Z upływem czasu między przedstawicielami partii prawicowych (narodowi demokraci) a mną zaczęły się tarcia. Na wszelkie sposoby starałem się jednak unormować stosunki z przedstawicielami partii prawicowych, stojąc na stanowisku, że w naszej sytuacji, kiedy Polska nie istnieje, wysiłki wszystkich Polaków powinny być skierowane na odrodzenie Polski, natomiast o sprawie ustroju państwowego Polski będzie sens dyskutować [dopiero], kiedy Polska odrodzi się.

Pomimo tego, że reprezentanci prawicy wciąż działali w organizacji, w dalszym ciągu zdarzały się między nami tarcia, w związku z czym przedstawiciele narodowych demokratów wystosowali do SIKORSKIEGO skargę na mnie, że odsuwam od władzy w organizacji przedstawicieli partii prawicowych, dopuszczając do kierownictwa tylko elementy lewicowe.

W grudniu 1939 roku otrzymałem od rządu SIKORSKIEGO polecenie utworzenia jednolitej polskiej organizacji narodowej pod nazwą „Związek Walki Zbrojnej”. Miała ona skupiać najbardziej aktywne grupy Polaków, przede wszystkim wojskowych, bez względu na przynależność do partii politycznych. Dyrektywa zawierała zastrzeżenie, że do organizacji nie należy wciągać członków OZON-u jako partii rządzącej, która ponosi odpowiedzialność za porażkę Polski. Zgodnie z tą dyrektywą zreorganizowałem pracę organizacji.

^bNa początku stycznia 1940^b roku otrzymałem od generała SIKORSKIEGO przez specjalnego kuriera rozkaz przekazania kierownictwa organizacji w Warszawie mojemu zastępcy pułkownikowi ROWECKIEMU i wyjazdu do mias[ta] Lwowa, gdzie miałem zająć się zorganizowaniem nielegalnej działalności „ZWZ”. Było dla mnie jasne, że przeniesienie do Lwowa jest pretekstem do odsunięcia mnie od kierowania organizacją w Warszawie jako człowieka o poglądach lewicowych, opierającego się w swojej działalności przeważnie na lewicowych partiach politycznych („PPS”, „Stronnictwo Ludowe” i in.).

«Зачеркнутому на первой строке „конце декабря 1939 г.” и надписанному „начале января 1940 г.” верить.»^в

В связи с этим я направил СИКОРСКОМУ рапорт, в котором просил освободить меня от этой миссии и разрешить выехать в Париж. Я указал в рапорте, что в случае неполучения какого-либо ответа до 3 февраля я буду считать, что моя просьба удовлетворена и выеду в Париж. Должен указать, что мое нежелание выполнить приказ СИКОРСКОГО объяснялось еще и тем, что я не считал возможным, по своим политическим убеждениям, вести борьбу против советской власти, так как был убежден, что такая борьба бессмысленна.

После направления моего рапорта СИКОРСКОМУ, в Варшаву в разное время пришло два курьера от „правительства”. Однако ответа на мой рапорт не последовало. После этого я считал себя свободным от каких бы то ни было обязательств по отношению к правительству СИКОРСКОГО и, передав руководство организацией полковнику РО-ВЕЦКОМУ, перешел советско-германскую границу с тем, чтобы впоследствии через Румынию или Венгрию пробраться в Париж.

Вопрос: Почему Вы решили направиться именно во Львов?

Ответ: Мне известно было, что во Львове существует организация „СВБ”, имеющая непосредственно связь с правительством СИКОРСКОГО через Бухарестскую и Будапештскую базы „СВБ”, но я решил к помощи организации не прибегать, так как не хотел, чтобы в организации знали, что я уезжаю в Париж, что могло быть расценено, как бегство.

Однако, я все же пошел во Львов потому, что у меня была явка к участнику организации „СВБ”, через которого я намерен был получить квартиру, необходимую мне впредь до подыскания переправщика.

Вопрос: К кому у Вас была явка?

Ответ: В Варшаве я получил адрес Галины ВАСИЛЕВСКОЙ, проживающей во Львове по ул. Задвужанска, дом № 49. Адрес этот я получил от матери Галины ВАСИЛЕВСКОЙ, проживающей в Варшаве, и намерен был его использовать для того, чтобы связаться через Галину ВАСИЛЕВСКУЮ с одной женщиной (фамилию не помню) штаба ДОБРОВОЛЬСКОГО и через нее получить квартиру. Об этой женщине мне было известно, что она принимала курьеров организации, приходивших из Варшавы во Львов.

Вопрос: Что Вам известно об организации „СВБ” на территории СССР?

Ответ: Организация „СВБ” на территории западных областей Украины не подчинялась Варшавскому штабу „СВБ”, а имела, как

“Skreślono w pierwszej linijce „W końcu grudnia 1939 r.” i nadpisano „Na początku stycznia 1940 r.” prawidłowo.”^c

W związku z tym wysłałem do SIKORSKIEGO raport, w którym prosiłem o zwolnienie z tej misji i zezwolenie na wyjazd do Paryża. W raporcie poinformowałem, że jeśli do 3 lutego nie otrzymam żadnej odpowiedzi, uznaję, że moja prośba została spełniona i wyjadę do Paryża. Muszę wyjaśnić, że fakt iż nie chciałem wykonywać rozkazu SIKORSKIEGO spowodowany był również tym, że ze względu na moje poglądy polityczne nie uważałem za możliwe prowadzenie walki przeciwko władzy sowieckiej. Byłem przekonany, że taka walka jest bezsensowna.

Już po wysłaniu mojego raportu do SIKORSKIEGO, do Warszawy w różnym czasie przyjechało od „rządu” dwóch kurierów, którzy jednak nie przywieźli odpowiedzi na mój raport. Uznałem więc, że jestem zwolniony ze wszelkich zobowiązań wobec rządu SIKORSKIEGO i po przekazaniu kierownictwa organizacji pułkownikowi ROWECKIEMU przeszedłem granicę sowiecko-niemiecką z zamiarem przedostania się w późniejszym czasie przez Rumunię albo Węgry do Paryża.

Pytanie: Dlaczego zdecydowaliście się jechać akurat do Lwowa?

Odpowiedź: Wiedziałem, że we Lwowie istnieje organizacja „ZWZ”, która poprzez swoje bazy – bukareszteńską i budapeszteńską – utrzymuje bezpośredni kontakt z rządem SIKORSKIEGO. Postanowiłem jednak nie zwracać się o pomoc do organizacji ponieważ nie chciałem, żeby wiadomo, iż wyjeżdżam do Paryża. Mogłoby to zostać odebrane jako ucieczka.

Jednak zdecydowałem się mimo to pójść do Lwowa. Miałem tam kontakt do członka organizacji „ZWZ”, przez którego chciałem załatwić sobie mieszkanie niezbędne po to, żeby później znaleźć przewodnika.

Pytanie: Do kogo mieliście kontakt?

Odpowiedź: W Warszawie dostałem adres Haliny WASILEWSKIEJ, zamieszkałej we Lwowie przy ul. Zadwórzeńskiej nr 49. Adres ten dostałem od mieszkającej w Warszawie matki Haliny WASILEWSKIEJ. Zamierzałem go wykorzystać, żeby przez Halinę WASILEWSKĄ skontaktować się z pewną kobietą ze sztabu DOBROWOLSKIEGO (nazwiska nie pamiętam), za pośrednictwem której chciałem załatwić sobie mieszkanie. Wiedziałem o tej kobiecie tyle, że przyjmowała kurierów organizacji przyjeżdżających do Lwowa z Warszawy.

Pytanie: Co wiecie na temat organizacji „ZWZ” na terytorium ZSRG?

Odpowiedź: Organizacja „ZWZ” na terenie zachodnich obwodów Ukrainy nie podlegała sztabowi warszawskiemu „ZWZ”, utrzymywała natomiast, jak zeznałem już wcześniej, niezależną łączność z rządem SIKORSKIEGO poprzez swoje bazy – bukareszteńską i budapeszteńską.

я показал выше, самостоятельную связь с правительством СИКОРСКОГО через Бухарестскую и Будапештскую базы „СВБ”.

Штаб „СВБ” в Варшаве должен был, при наличии такой возможности, поддерживать регулярный контакт с организациями „СВБ” „советской оккупации”, с целью обмена информацией. От курьеров, которые направлялись Варшавским штабом „СВБ” во Львов, мне было известно, что там есть три группы „СВБ” – первая группа – полковника ЖЕБРОВСКОГО, вторая группа – полковника СОКОЛОВСКОГО и третья группа – майора ДОБРОВОЛЬСКОГО.

Все эти группы враждовали между собой и никакой активной работы не вели. Более подробными данными мы не располагали.

Вопрос: Вы показали выше, что после сдачи Варшавы немцам приступили к созданию польской нелегальной националистической организации. Расскажите об этом подробно.

Ответ: Перейдя на нелегальное положение в момент сдачи Варшавы немцам, я стал устанавливать контакт и подбирать людей, которых можно было бы включить в руководство организации из числа представителей левых политических партий и военных. Первыми людьми, из которых я сколотил ядро организации, были: 1. НЕДЗЯЛКОВСКИЙ – член ЦК „ППС”; 2. ЗАРЕМБА¹ – член ЦК „ППС”; 3. НОВОВЕЙСКИЙ² – адвокат, член народной партии; 4. МИХАЛОВИЧ³ – профессор Варшавского университета, врач, член партии демократов; 5. МИХАЛЬСКИЙ⁴ – майор пехоты; 6. ГЖЕМБО – майор пехоты; 7. КУМОР⁵ – капитан пехоты; 8. Г-ФРЕЛИХ⁶⁻⁷ – капитан пехоты.

Кроме того, я привлек ряд других офицеров польармии, которые мне казались наиболее способными для руководящей работы в нелегальных условиях.

На протяжении октября и ноября месяцев мне удалось создать организацию и ее штаб. Руководство организации „Служба победе Польши” я принял на себя. В качестве моих заместителей я назначил двух человек: полковника РОВЕЦКОГО и НЕДЗЯЛКОВСКОГО – бывш. редактор центрального органа „ППС” „Рабочий”⁷ („Роботник”).

При штабе нами было создано 5 отделов: 1) организационный отдел – начальником которого был назначен майор инженер САНОЙЦА; 2) политический отдел – начальником которого был назначен НЕДЗЯЛКОВСКИЙ, а после его ареста немцами – ПУЖАК⁸, бывший председатель ЦК „ППС”; 3) боевой отдел с включением в его функции задач – разведка и контрразведка. Начальником отдела был назначен майор БЕРКА; 4) отдел материального обеспечения во главе с начальником отдела Станиславом ТУН и 5) отдел связи, руководителем которого был назначен капитан ГЕНДИНСКИЙ.

Sztab „ZWZ” w Warszawie miał podtrzymywać, w miarę możliwości, regularny kontakt z organizacjami „ZWZ” „okupacji sowieckiej” w celu wymiany informacji. Od kurierów, którzy byli wysyłani przez warszawski sztab „ZWZ” do Lwowa, dowiedziałem się, że są tam trzy grupy „ZWZ”: pierwsza grupa – pułkownika ŻEBROWSKIEGO, druga grupa – pułkownika SOKOŁOWSKIEGO i trzecia grupa – majora DOBROWOLSKIEGO.

Wszystkie te grupy były nastawione do siebie wrogo i nie prowadziły żadnej aktywnej działalności. Bardziej szczegółowymi informacjami nie dysponowaliśmy.

Pytanie: Zeznaliście wyżej, że po poddaniu Warszawy Niemcom przystąpiliście do tworzenia nielegalnej polskiej organizacji narodowej. Opowiedzcie o tym szczegółowo.

Odpowiedź: Po przejściu do konspiracji w momencie poddania Warszawy Niemcom, zacząłem nawiązywać kontakty i szukać wśród wojskowych i przedstawicieli lewicowych partii politycznych ludzi, którzy mogliby wziąć udział w kierowaniu organizacją. Pierwszymi, z których utworzyłem trzon organizacji byli: 1. NIEDZIAŁKOWSKI – członek CKW „PPS”; 2. ZAREMBA¹ – członek CKW „PPS”; 3. NOWOWIEJSKI² – adwokat, członek Stronnictwa Narodowego, 4. MICHAŁOWICZ³ – profesor Uniwersytetu Warszawskiego, lekarz, członek Stronnictwa Demokratycznego; 5. MICHALSKI⁴ – major piechoty; 6. GRZEMBO – major piechoty; 7. KUMOR⁵ – kapitan piechoty; 8. ^dFROELICH^{6-d} – kapitan piechoty.

Wciągnąłem też [do organizacji] szereg innych oficerów Wojska Pol[skiego], którzy wydali mi się najbardziej odpowiedni do dowodzenia ludźmi w warunkach konspiracji.

W październiku i listopadzie udało mi się utworzyć organizację i sformować jej sztab. Kierowanie organizacją „Służba Zwycięstwu Polski” wziąłem na siebie. Na moich zastępców wyznaczyłem dwóch ludzi: pułkownika ROWECKIEGO i NIEDZIAŁKOWSKIEGO – był[ego] redaktora centralnego organu „PPS” „Robotnik”⁷.

Przy sztabie utworzyliśmy 5 oddziałów: 1) oddział organizacyjny – którego szefem został mianowany inżynier SANOJCA; 2) oddział polityczny – na szefa którego został wyznaczony NIEDZIAŁKOWSKI, a później – po jego aresztowaniu przez Niemców – PUŻAK⁸, były przewodniczący CKW „PPS”; 3) oddział bojowy, zajmujący się też wywiadem i kontrwywiadem; szefem oddziału został mianowany major BERKA; 4) oddział zaopatrzenia materiałowego na czele z szefem oddziału Stanisławem THUNEM i 5) oddział łączności, którego szefem został mianowany kapitan CHENDYŃSKI.

Potem utworzyłem sztaby okręgowe organizacji w Warszawie, Lublinie, Krakowie, Kielcach, Łodzi, Katowicach i Poznaniu. Dowódcą okręgowej organizacji w Warszawie został mianowany pułkownik HORAK,

Далее мною были созданы окружные штабы организации в Варшаве, Люблине, Кракове, Кельцах, Лодзи, Катовицах и Познани. Руководителем окружной организации в Варшаве был назначен полковник ХОРАК, в Кракове – полковник ФИЛИППОВИЧ, в Кельцах – полковник ЭНДЕЛЬ-РАГИС, в Лодзи – полковник ОКУЛОВИЧ⁹, в Катовицах – майор ЦИХОТСКИЙ¹⁰. Штабы организации в Познани и Люблине возглавляли подполковник и майор, фамилии которых я в данное время не помню. Все эти лица продолжали работу вплоть до моего отъезда из Варшавы, за исключением НЕДЗЯЛКОВСКОГО. Последний был арестован немцами, однако с ним мы поддерживали связь через надзирателей – поляков.

Вопрос: Какова основная цель созданной Вами нелегальной организации?

Ответ: Основной задачей организации, которую я поставил к разрешению, являлась подготовка польского населения к сплочению вокруг ядра организации и затем, путем вооруженного восстания – борьба за восстановление б. Польши.

Вопрос: Что конкретно Вами сделано по развороту нелегальной работы в течение Вашего руководства организацией?

Ответ: В течение моего руководства организация „СПП” создала организационную сеть включительно до дружин и взводов.

Одновременно нами был расширен центральный орган разведки и ее окружные филиалы, созданы штурмовые отряды. Объединены ряд различных молодежных организаций – возникших стихийно, а также объединены ряд политических партий на идеологической основе „СПП”.

Распущены организации, которые, на мой взгляд, не могли существовать в условиях конспирации.

Население было мобилизовано на чинение препятствий немецким властям в проведении их распоряжений и мероприятий. Так, нами велась антигерманская агитация путем распространения нелегальной литературы – листовок, газет.

Поляков, сотрудничающих с немецкими властями, мы устанавливали и уничтожали. Таких случаев помню одиннадцать.

Из намеченных нами лиц на выполнение смертного приговора был Феликс МЛЫНАРСКИЙ¹¹, проводивший прогерманские мероприятия в финансовой политике Генерал-губернаторства.

Вопрос: Какая нелегальная литература Вами выпускалась и где она издавалась?

Ответ: Центральным штабом „СПП” в Варшаве издавалась газета „Коммуникат информацийный”, выходившая вначале еженедельно,

w Krakowie – pułkownik FILIPOWICZ, w Kielcach – pułkownik ENDEL-RAGIS, w Łodzi – pułkownik OKUŁOWICZ⁹, w Katowicach – major CICHOCKI¹⁰. Na czele sztabów organizacji w Poznaniu i Lublinie stanęli podpułkownik i major, których nazwisk teraz nie mogę sobie przypomnieć. Wszystkie te osoby pracowały do czasu mojego wyjazdu z Warszawy z wyjątkiem NIEDZIAŁKOWSKIEGO, który został aresztowany przez Niemców. Utrzymywaliśmy jednak z nim kontakt przez dozorców więziennych – Polaków.

Pytanie: Co było głównym celem utworzonej przez was nielegalnej organizacji?

Odpowiedź: Głównym zadaniem organizacji, którą powołałem do życia, było przygotowanie narodu polskiego do zjednoczenia się wokół trzonu organizacji, by następnie – na drodze zbrojnego powstania – walczyć o odrodzenie b[yłej] Polski.

Pytanie: Jakie konkretne działania podjęliście, aby rozwinąć nielegalną działalność w okresie, kiedy kierowaliście organizacją?

Odpowiedź: W czasie kiedy kierowałem organizacją „SZP” utworzono siatkę organizacyjną do drużyn i plutonów włącznie.

W tym samym czasie rozbudowany też został centralny oddział wywiadowczy oraz jego oddziały okręgowe i były utworzone oddziały szturmowe. Połączono wiele różnych, powstałych spontanicznie organizacji młodzieżowych, zjednoczono też na platformie ideologicznej „SZP” szereg partii politycznych.

Rozwiązano organizacje, które moim zdaniem nie wytrzymałyby działania w warunkach konspiracji.

Mobilizowano ludzi do przeciwstawiania się władzom niemieckim, tj. do nie wykonywania ich rozporządzeń i nie brania udziału w ich przedsięwzięciach. Agitację antyniemiecką prowadziliśmy poprzez rozpowszechnianie nielegalnej literatury – ulotek i gazet.

Ujawnialiśmy Polaków współpracujących z władzami niemieckimi i likwidowaliśmy ich. Pamiętam jedenaście takich przypadków.

Wśród osób skazanych przez nas na karę śmierci był Feliks MŁYNARSKI¹¹, dokonujący proniemieckich posunięć w ramach polityki finansowej Generalnego Gubernatorstwa.

Pytanie: Jaką nielegalną literaturę wydawaliście i gdzie była ona drukowana?

Odpowiedź: Sztab centralny „SZP” w Warszawie wydawał gazetę „Biuletyn Informacyjny”. Wychodziła ona początkowo co tydzień, a później raz na dwa tygodnie. Jej redaktorem był KRUCZKOWSKI, major b[yłego] Wojska Polskiego, pracujący wcześniej w sztabie organizacji „Strzelec”¹². Gazeta i ulotki drukowane były w drukarni w Alejach Jerozolimskich,

а затем один раз в две недели. Редактором этой газеты был КРУЧКОВСКИЙ – майор б. польармии, ранее работал в штабе организации „Стшелец”¹². Печатались газета и листовки в типографии, помещавшейся по ул. Алея Иерусалимская, № дома не помню. В последующем газету и листовки мы печатали в одной из деревень близи Виляново. Каждый округ нелегальной организации издавал свою газету.

Вопрос: Какие политические партии Вами объединены на идеологических основах „СПП”?

Ответ: Проведенной нами работой были объединены почти все политические партии и группировки, кроме правицы „ОНР” (организации народо радикальной), возглавляемой Болеславом ПЯСЕЦКИМ¹³, остатков предвоенного „ОЗОН’а” (Обуз зедночєня народоного) во главе с Богуславом МЕДИНСКИМ¹⁴ и двух небольших групп СТУДНИЦКОГО и РОНИКЕРА, стремившихся к совместному сотрудничеству с немцами.

СТУДНИЦКИЙ – профессор Варшавского университета. РОНИКЕР – граф. Оба и в прошлом настроены были пронемецки. СТУДНИЦКИЙ в ноябре 1939 г. издал брошюру, в которой выдвигал план организации польского легиона и создание польского правительства под протекторатом Германии. РОНИКЕР работал в Кракове в должности политического советника при германском генерал-губернаторе.

Значительно легче нам удалось договориться с представителями ППС – ПУЖАКОМ, АРЦИШЕВСКИМ¹⁵, ЗАРЕМБОЙ и ДИБУА¹⁶. С представителями „Польского стронництва людоного” ШВЕТЛИНЫМ¹⁷, ЯНЧАК¹⁸, МИЛКОВСКИМ¹⁹ и адвокатом б. председателем „Стронництва людоного” в Белостоке, фамилии его сейчас не помню. Через этого адвоката я установил связь с бывш. председателем партии ВИТОСА²⁰ („Стронництво людове”) – РАТАЕМ²¹. РАТАЙ первое время был под арестом у немцев, затем его освободили. С РАТАЕМ мы договорились о работе нашей организации, но все функции выполнял его представитель адвокат; с представителями партии „Демократов” – профессором МИХАЛОВИЧ.

В дальнейшем мы договорились с „Христианской демократией” – ксендзом КАЧИНСКИМ²², с профессором СВЕНТОХОВСКИМ²³ – правое крыло „Стронництва людоного” и с Янушем РАДЗИВИЛОМ²⁴ – представителем партии „Консерваторов”.

Все эти лица в принципе были согласны с нами в ведении совместной борьбы, за исключением СВЕНТОХОВСКОГО, который не дал своего окончательного ответа.

Вопрос: А с другими не польскими политическими партиями Вы вступали в контакт?

numeru domu nie pamiętam. W późniejszym okresie gazetę i ulotki drukowaliśmy w jakiejś wsi niedaleko Wilanowa. Każdy okręg [naszej] nielegalnej organizacji wydawał swoją gazetę.

Pytanie: Jakie partie polityczne zjednoczyliście na platformie ideologicznej „SZP”?

Odpowiedź: Nasza działalność doprowadziła do zjednoczenia prawie wszystkich partii i ugrupowań politycznych oprócz prawicy „ONR” (Organizacji Narodowo-Radykalnej), na której czele stał Bolesław PIASECKI¹³, pozostałości przedwojennego „OZON-u” (Obozu Zjednoczenia Narodowego) na czele z Bogusławem MIEDZIŃSKIM¹⁴ i dwóch niewielkich grup (STUDNICKIEGO i RONIPIERA) skłaniających się do współpracy z Niemcami.

STUDNICKI jest profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, RONIPIER to hrabia, w przeszłości obydwaj byli zwolennikami orientacji proniemieckiej. STUDNICKI w listopadzie 1939 r. wydał broszurę, w której przedstawił plan zorganizowania legionu polskiego i utworzenia rządu polskiego pod protektoratem Niemiec. RONIPIER pracował w Krakowie w charakterze doradcy politycznego przy niemieckim Generalnym Gubernatorze.

Znacznie lepiej udało nam się porozumieć z przedstawicielami PPS – PUŻAKIEM, ARCISZEWSKIM¹⁵, ZAREMBĄ i DUBOIS¹⁶, z przedstawicielami „Polskiego Stronnictwa Ludowego” SZWIETLINEM¹⁷, JANCZAKIEM¹⁸, MIŁKOWSKIM¹⁹ i pewnym adwokatem – b[yłym] prezesem „Stronnictwa Ludowego” w Białymstoku, jego nazwiska nie mogę sobie teraz przypomnieć. Przez tego adwokata nawiązałem kontakt z byłym prezesem partii WITOSA²⁰ (tj. „Stronnictwa Ludowego”) – RATAJEM²¹, który najpierw został aresztowany przez Niemców, a później zwolniony. Z RATAJEM omawiałem kwestie działalności naszej organizacji, natomiast wszystkie funkcje sprawował jego przedstawiciel – adwokat. [Porozumieliśmy się też] z przedstawicielami partii „demokratów”, [m.in.] z profesorem MICHAŁOWICZEM.

Później porozumieliśmy się także z „Chrześcijańską Demokracją” – z księdzem KACZYŃSKIM²², z profesorem ŚWIĘTOCHOWSKIM²³ – z prawego skrzydła „Stronnictwa Ludowego” i z Januszem RADZIWIŁEM²⁴ – przedstawicielem partii „konserwatystów”.

W sprawie prowadzenia wspólnej walki wszystkie te osoby, z wyjątkiem ŚWIĘTOCHOWSKIEGO, który nie dał ostatecznej odpowiedzi, w zasadzie były zgodne z nami.

Pytanie: A z innymi, nie polskimi partiami politycznymi nawiązywaliście kontakty?

Odpowiedź: Nie. Chociaż jeszcze we wrześniu 1939 roku próbowałem znaleźć ludzi o podobnych poglądach wśród nacjonalistów ukraińskich,

Ответ: Нет. Еще с сентября 1939 года я пытался найти единомышленников среди украинских националистов, но впоследствии совершенно отказался от этой мысли, ибо украинские националисты целиком стояли на стороне немцев.

По данным нашей разведки я имел сведения о создании Германией корпуса из украинских националистов. Отдельные части этого корпуса находились в Кракове, Тарнове, Новом-Сонче, на венгерско-польской границе и в Люблинской области, где проводилась большая пронемецкая работа среди большого количества приехавших украинцев занявших почти все места в учреждениях. Несколько раз наша разведка доставала удостоверения с украинским и немецким текстом, в которых указывалось, что все германские власти должны оказывать всемерное содействие украинцам в проводимой ими работе.

Участник нашей организации майор БЕРКА или майор МИХАЛЬСКИЙ (точно не помню) в Варшаве встретился в конце октября 1939 года с известным украинским националистом СМАЛЬ-СТОЦКИМ²⁵, который ему в разговоре сообщил, что они ориентируются на Германию. По его словам, Германия им обещает оказать помощь в создании Украинской самостоятельной республики. От курьеров, прибывавших из Венгрии, в частности от МОРACHEВСКОГО²⁶ мне стало известным, что на границе Венгрии находятся украинские „Сичевики”; собственно они охраняют границу и выполняют функции местных властей. Лично сам видел в кафе украинских националистов, прибывших из Львова в Краков в конце октября 1939 года, МУДРОГО²⁷ и еще одного (фамилию не помню, знаю что он во Львове руководил кооперацией). Они были в компании двух чиновников германского политического управления в Кракове.

Вопрос: Каким количеством людского состава располагала Ваша организация?

Ответ: Поданная идея „СПП” о подготовке к борьбе с Германией населением была воспринята положительно, мы же ставили своей целью создать небольшую организацию, могущую в последующем повести за собой массы.

После произведенной организационной и вербовочной работы в ноябре 1939 года штабом нашей организации была произведена проверка на 15 декабря 1939 года и в начале января 1940 года мы имели следующее количество членов организации:

Округ	—	Люблин	—	3000 человек
—	—	Краков	—	2500 —
—	—	Катовицы	—	1000 —

później jednak porzuciłem ostatecznie tę myśl, bo nacjonaści ukraińscy byli całkowicie po stronie Niemców.

Dzięki informacjom naszego wywiadu wiedziałem o utworzeniu przez Niemców korpusu ukraińskich nacjonalistów. Poszczególne oddziały tego korpusu zostały utworzone w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, na granicy węgiersko-polskiej i w dystrykcie lubelskim, gdzie na szeroką skalę prowadzone były działania proniemieckie wśród dużej liczby przybyłych tam Ukraińców, którymi obsadzano prawie wszystkie stanowiska w instytucjach. Kilka razy nasz wywiad zdobywał zaświadczenia napisane po ukraińsku i niemiecku, w których mowa była o tym, że wszystkie władze niemieckie powinny udzielać Ukraińcom wszelkiej pomocy w prowadzonej przez nich pracy.

Członek naszej organizacji major BERKA albo major MICHALSKI (nie pamiętam dokładnie) spotkał się w Warszawie pod koniec października 1939 roku ze znanym nacjonalistą ukraińskim SMAL-STOCKIM²⁵, który powiedział mu podczas rozmowy, że oni orientują się na Niemcy. Z tego co mówił, Niemcy obiecały im udzielić pomocy w utworzeniu niezależnej Republiki Ukraińskiej. Od kurierów przybywających z Węgier, w szczególności od MORACZEWSKIEGO²⁶ dowiedziałem się, że na granicy z Węgrami znajdują się ukraińscy „Siczowcy” i oni właśnie pilnują granicy oraz pełnią funkcję władz lokalnych. Ja sam pod koniec października 1939 roku w pewnej kawiarni widziałem nacjonalistów ukraińskich przybyłych ze Lwowa do Krakowa – MUDREGO²⁷ i jeszcze jednego (nazwiska nie pamiętam, wiem, że we Lwowie kierował spółdzielnią). Byli oni w towarzystwie dwóch urzędników niemieckiego zarządu politycznego w Krakowie.

Pytanie: Jaka liczbą ludzi dysponowała wasza organizacja?

Odpowiedź: Propagowana przez „SZP” idea przygotowania się do walki z Niemcami była przyjmowana przez ludzi pozytywnie, my jednak za cel stawialiśmy sobie utworzenie tylko niewielkiej organizacji, która w przyszłości pociągnęłaby za sobą masy.

W listopadzie 1939 roku prowadziliśmy działania organizacyjne i werbunkowe. Potem sztab naszej organizacji zarządził sprawdzenie stanu organizacji na dzień 15 grudnia 1939 roku. Na początku stycznia 1940 roku dysponowaliśmy następującą liczbą członków organizacji:

Okręg	–	Lublin	–	3000 osób
– –	–	Kraków	–	2500 – –
– –	–	Katowice	–	1000 – –
– –	–	Kielce	–	2000 – –
Miasto	–	Warszawa	–	4000 – –

Округ	—	Кельце	—	2000 человек
Город	—	Варшава	—	4000 — «—
Округ	—	Варшава	—	1500 — «—
— «—	—	Лодзь	—	3000 — «—
— «—	—	Познань и Поморье	—	1000–1500 чел.

Это количество участников разбивалось на следующие виды:

25% из этого количества нами называлось кадровым составом и 75% резервом первой очереди, что составляло основное ядро нашей организации. С конца января месяца 1940 года мы приступили к созданию второго резерва и т. н. массового движения. Эта работа при мне была не закончена, так что общую цифру людского состава нашей организации назвать затрудняюсь.

Вопрос: С какой целью Вы разбивали организацию на такие виды, как резерв, запас первой и второй очереди и массовое движение?

Ответ: Первым резервом являлись члены организации уже проверенные, давшие присягу, которые до общего выступления в акциях не принимали участия, так как работали только кадровые. Вторым резервом мы называли те отдельные боевые группы, находящиеся под контролем нашей организации, которые мы не включали в нашу работу, исходя из конспиративных соображений, но они проходили обучение, как и все члены организации. Массовым движением мы называли все остальное население, прошедшее военное обучение ранее.

Нами предусматривалось, что кадровый состав может быть мобилизован в течение 24-х часов, первый же резерв и второй, с включением массового движения, могли быть мобилизованы в течение 48 часов.

Все это было достаточно обеспечено командным составом, обучено и политически воспитано. Мы считали, что, по меньшей мере 65% людей в силу надобности нами будет собрано.

Вопрос: Каким оружием располагала организация?

Ответ: Мы имели тяжелые и легкие пулеметы, винтовки, патроны, взрывчатые вещества, гранаты и амуницию. Кроме того, имелись не проверенные данные об орудиях и снарядах.

При разработке оперативного плана мы исходили из расчета снабжения каждой роты (три взвода, 160–170 чел.) в трехкратном размере на один месяц, т. е. мы могли сразу обеспечить оружием до 50 000 человек; в организации же мы насчитывали к январю 1940 года около 19 000 человек.

Вопрос: Когда и каким путем Вы сумели обеспечить организацию оружием?

Ответ: Перед сдачей Варшавы немцам я совместно с генералом РУММЕЛЬЕМ решили сохранить оружие, оставшееся на руках

Okręg	–	Warszawa	–	1500 osób
– „ –	–	Łódź	–	3000 – „ –
– „ –	–	Poznań i Pomorze	–	1000–1500 os[ób].

Na tę liczbę składały się następujące grupy:

25% tej liczby stanowiła kadra, a 75% rezerwa pierwszego rzędu, tworzyły one główny trzon naszej organizacji. Pod koniec stycznia 1940 roku przystąpiliśmy do tworzenia drugiej rezerwy i tzw. pospolitego ruszenia. Działania te nie zostały zakończone przy mnie, więc trudno mi podać ogólną liczbę członków naszej organizacji.

Pytanie: W jakim celu dzieliliście organizację na takie grupy jak rezerwa, rezerwa pierwszego i drugiego rzędu oraz pospolite ruszenie?

Odpowiedź: Pierwszą rezerwę stanowili członkowie organizacji już sprawdzeni i zaprzysiężeni, którzy jednak do czasu powszechnego wystąpienia mieli nie brać udziału w akcjach, działania prowadziła tylko kadra. Drugą rezerwą nazywaliśmy te poszczególne grupy bojowe znajdujące się pod kontrolą naszej organizacji, których nie włączaliśmy do naszej pracy ze względów konspiracyjnych, ale które odbywały takie same szkolenia jak wszyscy członkowie organizacji. Pospolitym ruszeniem nazywaliśmy wszystkich pozostałych ludzi, którzy wcześniej przeszli przeszkolenie wojskowe.

Przewidywaliśmy, że kadre zdołamy zmobilizować w ciągu 24 godzin, a pierwszą i drugą rezerwę łącznie z pospolitym ruszeniem – w ciągu 48 godzin.

Całość była dowodzona w sposób zadawalający, wszystkim zapewnio- no przeszkolenie i przygotowanie polityczne. Zakładaliśmy, że w razie potrzeby będziemy mogli liczyć na co najmniej 65% stawianictwa.

Pytanie: Jaką bronią dysponowała organizacja?

Odpowiedź: Mieliśmy ciężkie i lekkie karabiny maszynowe, karabiny, naboje, materiały wybuchowe, granaty i amunicję. Oprócz tego posiadaliśmy niesprawdzone informacje na temat dział i pocisków.

Przy opracowywaniu planu operacyjnego wychodziliśmy z założenia, że każdej kompanii (trzy plutony, 160–170 l[udzi]) należy zapewnić trzykrotnie więcej [broni] niż potrzeba na jeden miesiąc, to znaczy że mieliśmy ją dla około 50 000 ludzi, natomiast do stycznia 1940 roku organizacja liczyła około 19 000 ludzi.

Pytanie: Kiedy i w jaki sposób zdołaliście zapewnić organizacji broń?

Odpowiedź: Przed poddaniem Warszawy Niemcom razem z generałem RÓMMLEM postanowiliśmy zabezpieczyć broń pozostałą w armii i ukryć tę, która znajdowała się w arsenale. W tym celu ze sztabu gen. RÓMMLA przydzielono mi majora wojsk inżynieryjnych, którego nazwiska nie mogę sobie teraz przypomnieć. Wspólnie z nim opracowałem plan ukrycia broni dla potrzeb organizacji.

у армии, и перепрятать оружие, находившееся в арсенале. Для этой цели от штаба ген. РУММЕЛЯ ко мне был прикомандирован майор саперных войск, фамилию его сейчас не помню. С ним я разработал план сохранения оружия для нужд организации.

Вопрос: Составленный Вами план сохранения оружия охватывал все оружие, каким располагала организация?

Ответ: Нет, этот план, в основном, касался оружия, хранившегося в арсенале, что же касается оружия, находившегося на руках, то просто было дано указание создать на первое время небольшие склады самим участникам организации и припрятать кто где мог.

Вопрос: Где Вами сосредоточены склады изъятого оружия из арсенала, какое это оружие и в каком количестве?

Ответ: Количество оружия, изъятого из арсенала, назвать затрудняюсь. Склады были организованы в следующих местах:

Первый склад на Электоральной улице в подвалах домов бывшего министерства промышленности и торговли и дома министерства финансов²⁸.

Второй склад – в подвалах трех домов, находящихся бли[з] цитадели.

Третий склад находился по Виляновской улице, в подвалах оранжерей и конюшен. Эти склады оружия числились неприкосновенным запасом нашей организации.

Вопрос: На основании каких данных Вы утверждаете, что Ваша организация была обеспечена оружием?

Ответ: Резервные склады я сам лично проверял дважды. В ноябре 1939 года по моему приказу была произведена тщательная проверка наличия оружия, находившегося у участников организации.

После произведенной проверки мною было дано распоряжение о выдаче кадровому составу оружия на руки и создать небольшие отдельные склады для остальной части организации. Резервных складов это не касалось.

Кроме того, по непроверенным данным, в Люблине, Замостье и Ржешове имелись спрятанные орудия и снаряды, но точных данных о них мы не имели. Нами также не включалось в план оружие, находившееся у участников организации и отдельных лиц, не связанных с нашей организацией.

Вопрос: Каким образом Вы поддерживали связь внутри организации?

Ответ: Связь с окружными управлениями поддерживалась различными путями: с Краковом – по радио (помещение радиостанции, как правило, меняли еженедельно, ибо немцы быстро могли

Pytanie: Sporządzony przez was plan ukrycia broni dotyczył całej broni, którą dysponowała organizacja?

Odpowiedź: Nie, plan ten dotyczył przede wszystkim broni przechowywanej w arsenale, jeśli zaś chodzi o broń znajdującą się u poszczególnych osób, to w początkowym okresie wydano po prostu polecenie tworzenia niewielkich magazynów przez samych członków organizacji i ukrywania ich, gdzie kto mógł.

Pytanie: Gdzie umieściliście magazyny broni pobranej z arsenału, jaka to była broń i ile jej było?

Odpowiedź: Ilości broni wziętej z arsenału nie potrafię podać, a magazyny zlokalizowane były w następujących miejscach:

Pierwszy magazyn – na ulicy Elektorальной w piwnicach budynków dawnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz budynku Ministerstwa Skarbu²⁸.

Drugi magazyn – w piwnicach trzech domów stojących w pobliżu Cytadeli.

Trzeci magazyn znajdował się przy ulicy Wilanowskiej, w podpiwniczeniach oranżerii i stajni. Te magazyny broni uważane były za żelazną rezerwę naszej organizacji.

Pytanie: Na podstawie jakich informacji twierdzicie, że wasza organizacja dysponowała tą bronią?

Odpowiedź: Magazyny rezerwowe sprawdzałem osobiście dwa razy, a w listopadzie 1939 roku na mój rozkaz przeprowadzono dokładną kontrolę ilości broni będącej w posiadaniu poszczególnych członków organizacji.

Po przeprowadzeniu kontroli dałem polecenie wydania broni kadrze i utworzenia poszczególnych niewielkich magazynów dla reszty organizacji. Nie dotyczyło to magazynów rezerwowych.

Oprócz tego, według niesprawdzonych informacji, w Lublinie, Zamościu i Rzeszowie były ukryte działa i pociski, ale bliższymi szczegółami na ten temat nie dysponowaliśmy. W planie nie uwzględnialiśmy też broni będącej w posiadaniu członków organizacji i poszczególnych osób nie związanych z naszą organizacją.

Pytanie: W jaki sposób utrzymywaliście łączność wewnątrz organizacji?

Odpowiedź: Łączność z dowództwami okręgów utrzymywano na różne sposoby: z Krakowem – przez radio (lokal radiostacji był zmieniany z reguły co tydzień, ponieważ Niemcy szybko mogli ustalić jego położenie), z pozostałymi okręgami za pomocą specjalnego szyfru. Przekazywanie informacji odbywało się pocztą i telegraficznie oraz przez specjalnych kurierów, były to przede wszystkim kobiety.

установить его местонахождение), с остальными округами, при помощи специального шифра. Передача сообщений производилась по почте и телеграфу, а также со специальными курьерами, в основном это были женщины.

Из радиоаппаратуры мы имели две коротковолновые станции в Варшаве и одну в Кракове и, кроме того, части еще на две рации.

Работой радиоустановок руководил капитан ГЕНДИНСКИЙ. Как правило, один раз в месяц организация проводила совещания всех руководителей, которые происходили в Варшаве.

Вопрос: С „польским правительством” как Вы поддерживали связь?

Ответ: После сообщения в прессе о создании во Франции „правительства СИКОРСКОГО” мы решили установить с ним связь. Для этой цели в октябре 1939 года я воспользовался выездом в Швейцарию одного венгерского майора, которому вручил рапорт правительству о деятельности нашей организации. В последующем я послал двух женщин в Рим с аналогичными рапортами для передачи польскому амбасадору в Риме ВИНЯВЕ-ДОЛГУШЕВСКОМУ²⁹ с условием, что последний перешлет их во Францию, четвертый рапорт в декабре 1939 года был вручен б. польскому послу в Вене – БАДЕРУ³⁰, выехавшему в Анжер, и в январе 1940 г. во Францию выехала жена СОСН-КОВСКОГО³¹, через которую мы также передали ряд сообщений.

Первым курьером от правительства СИКОРСКОГО в январе месяце 1940 г. прибыл б. директор одного из государственных предприятий в Гдыне ГЕЙШТОР. ГЕЙШТОР привез устав организации „Союз вооруженной борьбы”, инструкции, шифр и длину волны для связи непосредственно с „правительством СИКОРСКОГО”, находившимся в Анжере. От него же мы впервые узнали более подробно о составе правительства и „Рады народной”, в состав которой входили представители различных партий. „Рада народа” выполняла функции парламента.

Вопрос: Кого Вы лично знаете из членов польского правительства в Анжере?

Ответ: Я знаю следующих лиц, входящих в состав „польского правительства”:

1. СИКОРСКИЙ Владислав – премьер-министр военных дел. Очень способный политик, чего нельзя сказать о его военном таланте, хотя во французских военных кругах СИКОРСКИЙ, как военный, по отзывам французских генералов ТРУСОН и ФАУРИ³², имел большой авторитет.

Его личным недостатком являлось желание всем угодить, вследствие чего он легко поддавался различным влияниям со стороны. Во

Z aparatury radiowej mieliśmy dwie radiostacje krótkofalowe w Warszawie i jedną w Krakowie oraz dodatkowo – części na jeszcze dwie radiostacje.

Pracą urzędów radiowych kierował kapitan CHENDYŃSKI. Z reguły raz w miesiącu organizacja zwoływała narady wszystkich kierowników, które odbywały się w Warszawie.

Pytanie: A jak utrzymywaliście łączność z „rządem polskim”?

Odpowiedź: Po doniesieniach w prasie o utworzeniu we Francji „rządu SIKORSKIEGO” postanowiliśmy nawiązać z nim kontakt. Wykorzystałem w tym celu w październiku 1939 roku wyjazd do Szwajcarii pewnego węgierskiego majora, któremu wręczyłem raport dla rządu o działalności naszej organizacji. W późniejszym okresie z analogicznymi raportami wysłałem do Rzymu dwie kobiety, które miały przekazać je ambasadorowi polskiemu w Rzymie WIENIAWIE-DŁUGOSZOWSKIEMU²⁹, by przesłał je do Francji. Czwarty raport w grudniu 1939 roku został wręczony b[ylemu] polskiemu ambasadorowi w Wiedniu – BADEROWI³⁰, który wyjeżdżał do Angers. W styczniu 1940 r. do Francji wyjeżdżała także żona SOSNKOWSKIEGO³¹, przez nią również przekazaliśmy szereg informacji.

Pierwszym kurierem rządu SIKORSKIEGO był b[yle] dyrektor jednego z przedsiębiorstw państwowych w Gdyni – GIEYSZTOR, który przyjechał w styczniu 1940 r. GIEYSZTOR przywiózł statut organizacji „Związek Walki Zbrojnej”, instrukcje, szyfr oraz długość fali, na której mieliśmy utrzymywać bezpośrednią łączność z „rządem SIKORSKIEGO” w Angers. Od niego też uzyskaliśmy po raz pierwszy bardziej szczegółowe informacje o składzie rządu i „Rady Narodowej”, do której weszli przedstawiciele różnych partii. „Rada Narodowa” pełniła funkcje parlamentu.

Pytanie: Kogo spośród członków rządu polskiego w Angers znacie osobiście?

Odpowiedź: Znam następujące osoby wchodzące w skład „rządu polskiego”:

1. SIKORSKI Władysław – premier, minister spraw wojskowych. Bardzo zdolny polityk, czego nie można powiedzieć o jego talencie wojskowym, chociaż we francuskich kołach wojskowych, w szczególności w opinii francuskich generałów – TRUSONA i FAURY’EGO³², SIKORSKI jako wojskowy cieszył się dużym autorytetem.

Wadą jego była chęć przypodobania się wszystkim, wskutek czego łatwo ulegał różnym wpływom zewnętrznym. Podczas wojny polsko-sowieckiej (1920 r.) dał się poznać jako człowiek dążący do zdobycia

время польско-советской войны (1920 г.) проявил себя как человек, стремящийся к внешней славе. Личной дружбы с ним не поддерживал, но находился в нормальных взаимоотношениях.

2. СОСНКОВСКИЙ Казимир – министр по работе на территории бывш. Польши, комендант организации „Союз вооруженной борьбы”. Лично мое мнение о нем, как о политике, так и о военном, весьма положительно. Долгое время стоял на позиции левых, но женившись на богатой помещице и войдя в среду, ее окружавшую, изменил свои мнения, что считаю одной из его личных ошибок. В военных кругах бывш. Польши пользовался большим авторитетом. С ним поддерживал довольно близкие взаимоотношения.

3. ЗАЛЕССКИЙ Август³³ – министр иностранных дел. Рассудительный, однако не являлся выдающимся политиком, работу министра иностранных дел вел хорошо. Снятие ЗАЛЕССКОГО с поста министра ПИЛСУДСКИМ и назначение вместо него БЕКА³⁴ явилось для всех неожиданностью. После ухода из М.И.Д. занял пост председателя торгового банка. С ним у меня, кроме деловых, никаких близких взаимоотношений не было.

4. ГАРЛИНСКИЙ³⁵ – вице-министр иностранных дел, член партии „Стронництва Людового”. О нем я ничего не знаю. Как личность в прошлом ничем себя не проявил.

5. КУКЕЛЬ³⁶ – генерал, первый вице-министр военных дел. В польско-советской войне (1920 г.) – отличившийся генерал. В мирное время большим авторитетом не пользовался. Противник ПИЛСУДСКОГО, в свое время обвинял последнего в том, что война с СССР была закончена с выигрышем не благодаря ему – ПИЛСУДСКОМУ, а генералу ВЕЙГАНУ³⁷.

Более ценен как профессор-историк, нежели военный специалист. С ним у меня были довольно хорошие взаимоотношения.

6. МОДЕЛЬСКИЙ³⁸ – полковник, второй вице-министр военных дел. Способный военный, но не в значении командира, а скорее [как] тип работника разведки. Хороший администратор. Имел с ним неплохие взаимоотношения, но хорошего мнения о нем, как о человеке, я не имел.

7. ШТРАСБУРГЕР³⁹ – министр финансов и промышленности, б. министр промышленности и торговли и б. комиссар в Данциге. Авторитета в б. Польше не имел. Встречался с ним всего лишь два раза.

8. ФАЯНС⁴⁰ – вице-министр финансов, еврей, крупный капиталист из Силезии, пост вице-министра занял, якобы, по протекции ЗАЛЕССКОГО, с которым сталкивался по работе, в бытность последнего председателем банка. Сам ФАЯНС имел большие связи в Англии.

sławy. Nie przyjaźniłem się z nim osobiście, pozostawałem natomiast w normalnych stosunkach.

2. SOSNKOWSKI Kazimierz – minister do spraw działalności na terenie był[ej] Polski, komendant organizacji „Związek Walki Zbrojnej”. Moja opinia o nim, zarówno jako o polityku, jak i o wojskowym, jest wielce pozytywna. Przez długi czas zajmował pozycje lewicowe, ale po ślubie z bogatą ziemianką i wejściu w jej środowisko zmienił swoje poglądy, co uważam za jedną z jego osobistych pomyłek. W kręgach wojskowych był[ej] Polski cieszył się sporym autorytetem. Pozostawałem z nim w dość bliższych stosunkach.

3. ZALESKI August³³ – minister spraw zagranicznych. Rozsądny, nie był jednak wybitnym politykiem, pracę ministra spraw zagranicznych wykonywał dobrze. Zdjęcie ZALESKIEGO ze stanowiska ministra przez PIŁSUDSKIEGO i mianowanie na jego miejsce BECKA³⁴ było dla wszystkich zaskoczeniem. Po odejściu z MSZ objął stanowisko prezesa Banku Handlowego. Nie utrzymywałem z nim bliższych kontaktów poza służbowymi.

4. GRALINSKI³⁵ – wiceminister spraw zagranicznych, członek partii „Stronnictwo Ludowe”. Nie wiem nic na jego temat, w przeszłości nie dał się poznać jako indywidualność.

5. KUKIEL³⁶ – generał, pierwszy wiceminister spraw wojskowych. Podczas wojny polsko-sowieckiej (1920 r.) wyróżniający się generał. W czasie pokoju nie cieszył się dużym autorytetem. Przeciwnik PIŁSUDSKIEGO. W swoim czasie zarzucał mu, że wojna z ZSRS zakończyła się zwycięstwem nie dzięki PIŁSUDSKIEMU, lecz generałowi WEYGANDOWI³⁷.

Bardziej ceniony jako profesor-historyk niż specjalista wojskowy. Byłem z nim w dość dobrych stosunkach.

6. MODELSKI³⁸ – pułkownik, drugi wiceminister spraw wojskowych. Zdolny wojskowy, ale nie dowódca, raczej typ pracownika wywiadu. Dobry administrator. Byłem z nim w nienajlepszych stosunkach, ale nie miałem o nim dobrego zdania jako o człowieku.

7. STRASBURGER³⁹ – minister finansów i przemysłu, b[yły] minister przemysłu i handlu oraz b[yły] komisarz w Gdańsku. Nie cieszył się w b[yłej] Polsce autorytetem. Spotkałem się z nim zaledwie dwa razy.

8. FAJANS⁴⁰ – wiceminister finansów, Żyd, bogaty kapitalista ze Śląska. Stanowisko wiceministra objął podobno dzięki protekcji ZALESKIEGO, z którym utrzymywał kontakty służbowe, kiedy był on prezesem banku. Sam FAJANS miał dość dużo kontaktów w Anglii.

9. ŁADOŚ⁴¹ – minister propagandy, członek partii „Stronnictwo Ludowe”. Nie znałem go osobiście. Żadnego ważnego stanowiska w b[yłej] Polsce ŁADOŚ nie zajmował, dlatego nie wiem o nim nic konkretnego.

9. ЛАДОСЬ⁴¹ – министр пропаганды, член партии – „Стронництва людового”. Лично с ним не знаком. Какого либо-видного положения в б. Польше ЛАДОСЬ не занимал, поэтому ничего конкретного о нем не знаю.

Вопрос: Как были организованы базы нелегальной военной организации в Будапеште, Бухаресте и в Ковно?

Ответ: Приехавший из Парижа ГЕЙШТОР привез с собой шифр и устно сообщил, что в Будапеште, Бухаресте и Ковно имеются наши базы „СВБ”. Базой „СВБ” в Будапеште руководит полковник АРЦИШЕВСКИЙ⁴², который в конце октября 1939 года перешел в Бухарест, а в Будапеште вместо него возглавил работу полковник КРАЕВСКИЙ⁴³.

Кто руководил базой в Ковно, я сейчас не помню.

Вопрос: Каким образом Вы поддерживали связь с базами и с правительством в течение всего времени Вашего руководства нелегальной организацией?

Ответ: В Будапешт и Бухарест мы посылали МОРАЧЕВСКОГО и еще двух курьеров, фамилии их не помню.

МОРАЧЕВСКИЙ возвратился, об остальных двух курьерах мне ничего неизвестно.

В Литву мы посылали двух курьеров (фамилии не помню) – женщин, из которых одна поехала в Вильно, установила там связь с КАМИНСКИМ⁴⁴ и ОБТУЛОВИЧЕМ⁴⁵.

Вторая в Ковно встретила с Александром ПРИСТОРОМ, сказала ему, что прибыла от меня для установления связи. ПРИСТОР ответил, что в Ковно прибыл майор от польского правительства для организации работы среди поляков в Литве, но где он находится, сказать не может. Курьер майора не нашла. Будучи в Вильно и Ковно, ей рассказывали, что ПРИСТОР выпускал листовки и в разговорах высказывал пролитовские настроения.

Вопрос: Какие мероприятия были Вами разработаны по подготовке к вооруженному выступлению?

Ответ: С конца ноября 1939 года я приступил к разработке мобилизационного и оперативного плана. При составлении этих планов мы абсолютно не имели никаких директив от правительства. Пришлось эти планы разработать самостоятельно в трех вариантах.

В основу планов легли следующие темы:

а) Немцы ведут интенсивную борьбу на западе, внутри страны беспорядки, в этом случае цель акции, оттянуть силы Германии в район протектората.

б) Начинается война между СССР и Германией, цель акции – диверсии в тылу германской армии.

Pytanie: Jak były zorganizowane bazy nielegalnej organizacji wojskowej w Budapeszcie, Bukareszcie i Kownie?

Odpowiedź: Przybyły z Paryża GIEYSZTOR przywiózł z sobą szyfry oraz poinformował ustnie, że w Budapeszcie, Bukareszcie i Kownie znajdują się bazy „ZWZ”. Bazą „ZWZ” w Budapeszcie kierował pułkownik ARCISZEWSKI⁴², który pod koniec października 1939 roku wyjechał do Bukaresztu, natomiast jego miejsce w Budapeszcie zajął pułkownik KRAJEWSKI⁴³, który stanął na czele bazy.

Kto kierował bazą w Kownie, nie potrafię sobie teraz przypomnieć.

Pytanie: W jaki sposób utrzymywaliście łączność z bazami oraz z rządem w okresie, kiedy kierowaliście nielegalną organizacją?

Odpowiedź: Do Budapesztu i Bukaresztu wysłaliśmy MORACZEWSKIEGO i jeszcze dwóch kurierów, których nazwisk nie pamiętam.

MORACZEWSKI wrócił, o dwóch pozostałych kurierach nic nie wiem.

Na Litwę wysłaliśmy dwóch kurierów (nie pamiętam ich nazwisk) – były to kobiety, przy czym jedna pojechała do Wilna, gdzie nawiązała kontakt z KAMIŃSKIM⁴⁴ i OBTUŁOWICZEM⁴⁵.

Druga spotkała się w Kownie z Aleksandrem PRYSTOREM, któremu powiedziała, że przyjeżdża ode mnie w celu nawiązania kontaktu. PRYSTOR odpowiedział, że w Kownie jest major przysłany przez rząd polski z poleceniem zorganizowania pracy wśród Polaków na Litwie, ale gdzie on przebywa, nie może powiedzieć. Kurierka nie znalazła majora. Podczas pobytu w Wilnie i Kownie słyszała natomiast, że PRYSTOR wydawał ulotki, a w rozmowach prezentował nastawienie prolitewskie.

Pytanie: Przeprowadzenie jakich działań planowaliście w ramach przygotowań do zbrojnego powstania?

Odpowiedź: Od końca listopada 1939 roku przystąpiłem do opracowywania planu mobilizacyjnego i operacyjnego. Przy tworzeniu tych planów nie mieliśmy absolutnie żadnych dyrektyw od rządu, musieliśmy opracować je samodzielnie w trzech wariantach.

Za punkt wyjścia planów przyjęliśmy następujące sytuacje:

a) Niemcy prowadzą intensywną walkę na zachodzie, wewnątrz państwa dochodzi do zamieszek, w tym przypadku celem jest odciążenie sił niemieckich do rejonu protektoratu.

b) Rozpoczyna się wojna między ZSRS a Niemcami, cel akcji – dywersja na tyłach armii niemieckiej.

c) Alianci nacierają od strony Rumunii. ZSRS pomaga Niemcom lub też Niemcy stawiają opór samodzielnie. Celem akcji jest dywersja na tyłach armii niemieckiej.

Do połowy lutego 1940 r. plan znajdował się w stadium opracowania i miał być gotowy do końca marca 1940 roku. Do czasu mojego

в) Союзники наступают со стороны Румынии. СССР помогает Германии или немцы сопротивляются самостоятельно. Цель акции – диверсия в тылу германской армии.

До половины февраля 1940 г. план находился в стадии разработки и должен был быть готовым в конце марта 1940 года. До моего выезда я успел разработать по плану „МОБ” раздел „использование кадрового состава” и „первого резерва”, а по оперативному плану раздел о связи и о неожиданном „внезапном выступлении”.

Кроме того мной был разработан аварийный план, т. н. „аларм-план”, который был готов к январю 1940 года.

Вопрос: Что было известно немецкой разведке о существовании Вашей организации?

Ответ: По нашим данным, немцам была известна только моя фамилия, но что я делал они, видимо, не знали. До момента моего отъезда не было ни одного случая ареста кого-либо из участников организации за участие в ней.

По данным нашей контрразведки, немцам было известно, что поляками ведется какая-то нелегальная работа, но о существовании „СПП” они не знали.

Одним из моментов, подтверждающих то положение, что немцы ничего не знали о деятельности нашей организации, был следующий факт. При переходе границы в Венгрию был арестован полковник ЗЕЛЬКЕ⁴⁶. ЗЕЛЬКЕ имел старого товарища, служившего высшим офицером в „Гестапо”. Через некоторое время этот офицер из „Гестапо” навестил ЗЕЛЬКЕ как своего друга, затем просил, чтобы его жена зашла к нему за получением вещей и ценностей, отобранных у ЗЕЛЬКЕ. Жена ЗЕЛЬКЕ навестила этого офицера „Гестапо” и, как она мне рассказывала, он у нее пытался узнать, что делают поляки, какие существуют организации, причем упоминал мою настоящую фамилию и фамилию, под которой я, якобы, скрываюсь. Из того, что он назвал ей фамилию, под которой я никогда не скрывался, и из всего разговора я понял, что „Гестапо” ничего не знает, а только ищет. Кроме того, после выхода из-под ареста, РАТАЙ рассказывал нам, что „Гестапо” о нашей организации ничего неизвестно. Таких примеров была масса. Мы же располагали следующими данными:

а) О состоянии и дислокации германской армии, полиции и рабочих отрядов, сведения эти нами в январе 1940 года второй раз проверялись.

Все эти данные были собраны нашей разведкой путем наблюдения, а также по различным документам, полученным нами через лиц, работавших в местах самоуправления.

wyjazdu zdążyłem opracować w ramach planu „MOB” rozdział „Wykorzystanie kadry” i „Pierwszej rezerwy”, a w ramach planu operacyjnego rozdział dotyczący łączności i niespodziewanego „nagłego wystąpienia”.

Oprócz tego opracowałem plan awaryjny, tzw. „alarm-plan”, który był gotowy na styczeń 1940 roku.

Pytanie: Co wywiad niemiecki wiedział na temat waszej organizacji?

Odpowiedź: Według naszych informacji Niemcy znali tylko moje nazwisko, ale co robiłem, prawdopodobnie nie wiedzieli. Do chwili mojego wyjazdu nie było ani jednego przypadku aresztowania kogokolwiek z członków organizacji za przynależność do niej.

Według informacji naszego kontrwywiadu Niemcy zdawali sobie sprawę, że Polacy prowadzą jakąś nielegalną działalność, ale nie wiedzieli o istnieniu „SZP”.

Na potwierdzenie tej tezy, tj. twierdzenia, że Niemcy nie wiedzieli nic na temat działalności naszej organizacji, mogę przytoczyć następujący fakt. Podczas przekraczania granicy z Węgrami aresztowany został pułkownik ZIELKE⁴⁶, którego stary znajomy służył jako wyższy oficer w „Gestapo”. Po pewnym czasie ten oficer „Gestapo” odwiedził ZIELKEGO jako swojego znajomego, a potem poprosił, żeby jego żona przyszła do niego po rzeczy i kosztowności odebrane ZIELKEMU. Żona ZIELKEGO była u tego oficera „Gestapo”, który – jak mi potem opowiadała – próbował dowiedzieć się od niej, co robią Polacy i jakie istnieją organizacje. Wymieniał on przy tym moje prawdziwe nazwisko i nazwisko, pod którym rzekomo ukrywałem się. Z tego, że podał jej nazwisko, pod którym nigdy się nie ukrywałem, i z przebiegu całej rozmowy wywnioskowałem, że „Gestapo” nie wie nic, tylko szuka. Oprócz tego RATAJ po wyjściu z więzienia opowiadał nam, że „Gestapo” nie wie nic na temat naszej organizacji. Takich przykładów była masa. My natomiast dysponowaliśmy następującymi informacjami:

a) O stanie i dyslokacji wojsk niemieckich, policji i oddziałów roboczych. Informacje te zostały sprawdzone przez nas powtórnie w styczniu 1940 roku.

Wszystkie te dane zostały zebrane przez nasz wywiad drogą obserwacji oraz na podstawie różnych dokumentów pozyskiwanych dzięki osobom pracującym w samorządach.

b) O stanie prac przy budowie umocnień przeciwko ZSRS. Jeśli chodzi o tę sprawę, zebraliśmy szczegółowe dane wraz z fotografiami. Umocnienia obronne Niemcy budowali na granicy z ZSRS w rejonie gminy Wiązowna [Wiązownica?], a także na wschód i południowy wschód od tej gminy. Dzięki tym materiałom mogliśmy wyrobić sobie pojęcie o typie tych obiektów.

б) О состоянии оборонного строительства против СССР. По этому вопросу мы собрали подробные данные с фотографиями. Оборонительные укрепления немцы строили на границе СССР в районе волости Вензовна, а также на восток и юго-восток от этой в[о]лости. По этим материалам мы имели достаточное представление о типе сооружений.

Кроме того, мы организовали наблюдение за проводимым немцами строительством военных укреплений на участке линии реки Буг от м. Плятерово на восток и юго-восток, а также в районе м. Пулавы–Люблин и Перемышль–Ярослав вдоль реки Сан.

в) Ряд данных о состоянии транспорта и перевозках из СССР в Германию.

Эти данные нами собирались с тем расчетом, чтобы организовать порчу поступающих материалов из СССР в Германию, причем обнаружить негодность материала немцы могли только в тот момент, когда мука, бензин и т. п. поступят к конечному пункту их назначения, для этой цели мы добыли специальные вещества, приводящие бензин к непригодности для использования, при действии же этого вещества на муку, последняя горкла.

Для выполнения этих заданий нами были подобраны люди из поляков, работающих на транспорте. За время моего пребывания в организации каких-либо вредительских актов по этому вопросу мы проделать не смогли.

Кроме подготовительной работы по вредительству нами были подготовлены к взрыву два жел. дор. моста в районе Неполомице и около Тарнова, куда были подвезены взрывчатые материалы. Эти факты намечалось провести в момент выступления. Нами также велась подготовительная работа по подготовке к взрыву и др. ж. д. мостов, но результатов этой работы я не знаю.

г) Мы располагали подробными данными о поляках, сотрудничающих с немецкой разведкой.

В состав этих лиц входили штабные офицеры быв. польской армии, младшие офицеры, большое количество жен офицеров, чиновники, артисты и т. п. лица.

е) Нами были получены точные сведения из генштаба германской армии о плане наступления германской армии на Францию весной 1940 г. (судя по советской прессе, полученные сведения об этом плане были точными только с изменением в сроках его выполнения не в апреле, а в мае). Достать эти сведения нам удалось следующим образом.

В январе месяце 1940 года нам стало известно, что на территории Польши находится генерал БРАУХИЧ. В нашей организации был поляк, офицер польармии (фамилию его не помню), брат которого

Organizowaliśmy też obserwacje prowadzonej przez Niemców budowy fortyfikacji wojskowych na odcinku rzeki Bug od m. Platerowo na wschód i południowy wschód, a także w rejonie m. Puławy–Lublin i Przemysł–Jarosław wzdłuż rzeki San.

c) Szereg informacji dotyczących stanu transportu i przewozów z ZSRS do Niemiec.

Dane te zbieraliśmy, mając w planach zorganizowanie niszczenia towarów przesyłanych z ZSRS do Niemiec w taki sposób, żeby Niemcy mogli stwierdzić niezdatność towaru do użytku dopiero z chwilą, kiedy mąka, benzyna itp. dotarłyby do punktu przeznaczenia. W tym też celu zdobyliśmy specjalne substancje, które powodowały nieprzydatność benzyny. Przy oddziaływaniu tej substancji na mąkę, stawała się ona gorzka.

Ludzi do wykonania tych zadań wybraliśmy spośród Polaków pracujących w transporcie. W czasie mojej przynależności do organizacji żadnych takich aktów niszczenia nie udało się nam dokonać.

Oprócz przygotowań do niszczenia różnych towarów przygotowaliśmy do wysadzenia dwa mosty kolejowe: w rejonie Niepołomic i w pobliżu Tarnowa, gdzie dowieźliśmy materiały wybuchowe. Planowaliśmy przeprowadzenie tych działań w chwili wybuchu powstania. Podjęliśmy też wstępne kroki w celu przygotowania do wysadzenia również in[nych] mostów k[olejowych], ale rezultatów tych działań nie znam.

d) Dysponowaliśmy szczegółowymi danymi na temat Polaków współpracujących z niemieckim wywiadem.

Byli wśród nich oficerowie sztabowi był[ego] Wojska Polskiego, młodszy oficerowie, spora liczba żon oficerów, urzędnicy, artyści i t[ym] p[odobne] osoby.

e) Ze sztabu generalnego armii niemieckiej uzyskaliśmy szczegółowe informacje o planie najazdu wojsk niemieckich na Francję wiosną 1940 r. (jak można było wywnioskować z prasy sowieckiej, informacje, które zdobyliśmy na temat tego planu, były ścisłe, zmienił się tylko termin jego wykonania – nie kwiecień, a maj). Informacje te udało nam się zdobyć w następujący sposób.

W styczniu 1940 roku dowiedzieliśmy się, że na terenie Polski przebywa generał BRAUCHITSCH. W naszej organizacji był Polak, oficer Wojska Pol[skiego] (jego nazwiska nie pamiętam), którego brat był majorem armii niemieckiej i pracował w sztabie generała BRAUCHITSCHA. Kazaliśmy temu oficerowi wyjechać do Puław, gdzie przebywał BRAUCHITSCH i spróbować odnaleźć brata. Oficer ten wyjechał do Puław, odszukał swojego brata, a ten w dowód swojej wierności Polsce przekazał mu owe informacje. Uzyskane wiadomości sfotografowaliśmy i przez zaufanego kuriera wysłaliśmy do Paryża.

является майором германской армии и работает в штабе генерала БРАУХИЧА. Мы поручили этому офицеру выехать в Пулавы, где находился БРАУХИЧ, и попытаться разыскать своего брата. Офицер этот выехал в Пулавы, разыскал своего брата и последний в знак своей верности Польше дал ему эти данные. Полученные сведения мы сфотографировали и через надежного курьера выслали в Париж.

В дальнейшем мы разработали план использования этой связи в наших интересах.

д) Имели точные данные о существовании германского плана о вывозе продуктов из Польши.

ж) Мы не располагали данными о складах оружия и боеприпасов германской армии и не имели планов их связи.

Протокол записан по моим собственноручным показаниям, с моих слов дополнен верно, мною лично прочитан, в чем и расписываюсь.

(—) М. ТОКАЖЕВСКИЙ-КАРАШЕВИЧ

Допросили:

Ст. оп/уполн. 1 Отд. 4 Отдела 3 Упр. НКГБ СССР

Ст. Лейтенант гос. безопасности

(—) ПАЦКЕВИЧ

Оп/уполн. 1 Отд. 4 Отдела 3 Упр. НКГБ

Лейтенант гос. безопасности

(—) ЛИННИКОВ

ДА СБУ (Київ), справа 861185. арк. 133–159.

Оригінал, машинопис.

Примітки

^{а-а} Вписано від руки.

^{б-б} Виправлено від руки з: *В конце декабря 1939.*

^{в-в} Дописано від руки внизу сторінки.

^{г-г} Виправлено від руки з: *ФРЕЛЕР.*

¹ Заремба Зигмунт (1895–1967), політичний діяч, з 1912 член ППС, у 1922–1935 депутат Сейму РП, з 1939 в керівних органах ППС-ВРН, після 1946 в еміграції.

² Прізвище вигадане. Вірогідно, йдеться про Новодворського Леона (1889–1941) – адвоката, діяча СН, у вересні 1939 член Цивільного комісаріату оборони Варшави.

W późniejszym czasie opracowaliśmy plan wykorzystania tego kontaktu w naszych przedsięwzięciach.

f) Mieliśmy szczegółowe informacje o istnieniu niemieckiego planu wywozu z Polski dóbr materialnych.

g) Nie dysponowaliśmy informacjami o składach broni i amunicji armii niemieckiej, nie mieliśmy też planów ich łączności.

Protokół spisany według moich własnoręcznych zeznań został uzupełniony wiernie na podstawie moich słów, przeczytany przeze mnie osobiście, co potwierdzam podpisem.

(—) M. TOKARZEWSKI-KARASZEWICZ

Przesłuchali:

St. of[icer] op[eracyjny] 1 Wydz. 4 Oddziału 3 Zarz[ądu] NKGB ZSRS

St. lejtenant bezpieczeństwa państ[wowego]

(—) PACKIEWICZ

Of[icer] op[eracyjny] 1 Wydz[iału] 4 Oddziału 3 Zarz[ądu] NKGB

Lejtenant bezpieczeństwa państ[wowego]

(—) LINNIKOW

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 86/185, k. 133–159.

Oryginal, maszynopis.

Przypisy

a- a Wpisano odręcznie.

b- b Poprawiono odręcznie z: *W końcu grudnia 1939.*

c- c Dopisano odręcznie u dołu strony.

d- d Poprawiono odręcznie z: *FRIELER.*

¹ Zaremba Zygmunt (1895–1967), działacz polityczny, członek PPS od 1912. W l. 1922–1935 poseł na sejm RP, od 1939 w kierownictwie PPS-WRN, po 1946 na emigracji.

² Nazwisko zmyślone. Zapewne chodzi o Nowodworskiego Leona (1889–1941) – adwokata, działacza SN. We wrześniu 1939 członek Komisariatu Cywilnego Obrony Warszawy, od października do listopada 1939 członek Gł. Rady Polit., pod koniec 1939 uwięziony przez Niemców, w 1941 dyrektor Dep. Sprawiedliwości DR na Kraj.

³ Michałowicz Mieczysław (1876–1965), prof. med., działacz polityczny. Od 1935 do 1938 senator RP, od 1939 prezes SD, przedstawiciel SD w Gł. Radzie Polit. W l. 1942–1945 uwięziony w obozach koncentracyjnych. W l. 1945–1952 poseł do KRN i na Sejm.

з жовтня до листопада 1939 член Головної політичної ради. Під кінець 1939 ув'язнений німцями, з 1941 директор Департаменту юстиції Представництва еміграційного уряду на території Польщі.

³ Міхалович Мечислав (1876–1965), професор медицини, політичний діяч. З 1935 до 1938 сенатор РП, з 1939 голова СД, представник СД у Головній політичній раді. У 1942–1945 в'язень концтаборів. У 1945–1952 депутат КРН і Сейму РП.

⁴ Вірогідно, Міхальський Едмунд (1896–1967), дипломований майор, офіцер 68 пп. Під час вересневої кампанії 1939 начальник штабу бригади національної оборони „Хелмно” в ГО генерала Токажевського-Карашевича, з жовтня 1939 у СПП.

⁵ Кумор Еміль (1899–1957), псевдо „Кшись”, капітан. Під час вересневої кампанії 1939 ад'ютант генерала Токажевського-Карашевича, з жовтня 1939 начальник відділення легалізації I-го відділу ДГ СПП, потім КГ СЗБ, з другої половини 1940 начальник відділення інвестицій та закупівель VII-го відділу КГ СЗБ-АК. Учасник варшавського повстання, після звільнення з німецького полону служив у народному ВРП.

⁶ Фреліх Едвард (1899 р. н.), псевдо „Весоловський”, капітан адміністрації, пішов у відставку напередодні 1932. З жовтня 1939 начальник охорони Головного командувача СПП, пізніше відділення охорони V-го відділу КГ СЗБ.

⁷ „Робітник” – газета керівних органів ППС, видавалася з 1894.

⁸ Пужак Казімеж (1893–1950), політичний діяч національно-визвольного руху, у 1919–1935 депутат Сейму РП, у 1921–1939 генеральний секретар ППС, у 1939–1945 лідер ППС-ВРН, комендант ГЛ ППС, у 1944–1945 голова Ради національної єдності. У березні 1945 викрадений органами НКВС і вивезений у Москву, засуджений у „процесі шістнадцятьох”, звільнений у 1945, повернувся до Польщі, заарештований польськими органами безпеки і, вірогідно, вбитий у в'язниці.

⁹ Так у тексті. Правильно – Окулицький Леопольд.

¹⁰ Інформація незрозуміла. Комендантом підокругу СПП Сілезія (округ СПП Краків) був поручник запасу магістр Юзеф Король, псевдо „Староста”, натомість майор Я. Ціхоцький був начальником штабу округу СПП Краків (див. примітку 14 до документу 3, с. 60).

¹¹ Інформація незрозуміла, немає підтвердження в літературі. Млинарський Фелікс (1884–1972), економіст, теоретик банківської справи, у 1924–1929 заступник голови Польського банку, у 1940–1945 голова Емісійного банку в ГГ.

¹² Так у тексті. Правильно – „Стрілецький союз”, суспільна організація воєнізованого характеру, яка продовжувала традиції галицького Стрілецького союзу і товариства „Стрілець”, проводила військову підготовку молоді.

¹³ Пясецький Болеслав (1915–1979), політичний діяч, з 1933 в СН, потім в ОНР. Після заборони ОНР один з організаторів ОНР-Фаланга. У 1940 заарештований гестапо, засуджений до смертної кари, звільнений завдяки втручання італійського посольства, один із засновників Конфедерації народу і організатор Кадрових ударних батальйонів, у 1943 підпорядкувався АК; заарештований органами НКВС, погодився на співпрацю з ПКНВ, з 1952 голова товариства „Паке”.

¹⁴ Медзінський Богуслав (1891–1972), політичний діяч, полковник. У 1922–1938 депутат Сейму РП, у 1927–1929 міністр пошти і телеграфу, з 1935 до 1938 віце-маршал Сейму РП, пізніше маршал Сенату РП, з 1939 в еміграції.

¹⁵ Арцішевський Томаш (1877–1955), політичний діяч та діяч національно-визвольного руху. У 1918–1919 був міністром пошти і телеграфу, у 1919–1935 депутат Сейму РП, до 1939 голова президії Центрального виконавчого комітету ППС і член Головної ради ППС, у період війни в керівних органах ППС-ВРН, також член Ради національної єдності. Призначений наступником президента РП – у липні 1944 вилетів британським літаком з окупованої Польщі до Італії, потім до Лондону, з 1944 до 1947 був прем'єр-

⁴ Zapewne Michalski Edmund (1896–1967), mjr dypl., oficer 68 pp. W kampanii wrześniowej 1939 szef sztabu Brygady ON „Chelmno” w GO gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza, od października 1939 w SZP.

⁵ Kumor Emil (1899–1957), ps. „Krzyś”, kpt. W kampanii wrześniowej 1939 adiutant gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza, od października 1939 szef Wydz. Legalizacji Oddz. I DG SZP, potem KG ZWZ, od drugiej połowy 1940 szef Wydz. Inwestycji i Zakupów Oddz. VII KG ZWZ-AK. Uczestnik powstania warszawskiego, po uwolnieniu z niemieckiego obozu jenieckiego służył w ludowym WP.

⁶ Froehlich (Froelich) Edward (ur. 1899), ps. „Wesołowski”, kpt. adm., przeszedł w st. sp. przed 1932. Od października 1939 szef ochrony Dcy Głównego SZP, później działu ochrony Oddz. V KG ZWZ.

⁷ „Robotnik” – organ władz PPS wydawany od 1894.

⁸ Pużak Kazimierz (1893–1950), działacz polityczny i niepodległościowy, w l. 1919–1935 poseł na Sejm RP, w l. 1921–1939 sekretarz generalny PPS, w l. 1939–1945 przywódca PPS-WRN, kmdt GL PPS, w l. 1944–1945 przewodniczący Rady Jedności Narodowej. W marcu 1945 porwany przez NKWD i wywieziony do Moskwy – sądzony w „procesie szesnastu”, zwolniony w 1945, powrócił do Polski, aresztowany przez UB, prawdopodobnie zamordowany w więzieniu.

⁹ Właśc. Okulicki Leopold.

¹⁰ Informacja niejasna. Kmdtem Podokręgu SZP Śląsk (w Okręgu SZP Kraków) był por. rez. mgr Józef Korol, ps. „Starosta”, natomiast mjr J. Cichocki był szefem sztabu Okręgu SZP Kraków. Zob. przypis 14 do dokumentu 3, s. 59.

¹¹ Informacja niejasna, brak potwierdzenia w literaturze. Młynarski Feliks (1884–1972), ekonomista, teoretyk bankowości, w l. 1924–1929 wiceprezes Banku Polskiego, w l. 1940–1945 prezes Banku Emisyjnego w GG.

¹² Właśc. Związek Strzelecki – organizacja społeczna o charakterze paramilitarnym; nawiązywała do tradycji galicyjskiego ZS i Towarzystwa „Strzelec”, prowadziła przysposobienie wojskowe młodzieży.

¹³ Piasecki Bolesław (1915–1979), działacz polityczny, od 1933 w SN, następnie w ONR. Po delegalizacji ONR współtwórca ONR-Falanga. W 1940 aresztowany przez gestapo, skazany na śmierć – uwolniony dzięki interwencji ambasady włoskiej, współorganizator Konfederacji Narodu i twórca Uderzeniowych Batalionów Kadrowych, w 1943 podporządkował się AK. Aresztowany przez NKWD, zgodził się na współpracę z PKWN, od 1952 przewodniczący „Pax-u”.

¹⁴ Miedziński Bogusław (1891–1972), działacz polityczny, płk. W l. 1922–1938 poseł na Sejm RP, w l. 1927–1929 minister poczt i telegrafów, od 1935 do 1938 wicemarszałek Sejmu, następnie marszałek Senatu RP, od 1939 na emigracji.

¹⁵ Arciszewski Tomasz (1877–1955), działacz polityczny i niepodległościowy. W l. 1918–1919 był ministrem poczt i telegrafów, w l. 1919–1935 poseł na Sejm, do 1939 przewodniczący prezydium CKW PPS i członek RN PPS, w latach wojny w kierownictwie PPS-WRN, także członek Rady Jedności Narodowej. Wyznaczony na następcę prezydenta RP – w lipcu 1944 odleciał brytyjskim samolotem z okupowanej Polski do Włoch, stamtąd do Londynu, od 1944 do 1947 był premierem oraz ministrem pracy i opieki społecznej rządu RP na uchodźstwie, później w Radzie Politycznej i Tymczasowej Radzie Jedności Narodowej.

¹⁶ Dubois Stanisław (1901–1942), działacz PPS i OM TUR. W l. 1928–1930 poseł na Sejm RP, po 1933 zwolennik współpracy z komunistami. Aresztowany przez Niemców w 1940, zamordowany w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu.

¹⁷ Być może chodzi o Piotra Świątlika, prezesa ZMW RP „Wici”.

¹⁸ Janczak Wojciech (1912–1945), prawnik, działacz ludowy, ppor. rez. Od 1937 prezes łódzkiego Zarządu ZMW RP „Wici”, uczestnik kampanii wrześniowej 1939, od poł. 1940

–міністром та міністром праці і соціального забезпечення уряду РП в еміграції, пізніше – член Політичної ради і Тимчасової ради національної єдності.

¹⁶ Дібуа Станіслав (1901–1942), діяч ППС і ОМ ТУР. У 1928–1930 депутат Сейму РП, після 1933 прихильник співпраці з комуністами. Заарештований німцями в 1940, вбитий у концтаборі в Освенцімі.

¹⁷ Можливо, йдеться про Пйотра Светліка, голову ЗМВ РП „Віці”.

¹⁸ Янчак Войцех (1912–1945), юрист, діяч селянського руху, підпоручник запасу. З 1937 голова Лодзьського управління ЗМВ РП „Віці”. Учасник вересневої кампанії 1939, з середини 1940 комендант V-го округу БХ. Заарештований у 1942 німцями, був в’язнем концтаборів Маутхаузен і Дахау, помер після визволення табору.

¹⁹ Мілковський Станіслав (1905–1945), економіст, член СЛ і ЗМВ РП „Віці”. Заарештований німцями у 1944 і вбитий у концтаборі Берген-Бельсен.

²⁰ Вітос Вінценти (1874–1945), політик, лідер селянського руху. У 1919–1933 депутат Сейму РП, у 1920–1921, 1923 і 1926 прем’єр-міністр, з 1933 до 1939 в еміграції у Чехословаччині, у 1939–1941 ув’язнений німцями, відмовився співпрацювати, потім перебував під домашнім арештом. У 1945 призначений віце-президентом КРН, відмовився прийняти цей пост, з червня до жовтня 1945 голова ПСЛ.

²¹ Ратай Мацей (1884–1940), діяч селянського руху. У 1920–1921 міністр з питань віросповідання і громадської освіти, у 1919–1930 і 1934–1935 депутат Сейму РП, з 1922 до 1928 маршал Сейму РП, з 1935 в. о. голови СЛ, у жовтні 1939 брав участь у заснуванні Головної політичної ради. З листопада 1939 до лютого 1940 і з березня 1940 ув’язнений німцями, страчений у Пальмірах.

²² Качинський Зигмунт (1894–1953), ксьондз, член СП. У 1919–1927 депутат Сейму РП, з 1939 в еміграції, у 1943–1944 міністр з питань віросповідання і громадської освіти уряду РП в еміграції. З 1945 в Польщі, з 1949 у в’язниці.

²³ Свентоховський Ришард (1882–1941), інженер, член СЛ, близький співпрацівник генерала Сікорського. Заарештований під час спроби перебратися в Угорщину, загинув у концтаборі в Освенцімі.

²⁴ Радзівілл Януш (1880–1967), князь, консервативний діяч. У 1928–1935 депутат Сейму РП, потім сенатор РП. Заарештований органами НКВС 19 вересня 1939 (ордер на арешт був підписаний 15 жовтня 1939), звільнений після 4 грудня 1939. У 1944 ув’язнений німцями, у 1945–1947 знов у радянському ув’язненні, після повернення з СРСР деякий час перебував у в’язниці МБП Польщі.

²⁵ Смаль-Стоцький Роман (1893–1969), професор, славіст, український політичний діяч, член уряду УНР в еміграції. У 1925–1939 перебував у Польщі, з 1929 викладач Варшавського університету, після війни в еміграції.

²⁶ Морачевський Адам, псевдо „Адам”, д-р, кур’єр з Варшави до Будапешту і Бухаресту. У 1939–1940 двічі разом з А. Смуліковським (псевдо „Рафал”) відправлявся до Будапешту.

²⁷ Мудрий Василь (1893–1966), український політичний діяч, головний редактор щоденника „Діло”. У 1935–1939 голова УНДО і віце-маршал Сейму РП, після 1945 в еміграції.

²⁸ Міністерство промисловості і торгівлі знаходилося на вул. Електоральній, 2, а Міністерство фінансів на вул. Римарській, яка вже не існує, під № 3/5. Оскільки ці вулиці перехрещувалися, підвали обох міністерств знаходилися в одному комплексі будинків.

²⁹ Так у тексті. Правильно – Венява-Длугошовський Болеслав (1881–1942), генерал дивізії, д-р медицини. У 1918–1922 ад’ютант Верховного головнокомандувача, з 1928 до 1930 комендант столичного міста Варшава, у 1930–1938 в. о. командира, потім командир 2 ДК, пізніше посол РП у Римі. З 1940 перебував у США.

kmdt V Okręgu BCh. Aresztowany w 1942 przez Niemców, osadzony w Mauthausen i Dachau, zmarł po oswobodzeniu obozu.

¹⁹ Miłkowski Stanisław (1905–1945), ekonomista, członek SL i ZMW RP „Wici”. Aresztowany w 1944 przez Niemców i zgładzony w obozie koncentracyjnym Bergen-Belsen.

²⁰ Witos Wincenty (1874–1945), polityk, przywódca ruchu ludowego. W l. 1919–1933 poseł na Sejm RP, w l. 1920–1921, 1923 i 1926 premier, od 1933 do 1939 na emigracji w Czechosłowacji, w l. 1939–1941 więziony przez Niemców, odmówił współpracy, następnie pozostawał w areszcie domowym. W 1945 powołany na wiceprezydenta KRN, nie przyjął funkcji, od czerwca do października 1945 prezes PSL.

²¹ Rataj Maciej (1884–1940), działacz ruchu ludowego. W l. 1920–1921 minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, w l. 1919–1930 i 1934–1935 poseł na Sejm RP, od 1922 do 1928 marszałek Sejmu, od 1935 p. o. prezesa SL, w październiku 1939 uczestniczył w powołaniu Gł. Rady Polit. Od listopada 1939 do lutego 1940 i od marca 1940 więziony przez Niemców, zamordowany w Palmirach.

²² Kaczyński Zygmunt (1894–1953), ksiądz, członek SP. W l. 1919–1927 poseł na Sejm RP, od 1939 na emigracji, w l. 1943–1944 minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego rządu RP na uchodźstwie. Od 1945 w kraju, w 1949 uwięziony.

²³ Świętochowski Ryszard (1882–1941), inż., członek SL, bliski współpracownik gen. Sikorskiego. Aresztowany podczas próby przedostania się na Węgry, zginął w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu.

²⁴ Radziwiłł Janusz (1880–1967), książę, działacz konserwatywny. W l. 1928–1935 poseł na Sejm RP, następnie senator. Aresztowany przez NKWD 19 września 1939 (nakaz aresztowania podpisano 15 października 1939), zwolniony po 4 grudnia 1939. W 1944 więziony przez Niemców, w l. 1945–1947 ponownie więziony przez Sowietów, po powrocie z ZSRS krótko w więzieniu MBP.

²⁵ Smal-Stockyj Roman (1893–1969), prof., sławista, ukraiński działacz polityczny, członek emigracyjnego rządu URL. W l. 1925–1939 przebywał w Polsce, od 1929 wykładowca na Uniwersytecie Warszawskim, po wojnie na emigracji.

²⁶ Moraczewski Adam, ps. „Adam”, dr, kurier z Warszawy do Budapesztu i Bukaresztu. W l. 1939–1940 dwukrotnie wyprawiał się wraz z A. Smulikowskim (ps. „Rafał”) do Budapesztu.

²⁷ Mudryj Wasyl (1893–1966), ukraiński działacz polityczny, redaktor naczelny dziennika „Diło”. W l. 1935–1939 prezes UNDO i wicemarszałek Sejmu RP, po 1945 na emigracji.

²⁸ Ministerstwo Przemysłu i Handlu mieściło się przy ul. Elektoralnej 2, natomiast Ministerstwo Skarbu przy nieistniejącej już ul. Rymarskiej 3/5. Ulice te zbiegały się i piwnice obu ministerstw znajdowały się w tym samym kompleksie budynków.

²⁹ Wieniawa-Długoszowski Bolesław (1881–1942), gen. dyw., dr nauk med. W l. 1918–1922 adiutant NW, od 1928 do 1930 kmdt m. st. Warszawy, w l. 1930–1938 p. o. decy, potem deca 2 DK, następnie ambasador RP w Rzymie. Od 1940 przebywał w USA.

³⁰ Bader Karol (1887–1957), prawnik, dyplomata. W l. 1926–1931 poseł RP w Wiedniu, w l. 1942–1945 poseł rządu RP na uchodźstwie w Teheranie, w 1945 powrócił do kraju i pracował w dyplomacji.

³¹ Sosnkowski Kazimierz (1885–1969), gen. broni, działacz niepodległościowy, współorganizator WP. W czasie wojny polsko-bolszewickiej m. in. członek Rady Obrony Państwa, w l. 1921–1924 minister spraw wojsk. Delegat Polski ds. rozbrojenia w Lidze Narodów. W kampanii wrześniowej 1939 deca Frontu Południowego, następnie przedostał się przez Węgry do Paryża, gdzie pełnił funkcję zcy Prezydenta RP oraz przewodniczącego Komitetu dla Spraw Kraju i Komitetu Politycznego w rządzie Sikorskiego. Od listopada 1939 do czerwca 1940 Komendant Główny ZWZ. Na znak protestu przeciwko ustępstwom w sprawie polskiej granicy wschodniej w układzie Sikorski–Majski, w lipcu 1941 złożył dymisję. W l. 1943–1944

³⁰ Бадер Кароль (1887–1957), юрист, дипломат. У 1926–1931 посол РП у Відні, у 1942–1945 посол уряду РП в еміграції в Тегерані, в 1945 повернувся до Польщі, працював на дипломатичній роботі.

³¹ Соснковський Казімеж (1885–1969), генерал броні, діяч національно-визвольного руху, один з організаторів ВП. Під час польсько-більшовицької війни, між іншим, член Ради оборони держави, у 1921–1924 міністр військових справ. Представник Польщі у справах розбродження в Лізі націй. Під час вересневої кампанії 1939 командував Південного фронту, потім перебрався через Угорщину до Парижа, де виконував обов'язки заступника Президента РП та голови Комітету з питань Польщі і Політичного комітету в уряді Сікорського. З листопада 1939 до червня 1940 Головний командував СЗБ. У знак протесту поступленням у визначенні польського східного кордону в договорі Сікорського–Майського у липні 1941 пішов з уряду. У 1943–1944 Верховний головнокомандувач, після війни в еміграції в Канаді. Жінкою генерала була Ядвіга Соснковська (1895 р. н.), дівоче прізвище Жуковська; ранньою весною 1940 виїхала з Варшави та прибула до Парижа.

³² Форі Люїс (1874–1947), французький генерал-майор. З 1919 в Польщі у складі військової місії, один з організаторів Вищої військової школи, у 1928 повернувся до Франції. З 1939 начальник Французької місії при Верховному командуванні ВП, пізніше при ВП у Франції.

³³ Залеський Август (1883–1972), дипломат. З 1926 до 1932 міністр закордонних справ, у 1928–1935 сенатор РП, потім голова Торгового банку. У 1939–1941 міністр закордонних справ уряду РП в еміграції, пізніше начальник цивільної канцелярії президента РП, після 1947 президент РП в еміграції.

³⁴ Бек Юзеф (1894–1944), дипломат, дипломований полковник. У 1930 віце-прем'єр, у 1930–1932 віце-міністр, а з 1932 до 1939 міністр закордонних справ, у 1935–1939 сенатор РП. В ніч з 17 на 18 вересня 1939 інтернований в Румунії.

³⁵ Так у тексті. Правильно – Гралінський Зигмунт (1897–1940), адвокат, член Головного виконавчого комітету СЛ. У 1928–1930 депутат Сейму РП, у 1939–1940 віце-міністр закордонних справ уряду РП в еміграції, пішов з поста. Загинув під час дипломатичної місії до Канади.

³⁶ Кукель Мар'ян (1885–1973), генерал дивізії, історик. У 1925–1926 начальник Історичного бюро Генерального штабу ВП, у 1930 пішов у відставку. У 1939–1940 віце-міністр військових справ, потім командував І-го Польського корпусу в Шотландії. У 1943–1949 міністр національної оборони в уряді РП в еміграції.

³⁷ Вейган Максїм (1867–1965), французький генерал. Під час Першої світової війни начальник Генерального штабу, потім начальник Штабу союзницьких сил, у 1939 командував армією „Левант”, а з 19 травня 1940 Верховний головнокомандувач, після червня 1940 міністр оборони в уряді Віші, потім Верховний головнокомандувач французьких сил (Віші) у Північній Африці. З 1942 ув'язнений німцями.

³⁸ Модельський Ізидор (1888–1962), дипломований полковник. До 1939 голова Союзу галлерчиків, член СП, у 1939–1944 віце-міністр національної оборони уряду РП в еміграції. В 1945 повернувся до Польщі, з 1948 знов в еміграції (генерал бригади – 1940).

³⁹ Штрасбургер Генрик (1887–1951), д-р, економіст. У 1918–1924 був по черзі віце-міністром промисловості і торгівлі та віце-міністром закордонних справ, потім генеральним комісаром РП у Гданську. У 1939–1943 міністр фінансів в Уряді РП в еміграції, після 1945 в еміграції.

⁴⁰ Ймовірно, помилка. У 1939–1940 заступником міністра фінансів був Альфред Фальтер (1880–1954), у 1931–1939 голова і співвласник Союзу шахт Верхньої Сілезії „Робур”.

NW, po wojnie na emigracji w Kanadzie. Żoną generała była Jadwiga Sosnkowska (ur. 1895) z d. Żukowska; wczesną wiosną 1940 opuściła Warszawę i przybyła do Paryża.

³² Faury Louis (1874–1947), francuski gen. mjr. Od 1919 w Polsce w składzie misji wojskowej, jeden z organizatorów WSWoJ., w 1928 powrócił do Francji. Od 1939 szef Misji Francuskiej przy Naczelnym Dowództwie WP, później przy WP we Francji.

³³ Zaleski August (1883–1972), dyplomata. Od 1926 do 1932 minister spraw zagranicznych, w l. 1928–1935 senator RP, następnie prezes Banku Handlowego. W l. 1939–1941 minister spraw zagranicznych rządu RP na uchodźstwie, później szef kancelarii cywilnej prezydenta, po 1947 prezydent RP na uchodźstwie.

³⁴ Beck Józef (1894–1944), dyplomata, płk dypl. W 1930 wicepremier, w l. 1930–1932 wiceminister, od 1932 do 1939 minister spraw zagranicznych, w l. 1935–1939 senator RP. W nocy z 17 na 18 września 1939 internowany w Rumunii.

³⁵ Graliński Zygmunt (1897–1940), adwokat, członek NKW SL. W l. 1928–1930 poseł na Sejm RP, w l. 1939–1940 wiceminister spraw zagranicznych, ustąpił. Zginął w trakcie misji dyplomatycznej do Kanady.

³⁶ Kukiel Marian (1885–1973), gen. dyw., historyk. W l. 1925–1926 szef Biura Historycznego Szt. Gen., w 1930 przeszedł w st. sp. W l. 1939–1940 wiceminister spraw wojsk., następnie dca I Korpusu Polskiego w Szkocji, w l. 1943–1949 minister obrony narodowej w Rządzie RP na uchodźstwie.

³⁷ Weygand Maxime (1867–1965), gen. francuski. W czasie I wojny światowej szef Szt. Gen., następnie szef sztabu sił alianckich, w 1939 dca Armii „Levante”, a od 19 maja 1940 naczelny wódz, po czerwcu 1940 minister obrony w rządzie Vichy, potem naczelny dca sił francuskich (Vichy) w Afryce Pn., od 1942 więziony przez Niemców.

³⁸ Modelski Izydor (1888–1962), płk dypl. Do 1939 prezes Związku Hallerczyków, członek SP, w l. 1939–1944 wiceminister obrony narodowej rządu RP na uchodźstwie. W 1945 powrócił do kraju, od 1948 ponownie na emigracji (gen. bryg. – 1940).

³⁹ Strasburger Henryk (1887–1951), dr, ekonomista. W l. 1918–1924 kolejno wiceminister przemysłu i handlu, wiceminister spraw zagranicznych, następnie komisarz generalny RP w Gdańsku. W l. 1939–1943 minister skarbu w rządzie RP na uchodźstwie, po 1945 na emigracji.

⁴⁰ Zapewne pomyłka. W l. 1939–1940 podsekretarzem stanu w ministerstwie skarbu był Alfred Falter (1880–1954), w l. 1931–1939 prezes i współwłaściciel Związku Kopalń Górnośląskich „Robur”.

⁴¹ Ładoś Aleksander (1891–1963), dyplomata, członek SL, do grudnia 1939 minister bez teki w rządzie RP na uchodźstwie, do stycznia 1940 członek Komitetu (Ministrów) dla Spraw Kraju. W l. 1940–1945 chargé d'affaires w Szwajcarii.

⁴² Wg L. Kliszewicza *Baza w Budapeszcie* (Nottingham 1982), placówką w Budapeszcie od listopada 1939 kierowała (z ramienia SZP) Maria Gleb-Koszańska. Pierwszym kmdtem bazy nr 1 ZWZ był ppłk A. Krajewski. Być może chodzi tu o Mirosława Arciszewskiego (1892–1963), od poł. września 1939 do listopada 1940 delegata rządu ds. uchodźców polskich w Rumunii.

⁴³ Krajewski Alfred (ur. 1896), ps. „Adam Polesiński”, ppłk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 dca I psp. Przedostał się do Francji, w grudniu 1939 mianowany kmdtem Bazy ZWZ nr 1 „Romek” (oficjalnie II sekretarz poselstwa lub wicekonsul). Aresztowany przez Węgrów w lipcu 1940, zbiegł. Następnie kierował placówkami łącznikowymi w Stambule i Atenach.

⁴⁴ Kamiński Władysław (1897–1944), ps. „Śliwa”, mjr rez. W l. 1928–1938 poseł na Sejm, od 1938 do 1939 senator RP. Od grudnia 1939 kierownik Oddz. Propagandowo-Prasowego Dtwa SZP (potem Komendy ZWZ) Okręgu Wilno oraz I zca decy wojewódzkiego SZP, od lutego 1940 II zca kmdta Okręgu ZWZ Wilno. Aresztowany 11 kwietnia 1941 przez NKWD,

⁴¹ Ладось Александер (1891–1963), дипломат, член СЛ, до грудня 1939 міністр без портфеля в уряді РП в еміграції, до січня 1940 член Комітету (міністрів) з питань Польщі. У 1940–1945 повірений у справах в Швейцарії.

⁴² Інформація неясна. За Л. Клішевичем (L. Kliszewicz, *Baza w Budapeszcie*, Nottingham 1982), осередком у Будапешті з листопада 1939 керувала (від імені СПП) Марія Глеб-Кошанська. Першим комендантом бази № 1 СЗБ був підполковник А. Красвський. Можливо, що йдеться про Мірослава Арицішевського (1892–1963), який з середини вересня 1939 до листопада 1940 був представником Уряду з питань польських біженців у Румунії.

⁴³ Краєвський Альфред (1896 р. н.), псевдо „Адам Полесінський”, дипломований підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 командир 1 псп. Перемістився до Франції, в грудні 1939 призначений комендантом бази СЗБ № 1 „Ромек” (офіційно – другий секретар посольства або віце-консул). Заарештований угорцями в липні 1940, втік. Потім був керівником осередків у Стамбулі та в Афінах.

⁴⁴ Камінський Владислав (1897–1944), псевдо „Сліва”, майор запасу. У 1928–1938 депутат Сейму РП, а з 1938 до 1939 сенатор РП. З грудня 1939 керівник Пропагандистсько-інформаційного відділу Командування СПП (потім Командування СЗБ) округу Вільно та перший заступник воеводського командира СПП, з лютого 1940 другий заступник коменданта округу СЗБ Вільно. Заарештований 11 квітня 1941 органами НКВС, звільнений в серпні 1941, потім в АП в СРСР. У 1944 командир 13 батальйону 5 „Кресової” ДП – вбитий в бою під Монте Кассіно.

⁴⁵ Обтулович Адам (1897 р. н.), псевдо „Леон”, „Кароль”, підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 у запасному центрі 1 ДП Легіонів. З грудня 1939 до березня 1940 начальник штабу і заступник командира СПП у Вільно. Заарештований органами НКВС 5 жовтня 1940, перебував у в'язниці в Москві, втік під час перевезення до Білостоку. Покінчив з собою під час спроби чергового затримання (перед 7 березня 1941).

⁴⁶ Зільке Стефан (1897–1958), полковник. У 1928 командир I-го дивізіону 27 пап, під час вересневої кампанії 1939 командир артилерії 38 запасної ДП.

zwolniony w sierpniu 1941, następnie w AP w ZSRS. W 1944 dca 13 batalionu 5 KDP – poległ w bitwie o Monte Cassino.

⁴⁵ Obtulowicz Adam (ur. 1897), ps. „Leon”, „Karol”, ppłk. W kampanii wrześniowej 1939 w OZ 1 DPŁeg. Od grudnia 1939 do marca 1940 szef sztabu i zca dcy SZP w Wilnie. Aresztowany przez NKWD 5 października 1940, był więziony w Moskwie, zbiegł podczas przewożenia do Białegostoku. Popelnil samobójstwo w trakcie próby ponownego zatrzymania (przed 7 marca 1941).

⁴⁶ Zielke Stefan (1897–1958), płk. W 1928 dca I dywizjonu 27 pap, w kampanii wrześniowej 1939 dca artylerii 38 DPRez.

3 квітня 1941, Москва. Уточнення М. Токажевського-
-Карашевича до протоколу допиту від 2 квітня 1941

ке-2

Я прошу исправить во вчерашнем протоколе, подписанном мною, согласно данным мною устно показаниям, следующее:

1. От правительства генерала СИКОРСКОГО не было распоряжения не принимать в нашу организацию членов ОЗН.

Я лично полагал, что с точки зрения общего политического направления, какое имела эта партия, было бы неверно и нежелательно, чтобы его представители входили в состав наших „рад” в отдельных ответвлениях организации.

2. Насколько мне известно, Галина ВАСИЛЕВСКАЯ ни к какой организации не принадлежала и только поэтому я выбрал ее адрес, полученный нами от ее матери, чтобы захватить к ней во время пребывания во Львове.

Поскольку я считался с возможностью, что о моем приезде во Львов будет известно непосредственно из Парижа, я не хотел подвергнуться необходимости объяснять „бегством” свой отъезд в Париж и я сам это не объяснял так, как об этом написано в протоколе, следовательно мне нечего было бояться, что меня за это будут судить, вообще я не считал нужным посвящать в дело посторонних членов организации, что и сделал в конце концов в Варшаве. Там мы поговорили обо всем только с полковником РОВЕЦКИМ и, кроме лица зашифровывавшего мой доклад в Париж — никто не знал, что и как я решил сделать.

Зато на поставленный мне вопрос здесь в Москве во время допроса — знал ли я какие-либо адреса организации во Львове — я ответил, что женщина — курьер, ехавшая со мной под видом моей сестры, знала адрес женщины, урожденной НЕЙМАН¹ или в этом роде, являвшейся связисткой с организацией майора ДОБРОВОЛЬСКОГО. Этот адрес мы взяли на случай, если бы понадобилась какая-либо помощь, чтобы добраться до границы, получить пропуска и т. д., не говоря, что это для меня, чтобы от нее можно было все получить.

(—) ТОКАЖЕВСКИЙ

3/IV-1941 г.

*ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. 161-162.
Оригінал, машинопис.*

3 kwietnia 1941, Moskwa. Sprostowania Michała Tokarzewskiego- -Karaszewicza do protokołu przesłuchania z 2 kwietnia 1941

ke-2

Proszę o poprawienie w protokole podpisanym przeze mnie wczoraj, zgodnie ze złożonymi przeze mnie ustnie zeznaniami, następujących kwestii:

1. Ze strony rządu generała SIKORSKIEGO nie było polecenia, by nie przyjmować do naszej organizacji członków OZN.

Osobiście uważałem, że ze względu na ogólny kierunek polityczny, jaki reprezentowała ta partia, nie byłoby pożądane ani słuszne, żeby jej przedstawiciele wchodzili w skład naszych „rad” na poszczególnych szczeblach organizacji.

2. O ile mi wiadomo, Halina WASILEWSKA nie należała do żadnej organizacji i właśnie dlatego jej adres (otrzymany od jej matki) wybrałem, żeby zajechać do niej podczas pobytu we Lwowie.

Ponieważ liczyłem się z możliwością, że wiadomość o moim przyjeździe do Lwowa dotrze tam bezpośrednio z Paryża, nie chciałem narażać się na konieczność tłumaczenia „ucieczką” mojego wyjazdu do Paryża. Osobiście nie uważałem tego [za ucieczkę], tak jak zostało to zapisane w protokole, więc nie musiałem się bać, że będą mnie za to sądzić. Po prostu nie uważałem za konieczne wtajemniczać w sprawę postronnych członków organizacji, tak jak zresztą zrobiłem to w Warszawie, gdzie rozmawiałem o wszystkim tylko z pułkownikiem ROWECKIM i oprócz osoby, która zaszyfrowała mój raport do Paryża, nikt nie wiedział, co i jak zdecydowałem się zrobić.

Natomiast na pytanie zadane mi tutaj w Moskwie w czasie przesłuchania – czy znałem jakiegokolwiek adresy organizacji we Lwowie – odpowiedziałem, że kurierka jadąca ze mną jako moja siostra, znała adres pewnej kobiety – z domu NEUMAN¹ albo coś w tym rodzaju, która była łączniczką w organizacji majora DOBROWOLSKIEGO. Adres ten wzięliśmy na wypadek, gdyby potrzebna była jakakolwiek pomoc w przedostaniu się do granicy, zdobyciu przepustki itp. – bez mówienia, że chodzi o mnie – można było to od niej uzyskać.

(—) TOKARZEWSKI

3/IV-1941 r.

*PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, k. 161–162.
Oryginał, maszynopis.*

Примітки

¹ Нейман Анна, справжнє прізвище Вольфф Феліція (1895–1988), псевдо „Еля”, вчителька, кур’єр СЗБ на маршруті Львів–Варшава. Заарештована органами НКВС після квітня 1940 під час переходу кордону, засуджена до ВТТ. З кінця 1941 в ПСК АП в СРСР, потім санітарка в II-му Корпусі. Кур’єр до Польщі на маршруті Італія–Варшава, заарештована, засуджена в Польщі до смертної кари, заміненої на довічне ув’язнення, звільнена в 1958.

Przypisy

¹ Neuman Anna, właśc. Wolff Felicja (1895–1988), ps. „Ela”, nauczycielka, kurierka ZWZ na trasie Lwów–Warszawa. Aresztowana przez NKWD po kwietniu 1940 podczas przekraczania granicy, skazana na ITŁ. Od końca 1941 w PSK AP w ZSRS, potem sanitariuszka w II Korpusie. Kurier do Kraju na trasie Italia–Warszawa, aresztowana, skazana w Polsce na karę śmierci z zamianą na dożywocie, zwolniona w 1958.

16 серпня 1941, Москва. Постанова про звільнення
М. Токажевського-Карашевича

„Утверждаю”

Зам. наркома внутр[енних] дел Союза ССР

Комиссар госбезопасности СССР

(— МЕРКУЛОВ¹)

„^а19-^а” августа 1941 г.

Постановление

„^а16-^а” августа 1941 года, г. Москва.

Я, зам. нач. 2 отделения 4 отдела 2 Управления НКВД СССР, мл. лейтенант госбезопасности БРИНД, рассмотрев материалы следственного дела по обвинению польского гражданина ТОКАЖЕВСКОГО Михаила Болеславовича, 1893 года рождения, урож. г. Львова, в прошлом генерала пехоты польской армии, по ст. 58 п. 10 и 11 УК РСФСР, проходящего по след. делу № 26556 как МИРОВЫ Тадеуш Михайлович —

Нашел:

ТОКАЖЕВСКИЙ М. Б. арестован как активный участник польской националистической а/с организации.

Руководствуясь Указом Президиума Верховного Совета СССР от 12 августа 1941 г. об амнистии польских граждан,

Постановил:

Следственное дело по обвинению ТОКАЖЕВСКОГО Михаила Болеславовича дальнейшим производством прекратить.

Обвиняемого из под стражи немедленно освободить.

Зам. нач. 2 Отделения 4 Отдела

Мл. лейтенант госбезопасности

(—) БРИНД

„Согласен”

Начальник 2 Управления НКВД СССР

Комиссар госбезопасности 3 ранга

(—) ФЕДОТОВ²

**16 sierpnia 1941, Moskwa. Postanowienie o zwolnieniu
Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza**

„Zatwierdzam”

Zast[ępcą] *narkoma* spraw wewn[ętrznych] Związku SRS

Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] ZSRS

(—) MIERKUŁOW¹

„^a19^{-a}” sierpnia 1941 r.

Postanowienie

„^a16^{-a}” sierpnia 1941 roku, m. Moskwa.

Ja, zast[ępcą] nacz[elnika] 2 Wydziału 4 Oddziału 2 Zarządu NKWD ZSRS, mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] BRIND, po rozpatrzeniu materiałów sprawy śledczej dotyczącej oskarżenia obywatela polskiego TOKARZEWSKIEGO Michała s. Bolesława, urodzonego w 1893 roku w m. Lwowie, byłego generała piechoty Wojska Polskiego, z art. 58 p. 10 i 11 KK RFSRS, występującego w sprawie śled[czej] nr 26556 jako MIROWYJ Tadeusz s. Michała –

Stwierdziłem:

TOKARZEWSKI M. B. został aresztowany jako aktywny członek polskiej a/s organizacji nacjonalistycznej.

Kierując się Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRS z dnia 12 sierpnia 1941 r. o amnestionowaniu obywateli polskich,

Postanowiłem:

W sprawie śledczej dotyczącej oskarżenia TOKARZEWSKIEGO Michała s. Bolesława przerwać dalsze postępowanie.

Oskarżonego niezwłocznie zwolnić z aresztu.

Zast[ępcą] nacz[elnika] 2 Wydziału 4 Oddziału

mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) BRIND

„Wyrażam zgodę”

Naczelnik 2 Zarządu NKWD ZSRS

Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi

(—) FIEDOTOW²

Примітки

« - » Вписано від руки.

¹ Меркулов Всеволод Миколайович (1895 р. н.), комісар держбезпеки 3-го рангу. У 1939–1941 перший заступник наркома внутрішніх справ СРСР, потім до 1946 нарком, а пізніше міністр державної безпеки СРСР. Розстріляний разом з Берією в грудні 1953.

² Федотов Петро Васильович (1900–1963). У 1939–1946 начальник послідовно 2-го відділу ГУДБ НКВС СРСР, 2-го Управління НКВС-НКДБ-МДБ СРСР, потім заступник міністра державної безпеки СРСР і начальник 1-го Головного управління МДБ СРСР.

Przypisy

^{a-a} Wpisano odręcznie.

¹ Mierkułow Wsiewołod Nikołajewicz (ur. 1895), komisarz bezp. państw. 3 rangi. W l. 1939–1941 I zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS, następnie do 1946 ludowy komisarz, potem minister bezpieczeństwa państwowego ZSRS. Rozstrzelany wraz z Berią w grudniu 1953.

² Fiedotow Piotr Wasiljewicz (1900–1963). W l. 1939–1946 kolejno naczelnik 2 Oddziału GUGB NKWD ZSRS, 2 Zarządu NKWD-NKGB-MGB ZSRS, następnie wiceminister bezpieczeństwa państwowego ZSRS i naczelnik 1 Głównego Zarządu MGB ZSRS.

II

ОКРУГ СЗБ ВОЛИНЬ

II

OKRĘG ZWZ WOŁYŃ

КОМАНДУВАННЯ ОКРУГУ СЗБ-1 ВОЛИНЬ

KOMENDA OKRĘGU ZWZ-1 WOŁYŃ

1 квітня 1940, Дрогобич. Протокол допиту Ю. Відавського

Протокол допроса

1-го апреля 1940 года, гор. Дрогобыч

Я, заместитель начальника Следственной Части УНКВД по Дрогобычской области – лейтенант государственной безопасности ПАВ-ЛЮЧЕНКО, допросил нижепоименованного, который показал:

ВИДАВСКИЙ Юзеф Андреевич¹, 1914 года рожд., из крестьян дер. Янов, быв. Любельского воеводства (Германия), по профессии учитель, образование среднее, гр-н СССР, холост, не судимый, в польской армии служил в 1935–37 г. г. а затем с 15-го августа 1939 года по день распада польского государства, в чине подхорунжего, прожив[ал] в гор. Львов, по Японской ул., д. № 8.

Будучи предупрежден о даче показаний в порядке ст. ст. 89 УК УССР, показал:

Вопрос: С какого времени Вы являетесь членом к-р организации, какую работу вели?

Ответ: ^а–Я состою в организации „Союз вооруженной борьбы”, куда был вовлечен в начале декабря п/г одним из руководителей Львовского центра организации, – КОВАЛЕМ², он же „ЯНЕК”^а.

С КОВАЛЕМ впервые меня познакомил мой сослуживец по армии – ОЗЕРСКИЙ Юзеф, проживавший после войны в г. Ковель.

С ОЗЕРСКИМ я встретился после войны в гор. Ровно, в конце ноября 1939 года, где я в то время проживал с отцом.

При встрече со мною ОЗЕРСКИЙ рассказал мне, что он едет в г. Львов, чтобы оттуда затем пробраться нелегально за кордон.

В это время я собирался ехать в г. Львов с тем, чтобы произвести себе операцию лица (удалить осколки снаряда); таким образом, мы вместе с ОЗЕРСКИМ приехали в г. Львов.

Тогда же, в конце ноября 1939 года, мы жили несколько дней у знакомых ОЗЕРСКОГО по ул., названия сейчас не помню. Знакомыми этими были две женщины – мать и дочь, из быв. помещиков.

В этот раз в г. Львове меня и познакомил ОЗЕРСКИЙ с КОВАЛЕМ, с которым он был знаком еще ранее.

**1 kwietnia 1940, Drohobycz. Protokół przesłuchania
Józefa Widawskiego**

Protokół przesłuchania

1 kwietnia 1940 roku, mias[to] Drohobycz

Ja, zastępca naczelnika Jednostki Śledczej UNKWD obwodu drohobyckiego – lejtenant bezpieczeństwa państwowego PAWLUCZENKO, przesłuchałem niżej wymienionego, który zeznał:

WIDAWSKI Józef¹ s. Andrzeja, urodz[ony] w 1914 roku we wsi Janów w był[ym] województwie lubelskim (Niemcy), z chłopstwa, z zawodu nauczyciel, wykształcenie średnie, ob[ywate]l ZSRS, kawaler, niekarany, w Wojsku Pol[skim] służył w l. 1935–37 i później od 15 sierpnia 1939 roku do dnia rozpadu państwa polskiego w stopniu podchorążego, mieszk[ał] w mieś[cie] Lwowie przy ul. Japońskiej nr 8.

Będąc uprzedzonym o trybie składania zeznań zgodnie z art. 89 KK USRS, zeznał on:

Pytanie: Od kiedy jesteście członkiem organizacji k-r i jaką działalność prowadziliście?

Odpowiedź: ^a„Należę do organizacji „Związek Walki Zbrojnej”, do której zostałem wciągnięty na początku grudnia ub[iegłego] r[oku] przez należącego do kierownictwa lwowskiego ośrodka organizacji – KOWALA², znanego też jako „JANEK”.”^a

Z KOWALEM poznał mnie mój kolega z wojska – OZIERSKI Józef, mieszkający po wojnie w m. Kowlu.

Z OZIERSKIM spotkałem się po wojnie – pod koniec listopada 1939 roku – w mieś[cie] Równe, gdzie wówczas mieszkałem z ojcem.

Podczas naszego spotkania OZIERSKI powiedział mi, że wyjeżdża do m. Lwowa, żeby stamtąd przedostać się nielegalnie za granicę.

W tym czasie również planowałem wyjazd do m. Lwowa, żeby zoperować twarz (usunąć odłamki pocisku), tak więc wyjechaliśmy do m. Lwowa razem z OZIERSKIM.

Mieszkaliśmy wtedy, tj. pod koniec listopada 1939 roku, przez kilka dni u znajomych OZIERSKIEGO przy ul[icy], której nazwy nie mogę sobie teraz przypomnieć. Tymi znajomymi były dwie kobiety – matka z córką – z był[ego] ziemiaństwa.

ОЗЕРСКИЙ меня пригласил вместе с ним пойти к КОВАЛЮ, проживавшему в то время по ул. Дверницкая, д. № 11 (первый этаж, направо) – где он меня и познакомил с ним.

При первой встрече с КОВАЛЕМ последний в разговоре со мною интересовался моею жизнью, работой, службой в армии, расспрашивал меня, где я бывал и что делал.

После этой встречи с КОВАЛЕМ последний предложил мне придти к нему дня через 2–3, чтобы побеседовать со мною на более интересную и современную тему, о более важных делах, в которых необходимо будет мое участие.

Дня через три я опять посетил КОВАЛЯ на его квартире.

В этот раз разговор был между нами с глазу на глаз. Предупредив меня о сохранении в тайне разговора между нами, КОВАЛЬ рассказал мне о существовании на территории быв. Польши организации польских патриотов, которая ставит своей целью, путем вооруженной борьбы с советской властью – восстановления польского государства.

^aКОВАЛЬ предложил мне принять активное участие в деятельности организации, на что я, как польский патриот, дал свое согласие.^a

Получив мое согласие, КОВАЛЬ дал мне явку к одному из руководителей Львовского центра организации – „ЭМИЛЮ”³, с которым я должен был связаться по адресу Длугоша, д. № 19 (спросить „ЭМИЛЯ”, ответить: „пришел от КОВАЛЯ”).

КОВАЛЬ направил меня к „ЭМИЛЮ” для того, чтобы последний дал мне конкретные задания по работе в организации.

^aВпоследствии КОВАЛЬ принял от меня присягу на верность делу организации, я остался в г. Львове.^a

Вопрос: Конкретно, какие и от кого задания Вы получали?

Ответ: В первый раз, когда я посетил „ЭМИЛЯ” по адресу, данному мне КОВАЛЕМ, после короткого разговора с „ЭМИЛЕМ”, последний сказал мне, ^aчто он меня знает и верит мне, дал мне задание быть специальным связным Львовского центра организации, т. е. держать связь с центрами организации на местах, а через КОВАЛЯ держать связь с ним, „ЭМИЛЕМ”.^a

Вопрос: Назовите руководителей организации.

Ответ: Руководителем Львовского центра организации „Союз вооруженной борьбы” является полковник ЖЕБРОВСКИЙ, он-же профессор ЖУК (по нелегальным документам), псевдоним его в организации „СТАРЫЙ”.

С ЖЕБРОВСКИМ мне пришлось встречаться два раза на конспиративных квартирах, где я бывал по выполнению заданий по связи с КОВАЛЕМ:

Wtedy właśnie w m. Lwowie OZIERSKI poznał mnie z KOWALEM, którego znał już wcześniej.

OZIERSKI zaproponował mi, żebyśmy poszli razem do KOWALA mieszkającego wtedy przy ul. Dwernickiego nr 11 (parter, z prawej strony), tam właśnie poznał nas z sobą.

Podczas pierwszego naszego spotkania KOWAL interesował się moim życiem, pracą, służbą w wojsku, wypytywał mnie, gdzie bywałem i co robiłem.

Po tym spotkaniu KOWAL zaproponował mi, żebym przyszedł do niego za jakieś 2–3 dni, byśmy mogli porozmawiać na bardziej interesujące i współczesne tematy, o ważniejszych sprawach, w które mógłbym się włączyć.

Po trzech dniach znów odwiedziłem KOWALA w mieszkaniu.

Tym razem rozmowę prowadziliśmy w cztery oczy. Po uprzedzeniu mnie o konieczności zachowania naszej rozmowy w tajemnicy, KOWAL powiedział, że na terenie był[ej] Polski istnieje organizacja polskich patriotów stawiająca sobie za cel odrodzenie państwa polskiego drogą zbrojnej walki z władzą sowiecką.

^aKOWAL zaproponował, żebym czynnie włączył się w działalność organizacji, na co ja, jako polski patriota, zgodziłem się.^{-a}

Uzyskawszy moją zgodę, KOWAL dał mi kontakt do „EMILA”³, wchodzącego w skład komendy lwowskiego ośrodka organizacji. Miałem się z nim skontaktować pod adresem Długosza nr 19 (zapytać o „EMILA”, odpowiedzieć, że „przyszedłem od KOWALA”).

KOWAL wysłał mnie do „EMILA”, żeby wyznaczył mi on konkretne zadania w ramach działalności organizacji.

^aPóźniej KOWAL przyjął ode mnie przysięgę na wierność sprawie organizacji i tak zostałem w m. Lwowie.^{-a}

Pytanie: Jakie konkretnie i od kogo dostawaliście zadania?

Odpowiedź: Kiedy pierwszy raz odwiedziłem „EMILA” pod adresem, który dostałem od KOWALA, po krótkiej rozmowie „EMIL” powiedział, ^aże mnie poznał i ma do mnie zaufanie oraz powierzył mi funkcję specjalnego łącznika lwowskiego ośrodka organizacji. Miałem utrzymywać łączność z ośrodkami organizacji w terenie i przez KOWALA mieć z nim kontakt, tj. z „EMILEM”.^{-a}

Pytanie: Podajcie nazwiska dowódców organizacji.

Odpowiedź: Komendantem lwowskiego ośrodka organizacji „Związek Walki Zbrojnej” jest pułkownik ŻEBROWSKI, występujący też jako profesor ŻUK (na podstawie nielegalnych dokumentów), w organizacji nosi on pseudonim „STARY”.

Z ŻEBROWSKIM spotykałem się dwa razy w lokalach konspiracyjnych, w których bywałem, utrzymując kontakt z KOWALEM:

– в феврале с/г на явочной квартире организации по ул. Львовских детей, д. № 2;

– в январе с/г на явочной квартире, по ул. Унии⁴, д. № 3.

Вторым руководителем Львовского центра организации (по руководству организациями на местах) является „ЭМИЛЬ”, фамилия его мне неизвестна.

При полковнике ЖЕБРОВСКОМ, в качестве адъютанта был указан мною выше ⁶„КОВАЛЬ”⁶, через которого „ЭМИЛЬ” осуществлял связь со мною, как связистом с организациями на местах.

Связистом при полковнике ЖЕБРОВСКОМ является МАРКЕВИЧ Тадеуш, кличка в организации „ТАДЕК”.

Других лиц, входящих в руководящий центр организации в г. Льво-ве, я не знаю.

Вопрос: С какими организациями на местах осуществлялась связь Львовского центра?

Ответ: ^аЛично через меня осуществлялась связь Львовского центра с организациями на местах: г. Ровно – руководитель организации ЯЗВИНСКИЙ⁵, псевдоним его в организации „БЛАКС”, проживает в г. Ровно, Новый Свет, д. № 6, бывший владелец кинотеатра, встречался с ним у него на квартире; Борислав – руководитель организации ЧАХОВСКИЙ⁶, псевдоним его „ИЖЕВСКИЙ”.^а

Кроме меня связистом Львовского центра с организациями на местах, по заданиям „ЭМИЛЯ”, был ^в„ЮХАСЬ”⁷ ^в– фамилии и имени его не знаю.

„ЮХАСЬ” держал связь с организациями в г. Тернополь – руководитель ВУНДЕРЛИХ⁸, псевдоним его не знаю; Станислав – руководителя организации по фамилии не знаю.

Вопрос: Какие задания Вами и „ЮХАСЕМ” были переданы руководителям организации на местах?

Ответ: Как я, так и „ЮХАСЬ” связь с руководителями организаций на местах осуществляли по указанию и заданиям „ЭМИЛЯ”.

В основном задания „ЭМИЛЯ” сводились: ^ак подбору и оформлению через присягу новых членов организации, подготовке их к предстоящему вооруженному восстанию; подготовке и осуществлению диверсионных актов на ж. д. транспорте (спуск поездов под откос, взрывы мостов), подготовке химикатов для массовых отравлений населения; сбору и созданию резервов оружия для обеспечения организаций к моменту вооруженного восстания.^а

Вопрос: Как практически осуществлялись эти задания?

Ответ: Ничего определенного сказать об этом не могу, т. к. сведений о выполнении даваемых заданий на местах от местных руководителей не поступали.

– w lutym br. w lokalu konspiracyjnym organizacji przy ul. Dzieci Lwowskich nr 2;

– w styczniu br. w lokalu konspiracyjnym przy ul. Unii⁴ nr 3.

Drugim komendantem lwowskiego ośrodka organizacji (do spraw kierowania organizacjami w terenie) jest „EMIL”, którego nazwiska nie znam.

Obowiązki adiutanta pułkownika ŻEBROWSKIEGO pełnił wspomniany już przeze mnie wyżej ^bKOWAL^b, przez którego „EMIL” utrzymywał kontakt ze mną jako łącznikiem organizacji w terenie.

Łącznikiem pułkownika ŻEBROWSKIEGO jest MARKIEWICZ Tadeusz, pseudonim w organizacji „TADEK”.

Innych osób wchodzących w skład dowództwa organizacji w m. Lwowie nie znam.

Pytanie: Z jakimi organizacjami ośrodek lwowski miał kontakt w terenie?

Odpowiedź: ^aOsobiście utrzymywałem kontakt między ośrodkiem lwowskim a następującymi organizacjami w terenie: m. Równe – komendant organizacji JAŻWIŃSKI⁵, pseudonim w organizacji „BLAKS”, mieszka w m. Równe, Nowy Świat nr 6, były właściciel kina, spotykałem się z nim w jego mieszkaniu; m. Borysław – komendant organizacji CZECHOWSKI⁶, pseudonim „IŻEWSKI”.^a

Oprócz mnie łącznikiem ośrodka lwowskiego z organizacjami w terenie na polecenie „EMILA” był ^c„JUHAS”^{7-c} – nie znam jego nazwiska ani imienia.

„JUHAS” utrzymywał kontakt z organizacjami w m. Tarnopolu – komendant WUNDERLICH⁸, nie znam jego pseudonimu; w m. Stanisławowie – nazwiska komendanta organizacji nie znam.

Pytanie: Jakie zadania wy i „JUHAS” przekazywaliście komendantom organizacji w terenie?

Odpowiedź: Zarówno ja, jak i „JUHAS” utrzymywaliśmy kontakt z organizacjami w terenie na polecenie „EMILA”, wykonując jego zadania.

Zasadniczo polecenia „EMILA” sprowadzały się do: ^apozyskiwania i zaprzysięgania nowych członków organizacji i przygotowywania ich do planowanego powstania zbrojnego; przygotowywania i dokonywania aktów dywersji na kolei (wykolejania pociągów, wysadzania mostów); przygotowywania chemikaliów do przeprowadzania akcji masowego trucia ludzi; zbierania i tworzenia zapasów broni w celu zabezpieczenia organizacji na czas powstania zbrojnego.^a

Pytanie: Jak realizowane były te zadania w praktyce?

Odpowiedź: Nic konkretnego na ten temat nie mogę powiedzieć, bo nie mieliśmy informacji od miejscowych komendantów o wykonaniu powierzonych im w terenie zadań.

Вопрос: На какое время определялось начало вооруженного восстания?

Ответ: Определенного времени, когда начнется вооруженное восстание, назначено не было. Была одна, центральная установка: готовить людей, создавать резервы оружия.

Вопрос: Каким численным составом и резервами оружия располагает организация?

Ответ: Точных данных об этом нет, лично же мне об этом неизвестно. Все данные по этому вопросу имеются у „ЭМИЛЯ”.

Вопрос: Назовите места явок, встреч и местонахождение „ЖУКА” и КОВАЛЯ.

Ответ: Как связист Львовского центра организации, я могу иметь связь сейчас как с КОВАЛЕМ, так и „ЖУКОМ” в назначенном для встреч месте, а именно: столовая (напротив Академической площ[ади], улица на правой стороне) – время от 1–2 ч. дня.

Место это для встреч указано мне „ТАДЕКОМ” (МАРКЕВИЧЕМ), специальным связным при ЖЕБРОВСКОМ и КОВАЛЕ.

Последний раз в этом месте, в столовой я имел встречу с „ТАДЕКОМ” 30 марта 1940 года.

„ТАДЕКУ” известно также о местопребывании (где ночуют) „ЖУК” и КОВАЛЬ, мне же лично это неизвестно.

МАРКЕВИЧ Тадеуш („ТАДЕК”) – проживает: гор. Львов, ул. Успенская, д. № 31. В этом доме живет СВИСТЕЛЬНИЦКАЯ Елена, жена быв. польофицера (муж которой не вернулся с войны)⁹, которая дает приют МАРКЕВИЧУ, находящемуся на нелегальном положении.

МАРКЕВИЧ – быв. студент Львовского университета.

Через МАРКЕВИЧА („ТАДЕКА”) я имею также возможность связаться как с „ЖУКОМ”, так и КОВАЛЕМ, помимо столовой.

Для этого необходимо прежде через СВИСТЕЛЬНИЦКУЮ связаться с „ТАДЕКОМ”.

Приметы „ТАДЕКА”: в возрасте 23–24 лет, среднего роста, тонкий, худой, лицо продолговатое, худое, блондин, волосы длинные с зачесом назад, глаза голубые.

Одевается: черный плащ, студенческая фуражка.

Допрос прерывается.

Записано с моих слов верно, прочитано на понятном для меня языке, в чем и расписываюсь.

(подпись)

Pytanie: Na kiedy wyznaczono początek powstania zbrojnego?

Odpowiedź: Konkretnego terminu rozpoczęcia powstania zbrojnego nie wyznaczono. Mieliśmy tylko wytyczne: przygotowywać ludzi, magazynować broń.

Pytanie: Jakim stanem osobowym i zapasami broni dysponuje organizacja?

Odpowiedź: Dokładnych danych na ten temat nie ma, a przynajmniej ja nic o tym nie wiem. Wszystkie dane dotyczące tej sprawy posiada „EMIL”.

Pytanie: Podajcie miejsca kontaktów, spotkań i miejsca pobytu „ŻUKA” i KOWALA.

Odpowiedź: Jako łącznik lwowskiego ośrodka organizacji mogę skontaktować się teraz zarówno z KOWALEM, jak i z „ŻUKIEM” w miejscu wyznaczonym na spotkania, a mianowicie w stołówce (naprzeciwko placu Akademickiego, ulica po prawej stronie), w czasie – od godz. 1–2 po południu.

To miejsce spotkań podał mi „TADEK” (MARKIEWICZ), specjalny łącznik ŻEBROWSKIEGO i KOWALA.

Ostatni raz w tym miejscu, tj. w stołówce, spotkałem się z „TADKIEM” 30 marca 1940 roku.

„TADEK” zna również miejsca pobytu (noclegów) „ŻUKA” i KOWALA, ja na ten temat nic nie wiem.

MARKIEWICZ Tadeusz („TADEK”) mieszka w mieś[cie] Lwowie przy ul. Uspieńskiej nr 31. W domu tym mieszka ŚWISTELNICKA Helena, żona był[ego] pol[skiego] oficera (jej mąż nie powrócił z wojny)⁹, która udziela schronienia ukrywającemu się MARKIEWICZOWI.

MARKIEWICZ jest był[ym] studentem Uniwersytetu Lwowskiego.

Przez MARKIEWICZA („TADKA”) mógłbym się też skontaktować poza stołówką zarówno z „ŻUKIEM”, jak i z KOWALEM.

W tym celu musiałbym najpierw skontaktować się przez ŚWISTELNICKĄ z „TADKIEM”.

Cechy charakterystyczne „TADKA”: wiek 23–24 lata, wzrost średni, drobny, szczupły, twarz pociągła, szczupła, blondyn, włosy długie zaczesane do tyłu, oczy niebieskie.

Ubiera się w czarny płaszcz i czapkę studencką.

Przesłuchanie zostaje przerwane.

Zapisano wiernie z moich słów, przeczytano w zrozumiałym dla mnie języku, co potwierdzam podpisem.

(podpis)

Допросил:

Зам. нач. След. Части УНКВД по Д/О

Лейтенант гос. безопасности

ПАВЛЮЧЕНКО

Г-Верно: (—)¹

ДА СБУ (Львів), справа П-1844Д, арк. 28–30.

Засвідчена копія, машинопис.

Примітки

¹-а Підкреслено від руки.

б-б Обведено від руки.

в-в З боку на полях приписка від руки: „Югас“ а не Юхас з нерозбірливим підписом.

г-г Дописано від руки.

¹ Відавський Юзеф (1914 р. н.), псевдо „Віт“, „Юзек“, підхорунжий запасу, вчитель. В СЗБ-1 зв'язковий „Еміля“ до Рівного і Борислава, заарештований органами НКВС 31 березня 1940. Справу направлено до ОСО НКВС СРСР 22 червня 1941, але у зв'язку з воєнними діями її не було розглянуто. Пропав – можливо був розстріляний в кінці червня 1941.

² Яворський Ян (1908–1991), псевдо „Коваль“, підпоручник, згодом поручник запасу. Учасник вересневої кампанії 1939, потім у ПОВВ, в 1939–1940 ад'ютант полковника В. Жебровського, заарештований радянськими прикордонниками у квітні 1940 під час спроби переходу кордону, з 1941 в АП у СРСР.

³ Марціняк Пйотр (1897 р. н.), псевдо „Еміль“, майор. Під час вересневої кампанії 1939 командир 1-го батальйону 81 пп, з січня до квітня 1940 керівник провінції (Волинь, Дрогобич, Перемишль, Станіславів, Тернопіль) Командування регіону СЗБ-1 Львів, заарештований органами НКВС 5 квітня 1940, засуджений Львівським обласним судом 19–20 листопада 1940 до смертної кари, вирок виконано 24 лютого 1941.

⁴ Ймовірно, вул. Люблінської унії або площа Берестейської унії.

⁵ Язвінський Казімеж (1891 р. н.), псевдо „Блякс“, поручник запасу піхоти, в. о. коменданта округу СЗБ-1 Волинь, заарештований органами НКВС 16 березня 1940, засуджений Рівненським обласним судом 17–18 січня 1941 до смертної кари, розстріляний 10 червня 1941.

⁶ Чеховський Ервін (1897 р. н.), псевдо „Сзерський“, офіцер запасу, лікар, діяч Стрілецького союзу в Бориславі, в СЗБ комендант підокругу Дрогобич, заарештований органами НКВС 19 лютого 1940, засуджений 2–4 липня 1941 Військовим трибуналом КОВО до смертної кари, розстріляний 7 липня 1941.

⁷ „Югас“ (Югас Якуб, Валента), у лютому–березні 1940 кур'єр СЗБ: Львів–Станіславів і Львів–Тернопіль (поручник?).

⁸ Вундерліх Збігнев Ришард (1907 р. н.), псевдо „Валіцький“, у 1939 в. о. заступника повітового старости у Зборові. В СЗБ-1 комендант округу Тернопіль, заарештований органами НКВС у Дрогобичі 31 березня 1940, засуджений Військовим трибуналом КОВО на виїзній сесії в Тернополі 15–17 жовтня 1940 до смертної кари, розстріляний 27 грудня 1940.

⁹ Йдеться про Едварда Свістельницького (1897 р. н.), поручника запасу 54 пп.

Przesłuchał:

Zast[ępcą] nacz[elnika] Jednostki Śled[czej] UNKWD D/O
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
PAWLUCZENKO

^d-Za zgodność: (—)^d

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-1844D, k. 28–30.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

^a-^a Podkreślono odręcznie.

^b-^b Zakreślono odręcznie.

^c-^c Na marginesie z boku odręczny dopisek: „Juhas” z nieczytelnym podpisem.

^d-^d Dopisano odręcznie.

¹ Widawski Józef, ps. „Wit”, „Józek”, pchor. rez., nauczyciel. W ZWZ-1 łącznik „Emila” do Równego i Borysławia, aresztowany 31 marca 1940 przez NKWD. Sprawy skierowanej na OSO NKWD ZSRS 22 czerwca 1941 z powodu wypadków wojennych nie rozpatrzono. Zaginiony – być może rozstrzelany pod koniec czerwca 1941.

² Jaworski Jan (1908–1991), ps. „Kowal”, ppor., potem por. rez. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939, następnie w POWW, w l. 1939–1940 adiutant płk. W. Żebrowskiego, aresztowany przez sowiecką straż graniczną w kwietniu 1940 podczas próby przejścia granicy, od 1941 w AP w ZSRS.

³ Marciniak Piotr (ur. 1897), ps. „Emil”, mjr. W kampanii wrześniowej 1939 dca I batalionu 81 pp, od stycznia do kwietnia 1940 szef prowincji (Wołyń, Drohobycz, Przemyśl, Stanisławów, Tarnopol) w Komendzie Obszaru ZWZ-1 Lwów, aresztowany 5 kwietnia 1940 przez NKWD, sądzony w dn. 19–20 listopada 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na karę śmierci, wyrok wykonano 24 lutego 1941.

⁴ Zapewne ul. Unii Lubelskiej, ewentualnie pl. Unii Brzeskiej.

⁵ Jaźwiński Kazimierz (ur. 1891), ps. „Blaks”, por. rez. piech., p. o. kmdta Okręgu ZWZ-1 Wołyń, aresztowany 16 marca 1940 przez NKWD, sądzony przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 17–18 stycznia 1941, skazany na karę śmierci, rozstrzelany 10 czerwca 1941.

⁶ Czechowski Erwin (ur. 1897), ps. „Jeziński”, oficer rez., lekarz, działacz ZS w Borysławiu. W ZWZ-1 kmdt Podokręgu Drohobycz, aresztowany 19 lutego 1940 przez NKWD, sądzony w dn. 2–4 lipca 1941 przez Trybunał Wojskowy KOWO, skazany na karę śmierci, rozstrzelany 7 lipca 1941.

⁷ „Juhas” (Juhas Jakub, Walenta), w okresie luty–marzec 1940 kurier ZWZ: Lwów–Stanisławów i Lwów–Tarnopol (porucznik?).

⁸ Wunderlich Zbigniew Ryszard (ur. 1907), ps. „Walicki”, w 1939 p. o. wicestarosta powiatowego w Zborowie. W ZWZ-1 kmdt Okręgu Tarnopol, aresztowany przez NKWD w Drohobyczu 31 marca 1940, sądzony przez Trybunał Wojskowy KOWO na sesji wyjazdowej w Tarnopolu w dn. 15–17 października 1940 i skazany na karę śmierci, rozstrzelany 27 grudnia 1940.

⁹ Chodzi o Edwarda Świstelnickiego (ur. 1897), por. rez., 54 pp.

**1 жовтня 1940, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно
К. Язвінського та 13 інших осіб**

По след. делу № 21521

Утверждаю:

[Зам.] Начальника Управления НКВД по Ровенской области

Ст. лейтенант гос. безопасности

(—) МАСТИЦКИЙ

„^{а-1-ав}” октября 1940 г.

б

Обвинительное заключение

По обвинению ЯЗВИНСКОГО Казимира, ЯЗВИНСКОГО Ивана¹, КРЮГЕРА Г. Э.², КОПЫТЯКА И. И.³ и друг. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В марте месяце 1940 года в УНКВД по Ровенской области поступили данные о том, что в гор. Ровно существует антисоветская польская повстанческая организация, состоящая, в основном, из офицеров бывш. польской армии и чиновников бывш. польских учреждений.

По поступившим данным, эта организация готовила вооруженное восстание на территории Западной Украины и Западной Белоруссии, ставя своей целью свергнуть Советскую власть и восстановить бывш. польское государство.

На основании этих данных, как активные участники этой организации, были арестованы и привлечены к ответственности следующие лица:

1. ЯЗВИНСКИЙ Казимир Генрихович
2. КРЮГЕР Георгий Эдуардович
3. ВИРПША Ольгерт Доминикович⁴
4. ЯЗВИНСКИЙ Ян (Иван) Генрихович
5. ТРИБА Иван Адамович⁵
6. МАЦИЕВСКИЙ Антон Чеславович⁶
7. ЖАЛНЕРЧИК Матвей Карлович⁷
8. КОПЫТЯК Иосиф Иванович
9. СОЧИНСКИЙ Сигизмунд Людвигович⁸
10. ГАЛАС Феликс Иванович⁹
11. ВАГНЕР Адам Юлианович¹⁰

**1 października 1940, Równe. Wniosek oskarżający
Kazimierza Jaźwińskiego i 13 innych osób**

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 21521

Zatwierdzam:

[Zastępca] naczelnika Zarządu NKWD obwodu rówieńskiego
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) MASTICKIJ

„^a1^{ab}” października 1940 r.
b

Wniosek oskarżający

Dotyczy oskarżenia JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza, JAŻWIŃSKIEGO Jana¹, KRÜGERA J. E.², KOPYTIAKA J. J.³ oraz in[nych] – o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

W marcu 1940 roku UNKWD obwodu rówieńskiego uzyskało informacje o tym, że w mieś[cie] Równe istnieje antysowiecka polska organizacja powstańcza skupiająca przede wszystkim oficerów był[ego] Wojska Polskiego i urzędników był[ych] polskich instytucji.

Według uzyskanych informacji organizacja ta przygotowywała na terenach Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi zbrojne powstanie, stawiając sobie za cel obalenie władzy sowieckiej i odrodzenie był[ego] państwa polskiego.

Na podstawie tych informacji zostali aresztowani i pociągnięci do odpowiedzialności karnej, jako aktywni członkowie wspomnianej organizacji, następujący ludzie:

1. JAŻWIŃSKI Kazimierz s. Henryka
2. KRÜGER Jerzy s. Edwarda
3. WIRPSZA Olgierd⁴ s. Dominika
4. JAŻWIŃSKI Jan (Iwan) s. Henryka
5. TRIBA Jan⁵ s. Adama
6. MACIJEWSKI Antoni⁶ s. Czesława
7. ŻAŁNIERCZYK Maciej⁷ s. Karola
8. KOPYTIAK Józef s. Jana
9. SOCZYŃSKI Zygmunt⁸ s. Ludwika
10. GAŁAS Feliks⁹ s. Jana
11. WAGNER Adam¹⁰ s. Juliana

12. ЯНИЦКИЙ Иосиф Бронислав Ромуальдович¹¹

13. КУЛИКОВСКИЙ Мечислав Ромуальдович¹²

14. СЛИВИНСКИЙ Владислав Станиславович¹³

Следствием по делу установлено:

В феврале месяце 1940 года в гор. Ровно прибыл представитель Львовского центра польских повстанческих организаций – ВИДАВСКИЙ Юзеф Андреевич, который имел задание от руководителей центра, известных под псевдонимами „ТОМ”, „МОЛОТ”¹⁴ и „ЭМИЛЬ” – создать на Волыни польскую повстанческую организацию. ВИДАВСКИЙ ранее работал в гор. Ровно в качестве учителя и располагает широким кругом знакомых среди польской интеллигенции и офицерства.

Этим обстоятельством он воспользовался при вербовке надежных кадров в создаваемую им антисоветскую польскую повстанческую организацию на Волыни. Кроме того, по поручению от Львовского центра ВИДАВСКИЙ должен был создать в гор. Ровно Волинский окружной центр с подчинением ему создаваемых повстанческих организаций в Волинской и Ровенской областях.

При выезде из Львова ВИДАВСКИЙ получил указание от „МОЛОТА” и „ЭМИЛЯ” связаться с офицером запаса б. польской армии ЯЗВИНСКИМ Казимиром, проживающим в гор. Ровно, с которым уже велась предварительная беседа ранее приезжавшими в гор. Ровно „ТОМОМ”, „МОЛОТОМ” и „ЭМИЛЕМ” по делам организации.

(л.д. ^а-173–230 том 1-й, 5–29 том 3-й^а)

Задачей ВИДАВСКОГО Юзефа являлось – окончательно договориться с ЯЗВИНСКИМ Казимиром, принять от него присягу и возложить на него обязанность временного коменданта Волинского окружного повстанческого центра, который должен быть создан в гор. Ровно.

(л.д. ^а-5–29 том 3-й^а)

В средних числах февраля м-ца 1940 года ЯЗВИНСКИЙ Казимир был окончательно завербован ВИДАВСКИМ в антисоветскую польскую повстанческую организацию, именуемую „ЗВЕНЗЕК ВАЛЬКИ ЗБРОЙНЕЙ” (Союз вооруженной борьбы) и принял на себя обязанности временного Волинского окружного коменданта.

(л.д. ^а-175–182 том 1-й^а)

После принятия ЯЗВИНСКИМ Казимиром обязанностей временного Волинского окружного коменданта организации, последний получил задание от ВИДАВСКОГО Юзефа – вести широкую вербовочную работу по вовлечению в антисоветскую польскую повстанческую

12. JANICKI Józef Bronisław¹¹ s. Romualda
13. KULIKOWSKI Mieczysław¹² s. Romualda
14. ŚLIWIŃSKI Władysław¹³ s. Stanisława

W toku śledztwa w danej sprawie ustalono:

W lutym 1940 roku do mias[ta] Równe przyjechał przedstawiciel lwowskiego centrum polskich organizacji powstańczych – WIDAWSKI Józef s. Andrzeja z zadaniem utworzenia na Wołyniu polskiej organizacji powstańczej, które otrzymał od dowódców centrum, znanych pod pseudonimami „TOM”, „MOŁOT”¹⁴ i „EMIL”. WIDAWSKI pracował wcześniej w mieś[cie] Równe jako nauczyciel i posiada szeroki krąg znajomych w środowisku polskiej inteligencji i oficerów.

Tę okoliczność wykorzystał podczas werbowania zaufanych kadr do tworzonej przez siebie polskiej antysowieckiej organizacji powstańczej na Wołyniu. Ponadto na polecenie lwowskiego centrum WIDAWSKI miał utworzyć w mieś[cie] Równe centrum Okręgu Wołyńskiego, któremu miały zostać podporządkowane organizacje powstańcze tworzone w obwodzie wołyńskim i rówieńskim.

Przy wyjeździe ze Lwowa WIDAWSKI otrzymał od „MOŁOTA” i „EMILA” polecenie skontaktowania się z oficerem rezerwy b[yłego] Wojska Polskiego – JAŻWIŃSKIM Kazimierzem, zamieszkałym w mieś[cie] Równe, z którym już wcześniej podczas swojego pobytu w mieś[cie] Równe „TOM”, „MOŁOT” i „EMIL” prowadzili wstępne rozmowy dotyczące spraw organizacji.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 5–29 tom 3^a)

Zadaniem WIDAWSKIEGO Józefa było ostateczne porozumienie się z JAŻWIŃSKIM Kazimierzem, przyjęcie od niego przysięgi i przekazanie obowiązków tymczasowego komendanta powstańczego centrum Okręgu Wołyńskiego, które miało być zorganizowane w mieś[cie] Równe.

(k.s. ^a5–29 tom 3^a)

W połowie lutego 1940 roku JAŻWIŃSKI Kazimierz został w końcu zwerbowany przez WIDAWSKIEGO do antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ” i przyjął obowiązki tymczasowego komendanta Okręgu Wołyńskiego.

(k.s. ^a175–182 tom 1^a)

Po objęciu przez JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza funkcji tymczasowego komendanta organizacji Okręgu Wołyńskiego, otrzymał on od WIDAWSKIEGO Józefa zadanie przeprowadzenia zakrojonej na szeroką skalę akcji werbunkowej, by pozyskać dla antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ” zaufanych ludzi, wywodzących się spośród polskich patriotów.

организацию, именуем[ую] „ЗВЕНЗЕК ВАЛЬКИ ЗБРОЙНЕЙ” (Союз вооруженной борьбы) надежных людей из польских патриотов.

Для организационной работы вручил ЯЗВИНСКОМУ Казимиру 2000 рубл[ей].

(л.д. ^а-180 том 1-й^а)

По заданию ВИДАВСКОГО – ЯЗВИНСКИЙ Казимир одновременно вовлек в организацию – 1) КРЮГЕРА Георгия и назначил его своим заместителем, одновременно поручил последнему возглавить организационный отдел; 2) ЯЗВИНСКОГО Ивана (своего брата), поручив последнему функции коменданта „дельницы” на территории г. Ровно и вербовочную работу.

(л.д. ^а-180–182 том 1-й^а)

ЯЗВИНСКИЙ Иван, будучи комендантом „дельницы” гор. Ровно, связался через своего дальнего родственника СИНКЕВИЧА Тадеуша Иосифовича (арестованного по другому делу) с руководителем молодежной повстанческой организации, именуемой „ЛЕГИОН НЕЗАВИСИМОСТИ ПОЛЬШИ” – СТАНЧИКОМ Тадеушем (арестован по другому делу). Последнему ЯЗВИНСКИЙ И. дал ряд инструктивных указаний по работе организации. При этом ЯЗВИНСКИЙ объявил СТАНЧИКУ, что на время восстания он берет на себя руководство молодежной организации.

(л.д. ^а-32–33, 40 том 2-й^а)

По показаниям обвиняемых ЯЗВИНСКОГО Казимира, ЯЗВИНСКОГО Ивана, КРЮГЕРА Георгия и других установлено, что Ровенская повстанческая организация являлась филиалом единой польской антисоветской повстанческой организации, существовавшей как в Западных областях Украины и Белоруссии, так и на территории бывш. Польши, занятой немцами.

Организация именовалась „СОЮЗ ВООРУЖЕННОЙ БОРЬБЫ”, руководилась штабом генерала бывш. польс[кой] армии СИКОРСКИМ из Парижа.

(л.д. ^а-173–230 том 1-й, 1–250 том 2-й^а)

Волынский окружной центр, вскрытый в гор. Ровно, строился в структурном отношении по следующему принципу – штаб этого центра состоял из четырех отделов:

- 1-й отдел – организационный,
- 2-й отдел – разведывательный,
- 3-й отдел – санитарный и
- 4-й отдел – снабжения.

Штабу подчинялись районные повстанческие организации, создаваемые в бывш. уездных центрах, которые назывались „обводами”.

Na działalność organizacji JAŻWIŃSKI Kazimierz otrzymał 2000 rubli.

(k.s. ^a-180 tom 1^a)

Na polecenie WIDAWSKIEGO – JAŻWIŃSKI Kazimierz w różnym czasie wciągnął do organizacji – 1) KRÜGERA Jerzego, którego mianował swoim zastępcą, powierzając mu jednocześnie kierowanie oddziałem organizacyjnym. 2) JAŻWIŃSKIEGO Jana (swojego brata), któremu powierzył funkcję komendanta „dzielnicy” na terenie m. Równe oraz prowadzenie działalności werbunkowej.

(k.s. ^a-180–182 tom 1^a)

JAŻWIŃSKI Jan, będąc komendantem „dzielnicy” mias[ta] Równe, skontaktował się przez swojego dalekiego krewnego SINKIEWICZA Tadeusza s. Józefa (aresztowany w związku z inną sprawą) z przywódcą młodzieżowej organizacji powstańczej noszącej nazwę „LEGION NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI” – STAŃCZYKIEM Tadeuszem (aresztowany w związku z in[na] sprawą). Temu ostatniemu JAŻWIŃSKI J. przekazał szereg wytycznych dotyczących pracy organizacji. Przy czym JAŻWIŃSKI powiedział STAŃCZYKOWI, że na okres powstania on obejmie dowództwo nad tą młodzieżową organizacją.

(k.s. ^a-32–33, 40 tom 2^a)

Na podstawie zeznań oskarżonych: JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza, JAŻWIŃSKIEGO Jana, KRÜGERA Jerzego i innych ustalono, że rówieńska organizacja powstańcza była filią szerszej polskiej antysowieckiej organizacji powstańczej działającej zarówno w zachodnich obwodach Ukrainy i Białorusi, jak i na terenie był[ej] Polski zajętej przez Niemców.

Organizacja ta nosiła nazwę „ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ”, a dowodzona była przez sztab generała był[ego] Wojska Pols[kiego] – SIKORSKIEGO z Paryża.

(k.s. ^a-173–230 tom 1, 1–250 tom 2^a)

Wołyński ośrodek okręgowy wykryty w mieś[cie] Równe zorganizowany był według następującej zasady – sztab tego ośrodka składał się z czterech oddziałów:

1. oddział – organizacyjny,
2. oddział – wywiadowczy,
3. oddział – sanitarny i
4. oddział – zaopatrzenia.

Sztabowi podporządkowane były rejonowe organizacje powstańcze tworzone w był[ych] ośrodkach powiatowych, noszące nazwy „obwodów”. „Obwody” z kolei dzieliły się na odcinki zwane „dzielnicami”, te zaś dzieliły się na „piątki”. Ponadto dla celów konspiracji i utrzymania łączności między sobą, członkowie organizacji nosili pseudonimy

„Обводы”, в свою очередь, делились на участки, именуемые „дельницами”, а последние делились на „пятерки”. Кроме того, для конспирации и для связи между собой участники организации имели псевдонимы, которые выбирались после дачи присяги. Связь с Львовским центром осуществлялась через специальных курьеров, которые связывались с участниками организации по условленным паролям.

(л.д. ^а-173–230 том 1-й, 1–250 том 2-й^а)

На основании изложенного обвиняются:

1) ЯЗВИНСКИЙ Казимир Генрихович, 1891 г. рождения, уроженец г. Ровно, по национальности поляк, гражд. СССР, без определенных занятий, бывш. владелец четырех домов в г. Ровно и содержатель кинотеатра „Новый Свет”. Служил в бывш. польской армии до 1921 г. в чине поручика. В последующие годы – поручиком запаса б. польской армии. Состоял в организации „ПОВ”¹⁵ и в польской фашистской партии „ОЗН”. Со слов, несудим. До ареста прожив[ал] в гор. Ровно по ул. Новый Свет, № 6

в том, что:

с февраля месяца 1940 г. до дня ареста являлся одним из руководителей антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), выполнял функции временного Волынского окружного коменданта. Лично завербовал в организацию КРЮГЕРА, ЯЗВИНСКОГО Ивана, КОПЫТЯКА (арестованных по настоящему делу) и других.

Поддерживал связь с Львовским центром через представителя Львовского центра ВИДАВСКОГО Юзефа (арестов[ан]). Руководил организационной работой организации, действовавшей на территории б. Волынского воеводства,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а-194 том 1-й^а)

Изобличается показаниями арестованных участников организации КРЮГЕРА, ЯЗВИНСКОГО И., ВИДАВСКОГО Юзефа (арестован), КОПЫТЯКА, ВИР[ПША] и СОЧИНСКОГО и очными ставками с КРЮГЕРОМ, КОПЫТЯКОМ, СОЧИНСКИМ и ВИРПШЕЙ.

(л.д. ^а-1–78, 125–152 том 2-й, 5–46, 77–84, 89–9[.] том 3-й^а)

2) КРЮГЕР Георгий Эдуардович, 1890 г. рождения, уроженец с. Каргошин Циханского уезда Варшавской губ., по национальности поляк, капитан резерва бывш. польской армии, военный осадник, состоял в организации „ПОВ”, Союзе осадников¹⁶ и в польской фашистской партии „ОЗН”.

przybierane po złożeniu przysięgi. Łączność z ośrodkiem lwowskim utrzymywana była przez specjalnych kurierów, którzy kontaktowali się z członkami organizacji używając ustalonych haseł.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 1–250 tom 2^a)

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1) JAZWIŃSKI Kazimierz s. Henryka, urodzony w 1891 r. w m. Równe, narodowości polskiej, obyw[atel] ZSRS, bez stałego zajęcia, był[y] posiadacz czterech domów w m. Równe i właściciel kina „Nowy Świat”. Służył w był[ym] Wojsku Polskim do 1921 r. w stopniu porucznika. Później był porucznikiem rezerwy b[yłego] Wojska Polskiego. Należał do organizacji „POW”¹⁵ i do polskiej faszystowskiej partii „OZN”. Z tego co zeznał – nie karany. Do czasu aresztowania mieszkał w mieś[cie] Równe przy ul. Nowy Świat nr 6

o to, że:

od lutego 1940 r. do dnia aresztowania był jednym z dowódców antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, pełnił funkcję tymczasowego komendanta Okręgu Wołyńskiego. Osobiście zwerbował do organizacji KRÜGERA, JAZWIŃSKIEGO Jana, KOPYTIAKA (aresztowani w niniejszej sprawie) i innych.

Utrzymywał kontakt z ośrodkiem lwowskim przez przedstawiciela ośrodka lwowskiego WIDAWSKIEGO Józefa (aresztow[any]). Kierował działaniami organizacyjnymi organizacji działającej na terenie b[yłego] województwa wołyńskiego,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a194 tom 1^a)

Obciążają go zeznania aresztowanych członków organizacji: KRÜGERA, JAZWIŃSKIEGO J., WIDAWSKIEGO Józefa (aresztowany), KOPYTIAKA, WIR[PSZY] i SOCZYŃSKIEGO oraz konfrontacje z KRÜGEREM, KOPYTIAKIEM, SOCZYŃSKIM i WIRPSZĄ.

(k.s. ^a1–78, 125–152 tom 2, 5–46, 77–84, 89–9[.] tom 3^a)

2) KRÜGER Jerzy s. Edwarda – urodzony w 1890 r. we w[si] Kargoszyn w powiecie ciechanowskim gub[erni] warszawskiej, narodowości polskiej, kapitan rezerwy był[ego] Wojska Polskiego, osadnik wojskowy, należał do organizacji „POW”, Związku Osadników¹⁶ i polskiej faszystowskiej partii „OZN”.

W 1927 r. otrzymał od był[ego] rządu polskiego gospodarstwo – [...] dziesięcin ziemi, pracował jako urzędnik na rówieńskiej poczcie. Do czasu aresztowania mieszkał w mieś[cie] Równe przy ul. Litewskiej nr 20

В 1927 г. бывш. польским правительством был наделен осадой в [...] десятин земли, работал на Ровенской почте – служащим. До ареста проживал в гор. Ровно по ул. Литовской, № 20

в том, что:

с февраля м-ца 1940 г. до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звездка Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы). Сам лично завербовал в организацию ЭЙГЕРТА (арестован по друг. делу), ДУБАСЕВИЧА (по болезни не арестован), как участник организации выполнял функции зам. временного Волынского коменданта и руководил организационным отделом,

т. е. в преступлениях предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями участников организации ВИДАВСКОГО (арестован), ЯЗВИНСКОГО Казимира, ЯЗВИНСКОГО Ивана, ЭЙГЕРТА (арестован по друг. делу) и других, а также очной ставкой с ЯЗВИНСКИМ Казимиром.

(л.д. ^а-173–230 том 1-й, 1–16, 26–78 том 2-й, 5–29, 37–41, 79–80 том 3-й^а)

3) ВИРПША Ольгерт Доминикович, 1886 г. рождения, уроженец г. Бобруйск, житель г. Ровно, поляк, гр-н СССР, б/п., принадлежал к „ОЗОН”, б. офицер польской армии. До установления советской власти на Зап. Украине являлся владельцем магазинов – торговец. До ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской подпольной организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти.

Входил в состав руководства организации в Ровно,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями обвиняемых КРЮГЕРА и ЯЗВИНСКОГО Казимира и очной ставкой с последним.

(л.д. ^а-173–230 том 1-й, 1–25 том 2-й, 89–96 том [3-й]^а)

4) ЯЗВИНСКИЙ Иван Генрихович – 1886 г. рождения, уроженец г. Ровно, по национальности поляк, без определенных занятий, бывш. владелец табачного магазина в г. Ровно, служил в царской и польской армиях в чине поручика, принадлежал к организации

o to, że:

od lutego 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”. Osobiście zwerbował do organizacji EJGERTA (aresztowany w związku z in[na] sprawą), DUBASIEWICZA (ze względu na chorobę nie aresztowany). Jako członek organizacji pełnił funkcję zast[ępcy] tymczasowego komendanta wołyńskiego i kierował oddziałem organizacyjnym, tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania członków organizacji: WIDAWSKIEGO (aresztowany), JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza, JAŻWIŃSKIEGO Jana, EJGERTA (aresztowany w związku z in[na] sprawą) i innych, a także konfrontacja z JAŻWIŃSKIM Kazimierzem.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 1–16, 26–78 tom 2, 5–29, 37–41, 79–80 tom 3^a)

3) WIRPSZA Olgierd s. Dominika – urodzony w 1886 r. w m. Bobrujsku, mieszkaniec m. Równe, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p., należał do „OZON-u”, b[ył]y oficer Wojska Polskiego. Przed ustanowieniem władzy sowieckiej na Zach[odniej] Ukrainie był właścicielem sklepów – kupiec. Do czasu aresztowania bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej organizacji podziemnej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej.

Wchodził w skład dowództwa organizacji w Równem,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania oskarżonych KRÜGERA i JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza oraz konfrontacja z tym ostatnim.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 1–25 tom 2, 89–96 tom [3]^a)

4) JAŻWIŃSKI Jan s. Henryka – urodzony w 1886 r. w m. Równe, narodowości polskiej, bez stałego zajęcia, był[y] właściciel sklepu tytoniowego w m. Równe, służył w armii carskiej i Wojsku Polskim w stopniu porucznika, należał do organizacji „POW” i polskiej faszyst[owskiej] partii „OZN”. Do czasu aresztowania mieszkał w m. Równe przy ul. Nowy Świat nr 3 m. 1

o to, że:

od lutego 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, osobiście zwerbował do organizacji WIRPSZĘ (aresztowany w związku z in[na] sprawą).

„ПОВ” и польской фашистс[кой] партии „ОЗН”. До ареста проживал в г. Ровно по ул. Новый Свет, № 3, кв. 1

в том, что:

с февраля м-ца 1940 г. до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), сам лично завербовал в организацию ВИРПША (арестован по друг. делу).

Кроме того, руководил молодежной антисоветской организацией, именуемой „Легион независимости Польши”, а также выполнял функции коменданта „дельницы” в Ровно,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями участников организации ВИДАВСКОГО Юзефа (арестован), ЯЗВИНСКОГО Казимира, КРЮГЕРА, ТРИБА, СТАНЧИКА и друг. и очной ставкой с ТРИБОЙ.

(л.д. ^а-173-230 том 1-й, 1-16, 26-87 том 2-й, 5-29, 58-86, 100-113 том 3-й^а)

5) ТРИБА Иван Адамович, 1904 г. рождения, уроженец с. Ператин Дубновского уезда, поляк, гр-н СССР, служил в польской армии. Без определенных занятий, житель гор. Ровно ул. Новый Свет, № 3

в том, что:

является участником польской подпольной организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти.

В эту организацию вовлечен ЯЗВИНСКИМ Яном. Подбирал и приводил людей к ЯЗВИНСКОМУ для оформления их вербовки,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями ЯЗВИНСКОГО Ивана и очной ставкой с ним.

(л.д. ^а-26-87 том 2-й, 100-113 том 3-й^а)

6) МАЦИЕВСКИЙ Антон Чеславович, 1909 г. рождения, уроженец г. Ровно, сын почтового служащего, по национальности поляк, слушатель курсов шоферов. До ареста проживал в г. Ровно по ул. Костюшки, № 21

в том, что:

с февраля м-ца 1940 г. до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), как участник

Oprócz tego kierował młodzieżową organizacją antysowiecką noszącą nazwę „Legion Niepodległości Polski”, pełnił również funkcję komendanta „dzielnicy” w Równem,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania członków organizacji: WIDAWSKIEGO Józefa (aresztowany), JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza, KRÜGERA, TRIBY, STAŃCZYKA i in[nych] oraz konfrontacja z TRIBĄ.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 1–16, 26–87 tom 2, 5–29, 58–86,
100–113 tom 3^a)

5) TRIBA Jan s. Adama – urodzony w 1904 r. we w[si] Pieratin [?] w powiecie dubnowskim, Polak, ob[ywate]l ZRSR, służył w Wojsku Polskim. Bez stałego zajęcia, mieszkaniec mias[ta] Równe, ul. Nowy Świat nr 3

o to, że:

jest członkiem polskiej organizacji podziemnej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej.

Do organizacji tej został wciągnięty przez JAŻWIŃSKIEGO Jana. Szukał ludzi, których można byłoby zwerbować do organizacji i kontaktował ich z JAŻWIŃSKIM,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania JAŻWIŃSKIEGO Jana i konfrontacja z nim.

(k.s. ^a26–87 tom 2, 100–113 tom 3^a)

6) MACIJEWSKI Antoni s. Czesława – urodzony w 1909 r. w m. Równe, syn urzędnika pocztowego, narodowości polskiej, słuchacz kursów dla szoferów. Do czasu aresztowania mieszkał w m. Równe przy ul. Kościuszki nr 21

o to, że:

od lutego 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, jako członek organizacji otrzymał polecenie utworzenia na wypadek powstania oddziału służby sanitarnej,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a98–101 tom 2^a)

Obciążają go zeznania aresztowanego członka organizacji STAŃCZYKA (aresztowany w związku z inną sprawą) i JAŻWIŃSKIEGO K. oraz konfrontacje z nimi.

(k.s. ^a26–78, 88–101 tom 2, 58–66, 97–99, 144–149 tom 3^a)

организации имел поручение создать отряд санитарной службы на случай восстания,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а98–101 том 2-й^а)

Изобличается показаниями арестованного участника организации СТАНЧИКА (арестован по другому делу) и ЯЗВИНСКОГО К. и очными ставками с ними.

(л.д. ^а26–78, 88–101 том 2-й, 58–66, 97–99, 144–149 том 3-й^а)

7) ЖАЛНЕРЧИК Матвей Карлович, 1911 г. рождения, уроженец г. Львова, по национальности поляк, служил в бывш. польской армии в чине плутонового. Без определенных занятий. Житель гор. Луцка в том, что:

с марта м-ца 1940 г. до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), в данную организацию был вовлечен участником Львовского центра ТАБЕНСКИМ (во Львове). Как участник организации был прислан от Львовского центра в распоряжение штаба Волынского повстанческого округа в гор. Ровно,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а102–124 том 2-й^а)

Изобличается показаниями руководителя Ровенской „дельницы” ЯЗВИНСКОГО Ивана.

(л.д. ^а26–72 том 2-й^а)

8) КОПЫТЯК Иосиф Иванович, 1892 г. рождения, уроженец с. Лободно, Келецкого воеводства, Чистоховского воеводства [?], по национальности поляк, служащий, без определенных занятий, состоял в организации „ПОВ” и в польской фашистской партии „ОЗН”. До дня ареста проживал в г. Ровно по ул. Круча, № 11

в том, что:

с февраля м-ца 1940 г. до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы). Как участник организации имел поручение подбирать кадры в организацию, приобретать оружие для нужд организации,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

7) ŻAŁNIERCZYK Maciej s. Karola – urodzony w 1911 r. w m. Lwowie, narodowości polskiej, służył w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu plutonowego. Bez stałego zajęcia. Mieszkaniec mias[ta] Łucka

o to, że:

od marca 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, do organizacji tej został wciągnięty przez członka ośrodka lwowskiego TABIENSKIEGO (we Lwowie). Jako członek organizacji został oddelegowany przez ośrodek lwowski do dyspozycji sztabu powstańczego Okręgu Wołyńskiego w mieś[cie] Równe,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a102–124 tom 2^a)

Obciążają go zeznania komendanta rówieńskiej „dzielnicy” JAŻWIŃSKIEGO Jana.

(k.s. ^a26–72 tom 2^a)

8) KOPYTIAK Józef s. Jana – urodzony w 1892 r. we w[si] Łobodno w województwie kieleckim, w województwie częstochowskim [?], narodowości polskiej, urzędnik, bez stałego zajęcia, należał do organizacji „POW” i do polskiej faszystowskiej partii „OZN”. Do dnia aresztowania mieszkał w m. Równe przy ul. Kruczej nr 11

o to, że:

od lutego 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”. Jako członek organizacji otrzymał polecenie wyszukiwania kadr dla organizacji oraz pozyskiwania broni na potrzeby organizacji,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a125–136 tom 2^a)

Obciążają go zeznania członków organizacji: JAŻWIŃSKIEGO K. i KOPCZYŃSKIEGO (aresztowany w związku z inną sprawą) oraz konfrontacja z JAŻWIŃSKIM K.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 30–36, 70–78 tom 3^a)

9) SOCZYŃSKI Zygmunt s. Ludwika – urodzony w 1894 r. w mieś[cie] Odessa, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b[yły] oficer Wojska Polskiego, należał do polskiej partii rządzącej „BB”¹⁷. Mieszkaniec mias[ta] Równe

o to, że:

był członkiem polskiej organizacji noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej. Uczestniczył w naradach dowództwa organizacji. Osobiście zwerbował do organizacji GAŁASA, WAGNERA i MEMPELA,

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а125–136 том 2-й^а)

Изобличается показаниями участников организации ЯЗВИНСКОГО К. и КОПЧИНСКОГО (арестован по другому делу) и очной ставкой с ЯЗВИНСКИМ К.

(л.д. ^а173–230 том 1-й, 30–36, 70–78 том 3-й^а)

9) СОЧИНСКИЙ Сигизмунд Людвигович, 1894 г. рождения, уроженец гор. Одесса, поляк, гр-н СССР, б. офицер польской армии, примыкал к польской правительственной партии „ББ”¹⁷. Житель гор. Ровно

в том, что:

являлся участником польской организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти. Участвовал в совещаниях руководящих участников организации. Лично завербовал в организацию ГАЛАСА, ВАГНЕРА и МЕМПЕЛЯ,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а137–152 том 2-й^а)

Изобличается показаниями обвиняемых ВАГНЕРА, ГАЛАСА, ЯЗВИНСКОГО К., МЕМПЕЛЯ и КОПЧИНСКОГО и очными ставками с ВАГНЕРОМ, ГАЛАСОМ, ЯЗВИНСКИМ и МЕМПЕЛЕМ.

(л.д. ^а173–230 том 1-й, 153–180 том 2-й, 30–36, 47–50, 70–76, 81–84, 114–120 том 3-й^а)

10) ГАЛАС Феликс Иванович, 1897 г. рождения, урож. Варшавской губ., поляк, гр-нин СССР, по специальности парикмахер, житель г. Ровно

в том, что:

являлся участником польской организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти.

Вовлечен в эту организацию СОЧИНСКИМ,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями обвиняемых ВАГНЕРА и СОЧИНСКОГО и очной ставкой с СОЧИНСКИМ.

(л.д. ^а137–180 том 2-й, 116–120 том 3-й^а)

11) ВАГНЕР Адам Юлианович, 1899 г. рождения, ур. Варшавской губ., поляк, гр-н СССР, б/п., б. подофицер польской армии, работал в немецкой фирме „Зингера”¹⁸, житель гор. Ровно, ^вслужащий^в

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a137–152 tom 2^a)

Obciążają go zeznania oskarżonych: WAGNERA, GAŁASA, JAŻWIŃSKIEGO K., MEMPELA i KOPCZYŃSKIEGO oraz konfrontacje z WAGNEREM, GAŁASEM, JAŻWIŃSKIM i MEMPELEM.

(k.s. ^a173–230 tom 1, 153–180 tom 2, 30–36, 47–50, 70–76, 81–84, 114–120 tom 3^a)

10) GAŁAS Feliks s. Jana – urodzony w 1897 r. w gub[erni] warszawskiej, Polak, ob[ywa]tel ZSRS, z zawodu fryzjer, mieszkaniec m. Równe o to, że:

był członkiem polskiej organizacji noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej.

Został wciągnięty do tej organizacji przez SOCZYŃSKIEGO,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania oskarżonych WAGNERA i SOCZYŃSKIEGO oraz konfrontacja z SOCZYŃSKIM.

(k.s. ^a137–180 tom 2, 116–120 tom 3^a)

11) WAGNER Adam s. Juliana – urodzony w 1899 r. w gub[erni] warszawskiej, Polak, ob[ywa]tel ZSRS, b/p., b[yły] podoficer Wojska Polskiego, pracował w niemieckiej firmie „Singer”¹⁸, mieszkaniec mias[ta] Równe, ^curzędnik^c

o to, że:

był członkiem polskiej organizacji noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej.

Został wciągnięty do tej organizacji przez SOCZYŃSKIEGO,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy. Obciążają go zeznania oskarżonych SOCZYŃSKIEGO i GAŁASA oraz konfrontacja z SOCZYŃSKIM.

(^ak.s. 137–180 tom 2, 85–88 tom 3^a)

12) JANICKI Józef Bronisław s. Romualda – urodzony w 1876 r. we w[si] B-Cepcewicz[?] w okręgu sarneńskim, narodowości polskiej, służył w armii carskiej w stopniu kapitana, od 1917 do 1927 r. służył w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu podpułkownika. Należał do Związku Legionistów Polskich¹⁹ i Związku Oficerów Rezerwy²⁰. Bez stałego zajęcia. Do dnia aresztowania mieszkał w m. Równe przy ul. Kawaleryjskiej 8

o to, że:

в том, что:

являлся участником польской организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти.

Вовлечен в эту организацию СОЧИНСКИМ,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал. Изобличается показаниями обвиняемых СОЧИНСКОГО и ГАЛАСА и очной ставкой с СОЧИНСКИМ.

(^а-л.д. 137–180 том 2-й, 85–88 том 3-й^а)

12) ЯНИЦКИЙ Иосиф-Бронислав Ромуальдович, 1876 г. рождения, уроженец с. Б-Цепцевичи Сарненского округа, по национальности поляк, служил в царской армии в чине капитана с 1917 по 1927 г.; служил в бывш. польской армии в чине подполковника. Состоял в составе Союза польских легионеров¹⁹ и в Союзе офицеров резерва²⁰. Без определенных занятий. До дня ареста проживал в г. Ровно по ул. Каваллерийская, 8

в том, что:

с января м-ца 1940 г. и до дня ареста являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звензек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), как участник организации имел задание создать разведывательный отдел и подготовить к вербовке надежных лиц в организацию, а также свою квартиру представлял участникам организации для тайных совещаний участников организации,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал частично.

(л.д. ^а-181–193 том 2-й^а)

Изобличается показаниями участников организации ВИДАВСКОГО (арестован), СЛИВИНСКОГО, ЯНИЦКОГО З. (арестован по друг. делу), КУЛИКОВСКОГО и очными ставками с КУЛИКОВСКИМ и СЛИВИНСКИМ.

(л.д. ^а-194–238 том 2-й, 5–29, 53–57, 121–128 том 3-й^а)

13) КУЛИКОВСКИЙ Мечислав Ромуальдович, 1919 г. рождения, уроженец с. Юлиановка Житомирской области, по национальности поляк, б/п, состоял в организации „скаутов”, механик Ровенской мельницы, сын железнодорожного служащего.

До ареста проживал в гор. Ровно по ул. Ожешковой, № 16

в том, что:

с ноября м-ца 1939 г. до дня ареста являлся участником антисоветской организации, которая вела борьбу против советской власти.

od stycznia 1940 r. do dnia aresztowania był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, jako członek organizacji otrzymał polecenie utworzenia oddziału wywiadowczego i przygotowania werbunku do organizacji zaufanych osób, udostępniał też członkom organizacji swoje mieszkanie na tajne narady członków organizacji,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się częściowo do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a181–193 tom 2^a)

Obciążają go zeznania członków organizacji: WIDAWSKIEGO (aresztowany), ŚLIWIŃSKIEGO, JANICKIEGO Z. (aresztowany w związku z in[na] sprawą) i KULIKOWSKIEGO oraz konfrontacje z KULIKOWSKIM i ŚLIWIŃSKIM.

(k.s. ^a194–238 tom 2, 5–29, 53–57, 121–128 tom 3^a)

13) KULIKOWSKI Mieczysław s. Romualda – urodzony w 1919 r. we w[si] Julianówka w obwodzie żytomierskim, narodowości polskiej, b/p., należał do organizacji „skautów”, mechanik w rówieńskim młynie, syn urzędnika kolejowego.

Do czasu aresztowania mieszkał w mieś[cie] Równe przy ul. Orzeszkowej nr 16

o to, że:

od listopada 1939 r. do dnia aresztowania był członkiem organizacji antysowieckiej, która prowadziła walkę przeciwko władzy sowieckiej. Do organizacji tej został zwербowany przez syna policjanta GOMÓŁKI²¹ (uciekł za granicę). Od stycznia 1940 r. był też członkiem antysowieckiej polskiej organizacji powstańczej noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, do której został wciągnięty przez przedstawiciela ośrodka lwowskiego WIDAWSKIEGO (aresztowany).

Na polecenie WIDAWSKIEGO KULIKOWSKI jako członek organizacji skontaktował go z podpułkownikiem był[ego] Wojska Polskiego JANICKIM J. i innymi,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów.

(k.s. ^a194–214 tom 2^a)

Obciążają go zeznania członków organizacji: WIDAWSKIEGO Józefa, JANICKIEGO Józefa, EJGIENRDA²² (aresztowany w związku z in[na] sprawą), ŚLIWIŃSKIEGO W. S. oraz konfrontacja z JANICKIM J. i ŚLIWIŃSKIM.

(k.s. ^a181–193, 215–233 tom 2, 5–29, 127–140 tom 3^a)

14) ŚLIWIŃSKI Władysław s. Stanisława – urodzony w 1910 r. w gub[erni] warszawskiej, Polak, ob[ywate]l ZSRS, do czasu aresztowania

В данную организацию был завербован сыном полицейского ГОМУЛ-КО²¹ (бежал за кордон). С января м-ца 1940 г. также являлся участником антисоветской польской повстанческой организации, именуемой „Звезек Вальки Збройней” (Союз вооруженной борьбы), в которую был вовлечен представителем Львовского центра ВИДАВСКИМ (арестован).

По заданию ВИДАВСКОГО, КУЛИКОВСКИЙ как участник организации связал последнего с подполковником бывш. польской армии ЯНИЦКИМ И. и другими,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал.

(л.д. ^а-194–214 том 2-й^а)

Изобличается показаниями участников организации ВИДАВСКОГО Юзефа, ЯНИЦКОГО Иосифа, ЭЙГЕНРДА²² (арестован по друг. делу), СЛИВИНСКОГО В. С. и очной ставкой с ЯНИЦКИМ И. и СЛИВИНСКИМ.

(л.д. ^а-181–193, 215–233 том 2-й, 5–29, 127–140 том 3-й^а)

14) СЛИВИНСКИЙ Владислав Станиславович, 1910 г. рождения, уроженец Варшавской губ., поляк, гр-н СССР, до ареста работал ветфельдшером в Костополе, житель гор. Ровно

в том, что:

является участником польской организации, именуемой „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное выступление против советской власти.

Возглавлял „дельницу” этой организации,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

В предъявленном обвинении виновным себя признал. Изобличается показаниями обвиняемых ВИДАВСКОГО, ЯНИЦКОГО Э., ЯНИЦКОГО И., ЗЕНТАРА²³, ЯЗВИНСКОГО К., КУЛИКОВСКОГО, ОГАНОВСКОГО²⁴ и очными ставками с ЯНИЦКИМ И., ОГАНОВСКИМ и КУЛИКОВСКИМ.

(л.д. 173–230 т. 1-й, 180–236 т. 2-й, 5–29, 53–57, 42–46, 121–126, 129–143 том 3-й)

На основании изложенного полагал-бы:

Следственное дело № 21521 по обвинению ЯЗВИНСКОГО Казимира Генриховича, КРЮГЕРА Георгия Эдуардовича, ВИРПША Ольгерта Доминиковича, ЯЗВИНСКОГО Ивана (Яна) Генриховича, ТРИБА Ивана Адамовича, МАЦИЕВСКОГО Антона Чеславовича, ЖАЛНЕРЧИКА Матвея Карловича, КОПЫТЯКА Иосифа Ивановича,

pracował jako felczer weterynarii w Kostopolu, mieszkaniec mias[ta] Równe

o to, że:

jest członkiem polskiej organizacji noszącej nazwę „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej.

Stał na czele „dzielnicy” tej organizacji,

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Przyznał się do stawianych mu zarzutów. Obciążają go zeznania oskarżonych: WIDAWSKIEGO, JANICKIEGO E., JANICKIEGO J., ZIĘTARY²³, JAŻWIŃSKIEGO K., KULIKOWSKIEGO, OGANOWSKIEGO²⁴ oraz konfrontacje z JANICKIM J., OGANOWSKIM i KULIKOWSKIM.

(k.s. 173–230 t. 1, 180–236 t. 2, 5–29, 53–57, 42–46, 121–126, 129–143 tom 3)

Na podstawie powyższego uważam, że:

Sprawę śledczą nr 21521 dotyczącą oskarżenia: JAŻWIŃSKIEGO Kazimierza s. Henryka, KRÜGERA Jerzego s. Edwarda, WIRPSZY Olgierda s. Dominika, JAŻWIŃSKIEGO Iwana (Jana) s. Henryka, TRIBY Jana s. Adama, MACIJEWSKIEGO Antoniego s. Czesława, ŻAŁNIERCZYKA Macieja s. Karola, KOPYTIAKA Józefa s. Jana, SOCZYŃSKIEGO Zygmunta s. Ludwika, GAŁASA Feliksa s. Jana, WAGNERA Adama s. Juliana, JANICKIEGO Józefa Bronisława s. Romualda, KULIKOWSKIEGO Mieczysława s. Romualda, ŚLIWIŃSKIEGO Władysława s. Stanisława z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS należy uznać za zakończoną, a akta ich dotyczące przesłać do prokuratora obwodu rówieńskiego w celu rozpatrzenia zgodnie z właściwością.

Naczelnik 2 Wydz[iału] 3 Oddziału UGB UNKWD
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
c^c-w zastępstwie^c d^d(—)^d KARIIEW

Wyrażam zgodę:

P. o. naczelnika 3 Oddziału UGB UNKWD R. O.
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) KAGANOWICZ

Informacja:

Oskarżeni JAŻWIŃSKI K. H., KRÜGER J. i pozostałych 12 osób przebywają w więzieniu mias[ta] Równe, od dnia dzisiejszego są oni do dyspozycji prokuratora obwodu rówieńskiego²⁵.

СОЧИНСКОГО Сигизмунда Людвиковича, ГАЛАСА Феликса Ивановича, ВАГНЕРА Адама Юлиановича, ЯНИЦКОГО Йосифа Бронислава Ромуальдовича, КУЛИКОВСКОГО Мечислава Ромуальдовича, СЛИВИНСКОГО Владислава Станиславовича по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР следственным производством считать оконченным и дело в отношении их направить Прокурору по Ровенской области для направления по подсудности.

в-За-в Начальник 2 отд. 3 отдела УГБ УНКВД
Сержант гос. безопасности
Г-(—)Г КАРЕВ

Согласен: Врид начальника 3 отдела УГБ УНКВД по Р. О.
Ст. лейтенант гос. безопасности
(—) КАГАНОВИЧ

Справка:

Обвиняемые ЯЗВИНСКИЙ К. Г., КРЮГЕР Г. и другие 12 человек содержатся под стражей в тюрьме гор. Ровно, с сего числа перечисляются за Прокурором Ровенской области²⁵.

в-За-в начальник 2 отд. 3 отдела УГБ УНКВД по Р. О.
Сержант гос. безопасности
Г-(—)Г КАРЕВ

„ ” октября 1940 г.
г. Ровно

*ДА СБУ (Рівне), справа П-15162, арк. 165–177.
Оригінал, машинопис.*

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б Кругла печатка з нерозбірливим написом.
- в-в Дописано від руки.
- Г-Г Нерозбірливий підпис іншої особи.

¹ Язвінський Ян, поручник запасу піхоти, заарештований органами НКВС 16 березня 1940, засуджений до смертної кари, розстріляний 10 червня 1941.

² Крюгер Єжи, ротмістр запасу кавалерії, заарештований органами НКВС 23 березня 1940, засуджений до смертної кари, вирок виконано 10 червня 1941.

„ ” października 1940 r.
m. Równe

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-15162, k. 165–177.
Oryginal, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Wpisano odręcznie.
- ^b Okrągła pieczęć z nieczytelnym napisem.
- ^{c-c} Dopisano odręcznie.
- ^{d-d} Nieczytelny podpis innej osoby.

¹ Jaźwiński Jan, por. rez. piech. Aresztowany przez NKWD 16 marca 1940, skazany na karę śmierci, rozstrzelany 10 czerwca 1941.

² Krüger Jerzy, rtm. rez. kaw. Aresztowany przez NKWD 23 marca 1940, skazany na karę śmierci, wyrok wykonano 10 czerwca 1941.

³ Kopytiak (?) Józef, aresztowany przez NKWD 31 marca 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zwolniony 1 listopada 1941.

⁴ Wirpsza Olgierd, ppor. rez. łączn. Aresztowany przez NKWD 3 kwietnia 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zwolniony 12 lutego 1942.

⁵ Triba (?) Jan, aresztowany przez NKWD 27 kwietnia 1940, skazany na 8 lat pozbawienia wolności.

⁶ Maciejewski (?) Antoni, aresztowany przez NKWD 16 marca 1940, skazany na 6 lat pozbawienia wolności.

⁷ Żalnierczyk Maciej, aresztowany przez NKWD 27 marca 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zwolniony 12 lutego 1942.

⁸ Soczyński Zygmunt, aresztowany przez NKWD 30 marca 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności.

⁹ Gałas Feliks, aresztowany przez NKWD 9 marca 1940, skazany na 8 lat pozbawienia wolności, zwolniony 29 sierpnia 1941.

¹⁰ Wagner Adam, aresztowany przez NKWD 9 marca 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zwolniony 9 września 1941.

¹¹ Janicki Józef Bronisław, ppłk st. sp. piech. Aresztowany przez NKWD 5 kwietnia 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zmarł 12 stycznia 1942 w trakcie odbywania kary.

¹² Kulikowski Mieczysław, aresztowany przez NKWD 12 kwietnia 1940, skazany na 6 lat pozbawienia wolności, zwolniony 18 października 1941.

¹³ Śliwiński Władysław, aresztowany przez NKWD 6 marca 1940, skazany na 10 lat pozbawienia wolności, zwolniony 10 października 1941.

¹⁴ Być może chodzi o „Młota” – NN, kpt., łącznika ZWZ-1. „Młot” („Mołot”) i „Tom” to zapewne ta sama osoba.

¹⁵ Polska Organizacja Wojskowa (POW) – tajna organizacja wojskowa założona w październiku 1914 z inicjatywy J. Piłsudskiego. Działała w zaborze rosyjskim, Rosji i Galicji,

³ Копитяк (?) Юзеф, заарештований органами НКВС 31 березня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі; звільнений 1 листопада 1941.

⁴ Вірша Ольгерд, підпоручник запасу військ зв'язку, заарештований органами НКВС 3 квітня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі; звільнений 12 лютого 1942.

⁵ Тріба (?) Ян, заарештований органами НКВС 27 квітня 1940, засуджений до 8 років позбавлення волі.

⁶ Мацієвський (?) Антоні, заарештований органами НКВС 16 березня 1940, засуджений до 6 років позбавлення волі.

⁷ Жалнерчик Мацей, заарештований органами НКВС 27 березня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі, звільнений 12 лютого 1942.

⁸ Сочинський Зигмунт, заарештований органами НКВС 30 березня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі.

⁹ Галас Фелікс, заарештований органами НКВС 9 березня 1940, засуджений до 8 років позбавлення волі, звільнений 29 серпня 1941.

¹⁰ Ваґнер Адам, заарештований органами НКВС 9 березня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі, звільнений 9 вересня 1941.

¹¹ Яніцький Юзеф Броніслав, підполковник піхоти у відставці, заарештований органами НКВС 5 квітня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі, помер 12 січня 1942 під час відбування покарання.

¹² Куліковський Мечислав, заарештований органами НКВС 12 квітня 1940, засуджений до 6 років позбавлення волі, звільнений 18 жовтня 1941.

¹³ Слівінський Владислав, заарештований органами НКВС 6 березня 1940, засуджений до 10 років позбавлення волі, звільнений 10 жовтня 1941.

¹⁴ Можливо, йдеться про „Млота” (прізвище невідоме), капітана, зв'язкового СЗБ-1. „Млот” („Молот”) і „Том” – це, ймовірно, та сама особа.

¹⁵ Польська військова організація (ПОВ) – таємна військова організація, заснована в жовтні 1914 з ініціативи Ю. Пілсудського. Діяла на території Польщі, загарбаній Росією, в Росії та Галичині, вела розвідувальну і диверсійну роботу проти Росії, а з 1917 також проти Німеччини і Австро-Угорщини. В кінці 1918 увійшла до складу ВП.

¹⁶ Союз осадників – утворена в 1922 громадська організація, яка об'єднувала військових осадників східних окраїн Польщі.

¹⁷ Так у тексті. Правильно – ББВР, тобто Безпартійний блок співпраці з урядом – політичне угруповання, створене в січні 1928, яке об'єднувало прихильників Ю. Пілсудського з різних політичних угруповань і громадських організацій. Метою угруповання було забезпечення політичної бази для Пілсудського та реалізація гасла праці для держави; розпущене в жовтні 1935.

¹⁸ Фірма „Singer Sewing Machine Company” була розміщена в Рівному на вул. 3 Мая, 218.

¹⁹ Союз польських легіонерів – заснована в 1922 ветеранська організація, яка об'єднувала колишніх солдатів Польських легіонів.

²⁰ Союз офіцерів запасу РП – ветеранська організація, заснована в 1922.

²¹ Ймовірно, йдеться про сина постерункового Станіслава Гомулки; постерунковий Гомулка в 1939 служив у відділенні ПП на залізниці в Рівному.

²² Див. с. 154, там Эйгерт.

²³ Зентара Станіслав (1886 р. н.), ксьондз з Рівного, особа близька родині ген. Мар'яна Янушайтиса. Зв'язаний з Командуванням як СЗБ-1, так і СЗБ-2 на Волині. Заарештований органами НКВС 23 квітня 1940 (постанова від 22 квітня 1940) і засуджений Рівненським обласним судом 13–14 грудня 1940 до смертної кари, розстріляний, ймовірно, у квітні 1941.

²⁴ Огановський Адам (1905 р. н.), заарештований органами НКВС напередодні 17 квітня 1940.

²⁵ Особи, згадані в примітках від 1 до 13 були засуджені Рівненським обласним судом 17–18 січня 1941.

proceedziła wywiad i dywersję przeciwko Rosji, a od 1917 takze przeciwko Niemcom i Austro-Węgom. Pod koniec 1918 weszła w skład WP.

¹⁶ Związek Osadników – założona w 1922 organizacja społeczna zrzeszająca osadników wojskowych na Kresach Wschodnich.

¹⁷ Właśc. BBWR, tj. Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem – ugrupowanie polityczne założone w styczniu 1928 zrzeszające zwolenników J. Piłsudskiego różnych opcji politycznych i organizacji społecznych. Celem ugrupowania było zapewnienie zaplecza politycznego dla Piłsudskiego i wypełnienie hasła pracy dla państwa; rozwiązane w październiku 1935.

¹⁸ Singer Sewing Machine Company w Równem miała swoją siedzibę przy ul. 3 Maja 218.

¹⁹ Związek Legionistów Polskich – założona w 1922 organizacja kombatancka zrzeszająca byłych żołnierzy Legionów Polskich.

²⁰ Związek Oficerów Rezerwy RP – organizacja kombatancka powstała w 1922.

²¹ Zapewne mowa o synu post. Stanisława Gomółki; post. Gomółka służył w 1939 na Posterunku Kolejowym PP w Równem.

²² Por. s. 155, tam: Ejjert.

²³ Ziętara Stanisław (ur. 1886), ksiądz z Równego, osoba bliska rodzinie gen. Mariana Januszajtisa. Powiązany z Komendami Okręgów zarówno ZWZ-1, jak i ZWZ-2 na Wołyniu. Aresztowany przez NKWD 23 kwietnia 1940 (postanowienie z 22 kwietnia 1940) i sądzony przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 13–14 grudnia 1940, skazany na karę śmierci, rozstrzelany prawdopodobnie w kwietniu 1941.

²⁴ Oganowski Adam (ur. 1905), aresztowany przez NKWD przed 17 kwietnia 1940.

²⁵ Osoby wymienione w przypisach od 1 do 13 były sążzone przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 17–18 stycznia 1941.

24 березня 1941, Дрогобич. Обвинувальний висновок стосовно
Ю. Відавського

По след. делу № 25253

„Утверждаю”
Нач. УНКГБ по Дрогоб[ычской] обл.
Капитан госбезопасности
(—) ЗАЧЕПА¹
„24 [?]” марта 1941 г.

Обвинительное заключение

По обвинению ВИДАВСКОГО Юзефа Андреевича, в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В УНКВД по Дрогобычской области поступили материалы о том, что житель г. Львова ВИДАВСКИЙ Юзеф Андреевич является активным участником контрреволюционной польской националистической повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, имел тесную связь с ликвидированной контрреволюционной организацией, существовавшей в г. Бориславе. На основании этого 31-го марта 1940 года ВИДАВСКИЙ Ю. А. был подвергнут аресту.

Проведенным по делу следствием установлено, что с декабря месяца 1939 года – ВИДАВСКИЙ являлся участником контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, в которую был вовлечен одним из руководителей Львовского центра организации КОВАЛЕМ, принял от последнего присягу на верность организации и получил псевдоним „Юзеф”.

(см. л.д. 27, 28, 59)

Давая показания о своей практической контрреволюционной деятельности ВИДАВСКИЙ указал, что он являлся связным одного из руководителей Львовского центра повстанческой организации, который руководил отдельными повстанческими организациями на местах – „Эмиля”. По заданию „Эмиля” в январе месяце 1940 года выезжал в г. Борислав к руководителю Перемышльского округа контрреволюционной повстанческой организации ЧЕХОВСКОМУ, которому привозил соответствующие указания „Эмиля” по усилению контрреволюционной деятельности, как-то: привлекать новых лиц

24 marca 1941, Drohobycz. Wniosek oskarżający
Józefa Widańskiego

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 25253

„Zatwierdzam”

Nacz[elnik] UNKGB obw[odu] drohob[ycyckiego]

Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]

(—) ZACZEPA¹

„^a24 [?]”^a” marca 1941 r.

Wniosek oskarżający

Dotyczy oskarżenia WIDAŃSKIEGO Józefa s. Andrzeja o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Do UNKWD obwodu drohobyckiego wpłynęły materiały świadczące o tym, że mieszkaniec m. Lwowa WIDAŃSKI Józef s. Andrzeja jest aktywnym członkiem polskiej kontrrewolucyjnej nacjonalistycznej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” i że utrzymywał on ścisły kontakt ze zlikwidowaną kontrrewolucyjną organizacją działającą w m. Borysławiu. Na podstawie powyższego 31 marca 1940 roku WIDAŃSKI J. A. został aresztowany.

W toku przeprowadzonego w tej sprawie śledztwa ustalono, że od grudnia 1939 roku WIDAŃSKI był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, do której został wciągnięty przez jednego z dowódców lwowskiego ośrodka organizacji KOWAŁA, złożył na jego ręce przysięgę na wierność organizacji i otrzymał pseudonim „Józef”.

(zob. k.s. 27, 28, 59)

Składając zeznania na temat swojej kontrrewolucyjnej działalności, WIDAŃSKI powiedział, że w rzeczywistości był on łącznikiem jednego z dowódców lwowskiego ośrodka organizacji powstańczej, kierującego poszczególnymi organizacjami powstańczymi w terenie – „Emila”. Na polecenie „Emila” w styczniu 1940 roku jeździł do m. Borysławia do dowódcy Okręgu Przemyskiego kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej CZECHOWSKIEGO, któremu przekazywał odpowiednie wytyczne „Emila” dotyczące nasilenia działań kontrrewolucyjnych, a mianowicie: przyjmowania do organizacji nowych osób, zakończenia formowania sztabu organizacji powstańczej itp.

в организацию, закончить формирование штаба повстанческой организации и другие.

(см. л.д. 21, 22, 59, 60)

22-го января 1940 года ВИДАВСКИЙ выехал в город Ровно, получив задание от „Эмиля” организовать в Ровно окружной штаб повстанческой организации. Выполняя полученное задание от „Эмиля” ВИДАВСКИЙ привлек к контрреволюционной деятельности, как коменданта повстанческого округа, ЯЗВИНСКОГО, принял от него присягу и вместе с ним подобрали кандидатуру КРЮГЕРА – заместителем коменданта повстанческого округа.

Кроме этого, ВИДАВСКИЙ совместно с ЯЗВИНСКИМ привлек в организацию еще несколько человек и от всех этих лиц принял присягу на верность делу организации.

(см. л.д. 23, 24, 60)

При выезде в г. г. Борислав и Ровно – ВИДАВСКИЙ привозил руководителям повстанческих округов ЧЕХОВСКОМУ и ЯЗВИНСКОМУ по 3000 рубл[ей] для использования их на нужды повстанческой организации.

(см. л.д. 20, 60)

В процессе дальнейшего следствия по делу ВИДАВСКИЙ от своих ранее данных показаний отказался, мотивируя тем, что данная организация, участником которой он являлся, готовила восстание не против советской власти, а против Германии на случай, если территория Западной Украины будет занята Германией.

(см. л.д. 61, 62)

На основании изложенного обвиняется:

ВИДАВСКИЙ Юзеф Андреевич рождения 1914 года, уроженец д. Янов, быв. Любельского воеводства (Германия), по национальности поляк, гр. СССР, б/п, образование среднее, в 1936–1937 г. г., а также в 1939 году в период немецко-польской войны, служил в быв. польской армии в чине подхорунжего, до ареста без определенных занятий, ^бпроживал в г. Львове по ул. Японской, № 8, не судим^б

в том, что

с декабря месяца 1939 года являлся участником контрреволюционной повстанческой организации, в которую был вовлечен одним из руководителей Львовского центра повстанческой организации КОВАЛЕМ, принял от него присягу на верность организации и получил псевдоним „Юзеф”.

(см. л.д. 27, 28, 59)

(zob. k.s. 21, 22, 59, 60)

22 stycznia 1940 roku WIDAWSKI wyjechał do miasta Równe z otrzymanym od „Emila” zadaniem zorganizowania w Równem sztabu okręgowej organizacji powstańczej. Wykonując polecenie „Emila”, WIDAWSKI wciągnął do kontrrewolucyjnej działalności – jako komendanta okręgu powstańczego JAŻWIŃSKIEGO, przyjął od niego przysięgę i razem z nim zaproponował KRÜGERA na zastępcę komendanta okręgu powstańczego.

Ponadto WIDAWSKI razem z JAŻWIŃSKIM wciągnął do organizacji jeszcze kilka osób, przyjmując od nich wszystkich przysięgę na wierność sprawom organizacji.

(zob. k.s. 23, 24, 60)

Podczas wyjazdów do Borysławia i Równego WIDAWSKI przekazał dowódcom okręgów powstańczych – CZECHOWSKIEMU i JAŻWIŃSKIEMU po 3000 rubli do wykorzystania na potrzeby organizacji.

(zob. k.s. 20, 60)

Podczas dalszego śledztwa w danej sprawie WIDAWSKI odwołał złożone przez siebie wcześniej zeznania, uzasadniając tę zmianę faktem, że organizacja, której był członkiem, przygotowywała powstanie nie przeciwko władzy sowieckiej tylko przeciwko Niemcom na wypadek, gdyby teren Zachodniej Ukrainy został zajęty przez Niemców.

(zob. k.s. 61, 62)

Na podstawie powyższego oskarża się:

WIDAWSKIEGO Józefa s. Andrzeja, urodzonego w 1914 roku we w[si] Janów w był[ym] województwie lubelskim (Niemcy), narodowości polskiej, ob[ywatela] ZSRS, b/p., wykształcenie średnie, który w l. 1936–1937 i w 1939 roku w okresie wojny niemiecko-polskiej służył w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu podchorążego, do czasu aresztowania bez stałego zajęcia, ^bzamieszkałego w m. Lwowie przy ul. Japońskiej nr 8, nie karanego^b

o to, że

od grudnia 1939 roku był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej, do której został wciągnięty przez należącego do dowództwa lwowskiego ośrodka organizacji powstańczej KOWAŁA, na którego ręce złożył przysięgę na wierność organizacji, po czym otrzymał pseudonim „Józef”.

(zob. k.s. 27, 28, 59)

Na bezpośrednie polecenie „Emila” w styczniu 1940 roku wyjechał do m. Równe w celu utworzenia tam okręgowej kontrrewolucyjnej organizacji. Na miejscu zwerbował do organizacji kilka osób, od których przyjął

По прямому указанию „Эмиля” в январе 1940 года выезжал в г. Ровно с целью создания окружной контрреволюционной организации, где привлек в организацию несколько человек и принял от них присягу на верность делу организации. Коменданту повстанческой организации привез 3000 рубл[ей] на нужды организации.

(см. л.д. 21, 22, 59, 60)

Кроме этого также выезжал в г. Борислав к руководителю окружной повстанческой организации ЧЕХОВСКОМУ, которому привозил указание с Львовского центра повстанческой организации по усилению контрреволюционной деятельности и получал сведения о проведенной работе.

(см. л.д. 23, 24, 60)

В предъявленном обвинении виновным себя признал, но на последующих допросах от своих показаний, ранне данных на допросах, отказался, мотивируя тем, что организация, участником которой он являлся, готовила восстание не против советской власти, а против Германии на случай, если территория Западной Украины отойдет к Германии.

(см. л.д. 61, 62)

На ряду с этим в принадлежности к контрреволюционной повстанческой организации – ВИДАВСКИЙ изобличается показаниями арестованных руководителей повстанческого округа в Бориславе: СТЕЦ Т. С. Я. (л.д. 44–46), ЧЕХОВСКОГО Э. С. (л.д. 47–51) и БУРЧИКА Е. М. (л.д. 52).

В соответствии со ст. 204 УПК УССР полагал-бы:

Следственное дело № 25253 по обвинению ВИДАВСКОГО Ю. А. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР, направить на заключение Обл. Прокурору по Дрогобычской области, для направления на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР.

Справка:

1. ВИДАВСКИЙ Ю. А. арестован 31-го марта 1940 года, содержится под стражей в тюрьме г. Дрогобыч.
2. Вещественных доказательств по делу нет.

Следователь следственной части УНКГБ по Д/О
Сержант государственной безопасности
(—) НАУМОВ

przysięgę na wierność sprawie organizacji. Komendantowi organizacji powstańczej przekazał 3000 rubl[i] na potrzeby organizacji.

(zob. k.s. 21, 22, 59, 60)

Ponadto wyjeżdżał też do m. Borysławia do dowódcy okręgowej organizacji powstańczej CZECHOWSKIEGO, któremu przekazywał od lwowskiego ośrodka organizacji powstańczej dyrektywy dotyczące nasilenia działalności kontrrewolucyjnej i od którego otrzymywał sprawozdania z przeprowadzonych działań.

(zob. k.s. 23, 24, 60)

Przyznał się do stawianych mu zarzutów, ale podczas ostatnich przesłuchań odwołał swoje zeznania składane na wcześniejszych przesłuchaniach, uzasadniając, że organizacja, której był członkiem, przygotowywała powstanie nie przeciwko władzy sowieckiej, tylko przeciwko Niemcom na wypadek, gdyby teren Zachodniej Ukrainy został włączony do Niemiec.

(zob. k.s. 61, 62)

Oprócz tego przynależność WIDAWSKIEGO do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej demaskują zeznania aresztowanych dowódców okręgu powstańczego w Borysławiu: STECA T. S. J. (k.s. 44–46), CZECHOWSKIEGO E. S. (k.s. 47–51) i BURCZYKA J. M. (k.s. 52).

Zgodnie z art. 204 KPK USRS proponowałbym:

Sprawę śledczą nr 25253 dotyczącą oskarżenia WIDAWSKIEGO J. A. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS przesłać do zaopiniowania prokuratorowi obw[odowemu] obwodu drohobyckiego, a następnie skierować w celu rozpatrzenia do Kolegium Specjalnego przy NKWD ZSRS.

Informacja:

1. WIDAWSKI J. A. został aresztowany 31 marca 1940 roku, przebywa w więzieniu m. Drohobycza.

2. Dowodów rzeczowych w sprawie brak.

Śledczy Jednostki Śledczej UNKGB D/O
Sierżant bezpieczeństwa państwowego
(—) NAUMOW

„Wyrażam zgodę”
Naczelnik Jednostki Śledczej UNKGB D/O
Starszy lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) KUPCZYK

„Согласен”
Начальник следственной части УНКГБ по Д/О
Старший лейтенант госбезопасности
(—) КУПЧИК

Составлено:
„ ” марта 1941 г. — г. Дрогобыч

*ДА СБУ (Львів), справа П-1844Д, арк. 64–66.
Оригінал, машинотис.*

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
^{б-б} Підкреслено від руки.

¹ Зачепа Іван Іванович (1900–1976), у вересні 1939 заступник начальника оперативно-чекістської групи № 3 (КОВО), в 1939–1941 начальник УНКВС-УНКДБ Дрогобицької області (генерал-майор – 1945).

Sporządzono:

„ ” marca 1941 r. – m. Drohobycz

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-1844D, k. 64–66.

Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Podkreślono odręcznie.

¹ Zaczepa Iwan Iwanowicz (1900–1976), we wrześniu 1939 zca naczelnika grupy operacyjno-czekistowskiej nr 3 (KOWO), w l. 1939–1941 naczelnik UNKWD-UNKGB obwodu drohobyckiego (gen. mjr – 1945).

ВІДДІЛЕННЯ У ЯНОВІЙ ДОЛИНІ

PLACÓWKA W JANOWEJ DOLINIE

23 березня 1940, Рівне. Постанова про арешт
М. Зарембського

„Утверждаю”
Начальник УНКВД по Ров-
в[енской] обл.
Капитан госбезопасности
(—) КРУТОВ¹
„^а-23^{-а}” марта 1940 года

Арест ^а-Зарембского^{-а}
санкционирую
^б-Зам. ^б Облпрокурор^б-^а^б
^в-(—)^{-в}
„^а-23^{-а}” марта 1940 года
г

Постановление
(на арест)

1940 года, марта м-ца „^а-23^{-а}” дня – гор. Ровно.

Я, зам. нач. ЭКО УНКВД по Ровенской области – ст. лейтенант госбезопасности – ЛОБАНОВ, рассмотрев материалы на гр-на ЗАРЕМБСКОГО Марьяна Андреевича², 1910 года рождения, уроженец гор. Кельцы той-же области (Германия), служащий, по профессии учитель, поляк,

Нашел:

Имеющимися материалами установлено, что ЗАРЕМБСКИЙ, проживая на нелегальном положении, вел активную контрреволюционную деятельность по созданию к-р повстанческого формирования в поселке Янова Долина Костопольского р-на, в чем изобличается показаниями арестованного участника названной к-р организации ВЕЖБОВСКОГО³.

На основании изложенного,

Постановил:

Гр-на ЗАРЕМБСКОГО арестовать и произвести обыск.

Зам. нач. ЭКО УНКВД по Ров[енской] обл.
Ст. лейтенант госбезопасности
(—) ЛОБАНОВ

„Согласен”
Начальник ЭКО УНКВД по Ров[енской] обл.

23 marca 1940, Równe. Postanowienie o aresztowaniu
Mariana Zarębskiego

„Zatwierdzam”
Naczelnik UNKWD obw[odu] rów-
w[ieńskiego]
Kapitan Bezpieczeństwa Pań-
stw[owego]
(—) KRUTOW¹
„^a23^a” marca 1940 roku

Aresztowanie ^aZarębskiego^{-a}
sankcjonuję
^bZast.^{-b} Prokurator^{b-a} Obw.
^c(—)^{-c}
„^a23^a” marca 1940 roku
_d

Postanowienie
(o aresztowaniu)

Dnia „^a23^a” m[iesią]ca marca 1940 roku – mias[to] Równe.

Ja, zast[ępc]a nacz[elnika] EKO UNKWD obwodu rówieńskiego – st. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] – ŁOBANOW, po rozpatrzeniu materiałów dotyczących ob[ywate]ła ZARĘBSKIEGO Mariana² s. Andrzeja, urodzonego w 1910 roku w mieś[cie] Kielce w obwodzie kieleckim (Niemcy), urzędnika, z zawodu nauczyciela, Polaka,

Stwierdziłem:

Na podstawie materiałów ustalono, że ZARĘBSKI w konspiracji prowadził aktywną kóntrewolucyjną działalność zmierzającą do utworzenia w osadzie Janowa Dolina w r[e]jone kostopolskim k-r ugrupowania powstańczego. Obciążają go, demaskujące te działania, zeznania aresztowanego członka wspomnianej k-r organizacji WIERZBOWSKIEGO³.

Biorąc powyższe pod uwagę,

Postanowiłem:

Ob[ywate]ła ZARĘBSKIEGO aresztować i przeprowadzić [u niego] rewizję.

Zast[ępc]a nacz[elnika] EKO UNKWD obw[odu] rów[ieńskiego]
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) ŁOBANOW

„Wyrażam zgodę”
Nacz[elnik] EKO UNKWD obw[odu] rów[ieńskiego]

ДА СБУ (Рівне), справа П-10448, арк. 2.
Оригінал, машинопис.

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
- ^{б-б} Дописано від руки.
- ^{в-в} Нерозбірливий підпис.
- ^г Кругла печатка з нерозбірливим написом.

¹ Крутов Роман Васильович (1903–1987), у вересні 1939 заступник начальника оперативно-чекістської групи № 1 (КОВО), пізніше – до грудня 1939, начальник УНКВС Волинської області, потім начальник УНКВС Рівненської області, в 1941 начальник 2-го Управління НКДБ УРСР, взятий у полон німцями. Після втечі в 1942 заступник народного комісара внутрішніх справ УРСР (полковник держбезпеки – 1943).

² Зарембський Мар'ян, псевдо „Марися”, підхорунжий. Заарештований органами НКВС 23 березня 1940, засуджений Рівненським обласним судом 11–12 липня 1940 до 10 років ВТТ, звільнений 28 серпня 1941.

³ Вежбовський Богдан (1911 р. н.), комендант пожежної охорони в Янівській Долині. Заарештований органами НКВС 21 березня 1940, засуджений Рівненським обласним судом 11–12 липня 1940 до 10 років ВТТ, звільнений 29 серпня 1941.

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, k. 2.
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Dopisano odręcznie.
- c- -c Nieczytelny podpis.
- d Okrągła pieczęć z nieczytelnym napisem.

¹ Krutow Roman Wasiljewicz (1903–1987), we wrześniu 1939 zca naczelnika grupy operacyjno-czekistowskiej nr 1 (KOWO), następnie do grudnia 1939 naczelnik UNKWD obwodu wołyńskiego, potem naczelnik UNKWD obwodu rówieńskiego, w 1941 naczelnik 2 Zarządu NKGB USRS, wzięty do niewoli przez Niemców. Po ucieczce, w 1942 zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS (płk bezp. państw. – 1943).

² Zarębski Marian, ps. „Marysia”, pchor. Aresztowany przez NKWD 23 marca 1940, sądzony przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 11–12 lipca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 28 sierpnia 1941.

³ Wierzbowski Bogdan (ur. 1911), kmdt straży pożarnej w Janowej Dolinie. Aresztowany przez NKWD 21 marca 1940, sądzony przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 11–12 lipca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 29 sierpnia 1941.

28 березня 1940, Рівне. Протокол допиту М. Зарембського

Протокол допроса
обвиняемого: Зарембский Марьян Андреевич,
1910 года рожд., уроженец г. Кельцы (Германия)
28 марта 1940 года

Вопрос: Следствию известно, что Вы являетесь организатором контрреволюционной повстанческой организации с. Янова Долина. Расскажите, когда была организована эта к-р повстанческая организация и кто давал Вам указания для руководства.

Ответ: Организатором контрреволюционной повстанческой организации с. Янова Долина я не был и о такой никаких сведений не имею.

Вопрос: Какие указания давал Вам Вежбовский, когда Вас арестовали и Вы были вместе с ним?

Ответ: С момента ареста я сидел отдельно от Вежбовского и вместе с ним не был, когда нас арестовали.

Вопрос: Еще раз предупреждаю, что следствие располагает данными о Вашем активном участии в к-р повстанческой организации. Говорите правду.

Ответ: Рассказываю следствию правду, что никакого участия в к-р повстанческой организации я не принимал и о такой организации мне неизвестно.

Вопрос: Имеются данные, что Вы имеете оружие, где оно находится в данный момент?

Ответ: Никакого оружия я никогда не имел и не имею.

Вопрос: Что Вам известно по существу вопроса о наличии к-р повстанческой организации с. Янова Долина?

Ответ: О организации, названной мне (к-р повстанческая), существовавшей в с. Янова Долина, мне ничего неизвестно.

С моих слов записано верно и мне прочитано, в чем и расписываюсь.
(—) М. Зарембский

Допросил:

Оперуполномоченный ЭКО УНКВД

(—) Педченко

28/III-40 года.

ДА СБУ (Рівне), справа П-10448, арк. 61-61а.

Оригінал, рукопис.

Після кожної відповіді стоїть підпис М. Зарембського.

28 marca 1940, Równe. Protokół przesłuchania Mariana Zarębskiego

Protokół przesłuchania
oskarżonego Zarębskiego Mariana s. Andrzeja,
urodzonego w 1910 roku w m. Kielce (Niemcy)

28 marca 1940 roku

Pytanie: Śledztwu wiadomo, że jesteście organizatorem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej we w[si] Janowa Dolina. Powiedzcie, kiedy została utworzona ta k-r organizacja powstańcza i kto dawał wam wytyczne do kierowania nią.

Odpowiedź: Organizatorem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej we w[si] Janowa Dolina nie byłem i nic na jej temat nie wiem.

Pytanie: Jakie wytyczne dawał wam Wierzbowski podczas waszego aresztowania, kiedy byliście razem?

Odpowiedź: Od chwili, kiedy zostałem aresztowany, nie siedziałem razem z Wierzbowskim, nie byłem też razem z nim podczas aresztowania.

Pytanie: Jeszcze raz uprzedzam, że śledztwo ma informacje o tym, że byliście aktywnym członkiem k-r organizacji powstańczej. Mówcie prawdę.

Odpowiedź: Mówię śledztwu prawdę, nie byłem członkiem żadnej k-r organizacji powstańczej i nic nie wiem na jej temat.

Pytanie: Dysponujemy informacjami o tym, że macie broń, gdzie ona jest w tej chwili?

Odpowiedź: Żadnej broni nigdy nie miałem i nie mam.

Pytanie: Co wiecie na temat istnienia we w[si] Janowa Dolina k-r organizacji powstańczej?

Odpowiedź: Na temat organizacji, o której jest mowa (k-r powstańczej), działającej we w[si] Janowa Dolina, nic nie wiem.

Zapisano na podstawie moich słów wiernie i przeczytano mi, co potwierdzam podpisem.

(—) M. Zarębski

Przesłuchał:

Oficer oper[acyjny] EKO UNKWD

(—) Piedczenko

28/III-40 roku

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, k. 61-61a.

Oryginał, rękopis.

Po każdej odpowiedzi podpis M. Zarębskiego.

29 березня 1940, Рівне. Протокол допиту М. Зарембського

Протокол допроса
 обвиняемого: Зарембский Марьян Андреевич,
 1910 года рождения, уроженец г. Кельцы (Германия),
 проживал с. Янова Долина Костопольского р-на Ровенской области
 29 марта 1940 года

Вопрос: Следствие располагает данными, что Вы являетесь организатором контрреволюционной повстанческой организации, существовавшей в с. Янова Долина. Расскажите, когда была организована к-р повстанческая организация и кто дал указания для организации таковой. Признаете в этом себя виновным?

Ответ: Организатором к-р повстанческой организации в с. Янова Долина был именно я – Зарембский Марьян Андреевич.

Задание по организации этой к-р повстанческой организации я получил из центра этой организации, который находился в г. Львове по ул. Линдего, № 1. Название эта организация имеет „Объединение организаций освобождения отечества”¹.

Вопрос: Расскажите следствию подробно, как Вас вовлекли в эту организацию и при каких обстоятельствах.

Ответ: В октябре месяце я ушел с фронта и приехал в с. Янова Долина. В первых числах ноября я уехал в г. Львов для лечения левого уха, причем я знал, что в г. Львове по улице Линдего, № 1, проживает Заяц Карл, бывший мой знакомый по Костополю.

Когда я зашел на квартиру Заяц Карла, так он был дома сам.

В разговоре с Заяц Карлом я – Зарембский – рассказал ему, что очень плохо живу и мне к этому долго не принимали на работу как поляка-подхорунжего. Тогда Заяц Карл сказал, что Германия вместе с Красной Армией разбили польское государство, но это еще не конец, нам поможет Англия и Франция разбить Германию, а советская власть возвратит занятую территорию добровольно. Я на это согласился, так как слышал много таких разговоров от многих лиц.

После всех наших разговоров с ним (Зарембский и Заяц) он, Заяц, сказал мне, что у нас во Львове есть организация и назвал ее имя „Объединение организаций освобождения отечества”.

Эта организация, как он сказал, ставила своей целью объединить всех поляков-патриотов, поставив перед ними задачу борьбы

29 marca 1940, Równe. Protokół przesłuchania Mariana Zarębskiego

Protokół przesłuchania
oskarżonego Zarębskiego Mariana s. Andrzeja,
urodzonego w 1910 roku w m. Kielce (Niemcy)
zamieszkałego we w[si] Janowa Dolina w r[ejo]nie kostopolskim
obwodu rówieńskiego

29 marca 1940 roku

Pytanie: Śledztwo dysponuje informacjami o tym, że jesteście organizatorem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej działającej we w[si] Janowa Dolina. Powiedzcie, kiedy została utworzona ta k-r organizacja powstańcza i kto dał wam polecenie zorganizowania takowej. Przyznajecie się do winy?

Odpowiedź: Organizatorem k-r organizacji powstańczej we w[si] Janowa Dolina byłem rzeczywiście ja – Zarębski Marian s. Andrzeja.

Polecenie zorganizowania k-r organizacji powstańczej otrzymałem z centrum tej organizacji; mającego siedzibę w m. Lwowie przy ul. Lindego nr 1. Organizacja nosi nazwę „Zjednoczenie Organizacji Wyzwolenia Ojczyzny”¹.

Pytanie: Opowiedzcie śledztwu szczegółowo, w jaki sposób i w jakich okolicznościach zostaliście wciągnięci do tej organizacji.

Odpowiedź: W październiku wróciłem z frontu do w[si] Janowa Dolina, a w pierwszych dniach listopada wyjechałem do m. Lwowa na leczenie lewego ucha. Wiedziałem przy tym, że w m. Lwowie przy ul. Lindego nr 1 mieszka Zajac Karol, mój stary znajomy z Kostopola.

Kiedy zaszedłem do mieszkania Zajaca Karola, był on sam.

Podczas rozmowy z Zajacem Karolem, ja – Zarębski – opowiedziałem mu, że bardzo ciężko mi się żyje, a na dodatek jako Polaka [i] podchorążego nie chcą mnie przyjąć do pracy. Zajac Karol powiedział wtedy, że Niemcy razem z Armią Czerwoną rozbili państwo polskie, ale to jeszcze nie koniec, Anglia i Francja pomogą nam pokonać Niemcy, a władza sowiecka dobrowolnie odda zajęte tereny. Przytaknąłem, bo słyszałem wiele takich opinii od wielu osób.

Po wszystkich naszych rozmowach (Zarębskiego z Zajacem) Zajac powiedział mi, że we Lwowie istnieje organizacja, podał mi też jej nazwę – „Zjednoczenie Organizacji Wyzwolenia Ojczyzny”.

Organizacja ta, z tego co mi powiedział, stawiała sobie za cel zjednoczenie wszystkich Polaków-patriotów wokół zadania prowadzenia walki

с Германией, так как война еще не окончена с Германией и Советский Союз будет воевать с Германией.

Дальше Заяц предложил мне вступить в эту организацию, на что я согласился.

Получив задание от Заяц о создании к-р повстанческой организации в с. Янова Долина, я сразу уехал в с. Янова Долина для создания таковой.

По приезду в с. Янова Долина – это было в ноябре 1939 года, я встретил Вежбовского, которого завел к себе на квартиру, где начал вести разговор о моей поездке в г. Львов, о встрече с Заяц Карлом.

Когда я рассказал Вежбовскому о задачах организации, он согласился быть членом и вести подготовку для создания таковой.

Тогда я дал установку Вежбовскому подбирать более надежных лиц для актива этой создающейся организации с тем расчетом, чтобы в дальнейшем эти лица подбирали себе по 5 человек и в нужную минуту могли их собрать для восстания, на этом разговор с Вежбовским был окончен. Тут же Вежбовский сказал, что у него такие люди есть, что можно доверить [им] эту работу.

Вопрос: Как Вы проводили вербовку в к-р организацию и какие ставили перед ними задачи?

Ответ: Я лично занимался подбором людей в к-р повстанческую организацию путем вызова таковых к себе на квартиру. Таким путем я завербовал за ноябрь месяц 4 человека:

1. Скуратовский² – начальник станции карьера Янова Долина;
2. Диконский – работает на эстакаде карьера Янова Долина;
3. Батор Ян³ – чернорабочий карьера;
4. Сальва⁴ – чернорабочий карьера.

После вербовки таковых лиц я созвал всех к себе на квартиру (ноябрь) и поставил перед ними задачу борьбы с советской властью и Германией, так как нам весной поможет Англия и Франция, а для этого нужно быть всегда готовым к восстанию, а для этого нужны люди и оружие.

В подборе людей я сказал им, что каждый з них должен себе подобрать по пять человек. На этом совещание было окончено.

В разговоре с Вежбовским я узнал, что он имеет двоих лиц:

1. Качановский Ян,
2. Сеньский⁵.

На мой вопрос Вежбовскому, почему они не были на совещании, он ответил, что Качановский имеет свою организацию, но кто туда входит, он не назвал.

Вопрос: Сколько раз Вы ездили в г. Львов к Заяц Карлу?

z Niemcami, bo wojna z Niemcami jeszcze się nie zakończyła i Związek Sowiecki jeszcze będzie walczyć z Niemcami.

Potem Zając zaproponował mi wstąpienie do tej organizacji, na co zgodziłem się.

Otrzymałem od Zająca zadanie utworzenia k-r organizacji powstańczej we w[si] Janowa Dolina, od razu też wyjechałem do w[si] Janowa Dolina, aby rozpocząć jej organizowanie.

Po powrocie do w[si] Janowa Dolina – było to w listopadzie 1939 roku – spotkałem Wierzbowskiego, którego zaprosiłem do swojego mieszkania i podczas rozmowy opowiedziałem mu o moim wyjeździe do m. Lwowa i o spotkaniu z Zającem Karolem.

Kiedy powiedziałem Wierzbowskiemu o zadaniach organizacji, ten zgodził się zostać jej członkiem i zacząć przygotowania do jej utworzenia [w Janowej Dolinie].

Wydałem wtedy Wierzbowskiemu polecenie wyszukiwania ludzi godnych zaufania do kadry tworzonej organizacji, liczyliśmy, że każdy z nich dobierze sobie 5 kolejnych ludzi, których we właściwym momencie będzie można zebrać, aby [wszczać] powstanie. Na tym zakończyłem rozmowę z Wierzbowskim. Wierzbowski powiedział wtedy, że ma ludzi, którym mógłby powierzyć to zadanie.

Pytanie: Jak prowadziliście werbunek do k-r organizacji i jakie zadania dawaliście [zwerbowanym]?

Odpowiedź: Osobiście zajmowałem się wyszukiwaniem ludzi do k-r organizacji powstańczej, zapraszając ich do swojego mieszkania. W ten sposób w listopadzie zwerbowałem 4 osoby:

1. Skuratowski² – naczelnik stacji w kamieniołomie w Janowej Dolinie;
2. Dikoński – pracuje na rampie w kamieniołomie w Janowej Dolinie;
3. Bator Jan³ – robotnik w kamieniołomie;
4. Salwa⁴ – robotnik w kamieniołomie.

Po zwerbowaniu tych osób zwołałem wszystkich w swoim mieszkaniu (listopad) i przedstawiłem im ideę walki z władzą sowiecką i Niemcami: jako że wiosną pomoże nam Anglia i Francja, musimy być w stałej gotowości do powstania, a do tego potrzebni są ludzie i broń.

Jeśli chodzi o dobór ludzi, powiedziałem im, że każdy z nich powinien dobrać sobie po pięć osób. Na tym zakończyliśmy naradę.

Podczas rozmowy z Wierzbowskim dowiedziałem się, że ma on dwóch ludzi:

1. Kaczanowski Jan,
2. Sieński⁵.

Ответ: Первый раз я был в ноябре, потом в декабре, январе, феврале и марте.

Вопрос: Для чего Вы ездили каждый месяц?

Ответ: Возил сообщения о наличии членов организации и проделанной работе в к-р повстанческой организации.

В феврале м-це Заяц познакомил меня с неизвестным, который назвался Эмилем⁶.

С моих слов записано верно и мне прочитано.

(—) М. Зарембский

Допрос прервано 29 марта, 17³⁰.

Допросил:

Оперуполномоченный ЭКО УНКВД

(—) Педченко

ДА СБУ (Рівне), справа П-10448, арк. 62–63а.

Оригінал, рукопис.

Кожен аркуш протоколу підписаний М. Зарембським.

Примітки

¹ Можливо – Об'єднання оборонців свободи батьківщини – національно-визвольна організація, яка постала, вірогідно, внаслідок відокремлення від ПОВВ, діяла у Львові в період листопада–грудня 1939.

² Ймовірно, Корнатовський Адам (1902 р. н.), заарештований 5 квітня 1940; див. документ 15, с. 192.

³ Батор Ян (1921 р. н.), заарештований 5 квітня 1940; див. документ 15, с. 192.

⁴ Сальва Мар'ян (1919 р. н.), заарештований 5 квітня 1940; див. документ 15, с. 192.

⁵ Сенський Станіслав (1906 р. н.), заарештований 22 березня 1940; див. док. 15 на стор. 192.

⁶ Див. примітку 3 до документу 9, с. 144.

Na moje pytanie postawione Wierzbowskiemu, dlaczego nie byli oni na naradzie, odpowiedział, że Kaczanowski ma własną organizację, ale kto do niej należy, nie podał.

Pytanie: Ile razy jeździliście do m. Lwowa do Zająca Karola?

Odpowiedź: Pierwszy raz byłem tam w listopadzie, potem w grudniu, styczniu, lutym i w marcu.

Pytanie: Po co jeździliście tam co miesiąc?

Odpowiedź: Wozilem meldunki o stanie liczebnym organizacji i działaniach przeprowadzonych w k-r organizacji powstańczej.

W lutym Zajac poznał mnie z nieznanym, który przedstawił się jako Emil⁶.

Zapisano na podstawie moich słów wiernie i przeczytano mi.

(—) M. Zarębski

Przesłuchanie przerwano 29 marca, 17³⁰.

Przesłuchał:

Oficer oper[acyjny] EKO UNKWD

(—) Piedczenko

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, k. 62–63a.

Oryginał, rękopis.

Każda karta protokołu podpisana przez M. Zarębskiego.

Przypisy

¹ Być może Związek Obrońców Wolności Ojczyzny – organizacja niepodległościowa powstała prawdopodobnie w wyniku odłączenia od POWW, działała we Lwowie w okresie listopad–grudzień 1939.

² Zapewne Kornatowski Adam (ur. 1902), aresztowany 5 kwietnia 1940; por. dokument 15, s. 193.

³ Bator Jan (ur. 1921), aresztowany 5 kwietnia 1940; por. dokument 15, s. 193.

⁴ Salwa Marian (ur. 1919), aresztowany 5 kwietnia 1940; por. dokument 15, s. 193.

⁵ Sieński Stanisław (ur. 1906), aresztowany 22 marca 1940; por. dokument 15, s. 193.

⁶ Zob. przypis 3 do dokumentu 9, s. 145.

**14 червня 1940, Рівне. Довідка про направлення слідчої справи
М. Сальви та 8 інших осіб до НКВС СРСР й етапування
заарештованих до Києва**

Начальнику ЭКО УНКВД по Ровенской обл.
Ст. лейтенанту госбезопасности
Тов. КОТЯГИНУ
Здесь

Согласно Вашего запроса от 14/VI-40 г. сообщаем, что следственные дела по обвинению:

1. САЛЬВА Марьяна Яновича
2. КОРНАТОВСКОГО Адама Валентиновича
3. КОЗЛОВСКОГО Виталия Викентьевича¹
4. КАЛИНОВСКОГО Станислава Карловича²
5. ДОМБРОВСКОГО Альфреда Игнатьевича³
6. КУКЛЯ Антона Андреевича⁴
7. СЕНЬСКОГО Станислава Фелициановича
8. НИКЛЕВИЧА Михаила Казимировича⁵
9. БАТОРА Ивана Юзефовича

12/V-40 г. направлены по подсудности в НКВД СССР, все выше указанные заключенные – 31/V-40 г. этапированы для дальнейшего содержания под стражей в тюрьму гор. Киев.

Начальник 1 спец. отд. УНКВД по РО
Лейтенант госбезопасности
(—) РЕЗНИЦКИЙ

Ст. оперуполномоченный
Сержант госбезопасности
(—) БАШЕНКО

№-211/VI-40
14/VI-40 г.
г. Ровно

*ДА СБУ (Рівне), справа П-10448, арк. 265.
Оригінал, машинотис.*

**14 czerwca 1940, Równe. Informacja o przesłaniu akt
Mariana Salwy i 8 innych osób do NKWD ZSRS
i przekazaniu więźniów do Kijowa**

Naczelnik EKO UNKWD obw[odu] rówieńskiego
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
Tow. KOTRIAGIN
W miejscu

W odpowiedzi na wasze zapytanie z dnia 14/VI-40 r. informujemy, że akta spraw śledczych dotyczących oskarżenia:

1. SALWY Mariana s. Jana
2. KORNATOWSKIEGO Adama s. Walentego
3. KOZŁOWSKIEGO Witalisa¹ s. Wincentego
4. KALINOWSKIEGO Stanisława² s. Karola
5. DĄBROWSKIEGO Alfreda³ s. Ignacego
6. KUKLI Antoniego⁴ s. Andrzeja
7. SIENSKIEGO Stanisława s. Felicjana
8. NIKLEWICZA Michała⁵ s. Kazimierza
9. BATORA Jana s. Józefa

12/V-40 r. zostały przesłane zgodnie z właściwością do NKWD ZSRS, a wszyscy wyżej wymienieni więźniowie 31/V-40 r. przekazani w celu dalszego trzymania pod strażą do więzienia mias[ta] Kijowa.

Naczelnik 1 Oddz[iału] Spec[jalnego] UNKWD RO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) RIEZNICKIJ

St. oficer oper[acyjny]
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BASZENKO

Nr-211/VI-40
14/VI-40 r.
m. Równe

*PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, k. 265.
Oryginał, maszynopis.*

Примітки

- ¹ Козловський Віталіс або Вітольд (1921 р. н.), заарештований 5 квітня 1940.
- ² Каліновський Станіслав (1897 р. н.), заарештований 8 квітня 1940.
- ³ Домбровський Альфред (1905 р. н.), заарештований 28 квітня 1940.
- ⁴ Кукля Антоні (1900 р. н.), заарештований 22 березня 1940.
- ⁵ Ніклевич Міхал (1905 р. н.), заарештований напередодні 23 березня 1940.

Przypisy

- ¹ Kozłowski Witalis lub Witold (ur. 1921), aresztowany 5 kwietnia 1940.
- ² Kalinowski Stanisław (ur. 1897), aresztowany 8 kwietnia 1940.
- ³ Dąbrowski Alfred (ur. 1905), aresztowany 28 kwietnia 1940.
- ⁴ Kukła Antoni (ur. 1900), aresztowany 22 marca 1940.
- ⁵ Niklewicz Michał (ur. 1905), aresztowany przed 23 marca 1940.

18 червня 1940, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно
М. Зарембського та 8 інших осіб

„Утверждаю”

Зам. нач. УНКВД по Ров[енской] области

Ст. лейтенант госбезопасности

(—) МАСТИЦКИЙ

„^а-18^а” июня 1940 года

Обвинительное заключение

по след. делу № 21265 по обвинению:

1. ЗАРЕМБСКОГО Марьяна Андреевича
2. ВЕЖБОВСКОГО Богдана Францевича
3. ВАРЫХА Генриха Антоновича¹
4. БАТОРА Стефана Юзефовича²
5. КШИЦИК Станислава Людвиговича³
6. МАКУЛЬСКОГО Иосифа Болеславовича⁴
7. ЗАВОДЗЯК Ивана Иосифовича⁵
- ^б-8. КШИЦИК Юзефа Людвиговича^{6-б}
9. ТЫМЧУКА Вацлава Ивановича⁷

в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В феврале–марте месяце 1940 года, ЭКО УНКВД по Ровенской области были получены материалы, свидетельствовавшие о том, что учитель начальной школы поселка Янова Долина Костопольского р-на ЗАРЕМБСКИЙ создал в поселке Янова Долина антисоветскую повстанческую организацию.

На основе этих материалов в марте–апреле месяце 1940 года были арестованы и привлечены в качестве обвиняемых: ЗАРЕМБСКИЙ М. А., ВЕЖБОВСКИЙ Б. Ф., ВАРЫХА Г. А., БАТОР С. Ю., КШИЦИК С. Л., МАКУЛЬСКИЙ, ЗАВОДЗЯК, ТЫМЧУК и другие.

Произведенным по делу расследованием установлено, что ЗАРЕМБСКИЙ, будучи враждебно настроен по отношению [к] Советской власти, в период октября–декабря м-цев 1939 года проводил среди населения поселка Янова Долина антисоветскую пропаганду, имея цель объединить вокруг себя малоустойчивые элементы из числа приверженцев бывшего польского правительства и создать антисоветские

18 czerwca 1940, Równe. Wniosek oskarżający Mariana Zarębskiego
i 8 innych osób

„Zatwierdzam”

Zast[ępc]a nacz[elnika] UNKWD obwodu rów[ieńskiego]

St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) MASTICKIJ

„18” czerwca 1940 roku

Wniosek oskarżający

do sprawy śled[czej] nr 21265 dotyczącej oskarżenia:

1. ZARĘBSKIEGO Mariana s. Andrzeja
2. WIERZBOWSKIEGO Bogdana s. Franciszka
3. WARYCHY Henryka¹ s. Antoniego
4. BATORA Stefana² s. Józefa
5. KSZYSZCZYKA Stanisława³ s. Ludwika
6. MAKULSKIEGO Józefa⁴ s. Bolesława
7. ZAWODZIAKA Jana⁵ s. Józefa
- ^b 8. KSZYSZCZYKA Józefa⁶ s. Ludwika^b
9. TYMCZUKA Waława⁷ s. Jana

o przestępstwo przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

W lutym i marcu 1940 roku EKO UNKWD obwodu rówieńskiego uzyskało materiały świadczące o tym, iż nauczyciel szkoły powszechnej w osadzie Janowa Dolina w r[ejo]nie kostopolskim – ZARĘBSKI – utworzył w osadzie Janowa Dolina antysowiecką organizację powstańczą.

Na podstawie tych materiałów w marcu i kwietniu 1940 roku przeprowadzono aresztowanie i postawiono w stan oskarżenia: ZARĘBSKIEGO M. A., WIERZBOWSKIEGO B. F., WARYCHĘ H. A., BATORA S. J., KSZYSZCZYKA S. L., MAKULSKIEGO, ZAWODZIAKA, TYMCZUKA i innych.

Podczas śledztwa przeprowadzonego w tej sprawie ustalono, że ZARĘBSKI, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, w okresie od października do grudnia 1939 roku uprawiał propagandę antysowiecką wśród mieszkańców osady Janowa Dolina, chcąc skupić wokół siebie niezdecydowany element spośród stronników byłego rządu polskiego i utworzyć antysowieckie kadry, tak by móc wszcząć zbrojne powstanie skierowane przeciwko władzy sowieckiej (k.s. 65).

кадры для поднятия вооруженного восстания против советской власти (л.д. 65).

Общаясь с рядом антисоветски настроенных лиц, в ноябре 1939 года ЗАРЕМБСКИЙ привлек в антисоветскую группу братьев БАТОР Яна и Стефана, САЛЬВУ Марьяна, КОЗЛОВСКОГО Виталия и предложил им заложить в поселке Янова Долина молодежную антисоветскую повстанческую организацию по принципу пятерок (л.д. 65–66, 172–193, 194–197, 198–200).

В том же ноябре м-це 1939 года ЗАРЕМБСКИЙ привлек в антисоветскую группу бывшего нач. жел. дор. станции КОРНАТОВСКОГО Адама, предложив ему создать на транспорте антисоветскую вредительскую группу и возглавить ее (л.д. 66, 201).

Выполняя задания ЗАРЕМБСКОГО – БАТОР Ян, КОЗЛОВСКИЙ и БАТОР Стефан привлекли в молодежную антисоветскую повстанческую группу КШИЩИКА Станислава, КШИЩИКА Юзефа, МАКУЛЬСКОГО Иосифа, ЗАВОДЗЯКА Яна, ТЫМЧУКА Вацлава и других (л.д. 66–67, 177, 132–140, 141–144, 145, 223–224, 225, 226–227, 150, 181–156, 157–160–165, 175–193, 194–197, 198–200, 219–220, 221–222).

Одновременно КОРНАТОВСКИЙ, выполняя те же задания ЗАРЕМБСКОГО, привлек в антисоветскую группу ВАРЫХА Генриха и других (л.д. 201–203, 127–129).

Стремясь к созданию крупной антисоветской повстанческой организации, в ноябре м-це 1939 года ЗАРЕМБСКИЙ, будучи в г. Львове, связался с участниками созданного в г. Львове к-р повстанческого центра ЗАЯЦ и другими, от которых принял задание создать в Костопольском районе к-р повстанческую организацию и готовить ее к вооруженному восстанию против советской власти (л.д. 68–72).

В этих целях в начале декабря 1939 года ЗАРЕМБСКИЙ привлек в созданную им антисоветскую организацию нач. пожарной команды каменного карьера Яновой Долины ВЕЖБОВСКОГО, [и] сообщив ему о целях и задачах создаваемой им организации, назначил ВЕЖБОВСКОГО своим заместителем, предложил ему связаться с руководителями пятерок и вместе с ними розыскивать оружие для организации и готовить ее к вооруженному восстанию против советской власти (л.д. 97–103, 67, 77–78, 82–83, 97–103).

Выполняя задание ЗАРЕМБСКОГО, 6 и 7 января 1940 года ВЕЖБОВСКИЙ в своей квартире провел с руководителями пятерок нелегальное сборище, на котором выработали формы и методы борьбы с советской властью (л.д. 99–102, 166–167–168–169).

W listopadzie 1939 roku, kontaktując się z wieloma nastawionymi antysowiecko osobami, ZARĘBSKI wciągnął do antysowieckiej grupy: braci BATORÓW – Jana i Stefana, SALWĘ Mariana oraz KOZŁOWSKIEGO Witalisa, którym zlecił założenie w osadzie Janowa Dolina młodzieżowej antysowieckiej organizacji powstańczej działającej na zasadzie piątek (k.s. 65–66, 172–193, 194–197, 198–200).

W tym samym m[iesią]cu – tj. listopadzie 1939 roku – ZARĘBSKI wciągnął do grupy antysowieckiej byłego nacz[elnika] stacji kolejowej KORNATOWSKIEGO Adama, zlecając mu utworzenie antysowieckiej grupy dywersyjnej działającej przy kolei i objęcie jej kierownictwa (k.s. 66, 201).

Wykonując zadania ZARĘBSKIEGO, BATOR Jan, KOZŁOWSKI i BATOR Stefan wciągnęli do młodzieżowej antysowieckiej grupy powstańczej KSZYSZCZYKA Stanisława, KSZYSZCZYKA Józefa, MAKULSKIEGO Józefa, ZAWODZIAKA Jana, TYMCZUKA Wacława i innych (k.s. 66–67, 177, 132–140, 141–144, 145, 223–224, 225, 226–227, 150, 181–156, 157–160–165, 175–193, 194–197, 198–200, 219–220, 221–222).

W tym samym czasie KORNATOWSKI, również na polecenie ZARĘBSKIEGO, wciągnął do antysowieckiej grupy WARYCHĘ Henryka i innych (k.s. 201–203, 127–129).

Dążąc do utworzenia silnej antysowieckiej organizacji powstańczej ZARĘBSKI, będąc w listopadzie 1939 roku w m. Lwowie, skontaktował się z członkami zorganizowanego w m. Lwowie k-r centrum powstańczego – ZAJĄCEM i innymi, od których otrzymał polecenie utworzenia w rejonie kostopolskim k-r organizacji powstańczej i przygotowania jej do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej (k.s. 68–72).

W tym celu na początku grudnia 1939 roku ZARĘBSKI zwerbował do tworzonej przez siebie antysowieckiej organizacji komendanta straży pożarnej kamieniółomu w Janowej Dolinie – WIERZBOWSKIEGO. Informując go o celach i zadaniach tworzonej przez siebie organizacji, wyznaczył go swoim zastępcą oraz kazał mu skontaktować się z dowódcami piątek i razem z nimi szukać broni dla organizacji w celu przygotowania jej do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej (k.s. 97–103, 67, 77–78, 82–83, 97–103).

Wykonując zadanie ZARĘBSKIEGO, WIERZBOWSKI 6 i 7 stycznia 1940 roku zwołał w swoim mieszkaniu nielegalne zebrania dowódców piątek, na których wypracowano formy i metody walki z władzą sowiecką (k.s. 99–102, 166–167–168–169).

Na polecenie WIERZBOWSKIEGO w okresie od stycznia do marca 1940 roku wszyscy członkowie organizacji powstańczej prowadzili

По заданию ВЕЖБОВСКОГО в период января–марта месяца 1940 года, все участники повстанческой организации вели активную анти-советскую агитацию будирующую неустойчивые элементы к вооруженному восстанию против советской власти, обрабатывали и вовлекали новых участников организации, разыскивали места хранения оружия для организации (л.д. 77–78, 82–83, 190–195, 197, 198).

Допрошенные по делу обвиняемые: ЗАРЕМБСКИЙ, ВЕЖБОВСКИЙ, ВАРЫХА, БАТОР С., КШИЩИК С., МАКУЛЬСКИЙ, ЗАВОДЗЯК, КШИЩИК Ю. и ТЫМЧУК виновными себя в предъявленном им обвинении полностью признали и изобличаются показаниями обвиняемых КОЗЛОВСКОГО, БАТОРА Ивана, КОРНАТОВСКОГО, СЕНЬСКОГО, КУКЛЯ, КАЛИНОВСКОГО, ДОМБРОВСКОГО и очными ставками обвиняемых (л.д. 64–76, 77–123, 124–129, 130–140, 141–144, 145–150, 151–156, 157–160, 161–165, 166–167, 168–169, 170–193).

На основании изложенного обвиняются:

1. ЗАРЕМБСКИЙ Марьян Андреевич, 1910 года рождения, уроженец м. Кельце Келецкого р-на той-же области, из рабочих, служащий, по национальности поляк, образование среднее, подхорунжий б/польской армии, до ареста работал учителем школы с. Янова Долина, проживал там же

в том, что за период октябрь–декабрь м-цы 1939 г. создал и возглавил контрреволюционную повстанческую организацию в поселке Янова Долина Костопольского района.

Руководил распространением антисоветской агитации, будирующей население к вооруженному восстанию против советской власти. Изыскивал оружие для нужд организации, лично привлек в организацию 13 человек.

2. ВЕЖБОВСКИЙ Богдан Францевич, 1911 года рождения, урож. с. Острожец того-же района Ровенской области, поляк, сын рабочего-садовника, служащий, в армиях не служил, до ареста работал нач. пожарной охраны в поселке Янова Долина, проживал по ул. „3”, дом № 13

в том, что являлся заместителем ЗАРЕМБСКОГО, руководил к-р повстанческой организацией, распространял антисоветскую агитацию, будирующую население к вооруженному восстанию против советской власти, изыскивал оружие для нужд организации.

3. ВАРЫХА Генрих Антонович, 1908 г. р., уроженец г. Томашев Бжиженского р-на, из рабочих, служащий, поляк, до ареста работал

aktywną agitację antysowiecką podburzającą niezdecydowany element do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, przygotowywali i werbowali do organizacji nowych członków, wyszukiwali miejsca odpowiednie do przechowywania broni [będącej w posiadaniu] organizacji (k.s. 77–78, 82–83, 190–195, 197, 198).

Przesłuchani w tej sprawie oskarżeni: ZARĘBSKI, WIERZBOWSKI, WARYCHA, BATOR S., KSZYSZCZYK S., MAKULSKI, ZAWODZIAK, KSZYSZCZYK J. i TYMCZUK przyznali się do wszystkich stawianych im zarzutów, obciążają ich też zeznania oskarżonych: KOZŁOWSKIEGO, BATORA Jana, KORNATOWSKIEGO, SIENSKIEGO, KUKLI, KALINOWSKIEGO, DĄBROWSKIEGO oraz konfrontacje z oskarżonymi (k.s. 64–76, 77–123, 124–129, 130–140, 141–144, 145–150, 151–156, 157–160, 161–165, 166–167, 168–169, 170–193).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. ZARĘBSKI Marian s. Andrzeja, urodzony w 1910 roku w m. Kielce w r[ejo]nie kieleckim tegoż obwodu, z robotników, urzędnik, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, podchorąży b[yłego] Wojska Polskiego, do czasu aresztowania pracował jako nauczyciel w szkole w Janowej Dolinie, tam również mieszkał

o to, że w okresie październik–grudzień 1939 r. utworzył w osadzie Janowa Dolina w rejonie kostopolskim kontrrewolucyjną organizację powstańczą i stanął na jej czele.

Kierował szerzeniem agitacji antysowieckiej, podburzającej ludzi do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej. Zdobywał broń na potrzeby organizacji, osobiście wciągnął do organizacji 13 osób.

2. WIERZBOWSKI Bogdan s. Franciszka, urodzony w 1911 roku we w[si] Ostrożec w rejonie ostrożeckim obwodu rówieńskiego, Polak, syn robotnika – ogrodnika, urzędnik, w wojsku nie służył, do czasu aresztowania pracował jako kom[endant] straży pożarnej w osadzie Janowa Dolina, mieszkał przy ul. „Z”, dom nr 13

o to, że był zastępcą ZARĘBSKIEGO, kierował k-r organizacją powstańczą, prowadził agitację antysowiecką podburzającą ludzi do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, zdobywał broń na potrzeby organizacji.

3. WARYCHA Henryk s. Antoniego, urodzony w 1908 r. w m. Tomaszów w r[ejo]nie brzyżeńskim [?], z robotników, urzędnik, Polak, do czasu aresztowania pracował jako dyżurny na st[acji] Janowa Dolina, mieszkał w os[adzie] Janowa Dolina, ul. „K”, dom 2 m. 4

o to, że był członkiem k-r organizacji powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina, prowadził wśród robotników propagandę antysowiecką.

дежурным по ст. Янова Долина, проживал в п. Янова Долина, ул. „К”, дом 2, кв. 4

в том, что являлся участником к-р повстанческой организации пос. Янова Долина, проводил среди рабочих антисоветскую пропаганду.

4. БАТОР Стефан Юзефович, 1922 г. р., уроженец с. Сорочин Владимирского р-на, Луцкой области, из рабочих, рабочий, поляк, в прошлом член организации ПВ (приготовление войскове⁸), до ареста работал рабочим карьера Янова Долина. Проживал в п. Яновой Долине, ул. „Б” – дом № 39

в том, что руководил участниками к-р повстанческой организации, входящими в его „пятерку”, проводил антисоветскую пропаганду среди населения, будирующую [к] восстанию против советской власти. Изыскивал оружие для нужд организации. Лично вовлек в к-р повстанческую организацию 4-х человек.

5. КШИЦИК Станислав Людвигович, 1921 года рождения, ур. Колонии Кустынь Ровенской области, из рабочих, служащий, поляк, до ареста работал продавцом кооператива. Проживал в пос. Янова Долина, улица „А”, дом № 44

в том, что являлся участником к-р повстанческой организации, существовавшей в пос. Янова Долина, среди населения собирал сведения о настроении такового в отношении существующего строя, обрабатывал лиц с целью привлечь их в к-р повстанческую организацию, а также изыскивал оружие для нужд организации.

6. МАКУЛЬСКИЙ «Иосиф Болеслав» Иосифович, 1918 года рождения, уроженец м. Енжеев Келецкого р-на той-же области, из рабочих, рабочий каменолом[ного] карьера. Проживал в пос. Янова Долина, ул. „А”, дом 37, кв. 3

в том, что являлся участником к-р революционно-повстанческой организации.

7. ЗАВОДЗЯК Иван Иосифович, 1922 года рождения, урож. с. Янушно Козеницкого р-на Келецкой области, до ареста работал пом. [электрo]/сварщика в карьере Янова Долина, проживал в пос. Янова Долина, дом № 3, кв. 4,

участник к-р повстанческой организации.

8. КШИЦИК Юзеф Людвигович, 1922 г. р., урож. кол. Кустынь Ровенской области, из рабочих, рабочий, поляк, до ареста работал малярм пос. Янова Долина. Проживал там же, ул. „А”, дом № 44,

участник к-р повстанческой организации, изыскивал оружие для нужд организации.

4. BATOR Stefan s. Józefa, urodzony w 1922 r. we w[si] Soroczyn w r[ejo]nie włodzimierskim obwodu łuckiego, z robotników, robotnik, Polak, dawniej członek organizacji PW (Przysposobienie Wojskowe⁸), do czasu aresztowania pracował jako robotnik w kamieniołomie w Janowej Dolinie. Mieszkał w os[adzie] Janowa Dolina, ul. „B” – dom nr 39

o to, że kierował członkami k-r organizacji powstańczej należącymi do jego „piątki”, prowadził propagandę antysowiecką wśród ludzi, podburzając ich do powstania przeciwko władzy sowieckiej. Zdobywał broń na potrzeby organizacji. Osobiście wciągnął do k-r organizacji powstańczej 4 ludzi.

5. KSZYSZCZYK Stanisław s. Ludwika, urodzony w 1921 roku w kolonii Kustyń w obwodzie rówieńskim, z robotników, urzędnik, Polak, do czasu aresztowania pracował jako sprzedawca w spółdzielni. Mieszkał w os[adzie] Janowa Dolina, ulica „A”, dom nr 44

o to, że był członkiem k-r organizacji powstańczej działającej w os[adzie] Janowa Dolina, zbierał od ludzi informacje o nastrojach w społeczeństwie i nastawieniu do panującego systemu, przygotowywał ludzi do zwerbowania do k-r organizacji powstańczej, zdobywał także broń na potrzeby organizacji.

6. MAKULSKI ^cJózef Bolesław^c s. Józefa, urodzony w 1918 roku w m. Jędrzejów w r[ejo]nie kieleckim tegoż obwodu, z robotników, robotnik w kamieniołomie. Mieszkał w os[adzie] Janowa Dolina, ul. „A”, dom 37 m. 3

o to, że był członkiem k-r rewolucyjno-powstańczej organizacji.

7. ZAWODZIAK Jan s. Józefa, urodzony w 1922 roku we w[si] Januszno w r[ejo]nie kozienickim obwodu kieleckiego, do czasu aresztowania pracował jako pom[ocnik] spawacza w kamieniołomie w Janowej Dolinie, mieszkał w os[adzie] Janowa Dolina, dom nr 3 m. 4,

członek k-r organizacji powstańczej.

8. KSZYSZCZYK Józef s. Ludwika, urodz[ony] w 1922 r. w kol[onii] Kustyń w obwodzie rówieńskim, z robotników, robotnik, Polak, do czasu aresztowania pracował jako malarz w os[adzie] Janowa Dolina. Tam również mieszkał, ul. „A”, dom nr 44,

członek k-r organizacji powstańczej, zdobywał broń na potrzeby organizacji.

9. TYMCZUK Waław s. Jana, urodz[ony] w 1922 r. w kol[onii] Tartak-Dąbrowa w r[ejo]nie stolińskim obwodu rówieńskiego, z robotników, robotnik, Polak, do czasu aresztowania pracował jako szofer samochodu kompresorowego w kamieniołomie w Janowej Dolinie. Mieszkał w kol[onii] Smolarnia w r[ejo]nie kostopolskim,

członek k-r organizacji powstańczej.

9. ТЫМЧУК Вацлав Иванович, 1922 г. р., урож. кол. Тартак-Домброва Столинского р-на Ровенской области, из рабочих, рабочий, поляк, до ареста работал шофером компрессорной автомашины карьера Янова Долина. Проживал в кол. Смолярня Костопольского р-на, участник к-р повстанческой организации.

Все перечисленные [обвиняются] в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР, а поэтому след. дело № 21265 по обвинению ЗАРЕМБСКОГО, ВЕЖБОВСКОГО, ВАРЫХА, БАТОРА, КШИЩИК, МАКУЛЬСКОГО, ЗАВОДЗЯКА, КШИЩИК Ю. и ТЫМЧУКА считать законченным и направить через областного прокурора по спец. делам для просмотра и передачи по подсудности.

Зам. нач. 1 отд. ЭКО УНКВД
(—) НЕМЧЕНКО

„Согласен”
Начальник ЭКО УНКВД по Ров[енской] обл.
Ст. лейтенант госбезопасности
(—) КОТЛЯГИН

Справка:

Обвиняемые: ЗАРЕМБСКИЙ, ВЕЖБОВСКИЙ, ВАРЫХА, БАТОР, КШИЩИК С., МАКУЛЬСКИЙ, ЗАВОДЗЯК, КШИЩИК Ю. и ТЫМЧУК арестованы в разные сроки – март–апрель м-цы 1940 г. – содержатся под стражей в тюрьме гор. Ровно и сего числа перечисляются содержанием за Облпрокурором⁹.

Зам. нач. 1 отд. ЭКО УНКВД
(—) НЕМЧЕНКО

*ДА СБУ (Рівне), справа П-10448, арк. нрзб.
Оригінал, машинотис.*

Примітки

- ^{а- а} Вписано від руки.
- ^{б- б} Підкреслено від руки.
- ^{в- в} Дописано від руки над перекресленням: *Болеслав*.

⁹ Вариха Генрик, судимий, виправданий та звільнений з ув'язнення.

[Tj.] wszyscy wyżej wymienieni o przestępstwa przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS, dlatego też sprawę śled[czą] nr 21265 dotyczącą oskarżenia ZARĘBSKIEGO, WIERZBOWSKIEGO, WARYCHY, BATORA, KSZYSZCZYKA [S.], MAKULSKIEGO, ZAWODZIAKA, KSZYSZCZYKA J. i TYMCZUKA uznać za zakończoną, a [akta sprawy] przesłać do przejrzania i rozpatrzenia zgodnie z właściwością przez prokuratora obwodowego do spraw spec[jalnych].

Zast[ępcą] nacz[elnika] I Wydz[iału] EKO UNKWD
(—) NIEMCZENKO

„Wyrażam zgodę”
Naczelnik EKO UNKWD obw[odu] rów[ieńskiego]
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) KOTRIAGIN

Informacja:

Oskarżeni: ZARĘBSKI, WIERZBOWSKI, WARYCHA, BATOR, KSZYSZCZYK S., MAKULSKI, ZAWODZIAK, KSZYSZCZYK J. i TYMCZUK, aresztowani w różnym czasie – m[iesią]ce marzec–kwiecień 1940 r. – przebywają w więzieniu mias[ta] Równe i od dnia dzisiejszego są do dyspozycji prokuratora obw[odowego]⁹.

Zast[ępcą] nacz[elnika] I Wydz[iału] EKO UNKWD
(—) NIEMCZENKO

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, nr karty nieczytelny.
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Wpisano odręcznie.
- ^{b-b} Podkreślono odręcznie.
- ^{c-c} Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *Bolesław*.

¹ Warycha Henryk, niewinny i zwolniony z aresztu.

² Bator Stefan, aresztowany 25 kwietnia 1940, skazany na 5 lat ITŁ, zwolniony 10 października 1941.

³ Kszyszczuk Stanisław, aresztowany 28 kwietnia 1940, skazany na 3 lata ITŁ, zwolniony 29 sierpnia 1941.

⁴ Makulski Józef, aresztowany 28 kwietnia 1940, skazany na 3 lata ITŁ, zwolniony 29 sierpnia 1941.

² Батор Стефан, заарештований 25 квітня 1940, засуджений до 5 років ІТЛ, звільнений 10 жовтня 1941.

³ Кшищик Станіслав, заарештований 28 квітня 1940, засуджений до 3 років ІТЛ, звільнений 29 серпня 1941.

⁴ Макульський Юзеф, заарештований 28 квітня 1940, засуджений до 3 років ІТЛ, звільнений 29 серпня 1941.

⁵ Заводзяк Ян, заарештований 28 квітня 1940, засуджений до 8 місяців позбавлення волі, звільнений 12 липня 1940.

⁶ Кшищик Юзеф, заарештований 28 квітня 1940, засуджений до 1 року ІТЛ, звільнений 9 квітня 1942.

⁷ Тимчук Вацлав, судимий, виправданий та звільнений з ув'язнення.

⁸ Військова підготовка (ПВ) – система навчання молоді допризовного віку (а також резервістів), яка виховувала молодь в дусі патріотизму та готувала резерви для мобілізації. Загальне керівництво ПВ здійснював ПУ ВФіПВ.

⁹ Особи, згадані в примітках від 1 до 7 були засуджені Рівненським обласним судом 11–12 липня 1940.

⁵ Zawodziak Jan, aresztowany 28 kwietnia 1940, skazany na 8 miesięcy pozbawienia wolności, zwolniony 12 lipca 1940.

⁶ Kszyszczuk Józef, aresztowany 28 kwietnia 1940, skazany na rok ITŁ, zwolniony 9 kwietnia 1942.

⁷ Tymczuk Wacław, niewinny i zwolniony z aresztu.

⁸ Przysposobienie Wojskowe (PW) – system szkolenia młodzieży przedpoborowej (a także rezerwistów), wychowujący młodzież w duchu patriotycznym i przygotowujący rezerwy dla mobilizacji. Ogólne kierownictwo nad PW sprawował PU WFiPW.

⁹ Osoby wymienione w przypisach od 1 do 7 były sądzone przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 11–12 lipca 1940.

**1941], Рівне. Список осіб, які проходили
за зізнаннями обвинувачених**

Список лиц, проходящих по показаниям обвиняемых:

№№ п/п	Фамилия, имя и отчество	В чем обвиняется	Где нахо- дится	Приме- чание:
1.	ЗАЯЦ Карл	один из руководителей к-р повстанческого центра гор. Львова	устанавли- вается	Материалы выделены в Особое производство
2.	СЕВРУК Владислав	участник к-р повстанческой орг[анизации] п. Янова Долина	— —	
3.	ЛЫЧБА Андрей	— —	— —	
4.	КАЧАНОВСКИЙ Иван	— —	— —	
5.	ЛЯХОВИЧ Иосиф	руководитель к-р повстанческой группы п. Янова Долина	— —	
6.	ЧЕРНЯК Иван	подозревается в участии [в] к-р национа- листической организ[ации]	— —	
7.	ДИКОНСКИЙ Эдуард	участник к-р повстанческой организации п. Янова Долина	— —	
8.	ГУБЕРТ Карл	— —	— —	
9.	два брата ЛУЙ	подозреваются в участии [в] к-р организа- ции п. Янова Долина	— —	
10.	БУХМАН	один из руководителей к-р повстанческого центра гор. Львова	— —	
11.	ШЕВЕРНЯК Иосиф	— —	— —	
12.	РОМАНЮК	руководитель укр[аинской] националист[и- ческой] организ[ации] п. Янова Долина	— —	
13.	ТАТУРА	— —	— —	

[1941], Równe. Spis osób występujących w zeznaniach oskarżonych

Lista osób występujących w zeznaniach oskarżonych:

Lp.	Nazwisko, imię i imię ojca	O co oskarżony	Gdzie przebywa	Uwagi:
1.	ZAJĄC Karol	jeden z dowódców k-r centrum powstańczego w mieście Lwowie	ustalamy	Materiały wydzielono w odrębne postępowanie
2.	SIEWRUK Władysław	członek k-r org[anizacji] powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
3.	ŁYCZBA Andrzej	— —	— —	
4.	KACZANOWSKI Jan	— —	— —	
5.	LACHOWICZ Józef	dowódca k-r grupy powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
6.	CZERNIAK Jan	podejrzany o członkostwo w k-r organiz[acji] nacjonalistycznej	— —	
7.	DIKOŃSKI Edward	członek k-r organizacji powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
8.	GUBERT Karol	— —	— —	
9.	dwaj bracia LUJ	podejrzani o członkostwo w k-r organizacji w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
10.	BUCHMAN	jeden z dowódców k-r centrum powstańczego w mieście Lwowie	— —	
11.	SZEWIERNIAK Józef	— —	— —	
12.	ROMANIUK	przywódca ukr[aińskiej] org[anizacji] nacjonalistycznej w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
13.	TATURA	— —	— —	

№№ п/п	Фамилия, имя и отчество	В чем обвиняется	Где нахо- дится	Приме- чание:
14.	САЛЬВА Марьян	участник к-р повстанческой организации п. Янова Долина	в 1940 г. осужден	
15.	КОРНАТОВСКИЙ Адам	— —	— —	
16.	КОЗЛОВСКИЙ Виталий	организатор и руководитель „пятерки” к-р организации	— —	
17.	ЯЗВИНСКИЙ Казимир	руководитель к-р повстанческой организа- ции по г. Ровно	арестован	
18.	ЯЗВИНСКИЙ Ян	— —	— —	
19.	ТЕРЛЕЦКИЙ Болеслав	организатор и руководитель к-р повстан- ческ[ой] организац[ии] в Костоп[ольском] р-не	— —	
20.	КАЛИНОВСКИЙ Станислав	участник к-р повстанческой организации п. Янова Долина	в 1940 г. осужден	
21.	КУКЛЯ Антон	— —	— —	
22.	СЕНЬСКИЙ Станислав	— —	— —	
23.	НИКЛЕВИЧ Михаил	— —	— —	
24.	БАТОР Иван	руководитель „пятерки” к-р организации п. Янова Долина	— —	
25.	ЯНИЦКИЙ Стефан	участник к-р повстанческой организации п. Янова Долина	арестован	

Список составил:

Зам. нач. 1 отд. ЭКО УНКВД по Ровенской области
(—) НЕМЧЕНКО

ДА СВУ (Рівне), справа П-10448, арх. 263-264.
Оригінал, машинпис.

Lp.	Nazwisko, imię i imię ojca	O co oskarżony	Gdzie przebywa	Uwagi:
14.	SALWA Marian	członek k-r organizacji powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	skazany w 1940 r.	
15.	KORNATOWSKI Adam	— —	— —	
16.	KOZŁOWSKI Witalis	organizator i dowódca „piątki” organizacji k-r	— —	
17.	JAŻWIŃSKI Kazimierz	dowódca k-r organizacji powstańczej w m. Równe	aresztowany	
18.	JAŻWIŃSKI Jan	— —	— —	
19.	TERLECKI Bolesław	organizator i dowódca k-r organizac[ji] powstańcz[ej] w r[ejo]nie kostop[olskim]	— —	
20.	KALINOWSKI Stanisław	członek k-r organizacji powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	skazany w 1940 r.	
21.	KUKLA Antoni	— —	— —	
22.	SIEŃSKI Stanisław	— —	— —	
23.	NIKLEWICZ Michał	— —	— —	
24.	BATOR Jan	dowódca „piątki” organizacji k-r w os[adzie] Janowa Dolina	— —	
25.	JANICKI Stefan	członek k-r organizacji powstańczej w os[adzie] Janowa Dolina	aresztowany	

Listę sporządził:

Zastępca naczelnika] i Wydż. EKO UNKWD obwodu rówieńskiego
(—) NIEMCZENKO

PA SBU (Równe), sygn. arch. P-10448, k. 263-264.
Original, maszynopis.

КОМАНДУВАННЯ ОКРУГУ СЗБ-2 ВОЛИНЬ

KOMENDA OKRĘGU ZWZ-2 WOŁYŃ

27–28 березня 1940, [Дубно]. Протокол допиту Я. Сулковської

Протокол допроса
Обвиняемой СУЛКОВСКОЙ Янины Яновны¹
от 27-го марта 1940 г.
Допрос начат в 18 час. 30 м.

СУЛКОВСКАЯ Янина Яновна, 1914 г. рождения, уроженка г. Днепрпетровска, полька, гр-ка СССР, до ареста – без определенных занятий.

Вопрос: Следствие располагает данными о том, что Вы были активной участницей антисоветской группы, по заданию которой проводили антисоветскую работу. Намерены ли Вы правдиво рассказать следствию о Ваших преступлениях?

Ответ: Да. Я правдиво расскажу следствию о своих преступлениях.

Я признаю себя виновной в том, что являлась активной участницей антисоветской группы, по заданию которой проводила преступную работу.

Вопрос: Когда, кем и при каких обстоятельствах Вы были вовлечены в антисоветскую группу?

Ответ: По сути дела, меня никто не вербовал в антисоветскую группу, так как я – СУЛКОВСКАЯ Янина, вместе с РУМЕЛЕМ Зигмунтом², разговаривая о поражении польского государства, решили создать группу из людей, могущих вести работу за восстановление польского государства. В первую очередь для этой цели я с РУМЕЛЕМ З. решили привлечь к работе антисоветской группы известных нам участников „Волынского союза сельской молодежи”³.

Вопрос: Значит, Вы тоже были участницей организации „Волынского союза сельской молодежи”?

Ответ: Да. В этой организации я принимала участие с 1936 года.

Вопрос: Кого Вы привлекли к работе созданной Вами антисоветской группы?

Ответ: Первой в антисоветскую группу я привлекла ТРАУТМАН Терезу ^аТадеуш[ов]ну^{4-а}, проживающую в г. Дубно по ул. Забрамье, № 4.

Вопрос: При каких обстоятельствах Вы вовлекли ТРАУТМАН Т. в антисоветскую группу?

27–28 marca 1940, [Dubno]. Protokół przesłuchania
Janiny Sułkowskiej

Protokół przesłuchania

Oskarżonej SUŁKOWSKIEJ Janiny¹ c. Jana

z dnia 27 marca 1940 r.

Przesłuchanie rozpoczęło o godz. 18 m[inut] 30.

SUŁKOWSKA Janina c. Jana, urodzona w 1914 r. w m. Dniepropietrowsku, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia.

Pytanie: Śledztwo dysponuje informacjami o tym, że byłyście aktywną członkinią grupy antysowieckiej, na polecenie której prowadziłyście antysowiecką działalność. Czy powiecie śledztwu prawdę na temat waszych przestępstw?

Odpowiedź: Tak. Powiem śledztwu prawdę o moich przestępstwach.

Przyznaję się do winy. Byłam aktywną członkinią grupy antysowieckiej i na jej polecenie prowadziłam działalność przestępczą.

Pytanie: Kiedy, przez kogo i w jakich okolicznościach zostałyście wciągnięta do grupy antysowieckiej?

Odpowiedź: Tak naprawdę to nikt mnie do grupy antysowieckiej nie werbował, ponieważ to ja – SUŁKOWSKA Janina – razem z RUMLEM Zygmuntem² postanowiliśmy, po rozmowie o porażce państwa polskiego, zorganizować grupę ludzi zdolnych do prowadzenia działalności, która doprowadziłaby do odrodzenia się państwa polskiego. W tym celu postanowiliśmy razem z RUMLEM Z. zaangażować w działania grupy antysowieckiej w pierwszej kolejności znanych nam członków „Wołyńskiego Związku Młodzieży Wiejskiej”³.

Pytanie: To znaczy, że wy również byłyście członkinią organizacji „Wołyński Związek Młodzieży Wiejskiej”?

Odpowiedź: Tak. Do organizacji tej należałam od 1936 roku.

Pytanie: Kogo namówiłyście do działania w utworzonej przez siebie grupie antysowieckiej?

Odpowiedź: Jako pierwszą do grupy antysowieckiej wciągnęłam TRAUTMAN Teresę⁴ ^{a-c}. Tadeusza^a, zamieszkałą w m. Dubnie przy ul. Zabramie nr 4.

Pytanie: W jakich okolicznościach wciągnęłyście TRAUTMAN T. do grupy antysowieckiej?

Ответ: ТРАУТМАН Т. мне была известна еще с 1936 г. Познакомилась я с ней у ее зятя КОВАЛЯ Леона, которого я знала по работе. Впоследствии КОВАЛЬ Л. был секретарем „Волынского союза сельской молодежи”. Таким образом, каждый год во время летних каникул я встречалась с Терезой ТРАУТМАН. Мне хорошо было известно настроение Терезы, как ^бпатриотки-полячки^б. Поэтому я не сомневалась в том, что она согласится принять участие в работе нашей антисоветской группы.

Приехав в г. Дубно к ТРАУТМАН Т. в конце ноября или в начале декабря 1939 г., я с ней завела общий разговор. Потом рассказала, что мы – я и РУМЕЛЬ З., думаем создать антисоветскую группу и вести работу и спросила, желает-ли она принять участие в работе нашей группы. ТРАУТМАН Т. согласилась работать в нашей группе. После этого я ей дала указание о том, чтобы она припомнила знакомых, которые бы могли и хотели работать в антисоветской группе.

С Терезой ТРАУТМАН на эту тему говорил и РУМЕЛЬ Зигмунт. Примерно в это время из Сарновского р-на в Дубно приехал ЗАЛЕССКИЙ Пиус, который после захвата немцами г. Варшавы бежал в Сарны.

Вопрос: К кому в Дубно приехал ЗАЛЕССКИЙ?

Ответ: ЗАЛЕССКИЙ приехал к РУМЕЛЮ, проживающему у ТРАУТМАН, несколько раньше, чем я. Таким образом на квартире ТРАУТМАН собралась группа, которая была настроена за восстановление польского государства.

Вопрос: Разве ЗАЛЕССКИЙ раньше знал, что Вы с РУМЕЛЕМ создаете антисоветскую группу?

Ответ: Этого я хорошо не знаю, но знаю, что путем переписки РУМЕЛЯ с ЗАЛЕССКИМ они восстановили свое старое знакомство и место нахождения друг друга. Возможно, что ЗАЛЕССКИЙ Пиус в г. Дубно приехал с этой мыслью, а также знаю, что РУМЕЛЬ говорил с ЗАЛЕССКИМ по вопросу создаваемой нашей антисоветской группы и что ЗАЛЕССКИЙ дал положительный ответ РУМЕЛЮ.

Тогда же на квартире у ТРАУТМАН мы – РУМЕЛЬ Зигмунт, ЗАЛЕССКИЙ Пиус, Тереза ТРАУТМАН и я – СУЛКОВСКАЯ Янина, провели совещание, на котором разрешали вопросы о дальнейшей работе нашей группы и каким путем установить связь [с] ЮЗЕФСКИМ⁵, который во время войны был в г. Лодзе, а при наступлении немцев он эвакуировался на Волынь, но точного адреса его местонахождения мы не знали, но предполагали, что он, как представитель власти, мог вместе с правительством уйти в Румынию или Венгрию. Поэтому мы решили, чтобы точно узнать, где находится ЮЗЕВСКИЙ, из своей

Odpowiedź: TRAUTMAN T. znałam od 1936 r. Poznałam ją u jej szwagra – KOWALA Leona, który był moim znajomym z pracy. A ponieważ KOWAL L. był sekretarzem „Wołyńskiego Związku Młodzieży Wiejskiej”, tak więc co roku podczas letnich wakacji spotykałam się z Teresą TRAUTMAN. Wiedziałam doskonale, że Teresa jest ^b „polską patriotką^b”, dlatego nie miałam wątpliwości, że zgodzi się wziąć udział w działaniach naszej grupy antysowieckiej.

Kiedy pod koniec listopada albo na początku grudnia 1939 r. przyjechałam do m. Dubna do TRAUTMAN T., najpierw rozmawiałam z nią na tematy dość ogólne. Potem opowiedziałam jej o tym, że ja i RUMEL Z. myślimy o zorganizowaniu grupy antysowieckiej i prowadzeniu działalności, zapytałam ją też, czy chciałaby przyłączyć się do działań naszej grupy. TRAUTMAN T. zgodziła się uczestniczyć w działaniach naszej grupy, poleciłam jej więc, żeby przypomniawszy sobie znajomych, którzy mogliby i chcieli pracować w grupie antysowieckiej.

Z Teresą TRAUTMAN o tej sprawie rozmawiał również RUMEL Zygmunt. Mniej więcej w tym samym czasie z r[ejo]nu sarneńskiego przyjechał do Dubna ZALESKI Pius, który po zajęciu przez Niemców m. Warszawy uciekł do Sarn.

Pytanie: Do kogo w Dubnie przyjechał ZALESKI?

Odpowiedź: ZALESKI przyjechał trochę wcześniej ode mnie do RUMLA, który mieszkał u TRAUTMAN. W ten sposób w mieszkaniu TRAUTMAN zebrała się grupa ludzi chcących odrodzenia państwa polskiego.

Pytanie: Czyżby ZALESKI wiedział wcześniej, że wy razem z RUMLEM organizujecie grupę antysowiecką?

Odpowiedź: Tego nie wiem, wiem natomiast, że w drodze korespondencji RUMEL z ZALESKIM odnowili starą znajomość i ustalili wzajemnie swoje miejsca pobytu. Być może, że ZALESKI Pius przyjechał do m. Dubna właśnie z tą myślą, wiem też, że RUMEL rozmawiał z ZALESKIM o tworzonej przez nas grupie antysowieckiej i że ZALESKI dał RUMLOWI pozytywną odpowiedź.

Wtedy też w mieszkaniu TRAUTMAN my – RUMEL Zygmunt, ZALESKI Pius, Teresa TRAUTMAN i ja – SUŁKOWSKA Janina – odbyliśmy naradę, na której omawialiśmy sprawy dalszej działalności naszej grupy i tego, w jaki sposób nawiązać kontakt z JÓZEWSKIM⁵, który podczas wojny przebywał w m. Łodzi, a po nastaniu Niemców ewakuował się na Wołyń. Nie znaliśmy dokładnego adresu jego miejsca pobytu, ale przypuszczaliśmy, że jako przedstawiciel władzy mógł razem z rządem wyjechać do Rumunii albo na Węgry. Dlatego też postanowiliśmy wysłać z naszej grupy do Warszawy RUMLA z ZALESKIM, żeby dokładnie dowiedzieli się, gdzie przebywa JÓZEWSKI. ^c „Mieli spróbować ustalić tam

группы послать в г. Варшаву РУМЕЛЯ с ЗАЛЕССКИМ, которые ^втам должны через его знакомых установить, где находится ЮЗЕВСКИЙ. РУМЕЛЬ с ЗАЛЕССКИМ согласились нелегально пойти в Варшаву и назначили время и место встречи в г. Ровно у ГЕРМАШЕВСКОГО Антония^б, проживающего по ул. 83-й Промин, № 7, или у брата – ЗАЛЕССКОГО Павла, проживающего по улице Вурцеля, 3.^в

Вопрос: Когда ЗАЛЕССКИЙ с РУМЕЛЕМ собирались нелегально идти в г. Варшаву?

Ответ: Я сейчас точно не помню, какого числа они пошли в Варшаву, но это было в январе 1940 г.

^г**Вопрос:** РУМЕЛЬ и ЗАЛЕССКИЙ установили место нахождения ЮЗЕВСКОГО и за чем это Вам нужно было?

Ответ: РУМЕЛЮ и ЗАЛЕССКОМУ не удалось установить, где находится ЮЗЕВСКИЙ, т. к. по пути в Варшаву они отморозили себе ноги и были вынуждены вернуться и остановиться в Луцке у КОВАЛЯ, который им был известен, как секретарь „Волынского союза сельской молодежи”, пока вылечат отмороженные ноги. РУМЕЛЬ у КОВАЛЯ был примерно дней десять, а ЗАЛЕССКИЙ больше м-ца. ЮЗЕВСКИЙ нам был нужен, как человек, который мог дать инструкции и направление в работе нашей антисоветской группы.

Я хочу дополнить, что после совещания у ТРАУТМАН РУМЕЛЬ Зигмунт мне сказал, чтобы я при возвращении в Кременец увидела его брата Бронислава РУМЕЛЯ^г и передала ему о том, чтобы он приехал в Дубно для того, чтобы он мог с ним переговорить о поездке в Варшаву и о семейных делах.

Я просьбу Зигмунта выполнила, но Бронислав задержался и не застав Зигмунта в Дубно, отправился к своему отцу, проживающему в Новоградском воеводстве, который ему – Брониславу сказал, что польские деньги недействительны и поэтому их надо перенести в Варшаву старшему брату – Станиславу РУМЕЛЮ, что он и сделал.

В начале февраля 1940 г. мне прислала письмо тетя, которая собиралась уезжать из Ровно в Белосток к своей матери в связи с тем, что ее сестру вместе с ее мужем – МАДАЛИНСКИМ – быв. военным осадником выселили и просила меня приехать к ней помочь ей в выезде. Я в этот же день выехала в г. Ровно к тети ВОЛКОВОЙ, проживающей по ул. Млыновское шоссе, 24.

Во время своего пребывания в Ровно я заходила [к] ГЕРМАШЕВСКОМУ Антонию, проживающему по ул. б. 3-й [?] Промин, 7, которому сказала, что РУМЕЛЬ Зигмунт до Варшавы не дошел и вернулся. Тогда ГЕРМАШЕВСКИЙ мне сказал, чтобы я написала письмо Зигмунту и просила его приехать к ГЕРМАШЕВСКОМУ, у которого для

przez jego znajomych miejsce pobytu JÓZEWSKIEGO. RUMEL z ZALESKIM zgodzili się pójść nielegalnie do Warszawy i wyznaczyli sobie czas i miejsce spotkania w m. Równe u HERMASZEWSKIEGO Antoniego⁶ mieszkającego przy ul. 83 Promin nr 7 albo u brata – ZALESKIEGO Pawła mieszkającego przy ulicy Worcela 3.^c

Pytanie: Kiedy ZALESKI i RUMEL zamierzali wyjechać nielegalnie do m. Warszawy?

Odpowiedź: Nie pamiętam dokładnie, którego dnia wyjechali do Warszawy, ale było to w styczniu 1940 r.

^d**Pytanie:** Czy RUMEL i ZALESKI ustalili miejsce pobytu JÓZEWSKIEGO i do czego było to wam potrzebne?

Odpowiedź: RUMLOWI i ZALESKIEMU nie udało się ustalić, gdzie przebywa JÓZEWSKI, ponieważ w drodze do Warszawy odmrozili sobie nogi i byli zmuszeni wrócić i zatrzymać się w Łucku u KOWAŁA, znanego im sekretarza „Wołyńskiego Związku Młodzieży Wiejskiej”, do czasu wyleczenia odmrożonych nóg. RUMEL był u KOWAŁA około dziesięciu dni, a ZALESKI ponad m[iesią]c. JÓZEWSKI był nam potrzebny jako człowiek, który mógł dać nam instrukcje i wskazać kierunek działalności naszej grupy antysowieckiej.

Chciałabym jeszcze dodać, że po naradzie u TRAUTMAN RUMEL Zygmunt poprosił mnie, bym po powrocie do Krzemieńca spotkała się z jego bratem Bronisławem RUMLEM⁷ i przekazała mu, żeby przyjechał do Dubna, bo chce z nim omówić wyjazd do Warszawy i sprawy rodzinne.

Spełniłam prośbę Zygmunta, ale Bronisław spóźnił się i nie zastał Zygmunta w Dubnie, wyjechał więc do swojego ojca mieszkającego w województwie nowogródzkim, który powiedział mu – Bronisławowi, że polskie pieniądze straciły ważność i dlatego trzeba je przewieźć do Warszawy do najstarszego brata – Stanisława RUMLA, co też zrobił.

Na początku lutego 1940 r. dostałam list od cioci, która planowała wyjechać z Równego do Białegostoku do swojej matki w związku z tym, że jej siostrę razem z mężem – MADALIŃSKIM, był[ym] osadnikiem wojskowym – wysiedlono. Ciocia prosiła mnie, żebym przyjechała do niej pomóc w zorganizowaniu wyjazdu. Jeszcze tego samego dnia wyjechałam do m. Równe do cioci WOŁKOWEJ, zamieszkałej przy ul. Młynowska Szosa 24.

Podczas swojego pobytu w Równem byłam u mieszkającego przy ul. b. 3 [?] Promin 7 HERMASZEWSKIEGO Antoniego, któremu powiedziałam, że RUMEL Zygmunt nie doszedł do Warszawy i wrócił. Wówczas HERMASZEWSKI powiedział, żebym napisała list do Zygmunta i poprosiła go o przyjazd do HERMASZEWSKIEGO, bo ma dla niego pewne informacje. Napisałam więc od razu list do Jadwigi TRAUTMAN⁸ (siostry

него есть некоторые известия. Я тут же написала письмо Ядвиге ТРАУТМАН⁸ (сестре Терезы), в котором писала, что ГЕРМАШЕВСКИЙ желает видеть „Малого”, так мы звали Зигмунта.

РУМЕЛЬ Зигмунт из Дубно приехал в Ровно ко мне, а потом пошел к ГЕРМАШЕВСКОМУ, который, как мне рассказывал РУМЕЛЬ, сказал ему, что из Варшавы нелегально пришел ШМИГЕЛЬ⁹ и ПОТАПОВ¹⁰, присланные центральным руководством организации, существующей в Варшаве, которая ставит своей целью восстановление польского государства. ШМИГЕЛЬ с ПОТАПОВЫМ присланы на Волынь, чтобы тут в уездах организовать группы людей, которые принадлежали бы к повстанческой организации, существующей в Варшаве. Причем ответственным за создание на Волыни повстанческих групп был ШМИГЕЛЬ, а ПОТАПОВ был его „адеютантом”.[†]

Вопрос: Вы лично установили антисоветскую связь с ШМИГЕЛЕМ и ПОТАПОВЫМ?

Ответ: По указанию РУМЕЛЯ я ходила к ГЕРМАШЕВСКОМУ, где также говорила с ШМИГЕЛЕМ в присутствии ГЕРМАШЕВСКОГО. ШМИГЕЛЬ мне повторил то же самое, что рассказал РУМЕЛЮ Зигмунту, и дал задание, чтобы я организовала уездное отделение организации в г. г. Луцке, Дубно и Кременце.

Кроме того, он мне сказал, что в Луцке может руководить уездной повстанческой организацией некий МАЖЕЦКИЙ Петр, проживающий по улице[†].

Других лиц он мне не указал.

Вопрос: Вы выполнили задание ШМИГЕЛЯ?

Ответ: Часть задания ШМИГЕЛЯ я выполнила, а именно: спустя два–три дня я выехала в г. Луцк [к] КОВАЛЮ Леону, которому рассказала, что из Варшавы приехал человек, который будет руководить создаваемыми организациями на Волыни, а также и задачи организаций и какое задание я получила от этого человека. После этого будучи уверена, что КОВАЛЬ не возразит быть участником организации в Луцке, я ему предложила, чтобы он занялся подбором людей в „ячейку”, в которую входило бы не больше 5–6 человек, которые могли бы в свою очередь подбирать людей, знающих им, и быть готовыми для нужного момента, причем эта 5-ка не должна рассказывать другим об организации.

КОВАЛЮ я также сказала, что руководителем этой 5-ки будет МАЖЕЦКИЙ Петр.

Вопрос: КОВАЛЬ дал Вам согласие быть участником повстанческой организации в Луцке?

Teresy), w którym poinformowałam, że HERMASZEWSKI chciałby się zobaczyć z „Małym”, tak nazywaliśmy Zygmunta.

RUMEL Zygmunt przyjechał z Dubna do mnie do Równego i poszedł do HERMASZEWSKIEGO, który, jak mi potem opowiadał, powiedział mu, że z Warszawy przyjechali nielegalnie SZMIGIEL⁹ i POTAPOW¹⁰ przysłani przez dowództwo główne działającej w Warszawie organizacji stawiającej sobie za cel odrodzenie państwa polskiego. SZMIGIEL i POTAPOW zostali przysłani na Wołyń, żeby zorganizować w powiatach grupy ludzi należących do organizacji powstańczej działającej w Warszawie. Przy czym osobą odpowiedzialną za utworzenie na Wołyniu grup powstańczych był SZMIGIEL, POTAPOW był natomiast jego „adiutantem”.^d

Pytanie: Nawiązałyście osobiście kontakt o charakterze antysowieckim ze SZMIGIEM i POTAPOWEM?

Odpowiedź: Na polecenie RUMLA byłam u HERMASZEWSKIEGO i rozmawiałam tam w obecności HERMASZEWSKIEGO ze SZMIGIEM. SZMIGIEL powtórzył mi to samo, co powiedział RUMLOWI Zygmunto wi i powierzył mi zadanie zorganizowania powiatowych oddziałów organizacji w m. m. Łucku, Dubnie i Krzemieńcu.

Oprócz tego powiedział mi też, że w Łucku powiatową organizacją powstańczą może kierować niejaki MARZECKI Piotr, mieszkający przy ulicy^e.

Innych nazwisk mi nie podał.

Pytanie: Wykonałyście zadanie SZMIGLA?

Odpowiedź: Część zadania SZMIGLA wykonałam, a mianowicie: po jakichś dwóch–trzech dniach wyjechałam do m. Łucka do KOWALA Leona, któremu powiedziałam, że przyjechał z Warszawy człowiek, który ma kierować tworzonymi na Wołyniu organizacjami. Powiedziałam mu też o celach organizacji i o zadaniu, jakie otrzymałam od tego człowieka. Następnie, będąc pewną, że KOWAL nie odmówi przyłączenia się do działań organizacji w Łucku, poleciłam mu, żeby zajął się wyszukaniem ludzi do „komórki” tej organizacji. Nie więcej niż 5–6 osób, które mogłyby z kolei dobrać znane sobie osoby i czekać w gotowości na odpowiednią chwilę, przy czym ta 5-ka miała nie mówić innym o organizacji.

Powiedziałam też KOWALOWI, że dowódcą tej 5-ki będzie MARZECKI Piotr.

Pytanie: Czy KOWAL zgodził się być członkiem organizacji powstańczej w Łucku?

Odpowiedź: Tak, KOWAL zgodził się wstąpić do organizacji i rozpocząć działalność.

Pytanie: Czy MARZECKIEGO też zwerbowałyście do organizacji?

Ответ: Да, КОВАЛЬ согласился принять участие в организации и проводить работу.

Вопрос: МАЖЕЦКОГО Вы вербовали в организацию?

Ответ: Да. На другой день я пошла к МАЖЕЦКОМУ одна и сказала ему, что я пришла от ШМИГЕЛЯ, который сказал, что он – МАЖЕЦКИЙ, будет руководить нелегальной организацией в Луцке. МАЖЕЦКИЙ дал мне согласие и сказал, что задачи этой организации ему известны. Поэтому, мне кажется, что МАЖЕЦКИЙ на эту тему с кем-то говорил. МАЖЕЦКОМУ я также сказала, что ему в помощь один человек уже есть – это КОВАЛЬ, с которым я ему обещала прийти следующий раз.

Вопрос: Вы установили связь между КОВАЛЕМ и МАЖЕЦКИМ?

Ответ: Да, на другой день я вместе с КОВАЛЕМ пошла к МАЖЕЦКОМУ к нему на дом и познакомила КОВАЛЯ с МАЖЕЦКИМ. Они между собой договорились, что как только, кто-нибудь из них подберет человека, то будут согласовывать между собой.

На этом свою работу по созданию повстанческой организации в Луцке я закончила.

Допрос прерван в 2 часа 15 мин.

Допрос возобновлен 28 марта 1940 г. в 12 часов.

Вопрос: Что Вы сделали в г. Дубно по созданию антисоветской повстанческой организации?

Ответ: Из Луцка я выехала в г. Дубно для создания повстанческой группы. И так, как я в Дубно людей почти не знала, то думала поручить эту работу Терезе ТРАУТМАН, которой я кратко о задачах нашей группы рассказала еще в Луцке. Но когда я приехала в Дубно, то Терезы не было, поэтому мне не было известно, что сделала Тереза по созданию повстанческой группы.

В это время у ТРАУТМАН на дому был Бронислав РУМЕЛЮ. РУМЕЛЮ я рассказала, что из Варшавы приехал человек (фамилию его – ШМИГЕЛЯ – я не называла РУМЕЛЮ Брониславу), который будет руководить всей организацией на Волыни.

Вопрос: О задачах организации Вы РУМЕЛЮ рассказали?

Ответ: Я РУМЕЛЮ Брониславу сказала, что этот человек дал указания организовывать уездные ячейки из лиц, могущих в любую минуту быть готовыми для восстановления Польши – патриоты Польши – и могущих держать в тайне деятельность нашей нелегальной организации.

Odpowiedź: Tak. Następnego dnia sama poszłam do MARZECKIEGO i powiedziałam mu, że przychodzę od SZMIGŁA, który powiedział mi, że będzie on (MARZECKI) kierować nielegalną organizacją w Łucku. MARZECKI zgodził się i powiedział, że cele tej organizacji zna, dlatego wydaje mi się, że MARZECKI już rozmawiał z kimś na ten temat. Powiedziałam też MARZECKIEMU, że jest już jeden człowiek, który może mu pomóc – to KOWAL, z którym obiecałam przyjść następnym razem.

Pytanie: Skontaktowałyście KOWALA z MARZECKIM?

Odpowiedź: Tak, następnego dnia poszłam do domu MARZECKIEGO razem z KOWALEM i poznałam KOWALA z MARZECKIM. Umówili się, że jeśli tylko któryś z nich znajdzie [odpowiedniego] człowieka, to skontaktują się z sobą i wspólnie podejmą decyzję.

Na tym zakończyłam swoje działania zmierzające do stworzenia w Łucku organizacji powstańczej.

Przesłuchanie przerwano o godzinie 2 min[ut] 15.

Przesłuchanie wznowiono 28 marca 1940 r. o godzinie 12.

Pytanie: Jakie działania w kierunku utworzenia antysowieckiej organizacji powstańczej przeprowadziłyście w m. Dubnie?

Odpowiedź: Z Łucka wyjechałam do m. Dubna, żeby zorganizować tam grupę powstańczą. Ale ponieważ prawie nie znałam w Dubnie ludzi, chciałam to zadanie powierzyć Teresie TRAUTMAN, której jeszcze w Łucku opowiedziałam krótko o zadaniach naszej grupy. Kiedy przyjechałam do Dubna, Teresy tam nie było, dlatego nie dowiedziałam się, jakie kroki podjęła Teresa w kierunku zorganizowania grupy powstańczej.

W tym czasie w domu TRAUTMAN przebywał Bronisław RUMEL. Powiedziałam RUMŁOWI, że z Warszawy przyjechał człowiek, który będzie kierował całą organizacją na Wołyniu. (Jego – SZMIGŁA – nazwiska nie podałam RUMŁOWI Bronisławowi.)

Pytanie: Czy opowiedziałyście RUMŁOWI o zadaniach organizacji?

Odpowiedź: Powiedziałam RUMŁOWI Bronisławowi, że człowiek ten polecił tworzyć komórki powiatowe z osób, które w każdej chwili byłyby gotowe stanąć [do walki] o odrodzenie Polski – polskich patriotów, którzy potrafiliby utrzymać w tajemnicy działalność naszej nielegalnej organizacji.

Powiedziałam też Bronisławowi, że Zygmunt znów poszedł do Warszawy, skąd ma przywieźć instrukcje dalszej działalności nielegalnej organizacji. Wtedy też powiedziałam Bronisławowi, żeby razem z Jadwigą TRAUTMAN wyszukiwał odpowiednich ludzi, ale żeby nie rozmawiał z nimi na temat organizacji, tylko uzgadniał to z Teresą, to znaczy, żeby

Я также Брониславу сказала, что Зигмунт снова пошел в Варшаву, откуда должен принести инструкции о дальнейшей деятельности нелегальной организации. В этот же раз я Брониславу сказала, чтобы он вместе с Ядвигой ТРАУТМАН подобрали подходящих людей, но с ними сами ничего не говорили об организации, но должны были согласовать с Терезой, т. е. передать ей о подобранных подходящих для организации лицах, с которыми Тереза сама будет вести разговор о привлечении их в организацию, т. е. вербовать.

Вопрос: РУМЕЛЬ Бронислав Вам дал согласие быть участником Вашей антисоветской группы и проводить работу?

Ответ: Да. Я в этом не сомневалась, т. к. Бронислав еще раньше знал, что мы – перечисленные выше активные участники антисоветской группы (Зигмунт, Тереза, Пиус и я), чем-то нелегальным занимаются. Он только не был в курсе всей нашей работы. Поэтому я прямо [и] смело об организации говорила с Брониславом.

Вопрос: Выше Вы показали, что Вы вербуя Бронислава в антисоветскую группу, рассказали ему, что его брат Зигмунт РУМЕЛЬ пошел в Варшаву за инструкциями для организации. Значит, Вам было известно раньше о том, что Зигмунт отправился в Варшаву. Скажите, от кого Вам известно это было?

Ответ: О том, что Зигмунт РУМЕЛЬ пошел в Варшаву, мне стало известно от самого РУМЕЛЯ еще тогда, когда он ^б-впервые встретился у ГЕРМАШЕВСКОГО с ШМИГЕЛЕМ^б. Тогда мне РУМЕЛЬ сказал, что в г. Варшаву его посылает ШМИГЕЛЬ для установления организационной связи с организацией, существующей в Варшаве и что для этого ШМИГЕЛЬ РУМЕЛЮ дал условный знак, т. е. пароль, какой именно он – РУМЕЛЬ, мне не сказал.

Вопрос: С кем должен был встретиться в Варшаве РУМЕЛЬ?

Ответ: Я этого не знаю, ибо РУМЕЛЬ мне этого не сказал, а я лично его не спрашивала. Да и вообще, у нас в группе было условлено, чтобы не знали много, т. е. не интересоваться, что делает другой участник группы.

Кстати, я хочу добавить, что перед своим выездом из Ровно в Луцк я имела встречу с ЗАЛЕССКИМ Пиусом, которого я застала дома у его брата – Павла, к которому я зашла просто узнать, как он живет, т. к. Пиус раньше мне говорил, чтобы я зашла к его брату и узнала, как он живет.

Встретив ЗАЛЕССКОГО Пиуса, я ему рассказала, что из Варшавы приехал человек, который сейчас находится у ГЕРМАШЕВСКОГО и который приехал для создания и руководства нелегальной

przekazywał jej informacje o nadających się do organizacji ludziach, których znaleźli i z którymi Teresa sama będzie rozmawiała o wciągnięciu ich do organizacji, tj. o zwerbowaniu.

Pytanie: Czy RUMEL Bronisław zgodził się zostać członkiem waszej antysowieckiej grupy i rozpocząć działalność?

Odpowiedź: Tak. Zresztą nie wątpiłam w to, bo Bronisław już wcześniej wiedział, że my, wymienieni wyżej aktywni członkowie grupy antysowieckiej (Zygmunt, Teresa, Pius i ja) zajmujemy się jakąś nielegalną działalnością. Nie orientował się tylko we wszystkich naszych działaniach. Dlatego też śmiało [i] otwarcie rozmawiałam z Bronisławem na temat organizacji.

Pytanie: Wcześniej zeznałyście, że werbując do antysowieckiej grupy Bronisława powiedziałyście mu, że jego brat Zygmunt RUMEL wyjechał do Warszawy po instrukcje dla organizacji. To znaczy, że wiedziałyście wcześniej o tym, że Zygmunt wyjechał do Warszawy. Powiedzcie, skąd o tym wiedziałyście?

Odpowiedź: O tym, że Zygmunt RUMEL pojechał do Warszawy, dowiedziałam się od samego RUMLA jeszcze wtedy, kiedy ^bpo raz pierwszy spotkał się on u HERMASZEWSKIEGO ze SZMIGLEM^b. Wtedy właśnie RUMEL powiedział mi, że SZMIGIEL wysłał go do m. Warszawy dla nawiązania kontaktu z organizacją działającą w Warszawie i że w tym celu SZMIGIEL dał RUMLOWI umowny znak, tj. hasło, jakie konkretnie jednak mi nie powiedział (RUMEL).

Pytanie: Z kim w Warszawie miał spotkać się RUMEL?

Odpowiedź: Nie wiem tego, bo RUMEL nie powiedział mi, a ja sama nie pytałam go o to. Poza tym w naszej grupie w ogóle obowiązywała zasada, żeby nie wiedzieć za dużo, tj. nie interesować się, co robią inni członkowie grupy.

Przy okazji chciałabym jeszcze dodać, że przed moim wyjazdem z Równego do Łucka spotkałam się z ZALESKIM Piusiem, którego zastałam w domu jego brata – Pawła, do którego zaszłam, żeby po prostu dowiedzieć się, jak mu się powodzi, bo Pius prosił mnie wcześniej, żebym odwiedziła jego brata i dowiedziała się, jak mu się żyje.

Kiedy spotkałam ZALESKIEGO Piusa, powiedziałam mu, że z Warszawy przyjechał człowiek, który jest teraz u HERMASZEWSKIEGO, a który przyjechał, żeby utworzyć na Wołyniu nielegalną organizację i kierować nią, ^bpoprosiłam go, żeby zaszedł do HERMASZEWSKIEGO^b, który dokładniej opowie mu o wszystkim i da instrukcje, co dalej robić.

Pytanie: Czy ZALESKI Pius poszedł do HERMASZEWSKIEGO?

организации на Волыни, ^б-и просила его зайти к ГЕРМАШЕВСКОМУ^б, который ему более подробно расскажет и даст указания, что ему делать.

Вопрос: Ходил ЗАЛЕССКИЙ Пиюс к ГЕРМАШЕВСКОМУ?

Ответ: Точно сказать не могу, но полагаю, что ЗАЛЕССКИЙ Пиюс виделся ^б-с ГЕРМАШЕВСКИМ, т. к. я из Ровно уехала^б в Луцк, а он оставался в г. Ровно.

Вопрос: Когда Вы в Ровно встретились с ЗАЛЕССКИМ Пиюсом?

Ответ: Примерно 9–12 марта 1940 года.

Вопрос: Вы ЗАЛЕССКОМУ рассказали, зачем Вы едете в гор. Луцк?

Ответ: Да. Я ЗАЛЕССКОМУ рассказала, что еду в г. Луцк для выполнения полученного задания от ШМИГЕЛЯ, т. е. организовать в Луцке уездное звено нелегальной организации.

Вопрос: Вы все время говорите, что создавали организацию, а не говорите о методах работы Вашей организации.

Ответ: Я уже показала, что целью нашей антисоветской организации являлось – это восстановление быв. польского государства, каким путем это должно произойти, мы сами еще не знали, но ждали указаний из Варшавы по этому вопросу.

И как я уже показала, РУМЕЛЬ Зигмунт за такими инструкциями пошел в г. Варшаву.

^г**Вопрос:** Что сделала ТРАУТМАН Тереза по созданию повстанческого звена в г. Дубно?

Ответ: Этого мне неизвестно, потому, что Тереза мне об этом не говорила, а я ее не могла спросить, т. к. в ночь 22-го марта я выехала из Дубно, а Тереза еще не вернулась из Луцка.

Вопрос: Куда Вы выехали из Дубно?

Ответ: Из Дубно я выехала к себе в Кременец. Дома у себя я застала ПОТАПОВА, который вместе с ШМИГЕЛЕМ прибыл из Варшавы и с которым в г. Ровно меня познакомил РУМЕЛЬ Зигмунт.

Вопрос: Расскажите об обстоятельствах В[ашего] знакомства с ПОТАПОВЫМ.

Ответ: Как я показала выше, в г. Ровно я находилась у своей тети – ВОЛКОВОЙ Ирины. Вечером, которого дня я не помню, на квартиру к ВОЛКОВОЙ, где была я, пришел РУМЕЛЬ Зигмунт вместе с ПОТАПОВЫМ, которому негде было ночевать.

Вначале ПОТАПОВ мне ничего не говорил о себе, а также и я ему. А когда РУМЕЛЬ Зигмунт сказал ПОТАПОВУ, что я являюсь человеком – доверенным лицом, что уже работаю в группе и буду работать в организации, тогда ПОТАПОВ рассказал мне, что он пришел из Варшавы вместе с ШМИГЕЛЕМ и вместе с ним будет вести работу по созданию организации на Волыни.

Odpowiedź: Dokładnie powiedzieć nie potrafię, ale przypuszczam, że ZALESKI Pius widział się ^bz HERMASZEWSKIM, bo ja wyjechałam z Równego^b do Łucka, a on został w m. Równe.

Pytanie: Kiedy spotkałyście się w Równem z ZALESKIM Piušem?

Odpowiedź: Około 9–12 marca 1940 roku.

Pytanie: Czy opowiedziałyście ZALESKIEMU, po co jedziecie do mias[ta] Łucka?

Odpowiedź: Tak. Powiedziałam ZALESKIEMU, że jadę do m. Łucka, żeby wykonać zadanie, które otrzymałam od SZMIGLA, tj. zorganizować w Łucku powiatową grupę nielegalnej organizacji.

Pytanie: Cały czas mówicie o tym, że tworzyliście organizację, natomiast nie mówicie nic o metodach działania waszej organizacji.

Odpowiedź: Już zeznawałam, że celem naszej organizacji antysowieckiej było odrodzenie był[ego] państwa polskiego. W jaki sposób miałyby się to odbyć, sami jeszcze nie wiedzieliśmy, czekaliśmy w tej sprawie na wytyczne z Warszawy.

I, jak już zeznałam, RUMEL Zygmunt pojechał po takie właśnie instrukcje do m. Warszawy.

^d**Pytanie:** Co TRAUTMAN Teresa zrobiła w kierunku utworzenia grupy powstańczej w m. Dubno?

Odpowiedź: Nie wiem, dlatego że Teresa nie powiedziała mi tego, a ja nie mogłam jej zapytać, bo w nocy 22 marca wyjechałam z Dubna, podczas gdy Teresa jeszcze nie wróciła z Łucka.

Pytanie: Dokąd wyjechałyście z Dubna?

Odpowiedź: Z Dubna wyjechałam do siebie do Krzemieńca. W domu zastałam POTAPOWA, który razem ze SZMIGLEM przyjechał z Warszawy i z którym w m. Równe poznał mnie RUMEL Zygmunt.

Pytanie: Opowiedzcie o okolicznościach, w jakich poznałyście POTAPOWA.

Odpowiedź: Jak już zeznałam wcześniej, w m. Równe byłam u swojej cioci – WOLKOWEJ Ireny. Wieczorem, nie pamiętam już którego dnia, do mieszkania WOLKOWEJ, gdzie przebywałam, przyszedł RUMEL Zygmunt razem z POTAPOWEM, który nie miał gdzie przenocować.

Na początku POTAPOW nie mówił mi nic o sobie, ja jemu też nie. Ale kiedy RUMEL Zygmunt powiedział POTAPOWOWI, że jestem osobą godną zaufania, że już działałam w grupie i będę pracowała w organizacji, POTAPOW powiedział mi, że przyjechał z Warszawy razem ze SZMIGLEM i że razem z nim będzie prowadził działania mające na celu stworzenie na Wołyniu organizacji.

W Krzemieńcu POTAPOW powiedział mi, że na polecenie SZMIGLA jeździł do Brześcia Litewskiego. Z jakim konkretnie poleceniem, tego

В Кременце ПОТАПОВ мне рассказал, что он ездил в Брест-Литовск по поручению ШМИГЕЛЯ, с каким именно поручением, ПОТАПОВ мне не сказал. В Брест-Литовске ПОТАПОВ был у некоторых лиц, фамилии которых он мне не сказал, которых вместе с ним арестовали. Но спустя два дня его выпустили и купили билет, до г. Ровно, причем в Брест-Литовске ПОТАПОВА сфотографировали. ПОТАПОВ, как говорил он мне, в г. Ровно не остановился, а сойдя с поезда и взяв билет поехал в Кременец ко мне на квартиру, адрес которой я ему дала еще в г. Ровно.

Вопрос: В Кременце Вы проводили работу по созданию повстанческого звена?

Ответ: Нет. В Кременец я приехала 22-го марта и в эту ночь арестовали моего отца СУЛКОВСКОГО Яна Войцлавовича, а два дня спустя, т. е. 24-го, арестовали и меня.

Вопрос: Вам известна причина ареста В[ашего] отца?

Ответ: Нет, этого мне неизвестно.

Вопрос: Во время Вашего ареста ПОТАПОВ где был?

Ответ: Во время моего ареста ПОТАПОВ находился у меня на квартире. Когда арестовывающие попросили у меня ключ от чемодана, я пошла к сумочке, находящейся на кровати, рядом с которой сидел ПОТАПОВ. Беря ключ из сумочки, я тихо сказала ПОТАПОВУ: „Езжай в Дубно, Забрамье, 4, к ТРАУТМАН и скажи им, что ты приехал от меня – СУЛКОВСКОЙ Янины и передай им, чтобы кто-нибудь из них поехал в г. Ровно и предупредил ГЕРМАШЕВСКОГО о том, что в Бресте были аресты.”“

Вопрос: Чем можете еще дополнить свои показания?

Ответ: К данным моим показаниям я хочу дополнить, что во время войны, я познакомилась с беженкой по фамилии ДОЛЬСКАЯ, прибывшей из Варшавы, которая мне рассказала, что ее дочь замужем за высшим чиновником иностранных ... быв. польского государства и что ее дочь вместе с мужем ушли в Румынию, а она ДОЛЬСКАЯ, осталась в Кременце, где сняла комнату по улице Дубенской Рогатки (номер дома не знаю).

В конце января или в начале февраля 1940 г. ДОЛЬСКАЯ пришла к нам на дом и когда в комнате осталась я одна, то она мне сказала, что у нее есть листовки, и спросила, видела ли я их. Я ответила, что никаких листовок я не видела. Тогда она мне показала и дала прочесть. Текст этой листовки призывал оставшееся население на быв. территории Польши к тому, чтобы поляки не падали духом, т. к. Польша будет восстановлена снова с помощью Франции и Англии. В листовке

POTAPOW mi nie powiedział. W Brześciu Litewskim POTAPOW był u pewnych osób, których nazwisk mi nie podał, a które razem z nim aresztowali. Po dwóch dniach wypuścili go i kupili bilet do m. Równe, przy czym w Brześciu Litewskim POTAPOWA sfotografowano. POTAPOW, z tego co mi powiedział, nie zatrzymał się w m. Równe, tylko kiedy wysiadł z pociągu, kupił bilet i pojechał do Krzemieńca do mojego mieszkania, którego adres dałam mu jeszcze w m. Równe.

Pytanie: Czy w Krzemieńcu prowadziłyście jakieś działania zmierzające do utworzenia grupy powstańczej?

Odpowiedź: Nie. Do Krzemieńca przyjechałam 22 marca, tej właśnie nocy aresztowano mojego ojca SUŁKOWSKIEGO Jana s. Wojcława [?], a po dwóch dniach, tj. 24 aresztowano również mnie.

Pytanie: Czy znacie przyczynę aresztowania w[aszego] ojca?

Odpowiedź: Nie, nie znam.

Pytanie: Gdzie był POTAPOW w czasie waszego aresztowania?

Odpowiedź: W czasie mojego aresztowania POTAPOW był w moim w mieszkaniu. Kiedy aresztujący mnie poprosili o klucz od walizki, podeszłam do torebki, która leżała na łóżku i obok której siedział POTAPOW. Biorąc klucz z torebki, powiedziałam cicho POTAPOWOWI: „Jedź do Dubna, Zabramie 4, do TRAUTMAN i powiedz im, że przyjechałeś ode mnie – SUŁKOWSKIEJ Janiny – przekazaj im, żeby ktoś z nich pojechał do m. Równe i uprzedził HERMASZEWSKIEGO, że w Brześciu były aresztowania.”^d

Pytanie: Czym jeszcze możecie uzupełnić swoje zeznania?

Odpowiedź: Do złożonych przeze mnie zeznań chciałabym jeszcze dodać, że podczas wojny poznałam *bieżenkę* o nazwisku DOLSKA, która uciekła z Warszawy. Opowiadała mi ona, że jej córka, będąca żoną wyższego urzędnika ... zagranicznych był[ego] państwa polskiego, razem z mężem wyjechała do Rumunii, a ona – DOLSKA pozostała w Krzemieńcu, gdzie wynajęła pokój przy ulicy Dubieńskiej Rogatki (numeru domu nie znam).

Pod koniec stycznia albo na początku lutego 1940 r. DOLSKA przyszła do naszego domu i kiedy w pokoju zostałyśmy same, powiedziała mi, że ma ulotki i zapytała, czy je widziałam. Odpowiedziałam, że żadnych ulotek nie widziałam. Wtedy pokazała mi je i dała do przeczytania. Tekst ulotki wzywał ludność pozostałą na był[ym] terytorium Polski, by nie upadała na duchu, ponieważ Polska zostanie odbudowana z pomocą Francji i Anglii. W ulotce była też mowa o tym, że Polską będzie rządzić cały naród, a nie grupa ludzi, tak jak wcześniej.

Na końcu ulotki było napisane: „Rząd Polski, miasto Angers, grudzień 1939 r.”.

также говорилось, что управлять Польшей будет сам народ, а не группа людей, как это было раньше.

В конце листовки было написано: „Управление Польши, город Анжер, Декабря 1939 г.”.

Я спросила ДОЛЬСКУЮ, есть ли у нее еще листовки; она ответила, что есть и с радостью предложила их мне, т. к. она не имела знакомых, не могла их передать кому-нибудь другому, а хранить их у себя она боялась. От ДОЛЬСКОЙ я получила два десятка листовок.

Вопрос: Вы спрашивали, где взяла ДОЛЬСКАЯ эти листовки?

Ответ: Да, я спрашивала ДОЛЬСКУЮ, но она мне не назвала фамилию лица, от которого получила листовки, а лишь сказала, что ей передал один человек.

Я также интересовалась, откуда пришли эти листовки, на это ДОЛЬСКАЯ ничего мне не сказала.

Вопрос: Что Вы сделали с листовками, полученными от ДОЛЬСКОЙ?

Ответ: Часть листовок, т. е. 10 штук я передала ТРАУТМАН Терезе, об этих листовках также знала и Ядвига ТРАУТМАН. Куда они, т. е. Тереза и Ядвига девали эти листовки, я не знаю.

Вопрос: Для чего Вы передали эти листовки ТРАУТМАН Терезе?

Ответ: Для того, чтобы она раздала их своим знакомым.

Вопрос: А вторую часть листовок, т. е. 10 шт., кому Вы передали?

Ответ: Остальные 10 шт. листовок я передала КОВАЛЮ Леону, тоже для этой же цели.

Допрос окончен в 19 час.

Протокол написан с моих слов верно при помощи переводчика, мне прочитан.

Верность и правдивость протокола подтверждаю подписью.

Допросил с переводчицей РО НКВД г. Дубно – ТРОФИМЧУК

Следователь следчасти ГУГБ НКВД СССР

Лейтенант Госбезопасности

(—) ТИТОВ

д

Переводчица РО НКВД г. Дубно

ТРОФИМЧУК

«Верно (—)»

Zapytałam DOLSKĄ, czy ma jeszcze jakieś ulotki. Odpowiedziała mi, że ma i z radością pokazała mi je, bo nie miała innych znajomych i nie mogła przekazać ich nikomu, a bała się trzymać je u siebie. Od DOLSKIEJ dostałam dwadzieścia ulotek.

Pytanie: Pytałyście, skąd DOLSKA wzięła te ulotki?

Odpowiedź: Tak, pytałam DOLSKĄ, ale nie podała mi nazwiska osoby, od której dostała ulotki, tylko powiedziała, że przekazał je jej pewien człowiek.

Pytałam też, skąd przyszły te ulotki, ale DOLSKA nic na ten temat mi nie powiedziała.

Pytanie: Co zrobiłyście z ulotkami, które dostałyście od DOLSKIEJ?

Odpowiedź: Część ulotek, tj. 10 sztuk, przekazałam TRAUTMAN Teresie, o ulotkach tych wiedziała też Jadwiga TRAUTMAN. Co one, tj. Teresa i Jadwiga, zrobiły z ulotkami, nie wiem.

Pytanie: Po co przekazałyście ulotki TRAUTMAN Teresie?

Odpowiedź: Żeby rozdała je swoim znajomym.

Pytanie: A komu przekazałyście drugą część ulotek, tj. 10 szt.?

Odpowiedź: Pozostałe 10 szt. ulotek przekazałam KOWALOWI Leonowi w tym samym celu.

Przesłuchanie zakończono o godz. 19.

Protokół spisany został na podstawie moich słów wiernie i przy pomocy tłumacza oraz przeczytany mi.

Zgodność i prawdziwość protokołu potwierdzam podpisem.

Przesłuchał z udziałem tłumaczki RO NKWD m. Dubna – TROFIMCZUK

Śledczy Jednostki Śled[czej] GUGB NKWD ZSRS

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) TITOW

f

Tłumaczka RO NKWD m. Dubna
TROFIMCZUK

^gZa zgodność (—)^g

PA SBU (Równie), sygn. arch. P-5015, k. 8–21.
Kopia, maszynopis.

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Підкреслено від руки.
- в-в Текст відзначений вертикальною рисою на полях.
- г-г Фрагмент тексту окреслений від руки.
- г Так в оригіналі. Назви вулиці немає.
- д Кругла печатка з гербом УРСР в центрі і написом: *НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УССР, Управление НКВД по Ровенской области, Дубновское районное отделение.*
- е-е Дописано від руки.

¹ Сулковська Яніна, заарештована органами НКВС 24 березня 1940, утримувалась в ув'язненні в Дубно, засуджена до ВТТ, виїхала із СРСР з армією генерала Андерса, померла після війни у Канаді.

² Румель Зигмунт (1915 р. н.), псевдо „Мали”, „Зигмунт Поремба”, до 1939 діяч Волинського ЗМВ, в 1943 комендант VIII-го округу БХ, закатований УПА 10 липня 1943.

³ Волинський союз сільської молоді – селянська молодіжна організація; спочатку (з червня 1928) входила до складу ЗМВ РП „Віці” на принципах автономії, пізніше відокремилась і діяла самостійно.

⁴ Траутман Тереса, заарештована органами НКВС після 24 березня 1940, засуджена до смертної кари, вирок виконано в м. Дубно в 1941.

⁵ Юзефський Генрик (1892–1981), політичний діяч, у 1928–1938 з перервами Волинський воевода, з 1929 до 1930 міністр внутрішніх справ РП, в 1939–1945 у підпіллі, утримувався в ув'язненні в Польщі 1953–1956.

⁶ Гермашевський Антоні (1898 р. н.) у волинському штабі полковника Маєвського з лютого або березня 1940, заарештований органами НКВС 13 березня 1941, звільнений 20 лютого 1942.

⁷ Румель Броніслав, брат Зигмунта і Станіслава, заарештований органами НКВС 23 березня 1940, засуджений до смертної кари 15 січня 1941, вирок виконано в м. Дубно.

⁸ Траутман Ядвіга (1920 р. н.), сестра Тереси Траутман та дружина Леона Коваля, заарештована органами НКВС 23 березня 1940, засуджена до 6 років ВТТ.

⁹ Див. примітку 23 до документу 4, с. 80.

¹⁰ Потапов Єжи (Ярослав), справжнє прізвище Броніковський Єжи, підпоручник. Прибув до Рівного разом з полковником Маєвським 8 лютого 1940, заарештований органами НКВС у березні 1940, звільнений через два дні, взятий під нагляд, потім заарештований вдруге, був в ув'язненні в м. Дубно. Зник.

Przypisy

- a- a Wpisano odręcznie.
- b- b Podkreślono odręcznie.
- c- c Fragment tekstu zaznaczony na marginesie pionową kreską.
- d- d Fragment tekstu zakreślony odręcznie.
- e Tak w oryginale. Brak nazwy ulicy.
- f Okrągła pieczęć z godłem USRS w środku i napisem w otoku: *LUDOWY KOMISARIAT SPRAW WEWNĘTRZNYCH USRS, Zarząd NKWD obwodu rówieńskiego, Dubieński Wydział Rejonowy.*
- g- g Dopisano odręcznie.

¹ Sułkowska Janina, aresztowana przez NKWD 24 marca 1940, więziona w Dubnie, skazana na ITŁ, wyszła z ZSRS z armią gen. Andersa, zmarła po wojnie w Kanadzie.

² Rumel Zygmunt (ur. 1915), ps. „Mały”, „Zygmunt Poręba”, do 1939 działacz Wołyńskiego ZMW, w 1943 kmdt Okręgu VIII BCh, zamordowany 10 lipca 1943 przez UPA.

³ Wołyński Związek Młodzieży Wiejskiej – chłopska organizacja młodzieżowa, początkowo (od czerwca 1928) wchodziła w skład ZMW RP „Wici” na zasadach autonomii, później odłączyła się i działała samodzielnie.

⁴ Trautman Teresa, aresztowana przez NKWD po 24 marca 1940, skazana na karę śmierci, wyrok wykonano w Dubnie w 1941.

⁵ Józewski Henryk (1892–1981), działacz polityczny. W l. 1928–1938 z przerwami wojewoda wołyński, od 1929 do 1930 minister spraw wewnętrznych, w l. 1939–1945 w konspiracji, więziony w Polsce w l. 1953–1956.

⁶ Hermaszewski Antoni (ur. 1898), w wołyńskim sztabie płk. Majewskiego od lutego lub marca 1940, aresztowany przez NKWD 13 marca 1941, zwolniony 20 lutego 1942.

⁷ Rumel Bronisław, brat Zygmunta i Stanisława, aresztowany przez NKWD 23 marca 1940, skazany na karę śmierci 15 stycznia 1941, wyrok wykonano w Dubnie.

⁸ Trautman Jadwiga (ur. 1920), siostra Teresy Trautman i żona Leona Kowala, aresztowana przez NKWD 23 marca 1940, skazana na 6 lat ITŁ.

⁹ Zob. przypis 23 do dokumentu 4, s. 79.

¹⁰ Potapow Jerzy (Jarosław), właśc. Bronikowski Jerzy, ppor. Przybył do Równego wraz z płk. Majewskim 8 lutego 1940, aresztowany w marcu 1940 przez NKWD, po dwóch dniach zwolniony, był obserwowany, następnie ponownie aresztowany, więziony w Dubnie. Zaginiony.

7 квітня 1940, Київ. Повідомлення І. Серова В. Меркулову
про арешт З. Луцевського

Совершенно секретно

Зам. Наркома Внутренних Дел Союза ССР
Комиссару государственной безопасности 3 ранга
Тов. МЕРКУЛОВУ
г. Москва

„^а-5-^а” апреля с. г. Волынским УНКВД арестован поляк ЛУФЩЕВСКИЙ Сигизмунд Феликсович¹, житель города Луцка. На допросе ^а-6-^а апреля показал, что с ^а-фев[раля] с. г.^а является участником организации „^б-Союз вооруженной борьбы-^б”, завербован он – ЛУФЩЕВСКИЙ, в феврале с. г. неким ЛИПКО Яном в Белостоке на квартире своего родственника ВИТИХ Франца, проживающего там по [ул.] Варшавской, ныне Красной Армии, дом 33.

ЛУФЩЕВСКИЙ посетил ЛИПКО два раза. В период этих посещений ЛИПКО сообщил, что он, ЛИПКО, работает под псевдонимом Адам Адамский и руководит организациями на территории Белоруссии по поручению СИКОРСКОГО, с которым связан через курьеров – эмиссаров, идущих по двум направлениям: через один из монастырей в Литве и через Брест–Варшаву.

ЛУФЩЕВСКИЙ получил в Белостоке от ЛИПКО шифр, текст присяги и указания по работе организации. При вторичном посещении информировал ЛИПКО о наличии организации [в] Луцке.

ЛИПКО Ян работает по ремонту аппаратуры на телеграфе города Белостока, проживает по Варшавской, ныне улица Красной Армии, дом 33, у родственника ЛУФЩЕВСКОГО Сигизмунда – ВИТИХ Франца.

ЛУФЩЕВСКИЙ сознался в своей работе и новых вербовках, по его показаниям в Луцке арестовано 6 апреля 4 человека, из них арестованный ФИЛИППОВИЧ сознался и перекрыл показания ЛУФЩЕВСКОГО. От ФИЛИППОВИЧА получены показания, что организацией из Луцка через Белосток и Варшаву командированы два курьера к СИКОРСКОМУ в Париж.

Телеграфно ориентирован Нарком Внутренних Дел БССР тов. ЦАНАВА².

Нарком Внутренних Дел УССР
Комиссар государственной безопасности 3 ранга
СЕРОВ³

7 kwietnia 1940, Kijów. Meldunek Iwana Sierowa dla Wsiewołoda Mierkułowa o aresztowaniu Zygmunta Łuszczewskiego

Ścisłe tajne

Zast[ępc]a *narkoma* spraw wewnętrznych Związku SRS
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi
Tow. MIERKUŁOW
m. Moskwa

„^{a-5-a}” kwietnia br. wołyńskie UNKWD aresztowało Polaka ŁUSZCZEWSKIEGO Zygmunta¹ s. Feliksa, mieszkańca miasta Łucka. Podczas przesłuchania ^{a-6-a} kwietnia zeznał on, że od ^{a-lut[ego]} br.^{-a} jest członkiem organizacji „^{b-Związek Walki Zbrojnej}”^b”. ŁUSZCZEWSKI został zwerbowany w lutym br. przez niejakiego LIPKĘ Jana w Białymstoku w mieszkaniu swojego krewnego WITICHA Franciszka zamieszkałego przy [ulicy] Warszawskiej, obecnie Armii Czerwonej, dom nr 33.

ŁUSZCZEWSKI odwiedził LIPKĘ dwa razy. Podczas tych spotkań LIPKO powiedział mu, że działa on (LIPKO) pod pseudonimem Adam Adamski i kieruje organizacjami na terenie Białorusi na polecenie SIKORSKIEGO, z którym utrzymuje kontakt przez kurierów – emisariuszy, jeżdżących dwiema trasami: przez jeden z klasztorów na Litwie oraz Brześć–Warszawa.

ŁUSZCZEWSKI otrzymał od LIPKI w Białymstoku szyfr, tekst przysięgi i wytyczne do działalności organizacji. Podczas drugiego spotkania poinformował on LIPKĘ o istnieniu organizacji w Łucku.

LIPKO Jan pracuje przy naprawach sprzętu telegraficznego w mieście Białymstoku, mieszka przy ulicy Warszawskiej, obecnie Armii Czerwonej, dom nr 33 u krewnego ŁUSZCZEWSKIEGO Zygmunta – WITICHA Franciszka.

ŁUSZCZEWSKI przyznał się do swojej działalności i werbowania ludzi, na podstawie jego zeznań aresztowano w Łucku 6 kwietnia 4 osoby. Aresztowany wtedy między innymi FILIPPOWICZ przyznał się i potwierdził zeznania ŁUSZCZEWSKIEGO. Od FILIPPOWICZA uzyskano zeznania, że organizacja wysłała z Łucka przez Białystok i Warszawę do SIKORSKIEGO do Paryża dwóch kurierów.

Telegraficznie powiadomiliśmy *narkoma* spraw wewnętrznych BSRS tow. CANAWĘ².

Narkom spraw wewnętrznych USRS
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi
SIEROW³

№^а-1185/СН^а
7 апреля 1940 г.
г. Киев

ДА СБУ (Київ), Ф. 16, оп. 33, пор. 58, арк. 140–141.
Копія, машинопис.

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
^{б-б} Написано від руки на перекресленім: *борьбы за независимость Польши*.

¹ Так у тексті. Правильно – Луцевський Зигмунт, засуджений в Луцьку до смертної кари, розстріляний.

² Цанава Лаврентій Хомич, справжнє прізвище Джанжгава (1900–1955), ст. майор держбезпеки, у 1938–1941 народний комісар внутрішніх справ БРСР, заарештований разом з Берією в 1953, помер у в'язниці.

³ Серов Іван Олександрович (1905–1990), комісар держбезпеки 3-го рангу, в 1939–1941 народний комісар внутрішніх справ УРСР, пізніше перший заступник народного комісара державної безпеки СРСР, перший заступник народного комісара, потім міністра внутрішніх справ СРСР, у 1954–1958 голова КДБ, згодом начальник ГРУ.

Nr ^{a-}1185/SN^{-a}
7 kwietnia 1940 r.
m. Kijów

PA SBU (Kijów), sygn. arch. F. 16, op. 33, por. 58, k. 140–141.
Kopia, maszynopis.

Przypisy

^{a-} -^a Wpisano odręcznie.

^{b-} -^b Napisano odręcznie na przekreślonym: *walki o niepodległość Polski*.

¹ Łuszczewski Zygmunt, osądzony w Łucku i skazany na karę śmierci, rozstrzelany.

² Canawa Ławrientij Fomicz, właśc. Dżanżgawa (1900–1955), st. mjr bezp. państw., w l. 1938–1941 ludowy komisarz spraw wewnętrznych BSRS, aresztowany wraz z Berią w 1953, zmarł w więzieniu.

³ Sierow Iwan Aleksandrowicz (1905–1990), komisarz bezp. państw. 3 rangi, w l. 1939–1941 ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS, później I zca ludowego komisarza bezpieczeństwa państwowego ZSRS, I zca ludowego komisarza, potem ministra spraw wewnętrznych ZSRS, w l. 1954–1958 przewodniczący KGB, następnie naczelnik GRU.

2 червня 1940, Київ. Повідомлення І. Сєрова П. Федотову
про арешт Т. Маєвського

Совершенно секретно
а-№ 1847-а

Записка по проводу

Москва НКВД СССР 2 отдел ГУГБ
тов. ФЕДОТОВУ

По разрабатываемому Волынским УНКВД агентурно-следственному делу „Повстанцы” и „Гимназисты” установлено, что одним из активных участников польской к-р повстанческой организации является МАЕВСКИЙ – бывш. полковник польской армии, находящийся на нелегальном положении.

По показаниям арестованного по этому делу КАЗМЕРЧАКА¹, МАЕВСКИЙ, являвшийся одним из руководителей к-р организации на Волыни, имел в ряде городов: Ровно, Ковеле, Луцке и Здолбуново конспиративные квартиры, на которых скрывался.

В частности, в г. Ровно одной из конспиративных квартир МАЕВСКОГО являлась квартира учительницы ДАНИКОВСКОЙ², проживающей по ул. Сталина³, № 310.

Принятыми мерами, 31 мая с. г. МАЕВСКИЙ был арестован по указанному выше адресу в гор. Ровно.

При аресте у МАЕВСКОГО изъято: приказ и циркуляр о порядке и методах проведения к-р повстанческой деятельности на территории бывш. Польши, список явочных квартир, в том числе по г. Львову.

Изъятые у МАЕВСКОГО документы, в которых организация именуется „Союз вооруженной борьбы”, датированы: приказ – 7.ІІ-40 г., циркуляр – 18.ІІ-40 года.

Вместе с МАЕВСКИМ арестованы: связист организации – КАСП-ШИЦКИЙ⁴, псевдоним его „Бурда” и содержательница квартиры – ДАНИКОВСКАЯ.

На первичном допросе МАЕВСКИЙ (псевдоним его „Хвигель”⁵) показал, что он кадровый полковник, во время войны командовал бригадой бывш. польской армии и что по приказу главного коменданта г. Варшавы [!], генерала ТОКАЖЕВСКОГО назначен воеводским комендантом на Волыни для проведения организационной работы

**2 czerwca 1940, Kijów. Depesza Iwana Sierowa do Piotra Fiedotowa
o aresztowaniu Tadeusza Majewskiego**

Ścisłe tajne
^a-nr 1847^a

Depesza

Moskwa NKWD ZSRS 2 Oddział GUGB
tow. FIEDOTOW

W rozpracowywanej przez wołyńskie UNKWD sprawie agenturalno-śledczej „Powstańcy” i „Gimnazjaliści” ustalono, że jednym z aktywnych członków polskiej k-r organizacji powstańczej jest działający w konspiracji MAJEWSKI – był[y] pułkownik Wojska Polskiego.

Według zeznań aresztowanego w tej sprawie KAZMIERCZAKA¹, MAJEWSKI będący jednym z dowódców k-r organizacji na Wołyniu, dysponował w wielu miastach (w Równem, Kowlu, Łucku i Zdołbunowie) konspiracyjnymi lokalami, w których się ukrywał.

Na przykład w m. Równe jednym z lokali konspiracyjnych MAJEWSKIEGO było mieszkanie nauczycielki DANIKOWSKIEJ², mieszkającej przy ul. Stalina³ nr 310.

Dzięki podjętym działaniom, 31 maja br. MAJEWSKI został aresztowany pod wskazanym wyżej adresem w mieś[cie] Równe.

Podczas aresztowania MAJEWSKIEGO skonfiskowano: rozkaz i okólnik dotyczący trybu oraz metod prowadzenia k-r działalności powstańczej na terytorium był[ej] Polski i listę lokali konspiracyjnych, w tym również znajdujących się na terenie m. Lwowa.

W dokumentach skonfiskowanych MAJEWSKIEMU określa się organizację mianem „Związek Walki Zbrojnej”. Są one datowane: rozkaz – 7.II-40 r., okólnik – 18.II-40 roku.

Razem z MAJEWSKIM aresztowani zostali: łącznik organizacji – KASPRZYCKI⁴, pseudonim „Burda” i właścicielka mieszkania – DANIKOWSKA.

Podczas wstępnego przesłuchania MAJEWSKI (pseudonim „Chwi-giel”⁵) zeznał, że jest pułkownikiem służby czynnej, w czasie wojny dowodził brygadą był[ego] Wojska Polskiego i że rozkazem dowódcy głównego m. Warszawy [!], generała TOKARZEWSKIEGO, mianowany został komendantem wojewódzkim na Wołyniu i powierzono mu

по созданию повстанческого подполья для вооруженной борьбы с советской властью.

О результатах дальнейшего следствия сообщим дополнительно.

(—) СЕРОВ

Нарком Внутренних Дел УССР
Комиссар государственной безопасности 3 ранга
СЕРОВ

№ б-[...]73/СН^б

2 июня 1940 г.

г. Киев

^в-Пер. 2/6-40 г. 21 час. 35 мин.^в

ДА СБУ (Київ), Ф. 16, оп. 33, пор. 58, арк. 255–256.

Оригінал, машинотис.

Примітки

^{а-а} Дописано від руки.

^{б-б} Вписано від руки.

^{в-в} Доклеєна смужка з телетайпу.

¹ Так у тексті. Правильно – Казімерчак або Казмерчак Марцелі, псевдо „Марцелі”, заступник коменданта району СЗБ-2 Володимир-Волинський, заарештований органами НКВС і 6 листопада 1940 засуджений Луцьким обласним судом до смертної кари.

² Так у тексті. Правильно – Динаковська Яніна, вчителька, заарештована органами НКВС, вірогідно, у кінці травня 1940, засуджена до смертної кари і розстріляна напередодні квітня у 1941 в Луцьку.

³ Раніше – вул. 3 Мая.

⁴ Каспшицький Діонізи, конспіративне прізвище – Бурда Ришард, підпоручник, 31 січня 1940 виїхав разом з полковником Маєвським і підпоручником Потаповим на Волинь, з лютого 1940 заступник коменданта району СЗБ Луцьк, заарештований органами НКВС 1 червня 1940, засуджений Луцьким обласним судом 2 грудня 1940 до смертної кари.

⁵ Так у тексті. Правильно – „Шмігель”.

przeprowadzenie działań organizacyjnych, mających na celu utworzenie podziemia powstańczego zdolnego do walki zbrojnej z władzą sowiecką.

O rezultatach dalszego śledztwa powiadomimy dodatkowo.

(—) SIEROW

Narkom spraw wewnętrznych USRS
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi
SIEROW

Nr ^{b-}[...]73/SN^{-b}
2 czerwca 1940 r.
m. Kijów

^{c-}Nad[ano] 2/6-40 r., godz. 21 min[ut] 35^{-c}

PA SBU (Kijów), sygn. arch. F. 16, op. 33, por. 58, k. 255–256.
Oryginal, maszynopis.

Przypisy

- ^{a--a} Dopisano odręcznie.
^{b--b} Wpisano odręcznie.
^{c--c} Doklejony tekst z dalekopisu.

¹ Właśc. Kazimierzak lub Kaźmierczak Marceci, ps. „Marceci”, zca kmdta Obwodu ZWZ-2 Włodzimierz Wołyński, aresztowany przez NKWD i 6 listopada 1940 skazany na karę śmierci przez Sąd Obwodowy w Łucku.

² Właśc. Dynakowska Janina, nauczycielka, aresztowana przez NKWD prawdopodobnie pod koniec maja 1940, skazana na karę śmierci i rozstrzelana przed kwietniem 1941 w Łucku.

³ Wcześniej ul. 3 Maja.

⁴ Kasprzycki Dionizy, konspiracyjne nazwisko Burda Ryszard, ppor., 31 stycznia 1940 wyjechał wraz z plk. Majewskim i ppor. Potapowem z Warszawy na Wołyń, od lutego 1940 zca kmdta Obwodu ZWZ-2 Łuck, aresztowany 1 czerwca 1940 przez NKWD, osądzony przez Sąd Obwodowy w Łucku 2 grudnia 1940, skazany na karę śmierci.

⁵ Właśc. „Szmigiel”.

6 червня 1940, [Рівне]. Протокол допиту Я. Динаковської

Протокол допроса
обвиняемой ДЫНАКОВСКОЙ Янины Юзефовны
от 6-го июня 1940 года

Вопрос: Когда и кем Вы были завербованы в контрреволюционную повстанческую организацию?

Ответ: В контрреволюционную повстанческую организацию меня завербовал бывший полковник польской армии МАЕВСКИЙ Тадеуш во второй половине февраля м-ца с. г.

Вопрос: Расскажите подробнее о вербовке Вас МАЕВСКИМ в повстанческую организацию.

Ответ: 10 февраля с. г. ко мне на квартиру зашел ГЕРМАШЕВСКИЙ Антон и сказал, что у него находится офицер бывш. польской армии по фамилии Ярослав ПОТАПОВ, проживающий нелегально. Поэтому ГЕРМАШЕВСКИЙ обратился ко мне с просьбой взять его на квартиру и не спрашивать пока о целях его приезда.

Вопрос: Продолжайте дальше рассказывать.

Ответ: Я дала свое согласие ГЕРМАШЕВСКОМУ о том, чтобы на несколько дней взять на квартиру проживающего на нелегальном положении офицера бывш. польской армии Ярослава ПОТАПОВА.

Ярослав ПОТАПОВ прожил около пяти дней в моей квартире и, по-видимому, как я заключила из его разговора, выехал в местечко Янову Долину, находившееся вблизи Костополя.

Приблизительно 15–16 февраля с. г. пришел ко мне опять ГЕРМАШЕВСКИЙ и предложил принять к себе на квартиру, уже на более продолжительное время также офицера быв. польской армии, проживающего на нелегальном положении.

Изыявив согласие взять к себе на квартиру неизвестного человека, я пошла с ГЕРМАШЕВСКИМ к нему на квартиру, где последний меня познакомил с находившимся там человеком, который назвал себя Тадеуш МАЕВСКИЙ.

После этого, как МАЕВСКИЙ прожил несколько дней в моей квартире, он мне рассказал, что он прибыл из Варшавы как представитель повстанческой организации и назначен комендантом Волинского округа по созданию контрреволюционной повстанческой организации, охарактеризовав подробно ее структуру построения и предстоящие задачи.

6 czerwca 1940, [Równe]. Protokół przesłuchania
Janiny Dynakowskiej

Protokół przesłuchania
oskarżonej DYNAKOWSKIEJ Janiny c. Józefa
z 6 czerwca 1940 roku

Pytanie: Kiedy i przez kogo zostaliście zwerbowana do kontrewolucyjnej organizacji powstańczej?

Odpowiedź: Do kontrewolucyjnej organizacji powstańczej zwerbował mnie były pułkownik Wojska Polskiego MAJEWSKI Tadeusz w drugiej połowie lutego br.

Pytanie: Opowiedzcie szczegółowo o tym, jak MAJEWSKI zwerbował was do organizacji powstańczej.

Odpowiedź: 10 lutego br. przyszedł do mojego mieszkania HERMASZEWSKI Antoni, który powiedział, że ma u siebie ukrywającego się oficera był[ego] Wojska Polskiego Jarosława POTAPOWA. HERMASZEWSKI zwrócił się do mnie z prośbą, żebym zakwaterowała go u siebie w mieszkaniu i póki co nie pytała o cel jego przyjazdu.

Pytanie: Mówcie dalej.

Odpowiedź: Powiedziałam HERMASZEWSKIEMU, że zgadzam się przyjąć na kilka dni w swoim mieszkaniu ukrywającego się oficera był[ego] Wojska Polskiego Jarosława POTAPOWA.

Jarosław POTAPOW mieszkał u mnie przez jakieś pięć dni, a potem wyjechał; jak wywnioskowałam z jego słów, chyba do miasteczka Janowa Dolina leżącego niedaleko Kostopola.

Około 15–16 lutego br. HERMASZEWSKI przyszedł do mnie znowu, pytając, czy mogę zakwaterować w moim mieszkaniu, już na dłuższy okres, innego oficera był[ego] Wojska Polskiego, również ukrywającego się.

Kiedy zgodziłam się zakwaterować w swoim mieszkaniu tego nieznanego mi człowieka, poszliśmy razem z HERMASZEWSKIM do jego mieszkania, gdzie poznał mnie z obecnym tam człowiekiem, który przedstawił się jako Tadeusz MAJEWSKI.

Po kilku dniach pobytu w moim mieszkaniu MAJEWSKI powiedział, że przyjechał z Warszawy jako przedstawiciel organizacji powstańczej, że został mianowany komendantem Okręgu Wołyńskiego i otrzymał zadanie utworzenia [tutaj] kontrewolucyjnej organizacji powstańczej, przedstawił mi szczegółowo jej strukturę organizacyjną i cele, jakie sobie stawiała.

Одновременно с этим МАЕВСКИЙ предложил мне также принять участие, на что я охотно дала свое согласие. После чего МАЕВСКИЙ предложил мне дать присягу на верность повстанческой организации, что я и сделала.

Вопрос: Кто лично от Вас принял присягу и ее содержание?

Ответ: Присягу от меня принял лично МАЕВСКИЙ в моей квартире, содержание которой сводилось к следующему: „Я даю присягу, кладя руки на крест, перед богом и матерью божей королевой короны польской и буду хранить честь польскую, а также буду не щадя своих сил до последней капли крови и не щадя жизни делу восстановления Польши”.

Вопрос: Откуда Вам известен ГЕРМАШЕВСКИЙ Антон и его принадлежность к повстанческой организации?

Ответ: ГЕРМАШЕВСКОГО Антона я знаю с 1920 г. по совместному жительству в гор. Ровно, ул. 3 [?] Проминь, № 9.

Со слов МАЕВСКОГО мне известно, что ГЕРМАШЕВСКИЙ являлся заместителем его, т. е. коменданта повстанческой организации Волинского округа, в конце марта м-ца с. г. выехал нелегально в Германию.

Вопрос: Кто заходил к Ярославу ПОТАПОВУ, когда он проживал нелегально в Вашей квартире?

Ответ: Впервые, когда прибыл ко мне на квартиру Ярослав ПОТАПОВ, к нему, за исключением ГЕРМАШЕВСКОГО Антона, никто не заходил, а также и он никуда не выходил.

Вопрос: Давно ли Вы знаете Ярослава ПОТАПОВА и сколько раз он бывал в Вашей квартире?

Ответ: 10-го февраля с. г. с Ярославом ПОТАПОВЫМ меня познакомил ГЕРМАШЕВСКИЙ, до этого времени я его абсолютно не знала. ПОТАПОВ ко мне на квартиру, начиная с февраля м-ца с. г., заезжал неоднократно и 15 марта выехал в гор. Брест-Литовск, откуда в Ровно не возвращался.

Вопрос: Охарактеризуйте личность ПОТАПОВА, а также расскажите о его выездах в другие города.

Ответ: ПОТАПОВ Ярослав – около 26-ти лет, роста высокого, блондин, в прошлом закончил школу подхорунжих и служил подручником саперной части бывш. польской армии.

Когда впервые ПОТАПОВ приехал в гор. Ровно, он выезжал, как я уже сказала выше, в м. Янову Долину, где был около 7-ми дней. Возвратившись с м. Янова Долина, ПОТАПОВ проживал несколько дней в моей квартире, ожидая приезда МАЕВСКОГО, который находился в то время в городе Львове.

Jednocześnie MAJEWSKI zaproponował mi przyłączenie się do tych działań, na co z ochotą przystałam. MAJEWSKI polecił mi więc złożyć przysięgę na wierność organizacji powstańczej, co też zrobiłam.

Pytanie: Kto konkretnie przyjął od was przysięgę i jaka była jej treść?

Odpowiedź: Przysięgę ode mnie przyjął sam MAJEWSKI w moim mieszkaniu. Jej treść sprowadzała się do następujących słów: „Składam przysięgę, kładąc rękę na krzyż przed Bogiem i Matką Boską Królową Korony Polskiej, że będę bronić honoru polskiego, będę też nie oszczędzając swoich sił, aż do ostatniej kropli krwi, nie szczędząc życia [służyć] sprawie odrodzenia Polski”.

Pytanie: Skąd znacie HERMASZEWSKIEGO Antoniego i skąd wiecie o jego przynależności do organizacji powstańczej?

Odpowiedź: HERMASZEWSKIEGO Antoniego znam od 1920 r., mieszkaliśmy niedaleko siebie w mieś[cie] Równe – przy ul. 3 [?] Promin nr 9.

Z tego, co mówił MAJEWSKI wiem, że HERMASZEWSKI był jego zastępcą, tj. [zastępcą] komendanta organizacji powstańczej Okręgu Wołyńskiego i że pod koniec marca br. wyjechał nielegalnie do Niemiec.

Pytanie: Kto przychodził do Jarosława POTAPOWA, kiedy mieszkał on nielegalnie w waszym mieszkaniu?

Odpowiedź: Kiedy Jarosław POTAPOW mieszkał u mnie za pierwszym razem, nie przychodził do niego nikt oprócz HERMASZEWSKIEGO Antoniego, ani on nigdzie nie wychodził.

Pytanie: Od jak dawna znacie Jarosława POTAPOWA i ile razy był on w waszym mieszkaniu?

Odpowiedź: 10 lutego br. poznał mnie z Jarosławem POTAPOWEM HERMASZEWSKI, przedtem nie znałam go. Począwszy od lutego br. POTAPOW przyjeżdżał do mojego mieszkania wielokrotnie, natomiast 15 marca wyjechał do mias[ta] Brześcia Litewskiego, skąd nie wrócił już do Równego.

Pytanie: Opiszcie POTAPOWA, opowiedzcie też o jego wyjazdach do innych miast.

Odpowiedź: POTAPOW Jarosław, około 26 lat, wysoki, blondyn, wcześniej ukończył szkołę podchorążych i służył jako podporucznik w jednostce inżynierskiej był[ego] Wojska Polskiego.

Za pierwszym razem, kiedy POTAPOW przyjechał do mias[ta] Równe, wyjechał, jak już wspomniałam wyżej, do m. Janowa Dolina, gdzie przebywał około 7 dni. Po powrocie z m. Janowa Dolina POTAPOW mieszkał przez kilka dni w moim mieszkaniu, czekając na przyjazd MAJEWSKIEGO, który w tym czasie przebywał w mieście Lwowie.

По приезде МАЕВСКОГО ПОТАПОВ перешел на квартиру, как я заключила с его разговора, к КАРНАФЕЛЬ, проживающей по ул. Млыновской.

В это время в гор. Ровно приезжал из Луцка БУРДА, который вместе с ПОТАПОВЫМ заходил ко мне на квартиру к МАЕВСКОМУ.

ПОТАПОВ в начале марта м-ца с. г. выезжал в гор. Ковель, но вскоре возвратился, пробыв несколько дней в гор. Ровно, выехал в Брест-Литовск, откуда не возвращался.

Вопрос: По каким вопросам ПОТАПОВ выезжал в другие города и к кому?

Ответ: ПОТАПОВ Ярослав, известный мне как участник повстанческой организации, и, по-видимому, последний выезжал в другие города по организационным вопросам повстанческой организации.

К кому лично ПОТАПОВ выезжал, для меня неизвестно.

Вопрос: Чем объяснить переход ПОТАПОВА на жительство в квартиру КАРНАФЕЛЬ и что из себя представляет последний?

Ответ: В связи с приездом МАЕВСКОГО решили, что в моей квартире будет им вдвоем тесно, да и опасно проживать вместе двум, живущим на нелегальном положении.

КАРНАФЕЛЬ, со слов МАЕВСКОГО, мне известен как участник повстанческой организации.

Вопрос: Что из себя представляет КАРНАФЕЛЬ?

Ответ: КАРНАФЕЛЬ — около 50-ти лет, в прошлом работал в школьном инспекторате, последнее время был начальником финансовой части быв. куратории Волынского округа, в настоящее время проживает в гор. Ровно.

Вопрос: Назовите квартиры, где встречался МАЕВСКИЙ с прибывающими лицами по делам повстанческой организации.

Ответ: Все лица, которые прибывали к МАЕВСКОМУ по делам повстанческой организации встречались в моей квартире и 25 мая с. г. была встреча МАЕВСКОГО с СОКОЛОВСКИМ¹, прибывшим из города Здолбуново, в квартире ВОЙНАРОВСКОЙ, и по всей вероятности, явочной квартирой МАЕВСКОГО являлась квартира ГЕРМАШЕВСКОГО и КАРНАФЕЛЬ.

Вопрос: Какие Вы получали задания от МАЕВСКОГО как участник повстанческой организации?

Ответ: После того, как я дала присягу на верность повстанческой организации, лично мне МАЕВСКИЙ, кроме того, что была у меня явочная квартира, последний поручил мне подыскать другие явочные квартиры, производить вербовку лиц в повстанческую организацию,

Po przyjeździe MAJEWSKIEGO POTAPOW przeprowadził się, jak wywnioskowałam z jego słów, do mieszkania KARNAFELA przy ul. Młynowskiej.

W tym czasie do mias[ta] Równe przyjechał z Łucka BURDA, który razem z POTAPOWEM odwiedził w moim mieszkaniu MAJEWSKIEGO.

POTAPOW na początku marca br. wyjechał do mias[ta] Kowla, z którego w niedługim czasie wrócił, po czym po kilku dniach spędzonych w mieś[cie] Równe wyjechał do Brześcia Litewskiego, skąd nie powrócił.

Pytanie: W jakich sprawach i do kogo POTAPOW wyjeżdżał do innych miast?

Odpowiedź: POTAPOW Jarosław był mi znany jako członek organizacji powstańczej i przypuszczam, że do innych miast wyjeżdżał w związku ze sprawami organizacyjnymi grup powstańczych.

Nie wiem, do kogo konkretnie POTAPOW wyjeżdżał.

Pytanie: Dlaczego POTAPOW przeprowadził się do mieszkania KARNAFELA i kim jest ten ostatni?

Odpowiedź: W związku z przyjazdem MAJEWSKIEGO zdecydowali oni, że w moim mieszkaniu będzie im obydwóm ciasno. Byłoby też niebezpiecznie, gdyby dwóch ukrywających się ludzi mieszkało razem.

KARNAFELA znam ze słów MAJEWSKIEGO jako członka organizacji powstańczej.

Pytanie: Kim jest KARNAFEL?

Odpowiedź: KARNAFEL – około 50 lat, pracował ongiś w inspektoracie szkolnym, później był naczelnikiem wydziału finansowego w był[ym] kuratorium okręgu wołyńskiego, obecnie mieszka w mieś[cie] Równe.

Pytanie: Wymieńcie mieszkania, w których MAJEWSKI spotykał się z osobami przyjeżdżającymi w związku ze sprawami organizacji powstańczej.

Odpowiedź: Wszystkie osoby, które przyjeżdżały do MAJEWSKIEGO w sprawach organizacji powstańczej spotykały się z nim w moim mieszkaniu, natomiast 25 maja br. doszło do spotkania MAJEWSKIEGO z SOKOŁOWSKIM¹ przybyłym z miasta Zdołbunowa, które odbyło się w mieszkaniu WOJNAROWSKIEJ. Według wszelkiego prawdopodobieństwa lokalem kontaktowym MAJEWSKIEGO było mieszkanie HERMASZEWSKIEGO i KARNAFELA.

Pytanie: Jakie zadania otrzymałyście od MAJEWSKIEGO jako członki organizacji powstańczej?

Odpowiedź: Po złożeniu przeze mnie przysięgi na wierność organizacji powstańczej, MAJEWSKI kazał mi znaleźć nowe lokale konspiracyjne (oprócz tego, który był w moim mieszkaniu), prowadzić werbunek do organizacji powstańczej nowych osób, przyjmować podczas jego

принимать в отсутствие его прибывающих курьеров и установить связь с ксендзом ЗЕНТАРОЙ².

Вопрос: Что Вами конкретно сделано по полученным заданиям МАЕВСКОГО?

Ответ: По существу полученных заданий от МАЕВСКОГО лично мною проделано следующее:

^aПодобраны лично мною 4 явочных квартиры: у НОВАКОВСКОЙ Аполонии, прожив[ающей] гор. Ровно, улица Горького, 65; ЗАГУРСКОЙ Ядвиги, прожив[ающей] по ул. Нарутовича, № 6; ЯСИНСКОЙ Янины прожив[ающей] по ул. Пеша, № 8 и ВОЙНАРОВСКОЙ Ядвиги, прожив[ающей] по ул. Сталина, № 310, квартира № 3.

По вопросу вербовки новых лиц в повстанческую организацию, за исключением Витольда ЛЯЗУРЕК³, никто не был завербован, присягу от последнего принял МАЕВСКИЙ. Когда МАЕВСКИЙ приехал из гор. Львова, это было приблизительно в начале м-ца с. г. марта, последний попросил меня о том, чтобы я его связала с ксендзом ЗЕНТАРОЙ, я ответила положительно.

Зайдя к ксендзу ЗЕНТАРЕ, я сказала о том, что у меня на квартире находится бывший полковник польской армии, проводящий в настоящее время контрреволюционную работу, хочет видеть Вас. ЗЕНТАРА ответил согласием и зашел ко мне на квартиру, где разговаривал с МАЕВСКИМ. Впоследствии МАЕВСКИЙ мне сообщил, что ЗЕНТАРА также принадлежит к повстанческой организации.^a

Лиц, которые прибывали к МАЕВСКОМУ по вопросам повстанческой организации, при отсутствии последнего, принимала я.

Допрос прерван 24.00 час. 7.VI.1940 года.

Вопрос: Кто и когда приезжал из гор. Варшавы к МАЕВСКОМУ в Ровно по делам повстанческой организации?

Ответ: В начале марта м-ца 1940 года в гор. Ровно к МАЕВСКОМУ приезжал из Варшавы „КАЗИМИР”, фамилию которого я сейчас не помню. „КАЗИМИР”, насколько мне известно, в Варшаве принадлежал к польской националистической организации, откуда якобы бежал, и изъявил желание продолжать свою контрреволюционную деятельность на Западной Украине.

Зайдя ко мне в квартиру, „КАЗИМИР” спросил, здесь ли проживает ДЫНАКОВСКАЯ, я ему ответила утвердительно, после чего он сказал мне, что ему необходимо видеть „ШМИГЕЛА”. В это время „ШМИГЕЛЬ” находился в моей квартире и я „КАЗИМИРА” направила

nieobecności przyjeżdżających do niego kurierów i nawiązać kontakt z księdzem ZIĘTARĄ².

Pytanie: Co konkretnie zrobiliście w ramach powierzonych wam przez MAJEWSKIEGO zadań?

Odpowiedź: W ramach wykonywania zadań, które otrzymałam od MAJEWSKIEGO, przeprowadziłam następujące działania:

^aOsobiście znalazłam 4 lokale konspiracyjne: u NOWAKOWSKIEJ Apolonii mieszk[ającej] w mieś[cie] Równe, ulica Gorkiego 65, ZAGÓRSKIEJ Jadwigi mieszk[ającej] przy ul. Narutowicza nr 6, JASIŃSKIEJ Janiny mieszk[ającej] przy ul. Pieszaj nr 8 i u WOJNAROWSKIEJ Jadwigi zamieszk[anej] przy ul. Stalina nr 310 mieszkanie nr 3.

Jeśli chodzi o werbowanie do organizacji powstańczej nowych osób, to za wyjątkiem Witolda LAZURKA³ nikogo nie zwerbowałam. Przysięgę od niego przyjął MAJEWSKI. Kiedy MAJEWSKI przyjechał z mias[ta] Lwowa, a było to mniej więcej na początku marca br., poprosił mnie o skontaktowanie z księdzem ZIĘTARĄ, na co zgodziłam się.

Kiedy poszłam do księdza ZIĘTARY, powiedziała mi, że jest u mnie były pułkownik Wojska Polskiego zajmujący się obecnie działalnością kontrrewolucyjną, który chciałby się z nim zobaczyć. ZIĘTARA zgodził się na spotkanie i poszedł do mojego mieszkania, gdzie odbył z MAJEWSKIM rozmowę. Później MAJEWSKI powiedział mi, że ZIĘTARA również należy do organizacji powstańczej.^a

Pod nieobecność MAJEWSKIEGO, ja przyjmowałam ludzi, którzy przyjeżdżali do niego w sprawach organizacji powstańczej.

Przesłuchanie przerwano o godz. 24.00, 7.VI.1940 roku.

Pytanie: Kto i kiedy w związku ze sprawami organizacji powstańczej przyjeżdżał z mias[ta] Warszawy do MAJEWSKIEGO do Równego?

Odpowiedź: Na początku marca 1940 roku do mias[ta] Równe przyjechał do MAJEWSKIEGO z Warszawy „KAZIMIERZ”, którego nazwiska nie mogę sobie teraz przypomnieć. „KAZIMIERZ”, z tego co wiem, należał w Warszawie do polskiej organizacji narodowej, jakoby uciekł stamtąd i zadeklarował chęć kontynuowania działalności kontrrewolucyjnej na Zachodniej Ukrainie.

Kiedy „KAZIMIERZ” przyszedł do mojego mieszkania i zapytał, czy mieszka tu DYNAKOWSKA, odpowiedziałam twierdząco. Powiedział mi wtedy, że musi zobaczyć się ze „SZMIGLEM”. W tym czasie „SZMIGIEL” był akurat w moim mieszkaniu, więc zaprowadziłam „KAZIMIERZA” do niego. O czym rozmawiali „KAZIMIERZ” i „SZMIGIEL”, nie wiem, bo nie byłam obecna przy ich rozmowie.

к нему, о чем „КАЗИМИР” с „ШМИГЕЛЕМ” говорили, для меня неизвестно, так как при их беседе я не присутствовала.

„ШМИГЕЛЬ” мне рассказал, что „КАЗИМИР” прибыл из Варшавы, [и] говорит, что немцы преследуют поляков и он оттуда бежал изъявив желание продолжать контрреволюционную работу здесь, на Западной Украине.

Также „ШМИГЕЛЬ” мне сказал, что „КАЗИМИР” выедет в гор. Ковель, по каким точно вопросам он мне не сказал, по-видимому, по организационным вопросам повстанческой организации.

Вопрос: Охарактеризуйте личности „КАЗИМИРА” и „ЮРЕКА”.

Ответ: „КАЗИМИР”, „ЮРЕК” – молодые, по возрасту около 20 лет, среднего роста, волосы черные, одеты были плохо, один из них в плаще, а другой в куртке.

Вопрос: Вас МАЕВСКИЙ знакомил с полученными инструкциями из Варшавы?

Ответ: По прибытии курьеров с инструкциями в моей квартире, совместно с „КАЗИМИРОМ” – „ЮРЕК”, МАЕВСКИЙ, Витольд ЛЯЗУРЕК и я – ДЫНАКОВСКАЯ, расшифровывали инструкции.

Таким образом я с содержанием их хорошо знакома.

Вопрос: Почему в то время, когда прибыли курьеры, в Вашей квартире находился Витольд ЛЯЗУРЕК?

Ответ: Когда были получены зашифрованные инструкции МАЕВСКИЙ лично сам в помощь по расшифровке последних пригласил Витольда ЛЯЗУРЕК.

Вопрос: Расскажите кратко содержание полученных инструкций от курьеров „ЮРЕК” и „КАЗИМИРА”.

Ответ: На основании [распоряжения] главнокомандующего „Союза вооруженной борьбы” ГОЗЕМБЫ Иосифа, комендант[ом] всех территорий, кроме территории № 3 и Литовской оккупации, спущена директива комендантам округов о создании подпольных повстанческих организаций для борьбы с оккупантами за восстановление польского государства.

Кроме того, в инструкции указано в отношении административного деления на территории и [о] порядке подчинения. Инструкции были подписаны „РАКОНЬ”.

Вопрос: Когда „КАЗИМИР” возвратился из города Ковель?

Ответ: Из гор. Ковель „КАЗИМИР” возвратился 1-го апреля с. г., зашел к МАЕВСКОМУ и в этот же день поехал в город Львов через Луцк.

Вопрос: После второго приезда „КАЗИМИРА” в гор. Ровно МАЕВСКИЙ о чем с Вами говорил?

„SZMIGIEL” powiedział mi, że „KAZIMIERZ” przyjechał z Warszawy i mówił o prześladowaniach, którymi Niemcy gnębią Polaków i w związku z którymi uciekł stamtąd, mówił też, że chce na Zachodniej Ukrainie kontynuować działalność kontrewolucyjną.

„SZMIGIEL” powiedział mi również, że „KAZIMIERZ” wyjedzie do mias[ta] Kowla, nie powiedział w jakich konkretnie sprawach, ale chodziło najprawdopodobniej o sprawy organizacyjne grupy powstańczej.

Pytanie: Opiszcie cechy charakterystyczne „KAZIMIERZA” i „JURKA”.

Odpowiedź: „KAZIMIERZ” i „JUREK”, ludzie młodzi, wiek około 20 lat, średniego wzrostu, włosy ciemne, byli źle ubrani, jeden z nich nosił płaszcz, drugi kurtkę.

Pytanie: Czy MAJEWSKI zapoznał was z instrukcjami, które dostał z Warszawy?

Odpowiedź: Po przybyciu kurierów z instrukcjami rozszyfrowaliśmy je razem w moim mieszkaniu – „KAZIMIERZ”, „JUREK”, MAJEWSKI, Witold LAZUREK i ja – DYNAKOWSKA.

W związku z tym znam dobrze ich treść.

Pytanie: Dlaczego wówczas, kiedy przyjechali kurierzy, Witold LAZUREK przebywał w waszym mieszkaniu?

Odpowiedź: Kiedy otrzymaliśmy zaszyfrowane instrukcje, MAJEWSKI poprosił Witolda LAZURKA o pomoc w ich rozszyfrowaniu.

Pytanie: Opowiedzcie krótko o treści instrukcji przywiezionych przez kurierów „JURKA” i „KAZIMIERZA”.

Odpowiedź: Na podstawie [rozkazu] komendanta głównego „Związku Walki Zbrojnej” GODZIEMBY Józefa, komendant wszystkich obszarów z wyłączeniem Obszaru nr 3 i okupacji litewskiej wydał wytyczne komendantom okręgów, dotyczące utworzenia podziemnych organizacji powstańczych do walki z okupantami o odrodzenie państwa polskiego.

Oprócz tego w instrukcji była mowa o podziale administracyjnym na obszary i o zasadach podległości. Instrukcje podpisane były przez „RAKONIA”.

Pytanie: Kiedy „KAZIMIERZ” wrócił z miasta Kowla?

Odpowiedź: Z mias[ta] Kowla „KAZIMIERZ” wrócił 1 kwietnia br., wstąpił do MAJEWSKIEGO i jeszcze tego samego dnia wyjechał przez Łuck do miasta Lwowa.

Pytanie: Co MAJEWSKI powiedział wam po drugiej wizycie „KAZIMIERZA” w mieś[cie] Równe?

Odpowiedź: MAJEWSKI powiedział mi, że „KAZIMIERZ” będzie mieszkać w mieś[cie] Lwowie, bo w mniejszym mieście mógłby szybciej zostać zatrzymany i aresztowany.

Ответ: МАЕВСКИЙ мне сказал, что „КАЗИМИР” останется проживать в гор. Львове, так как в малом городе его быстро могут задержать и арестовать.

Также МАЕВСКИЙ сказал, что „КАЗИМИР” был в Ковеле у МАЕВСКОГО⁴ и он рекомендовал привлечь к работе повстанческой организации жителей гор. Ровно КАМИНСКОГО и НОВИЦКОГО, и о них может что-то сказать какая-то женщина, проживавшая против еврейского госпиталя.

МАЕВСКИЙ мне сообщил, что он с „КАЗИМИРОМ” установил пароль для осуществления связи.

Вопрос: Почему „КАЗИМИР” поехал во Львов через гор. Луцк? Была ли в этом необходимость?

Ответ: Так, как мне говорил МАЕВСКИЙ, „КАЗИМИР” во Львов поедет через Луцк, где он должен связаться с БУРДОЙ, по каким вопросам, он мне не сказал.

Вопрос: Кто такой „ШМИГЕЛЬ”?

Ответ: „ШМИГЕЛЬ” – это псевдоним МАЕВСКОГО Тадеуша.

Вопрос: Охарактеризуйте личность „КАЗИМИРА”.

Ответ: „КАЗИМИР” – около 20 лет, волосы, ресницы, глаза [1] и брови были перекрашены в рыжий цвет в связи с тем, что на стороне Германии он преследовался немецкой полицией. С приездом в Ровно „КАЗИМИР” побрил голову.

Последнее время, как мне говорил МАЕВСКИЙ, „КАЗИМИР” находится в гор. Львове.

Вопрос: Кто еще приезжал к МАЕВСКОМУ из Варшавы?

Ответ: 2 апреля 1940 г. из гор. Варшавы приезжали два курьера по имени „КАЗИК” и „ЮРЕК”, которые привезли зашифрованную инструкцию за подписью „РАКОНЬ”.

Вопрос: Когда зашли курьеры „КАЗИК” и „ЮРЕК” в Вашу квартиру, как и к кому они обратились?

Ответ: Я хочу дополнить, что вышеуказанные курьеры „КАЗИК” и „ЮРЕК” впервые приехали в Ровно и зашли к ГЕРМАШЕВСКОМУ Антону, но последнего дома не было, а была сестра его, которая их [не] приняла ввиду того, что они не имели пароля. После чего „КАЗИК” и „ЮРЕК” выехали во Львов и по возвращении обратно они зашли к ЗАГУРСКОЙ, которая их так же не приняла, а направила на ул. Сталина, № 310, ко мне.

„КАЗИК” и „ЮРЕК”, придя ко мне, назвали пароль, после чего я их направила к МАЕВСКОМУ, находившемуся у меня в квартире.

Вопрос: Пароль, как Вы показали, был установлен для связи только МАЕВСКОГО с [ы]бывшим в гор. Львов „КАЗИМИРОМ”. Где же „ЮРЕК” и „КАЗИК” получили пароль?

MAJEWSKI powiedział mi też, że „KAZIMIERZ” był w Kowlu u MAJEWSKIEGO⁴, który zarekomendował mu zaangażowanie w działalność organizacji powstańczej mieszkańców mias[ta] Równe KAMIŃSKIEGO i NOWICKIEGO, informacje na ich temat miała posiadać pewna kobieta mieszkająca naprzeciwko szpitala żydowskiego.

MAJEWSKI powiedział mi, że ustalili z „KAZIMIERZEM” hasło kontaktowe.

Pytanie: Dlaczego „KAZIMIERZ” wyjechał do Lwowa przez mias[ta] Łuck. Czy była taka konieczność?

Odpowiedź: Z tego co mówił mi MAJEWSKI, „KAZIMIERZ” powinien pojechać do Lwowa przez Łuck, gdzie miał skontaktować się z BURDĄ. Nie powiedział mi, w jakich sprawach.

Pytanie: Kim jest „SZMIGIEL”?

Odpowiedź: „SZMIGIEL” to pseudonim MAJEWSKIEGO Tadeusza.

Pytanie: Opiszcie „KAZIMIERZA”.

Odpowiedź: „KAZIMIERZ”, około 20 lat, włosy, rzęsy, oczy [!] i brwi miał przefarbowane na kolor rudy w związku z tym, że na terenie Niemiec był poszukiwany przez niemiecką policję. Po przyjeździe do Równego „KAZIMIERZ” ogolił głowę.

Obecnie, jak mówił mi MAJEWSKI, „KAZIMIERZ” przebywa w mieś[cie] Lwowie.

Pytanie: Kto jeszcze przyjeżdżał do MAJEWSKIEGO z Warszawy?

Odpowiedź: 2 kwietnia 1940 r. z mias[ta] Warszawy przyjechało dwóch kurierów – „KAZIK” i „JUREK”. Przywieźli oni zaszyfrowaną instrukcję podpisaną przez „RAKONIA”.

Pytanie: W jaki sposób i do kogo zwrócili się kurierzy „KAZIK” i „JUREK” po przyjeździe do waszego mieszkania?

Odpowiedź: Chciałabym dodać, że wspomniani wyżej kurierzy „KAZIK” i „JUREK”, kiedy przyjechali do Równego po raz pierwszy, poszli do HERMASZEWSKIEGO Antoniego, ale nie było go wtedy w domu, a jego siostra [nie] przyjęła ich, ponieważ nie znali hasła. Po tym fakcie „KAZIK” i „JUREK” wyjechali do Lwowa. Po powrocie stamtąd zaszli do ZAGÓRSKIEJ, która tak samo nie przyjęła ich, tylko skierowała na ul. Stalina nr 310 do mnie.

Kiedy „KAZIK” i „JUREK” przyszli do mnie i podali hasło, zaprowadziłam ich do MAJEWSKIEGO, który był akurat w moim mieszkaniu.

Pytanie: Hasło, jak zeznawałyście, zostało ustalone tylko dla kontaktu MAJEWSKIEGO z „KAZIMIERZEM”, który wyjechał do mias[ta] Lwowa, skąd „JUREK” i „KAZIK” wzięli hasło?

Odpowiedź: Widocznie „JUREK” i „KAZIK” dostali hasło we Lwowie, od kogo, nie wiem.

Ответ: По-видимому, „ЮРЕК” и „КАЗИК” получили пароль во Львове, у кого лично, не знаю.

Вопрос: „КАЗИК” и „ЮРЕК” один или несколько раз приезжали к МАЕВСКОМУ?

Ответ: Да, только один.

Вопрос: Кого из участников повстанческой организации МАЕВСКИЙ знакомил с полученными инструкциями?

Ответ: ^аС полученными инструкциями МАЕВСКИЙ ознакомил „МАРЦЕЛЯ”, прибывшего из гор. Владимир-Волынска, по всей вероятности, также ознакомил и ксендза ЗЕНТАРУ. Лично я с инструкциями знакомила БУРДУ.^а

Вопрос: Кто приезжал по делам повстанческой организации к МАЕВСКОМУ из городов Западных областей Украины и Белоруссии?

Ответ: В начале марта м-ца с. г. приезжала в гор. Львов курьер – женщина по фамилии которую я не знаю. В квартиру ко мне пришла она с Ярославом ПОТАПОВЫМ и зашли непосредственно к МАЕВСКОМУ, который находился в другой комнате моей квартиры.

Вторично эта женщина приезжала приблизительно через неделю после первого приезда, но МАЕВСКИЙ в это время был в Ковеле.

Так как я эту женщину знала в лицо, решила ее принять без пароля, но в беседе она сказала, что имеет инструкции, которые должна отдать только лично МАЕВСКОМУ.

Ввиду отсутствия МАЕВСКОГО я эту женщину направила к ГЕРМАШЕВСКОМУ, которому она и вручила имеющиеся инструкции. Эта женщина с приездом в Ровно, как первый, так и второй раз, останавливалась на квартире у КАРНАФЕЛЬ.

23 мая с. г. приезжала вторая курьер – женщина, около 22 лет, среднего роста, волосы темные, фамилию ее не знаю. Зайдя в квартиру, спросила, здесь ли проживает пани Янка. Я ответила, да я и есть Янка, после чего она назвала пароль и [сказала, что] желает видеть „ШМИГЕЛЯ”. Я ответила, что „ШМИГЕЛЬ” вышел куда-то и будет около 12 часов дня; прибывшая женщина ответила, что она зайдет в это время, а сейчас пойдет к знакомым, живущим в гор. Ровно.

Около 12-ти часов дня эта женщина зашла вторично; МАЕВСКИЙ уже был дома и она имела возможность с ним говорить. После того, как ушла эта женщина, МАЕВСКИЙ говорил мне, [что] она рассказывала о том, что во Львове происходят массовые аресты. Больше женщина, о которой я выше указала, в Ровно не приезжала. Кажется 16 марта с. г. из гор. Кременец приезжала СУЛКОВСКАЯ Янина, которая зашла к МАЕВСКОМУ совместно с ПОТАПОВЫМ.

Pytanie: „KAZIK” i „JUREK” przyjeżdżali do MAJEWSKIEGO raz czy kilka razy?

Odpowiedź: Tylko raz.

Pytanie: Kogo z członków organizacji powstańczej MAJEWSKI zapoznał z otrzymanymi instrukcjami?

Odpowiedź: ^aZ otrzymanymi instrukcjami MAJEWSKI zapoznał „MARCELA”, który przyjechał z mias[ta] Włodzimierza Wołyńskiego, prawdopodobnie zapoznał z nimi również księdza ZIĘTARĘ. Natomiast ja osobiście zapoznałam z instrukcjami BURDĘ.^a

Pytanie: Kto w związku ze sprawami organizacji powstańczej przyjeżdżał do MAJEWSKIEGO z miast zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi?

Odpowiedź: Na początku marca br. do mias[ta] Lwowa przyjechała kurier – kobieta, której nazwiska nie znam. Do mojego mieszkania przyszła ona razem z Jarosławem POTAPOWEM i od razu poszli do MAJEWSKIEGO, który przebywał w drugim pokoju.

Po raz drugi kobieta ta przyjechała po upływie około tygodnia od pierwszego przyjazdu, ale MAJEWSKI był wtedy w Kowlu.

Ponieważ znałam tę kobietę z widzenia, postanowiłam przyjąć ją bez hasła, ale podczas rozmowy powiedziała, że ma instrukcje, które może oddać tylko osobiście MAJEWSKIEMU.

Z uwagi na nieobecność MAJEWSKIEGO skierowałam tę kobietę do HERMASZEWSKIEGO, któremu przekazała wspomniane instrukcje. Kobieta ta zarówno podczas pierwszego, jak i drugiego pobytu w Równem zatrzymywała się w mieszkaniu KARNAFELA.

23 maja br. przyjechała druga kurier – kobieta około 22 lat, średniego wzrostu, włosy ciemne, nie znam jej nazwiska. Kiedy przyszła do mnie do mieszkania, zapytała, czy mieszka tu pani Janka. Odpowiedziałam, że to ja jestem Janka. Ona z kolei podała hasło i powiedziała, że chce się widzieć ze „SZMIGLEM”. Powiedziałam jej, że „SZMIGIEL” wyszedł gdzieś i że będzie około godziny 12. Kobieta ta odpowiedziała, że w takim razie przyjdzie o tej właśnie porze, a teraz pójdzie do znajomych mieszkających w mieś[cie] Równie.

Około godziny 12 kobieta ta przyszła powtórnie. MAJEWSKI był już wtedy w domu i miała ona możliwość porozmawiania z nim. Po wyjściu tej kobiety MAJEWSKI powiedział mi, że opowiedziała mu o masowych aresztowaniach we Lwowie. Kobieta, o której wspomniałam wyżej, nie przyjeżdżała już więcej do Równego. Natomiast, zdaje się, 16 marca br. przyjechała z mias[ta] Krzemieńca SUŁKOWSKA Janina, która przyszła do MAJEWSKIEGO razem z POTAPOWEM.

После того, как были получены данные о том, что СУЛКОВСКАЯ Янина арестована, МАЕВСКИЙ мне говорил о том, что он ее пытался использовать в подделке ему личных документов.

В первых днях марта м-ца 1940 г. к МАЕВСКОМУ приезжал из гор. Кременец Зигмунт РУМЕЛЬ и через некоторое время, по заданию повстанческой организации, выехал в гор. Варшаву. МАЕВСКИЙ и ГЕРМАШЕВСКИЙ говорили мне, что РУМЕЛЬ выехал со специальным заданием в Варшавский центр повстанческой организации „Союза вооруженной борьбы” с тем, чтобы уточнить, какой политики придерживаться по отношению к украинцам.

Вопрос: РУМЕЛЬ из Варшавы возвратился?

Ответ: Возвращаясь из Варшавы, РУМЕЛЬ доехал до гор. Луцка, встретил БУРДУ и, узнав о том, что его разыскивают, он возвратился обратно в Варшаву.

Как рассказал БУРДА, РУМЕЛЬ по части полученного задания каких-либо указаний из Варшавы не получил.

Вопрос: С какого времени Вы знаете Зигмунта РУМЕЛЯ?

Ответ: С Зигмунтом РУМЕЛЕМ меня познакомил ГЕРМАШЕВСКИЙ в своей квартире в декабре м-це 1939 года.

Вопрос: От кого РУМЕЛЬ получил указания по части нелегального перехода границы в Германию?

Ответ: По части перехода границы РУМЕЛЬ получил указания от МАЕВСКОГО, где и каким образом его осуществлять. Я же по этому вопросу не могу ничего сказать.

Вопрос: Продолжайте дальше рассказывать, кто еще и из каких городов приезжали курьеры к МАЕВСКОМУ?

Ответ: К МАЕВСКОМУ в гор. Ровно приезжал очень часто БУРДА, который являлся заместителем коменданта повстанческой организации в гор. Луцке.

Вопрос: А кто являлся комендантом?

Ответ: Комендантом повстанческой организации был МАЖЕЦКИЙ Петр.

Вопрос: МАЖЕЦКИЙ Петр бывал у МАЕВСКОГО и давно ли Вы его знаете?

Ответ: Комендантом МАЖЕЦКИЙ был назначен МАЕВСКИМ и я его абсолютно не знаю, так как он в моей квартире не был.

Вопрос: А из Владимир-Волынска кто приезжал к МАЕВСКОМУ?

Ответ: Кроме Марцели из города Владимир-Волынска приезжал СЕРАКОВСКИЙ Сбигнев⁵ с одним неизвестным для меня молодым человеком.

Już po tym, jak otrzymaliśmy informację, że SUŁKOWSKA Janina została aresztowana, MAJEWSKI powiedział mi, że próbował skorzystać z jej pomocy w wyrobieniu sobie fałszywych dokumentów osobistych.

W pierwszych dniach marca 1940 r. do MAJEWSKIEGO przyjechał z mias[ta] Krzemieńca Zygmunt RUMEL, który po jakimś czasie na polecenie organizacji powstańczej wyjechał do mias[ta] Warszawy. MAJEWSKI i HERMASZEWSKI mówili mi, że RUMEL wyjechał do warszawskiego centrum organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” ze specjalnym zadaniem, tj. po to żeby ustalić, jaką politykę prowadzić w odniesieniu do Ukraińców.

Pytanie: Czy RUMEL wrócił z Warszawy?

Odpowiedź: Wracając z Warszawy RUMEL dojechał do mias[ta] Łucka, gdzie spotkał się z BURDA, a kiedy dowiedział się, że jest poszukiwany, wrócił z powrotem do Warszawy.

Jak opowiadał BURDA, RUMEL nie otrzymał w Warszawie żadnych wytycznych w sprawie powierzonego mu zadania.

Pytanie: Od kiedy znacie Zygmunta RUMLA?

Odpowiedź: Z Zygmuntem RUMLEM poznał mnie HERMASZEWSKI w swoim mieszkaniu w grudniu 1939 roku.

Pytanie: Od kogo RUMEL otrzymał wytyczne w sprawie nielegalnego przekroczenia granicy do Niemiec?

Odpowiedź: Wytyczne w sprawie przekroczenia granicy, gdzie i w jaki sposób tego dokonać, RUMEL otrzymał od MAJEWSKIEGO. Ja na ten temat nie umiem nic powiedzieć.

Pytanie: Mówcie dalej, jacy jeszcze kurierzy i z jakich miast przyjeżdżali do MAJEWSKIEGO?

Odpowiedź: Do MAJEWSKIEGO do mias[ta] Równe przyjeżdżał bardzo często BURDA, który był zastępcą komendanta organizacji powstańczej w mieś[cie] Łucku.

Pytanie: A kto był [tam] komendantem?

Odpowiedź: Komendantem [tamtejszej] organizacji powstańczej był MARZECKI Piotr.

Pytanie: Czy MARZECKI Piotr był u MAJEWSKIEGO i czy od dawna go znacie?

Odpowiedź: MARZECKI został mianowany komendantem przez MAJEWSKIEGO, ja natomiast w ogóle go nie znam, bo nigdy nie był w moim mieszkaniu.

Pytanie: A z Włodzimierza Wołyńskiego kto przyjeżdżał do MAJEWSKIEGO?

СЕРАКОВСКИЙ прибыл в Ровно вечером, зашел к НОВАКОВСКОЙ, проживающей по ул. Горького, 65, которая направила его ко мне; меня как раз не было дома и он пришел вторично через несколько часов.

В разговоре со мной СЕРАКОВСКИЙ просил меня о том, чтобы я ему устроила встречу с МАЕВСКИМ, но так как последний был во Львове, просьба его была не удовлетворена.

О подробностях организации я с СЕРАКОВСКИМ не говорила, так как он прибыл без пароля.

Когда СЕРАКОВСКИЙ сказал о том, что он прибыл от МАЕВСКОГО, который проживает в гор. Ковеле я решила с ним разговаривать более откровенно.

СЕРАКОВСКИЙ мне рассказал о существующей организации в гор. Владимир-Волыньске, которая исчисляется в тысяча, кроме того в общих чертах рассказал об организациях других городов Западных областей Украины.

Выслушав СЕРАКОВСКОГО, я решила последнего ознакомить с полученными инструкциями из Варшавы. СЕРАКОВСКИЙ интересовался, есть ли в инструкции проведение диверсионной работы; я ему ответила о том, что да, есть, после чего СЕРАКОВСКИЙ сказал, что необходимо приступить к их осуществлению, и в связи с тем, что в настоящее время вывозят людей эшелонами в глубь СССР – произвести взрыв моста, находящегося за Здолбуновом, чем затормозить их отправку.

Взрыв моста предложил организовать мне, одновременно сказал, что все они, т. е. мосты, минированы и требуется только поджечь зажигатели.

С предложением СЕРАКОВСКОГО я согласилась, т. е. организовать взрыв моста, но последний сказал, что он сейчас уезжает и передаст телеграфно из Владимир-Волыньска, когда необходимо осуществить взрыв, и адрес человека, который должен все это проделать.

Вопрос: Вы говорите о том, что организацию взрыва моста взяли на себя. Почему же Вы не выполнили это поручение?

Ответ: Да, организацию взрыва моста, находящегося за Здолбуновом взяла на себя, но так как СЕРАКОВСКИЙ не прислал телеграфно адрес человека, который должен непосредственно выполнить его – взрыв осуществлен не был.

Вопрос: А фамилии лиц, которые должны осуществить взрыв моста, СЕРАКОВСКИЙ Вам назвал?

Ответ: В беседе СЕРАКОВСКИЙ мне говорил, что фамилия человека, который должен осуществить взрыв, начинается на „К”.

Odpowiedź: Oprócz Marcelego z miasta Włodzimierza Wołyńskiego przyjeżdżał SIERAKOWSKI Zbigniew⁵ z jakimś nieznanym mi młodym człowiekiem.

SIERAKOWSKI przyjechał do Równego wieczorem i wstąpił do NOWAKOWSKIEJ mieszkającej przy ul. Gorkiego 65. Stamtąd skierowano go do mnie. Mnie akurat nie było w domu, więc przyszedł po raz drugi za kilka godzin.

Podczas rozmowy ze mną SIERAKOWSKI poprosił o zorganizowanie spotkania z MAJEWSKIM, ale ponieważ był on akurat we Lwowie, jego prośba nie została spełniona.

O szczegółach dotyczących organizacji nie rozmawiałam z SIERAKOWSKIM, ponieważ przyjechał bez hasła.

Kiedy SIERAKOWSKI powiedział, że przyjechał od MAJEWSKIEGO mieszkającego w mieś[cie] Kowlu, postanowiłam rozmawiać z nim bardziej otwarcie.

SIERAKOWSKI opowiedział mi o działającej w mieś[cie] Włodzimierzu Wołyńskim organizacji liczącej tysiąc [osób], opowiedział mi też w ogólnym zarysie o organizacjach w innych miastach zachodnich obwodów Ukrainy.

Po wysłuchaniu SIERAKOWSKIEGO postanowiłam zapoznać go z instrukcjami otrzymanymi z Warszawy. SIERAKOWSKI był zainteresowany tym, czy są w nich [wytyczne w sprawie] prowadzenia działalności dywersyjnej. Odpowiedziałam mu, że są, na co SIERAKOWSKI powiedział, że trzeba przystąpić do ich realizacji. Stwierdził, że w związku z wywożeniem obecnie ludzi transportami w głąb ZSRS, należy przeprowadzić wysadzenie mostu za Zdołbunowem, co spowodowałoby zahamowanie wysyłania transportów.

Zaproponował mi zorganizowanie wysadzenia tego mostu, mówiąc przy tym, że wszystkie mosty są już zaminowane, trzeba tylko odpalić zapalniki.

Zgodziłam się na propozycję SIERAKOWSKIEGO, tj. na zorganizowanie wysadzenia mostu. Powiedział on jednak, że teraz wyjeżdża, a informacje, kiedy należy wysadzić most, przekaże telegraficznie z Włodzimierza Wołyńskiego, w ten sam sposób poda też adres człowieka, który ma to zrobić.

Pytanie: Mówicie, że zorganizowanie wysadzenia mostu wzięłyście na siebie. Dlaczego nie wykonałyście tego polecenia?

Odpowiedź: Tak, wzięłam na siebie zorganizowanie wysadzenia mostu znajdującego się za Zdołbunowem, ale ponieważ SIERAKOWSKI nie przysłał telegraficznie adresu człowieka, który bezpośrednio miał to wykonać, wysadzenie nie doszło do skutku.

одновременно спросил, не передавал ли МАЕВСКИЙ из Ковеля точное фамилию; я ему ответила – КАМИНСКИЙ, СЕРАКОВСКИЙ сказал, как будто бы так.

Вопрос: А кто этот КАМИНСКИЙ?

Ответ: Жителей гор. Ровно по фамилии КАМИНСКИЙ знаю трех, один из них быв. хозяин ресторана, второй – быв. сержант польской армии и третий – учитель быв. гимназии осадников.

Кто из них и кого имел в виду МАЕВСКИЙ использовать для осуществления взрыва моста, я не знаю.

Вопрос: В начале допроса Вы говорили, что с приездом „КАЗИМИРА” из Ковеля последний по рекомендации МАЕВСКОГО, проживающего в этом же городе Ковель, предложил привлечь к работе повстанческой организации КАМИНСКОГО и НОВИЦКОГО. Расскажите, что из себя представляют последние.

Ответ: Когда „КАЗИМИР” предложил МАЕВСКОМУ принять КАМИНСКОГО и НОВИЦКОГО в повстанческую организацию, МАЕВСКИЙ сказал мне, что необходимо пойти к ксендзу ЗЕНТАРА и спросить, знает ли он их.

Спросив ксендза ЗЕНТАРА, последний также хорошо их не знал, но сказал, что НОВИЦКИЙ, якобы, принадлежит к советской разведке, а о КАМИНСКОМ постарается подробнее узнать.

Вопрос: Почему Вы неточно передали следствию разговор Ваш с СЕРАКОВСКИМ?

Ответ: Хочу к своим показаниям дополнить, что когда СЕРАКОВСКИЙ зашел на второй день утром ко мне, он спросил меня, изъявляю ли я желание осуществить взрыв моста независимо [от того], приедет ли МАЕВСКИЙ или нет, я ответила, что да, все это я сделаю, когда он пришлет адрес человека, который должен непосредственно производить взрыв.

СЕРАКОВСКИЙ также мне говорил, что их организация имеет радиостанцию и в ближайшее время приступит к функционированию, одновременно спросил, имеем ли мы в Ровно, ему я ответила, что нет.

Вопрос: Когда СЕРАКОВСКИЙ приезжал в Ровно, к кому он еще заходил кроме Вас и НОВАКОВСКОЙ?

Ответ: Этого я не знаю. Когда СЕРАКОВСКИЙ зашел ко мне впервые, я ему пыталась предложить квартиру для ночлега, он отказался и сказал, что он имеет квартиру, где может остановиться на ночлег. Когда же пришел на второй день утром, я спросила СЕРАКОВСКОГО, где он остановился на квартире, он ответил, что всю ночь провел на вокзале.

Pytanie: A czy SIERAKOWSKI podał wam nazwiska osób, które miały dokonać wysadzenia mostu?

Odpowiedź: Podczas rozmowy SIERAKOWSKI powiedział mi, że nazwisko człowieka, który ma dokonać wysadzenia zaczyna się na „K”, zarazem zapytał mnie, czy MAJEWSKI z Kowla nie podawał mi dokładniej jego nazwiska. Odpowiedziałam mu – KAMIŃSKI, na co SIERAKOWSKI powiedział, że jakoś tak.

Pytanie: Kim jest KAMIŃSKI?

Odpowiedź: Znam trzech mieszkańców mias[ta] Równe noszących nazwisko KAMIŃSKI: pierwszy z nich jest był[ym] właścicielem restauracji, drugi – był[ym] sierżantem Wojska Polskiego, trzeci to nauczyciel był[ego] gimnazjum dla osadników.

O którego z nich chodzi i którego MAJEWSKI zamierzał wykorzystać do wysadzenia mostu, nie wiem.

Pytanie: Na początku przesłuchania mówiliście, że kiedy „KAZIMIERZ” wrócił z Kowla, na polecenie MAJEWSKIEGO mieszkającego w tymże mieście Kowlu zaproponował wciągnięcie do działań organizacji powstańczej KAMIŃSKIEGO i NOWICKIEGO. Powiedzcie, kim są ci ostatni.

Odpowiedź: Kiedy „KAZIMIERZ” zaproponował MAJEWSKIEMU przyjęcie do organizacji powstańczej KAMIŃSKIEGO i NOWICKIEGO, MAJEWSKI powiedział mi, że trzeba pójść do księdza ZIĘTARY i zapytać, czy ich zna.

Kiedy zapytałam o to księdza ZIĘTARĘ, powiedział, że też nie zna ich zbyt dobrze, ale NOWICKI jakoby należy do wywiadu sowieckiego, zaś na temat KAMIŃSKIEGO obiecał dowiedzieć się czegoś bliższego.

Pytanie: Dlaczego niedokładnie powtórzyliście śledztwu waszą rozmowę z SIERAKOWSKIM?

Odpowiedź: Chciałabym dodać do swoich zeznań, że kiedy SIERAKOWSKI przyszedł do mnie następnego dnia rano, zapytał, czy chciałabym doprowadzić do wysadzenia mostu niezależnie od tego, czy MAJEWSKI przyjedzie, czy nie. Odpowiedziałam, że tak i że wszystko zorganizuję, kiedy przyśle adres człowieka, który bezpośrednio ma dokonać wysadzenia.

SIERAKOWSKI powiedział mi też, że ich organizacja posiada radiostację i że w najbliższym czasie zacznie ją wykorzystywać, zapytał mnie oprócz tego, czy mamy [radiostację] w Równem, odpowiedziałam, że nie.

Pytanie: Kiedy SIERAKOWSKI przyjeżdżał do Równego, do kogo jeszcze zachodził oprócz was i NOWAKOWSKIEJ?

Odpowiedź: Tego nie wiem. Kiedy SIERAKOWSKI przyszedł do mnie po raz pierwszy, chciałam zaproponować mu, żeby przenocował u mnie

Вопрос: Когда уехал СЕРАКОВСКИЙ во Владимир-Волынский, к кому Вы заходили советоваться по вопросу осуществления взрыва моста?

Ответ: После того, как СЕРАКОВСКИЙ выехал обратно в гор. Владимир-Волынский, я пошла к ксендзу ЗЕНТАРА и рассказала ему про беседу мою с СЕРАКОВСКИМ по части взрыва моста на перегоне Здолбуново-Шепетовка.

ЗЕНТАРА ответил, что это предложение поступило слишком поздно, так как поезда с переселенцами уже уходят и мы их не застанем.

^aХочу дополнить, когда я зашла в квартиру ЗЕНТАРА, последний откуда-то узнал о том, что его должны вскоре подвергнуть аресту, собиравшись к отъезду, а для этого укладывал вещи. Меня же ксендз ЗЕНТАРА попросил, чтобы я взяла на сохранение и использование в целях повстанческой организации пишущую машинку, шапирограф, топографические карты, стопу чистой бумаги, копирку и два бланка незаполненных метрических записей.

Все предложенные вещи ксендзом ЗЕНТАРОЙ я взяла на сохранение и использование в целях повстанческой организации.^a

Вопрос: Где Вы хранили взятые вещи у ксендза ЗЕНТАРА?

Ответ: Все взятые мною предметы, как пишущая машинка, шапирограф и друг., лично мною спрятаны на чердаке моей квартиры.

Вопрос: Кто еще знал кроме Вас о спрятанных вещах на чердаке?

Ответ: О том, что на чердаке своей квартиры я спрятала указанные предметы, знал с моих слов МАЕВСКИЙ и, предполагаю, что об этом знала и моя сестра Анна ДЫНАКОВСКАЯ. Больше об этом никто не знал.

Вопрос: Значит все вышеуказанные предметы и сейчас находятся на чердаке Вашей квартиры?

Ответ: Да, они должны находиться и в настоящее время на чердаке моей квартиры.

Вопрос: Куда собирався выезжать ксендз ЗЕНТАРА?

Ответ: Этого я не знаю.

Вопрос: С кем он должен выезжать?

Ответ: Ксендз ЗЕНТАРА говорил о том, что он выезжает со всеми живущими в его квартире.

Вопрос: А кто проживал в его квартире?

Ответ: Кто проживал в квартире ксендза ЗЕНТАРА, для меня неизвестно, но одну из них знаю по фамилии ЯНУШАЙТИСОВ[Н]А.

Вопрос: Что из себя представляет ЯНУШАЙТИСОВНА?

Ответ: Однажды в беседе с ксендзом ЗЕНТАРА последний мне сообщил о том, чтобы я по вопросам, касающимся повстанческой

w mieszkaniu, ale odmówił powiadając, że ma gdzie nocować. Kiedy przyszedł następnego dnia rano, zapytałam go, gdzie się zatrzymał. Odpowiedział wtedy, że całą noc spędził na dworcu.

Pytanie: Kiedy SIERAKOWSKI wyjechał do Włodzimierza Wołyńskiego, do kogo chodzyliście naradzać się w sprawie wysadzenia mostu?

Odpowiedź: Po tym jak SIERAKOWSKI wyjechał z powrotem do Włodzimierza Wołyńskiego, poszłam do księdza ZIĘTARY i powtórzyłam mu moją rozmowę z SIERAKOWSKIM dotyczącą wysadzenia mostu na odcinku Zdołbunów–Szepietówka.

ZIĘTARA odpowiedział, że polecenie to zostało wydane zbyt późno, bo pociągi z przesiedleńcami już odjeżdżają i nie zatrzymamy ich.

¹⁴Chciałabym dodać jeszcze, że kiedy przyszedłam do mieszkania ZIĘTARY, szykował się on do wyjazdu i pakował rzeczy, bo w jakiś sposób dowiedział się, że mają go niedługo aresztować. Mnie ksiądz ZIĘTARA poprosił, żebym wzięła na przechowanie pewne rzeczy, które w razie potrzeby miałam też wykorzystywać w działalności organizacji powstańczej – maszynę do pisania, szapirograf, mapy topograficzne, ryzę czystego papieru, kalkę i dwa niewypełnione odpisy metrykalne.

Wszystkie przekazane mi przez księdza ZIĘTARĘ rzeczy wzięłam na przechowanie, by móc je też wykorzystać w działalności organizacji powstańczej.¹⁴

Pytanie: Gdzie trzymałyście wzięte od księdza ZIĘTARY rzeczy?

Odpowiedź: Wszystkie wzięte przeze mnie przedmioty, to znaczy maszynę do pisania, szapirograf i resztę osobiście schowałam na strychu mojego mieszkania.

Pytanie: Kto jeszcze oprócz was wiedział o schowanych na strychu rzeczach?

Odpowiedź: O tym, że na strychu mojego mieszkania schowałam wymienione przedmioty, wiedział MAJEWSKI, któremu o tym powiedziałam, przypuszczam też, że wiedziała o nich również moja siostra Anna DYNAKOWSKA. Nikt więcej o nich nie wiedział.

Pytanie: To znaczy, że wszystkie wymienione wyżej przedmioty i teraz znajdują się na strychu waszego mieszkania?

Odpowiedź: Tak, powinny one nadal leżeć na strychu mojego mieszkania.

Pytanie: Dokąd zamierzał wyjechać ksiądz ZIĘTARA?

Odpowiedź: Tego nie wiem.

Pytanie: Z kim miał wyjechać?

Odpowiedź: Ksiądz ZIĘTARA mówił o tym, że wyjeżdża ze wszystkimi ludźmi mieszkającymi w jego mieszkaniu.

Pytanie: A kto mieszkał u niego w mieszkaniu?

организации, говорила откровенно с ЯНУШАЙТИСОВНОЙ, так как это „наша”, имея в виду сказать, что она также участник организации.

Вопрос: Где в настоящее время проживает ЯНУШАЙТИСОВНА?

Ответ: ^аКогда я узнала о том, что ксендз ЗЕНТАРА арестован, я больше к нему в квартиру не ходила, и где сейчас находится ЯНУШАЙТИСОВ[НА], не знаю.^а

Вопрос: А где были спрятаны инструкции, полученные из Варшавы через курьеров?

Ответ: Инструкции, которые получены из Варшавы, были спрятаны в середине железной кровати моей квартиры.

Вопрос: На протяжении всего допроса Вы стараетесь спрятать лиц, прибывавших к МАЕВСКОМУ по делам повстанческой организации. Предлагаю не скрывать, а рассказать о приезде подробнее.

Ответ: После того, как СЕРАКОВСКИЙ был в Ровно и просил о том, чтобы на собрание их организации приехал МАЕВСКИЙ, я решила, ввиду отсутствия последнего, послать туда БУРДУ, который бы мог уточнить наличие существующей организации и их работу.

На предстоящем собрании организации Владимир-Волынска должен был разрешаться вопрос, продолжать ли дальше работу или организацию распустить.

Собрание не состоялось в связи с арестом СЕРАКОВСКОГО, а поэтому БУРДА у некоторых из участников повстанческой организации бывал на дому. Участники Владимир-Волынской организации в связи с тем, что решались вопросы о дальнейшем существовании последней, желали, чтобы присутствовал на собрании лично МАЕВСКИЙ, от которого должны получить указания.

Поэтому, по-видимому СЕРАКОВСКИЙ пишет письмо в Ровно с просьбой приехать во Владимир-Волыньск, а в свою очередь БУРДА дает телеграмму также с просьбой к МАЕВСКОМУ приехать во Владимир-Волыньск.

Так, как я уже сказала, что МАЕВСКОГО дома не было, а был во Львове, во Владимир-Волыньск он не ездил.

БУРДА, будучи в гор. Владимир-Волыньске, он подробно ознакомил „МАРЦЕЛИ” с полученными инструкциями из Варшавы, но последний этим не был удовлетворен и решил поехать в Ровно к МАЕВСКОМУ.

Когда „МАРЦЕЛИ” приехал в Ровно, МАЕВСКИЙ был дома, принял его, взял присягу и назначил комендантом города Владимир-Волыньска.

Вопрос: Кто этот „МАРЦЕЛИ”?

Ответ: „МАРЦЕЛИ” по фамилии не знаю, но когда мне была предъявлена фотография КАЗИМИРЧИКА, то это он и был.

Odpowiedź: Kto mieszkał w mieszkaniu księdza ZIĘTARY, nie wiem, ale jedną z osób znam natomiast z nazwiska – to JANUSZAJTIS[Ó]W[N]A.

Pytanie: Kim jest JANUSZAJTISÓWNA?

Odpowiedź: Kiedyś ksiądz ZIĘTARA powiedział mi, żebym w sprawach dotyczących organizacji powstańczej rozmawiała szczerze z JANUSZAJTISÓWNA, bo to „nasza”. Chciał przez to powiedzieć, że ona również jest członkiem organizacji.

Pytanie: Gdzie w chwili obecnej mieszka JANUSZAJTISÓWNA?

Odpowiedź: ^a“Kiedy dowiedziałam się, że ksiądz ZIĘTARA został aresztowany, nie chodziłam więcej do jego mieszkania i nie wiem, gdzie obecnie przebywa JANUSZAJTIS[Ó]WNA.”^a

Pytanie: A gdzie były schowane instrukcje, które otrzymaliście z Warszawy przez kurierów?

Odpowiedź: Instrukcje, które otrzymaliśmy z Warszawy, schowane były wewnątrz metalowego łóżka w moim mieszkaniu.

Pytanie: Podczas całego przesłuchania staracie się kryć osoby przyjeżdżające do MAJEWSKIEGO w związku ze sprawami organizacji powstańczej. Radzimy nie ukrywać, tylko opowiedzieć o ich przyjazdach bardziej szczegółowo.

Odpowiedź: Kiedy SIERAKOWSKI przyjechał do Równego poprosić, by MAJEWSKI był obecny na zebraniu ich organizacji, postanowiłam, ze względu na jego nieobecność, wysłać tam BURDE, który mógłby pomóc w podjęciu decyzji o dalszym istnieniu i działaniu organizacji.

Na planowanym zebraniu organizacji we Włodzimierzu Wołyńskim miała być przedstawiona kwestia, czy kontynuować dalej działalność, czy organizację rozwiązać.

Zebranie nie odbyło się w związku z aresztowaniem SIERAKOWSKIEGO, z tego powodu BURDA był u niektórych członków organizacji powstańczej w domu. Członkowie organizacji włodzimiersko-wołyńskiej w związku z tym, że rozstrzygane miały być kwestie dalszego jej istnienia, chcieli, żeby na zebraniu był obecny sam MAJEWSKI i od niego chcieli otrzymać wytyczne.

Dlatego widocznie SIERAKOWSKI napisał do Równego list z prośbą o jego przyjazd do Włodzimierza Wołyńskiego, a BURDA wysłał z kolei do MAJEWSKIEGO telegram również zawierający prośbę o przyjazd do Włodzimierza Wołyńskiego.

Tak jak już powiedziałam, MAJEWSKIEGO nie było wtedy w domu, bo był we Lwowie, nie pojechał więc do Włodzimierza Wołyńskiego.

BURDA podczas swojego pobytu w mieś[cie] Włodzimierzu Wołyńskim zapoznał szczegółowo z otrzymanymi z Warszawy instrukcjami

Вопрос: Из Владимир-Волынска приезжала еще какая-то женщина, почему Вы это скрываете?

Ответ: 18-го мая с. г. приезжала молодая женщина, около 17–18 лет, по имени Янка, фамилию не знаю; зайдя в квартиру, сказала пароль и просила видеть МАЕВСКОГО. МАЕВСКИЙ Янку принял и беседу вели только вдвоем.

Но, когда Янка уехала, МАЕВСКИЙ мне говорил, что последняя рассказала об усиленных арестах во Владимир-Волынке и, якобы, с каждым днем все ухудшаются положения с работой повстанческой организации.

Когда была Янка у МАЕВСКОГО, последний ей дал на нужды повстанческой организации 60 рублей.

Вопрос: Сколько раз приезжала Янка к МАЕВСКОМУ?

Ответ: Только один раз.

Вопрос: А кто приезжал из гор. Здолбунова?

Ответ: Приблизительно 25 мая с. г. из Здолбунова приезжал СОКОЛОВСКИЙ; последний не зашел ко мне, а к ВОЙНАРОВСКОЙ. ВОЙНАРОВСКАЯ зашла ко мне и сказала о том, что приехал СОКОЛОВСКИЙ и хочет, чтобы Вы зашли.

В разговоре с СОКОЛОВСКИМ я узнала, что он приехал из Здолбунова по делам повстанческой организации и хочет видеть МАЕВСКОГО.

Так как МАЕВСКИЙ был дома, я ему сказала и он зашел в квартиру ВОЙНАРОВСКОЙ, через некоторое время вышел и сказал мне о том, чтобы я дала СОКОЛОВСКОМУ 200 рубл[ей] и рассказала подробнее о ст. 144 Конституции СССР.

Деньги мною в сумме 200 рубл[ей] были СОКОЛОВСКОМУ даны, а также рассказала подробно о пользовании в качестве шифра ст. 144 Конституции СССР.

Вопрос: Расскажите подробнее о примен[ен]ии ст. 144 Конституции СССР как шифра.

Ответ: 144 статья Конституции СССР служила шифром между воеводским комендантом МАЕВСКИМ и уездными комендантами повстанческой организации.

Вопрос: Откуда и какую сумму денег получал МАЕВСКИЙ на нужды повстанческой организации?

Ответ: Мне известно, что МАЕВСКИЙ деньги американской чеканки „доллары” привез с собой, которые он разменял во Львове на советские деньги и австрийские золотые монеты. Больше мне неизвестно, откуда бы МАЕВСКИЙ получал деньги.

Вопрос: А Вам кто-либо давал деньги?

„MARCELEGO”, on jednak nie zadowolił się tym i postanowił wyjechać do Równego, by spotkać się z MAJEWSKIM.

Kiedy „MARCELI” przyjechał do Równego, MAJEWSKI był w domu, przyjął go, odebrał przysięgę i mianował komendantem miasta Włodzimierza Wołyńskiego.

Pytanie: Kim jest „MARCELI”?

Odpowiedź: Nie znam nazwiska „MARCELEGO”, ale kiedy pokazano mi fotografię KAZIMIRCZYKA, stwierdziłam, że to on.

Pytanie: Z Włodzimierza Wołyńskiego przyjeżdżała jeszcze jakaś kobieta, dlaczego to ukrywacie?

Odpowiedź: 18 maja br. przyjechała młoda kobieta, około 17–18 lat, na imię miała Janka, nazwiska nie znam. Kiedy zaszła do mnie do mieszkania i podała hasło, poprosiła o widzenie z MAJEWSKIM. MAJEWSKI przyjął Jankę, a rozmowę prowadzili w cztery oczy.

Natomiast kiedy Janka wyjechała, MAJEWSKI powiedział mi, że opowiadała ona o wzmoczonych aresztowaniach we Włodzimierzu Wołyńskim i o tym, jakoby z każdym dniem pogarszają się okoliczności, w jakich organizacja powstańcza prowadzi działalność.

Kiedy Janka była u MAJEWSKIEGO, dał jej na potrzeby organizacji powstańczej 60 rubli.

Pytanie: Ile razy Janka przyjeżdżała do MAJEWSKIEGO?

Odpowiedź: Tylko jeden raz.

Pytanie: A kto przyjeżdżał z mias[ta] Zdołbunowa?

Odpowiedź: Około 25 maja br. ze Zdołbunowa przyjechał SOKOŁOWSKI, nie przyszedł on jednak do mnie, tylko do WOJNAROWSKIEJ. WOJNAROWSKA przyszła do mnie i powiedziała, że przyjechał SOKOŁOWSKI i prosi o moje przyjście.

Podczas rozmowy z SOKOŁOWSKIM dowiedziałam się, że przyjechał on ze Zdołbunowa w sprawach organizacji powstańczej i chce się widzieć z MAJEWSKIM.

Ponieważ MAJEWSKI był wtedy w domu, opowiedziałam mu o wszystkim, w związku z czym poszedł do mieszkania WOJNAROWSKIEJ. Wyszedł po jakimś czasie i powiedział mi, żebym dała SOKOŁOWSKIEMU 200 rubl[i] i opowiedziała szczegółowo o art. 144 Konstytucji ZSRS.

Dałam SOKOŁOWSKIEMU pieniądze w kwocie 200 rubl[i], opowiedziałam mu też szczegółowo o wykorzystaniu w charakterze szyfru art. 144 Konstytucji ZSRS.

Pytanie: Opowiedzcie bardziej dokładnie o wykorzystaniu art. 144 Konstytucji ZSRS jako szyfru.

Ответ: Кроме того, что у меня хранились деньги, которые дал МАЕВСКИЙ в сумме 2130 рубл[ей] и перед отъездом его в гор. Львов дал еще около 150 рубл[ей], на содержание ПОТАПОВА, МАЕВСКОГО и других лиц, приезжающих по делам повстанческой организации ГЕРМАШЕВСКИЙ дал мне около 600 рубл[ей] и продукты.

Вопрос: Повстанческая организация ставила своей задачей вооруженное свержение советского строя. На какое же оружие рассчитывала организация?

Ответ: На какое оружие, я не знаю, так как мне об этом никто из участников повстанческой организации не говорил.

Вопрос: По каким документам проживал в Ровно МАЕВСКИЙ?

Ответ: У МАЕВСКОГО был документ на свое имя и фамилию, как слесарь.

Вопрос: МАЕВСКИЙ письменную связь поддерживал с Варшавой и комендантами уездных повстанческих организаций?

Ответ: Имел ли письменную связь МАЕВСКИЙ с Варшавой и комендантами повстанческих организаций уездов, мне неизвестно, так как в мой адрес переписка не поступала.

Вопрос: Кто и кем был еще завербован в повстанческую организацию из жителей гор. Ровно?

Ответ: Приблизительно 24 марта с. г. ко мне на квартиру пришел ГЕРМАШЕВСКИЙ и рассказал о том, что вчера, т. е. 23 в ночь на 24 марта арестован КОПЧИНСКИЙ.

КОПЧИНСКИЙ недавно, как ГЕРМАШЕВСКИЙ сказал, был принят в организацию „СОЮЗА ВООРУЖЕННОЙ БОРЬБЫ“, взята присяга и все участники его молодежной организации подчинены нашей.

Вопрос: Значит КОПЧИНСКИЙ был организатором молодежной повстанческой организации?

Ответ: Так, как информировал ГЕРМАШЕВСКИЙ, КОПЧИНСКИЙ являлся организатором молодежной повстанческой организации в гор. Ровно.

Вопрос: Вы скрываете ряд известных Вам фактов контрреволюционной деятельности организации „Союза вооруженной борьбы“. Предлагаю на следующем допросе рассказать более подробно.

Допрос прерван.

Протокол записан на понятном мне русском языке верно, в чем и расписываюсь.

Подпись: ДЫНАКОВСКАЯ

Odpowiedź: 144 artykuł Konstytucji ZSRS służył jako szyfr [w kontaktach] między komendantem wojewódzkim – MAJEWSKIM a komendantami powiatowymi organizacji powstańczej.

Pytanie: Skąd otrzymywał MAJEWSKI pieniądze na potrzeby organizacji powstańczej i w jakich kwotach?

Odpowiedź: Wiem, że MAJEWSKI amerykańskie pieniądze – „dolary” przywiózł z sobą i wymienił je we Lwowie na pieniądze sowieckie i austriackie złote monety. Nie znam innych źródeł, z których MAJEWSKI mógł brać pieniądze.

Pytanie: A czy wam ktokolwiek dawał pieniądze?

Odpowiedź: Poza tym, że przechowywane były u mnie pieniądze, które przekazał MAJEWSKI – łącznie 2130 rubl[i] i te, które dał jeszcze przed swoim wyjazdem do mias[ta] Lwowa – około 150 rubl[i], na utrzymanie POTAPOWA, MAJEWSKIEGO i innych osób przyjeżdżających w sprawach organizacji powstańczej HERMASZEWSKI dał mi około 600 rubl[i] i żywność.

Pytanie: Organizacja powstańcza stawiała sobie za cel wszczęcie zbrojnego powstania mającego na celu obalenie ustroju sowieckiego. Na jaką broń liczyła organizacja?

Odpowiedź: Nie wiem na jaką broń, bo nikt z członków organizacji powstańczej mi tego nie mówił.

Pytanie: Na podstawie jakich dokumentów mieszkał w Równem MAJEWSKI?

Odpowiedź: MAJEWSKI miał dokumenty na własne imię i nazwisko, miał w nich wpisany zawód ślusarz.

Pytanie: Czy MAJEWSKI utrzymywał kontakt pisemny z Warszawą i komendantami powiatowych organizacji powstańczych?

Odpowiedź: Nie wiem, czy MAJEWSKI miał kontakt pisemny z Warszawą i komendantami organizacji powstańczych w powiatach, bo na mój adres żadna korespondencja nie wpływała.

Pytanie: Kto spośród mieszkańców mias[ta] Równe i przez kogo został jeszcze zwerbowany do organizacji powstańczej?

Odpowiedź: Mniej więcej 24 marca br. przyszedł do mojego mieszkania HERMASZEWSKI i opowiedział o tym, że poprzedniego dnia, tj. w nocy z 23 na 24 marca został aresztowany KOPCZYŃSKI.

KOPCZYŃSKI, jak powiedział mi HERMASZEWSKI, został przyjęty do organizacji „ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ” niedawno, a po odebraniu od niego przysięgi, wszystkich członków jego organizacji młodzieżowej podporządkowano naszej.

Pytanie: To znaczy, że KOPCZYŃSKI był organizatorem młodzieżowej organizacji powstańczej?

Допросил:

Нач. 3 отд. 2 отдела УГБ УНКВД
Сержант гос. безопасности
ФОМЕНКО

Переводчик 2 отдела УГБ
БЕЙЛИН

Верно: (—)

*ДА СБУ (Рівне), справа П-13212, арк. 261–273.
Засвідчена копія, машинотис.*

Примітки

^{а-а} Фрагмент тексту відзначений вертикальною рисою на полях.

¹ Ймовірно, підінструктор Союзу польських гарцерів Соколовський Генрик, член Командування Волинської „Хоругви” ЗГП, заарештований органами НКВС у червні 1940.

² Див. примітку 23 до документу 10, с. 168.

³ Лязурек Вітольд (1919 р. н.), капрал, під час вересневої кампанії 1939 в 44 пп, з грудня 1939 в СЗБ, заарештований органами НКВС 24 червня 1940, засуджений Рівненським обласним судом 13–14 грудня 1940 до смертної кари, вирок виконано 8 квітня 1941.

⁴ Збіг прізвищ.

⁵ Сераковський Збігнев, заарештований органами НКВС, в листопаді 1940 засуджений до смертної кари.

Odpowiedź: Z tego, co mówił HERMASZEWSKI wynika, że KOP-CZYŃSKI był organizatorem młodzieżowej organizacji powstańczej w mieś[cie] Równe.

Pytanie: Ukrywacie szereg znanych wam faktów kontrrewolucyjnej działalności organizacji „Związek Walki Zbrojnej”. Radzimy wam na następnym przesłuchaniu opowiadać bardziej szczegółowo.

Przesłuchanie przerwano.

Protokół został spisany w zrozumiałym dla mnie języku rosyjskim wiernie, co potwierdzam podpisem.

Podpis: DYNAKOWSKA

Przesłuchał:

Nacz[elnik] 3 Wydz[iału] 2 Oddziału UGB UNKWD
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
FOMIENKO

Tłumacz 2 Oddziału UGB
BIEJLIN

Za zgodność: (—)

*PA SBU (Równe), sygn. arch. P-13212, k. 261–273.
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

Przypisy

^{a-a} Fragment tekstu zaznaczony na marginesie pionową kreską.

¹ Zapewne phm. Sokołowski Henryk, członek Komendy Chorągwi Wołyńskiej ZHP, aresztowany przez NKWD w czerwcu 1940.

² Zob. przypis 23 do dokumentu 10, s. 169.

³ Lazurek Witold (ur. 1919), kpr. W kampanii wrześniowej 1939 w 44 pp, od grudnia 1939 w ZWZ, aresztowany przez NKWD 24 czerwca 1940, sądzony przez Sąd Obwodowy w Równem w dn. 13–14 grudnia 1940, skazany na karę śmierci, wyrok wykonano 8 kwietnia 1941.

⁴ Zbieżność nazwisk.

⁵ Sierakowski Zbigniew, aresztowany przez NKWD, w listopadzie 1940 skazany na karę śmierci.

**16 липня 1940, Кишинів. Повідомлення І. Серова Л. Берії
про викриття та часткову ліквідацію СЗБ на Волині**

Сов. секретно

Народному Комиссару Внутренних Дел СССР
Комиссару государственной безопасности 1-го ранга
тов. БЕРИЯ Л. П.¹
гор. Москва

Волинским УНКВД вскрывается филиал польской контрреволюционной повстанческой организации („^a-ZWZ^a”), руководимой из г. Львова.

Организацию возглавлял б. подполковник польской армии ЧАПЛИНСКИЙ.

Основными целями участники этой организации ставили – подготовку вооруженного восстания для свержения советской власти и восстановления б. польского государства.

В целях осуществления поставленных задач организация занималась широкой вербовочной работой среди поляков и б. офицеров польской армии.

Материалами следствия по этому делу было установлено, что Луцкая к-р повстанческая организация, кроме Львова, организационно также была связана с существующими к-р формированиями в г. Владимир-Волыньске.

На основании этих данных в г. Владимир-Волыньске были установлены проходящие по материалам следствия 14 человек участников к-р организации, которые одновременно были арестованы.

Во время операции было изъято: 21 граната, 2 револьвера, 5 сабель, 7 винтовок, к-р националистические листовки и 2 радиопередатчика.

В процессе разворота следствия установлено, что на территории г. Владимир-Волыньска существуют широко разветвленные к-р формирования, представляющие собой блок трех к-р организаций: „Скауты”, „ПОВ”, „СЗП” („Служба – збавлення польский”²), которые подчинены единому руководству и объединяются в „Союз вооруженной борьбы” („ ”).

Руководство к-р деятельностью этих организаций возглавлялось б. полковником МАЕВСКИМ Тадеушем (арестован), прибывшим из Варшавы по поручению б. генерала польской армии ТОКАЖЕВСКОГО.

16 lipca 1940, Kiszyniów. Meldunek Iwana Sierowa dla Ławrientija Berii o wykryciu i częściowej likwidacji ZWZ na Wołyniu

Śc[isłe] tajne

Komisarz ludowy spraw wewnętrznych ZSRS
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 1 rangi
tow. BERIA Ł. P.¹
mias[to] Moskwa.

Wołyńskie UNKWD wykryło filię polskiej kontrewolucyjnej organizacji powstańczej („^a-ZWZ^a”) kierowanej z m. Lwowa.

Na czele organizacji stał b[yły] podpułkownik Wojska Polskiego CZAPLIŃSKI.

Członkowie tej organizacji stawiali sobie za cel przygotowanie powstania zbrojnego, które doprowadziłoby do obalenia władzy sowieckiej i odrodzenia b[yłego] państwa polskiego.

Aby móc zrealizować postawione zadania, organizacja prowadziła zakrojoną na szeroką skalę działalność werbunkową wśród Polaków i b[yłych] oficerów Wojska Polskiego.

Na podstawie materiałów śledztwa w tej sprawie ustalono, że łucka k-r organizacja powstańcza miała również, oprócz Lwowa, organizacyjne powiązania z k-r formacjami działającymi w m. Włodzimierzu Wołyńskim.

W oparciu o te informacje w m. Włodzimierzu Wołyńskim wykryto 14 członków k-r organizacji występujących w materiałach śledztwa, osoby te zostały aresztowane.

Podczas akcji skonfiskowano: 21 granatów, 2 rewolwery, 5 szabel, 7 karabinów, nacjonalistyczne k-r ulotki i 2 nadajniki radiowe.

W toku śledztwa ustalono, że na terenie m. Włodzimierza Wołyńskiego działają szeroko rozwinięte k-r formacje: „Skauci”, „POW”, „SZP” („Służba Zbawienia Polski”²), stanowiące blok trzech k-r organizacji podporządkowanych wspólnemu kierownictwu w ramach „Związku Walki Zbrojnej” („ ”).

K-r działalnością tych organizacji kieruje b[yły] pułkownik – MAJEWSKI Tadeusz (aresztowany) przybyły z Warszawy na rozkaz b[yłego] generała Wojska Polskiego – TOKARZEWSKIEGO.

MAJEWSKI przed przekroczeniem granicy z ZSRS ukrywał się w Warszawie.

W styczniu br. MAJEWSKI spotkał się w Warszawie z dowódcą głównym „ ” TOKARZEWSKIM.

МАЕВСКИЙ до перехода границы в СССР проживал в Варшаве, находясь там на нелегальном положении.

В январе месяце с. г. МАЕВСКИЙ имел в Варшаве встречу с главным комендантом „ ” ТОКАЖЕВСКИМ.

В беседе с ТОКАЖЕВСКИМ по вопросу о к-р работе на территории Западных областей УССР МАЕВСКИЙ, согласно, якобы, предложению ТОКАЖЕВСКОГО, был назначен последним комендантом „ ” на Волыни.

Перед отъездом в СССР МАЕВСКИЙ имел инструктивную беседу с б. полковником польской армии РОВЕЦКИМ, членом повстанческого комитета в Варшаве.

РОВЕЦКИЙ подробно ознакомил МАЕВСКОГО с инструкциями, разработанными штабом организации „ ” и утвержденными ТОКАЖЕВСКИМ.

В инструкциях указывалась схема и принципы построения организации „ ”, а именно:

Коменда воеводска

Коменда уезда

Коменда пляцувки.

Количество членов организации пляцувки не ограничивалось, но требовалось создание дружин не более, чем 20 человек.

Во главе дружины должен находиться комендант. Коменданты дружин, как правило, друг друга знать не должны.

Во время ареста МАЕВСКОГО у последнего были изъяты: организационный приказ № 1, циркуляр, основные принципы соблюдения конспирации и друг. документы, доставленные ему курьерами из Варшавы.

Для практического осуществления поставленных задач организация имела следующие отделы, которые создавались при руководстве воеводских и уездных комендантов:

1. Организационно-учетный – с задачей вербовки новых лиц в организацию и их учета и осуществление связи с различными секциями и подразделениями.

2. Политический или пропаганды.

3. Боевой – с задачей формирования повстанческих отрядов, военной подготовки и сбора оружия.

4. Административно-хозяйственный с задачей изыскания средств и других материальных ресурсов.

РОВЕЦКИЙ рекомендовал МАЕВСКОМУ при воеводстве и уездах создать „Советы”, которые должны возглавляться начальниками 2 отд. они же – заместители воеводских или уездных комендантов.

Podczas rozmowy z TOKARZEWSKIM w sprawie k-r działalności na terenie zachodnich obwodów USRS, MAJEWSKI został, jakoby na wniosek TOKARZEWSKIEGO, mianowany przez niego komendantem „ ” na Wołyniu.

Przed wyjazdem do ZSRS MAJEWSKI odbył rozmowę instruktażową z b[yłym] pułkownikiem Wojska Polskiego ROWECKIM, członkiem komitetu powstańczego w Warszawie.

ROWECKI zapoznał MAJEWSKIEGO szczegółowo z instrukcjami opracowanymi przez sztab organizacji „ ” i zatwierdzonymi przez TOKARZEWSKIEGO.

W instrukcjach przedstawiono schemat i zasady tworzenia organizacji „ ”, a mianowicie:

- Komenda wojewódzka
- Komenda powiatu
- Komenda placówki.

Nie ograniczano liczby członków organizacji w placówce, wymagano natomiast, by tworzone drużyny były nie większe niż 20 osób.

Na czele drużyny miał stać komendant. Komendanci drużyn z zasady mieli się nie znać wzajemnie.

Podczas aresztowania MAJEWSKIEGO skonfiskowano: rozkaz operacyjny nr 1, okólnik, główne zasady zachowania konspiracji oraz in[ne] dokumenty, które otrzymał on przez kurierów z Warszawy.

Aby móc realizować w praktyce postawione organizacji zadania, utworzono przy komendach wojewódzkich i powiatowych następujące oddziały:

1. Organizacyjno-ewidencyjny, którego zadaniem było werbowanie do organizacji nowych osób, prowadzenie ich ewidencji oraz utrzymywanie łączności z różnymi sekcjami i pododdziałami.
2. Polityczny albo propagandy.
3. Bojowy – z zadaniem formowania oddziałów powstańczych, prowadzenia przeszkolenia wojskowego i zbiórki broni.
4. Administracyjno-gospodarczy, którego zadaniem było pozyskiwanie środków finansowych i materiałowych.

ROWECKI polecił MAJEWSKIEMU zorganizowanie przy województwie i powiatach „Rad”, na których czele mieli stanąć szefowie oddz. 2 pełniący jednocześnie funkcje zastępców komendantów wojewódzkich albo powiatowych.

Działania „Rady” miały prowadzić do zjednoczenia, pod hasłem „wyzwolenia Polski”, wszystkich partii politycznych działających w b[yłej] Polsce.

„Совет” должен был вести работу по объединению всех политических партий, существовавших в б. Польше, под лозунгом „освобождения Польши”.

В „Советы” должны подбираться лица из числа участников организации независимо от их занимае[мо]го положения.

Однако подбираемые кандидатуры должны хорошо ориентироваться в вопросах политики, являться авторитетными и способными к объединению польских политических партий и группировок различных течений на общей базе – свержения советской власти и восстановления б. польского государства.

Кроме ознакомления с общей постановкой к-р повстанческой деятельности и организационными мероприятиями на Волыни, МАЕВСКОМУ в Варшаве был вручен ряд адресов в Ровно, Луцке, Владимир-Волынской, Белостоке, Львове и других местах.

По этим адресам впоследствии МАЕВСКИЙ, согласно паролям установил по к-р работе связи с СЕРАКОВСКИМ и КАЗЕМИРЧАКОМ во Владимир-Волынской, МАЖЕЦКИМ в Луцке, а также и в других городах.

Во Львове связь по к-р деятельности МАЕВСКИЙ, согласно полученному в Варшаве адресу и паролю установил через СЕМЕНТКОВСКУЮ Марию, проживающую по улице Вулецкой, дом № 24.

СЕМЕНТКОВСКАЯ, получив от МАЕВСКОГО пароль „БЖОЗА 5–10–20”, при посредстве курьера-связиста ЧЕТЕВИНСКОГО Иосифа (псевдоним „РОМАН”) связала его с руководителем к-р повстанческой организации во Львове НЕВЕРОВСКИМ Адольфом (псевдоним „АДОЛЬФ”).

НЕВЕРОВСКИЙ в свою очередь связал МАЕВСКОГО с руководителем организации „ ” во Львове б. подполковником польской армии СОКОЛОВСКИМ, заместителем которого фактически и является НЕВЕРОВСКИЙ.

В беседе с СОКОЛОВСКИМ МАЕВСКИЙ договорился снести с Варшавой и получить оттуда указания о контактировании к-р деятельности, подчинении Волынской организации „ ” воеводской в гор. Львове.

Здесь же во Львове МАЕВСКИЙ получил также ряд адресов и паролей для связи с существующими к-р формированиями в Дубно, Кременце, Здолбуново, Ровно, Луцке, Ковеле, Костополе, Любомле и Владимире.

Руководство ликвидируемого к-р повстанческого подполья подерживало активную связь с закордоном и организациями „ ” в Западных областях УССР, через специальных курьеров и посредством радиопередатчиков.

W skład „Rad” mieli wchodzić członkowie organizacji niezależnie od zajmowanej przez nich pozycji.

Wybrani kandydaci musieli jednak być dobrze zorientowani w sprawach polityki i cieszyć się autorytetem, tak by być zdolnymi do zjednoczenia polskich partii i ugrupowań politycznych różnych nurtów wokół wspólnego celu – obalenia władzy sowieckiej i odrodzenia b[yłego] państwa polskiego.

Oprócz zapoznania z ogólnymi założeniami k-r działalności powstańczej i z przedsięwzięciami organizacyjnymi na Wołyniu, MAJEWSKIEMU w Warszawie wręczono szereg adresów w Równem, Łucku, Włodzimierzu Wołyńskim, Białymstoku, Lwowie i innych miejscach.

Pod tymi adresami MAJEWSKI w późniejszym okresie nawiązał, używając umówionych haseł, kontakty w związku z k-r działalnością z SIERAKOWSKIM i KAZIEMIRCZAKIEM we Włodzimierzu Wołyńskim, MARZECKIM w Łucku oraz w innych miastach.

W związku z k-r działalnością kontakt we Lwowie, zgodnie z otrzymanym w Warszawie adresem i hasłem, MAJEWSKI nawiązał przez SIEMIENKOWSKĄ Marię, zamieszkałą przy ulicy Wuleckiej, dom nr 24.

SIEMIENKOWSKA, po podaniu przez MAJEWSKIEGO hasła „BRZOZA 5–10–20”, za pośrednictwem kuriera-łącznika CZETIEWIŃSKIEGO Józefa (pseudonim „ROMAN”), skontaktowała go z dowódcą k-r organizacji powstańczej we Lwowie NIEWIAROWSKIM Adolfem (pseudonim „ADOLF”).

NIEWIAROWSKI z kolei skontaktował MAJEWSKIEGO z dowódcą organizacji „ ” we Lwowie, b[yłym] podpułkownikiem Wojska Polskiego SOKOŁOWSKIM, którego zastępcą był właśnie NIEWIAROWSKI.

Podczas rozmowy z SOKOŁOWSKIM MAJEWSKI zadeklarował, że porozumie się z Warszawą i uzyska stamtąd wytyczne dotyczące koordynacji działań k-r i podporządkowania wołyńskiej organizacji „ ” – organizacji wojewódzkiej w mieś[cie] Lwowie.

Wówczas MAJEWSKI otrzymał we Lwowie również szereg adresów i hasła do nawiązania kontaktu z k-r formacjami działającymi w Dubnie, Krzemieńcu, Zdołbunowie, Równem, Łucku, Kowlu, Kostopolu, Lubomlu i Włodzimierzu.

Kierownictwo zlikwidowanego k-r podziemia powstańczego utrzymywało przez specjalnych kurierów i za pośrednictwem nadajników radiowych stały kontakt z zagranicą i organizacjami „ ” w zachodnich obwodach USRS.

Kontakt dowództwa „ ” we Lwowie z okręgowymi organizacjami „ ” w zachodnich obwodach USRS i BSRS odbywał się również za pośrednictwem kurierów.

Связь руководства „ „ во Львове с окружными организациями „ „ в Западных областях УССР и БССР осуществлялась также посредством курьеров.

Кроме того, был разработан специальный шифр для письменной связи с центром во Львове.

Специальной инструкцией были установлены три типа конспиративных квартир для связи:

I тип – явочная квартира для курьеров. Прибывший курьер сообщает свой пароль и ему представляется возможность оставаться на этой квартире на время пребывания в городе, куда он прибыл.

II тип – квартира, куда является курьер, где и осуществляет встречу с руководителем организации.

III тип – квартира, где постоянно проживает руководитель организации. Связи и приемы на этой квартире не производятся.

Почтовая переписка по адресу конспиративных квартир разрешалась только с квартирой I-го типа.

Письма, поступающие на эту квартиру, должны носить семейный характер, строго зашифрованным текстом.

Кроме того, согласно разработанной инструкции каждый комендант окружной организации „ „ должен иметь нелегальную радиостанцию для связи.

Практическая деятельность организации проходила по следующим направлениям:

1. Вовлечение новых участников в организацию и подготовка их для вооруженного восстания.

2. Организация сети приемо-передаточных радиостанций как для закордонной, так и внутренней связи по линии „ „.

В этих целях использовались участники организации – работники почты, телеграфа, телефона и радиоузлов.

3. Организация сети курьеров для связи с Варшавой, окружными и уездными филиалами „ „, а также создания сети переправочных пунктов.

4. Сбор сведений шпионского характера о дислокации, численном составе, вооружении частей РККА.

5. Организация конспиративных квартир для приема прибывающих из-за кордона курьеров и нелегалов.

6. Приобретение оружия и взрывматериалов.

7. Организация явок, паролей и шифров.

Арестованный комендант организации „ „ на Волыни МАЕВ-СКИЙ показал, что в начале марта с. г. им был получен, через курьера, зашифрованный приказ Львовской коменды „ „.

Oprócz tego, do utrzymywania kontaktów pisemnych z ośrodkiem we Lwowie opracowano specjalny szyfr.

W specjalnej instrukcji ustalono trzy typy konspiracyjnych lokali kontaktowych:

Typ I – lokal konspiracyjny dla kurierów. Przybyły kurier podaje swoje hasło i otrzymuje możliwość pozostania w lokalu na czas pobytu w mieście, do którego przyjechał.

Typ II – lokal, do którego kurier przyjeżdża na spotkanie z dowódcą organizacji.

Typ III – lokal, w którym na stałe mieszka dowódca organizacji. W lokalu tym nie przyjmowano [kurierów] ani nie odbywano spotkań.

Prowadzenie korespondencji pocztowej możliwe było wyłącznie z lokalami konspiracyjnymi typu I.

Listy adresowane na ten lokal miały mieć charakter rodzinny i [powinny być pisane] tekstem dokładnie zaszyfrowanym.

Ponadto, zgodnie z opracowaną instrukcją, każdy komendant okręgowej organizacji „ ” powinien dysponować nielegalną radiostacją do utrzymywania łączności.

W praktyce działalność organizacji miała na celu:

1. Pozyskanie do organizacji nowych członków i przygotowanie ich do zbrojnego powstania.

2. Zorganizowanie sieci radiostacji nadawczo-odbiorczych do utrzymywania zarówno łączności z zagranicą, jak i wewnętrznych kontaktów „ ”.

Do celów tych wykorzystywano pracowników poczty, telegrafu, telefonu i radiowęzłów, będących członkami organizacji.

3. Zorganizowanie sieci kurierskiej do utrzymywania kontaktu z Warszawą, filiami okręgowymi i powiatowymi „ ” oraz tworzenie punktów przerzutowych.

4. Gromadzenie informacji o charakterze szpiegowskim na temat dyslokacji, składu liczebnego i uzbrojenia oddziałów RKKA.

5. Zorganizowanie lokali konspiracyjnych, w których przyjmowani byliby przybywający z zagranicy kurierzy i ukrywający się członkowie konspiracji.

6. Pozyskiwanie broni i materiałów wybuchowych.

7. Organizowanie kontaktów, haseł i szyfrów.

Aresztowany komendant organizacji „ ” na Wołyniu MAJEWSKI zeznał, że na początku marca br. otrzymał przez kuriera zaszyfrowany rozkaz lwowskiej Komendy „ ”.

W rozkazie nakazywano MAJEWSKIEMU zorganizowanie protestu przeciwko wywózowi ludności polskiej w głąb ZSRS.

В приказе МАЕВСКОМУ предлагалось организовать протест против вывоза польского населения вглубь СССР.

В качестве практических мер рекомендовалось провести ряд диверсионных актов на ж. д. и в первую очередь взорвать мост через реку Случь.

Кроме того, МАЕВСКИЙ должен был повредить телеграфно-телефонную линию на участке Здолбуново–Львов.

На территории Волынской и части Ровенской области МАЕВСКИЙ, согласно полученным заданиям в Варшаве, провел большую работу по линии объединения существовавших разрозненных к-р повстанческих формирований („Скауты”, „ПОВ”, „СЗП”).

МАЕВСКИМ были созданы уездные организации „ ” в г. г. Ровно, Луцке, Здолбуново, Сарны, Владимир-Волынке и друг. б. уездных городах.

Завербованные МАЕВСКИМ лица в свою очередь привлекали в организацию новых участников.

Всего Волынским УНКВД по настоящему делу арестовано 42 человека активных участников организации.

Следствие проводим форсированными темпами, выявляем руководящий состав к-р подполья, их связи в УССР и за кордоном, явки и переправы, места хранимого оружия и взрывматериалов.

Нарком Внутренних Дел УССР
Комиссар государственной безопасности 3 ранга
СЕРОВ

„^а 16-^а” июля 1940 г.

№ _____
г. Кишинев
НК

*ДА СБУ (Київ), Ф. 16, оп. 33, пор. 58, арк. 284–290.
Копія, машинопис.*

Примітки

^{а-а} Вписано від руки.

¹ Берія Лаврентій Павлович (1899 р. н.), комісар держбезпеки 1-го рангу (1938), з 1938 народний комісар внутрішніх справ СРСР, з 1941 заступник голови РНК СРСР, у 1941–1945 член, пізніше голова ДКО, в 1953 перший заступник голови Ради Міністрів та міністр внутрішніх справ СРСР, страчений 23 грудня 1953.

² Так у тексті. Правильно – Служіння перемозі Польщі, див. примітку 3 до документу 3, с. 56.

Proponowano zorganizowanie szeregu aktów dywersji na kolei, w pierwszej kolejności wysadzenie mostu na rzece Słucz.

Oprócz tego MAJEWSKI miał uszkodzić linię telegraficzno-telefoniczną na odcinku Zdołbunów–Lwów.

Na terenie obwodu wołyńskiego i części rówieńskiego MAJEWSKI, zgodnie z otrzymanymi w Warszawie zadaniami, przeprowadził szereg działań mających na celu zjednoczenie rozproszonych k-r formacji powstańczych („Skauci”, „POW”, „SZP”).

MAJEWSKI utworzył organizacje powiatowe „ ” w m. m. Równe, Łuck, Zdołbunów, Sarny, Włodzimierz Wołyński oraz w in[nych] b[yłych] miastach powiatowych.

Osoby zwerbowane przez MAJEWSKIEGO również wciągały do organizacji nowych członków.

Łącznie wołyńskie UNKWD aresztowało w niniejszej sprawie 42 aktywnych członków organizacji.

Prowadzimy intensywne śledztwo zmierzające do ujawnienia dowódców k-r podziemia, ich kontaktów w USRS i za granicą, miejsc spotkań konspiracyjnych i przerzutów oraz punktów, w których ukrywana jest broń i materiały wybuchowe.

Narkom spraw wewnętrznych USRS
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi
SIEROW

„^a-16-^a” lipca 1940 r.

nr _____
m. Kiszyniów
NK

PA SBU (Kijów), sygn. arch. F. 16, op. 33, por. 58, k. 284–290.
Kopia, maszynopis.

Przypisy

^a-^a Wpisano odręcznie.

¹ Beria Ławrientij Pawłowicz (ur. 1899), komisarz bezp. państw. 1 rangi (1938), od 1938 ludowy komisarz spraw wewn. ZSRS, od 1941 zca przewodniczącego RKL ZSRS, w l. 1941–1945 członek, następnie przewodniczący DKO, w 1953 I zca przewodniczącego Rady Ministrów i minister spraw wewn. ZSRS, stracony 23 grudnia 1953.

² Właśc. Służba Zwycięstwu Polski, zob. przypis 3 do dokumentu 3, s. 57.

21 січня 1941, [Москва]. Витяг з протоколу допиту Т. Масвського
від 1–2 червня 1940

2/мк.

Выписка
из протокола допроса обвиняемого
МАЕВСКОГО Тадеуша Мечиславовича
от 1–2 июня 1940 года

... **Вопрос:** Как именовалась организация, которая Вас командировала для проведения контрреволюционной работы на территорию б. Вольнского воеводства, и кто возглавлял главную коенду в г. Варшаве?

Ответ: Организация именовалась СЗП, т. е. „Служба збавлення польский”, во главе этой организации стоял главный комендант, резиденция которого находилась в г. Варшаве, но фамилии его не знаю.

Вопрос: Вы показали, что на должность воеводского коменданта на Вольни были назначены приказом главного коменданта г. Варшавы. Следовательно, Вы должны были знать возглавляющее лицо. Следствие требует назвать фамилию лица, возглавлявшего организацию.

Ответ: Главную коенду в г. Варшаве возглавлял генерал ТОКАЖЕВСКИЙ, псевдоним „Михаил”, его заместителем был полковник РОВЕЦКИЙ Стефан, его псевдонима я не знаю.

Вопрос: Следовательно, воеводским комендантом на Вольни Вы были назначены генералом ТОКАЖЕВСКИМ?

Ответ: Да.

Вопрос: Где и при каких обстоятельствах Вы встречались с генералом ТОКАЖЕВСКИМ и полковником РОВЕЦКИМ Стефаном?

Ответ: С генералом ТОКАЖЕВСКИМ имел встречу в половине января 1940 г. в г. Варшаве по ул. Неподлеглисти, № 16 или 18¹, точно сейчас не помню. В это время там также находился полковник РОВЕЦКИЙ и СЕВЕТСКАЯ Бронислава². До переговоров с генералом ТОКАЖЕВСКИМ я был вызван каким-то курьером.

Вопрос: Какие указания Вами были получены от генерала ТОКАЖЕВСКОГО?

Ответ: В этой беседе, которая носила деловой, но, в то же время, дружественный характер, генерал ТОКАЖЕВСКИЙ обрисовал создавшуюся обстановку для польского государства, заявил, что надо

21 stycznia 1941, [Moskwa]. Wyciąg z protokołu przesłuchania
Tadeusza Majewskiego z 1–2 czerwca 1940

2/mk.

Wyciąg
z protokołu przesłuchania oskarżonego
MAJEWSKIEGO Tadeusza s. Mieczysława
z 1–2 czerwca 1940 roku

...Pytanie: Jak nazywała się organizacja, przez którą zostaliście odkomenderowani do prowadzenia działalności kontrrewolucyjnej na terenie b[yłego] województwa wołyńskiego i kto stał na czele [jej] Dowództwa Głównego w m. Warszawie?

Odpowiedź: Organizacja nosiła nazwę SZP, co znaczy „Służba Zbawienia Polski”[!], na czele tej organizacji stał dowódca główny mający swoją siedzibę w m. Warszawie, ale jego nazwiska nie znam.

Pytanie: Zeznaliście, że na stanowisko komendanta wojewódzkiego na Wołyniu zostaliście mianowani rozkazem dowódcy głównego m. Warszawy. Wynika z tego, że powinniście znać osobę sprawującą dowództwo. Śledztwo żąda podania nazwiska osoby stojącej na czele organizacji.

Odpowiedź: Na czele Dowództwa Głównego w m. Warszawie stał generał TOKARZEWSKI pseudonim „Michał”, jego zastępcą był pułkownik ROWECKI Stefan, którego pseudonimu nie znam.

Pytanie: A więc komendantem wojewódzkim na Wołyniu zostaliście mianowani przez generała TOKARZEWSKIEGO?

Odpowiedź: Tak.

Pytanie: Gdzie i w jakich okolicznościach spotykaliście się z generałem TOKARZEWSKIM i pułkownikiem ROWECKIM Stefanem?

Odpowiedź: Z generałem TOKARZEWSKIM spotkałem się w połowie stycznia 1940 r. w m. Warszawie w Al. Niepodległości nr 16 albo 18¹, dokładnie teraz nie pamiętam. W tym czasie obecny był tam również pułkownik ROWECKI i SIEWIETSKA Bronisława². Na rozmowę z generałem TOKARZEWSKIM zostałem wezwany przez jakiegoś kuriera.

Pytanie: Jakie wytyczne otrzymaliście od generała TOKARZEWSKIEGO?

Odpowiedź: Podczas tej rozmowy, która miała służbowy, ale jednocześnie przyjacielski charakter, generał TOKARZEWSKI w ogólnym zarysie przedstawił mi sytuację, w jakiej znalazło się państwo polskie. Stwierdził, że należy skończyć z zastanawianiem się nad przyczynami klęski

перестать задумываться над причинами краха Польши, а нужно начать бороться и готовиться к оказанию помощи польской армии, воюющей на стороне союзников. Эта борьба должна будет привести к восстановлению польского государства и изменению его внутреннего устройства. Руководство в стране должно быть построено на принципах справедливости по отношению к рабочим и крестьянам, а равно и к национальным меньшинствам.

Виновники падения Польши будут наказаны впоследствии. В дальнейшей беседе генерал ТОКАЖЕВСКИЙ сказал, что создана военная организация, которая должна охватить все территории бывшей Польши и начать готовить население к национальной обороне.

В частности, указал на то, что я назначен комендантом Волынского воеводства, стал давать ряд практических советов. Он рекомендовал по прибытии на место всесторонне ознакомиться с положением на Волыни и в зависимости от этого начать строить свою работу, однако, в первую очередь он предлагал использовать для контрреволюционной работы осадников, как более патриотически настроенных лиц. В отношении украинского населения он предложил ориентироваться на месте и их помощью воспользоваться лишь в том случае, если они будут признавать Польшу и оставят ее в бывших старых границах.

В конце беседы он указал, что более подробные инструкции я должен получить от полковника РОВЕЦКОГО.

Вопрос: Какие инструкции Вами были получены от полковника РОВЕЦКОГО и кем они были разработаны?

Ответ: Инструкции, с которыми меня ознакомил полковник РОВЕЦКИЙ, были разработаны штабом „Службы збавлення польской” и утверждены генералом ТОКАЖЕВСКИМ.

В этих инструкциях указывалась схема построения организации. Принцип построения организации был таков: в каждом воеводстве и уезде должны быть созданы коенды, возглавляемые комендантами, в которых имеется 4 отдела со следующими функциями:

1. ОТДЕЛ – организационно-учетный, в задачу которого входило выявление и вербовка людей, и их учет. Кроме того, на последний возлагалось и осуществление связи с различными секциями и подразделениями.

2. ОТДЕЛ – политический, который должен будет заниматься пропагандой, в этот отдел рекомендовалось подбирать людей, хорошо ориентирующихся в политической обстановке.

3. ОТДЕЛ – боевой, который должен был заниматься формированием повстанческих отрядов, военной подготовкой и сбором оружия.

Polski, trzeba natomiast zacząć walczyć i przygotowywać się, by móc wesprzeć armię polską walczącą po stronie aliantów. Walka ta powinna doprowadzić do odrodzenia państwa polskiego i zmiany jego ustroju wewnętrznego. Władza w kraju musi zostać zorganizowana w oparciu o zasady sprawiedliwości w odniesieniu do robotników i chłopów oraz mniejszości narodowych.

Winni upadku Polski zostaną ukarani w późniejszym okresie. W dalszej rozmowie generał TOKARZEWSKI powiedział, że utworzona została organizacja wojskowa, która ma ogarnąć całe terytorium byłej Polski i rozpocząć przygotowywanie ludzi do obrony narodowej.

Potem przeszedł do sprawy mianowania mnie komendantem na województwo wołyńskie i zaczął udzielać szeregu praktycznych rad. Poradził mi, abym po przybyciu na miejsce dokładnie zapoznał się z sytuacją na Wołyniu i organizowanie swojej pracy zaczął w zależności od tego, jak będzie się ona przedstawiać. W pierwszej kolejności zalecał mi jednakże wykorzystanie w działalności kontrrewolucyjnej osadników jako ludzi, których cechuje najbardziej patriotyczna postawa. Jeśli chodzi o stosunek do ludności ukraińskiej, zaproponował, by na miejscu zorientować się w sytuacji i skorzystać z ich pomocy tylko, jeśli będą oni uznawać Polskę i zgodzą się na pozostawienie jej w dawnych starych granicach.

Pod koniec rozmowy powiedział, że bardziej szczegółowe instrukcje otrzymam od pułkownika ROWECKIEGO.

Pytanie: Jakie instrukcje otrzymaliście od pułkownika ROWECKIEGO i przez kogo były one opracowane?

Odpowiedź: Instrukcje, z którymi zapoznał mnie pułkownik ROWECKI, zostały opracowane przez sztab „Służby Zbawienia Polski” [!], za twierdził je generał TOKARZEWSKI.

W instrukcjach tych przedstawiony był schemat struktury organizacji. Struktura ta była następująca: w każdym województwie i powiecie miały zostać utworzone komendy z komendantami na czele, w ramach każdej z komend miały działać 4 oddziały wykonujące następujące zadania:

1. ODDZIAŁ – organizacyjno-ewidencyjny, do którego zadań należało wyszukiwanie i werbowanie ludzi oraz prowadzenie ich ewidencji. Oprócz tego powierzono mu również zorganizowanie łączności z różnymi sekcjami i pododdziałami.

2. ODDZIAŁ – polityczny, który miał zajmować się propagandą. Zalecano, by do tego oddziału wybierać ludzi dobrze zorientowanych w sytuacji politycznej.

3. ODDZIAŁ – bojowy, który miał zajmować się formowaniem oddziałów powstańczych, prowadzeniem przeszkolenia wojskowego i zbieraniem broni.

4. ОТДЕЛ – административно-хозяйственный, в задачу которого входило изыскание средств и других материальных ресурсов.

Кроме того, рекомендовалось в каждом воеводстве и уезде создать „Совет”, который должен возглавляться начальником 2 отдела, он же заместитель воеводского или уездного коменданта. Этот „Совет” должен был вести работу по объединению всех политических партий, существовавших в б. Польше, под лозунгом „позволения Польши” (освобождение Польши). В „Совет” должны были подбираться лица из числа участников организации, независимо от их занимаемого положения в организации, но такие лица, которые ориентировались бы в политических вопросах, и были бы авторитетными и способными к объединению политических партий разных течений.

Организационный принцип построения организации должен быть таков:

- Коменда воеводска
- Коменда уезда
- Коменда пляцувки (местная команда).

Количество членов организации пляцувки не ограничивалось, но требовалось создание дружин не более 20 человек, во главе которых должен быть комендант; как правило, коменданты дружин не должны знать друг друга.

Необходимо добавить, что ознакомливая с этой инструкцией, полковник РОВЕЦКИЙ мне заявил, что „Советы” в Волынском воеводстве пока создавать не следует, т. е. для Волыни это дело будущее, ибо „Советы”, как таковые, должны сыграть роль арбитра между отдельными партиями.

Одновременно с этим мне было сделано предупрежден[ие,] чтобы я, создавая организации, не гнался за количеством, [но] особое внимание обращал на качество с тем, чтобы созд[ать] прочные и надежные кадры. На этом мой разговор с полковником РОВЕЦКИМ был закончен.

Вопрос: До беседы с генералом ТОКАЖЕВСКИМ Вы встречались с полковником РОВЕЦКИМ в г. Варшаве?

Ответ: Да, встречался.

Вопрос: При каких обстоятельствах Вы установили с ним связь?

Ответ: Работая в качестве чернорабочего по очи[стке] улиц в г. Варшаве после германской бомбардировки, я случайно встретил своих старых знакомых – доктора МУШ[ИН]СКОГО Казимира³ и бывш. служащего страховой кассы гор[ода] Варшавы ЛЯНГ Казимира⁴, с указанными лицами я служил [в] легионах.

4. ODDZIAŁ – administracyjno-gospodarczy, do którego zadań należało pozyskiwanie środków finansowych i materiałowych.

Ponadto zalecano utworzenie w każdym województwie i powiecie „Rady”, na której czele miał stanąć szef Oddziału 2, pełniący jednocześnie funkcję zastępcy komendanta wojewódzkiego albo powiatowego. „Rada” miała prowadzić działania zmierzające do zjednoczenia wszystkich partii politycznych działających w b[yłej] Polsce pod hasłem „wyzwolenia Polski”. W skład „Rady” mieli wchodzić członkowie organizacji, niezależnie od pozycji zajmowanej w organizacji. Miały być to jednak osoby dobrze zorientowane w sprawach politycznych, cieszące się autorytetem i byłyby zdolne do zjednoczenia partii politycznych różnych nurtów.

Hierarchia struktury organizacyjnej miała być następująca:

- Komenda wojewódzka
- Komenda powiatu
- Komenda placówki (komenda lokalna).

Nie ograniczono liczby członków organizacji w placówce, wymagano natomiast, by tworzone drużyny były nie większe niż 20 osób. Na czele drużyny miał stać komendant, komendanci drużyn z zasady mieli nie znać się wzajemnie.

Muszę dodać, że po zapoznaniu mnie z tą instrukcją pułkownik ROWECKI powiedział, że w województwie wołyńskim na razie nie należy tworzyć „Rad”, dla Wołynia jest to sprawa przyszłości, ponieważ rady jako takie miały odegrać rolę arbitra między poszczególnymi partiami.

Jednocześnie udzielono mi przestrogi, żebym tworząc organizację nie stawiał na ilość, lecz zwracał szczególną uwagę na jakość po to, by stworzyć mocne i zaufane kadry. Na tym moja rozmowa z pułkownikiem ROWECKIM zakończyła się.

Pytanie: Czy przed tą rozmową z generałem TOKARZEWSKIM spotkaliście się z pułkownikiem ROWECKIM w m. Warszawie?

Odpowiedź: Tak, spotykałem się.

Pytanie: W jakich okolicznościach nawiązaliście z nim kontakt?

Odpowiedź: Pracując jako robotnik przy uprzążaniu ulic po niemieckim bombardowaniu w m. Warszawie, spotkałem przypadkowo swoich starych znajomych – doktora MUSZYŃSKIEGO Kazimierza³ i był[ego] urzędnika kasy ubezpieczeniowej mias[ta] Warszawy LANGA Kazimierza⁴, razem z którymi służyłem w Legionach.

LANG zaprosił mnie do swojego mieszkania, gdzie powiedział mi, że w m. Warszawie polscy patrioci tworzą tajną organizację stawiającą sobie za cel wywołanie zbrojnego powstania na terenach b[yłej] Polski zajętych przez Niemcy. Zapytał mnie też wtedy o mój stosunek do tych działań.

Будучи приглашен на квартиру ЛЯНГ, последний мне рассказал, что в г. Варшаве польскими патриотами созд[ает]ся тайная организация, которая ставит своей задачей [под]нять вооруженное восстание на территории б. Польши, занятой Германией. При этом он спросил, каково мое отношение к этим мероприятиям. Я отнесся к этому положительно и он пообещал мне устроить встречу с лицом, ведущем организационную работу. Вскоре он мне устроил встречу с полковником РОВЕЦКИМ, которого я знаю еще с 1914 г. и перед польско-германской войной несколько раз встречался с ним. В беседе со мной он посвятил меня в курс проводимой ими к-р работы и предложил выехать для работы на Волынь. Я изъявил согласие и после этого он устроил мне встречу с генералом ТОКАЖЕВСКИМ.

Вопрос: А каким образом Вы установили связь с капитаном ФРАНЕК⁵?

Ответ: После встречи с генералом ТОКАЖЕВСКИМ по поручению полковника РОВЕЦКОГО ко мне на квартиру зашел капитан ФРАНЕК для переговоров в отношении выделения мне в помощь 2-х человек, с которыми я должен был выехать на Волынь. Впоследствии он мне выделил для работы на Волыни БУРДА Ричарда и ПОТАПОВА Ежи.

МАЕВСКИЙ

Допрос прерван в 3 часа 2.VI.40 г.

Допрос возобновлен в 12 ч. 2.VI.

Вопрос: Уточните Ваши предыдущие показания. Скажите, откуда Вас знал генерал ТОКАЖЕВСКИЙ и полковник РОВЕЦКИЙ и почему именно Вам было доверено руководство к-р работой на Волыни?

Ответ: С генералом ТОКАЖЕВСКИМ и полковником РОВЕЦКИМ я знаком около 25 лет. В 1914–1917 г. г. я служил в первой бригаде легионов Пилсудского в качестве подпоручика, а ТОКАЖЕВСКИЙ в то время ^абыл^а капитаном и командовал одним из батальонов 1-й бригады легионов. В 1939 г. генерал ТОКАЖЕВСКИЙ командовал 8 корпусом^б на Поморье, я в это время, как полковник, командовал Поморской бригадой „обороны народной“, входившей в состав 8-го корпуса, которым командовал генерал ТОКАЖЕВСКИЙ.

Полковника РОВЕЦКОГО я также знал с 1914 года. В 1914–1917 г. г. он также служил в первой бригаде легионов Пилсудского, как подпоручик, в 5-м полку. В 1935–1936 г. РОВЕЦКИЙ уже был полковником, командовал бригадой „КОП“, с ним мне приходилось встречаться в г. Варшаве.

Odniosłem się do nich pozytywnie, więc obiecał mi zorganizowanie spotkania z osobą zajmującą się działaniami organizacyjnymi. Wkrótce potem zorganizował mi spotkanie z pułkownikiem ROWECKIM, którego znałem jeszcze z 1914 r. i z którym nieraz spotykałem się przed wojną polsko-niemiecką. Podczas rozmowy wtajemniczył mnie on w założenia prowadzonej przez nich działalności k-r i zaproponował wyjazd do pracy na Wołyń. Zgodziłem się, więc zorganizował mi spotkanie z generałem TOKARZEWSKIM.

Pytanie: A w jaki sposób nawiązaliście kontakt z kapitanem FRANKIEM⁵?

Odpowiedź: Po spotkaniu z generałem TOKARZEWSKIM przyszedł do mojego mieszkania, na polecenie pułkownika ROWECKIEGO, kapitan FRANEK, żeby porozmawiać o przydzieleniu mi do pomocy 2 ludzi, razem z którymi miałem wyjechać na Wołyń. Przydzielił mi do pracy na Wołyniu BURDĘ Ryszarda i POTAPOWA Jerzego.

MAJEWSKI

Przesłuchanie przerwano o godzinie 3, 2.VI.40 r.

Przesłuchanie wznowiono o godz. 12, 2.VI.

Pytanie: Sprecyzujcie wasze poprzednie zeznania. Powiedzcie, skąd znali was generał TOKARZEWSKI i pułkownik ROWECKI i dlaczego właśnie wam powierzono kierowanie k-r działalnością na Wołyniu?

Odpowiedź: Z generałem TOKARZEWSKIM i pułkownikiem ROWECKIM znamy się już prawie 25 lat. W latach 1914–1917 służyłem w Pierwszej Brygadzie Legionów Piłsudskiego jako podporucznik, TOKARZEWSKI w tym czasie „był” kapitanem i dowodził jednym z batalionów I Brygady Legionów. W 1939 r. generał TOKARZEWSKI dowodził 8 korpusem⁶ na Pomorzu, ja w tym czasie jako pułkownik dowodziłem Pomorską Brygadą „Obrony Narodowej”, wchodzącą w skład 8 korpusu dowodzonego przez generała TOKARZEWSKIEGO.

Pułkownika ROWECKIEGO znam również od 1914 roku. W l. 1914–1917 on też służył w Pierwszej Brygadzie Legionów Piłsudskiego jako podporucznik w 5 pułku. W l. 1935–1936 ROWECKI był już pułkownikiem i dowodził brygadą „KOP”, spotykałem się z nim w m. Warszawie.

Z wymienionymi wyżej osobami byłem w dobrych stosunkach i to widocznie skłoniło generała TOKARZEWSKIEGO do mianowania mnie komendantem wojewódzkim na Wołyniu, tym bardziej, że sam wyraziłem zgodę na wyjazd i prowadzenie k-r działalności na terenie Zachodniej Ukrainy.

Pytanie: Jakie spotkania odbyliście w m. Lwowie?

С названными выше лицами я находился в хороших отношениях и это по-видимому, побудило генерала ТОКАЖЕВСКОГО назначить меня воеводским комендантом на Волыни, тем более, что я сам дал согласие поехать для проведения к-р работы на территории Западной Украины.

Вопрос: Какие встречи Вы имели в г. Львове?

Ответ: Как я уже показал выше, выезжая из г. Варшавы, мне был дан СЕВЕТСКОЙ Брониславой адрес СЕМЕНТКОВСКОЙ Марии, проживающей по Вулецкой, д. № 24, через которую я должен был связаться с центром Львовской организации. По прибытии к СЕМЕНТКОВСКОЙ по паролю „Бихоз 5–10–20” связался с последней и рассказал о целях своего приезда. Она попросила зайти к ней после обеденного времени. Около 5 часов я вновь прибыл к СЕМЕНТКОВСКОЙ, в доме находился муж СЕМЕНТКОВСКОЙ (имени не помню) и еще какой-то мужчина. Я был приглашен в соседнюю комнату знакомым СЕМЕНТКОВСКИХ, [он] стал подробно мною интересоваться, кто я, откуда прибыл. Получив от меня исчерпывающие ответы, он пообещал устроить мне встречу с руководством организации в г. Львове „АДОЛЬФОМ”. На другой день в 12 час. дня в этом самом доме я встретился с „АДОЛЬФОМ”, это было то же лицо, с которым я беседовал накануне. Просил информировать его о развороте работы организации в г. Львове. „АДОЛЬФ” заявил, что развороту работы мешает параллельно существующая организация в г. Львове из числа народовцев, признающих только за собой право руководить всей к-р работой в г. Львове, а также указал, что порвал связь на периферии. Кроме того, он говорил вообще на чрезвычайно трудные условия работы, указывая при этом, что многие лица не хотят принимать участия в к-р работе, опасаясь репрессий, что желание восстановить [Польшу] исполнится и осуществится при помощи внешних сил.

В дальнейшей беседе „АДОЛЬФ” мне сказал, что он сделал свое предложение генералу ТОКАЖЕВСКОМУ в Варшаве о подчинении Волынской коменды воеводской Львову из тех соображений, что это даст возможность лучше руководить организационной работой и иметь лучшую связь. Я с этим предложением был согласен и высказал свое мнение о желательности этого объединения. Исходя из желания более лучше контактировать контрреволюционную работу с г. Львовом, я задал вопрос, какая контрреволюционная работа уже проведена на территории Волыни; на это „АДОЛЬФ” мне ответил, что никакой работы на территории Волыни он не вел, однако, при следующих встречах он снабдил меня адресами к разным лицам, при помощи которых можно начать развертывать к-р работу на периферии.

Odpowiedź: Jak już zeznałem wcześniej, kiedy wyjeżdżałem z m. Warszawy, otrzymałem od SIEWIETSKIEJ Bronisławy adres do SIEMIENKOWSKIEJ Marii, zamieszkałej przy ul. Wuleckiej nr 24. Pod tym adresem miałem skontaktować się z centrum organizacji lwowskiej. Po przyjeździe do SIEMIENKOWSKIEJ na hasło „Bichoz 5–10–20” nawiązałem z nią kontakt i opowiedziałem o celu swojego przyjazdu. Poprosiła, żebym przyszedł do niej po obiedzie. Około godziny 5 poszedłem kolejny raz do SIEMIENKOWSKIEJ. W domu był mąż SIEMIENKOWSKIEJ (nie pamiętam imienia) i jeszcze jeden mężczyzna. Znajomy SIEMIENKOWSKICH zaprosił mnie do sąsiedniego pokoju i zaczął wypytywać szczegółowo, kim jestem, skąd przyjechałem. Kiedy udzieliłem mu wyczerpujących odpowiedzi, obiecał mi zorganizowanie spotkania z kierownictwem organizacji w m. Lwowie, tj. z „ADOLFEM”. Następnego dnia o godz. 12 w południe w tym samym domu spotkałem się z „ADOLFEM”. Okazało się, że jest to ten sam człowiek, z którym rozmawiałem dzień wcześniej. Poprosiłem go o informacje na temat tego, jak rozwija się działalność organizacji w m. Lwowie. „ADOLF” stwierdził, że w prowadzeniu działalności przeszkadza istniejąca równoległe w m. Lwowie organizacja składająca się z narodowców, którzy uważają, że tylko oni mają prawo do kierowania wszystkimi k-r działaniami w m. Lwowie. Powiedział mi też, że stracił kontakt na prowincji. Oprócz tego mówił ogólnie o niezwykle trudnych warunkach pracy, kładąc przy tym nacisk na fakt, iż wiele osób nie chce brać udziału w działalności k-r, bojąc się represji [i uważając,] że pragnienie odrodzenia [Polski] spełni się i zostanie zrealizowane przy pomocy sił zewnętrznych.

W dalszej rozmowie „ADOLF” powiedział, że złożył generałowi TOKARZEWSKIEMU w Warszawie propozycję podporządkowania wołyńskiej komendy wojewódzkiej przez Lwów z tego względu, iż dałoby to możliwość lepszego pokierowania pracami organizacyjnymi i stworzenia lepszej łączności. Zgodziłem się z tą propozycją i, przedstawiając mu swoje zdanie, potwierdziłem potrzebę takiego zjednoczenia. Mając na względzie lepszą koordynację działalności kontrewolucyjnej w m. Lwowie, zadałem pytanie, jakie kontrewolucyjne działania przeprowadzono już na terenie Wołynia. „ADOLF” odpowiedział na to, że on żadnych działań na terenie Wołynia nie prowadził, jednak przy kolejnych spotkaniach dał mi adresy różnych osób, które mogłyby być pomocne w rozwijaniu działalności k-r na prowincji.

Dał mi on następujące adresy...

Za zgodność:

Oficer oper[acyjny] 3 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB NKWD

В частности, он снабдил меня следующими адресами...

Верно:

Оперуполномоч. 3 отд. 2 отдела ГУГБ НКВД
Лейтенант государств[енной] безопасности
(—) ЛАЛИАШВИЛИ

а-21.I-41 г.^а

*ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. нрзб.
Копія, машинопис.*

Примітки

^{а-а} Дописано від руки.

¹ Генерал Токажевський-Карашевич свідчив, що зустріч відбулася на Ал. Єрозолимських, 16. Див. документ 4, с. 76.

² Див. *Польське підпілля 1939–1941...*, с. 71, там Броніслава Северська.

³ Мушинський Казімеж (1894 р. н.), д-р медицини (диплом 1924), до 1939 мав практику у Варшаві.

⁴ Лянґ Казімеж (1898–1942), псевдо „Гжиб”, капітан запасу, до 1939 журналіст, чиновник у Вільно та Варшаві, з жовтня 1939 Голова Варшавського правління воєводського округу Організації Білого орла, з осені 1940 в СЗБ, заарештований і розстріляний німцями.

⁵ Можливо, Непокульчицький Францішек (1900–1974), псевдо „Франек”, майор, під час вересневої кампанії 1939 командир 60 батальйону саперів (резерву), з жовтня 1939 керівник „Диверсійного штабу” (відділення Ш-ц) Ш-го відділу ДГ СЗП/КГ СЗБ, у 1943 заступник керівника „Кедиву” КГ АК, учасник варшавського повстання.

⁶ Йдеться про округ VIII-го Корпусу (Торунь).

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) ŁALIASZWILI

^a-21.I-41 r.^a

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, nr. kart nieczytelne.
Kopia, maszynopis.

Przypisy

^a-^a Dopisano odręcznie.

¹ Gen. Tokarzewski-Karaszewicz zeznał, że spotkanie odbyło się przy Al. Jerozolimskich 16. Por. dokument 4, s. 77.

² Por. *Polskie podziemie 1939–1941...*, s. 71, tam Bronisława Siewierska.

³ Muszyński Kazimierz (ur. 1894), dr nauk med. (dyplom 1924), przed 1939 prowadził praktykę w Warszawie.

⁴ Lang Kazimierz (1898–1942), ps. „Grzyb”, kpt. rez., przed 1939 dziennikarz, urzędnik w Wilnie oraz Warszawie, od października 1939 przewodniczący warszawskiego Zarządu Okręgu Wojewódzkiego OOB, od jesieni 1940 w ZWZ, aresztowany i rozstrzelany przez Niemców.

⁵ Być może Niepokólczycki Franciszek (1900–1974), ps. „Franek”, mjr, w kampanii wrześniowej 1939 dca 60 baonu saperów rez., od października 1939 kierownik „sztabu dywersji” (dział III-c) Oddz. III DG SZP/KG ZWZ, w 1943 zca szefa Kedywu KG AK, uczestnik powstania warszawskiego.

⁶ Chodzi o Okręg Korpusu VIII (Toruń).

5 лютого 1941, Москва. Протокол допиту Т. Маєвського

Протокол допроса
арестованного Маєвського Тадеуша Мечиславовича¹
от 5 февраля 1941 г.

Вопрос: Когда Вы выехали из Варшавы?

Ответ: Из Варшавы я выехал 31 января 1940 г.

Вопрос: С какой целью выехали из Варшавы?

Ответ: В декабре 1939 г. и в январе 1940 г. я три раза встречался в Варшаве с заместителем руководителя нелегальной польской националистической организации – „Союз вооруженной борьбы” полковником Ровецким. Руководителем этой организации являлся генерал Токажевский.

Во время встреч с Ровецким он предложил мне выехать нелегально на территорию СССР и в[о]зглавить организацию „СВБ” на территории Волыни или Белостокского воеводства. Я дал Ровецкому согласие перейти нелегально в СССР и создать на территории Волыни организацию „СВБ”.

Вопрос: Кто присутствовал при ваших встречах с Ровецким?

Ответ: Во время получения задания от Ровецкого, а также при других встречах, с ним никто не присутствовал.

Вопрос: Встречались ли Вы после получения задания от Ровецкого с генералом Токажевским?

Ответ: До получения задания от Ровецкого по созданию на Волыни организации „СВБ” я с Токажевским не встречался, поскольку я в это время не знал, что он состоит в этой организации и вообще находится [ли] в Варшаве. Но после получения задания я спросил Ровецкого, кто такой „Михал”, который руководил организацией. На это Ровецкий ответил, что „Михал” действительно является руководителем организации „СВБ”, но он – Ровецкий, фамилию „Михала” мне не сказал, объясняя это тем, что в организации должны соблюдать строгую конспирацию.

Во время последней встречи с Ровецким последний назначил мне явку в доме 16 или 18 по Аллее Неподлеглисти. При этом Ровецкий сказал, что на этой квартире будет присутствовать „Михал”. В конце января я пошел на эту явку по ул. Аллея Неподлеглисти. Когда я вошел в квартиру по паролю: „Хочу видеться со Стефаном”, там застал Ровецкого, „Михала” и некую женщину по имени Бронислава.

5 lutego 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania
Tadeusza Majewskiego

Protokół przesłuchania
aresztowanego Majewskiego Tadeusza s. Mieczysława¹
z dnia 5 lutego 1941 r.

Pytanie: Kiedy wyjechaliście z Warszawy?

Odpowiedź: Z Warszawy wyjechałem 31 stycznia 1940 r.

Pytanie: W jakim celu wyjechaliście z Warszawy?

Odpowiedź: W grudniu 1939 r. i w styczniu 1940 r. trzy razy spotkałem się w Warszawie z zastępcą dowódcy nielegalnej polskiej organizacji narodowej – „Związek Walki Zbrojnej” – pułkownikiem Roweckim. Dowódcą tej organizacji był generał Tokarzewski.

Rowecki zaproponował mi podczas tych spotkań nielegalny wyjazd na terytorium ZSRS i objęcie dowództwa organizacji „ZWZ” na terenie Wołynia albo województwa białostockiego. Powiedziałem Roweckiemu, że zgadzam się na nielegalne przedostanie się do ZSRS i utworzenie na terenie Wołynia organizacji „ZWZ”.

Pytanie: Kto był obecny podczas waszych spotkań z Roweckim?

Odpowiedź: Kiedy otrzymywałem od Roweckiego zadanie, tak samo jak i przy innych naszych spotkaniach, nikt nie był obecny.

Pytanie: Czy widzieliście się z generałem Tokarzewskim po otrzymaniu od Roweckiego zadania?

Odpowiedź: Zanim otrzymałem od Roweckiego zadanie utworzenia na Wołyniu organizacji „ZWZ”, nie spotykałem się z Tokarzewskim, bo nie wiedziałem wtedy, że należy on do tej organizacji i że w ogóle jest w Warszawie. Natomiast już po otrzymaniu zadania zapytałem Roweckiego, kim jest „Michał”, który dowodzi organizacją. Rowecki w odpowiedzi potwierdził, że „Michał” jest rzeczywiście dowódcą organizacji „ZWZ”, ale nie podał mi nazwiska „Michała”, tłumacząc to względami konspiracji, której w organizacji powinniśmy surowo przestrzegać.

Podczas ostatniego spotkania Rowecki wyznaczył mi spotkanie w domu nr 16 albo 18 przy Alei Niepodległości. Rowecki powiedział przy tym, że w mieszkaniu będzie obecny „Michał”. Pod koniec stycznia poszedłem na to spotkanie w Alei Niepodległości. Kiedy na hasło: „chcę widzieć się ze Stefanem” wszedłem do mieszkania, zastałem tam Roweckiego, „Michała” i pewną kobietę o imieniu Bronisława.

Только на этой встрече я узнал, что „Михал” является генералом Токажевским, с которым я был знаком еще в период мировой войны. Тогда Токажевский был командиром батальона, а я командиром взвода в другом батальоне.

Вопрос: Какие организационные вопросы обсуждали Вы вместе с Ровецким и Токажевским во время встречи в доме по ул. Аллея Неподлеглости?

Ответ: Моя встреча с Токажевским и Ровецким продолжалась не более 10–15 минут. На этой встрече Токажевский сказал, что теперь нет времени обсуждать вопросы о том, кто виноват за поражение Польши в войне, это вопрос будущего и народ соответственно оценит и накажет виновных. В настоящее время, как сказал Токажевский, стоит задача, чтобы мы, как солдаты польской армии, не падали духом и приложили бы все усилия к тому, чтобы восстановить польскую государственность. После этого Токажевский спросил меня, получил ли я задание и куда еду. На это я ответил, что получил задание и еду на Волыни возглавить организацию. Далее Токажевский сказал мне, что он не может дать подробнее инструкции по работе на Волыни, поскольку не знает о состоянии там организации, и тут же указал Ровецкому, чтобы он перед моим выездом дал бы мне подробные указания, связанные с работой на Волыни.

После этой встречи я с Токажевским не виделся.

Ответы записаны с моих слов правильно, мне прочитаны на понятном языке.

(—) Маевский

Допросил:

Ст. опер. упол. 3 отд. 2 отдела ГУГБ

Лейтенант госбезопасности

(—) Лалиашвили

ДА СБУ (Київ), справа 861185, арк. нрзб.

Оригінал, рукопис.

Кожен аркуш протоколу дотиту підписаний Т. Масвським.

Примітки

¹ Цей протокол взятий зі справи генерала Токажевського-Карашевича. Він є доповненням витягу з протоколу від 1–2 червня 1940 (див. документ 23, с. 282).

Dopiero na tym spotkaniu dowiedziałem się, że „Michał” to generał Tokarzewski, którego znam jeszcze z czasów wojny światowej, kiedy to Tokarzewski był dowódcą batalionu, ja zaś dowódcą plutonu w innym batalionie.

Pytanie: Jakie sprawy organizacyjne omawialiście z Roweckim i Tokarzewskim podczas spotkania w domu przy Alei Niepodległości?

Odpowiedź: Moje spotkanie z Tokarzewskim i Roweckim trwało nie dłużej niż 10–15 minut. Na spotkaniu tym Tokarzewski powiedział, że nie ma teraz czasu na omawianie kwestii takich jak to, kto jest winien porażki Polski w wojnie, bo to sprawa na przyszłość, kiedy naród odpowiednio oceni i osądzi winnych. Obecnie, jak mówił Tokarzewski, naszym zadaniem jest, byśmy jako żołnierze Wojska Polskiego nie upadali na duchu, lecz dołożyli wszelkich starań, by odbudować państwowość polską. Tokarzewski zapytał mnie potem, czy otrzymałem już zadanie i dokąd jadę. Odpowiedziałem, że zadanie otrzymałem i że jadę na Wołyń, by stanąć tam na czele organizacji. Tokarzewski powiedział wtedy, że nie może mi dać szczegółowych instrukcji w sprawie pracy na Wołyniu, bo nie wie, w jakim stanie znajduje się tamtejsza organizacja. Polecił też Roweckiemu, żeby przed moim wyjazdem udzielił mi szczegółowych wskazówek w związku z pracą na Wołyniu.

Po tym spotkaniu nie widziałem się już z Tokarzewskim.

Odpowiedzi zapisano z moich słów prawidłowo, odczytano mi w zrozumiałym dla mnie języku.

(—) Majewski

Przesłuchał:

St. oficer oper[acyjny] 3 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) Łaliaszwili

PA SBU (Kijów), sygn. arch. 861185, nr. kart nieczytelne.

Oryginał, rękopis.

Każda strona protokołu podpisana przez T. Majewskiego.

Przypisy

¹ Protokół ten pochodzi z akt sprawy gen. Tokarzewskiego-Karaszewicza. Stanowi on dopełnienie wyciągu z protokołu z dn. 1–2 czerwca 1940 (zob. dokument 23, s. 283).

III

РЕГІОН ТА ОКРУГ СЗБ ЛЬВІВ

III

OBSZAR I OKRĘG ZWZ LWÓW

НА ЛИЧАКОВІ

NA ŁYCZAKOWIE

-21

R²

√3

-013

Ω

√3

-013

014 - 01

-4

7

1

1

-11

-11

11

11

11

11

11

3 травня 1940, Львів. Постанова про арешт Ю. Савка

„Утверждаю”
Нач. УНКВД Львовской об-
ласти
Капитан гос. безопасности
МИХАЙЛОВ¹
„3” мая 1940 г.

Арест санкционирую
Обл. прокурор
(—) ^а-Харитонов^{-а}
„^а-4/^{-а}” ^а-V^{-а} 19^а-40^{-а} г.
б

Постановление
(на арешт)
г. Львов, „3” Мая 1940 г.

Я, следователь следственной части УНКВД по Львовской области О/У 3 отд. ТУ НКВД ПИПА, рассмотрев сего числа имеющийся материал на САВКО Юльюша Густавовича², 1896 года рожд[ения], урожен[ец] гор. Варшава, поляк, со слов б/п., нигде не работает, проживает в гор. Львов, ул. Каспра-Бочковского, № 12,

Нашел:

Что САВКО Ю. Г. является руководителем к/р организации ЗВЗ Лычаковского р-на гор. Львова под псевдонимом „РОСЛАН”. САВКО, будучи непосредственно связан с к/р центром, проводил активную работу по подготовке вооруженного восстания, насаждал к/р ячейки на территории Лычакова. Изобличается показаниями арестованных КАЛИНОВСКОГО³ и ВОЙТАРОВИЧА⁴.

На основании изложенного

Постановил:

Гр-на САВКО Юльюша Густавовича арестовать, на его квартире произвести обыск.

^в-Следователь^{-в} О/У 3 отд. ТУ НКВД
(—) ПИПА

^в-Присоединяюсь. Ст. следователь:^{-в}
„Согласен”

Начальник ^в-следчасти УНКВД^{-в} 3 отд. ТУ УНКВД Л/О
Ст. л-т (—) ВОРОБЬЕВ

ДА СБУ (Львів), справа П-30379, арк. 1.
Оригінал, машинотис на бланку.

3 maja 1940, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu Juliusza Sawki

„Zatwierdzam”
Nacz[elnik] UNKWD obwodu
lwowskiego
Kapitan bezpieczeństwa pań-
stw[owego]
MICHAJŁOW¹
„3” maja 1940 r.

Aresztowanie sankcjonuje
Prokurator obw[odowy]
(—)^a Charitonow^a
„^a4/^a”^aV^a 19^a40^a r.
b

**Postanowienie
(o aresztowaniu)
m. Lwów, „3” maja 1940 r.**

Ja, śledczy Jednostki Śledczej UNKWD obwodu lwowskiego O/U 3 Wydz[iału] TU NKWD PIPA po rozpatrzeniu w dniu dzisiejszym materiału dotyczącego SAWKI Juliusza² s. Gustawa, urodz[onego] w 1896 roku w mieś[cie] Warszawie, Polaka, z tego co mówi b/p., nigdzie nie pracującego, zamieszkałego w mieś[cie] Lwowie przy ul. Kaspra Boczkowskiego nr 12,

Stwierdziłem:

Że SAWKO J. G. jest przywódcą k/r organizacji ZWZ r[ejo]nu Łyczakowskiego mias[ta] Lwowa, używał pseudonimu „ROSLAN”. SAWKO, mając bezpośrednie powiązania z centrum k/r. prowadził aktywne działania związane z przygotowaniem do powstania zbrojnego, tworzył na terenie Łyczakowa k/r komórki. Obciążają go zeznania aresztowanych KALINOWSKIEGO³ i WOJTAROWICZA⁴.

Na podstawie powyższego

Postanowiłem:

Ob[ywatel]a SAWKĘ Juliusza s. Gustawa aresztować, a w jego mieszkaniu przeprowadzić rewizję.

^cŚledczy:^c O/U 3 Wydz[iału] TU NKWD
(—) PIPA

^cPopieram. St. śledczy:^c
„Wyrażam zgodę”

Naczelnik ^cJednostki Śledczej UNKWD^c 3 Wydz[iału] TU NKWD L/O
St. 1-t (—) WOROBJOW

Примітки

- ^{а-в} Вписано від руки.
^б Нечітка кругла печатка.
^{а-в} Перекреслено.

¹ Капітан державної безпеки Михайлов був заступником начальника УНКВС у Львівській області.

² Савко (або Якубов) Юліуш (1896? р. н.), псевдо „Рослан”, засуджений Львівським обласним судом 26 вересня 1940 до смертної кари, вирок виконано 10 січня 1941.

³ Каліновський Казімеж, хорунжий, працював у ПП, заарештований НКВС 25 квітня 1940, засуджений Львівським обласним судом 23 грудня 1940 до смертної кари, вирок виконано після 15 квітня 1941.

⁴ Войтарович Мар'ян, заарештований в квітні 1940.

Przypisy

- a-a Wpisano odręcznie.
- b Nieczytelna okrągła pieczęć.
- c-c Skreślono.

¹ Kpt. bezp. państw. Michajłow był zcą naczelnika UNKWD obwodu lwowskiego.

² Sawko (vel Jakubow) Juliusz (ur. 1896?), ps. „Roslan”, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 26 września 1940, skazany na karę śmierci, wyrok wykonano 10 stycznia 1941.

³ Kalinowski Kazimierz, chor., zatrudniony w PP, aresztowany przez NKWD 25 kwietnia 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 23 grudnia 1940 i skazany na karę śmierci, wyrok wykonano po 15 kwietnia 1941.

⁴ Wojtarowicz Marian, aresztowany w kwietniu 1940.

3 травня 1940, Львів. Постанова про арешт Л. Немчицького

„Утверждаю”
Нач. УНКВД Львовской об-
ласти
Капитан гос. безопасности
МИХАЙЛОВ
„3” мая 1940 г.

Арест санкционирую
Обл. прокурор
(—) а-Харитонов^{-а}
„а-4/3” а-V^{-а} 19^а-40^{-а} г.
б

Постановление
(на арест)
г. Львов, „3” Мая 1940 г.

Я, следователь следственной части УНКВД по Львовской области О/У 3 отд. ТУ ПИПА рассмотрев сего числа имеющийся материал на гр-на НЕМЧИЦКОГО Льва Давидовича¹, 1887 года рож-д[ения], урож[е]н[ец] села Гнила Перемышлянского р-на, б/п, поляк, имеет высшее техническое образование, нигде не работает, проживает в гор. Львов, ул. Якуба-Стремя, № 14, кв. 2,

Нашел:

Что НЕМЧИЦКИЙ является одним из руководителей к/р повстанческой организации „ЗЕТ ВУ ЗЕТ”, проводил активную работу по подготовке вооруженного восстания против сов. власти. НЕМЧИЦКИЙ изобличается показанием арестованного руководителя к/р организации КАЛИНОВСКОГО.

На основании изложенного

Постановил:

Гр-на НЕМЧИЦКОГО Л. Д. арестовать, на его квартире произвести обыск.

^в-Следователь^{-в} Опер[ативный] уполном[оченный] 3 отд. ТУ НКВД
(—) ПИПА

Присоединяюсь. Ст. следователь:

„Согласен”

Начальник ^в-следчасти УНКВД^{-в} 3 отд. ТУ НКВД
Ст. л-т (—) ВОРОБЬЕВ

ДА СБУ (Львів), справа П-30379, арк. 41.
Оригінал, машинопис на бланку.

3 maja 1940, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu
Leona Niemczyckiego

„Zatwierdzam”
Nacz[elnik] UNKWD obwodu
lwowskiego
Kapitan bezpieczeństwa pań-
stw[owego]
MICHAJŁOW
„3” maja 1940 r.

Aresztowanie sankcjonuję
Prokurator obw[odowy]
(—) ^a-Charitonow^a
„^a4/^a” ^a-V^a 19^a40^a r.
b

Postanowienie
(o aresztowaniu)
m. Lwów, „3” maja 1940 r.

Ja, śledczy Jednostki Śledczej UNKWD obwodu lwowskiego O/U 3 Wydz[iału] T. U. PIPA po rozpatrzeniu w dniu dzisiejszym materiału dotyczącego ob[ywate]la NIEMCZYCKIEGO Leona¹ s. Dawida, urodz[onego] w 1887 roku we wsi Gniła w r[ejo]nie przemysłańskim, b/p, Polaka, posiadającego wyższe wykształcenie techniczne, nigdzie nie pracującego, zamieszkałego w mie[s]cie Lwowie, ul. Jakóba Strzemię nr 14 m. 2,

Stwierdziłem:

Że NIEMCZYCKI jest jednym z przywódców k/r organizacji powstańczej „ZET WU ZET”, prowadził aktywną działalność mającą na celu przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej]. NIEMCZYCKIEGO obciążają zeznania aresztowanego przywódcy organizacji k/r KALINOWSKIEGO.

Na podstawie powyższego

Postanowiłem:

Ob[ywate]la NIEMCZYCKIEGO L. D. aresztować, a w jego mieszkaniu przeprowadzić rewizję.

^cŚledczy: ^c Of[icer] oper[acyjny] 3 Wydz[iału] TU NKWD
(—) PIPA

Popieram. St. śledczy:

„Wyrażam zgodę”

Naczelnik ^cJednostki Śledczej UNKWD ^c 3 Wydz[iału] TU NKWD L/O
St. l-t (—) WOROBJOW

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б Нечітка кругла печатка.
- в-в Перекреслено.

¹ Немчицький Леон (1887 р. н.), інженер, засуджений Львівським обласним судом 26 вересня 1940 до смертної кари, вирок виконано 10 січня 1941.

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b Nieczytelna okrągła pieczęć.
- c- -c Skreślono.

¹ Niemczycki Leon (ur. 1887), inż. Sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 26 września 1940, skazany na karę śmierci, wyrok wykonano 10 stycznia 1941.

[29?] серпня 1940, Львів. Обвинувальний висновок стосовно
Ю. Савка та Л. Немчицького

По следделу № – 30506

„Утверждаю”

Зам. нач. УНКВД Львовск[ой] обл[асти]

Капитан госбезопасности

(—) КРИМЯН

„а-29[?]”^а а-VIII^а 1940 г.

Обвинительное заключение

По обвин[ению] САВКО Юльюша Густавовича, НЕМЧИЦКОГО
Льва Давыдовича в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

В УНКВД по Львовской области поступили данные о том, что САВКО Юльюш Густавович и НЕМЧИЦКИЙ Лев Давыдович являются руководителями контрреволюционной повстанческой организации „Союза вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти.

На основании этих данных 3-го мая 1940 г. САВКО Ю. Г. и НЕМЧИЦКИЙ Л. Д. были арестованы и привлечены к следствию в качестве обвиняемых.

Произведенным по делу следствием установлено, что в феврале м-це 1940 г. САВКО Юльюш Густавович был завербован в контрреволюционную повстанческую организацию „Союза вооруженной борьбы” и был назначен комендантом Лычаковского обвода (района) г. Львова для подготовки и руководства вооруженным восстанием (л.д. 12, 14, 30, 38, 39, 53). Руководил подготовкой вооруженного восстания Лычаковского р-на и имел в своем подчинении 8 комендантов кампаний численностью около 600 человек (л.д. 19, 33, 36). „Союз вооруженной борьбы” Лычаковского р-на имел в своем распоряжении 78 пистолетов, 60 гранат и 10 винтовок (л.д. 33). Был разработан план вооруженного восстания (л.д. 34, 55). Заместителем САВКО Ю. Г. был НЕМЧИЦКИЙ Лев Давыдович.

В феврале 1940 г. НЕМЧИЦКИЙ Лев Давыдович был завербован в „Союз вооруженной борьбы” (л.д. 52) и был назначен комендантом повстанческого батальона (л.д. 53), а позже – комендантом Лычаковского повстанческого р-на (л.д. 54, ^а26^а).

[29?] sierpnia 1940, Lwów. Wniosek oskarżający Juliusza Sawkę
i Leona Niemczyckiego

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 30506

„Zatwierdzam”

Zast[ępcza] nacz[elnika] UNKWD obw[odu] lwowsk[iego]

Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]

(—) KRIMIAN

„^a29[?]-^a” ^aVIII-^a 1940 r.

Wniosek oskarżający

Dotyczy osk[arżenia] SAWKI Juliusza s. Gustawa, NIEMCZYCKIEGO Leona s. Dawida o prz[estępstwa] przewidziane art. 54-2, 54-11 KK USRS.

UNKWD obwodu lwowskiego uzyskało informacje o tym, że SAWKO Juliusz s. Gustawa i NIEMCZYCKI Leon s. Dawida są przywódcami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej.

Na podstawie tych informacji 3 maja 1940 r. SAWKO J. G. i NIEMCZYCKI L. D. zostali aresztowani i poddani śledztwu w charakterze oskarżonych.

Podczas przeprowadzonego w ich sprawie śledztwa ustalono, że w lutym 1940 r. SAWKO Juliusz s. Gustawa został zwerbowany do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” oraz mianowany komendantem obwodu (rejonu) łyżczakowskiego m. Lwowa, otrzymując zadanie przygotowania i kierowania zbrojnym powstaniem (k.s. 12, 14, 30, 38, 39, 53). Kierował on przygotowaniem powstania zbrojnego w r[ejo]nie łyżczakowskim oraz miał pod swoją komendą 8 dowódców kompanii liczących łącznie około 600 osób (k.s. 19, 33, 36). „Związek Walki Zbrojnej” r[ejo]nu łyżczakowskiego dysponował 78 pistoletami, 60 granatami i 10 karabinami (k.s. 33). Został opracowany plan powstania zbrojnego (k.s. 34, 55). Zastępcą SAWKI J. G. był NIEMCZYCKI Leon s. Dawida.

W lutym 1940 r. NIEMCZYCKI Leon s. Dawida został zwerbowany do „Związku Walki Zbrojnej” (k.s. 52) i mianowany komendantem batalionu powstańczego (k.s. 53), a później komendantem łyżczakowskiego r[ejo]nu powstańczego (k.s. 54, ^a26-^a).

На основании вышеизложенного обвиняются:

1. САВКО Юльош Густавович, 1896 г. р., поляк, б. польского подданства, уроженец г. Варшавы, житель г. Львова, женат, образование среднее, ^бкапитан быв. польской армии, без определенных занятий. ^б

2. НЕМЧИЦКИЙ Лев Давыдович, 1887 г. р., поляк, ^бб. польского подданства, урожен[ец] с. Гнило Перемышлянского р-на Львовск[ой] обл., житель г. Львова, ^б образование высшее, женат, без определен[ных] занятий.

В том, что:

они являлись руководителями контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы” и принимали деятельное участие в подготовке вооруженного восстания против советской власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновными себя признали. Кроме того, изобличаются показаниями участников этой же организации КАЛИНОВСКИМ К. В. и ВОЙТОРОВИЧЕМ М. С.

Полагал-бы:

Следдело № – 30506 по обвинению САВКО Ю. Г. и НЕМЧИЦКОГО Л. Д. через Прокурора по спецделам направить на рассмотрение ^вобластного суда ^в.

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ЕРУСЛАНОВ

„Присоединяюсь”:

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО
Сержант госбезопасности
(—) БРЯНЦЕВ

„Согласен”:

^аЗам[еститель] ^а Начальник следчасти УНКВД Львовск[ой] обл.
Старший лейтенант госбезопасности
Г(—)Г КОЗЛОВ

Справка: Обвин[яемые] САВКО Ю. Г. и НЕМЧИЦКИЙ Л. Д. с 3-го мая 1940 г. содержатся в тюрьме № 2 г. Львова. Вещдоков по делу нет.

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ЕРУСЛАНОВ

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. SAWKO Juliusz s. Gustawa, ur. w 1896 r., Polak, b[ył]e] obywatelstwo polskie, urodzony w m. Warszawie, mieszkaniec m. Lwowa, żonaty, wykształcenie średnie, ^bkapitan był[ego] Wojska Polskiego, bez stałego zajęcia.^b

2. NIEMCZYCKI Leon s. Dawida, ur. w 1887 r., Polak, ^bb[ył]e] obywatelstwo polskie, urodzony we w[si] Gniła w r[ejo]nie przemysłańskim obw[odu] lwowsk[iego], mieszkaniec m. Lwowa,^b wykształcenie wyższe, żonaty, bez stał[ego] zajęcia.

O to, że:

byli oni przywódcami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” i brali aktywny udział w przygotowaniu zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwa] przewidziane art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznali się do winy. Ponadto obciążają ich zeznania członków tejże organizacji KALINOWSKIEGO K. W. oraz WOJTAROWICZA M. S.

Proponowałbym:

Sprawę śledczą nr 30506 dotyczącą oskarżenia SAWKI J. G. i NIEMCZYCKIEGO L. D. skierować poprzez prokuratora do spraw spec[jalnych] do rozpatrzenia przez ^csąd obwodowy^c.

St. śledczy Jednostki Śle[dzej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) JERUSŁANOW

„Popieram”:

St. śledczy Jednostki Śle[dczej] UNKWD LO
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BRIANCEW

„Wyrażam zgodę”:

^aZast[ępca]^a Naczelnik Jednostki Śle[dczej] UNKWD obw[odu] lwowsk[iego]
Starszy lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
^d(—)^d KOZŁOW

Uwaga: Osk[arżeni] SAWKO J. G. i NIEMCZYCKI L. D. od 3 maja 1940 r. przebywają w Więzieniu nr 2 m. Lwowa. Dowodów rzeczowych w sprawie brak.

St. śledczy Jednostki Śle[dczej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) JERUSŁANOW

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Підкреслено від руки.
- в-в Вписано від руки на закресленім: *Военний Трибунал*.
- г-г Замість Козлова підписала інша особа, підпис нерозбірливий.

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Podkreślono odręcznie.
- c- -c Wpisano odręcznie nad przekreślonym: *Trybunał Wojskowy*.
- d- -d Zamiast Kozłowa podpisała inna osoba, podpis nieczytelny.

31 жовтня 1940, Львів. Обвинувальний висновок стосовно
К. Каліновського і В. Жулавського

По следделу № – 30506

„Утверждаю”
Зам. нач. УНКВД по ЛО
Капитан госбезопасности
(—) КРИМЯН
„31-а” а-Х-а 1940 г.

Обвинительное заключение

По обвинению КАЛИНОВСКОГО Казимира-Людвига Вильгельмовича и ЖУЛАВСКОГО Витольда¹ Юльяновича² в пр. пр. ст. 54-11, 54-2 УК УССР.

В УНКВД по Львовской области поступили данные о том, что КАЛИНОВСКИЙ К. В. и ЖУЛАВСКИЙ В. Ю. являются участниками контрреволюционной повстанческой организации.

На основании этих данных 30 апреля 1940 г. КАЛИНОВСКИЙ К. В. и 3 мая 1940 г. ЖУЛАВСКИЙ В. Ю. были арестованы и привлечены к следствию в качестве обвиняемых.

Произведенным по делу следствием установлено:

1. КАЛИНОВСКИЙ Казимир-Людвиг Вильгельмович в ноябре 1939 г., встретившись с неким беженцем – ГРАБОВСКИМ³, по своей личной инициативе приступили к формированию контрреволюционной повстанческой организации (л.д. ^б-10, 52^б) и встали во главе руководства ею.

КАЛИНОВСКИЙ К. В. вначале был заместителем ГРАБОВСКОГО, а после объединения с „Союзом вооруженной борьбы” Лычаковского р-на гор. Львова был адъютантом „РОСЛАНА” – САВКО Юльюша Густавовича, коменданта повстанческого р-на. (л.д. ^б-11, 25, 48, 53, 54, 56, 58, 60, 61^б).

Принимал активное участие по руководству вербовкой новых членов в контрреволюционную повстанческую организацию и занимался распространением антисоветских листовок (л.д. ^б-11, 12, 25, 40, 52, 53, 56–58, 61^б).

^в, ^гВел учет о местах хранения огнестрельного оружия^г и принимал участие в разработке плана вооруженного восстания (л.д. ^б-14, 15, 24, 37, 39, 41, 52, 53, 55^б).^в

31 października 1940, Lwów. Wniosek oskarżający
Kazimierza Kalinowskiego i Witolda Żuławskiego

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 30506

„Zatwierdzam”
Zast[ępcą] nacz[elnika] UNKWD LO
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]
(—) KRIMIAN
„31-a” a-X-a 1940 r.

Wniosek oskarżający

Dotyczący oskarżenia KALINOWSKIEGO Kazimierza Ludwika s. Wilhelma i ŻUŁAWSKIEGO Witolda¹ s. Juliana² o prz[estępstwa] przewidziane art. 54-11, 54-2 KK USRS.

UNKWD obwodu lwowskiego uzyskało informacje o tym, że KALINOWSKI K. W. i ŻUŁAWSKI W. J. są członkami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej.

Na podstawie tych informacji 30 kwietnia 1940 r. – KALINOWSKI K. W. i 3 maja 1940 r. – ŻUŁAWSKI W. J. zostali aresztowani i poddani śledztwu w charakterze oskarżonych.

Podczas przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że:

1. KALINOWSKI Kazimierz Ludwik s. Wilhelma w listopadzie 1939 r. spotkał się z pewnym *bieżeńcem* GRABOWSKIM³. Z własnej inicjatywy przystąpili oni do tworzenia kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej (k.s. ^{b-10}, 52^{-b}) oraz stanęli na jej czele.

KALINOWSKI K. W. początkowo był zastępcą GRABOWSKIEGO, a po połączeniu ze „Związkiem Walki Zbrojnej” r[ejo]nu lyczakowskiego mias[ta] Lwowa został adiutantem „ROSLANA” – SAWKI Juliusza s. Gustawa, komendanta r[ejo]nu powstańczego (k.s. ^{b-11}, 25, 48, 53, 54, 56, 58, 60, 61^{-b}).

Brał aktywny udział w kierowaniu werbunkiem do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej nowych członków i zajmował się rozpowszechnianiem antysowieckich ulotek (k.s. ^{b-11}, 12, 25, 40, 52, 53, 56–58, 61^{-b}).

^{c, d} Prowadził ewidencję miejsc, w których przechowywana była broń palna^d i brał udział w opracowaniu planu powstania zbrojnego (k.s. ^{b-14}, 15, 24, 37, 39, 41, 52, 53, 55^{-b}).^c

2. ŻUŁAWSKI Witold s. Juliana w 1939 r. ukończył warszawską szkołę podchorążych⁴; w listopadzie 1939 r. po spotkaniu z członkiem

2. ЖУЛАВСКИЙ Витольд Юльянович в 1939 г. окончил Варшавскую школу подхорунжих⁴; в ноябре 1939 г., встретившись с участником контрреволюционной организации – ШВЕДОМ⁵, дал ему свое согласие выполнять функции связника и вербовщика этой организации (л.д. ^б-83, 84, 86^б).

Занимался распространением антисоветских листовок (л.д. ^б-87-93^б).

По указанию руководителя контрреволюционной организации снабжал фальшивыми документами антисоветские элементы, находящиеся на нелегальном положении (л.д. ^б-79-82, 86-87^б).

На основании вышеизложенного обвиняются:

1. КАЛИНОВСКИЙ Казимир-Людвиг Вильгельмович, 1893 г. рождения, поляк, уроженец и житель гор. Львова, женат, образование среднее, до ареста – без определенных занятий

в том, что он являлся одним из активных руководителей контрреволюционной повстанческой организации „Союза вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти. Руководил вербовкой новых членов этой организации и занимался распространением антисоветских листовок. Вел учет о местах хранения огнестрельного оружия для целей организации вооруженного восстания, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал. Кроме того, изобличается показаниями участников этой организации БИЛЛОК К. В.⁶, КОМУШИНСКОГО С. С.⁷, ПОЛТОРАК М. Ф.⁸, САВКО Ю. Г., ВОЙТАРОВИЧ М. С.

2. ЖУЛАВСКИЙ Витольд Юльянович, 1912 г. рождения., поляк, уроженец и житель гор. Львова, по соцпроисхождению – сын майора⁹ б/польской армии, холост, образование высшее, до ареста – препаратор Львовского Госмед ин-та

в том, что он являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Союза вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти.

Выполнял функции связника и вербовщика этой организации и занимался снабжением фальшивыми документами, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал. Кроме того, изобличается показаниями обвиняемых: КАЛИНОВСКОГО К. В. и ВОЙТАРОВИЧА М. С.

Постановил:

Следдело № – 30506 по обвинению КАЛИНОВСКОГО Казимира Вильгельмовича и ЖУЛАВСКОГО Витольда Юльяновича передать Прокурору по Спецделам для направления на рассмотрение в областную суд[†].

organizacji kontrrewolucyjnej SZWEDEM⁵ zgodził się na pełnienie funkcji łącznika i werbunkowego tej organizacji (k.s. ^b83, 84, 86^b).

Zajmował się rozpowszechnianiem ulotek antysowieckich (k.s. ^b87–93^b).

Na polecenie przywódcy organizacji kontrrewolucyjnej zaopatrywał w fałszywe dokumenty ukrywający się element antysowiecki (k.s. ^b79–82, 86–87^b).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. KALINOWSKI Kazimierz Ludwik s. Wilhelma, urodzony w 1893 r., Polak, urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Lwowie, żonaty, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że był on jednym z aktywnych przywódców kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej. Kierował werbunkiem do tej organizacji nowych członków i zajmował się rozpowszechnianiem ulotek antysowieckich. Prowadził ewidencję miejsc, w których przechowywana była broń palna przeznaczona dla zorganizowania powstania zbrojnego, tj. o prz[estępstwa] przewidziane art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy. Ponadto obciążają go zeznania członków tej organizacji BIŁŁOKA K. W.⁶, KOMUSZYŃSKIEGO S. S.⁷, PÓLTORAKA M. F.⁸, SAWKI J. G., WOJTAROWICZA M. S.

2. ŻUŁAWSKI Witold s. Juliana, urodzony w 1912 r., Polak, urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Lwowie, pochodzenie społeczne – syn majora⁹ b[yłego] Wojska Polskiego, kawaler, wykształcenie wyższe, przed aresztowaniem preparator Lwowskiego Państw[owego] Inst[ytutu] Med[ycznego]

o to, że był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej.

Pełnił funkcję łącznika i werbunkowego tej organizacji, zajmował się też dostarczaniem fałszywych dokumentów, tj. o prz[estępstwa] przewidziane art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy. Ponadto obciążają go zeznania oskarżonych: KALINOWSKIEGO K. W. i WOJTAROWICZA M. S.

Postanowiłem:

Sprawę śledczą nr 30506 dotyczącą oskarżenia KALINOWSKIEGO Kazimierza s. Wilhelma i ŻUŁAWSKIEGO Witolda s. Juliana przekazać prokuratorowi do spraw specjalnych w celu rozpatrzenia ^eprzez sąd obwodowy^e.

Следователь следчасти УНКВД ЛО

Лейтенант госбезопасности

(—) ЕРУСЛАНОВ

„Присоединяюсь”

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО

Политрук

НОВИКОВ

„Согласен”

^а-Зам[еститель]^{-а} нач[альника] следчасти УНКВД Львовской обл.

^д-Ст.^{-д} лейтенант госбезопасности

^е-(—)^{-е} КОЗЛОВ

Справка: Обвиняемые КАЛИНОВСКИЙ К. В. с 30/IV-40 г. и ЖУЛАВСКИЙ В. Ю. с 3/V-1940 года содержатся в тюрьме № 2 гор. Львова. Три патрона от пистолета, изъятые у ЖУЛАВСКОГО В. Ю., прилагаются как вещественные доказательства по делу.

Следователь следчасти УНКВД Львовск[ой] области

Лейтенант госбезопасности

(—) ЕРУСЛАНОВ

ДА СБУ (Львів), справа П-34982, арк. 96–97.

Оригінал, машинопис.

Примітки

- ^а-^а Вписано від руки.
- ^б-^б Виправлено від руки.
- ^в-^в Текст зазначений вертикальною рисою на полях.
- ^г-^г Підкреслено від руки.
- ^г-^г Виправлено від руки з: *по підсудності*.
- ^д-^д Закреслено.
- ^е-^е Замість Козлова підписав його заступник Новіков.

¹ Жулавський Вітольд, взводний підхорунжий запасу, лікар медицини. Під час вересневої кампанії 1939 учасник оборони Львова, заарештований НКВС 3 травня 1940, засуджений Львівським обласним судом 23 грудня 1940 до 8 років ВТТ.

² В анкеті заарештованого від червня 1940 Жулавський вписав ім'я батька – Юліуш.

³ Грабовський, капітан запасу, біженець із Сілезії.

⁴ Ймовірно, мова йде про СПРСан (ЦВСан).

⁵ Швед (або Солтис) Едвард, псевдо „Кос”, доктор, біженець із Сілезії, в квітні 1940 виїхав зі Львова.

⁶ Біллок Клеменс, псевдо „Комін”, заарештований НКВС в 1-й половині 1940.

⁷ Комушинський Станіслав, заарештований НКВС перед липнем 1940.

⁸ Так у тексті. Правильно – Пулторак Антон, псевдо „Достава” (?), заарештований НКВС в 1940.

⁹ Йдеться про майора запасу піхоти Юліуша або Юліана Жулавського-Шелігу (1886 р. н.).

Śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) JERUSŁANOW
„Popieram” St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Politruk
NOWIKOW

„Wyrażam zgodę”
^aZast[ępcą]^a nacz[elnika] Jednostki Śled[czej] UNKWD obw[odu]
lwowskiego
^fSt.^f lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
^g(—)^g KOZŁOW

Uwaga: Oskarżeni KALINOWSKI K. W. od 30/IV-40 r. i ŻUŁAWSKI W. J. od 3/V-1940 roku przebywają w Więzieniu nr 2 mias[ta] Lwowa. Trzy naboje do pistoletu, skonfiskowane ŻUŁAWSKIEMU W. J. w załączeniu, jako dowody rzeczowe w sprawie.

Śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD obwodu lwowsk[iego]
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) JERUSŁANOW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-34982, k. 96–97.
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Wpisano odręcznie.
- ^{b-b} Poprawiono odręcznie.
- ^{c-c} Tekst zaznaczony na marginesie pionową kreską.
- ^{d-d} Podkreślono odręcznie.
- ^{e-e} Poprawiono odręcznie z: *zgodnie z właściwością*.
- ^{f-f} Skreślono.
- ^{g-g} Zamiast Kozłowa podpisał jego zastępcą Nowikow.

¹ Żuławski Witold, plut. pchor. rez., lek. med. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Lwowa, aresztowany przez NKWD 3 maja 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 23 grudnia 1940 i skazany na 8 lat ITŁ.

² W ankiecie aresztowanego z czerwca 1940 Żuławski podał imię ojca – Juliusz.

³ Grabowski, kpt. rez., *bieżeniec* ze Śląska.

⁴ Zapewne mowa o SPRSan. (CWSan).

⁵ Szwed (vel Softys) Edward, ps. „Kos”, dr, *bieżeniec* ze Śląska, w kwietniu 1940 opuścił Lwów.

⁶ Biłłok Klemens, ps. „Komin”, aresztowany przez NKWD w I poł. 1940.

⁷ Komuszyński Stanisław, aresztowany przez NKWD przez lipcem 1940.

⁸ Właśc. Półtorak Antoni, ps. „Dostawa” (?), aresztowany przez NKWD w 1940.

⁹ Chodzi o mjr. rez. piech. Juliusza lub Juliana Żuławskiego-Szeligę (ur. 1886).

ОРГАНІЗАЦІЯ „НЕРОН”
СТАНІСЛАВА ЖАРЧЕВСЬКОГО

ORGANIZACJA „NERON”
STANISŁAWA ŻARCZEWSKIEGO

8 квітня 1940, [б. м. в.]. Протокол допиту С. Жарчевського

Протокол допроса
арестованного ЖАРЧЕВСКОГО Станислава Яковлевича¹

1893 г. рожден[ия], [ур.] г. Львова, из семьи помещика, б. жокей, владелец конюшни с 6 лошадьми, поляк, б/п, быв. поручик польской армии.

от 8 апреля 1940 г.
начало опроса 11 ч. 45 мин.
окончание — 19 час.

Вопрос: 3 апреля Вы были задержаны на конспиративной квартире антисоветской организации в доме № 10 по ул. Львовские дети. Следствию известно, что Вы шли на явку для получения заданий от руководителей антисоветской организации. Вы это подтверждаете?

Ответ: Да, я действительно шел на явку, чтобы получить задание от руководителя польской антисоветской организации.

Вопрос: С какого времени Вы ведете антисоветскую работу?

Ответ: Начало моей антисоветской деятельности относится к январю месяца этого года, когда я — ЖАРЧЕВСКИЙ, вместе с бывшими офицерами польской армии ЛУЩЕВСКИМ, ТУРМУНТ Ричардом и ДОМБРОВЕЦКИМ Марьяном создали польскую националистическую организацию под названием „Нерон”.

Вопрос: Расскажите, как Вами была создана организация „Нерон”?

Ответ: В середине декабря месяца 1939 г. я приехал во Львов из имения своего отца. Не имея работы, я много времени проводил в кофейнях, ресторанах, где мне приходилось сталкиваться с рядом знакомых, в том числе б. офицеров польской армии.

^аНужно сказать, что эти офицеры жили в то время ожида[ни]ем развития событий, надеясь на военное столкновение СССР с Германией или на выступление против СССР Англии и Франции. С этим они связывали надежды на восстановление польского государства и вели разговоры о том, что полякам нужно готовиться, чтобы принять участие в этих событиях.^а

Помню, что ^аеще в декабре 1939 г. ко мне разновременно обращались знакомые офицеры ЩЕПАНСКИЙ — подхорунжий, МАЛЬЧИНСКИЙ — поручик, ЧАРКОВСКИЙ — подхорунжий с предложением вступить в организующиеся польские националистические

8 kwietnia 1940, [b. m. w.]. Protokół przesłuchania
Stanisława Żarczewskiego

Protokół przesłuchania
aresztowanego ŻARCZEWSKIEGO Stanisława¹ s. Jakuba

urodzone[y] w 1893 r. w m. Lwowie, z rodziny ziemiańskiej, b[yły] dżokej, właściciel stajni z 6 końmi, Polak, b/p, był[y] porucznik Wojska Polskiego

z 8 kwietnia 1940 r.
początek przesłuchania g[odzina] 11 min[ut] 45
zakończenie – || – godz[ina] 19

Pytanie: 3 kwietnia zostaliście zatrzymani w lokalu konspiracyjnym organizacji antysowieckiej w domu nr 10 przy ul. Dzieci Lwowskich. Śledztwu wiadomo, że szliście na spotkanie w celu otrzymania zadań od kierownictwa organizacji antysowieckiej. Potwierdzacie to?

Odpowiedź: Tak, rzeczywiście szedłem na spotkanie, żeby otrzymać zadanie od przywódcy polskiej organizacji antysowieckiej.

Pytanie: Od kiedy prowadzicie działalność antysowiecką?

Odpowiedź: Początek mojej działalności antysowieckiej datuje się na styczeń tego roku, kiedy to ja – ŻARCZEWSKI razem z byłymi oficerami Wojska Polskiego ŁUSZCZEWSKIM, TURMUNTEM Ryszardem i DOMBROWIECKIM Marianem utworzyliśmy polską nacjonalistyczną organizację pod nazwą „Neron”.

Pytanie: Opowiedzcie o tym, jak utworzyliście organizację „Neron”.

Odpowiedź: W połowie grudnia 1939 r. przyjechałem do Lwowa z majątku mojego ojca. Nie miałem pracy i dużo czasu spędzałem w kawiarniach i restauracjach, gdzie spotykałem się z wieloma znajomymi, w tym z b[yłymi] oficerami Wojska Polskiego.

^aTrzeba dodać, że oficerowie ci żyli w tamtym okresie, oczekując na rozwój wydarzeń, mając nadzieję na starcie wojenne ZSRS z Niemcami albo na wystąpienie Anglii i Francji przeciwko ZSRS. Z tym wiązali oni nadzieje na odrodzenie państwa polskiego i prowadzili rozmowy o tym, że Polacy powinni przygotowywać się do udziału w tych wydarzeniach.^a

Pamiętam, że ^ajeszcze w grudniu 1939 r. w różnym czasie zwracali się do mnie z propozycją wstąpienia do powstających polskich organizacji narodowych znajomi oficerowie – SZCZEPANSKI – podchorąży, MALCZYŃSKI – porucznik, CZARKOWSKI – podchorąży^a. Propozycje nie

организации^а. Предложения эти были недостаточно солидные, а сами эти офицеры были мне мало знакомы, поэтому устанавливать с ними связь я отказался.

Вопрос: Переходите к существу поставленного Вам вопроса.

Ответ: ^аВ начале января этого года я встретил в цукерне Вельца по Академической улице знакомого офицера ЛУЩЕВСКОГО. ЛУЩЕВСКИЙ сообщил мне, что он с группой офицеров создает националистическую организацию, и предложил мне вступить в нее.^а Я вначале отказывался, но он стал настойчиво меня уговаривать, заявляя, что им очень важно иметь известного во Львове человека, который мог бы возглавить организацию.

Мы договорились встретиться вновь через несколько дней, когда я должен буду дать окончательный ответ.

^аЭта встреча опять состоялась в цукерне Вельца, где ЛУЩЕВСКИЙ меня познакомил с подхорунжим ТУРМУНТОМ. Участвовал также подхорунжий ДОМБРОВЕЦКИЙ, которого я знал раньше. Руководящим лицом среди них был ТУРМУНТ, который главным образом вел со мной переговоры. Он заявлял, что они имеют возможность сколотить значительную группу поляков-патриотов, готовых бороться за восстановление польского государства. Эту группу нужно возглавить человеку известному, они же – молодые офицеры и их никто не знает. Поэтому они хотели бы, чтобы я дал согласие возглавить создаваемую организацию,^а а они образуют штаб и будут вести работу. Предложение ТУРМУНТА я принял и дал согласие возглавить польскую националистическую организацию, которую мы наименовали „Нерон”.

^аТУРМУНТ был назначен шефом штаба, ЛУЩЕВСКИЙ и ДОМБРОВСКИЙ² были назначены работниками организационного отдела. По мере формирования организации мы имели в виду создать другие отделы.^а

Вопрос: Какие практические задачи ставила перед собой организация „Нерон”?

Ответ: ^аОсновной задачей мы поставили вербовку в организацию националистически настроенных поляков. В то время мы еще не представляли себе, во что выльется наша практическая работа, и имели в виду установить контакт с польским „правительством” за границей или же связаться с одной из антисоветских организаций во Львове. В частности, ТУРМУНТ имел возможность связаться с организацией полковника „С” (Соколовского) или „ПОВ”³.^а

Мы договорились один раз в неделю встречаться в цукерне Вельца, чтобы подводить итоги своей работы и намечать дальнейшие задачи.

były wystarczająco solidne, a oficerowie ci byli mi niezbyt dobrze znani, więc odmówiłem nawiązania z nimi kontaktu.

Pytanie: Przejdźcie do sedna postawionego wam pytania.

Odpowiedź: ^aNa początku stycznia tego roku spotkałem w cukierni Welza przy ulicy Akademickiej znajomego oficera ŁUSZCZEWSKIEGO. ŁUSZCZEWSKI powiedział, że razem z grupą oficerów tworzy organizację narodową i zaproponował mi wstąpienie do niej. ^aNa początku odmówiłem, ale zaczął usilnie mnie namawiać, mówiąc, że bardzo im zależy, żeby mieć we Lwowie znanego człowieka, który mógłby stanąć na czele organizacji.

Umówiliśmy się na następne spotkanie za kilka dni, na którym miałem dać ostateczną odpowiedź.

^aTo spotkanie odbyło się również w cukierni Welza, gdzie ŁUSZCZEWSKI poznał mnie z podchorążym TURMUNTEM. Uczestniczył w nim też podchorąży DOMBROWIECKI, którego znałem już wcześniej. Osobą przewodzącą im był TURMUNT i głównie on prowadził ze mną rozmowę. Mówił, że mają możliwość zebrania sporej grupy Polaków-patriotów gotowych walczyć o odrodzenie państwa polskiego. Na czele tej grupy powinien stanąć człowiek znany, a oni sami są młodymi oficerami i nikt ich nie zna. Dlatego też chcieliby, bym zgodził się stanąć na czele tworzonej organizacji, ^aa oni powołają sztab i będą prowadzić działania. Propozycję TURMUNTA przyjąłem, zgadzając się stanąć na czele polskiej organizacji narodowej, której nadaliśmy nazwę „Neron”.

^aTURMUNT został mianowany szefem sztabu, ŁUSZCZEWSKI i DOMBROWSKI² – pracownikami wydziału organizacyjnego. W miarę tworzenia organizacji chcieliśmy formować inne wydziały. ^a

Pytanie: Jakie zadania w praktyce stawiała sobie organizacja „Neron”?

Odpowiedź: ^aJako podstawowe zadanie postawiliśmy sobie prowadzenie werbunku do organizacji Polaków o duchu narodowym. W tym czasie nie wiedzieliśmy jeszcze dokładnie, jaką formę w praktyce przybierze nasza działalność i chcieliśmy nawiązać kontakt z polskim „rządem” za granicą albo skontaktować się z którąś z antysowieckich organizacji we Lwowie. TURMUNT na przykład miał możliwość skontaktowania się z organizacją pułkownika „S” (Sokołowskiego) albo z „POW” ^{3-a}.

Umówiliśmy się, że raz na tydzień będziemy się spotykać w cukierni Welza, żeby podsumowywać swoją pracę i wyznaczać następne zadania. Potem zatwierdziliśmy opracowany przez TURMUNTA ^atekst przysięgi ^adla członków organizacji.

Pytanie: Co było zawarte w tej przysiędze?

Затем мы утвердили выработанный ТУРМУНТОМ ^а-текст присяги^а для участников организации.

Вопрос: Что из себя представляла эта присяга?

Ответ: Текст следующий: ^а„присягаю богу всемогущему, что приказы группы «Нерона» буду выполнять и сохранять в тайне. Так мне пан бог допоможи”^а.

Вопрос: Какие псевдонимы были избраны для руководителей организации.

Ответ: ^аЯ – ЖАРЧЕВСКИЙ, присвоил себе псевдоним „Нерон”, ЛУЩЕВСКИЙ избрал псевдоним „Рудый” и ДОМБРОВЕЦКИЙ – „Кшись”. ТУРМУНТ не имел псевдонима.^а

Вопрос: Какую практическую работу вела ваша организация?

Ответ: Все члены штаба производили вербовку участников организации. За январь месяц ЛУЩЕВСКИЙ, по его словам, завербовал около 150 чел. поляков, работающих на железной дороге. ДОМБРОВЕЦКИЙ завербовал около 40 человек, ТУРМУНТ завербовал всего несколько человек, т. к. он не имел связей во Львове. Я вербовку не производил, чтобы не подвергаться опасности провала.

Вопрос: Назовите участников организации, завербованных членами штаба.

Ответ: Я не могу назвать Вам ни одного участника организации, т. к. фамилии их мне неизвестны.

Вопрос: Вы руководили организацией и не могли не знать своих соучастников. Мы требуем назвать их.

Ответ: Я уверяю Вас, что говорю правду. Неоднократно я пытался узнать, кого конкретно члены штаба завербовали, но они под предлогом опасности расшифровки меня не хотели называть мне своих людей и связывать меня с ними. В конце января месяца я категорически потребовал от ЛУЩЕВСКОГО, чтобы он связал меня хотя бы с одним руководителем его группы. ЛУЩЕВСКИЙ три дня подряд обещал это сделать, затем заявил, что этот человек выехал в провинцию.

После этого – ^апримерно 27 января, когда мы собрались на очередное совещание в цукерне Вельца, я заявил ТУРМУНТУ, ЛУЩЕВСКОМУ и ДОМБРОВЕЦКОМУ, что они морочат мне голову и ничего не знают.^а Я потребовал от них показать, что они практически сделали, иначе откажусь от руководства организацией.

ТУРМУНТ пообещал мне в течение двух недель представить отчет о работе после того, как все завербованные участники организации дадут присягу.

Вопрос: Вы умалчиваете о том, как Ваша организация устанавливала контакт с другими антисоветскими формированиями.

Odpowiedź: Tekst był następujący: ^a „Przysięgam Bogu Wszechmogącemu, że rozkazy grupy «Nerona» będę wykonywać i zachowam je w tajemnicy. Tak mi dopomóż Panie Boże”^a.

Pytanie: Jakie pseudonimy zostały wybrane dla przywódców organizacji?

Odpowiedź: ^aJa – ŻARCZEWSKI przyjąłem pseudonim „Neron”, ŁUSZCZEWSKI wybrał sobie pseudonim „Rudy”, a DOMBROWIECKI „Krzyś”. TURMUNT nie miał pseudonimu.^a

Pytanie: Jakie działania w praktyce prowadziła wasza organizacja?

Odpowiedź: Wszyscy członkowie sztabu prowadzili werbunek członków do organizacji. W styczniu ŁUSZCZEWSKI, z tego co mówił, zwerbował około 150 Polaków pracujących na kolei. DOMBROWIECKI zwerbował około 40 osób, TURMUNT zwerbował tylko kilka osób, bo nie miał kontaktów we Lwowie. Ja werbunku nie prowadziłem, by nie narażać się na niebezpieczeństwo wpadki.

Pytanie: Podajcie członków organizacji zwerbowanych przez członków sztabu.

Odpowiedź: Nie mogę podać wam ani jednego członka organizacji, bo nie znam ich nazwisk.

Pytanie: Kierowaliście organizacją i nie możecie nie znać współuczestników. Żądamy podania ich nazwisk.

Odpowiedź: Zapewniam was, że mówię prawdę. Niejednokrotnie próbowałem dowiedzieć się, kogo konkretnie zwerbowali członkowie sztabu, ale oni wobec groźby rozszyfrowania mnie nie chcieli ujawniać przede mną swoich ludzi i kontaktować mnie z nimi. Pod koniec stycznia kategorycznie zażądałem od ŁUSZCZEWSKIEGO, żeby skontaktował mnie z jednym chociażby z dowódców jego grupy. ŁUSZCZEWSKI trzy dni z rzędu obiecywał to zrobić, a potem oświadczył, że człowiek ten wyjechał na prowincję.

Później – ^achyba 27 stycznia, kiedy zebraliśmy się na kolejnej naradzie w cukierni Welza, powiedziałem TURMUNTOWI, ŁUSZCZEWSKIEMU i DOMBROWIECKIEMU, że zwracają mi tylko głowę, a nic nie wiedzą.^a Zażądałem od nich zdania sprawy, czego rzeczywiście dokonali, bo inaczej zrzeknę się kierowania organizacją.

TURMUNT obiecał mi, że w ciągu dwóch tygodni przedstawi mi sprawozdanie z pracy po złożeniu przysięgi przez zwerbowanych członków.

Pytanie: Nie mówicie nic o tym, jak wasza organizacja nawiązywała kontakty z innymi antysowieckimi formacjami.

Odpowiedź: Miałem zamiar o tym opowiedzieć. Na naradzie, o której zeznawałem wcześniej, TURMUNT powiedział, że prowadzi rozmowy na temat włączenia do naszej organizacji niewielkiej grupy antysowieckiej,

Ответ: Я имел в виду это рассказать. На совещании, о котором я выше показал, ТУРМУНТ сказал, что ведет переговоры о том, чтобы втянуть в нашу организацию небольшую антисоветскую группу, с которой устанавливает контакт через знакомого адвоката ^а-КУХАРСКОГО^{-а} (я его не знал).

Я заявил ТУРМУНТУ, что хочу присутствовать при переговорах. На следующий день мы поехали на ул. Пиярув, дом № 75, вход с улицы за палисадником. ТУРМУНТ спросил „пана Меча” и нас молодой человек, лет 25, блондин, провел в дом, где ожидал человек лет 30, низкого роста, полный, шатен с большими бакенбардами. С этим человеком ТУРМУНТ говорил несколько минут, я же сидел в стороне с молодым человеком.

Вопрос: Почему же Вы не участвовали в переговорах?

Ответ: ТУРМУНТ сказал мне, чтобы я не представлялся и не вмешивался в разговор, т. к. он говорил ранее, что руководитель организации „Нерон” отсутствует во Львове. Нужно отметить, что молодой человек, с которым я сидел, сказал мне о том, что цель нашего посещения ему известна.

Вопрос: О чем же договорился ТУРМУНТ?

Ответ: ТУРМУНТ сказал, что он через два дня встретится еще раз и окончательно договорится о слиянии групп.

Вопрос: Что было дальше?

Ответ: В первых числах февраля месяца ДОМБРОВСКИЙ сообщил мне, что ТУРМУНТ уехал в Краков для того, чтобы установить контакт с генералом ТОКАЖЕВСКИМ и достать денег для работы организации.

Я возмущился тем, что ТУРМУНТ не согласовал свою поездку со мной и решил дожидаться его приезда, чтобы решить вопрос, будет ли штаб считаться со мной как с руководителем организации. Если же я им нужен только для того, чтобы они использовали мое имя, то я решил с ними порвать.

Вопрос: Вы слишком наивно представляете свою роль в организации „Нерон”. Следствию известно, что Вы действительно возглавляли организацию и имели личный контакт с более крупными контрреволюционными формированиями. Требуем говорить правдиво и ничего не скрывать.

Ответ: Прошу Вас верить мне, т. к. я рассказываю все, как было на самом деле, и ничего не собираюсь скрывать.

В начале февраля я встретил своего старого друга – любителя скачек, которого часто видел на ипподроме, некоего ТИХОВСКОГО Мячеслава, б. капитана авиации польской армии. В разговоре со мной

z którą nawiązuje kontakt przez znajomego adwokata ^aKUCHARSKIEGO^a (ja go nie znałem).

Powiedziałem TURMUNTOWI, że chcę być obecny przy rozmowach. Następnego dnia pojechaliśmy na ul. Pijarów, dom nr 75, wejście od ulicy za ogrodzeniem. TURMUNT zapytał o „pana Miccia” i młody człowiek, około 25 lat, blondyn, zaprowadził nas do domu, gdzie czekał już człowiek około 30 lat, niskiego wzrostu, tęgi, szatyn z dużymi bokobrodami. Z człowiekiem tym TURMUNT rozmawiał przez kilka minut, a ja z młodym człowiekiem siedziałem z boku.

Pytanie: Dlaczego nie uczestniczyliście w rozmowie?

Odpowiedź: TURMUNT powiedział mi, żebym nie przedstawiał się i nie wtrącał do rozmowy, bo wcześniej mówił, że przywódca organizacji „Neron” jest nieobecny we Lwowie. Trzeba dodać, że młody człowiek, z którym siedziałem, powiedział mi, że zna cel naszej wizyty.

Pytanie: Jak umówił się TURMUNT?

Odpowiedź: TURMUNT powiedział, że za dwa dni spotkają się jeszcze raz i podejmą ostateczną decyzję o połączeniu grup.

Pytanie: Co było dalej?

Odpowiedź: W pierwszych dniach lutego DOMBROWSKI powiedział mi, że TURMUNT wyjechał do Krakowa, żeby nawiązać kontakt z generałem TOKARZEWSKIM i zdobyć pieniądze na działalność naszej organizacji.

Byłem oburzony, że TURMUNT nie uzgodnił swojego wyjazdu ze mną i postanowiłem poczekać do jego przyjazdu, żeby odpowiedział mi na pytanie, czy sztab będzie się liczyć ze mną jako przywódcą organizacji. Jeśli zaś miałem być im potrzebny tylko po to, żeby mogli wykorzystywać moje nazwisko, postanowiłem zerwać z nimi.

Pytanie: Zbyt naiwnie przedstawiacie swoją rolę w organizacji „Neron”. Śledztwu wiadomo, że w rzeczywistości staliście na czele organizacji i mieliście osobiste kontakty z dużymi kontrrewolucyjnymi formacjami. Żądamy, żebyście mówili prawdę i nic nie ukrywali.

Odpowiedź: Proszę, żebyście mi uwierzyli, ponieważ opowiadam wszystko tak, jak miało to miejsce w rzeczywistości i niczego nie zamierzam ukrywać.

Na początku lutego spotkałem swojego starego przyjaciela – miłośnika skoków, którego często widywałem na hipodromie, niejakiego TICHOWSKIEGO Mieczysława, b[yłego] kapitana lotnictwa Wojska Polskiego. W rozmowie ze mną powiedział, że należy do nielegalnej antysowieckiej organizacji pułkownika „S”. Ja też powiedziałem mu, że nie stoję z boku działalności zmierzającej do odrodzenia państwa polskiego, ale sam kieruję organizacją.

он рассказал, что состоит в нелегальной антисоветской организации полковника „С”. Я тоже сообщил ему о том, что не стою в стороне от работы по воссозданию польского государства и даже сам руковожу организацией.

После этого ТИХОВСКИЙ стал более откровенно и сказал мне, что полковник „С” – СОКОЛОВСКИЙ, имеет большую нелегальную антисоветскую организацию, а он – ТИХОВСКИЙ, является ^б.....^{-б} штаба этой организации.

^аТИХОВСКИЙ далее сказал, что целесообразно будет организацию „Нерон” влить в их организацию, т. к. есть директивы из-за границы объединять все польские организации для совместной работы. Он предложил мне организовать встречу с СОКОЛОВСКИМ, чтобы договориться с ним об этом.^{-а}

Вопрос: Вы приняли предложение ТИХОВСКОГО?

Ответ: ^аДа. Через несколько дней, в середине февраля месяца я встретился с полковником СОКОЛОВСКИМ в кофейне „Европейской” на углу ул. Чарнецкого и площади Бернардинской. При нашем разговоре присутствовал ТИХОВСКИЙ.^{-а}

Вопрос: Какие переговоры Вы вели с СОКОЛОВСКИМ?

Ответ: ^аСОКОЛОВСКИЙ заявил мне, что ТИХОВСКИЙ рекомендовал ему меня, как верного и преданного человека, имеющего свою подпольную организацию. Хотя, по его сведениям, организация „Нерон” малочисленна и не сколочена, тем не менее, он хотел бы, чтобы мы влились в его организацию, а я вошел бы в состав его штаба в качестве „референта провинций” (руководить группами провинциальными).^{-а}

Я сказал СОКОЛОВСКОМУ, что эта работа меня не устраивает, т. к. я больной человек, что же касается слияния организаций, то я посоветуюсь со своим штабом и после дам ответ.

Вопрос: Почему же Вы не приняли предложение СОКОЛОВСКОГО?

Ответ: Я хотел дождаться приезда из-за границы ТУРМУНТА, чтобы решать этот вопрос с ним. Кроме того, было и личное чувство стеснения, т. к. мне было неудобно за то, что я не знаю своей организации.

Вопрос: Что Вам СОКОЛОВСКИЙ сообщил о работе своей организации?

Ответ: ^аСОКОЛОВСКИЙ говорил мне, что он имеет контакт с представителем польского „правительства” генералом СОСНКОВСКИМ, находящимся в Румынии, от которого получает директивы по развертыванию работы организации.

Po tym stwierdzeniu TICHOWSKI stał się bardziej otwarty i powiedział mi, że pułkownik „S” – SOKOŁOWSKI ma wielką nielegalną organizację antysowiecką, a on sam – TICHOWSKI jest ^b.....^b sztabu tej organizacji.

^aTICHOWSKI mówił dalej, że byłoby celowe włączenie organizacji „Neron” do ich organizacji, ponieważ są wytyczne z za granicy, żeby łączyć wszystkie polskie organizacje w celu prowadzenia wspólnych działań. Zaproponował mi zorganizowanie spotkania z SOKOŁOWSKIM, żeby omówić z nim tę sprawę.^a

Pytanie: Przyjęliście propozycję TICHOWSKIEGO?

Odpowiedź: ^aTak. Kilka dni później, w połowie lutego spotkałem się z pułkownikiem SOKOŁOWSKIM w kawiarni „Europejskiej” na rogu ul. Czarnieckiego i placu Bernardyńskiego. Przy naszej rozmowie obecny był TICHOWSKI.^a

Pytanie: O czym rozmawialiście z SOKOŁOWSKIM?

Odpowiedź: ^aSOKOŁOWSKI oznajmił, że TICHOWSKI zarekomendował mnie jako zaufanego i oddanego człowieka mającego swoją podziemną organizację. I chociaż, według jego informacji, organizacja „Neron” jest niezbyt liczna i zwarta, tym niemniej chciałby, żebyśmy weszli w skład jego organizacji, a ja wszedłbym w skład jego sztabu w charakterze „referenta prowincji” (kierowanie grupami na prowincji).^a

Powiedziałem SOKOŁOWSKIEMU, że taka praca mi nie odpowiada, ponieważ jestem człowiekiem chorym, co zaś tyczy się połączenia organizacji, to poradzę się swojego sztabu i dopiero wtedy dam odpowiedź.

Pytanie: Dlaczego nie przyjęliście propozycji SOKOŁOWSKIEGO?

Odpowiedź: Chciałem poczekać do przyjazdu z za granicy TURMUNTA, żeby omówić z nim tę sprawę. Ponadto byłem zakłopotany i czułem się niezręcznie dlatego, że nie znałem swojej organizacji.

Pytanie: Co SOKOŁOWSKI mówił wam o pracy swojej organizacji?

Odpowiedź: ^aSOKOŁOWSKI powiedział, że ma kontakt z przedstawicielem „rządu” polskiego generałem SOSNKOWSKIM, który przebywa w Rumunii, i że otrzymuje od niego wytyczne w sprawie rozwijania działalności organizacji.

Obecnie prowadzą oni szeroką akcję werbunkową i działalność organizacyjną, nastawiając się na przeprowadzenie wystąpienia latem 1940 r., kiedy oczekiwane jest rozpoczęcie wojny Anglii i Francji ze Związkiem Sowieckim.^a

Oprócz tych przygotowań, z tego co mówił SOKOŁOWSKI, jego ludzie prowadzą też rzeczywiste działania. Dysponuje on na przykład grupą dywersyjną, która uniemożliwia przesyłanie do Niemiec rumuńskiej ropy.

Сейчас они проводят большую вербовочную и организационную работу с расчетом на выступление летом 1940 г., когда ожидается начало войны Англии и Франции с Советским Союзом.^а

Кроме этой подготовки, по словам СОКОЛОВСКОГО, его люди ведут и практическую работу, в частности, у него есть диверсионная группа, которая срывает перевозку в Германию румынской нефти.

Это все, что мне сообщил СОКОЛОВСКИЙ. Тут же должен отметить, что значительно больше о работе организации СОКОЛОВСКОГО я узнал от ТИХОВСКОГО.

Вопрос: Расскажите, что Вам сообщил ТИХОВСКИЙ?

Ответ: ^аТИХОВСКИЙ был недоволен тем, что я не договорился с СОКОЛОВСКИМ о слиянии организаций и надеялся, что я в скором времени этот вопрос решу. В связи с этим, а также вследствие доверия ко мне, ТИХОВСКИЙ, встречаясь со мной в кофейне „Европейской“, рассказывал о своей работе и об отдельных участниках организации.

По его словам, еще в начале февраля организация имела один батальон, состоящий из двух компаний. Командир батальона Грудецкого участка – офицер ЯСЕНСКИЙ, имеющий псевдоним „Рук“, командир компании улицы Люнаковского – МАРУШЧ Михь – „Мих“, командир компании улицы Стрийской – ХАС Эдвард – „Эх“.^а

Помню, что примерно 12 февраля у ТИХОВСКОГО было заседание штаба по вопросу финансирования организации. Это заседание происходило в Кляшторе (помещение ксендза) костела доминиканцев.

Вопрос: Кто присутствовал на этом заседании?

Ответ: ^аКроме ТИХОВСКОГО на заседании присутствовал его адъютант ЗАЛЕМСКИЙ и некая ВАГНЕРОВА (жена майора ВАГНЕРА⁴, быв. заведующего домом слепых во Львове), которая ведала финансами в организации СОКОЛОВСКОГО. Никого из этих лиц я не знаю.^а

Вопрос: Вам известны адреса конспиративных квартир организации СОКОЛОВСКОГО?

Ответ: Я лишь один раз слышал от ТИХОВСКОГО в феврале месяце о том, что он идет на конференцию руководителей организации на ул. Тарновского в доме № 79 или № 97.

Вопрос: А сам ТИХОВСКИЙ где скрывается?

Ответ: В феврале месяце ТИХОВСКИЙ проживал на улице Скшинского, второй дом за углом налево (если идти от плаца Бернардинского), второй этаж, дверь налево. При входе я спрашивал ТИХОВСКОГО.

^аТИХОВСКИЙ имеет псевдоним „Юр“ и живет нелегально. Во второй половине марта он выехал в г. Станислав.^а

Вопрос: От кого Вы узнали, что ТИХОВСКИЙ уехал в г. Станислав?

To wszystko, co powiedział mi SOKOŁOWSKI. Powinienem tu jeszcze zaznaczyć, że znacznie więcej o działalności organizacji SOKOŁOWSKIEGO dowiedziałem się od TICHOWSKIEGO.

Pytanie: Powiedzcie, o czym poinformował was TICHOWSKI.

Odpowiedź: ^aTICHOWSKI był niezadowolony, że nie dogadałem się z SOKOŁOWSKIM w sprawie połączenia organizacji i miał nadzieję, że niedługo podejmę decyzję w tej sprawie. W związku z tym oraz mając do mnie zaufanie, TICHOWSKI podczas spotkań ze mną w kawiarni „Europejskiej” opowiadał o swojej działalności i o niektórych członkach organizacji.

Z tego co mówił wynika, że jeszcze na początku lutego organizacja miała jeden batalion, w skład którego wchodziły dwie kompanie. Dowódcą batalionu odcinka gródeckiego był oficer JASIEŃSKI, noszący pseudonim „Róg”, dowódcą kompanii ulicy Łyczakowskiej – MARUSZCZ Mich – „Mich”, dowódcą kompanii ulicy Stryjskiej – HAS Edward – „Ech”.^a

Pamiętam, że około 12 lutego u TICHOWSKIEGO odbyło się posiedzenie sztabu dotyczące sprawy finansowania organizacji. Posiedzenie to odbywało się w klasztorze (lokal księdza) kościoła dominikanów.

Pytanie: Kto był obecny na tym posiedzeniu?

Odpowiedź: ^aOprócz TICHOWSKIEGO na posiedzeniu był obecny jego adiutant ZALEMSKI i niejaka WAGNEROWA (żona majora WAGNERA⁴, był[ego] kierownika domu dla niewidomych we Lwowie), która zarządzała finansami w organizacji SOKOŁOWSKIEGO. Żadnej z tych osób nie znam.^a

Pytanie: Znacie adresy lokali konspiracyjnych organizacji SOKOŁOWSKIEGO?

Odpowiedź: Tylko raz w lutym słyszałem od TICHOWSKIEGO, że idzie na konferencję kierownictwa organizacji na ul. Tarnowskiego, dom nr 79 albo 97.

Pytanie: A sam TICHOWSKI gdzie się ukrywa?

Odpowiedź: W lutym TICHOWSKI mieszkał przy ulicy Skrzyńskiego, drugi dom za rogiem na lewo (idąc od placu Bernardyńskiego), pierwsze piętro, drzwi z lewej strony. Przy wejściu pytałem o TICHOWSKIEGO.

^aTICHOWSKI nosi pseudonim „Jur” i ukrywa się. W drugiej połowie marca wyjechał do m. Stanisławowa.^a

Pytanie: Od kogo dowiedzieliście się, że TICHOWSKI wyjechał do m. Stanisławowa?

Odpowiedź: Powiedział mi o tym 21 marca łącznik TICHOWSKIEGO „Leszek”⁵, kiedy przyszedł do mnie do kawiarni „Europejskiej” z poleceniem od TICHOWSKIEGO.

Pytanie: Jakie polecenie przekazał wam „Leszek”?

Ответ: Об этом мне сообщил гонец ТИХОВСКОГО „Лешек“⁵ 21 марта, когда пришел ко мне в кафе „Европейское“ с поручением от ТИХОВСКОГО.

Вопрос: Какое поручение Вам передал „Лешек“?

Ответ: „Лешек“ сказал, что ТИХОВСКИЙ просил меня встретиться с полковником „Ясенчиком“. Тогда же „Лешек“ дал мне адрес и пароль.

Вопрос: Кто такой полковник „Ясенчик“ и какова была цель Вашей встречи с ним?

Ответ: ^aЕще в феврале месяце ТИХОВСКИЙ мне сообщил, что полковник „Ясенчик“ руководит крупной антисоветской организацией, и что он вел переговоры с СОКОЛОВСКИМ о слиянии их организаций. Позднее, в начале марта, когда я видел ТИХОВСКОГО последний раз, он сказал мне, что СОКОЛОВСКИЙ с „Ясенчиком“ уже договорились и что мне также необходимо присоединиться к их организации, т. к. об этом есть директивы СОСНКОВСКОГО.^a

В развитие этого разговора ТИХОВСКИЙ, уезжая из Львова, передал мне, чтобы я встретился с „Ясенчиком“.

Вопрос: Состоялась ли эта встреча?

Ответ: Я встретился не с „Ясенчиком“, а с его адъютантом, ^a„Ковалем“^{6 a}.

Вопрос: Где Вы встретились с „Ковалем“?

Ответ: ^aОт „Лешака“ я получил адрес: ул. Тарновского, 65, звонить в звонок 3-й от низа, пароль: „Дома пан Войцех?“ По этому адресу я явился 22 марта и меня встретил человек, отрекомендовавшийся „Ковалем“, который сказал, что он адъютант „Ясенчика“ и будет вести со мной переговоры от его имени.^a

Вопрос: Изложите существо Ваших переговоров с „Ковалем“.

Ответ: „Коваль“ сказал, что в соответствии с директивами ^aСОСНКОВСКОГО организации СОКОЛОВСКОГО и полковника „Ясенчика“ слились в одну повстанческую организацию, которая руководится полковником ЖЕБРОВСКИМ. Во время переговоров о слиянии организаций ТИХОВСКИЙ сообщил „Ясенчику“ про организацию „Нерон“ и было решено ее также включить в общую организацию, а меня – ЖАРЧЕВСКОГО, ввести в состав штаба в качестве помощника начальника 1-го отдела (организационного).

Я ответил „Ковалю“, что принимаю это предложение, но прошу меня связать лично с „Ясенчиком“, на что „Коваль“ ответил, что вначале я должен дать присягу. Я согласился и тогда дал присягу.^a

Вопрос: Каково содержание данной Вами присяги?

Ответ: ^bСодержание присяги примерно следующее: „Присягаю богу всемогущему, что, вступая в шеренги польской армии, буду

Odpowiedź: „Leszek” przekazał mi prośbę TICHOWSKIEGO, żebym się spotkał z pułkownikiem „Jasieńczykiem”. „Leszek” podał mi też wtedy adres i hasło.

Pytanie: Kim jest pułkownik „Jasieńczyk” i jaki był cel waszego spotkania?

Odpowiedź: ^aJeszcze w lutym TICHOWSKI powiedział, że pułkownik „Jasieńczyk” kieruje dużą antysowiecką organizacją. Później, na początku marca, kiedy widziałem TICHOWSKIEGO po raz ostatni, powiedział mi, że SOKOŁOWSKI z „Jasieńczykiem” już się porozumieli i że ja także powinienem przyłączyć się do ich organizacji, bo są w tej sprawie wytyczne od SOSNKOWSKIEGO.^a

W ramach uzupełnienia tej rozmowy TICHOWSKI, wyjeżdżając ze Lwowa, polecił mi, żebym spotkał się z „Jasieńczykiem”.

Pytanie: Czy to spotkanie odbyło się?

Odpowiedź: Spotkałem się nie z „Jasieńczykiem”, lecz z jego adiutantem ^a„Kowalem”^{6-a}.

Pytanie: Gdzie spotkaliście się z „Kowalem”?

Odpowiedź: ^aOd „Leszka” dostałem adres: ul. Tarnowskiego 65, dzwonić dzwonkiem 3 od dołu, hasło: „Czy jest w domu pan Wojciech?” Pod tym adresem stawiłem się 22 marca i spotkałem się tam z człowiekiem, który przedstawił się jako „Kowal”. Powiedział on, że jest adiutantem „Jasieńczyka” i będzie prowadził ze mną rozmowy w jego imieniu.^a

Pytanie: Przedstawcie sedno swoich rozmów z „Kowalem”.

Odpowiedź: „Kowal” powiedział, że zgodnie z dyrektywami ^aSOSNKOWSKIEGO, organizacje SOKOŁOWSKIEGO i pułkownika „Jasieńczyka” połączyły się w jedną organizację powstańczą, którą kieruje pułkownik ŻEBROWSKI. Podczas rozmów o połączeniu organizacji TICHOWSKI poinformował „Jasieńczyka” o organizacji „Neron” i zostało postanowione, że ona także zostanie włączona do wspólnej organizacji, a ja – ŻARCZEWSKI wejdę w skład sztabu w charakterze pomocnika naczelnika 1 wydziału (organizacyjnego).

Odpowiedziałem „Kowalowi”, że przyjmuję tę propozycję, ale proszę o skontaktowanie mnie z „Jasieńczykiem”, na co „Kowal” odpowiedział, że najpierw muszę złożyć przysięgę. Zgodziłem się i złożyłem wtedy przysięgę.^a

Pytanie: Jaka była treść przysięgi, którą złożyliście?

Odpowiedź: ^cTreść przysięgi była mniej więcej taka: „Przysięgam Bogu Wszechmogącemu, że wstępując w szeregi Wojska Polskiego będę właściwie wypełniać i zachowywać w tajemnicy wszystkie rozkazy. Tak mi Panie Boże dopomóż”.^c

правильно выполнять и сохранять в тайне все приказы. Так мне пан бог допоможи”^в.

После принятия присяги „Коваль” сказал, что мне присваивается псевдоним^а „Станислав”, т. к. псевдоним „Нерон” имеет Соколовский^а.

Вопрос: О чем еще Вы говорили с „Ковалем”?

Ответ: „Коваль” сказал, что за последнее время у организации ослабилась связь с заграничным руководством, т. к. несколько курьеров были задержаны советскими пограничниками. В частности, были задержаны курьеры, несшие деньги для организации. Однако организация связи не потеряла и имеет денежные средства. Если мне деньги будут нужны, то я смогу получить.

Вопрос: „Коваль” говорил Вам о намечавшемся сроке восстания?

Ответ: По словам „Коваля”, согласно известным ему директивам, ^авосстание намечалось на середину лета 1940 г.^а

Вопрос: Что сообщил Вам „Коваль” о структуре и составе организации?

Ответ: „Коваль” сообщил мне только данные о структуре штаба организации. Он говорил, что ^аштаб имеет в своем составе следующие отделы:

- 1 отдел — организационный
- 2 — «— — разведывательный
- отдел снабжения („заупатшенья”)
- отдел санитарный и отдел религии.^а

Более подробные данные я должен был получить при встрече с „Ясенчиком”, которая была назначена на 26 марта в 4 часа дня на той же квартире.

Вопрос: Опишите внешность „Коваля”.

Ответ: „Коваль” — молодой человек, лет 26–27, среднего роста, шатен, смуглый, худощавый, носит английские небольшие усы.

Вопрос: Состоялась Ваша встреча с „Ясенчиком” 26 марта?

Ответ: Нет, встреча с „Ясенчиком” не состоялась. 25 марта меня встретил в кафе „Европейском” „Лешек” и передал от „Коваля”, чтобы я не ходил по адресу ул. Тарновского, 65, т. к. рядом с конспиративной квартирой поместилось отделение милиции и встречаться там стало небезопасно.

Я должен буду ждать нового распоряжения до 2 апреля и если ко мне за это время не явится, то 3 апреля прийти в 12–14 часов по адресу: ул. ^аЛьвовских детей, дом № 10, ком. 2, и спросить „пана Юзефа”. Там меня будет ожидать начальник 1-го отдела организации, который даст мне задание^а.

Вопрос: С кем Вы встречались после 25 марта?

Po złożeniu przysięgi „Kowal” powiedział, że otrzymuję pseudonim^a „Stanisław”, bo pseudonimu „Neron” używa Sokołowski^a.

Pytanie: O czym jeszcze rozmawialiście z „Kowalem”?

Odpowiedź: „Kowal” powiedział, że ostatnio została osłabiona łączność organizacji z dowództwem za granicą, ponieważ kilku kurierów zostało zatrzymanych przez sowieckich pograniczników. Zostali m. in. zatrzymani kurierzy niosący pieniądze dla organizacji. Jednak organizacja nie straciła kontaktu i dysponuje środkami pieniężnymi. Jeśli będą mi potrzebne pieniądze, mogę je otrzymać.

Pytanie: Czy „Kowal” mówił wam o zamierzonym terminie powstania?

Odpowiedź: Z tego co mówił „Kowal”, zgodnie ze znanymi mi wytycznymi, ^apowstanie wyznaczone zostało na połowę lata 1940 r.^a

Pytanie: Co powiedział wam „Kowal” o strukturze i składzie organizacji?

Odpowiedź: „Kowal” podał mi tylko informacje o strukturze sztabu organizacji. Mówił, że ^aw skład sztabu wchodzi następujące wydziały:

- 1 wydział – organizacyjny
- 2 – „–” – wywiadowczy
- wydział zaopatrzenia
- wydział sanitarny i wydział religii.^{-a}

Bardziej szczegółowe informacje miałem otrzymać podczas spotkania z „Jasieńczykiem”, które zostało wyznaczone na 26 marca na godzinę 4 po południu w tym samym mieszkaniu.

Pytanie: Opiszcie wygląd „Kowala”.

Odpowiedź: „Kowal” to człowiek młody, około 26–27 lat, średniego wzrostu, szatyn, śniady, szczupły, nosi niewielki angielski wąsik.

Pytanie: Czy odbyło się wasze spotkanie z „Jasieńczykiem” 26 marca?

Odpowiedź: Nie, spotkanie z „Jasieńczykiem” nie odbyło się. 25 marca spotkałem w kawiarni „Europejskiej” „Leszka”, który przekazał mi od „Kowala”, żebym nie chodził na ul. Tarnowskiego 65, ponieważ obok lokalu konspiracyjnego utworzono wydział milicji i spotkanie się tam jest niebezpieczne.

Miałem poczekać na nowe wskazówki do 2 kwietnia i jeśli nikt się do mnie do tego czasu nie zgłosi, to 3 kwietnia o godzinie 12–14 pójść pod adres ul. ^aDzieci Lwowskich, dom nr 10, mieszk[anie] nr 2 i zapytać o „pana Józefa”. Miał tam na mnie czekać naczelnik 1 wydziału organizacji i przekazać zadanie^a.

Pytanie: Z kim spotykaliście się po 25 marca?

Odpowiedź: Po 25 marca nikt do mnie nie przychodził. Dlatego zgodnie z poleceniem „Kowala” poszedłem 3 kwietnia o godz. 12 min[ut] 30 do

Ответ: После 25 марта ко мне никто не приходил. Поэтому я, согласно приказу „Ковалева”, 3 апреля в 12 час. 30 мин. явился на конспиративную квартиру в доме № 10 по ул. Львовских детей и при входе был задержан сотрудниками НКВД.

Вопрос: Вы рассказали далеко не все о своей практической антисоветской работе и скрываете ряд своих соучастников. Все это Вы должны будете следствию рассказать.

Ответ: Я обещаю все вспомнить и не скрою от следствия ни одного факта своей преступной работы.

Протокол мне прочитан на понятном языке, все ответы записаны с моих слов правильно.

ЖАРЧЕВСКИЙ

Допросил:

Ст. лейтенант госбезопасности
ВЕНДЕРСКИЙ

Г-Верно:

Ст. следователь
(—) Владимирский^Г

ДА СБУ (Львів), справа П-30957, арк. 10–22.

Завірена копія, машинопис.

Примітки

- ^{а-а} Підкреслено від руки.
- ^{б-б} Так у тексті.
- ^{в-в} Текст зазначений вертикальною рисою на полях.
- ^{г-г} Дописано від руки.

¹ Жарчевський Станіслав (1893 р. н.), псевдо „Нерон”, поручник кавалерії у відставці, заарештований НКВС 3 квітня 1940, засуджений Львівським обласним судом 22 березня 1941 до смертної кари.

² Правильно Домбровецький Мар'ян. Далі так само.

³ Тут, вірогідно, йдеться про ПОВВ.

⁴ Можливо, Вагнер Броніслав (1896–1940), майор санітарної служби, доктор. Під час вересневої кампанії 1939 керівник санітарної служби 41 ДПрез.

⁵ Немчицький Станіслав (1912 р. н.), псевдо „Лешек”, поручник. Під час вересневої кампанії 1939 командир танкового розвідувального ескадрону 62 танкового дивізіону, в 1939–1941 у СЗБ-1 у Львові, між іншим, ад'ютант коменданта регіону № 3, 1941–1949 у запасу СЗБ-АК. В 1944–1949 ув'язнений в СРСР [Див. J. Węgieński, *Lwów pod okupacją sowiecką 1939–1941*, Варшава 1991, с. 374].

⁶ Див. примітку 2 до документу 9, с. 144.

lokalu konspiracyjnego w domu nr 10 przy ul. Dzieci Lwowskich i przy wejściu zostałem zatrzymany przez funkcjonariuszy NKWD.

Pytanie: Powiedzieliście nie wszystko na temat swojej rzeczywistej działalności antysowieckiej i ukrywacie szereg swoich współpracowników. Powinniście o tym wszystkim powiedzieć śledztwu.

Odpowiedź: Obiecuję przypomnieć sobie wszystko i nie ukrywać przed śledztwem ani jednego faktu ze swojej przestępczej działalności.

Protokół został mi odczytany w zrozumiałym języku, wszystkie odpowiedzi zapisano wg moich słów właściwie.

ŻARCZEWSKI

Przesłuchał:

St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
WIENDIERSKIJ

^d-Za zgodność:

St. śledczy
(—) Władimirskij^d

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30957, k. 10–22.
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Podkreślono odręcznie.
- ^{b-b} Tak w oryginale.
- ^{c-c} Fragment zaznaczony na marginesie pionową kreską.
- ^{d-d} Dopisano odręcznie.

¹ Żarczewski Stanisław (ur. 1893), ps. „Neron”, por. kaw. st. sp., aresztowany przez NKWD 3 kwietnia 1940, sądzony przez Sąd Obwodowy we Lwowie 22 marca 1941, skazany na karę śmierci.

² Właśc. Dombrowiecki Marian. Podobnie dalej.

³ Tu, być może, mowa o POWW.

⁴ Być może Wagner Bronisław (1896–1940), mjr sł. zdr., dr. W kampanii wrześniowej 1939 szef sł. zdr. 41 DPRez.

⁵ Niemczycki Stanisław (ur. 1912), ps. „Leszek”, por. W kampanii wrześniowej 1939 deca szw. czołgów rozpoznawczych 62 dywizjonu panc., w l. 1939–1941 w ZWZ-1 we Lwowie, m. in. adiutant kmdta Obszaru nr 3 ZWZ-1, 1941–1944 w rezerwie ZWZ-AK. W l. 1944–1949 więziony w ZSRS. J. Węgierski, *Lwów pod okupacją sowiecką 1939–1941*, Warszawa 1991, s. 374.

⁶ Zob. przypis 2 do dokumentu 9, s. 145.

**28 вересня 1940, Львів. Постанова про виділення справи
Луцевського та інших зі справи С. Жарчевського
в окреме провадження**

„Утверждаю”

Зам. нач. следчасти УНКВД ЛО

^аСт. ^алейтенант

госбезопасности

^б(—)^б ШУМАКОВ

„28^в”^в-сентября^в 1940 г.

Постановление

гор. Львов, сентября „28^в” дня, 1940 г.

Я, следователь следчасти УНКВД ЛО – лейтенант госбезопасности – ЗАГОРОДНЫЙ, рассмотрев материалы следдела № 29185 по обвинению ЖАРЧЕВСКОГО Станислава Яковлевича, КНАПИКА Здислава Казимировича¹, РУДНИЦКОГО Ксаверия Вацлавовича² в пр. пр. ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР,

Нашел:

Что по показаниям обвиняемых, проходящих по настоящему делу: ЖАРЧЕВСКОГО С. Я., КНАПИКА З. К. и РУДНИЦКОГО К. В. скомпрометированы как участники контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, ставившей своей задачей свержение советской власти на территории Западных областей Украины и восстановление бывш. польского государства, следующие лица:

1. ЛУЦЕВСКИЙ – офицер бывш. польск[ой] армии
  2. ТУРМУНД Ричард³
  3. ДОМБРОВЕЦКИЙ Марьян
  4. ЩЕПАНСКИЙ – подхорунжий бывш. польск[ой] армии
  5. МАЛЬЧИНСКИЙ – поручик бывш. польск[ой] армии
  6. ЧАРКОВСКИЙ – подхорунжий бывш. поль[ской] армии
  7. СОКОЛОВСКИЙ – полковник бывш. поль[ской] армии
  8. КУХАРСКИЙ
  9. ТИХОВСКИЙ Мячеслав – капитан бывш. пол[ской] армии
  10. ЯСЕНСКИЙ – офицер бывш. поль[ской] армии
- и другие.

Учитывая, что ЛУЦЕВСКИЙ, ЧЕКАНСКИЙ⁴ и др. прошли как обвиняемые по другому групповому делу, а лица: ЛУЦЕВСКИЙ,

28 września 1940, Lwów. Postanowienie o wydzieleniu sprawy Łuszczewskiego i innych ze sprawy Stanisława Żarczewskiego w odrębne postępowanie

„Zatwierdzam”

Zast[ępc]a nac[zel]nika Jednostki Śled[czej] UNKWD LO

^a-St. ^a lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

^b(—)^b SZUMAKOW

„^c28^c” ^c-września^c 1940 r.

Postanowienie

mias[to] Lwów, dnia „^c28^c” września 1940 r.

Ja, śledczy Jednostki Śledczej UNKWD LO – lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] – ZAGORODNYJ, po rozpatrzeniu materiałów sprawy śledczej nr 29185 dotyczącej oskarżenia ŻARCZEWSKIEGO Stanisława s. Jakuba, KNAPIKA Zdzisława¹ s. Kazimierza, RUDNICKIEGO Ksawerego² s. Waclawa o prz[estępstwa] z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS,

Stwierdziłem:

Że w zeznaniach oskarżonych występujących w niniejszej sprawie: ŻARCZEWSKIEGO S. J., KNAPIKA Z. K. i RUDNICKIEGO K. W. skompromitowani zostali następujący ludzie jako członkowie kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” stawiającej sobie za cel obalenie władzy sowieckiej na terenie zachodnich obwodów Ukrainy i odrodzenie był[ego] państwa polskiego:

1. ŁUSZCZEWSKI – oficer był[ego] Wojska Polsk[iego]
  2. TURMUND Ryszard³
  3. DOMBROWIECKI Marian
  4. SZCZEPAŃSKI – podchorąży był[ego] Wojska Polsk[iego]
  5. MALCZYŃSKI – porucznik był[ego] Wojska Polsk[iego]
  6. CZARKOWSKI – podchorąży był[ego] Wojska Pol[skiego]
  7. SOKOŁOWSKI – pułkownik był[ego] Wojska Pol[skiego]
  8. KUCHARSKI
  9. TICHOWSKI Mieczysław – kapitan był[ego] Wojska Pol[skiego]
  10. JASIEŃSKI – oficer był[ego] Wojska Pol[skiego]
- i inni.

Biorąc pod uwagę, że ŁUSZCZEWSKI, CZEKAŃSKI⁴ i in[ni] występują w charakterze oskarżonych w innej sprawie grupowej, a ŁUSZCZEWSKI, TURMUND, DOMBROWIECKI, SZCZEPAŃSKI,

ТУРМУНД, ДОМБРОВЕЦКИЙ, ЩЕПАНСКИЙ, МАЛЬЧИНСКИЙ, ЧАРКОВСКИЙ, СОКОЛОВСКИЙ, КУХАРСКИЙ, ТИХОВСКИЙ, ЯСЕНСКИЙ к моменту окончания следствия по данному делу не установлены и не арестованы, на основании изложенного, руководствуясь ст. 114 УПК УССР

Постановил:

Материалы в отношении вышеуказанных лиц, скомпрометированных обвиняемыми, проходящими по настоящему следделу, выделить в особое производство.

Копию настоящего постановления направить в 1-ый Спецотдел УНКВД по Львовской области.

Следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ЗАГОРОДНЫЙ

„Присоединяюсь”:

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

*ДА СБУ (Львів), справа П-30957, арк. 102–103.
Оригінал, машинопис.*

Примітки

- ^{а-а} Закреслено від руки.
- ^{б-б} Замість Шумакова підписав Новіков.
- ^{в-в} Вписано від руки.

¹ Кнапик Здзіслав (1907 р. н.), заарештований НКВС 4 травня 1940, засуджений Львівським обласним судом 22 березня 1941 до 10 років позбавлення волі.

² Рудницький Ксавери Антоні (1895 р. н.), поручник запасу 19 полку уланів, конюх, тренер – з кінця 1939 працівник Львівського іподрому, заарештований НКВС 23 березня 1940, засуджений Львівським обласним судом 22 березня 1941 до 10 років позбавлення волі.

³ Див. документ 29, с. 324, там Турмунт.

⁴ Чеканський Збігнев Казімеж (або Дроздовський Збігнев) (1907 р. н.), псевдо „Сарна”, поручник піхоти, під час вересневої кампанії 1939 в ОЗ 5 ДП.

MALCZYŃSKI, CZARKOWSKI, SOKOŁOWSKI, KUCHARSKI, TICHOWSKI, JASIEŃSKI do chwili zakończenia śledztwa w niniejszej sprawie nie zostali ustaleni i aresztowani, na podstawie powyższego i kierując się art. 114 KPK USRS

Postanowiłem:

Materiały dotyczące wymienionych wyżej osób, skompromitowanych przez oskarżonych występujących w niniejszej sprawie, wydzielić w odrębne postępowanie.

Kopię niniejszego postanowienia skierować do 1 Oddziału Spec[jalnego] UNKWD obwodu lwowskiego.

Śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) ZAGORODNYJ

„Popieram”:

St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) WŁADIMIRSKIJ

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30957, k. 102–103,
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Skreślono odręcznie.
- ^{b-b} Zamiast Szumakowa podpisał Nowikow.
- ^{c-c} Wpisano odręcznie.

¹ Knapik Zdzisław (ur. 1907), aresztowany 4 maja 1940 przez NKWD, sądzony przez Sąd Obwodowy we Lwowie 22 marca 1941, skazany na 10 lat pozbawienia wolności.

² Rudnicki Ksawery Antoni (ur. 1895), por. rez. 19 puł, masztalerz, trener – od końca 1939 pracownik toru wyścigowego we Lwowie, aresztowany 23 marca 1940 przez NKWD, sądzony przez Sąd Obwodowy we Lwowie 22 marca 1941, skazany na 10 lat pozbawienia wolności.

³ Por. dokument 29, s. 325, tam Turmunt.

⁴ Czekański Zbigniew Kazimierz (vel Drozdowski Zbigniew) (ur. 1907), ps. „Sarna”, por. piech., w kampanii wrześniowej 1939 w OZ 5 DP.

1 лютого [1941], Львів. Обвинувальний висновок стосовно
С. Жарчевського, З. Кнапика і К. Рудницького

По следделу № 29185

„Утверждаю”
Зам. нач. УНКВД по Л/О
Капитан госбезопасности
(—) КРИМЯН
„а-1-а” а-П-а 1940 г.¹

Обвинительное заключение

по обвинению:

ЖАРЧЕВСКОГО Станислава Яковлевича
КНАПИКА Здислава Казимировича и
РУДНИЦКОГО Ксаверия Вацлавовича
в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР

В УНКВД по Львовской области поступили материалы о том, что ЖАРЧЕВСКИЙ С. Я., КНАПИК З. К., РУДНИЦКИЙ К. В. являются активными участниками контрреволюционной повстанческой организации, ставившей задачу – свержение советской власти на территории Западной Украины путем вооруженного восстания.

На основании этих данных ЖАРЧЕВСКИЙ С. Я., КНАПИК З. К. и РУДНИЦКИЙ были арестованы.

Произведенным предварительным расследованием по настоящему делу установлено, что ЖАРЧЕВСКИЙ Станислав Яковлевич, будучи враждебно настроен к установлению советской власти на территории Западной Украины, встал на путь собирания контрреволюционных элементов для борьбы с советской властью.

В своих показаниях от 8-го апреля и 21-го мая 1940 г. обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ по этому вопросу показал:

„Начало моей антисоветской деятельности относится к январю месяцу этого года, когда я – ЖАРЧЕВСКИЙ – вместе с бывшими ^б офицерами польской армии ЛУЩЕВСКИМ, ТУРМУНТОМ Ричардом и ДОМБРОВЕЦКИМ Марьяном создали польскую националистическую организацию под названием «Нерон».”^б (л.д. а-16, 21-а).

Допрошенный по делу ЖАРЧЕВСКОГО и его контрреволюционной группы обвиняемый ЛУЩЕВСКИЙ говорит:

**1 lutego [1941], Lwów. Wniosek oskarżający Stanisława
Żarczewskiego, Zdzisława Knapika i Ksawerego Rudnickiego**

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 29185

„Zatwierdzam”

Zast[ępcą] nacz[elnika] UNKWD L/O
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]
(—) KRIMIAN
„^{a-1-a}” ^{a-II-a} 1940 r.¹

Wniosek oskarżający

dotyczy oskarżenia:

ŻARCZEWSKIEGO Stanisława s. Jakuba
KNAPIKA Zdzisława s. Kazimierza i
RUDNICKIEGO Ksawerego s. Wacława
o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS

UNKWD obwodu lwowskiego uzyskało materiały świadczące o tym, że ŻARCZEWSKI S. J., KNAPIK Z. K., RUDNICKI K. W. są aktywnymi członkami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej stawiającej sobie za cel obalenie władzy sowieckiej na terytorium Zachodniej Ukrainy w drodze zbrojnego powstania.

Na podstawie tych informacji ŻARCZEWSKI S. J., KNAPIK Z. K. i RUDNICKI zostali aresztowani.

Podczas przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania wstępnego ustalono, że ŻARCZEWSKI Stanisław s. Jakuba, będąc nastawionym wrogo wobec ustanowienia władzy sowieckiej na terytorium Zachodniej Ukrainy, rozpoczął organizowanie kontrrewolucyjnego elementu do walki z władzą sowiecką.

W swoich zeznaniach z 8 kwietnia i 21 maja 1940 r. oskarżony ŻARCZEWSKI zeznał w tej sprawie:

„Początek mojej działalności antysowieckiej datuje się na styczeń tego roku, kiedy to ja – ŻARCZEWSKI razem z byłymi ^b-oficerami Wojska Polskiego ŁUSZCZEWSKIM, TURMUNTEM Ryszardem i DOMBROWIECKIM Marianem utworzyliśmy polską nacjonalistyczną organizację pod nazwą «Neron».”^b (k.s. ^{a-16}, 21^a).

Przesłuchany w sprawie ŻARCZEWSKIEGO i jego kontrrewolucyjnej grupy oskarżony ŁUSZCZEWSKI powiedział:

„В конце декабря месяца 1939 года ЖАРЧЕВСКИЙ собрал своих знакомых в доме № 14 по ул. Мохнацкого, где проводил первое организационное собрание участников контрреволюционной ^б группы «Нерон»» (л.д. ^а-198^а). После проведенного организационного собрания обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ и его соучастники развернули широкую вербовочную работу.^б

Лично обвиняемым ЖАРЧЕВСКИМ при создании контрреволюционной группы „Нерон” были завербованы КНАПИК Здислав Казимирович, РУДНИЦКИЙ Ксаверий Вацлавович, ЛУЩЕВСКИЙ Бронислав, АСЛАН и другие (л.д. ^а-79, 100, 128^а), которые в свою очередь развернули работу по вербовке новых лиц в эту контрреволюционную организацию, и уже в январе месяце 1940 года, имея свою антисоветскую группу „Нерон”, ЖАРЧЕВСКИЙ пытался объединиться с другими, более крупными контрреволюционными формированиями (л.д. ^а-82, 83^а).

Обвиняемый ЧЕКАНСКИЙ по данному вопросу показал: „В январе месяце 1940 г. на квартире участника «ЗВЗ» РУЖКОВСКОГО по ул. Пяярово я имел встречу с ЖАРЧЕВСКИМ – руководителем контрреволюционной группы «Нерон» по вопросу объединения наших контрреволюционных групп.

Но объединение не произошло, так как я не рассказал ЖАРЧЕВСКОМУ подробности о своей группе» (л.д. ^а-83^а). (Обвиняемый ЧЕКАНСКИЙ проходит по другому групповому делу).

Имея желание объединиться с более крупными контрреволюционными формированиями, ЖАРЧЕВСКИЙ в январе месяце 1940 года вступает в переговоры с руководителями контрреволюционной повстанческой организации – полковником быв. польской армии СОКОЛОВСКИМ, но, так как к этому времени была получена директива от СИКОРСКОГО из Парижа об объединении всех контрреволюционных формирований в одну организацию – „Союз вооруженной борьбы” под руководством полковника ЖЕБРОВСКОГО, то ЖАРЧЕВСКИЙ, не закончив переговоры с СОКОЛОВСКИМ, вступает в переговоры с руководителем антисоветской организации „ЗВЗ” ЖЕБРОВСКИМ по вопросу вхождения группы „Нерона” в эту организацию (л.д. ^а-44, 45, 46, 50^а).

Так, на допросе от 22-го мая 1940 года обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ в отношении слияния контрреволюционной группы „Нерона” с организацией „ЗВЗ” показал:

„ЖЕБРОВСКИЙ сказал, что он принимает под свое начальство организацию «Нерона» и назначает меня временным заместителем начальника организационного отдела штаба с тем, чтобы я в ближайшее

„Pod koniec grudnia 1939 roku ŻARCZEWSKI zebrał swoich znajomych w domu nr 14 przy ul. Mochnackiego, gdzie odbyło się pierwsze organizacyjne zebranie członków kontrrewolucyjnej ^bgrupy «Neron»” (k.s. ^a198^a). Po zebraniu organizacyjnym oskarżony ŻARCZEWSKI i jego współtowarzysze rozwinęli szeroką działalność werbunkową.^b

Oskarżony ŻARCZEWSKI zwerbował osobiście, tworząc kontrrewolucyjną grupę „Neron”, KNAPIKA Zdzisława s. Kazimierza, RUDNICKIEGO Ksawerego s. Waclawa, ŁUSZCZEWSKIEGO Bronisława, ASŁANA i innych (k.s. ^a79, 100, 128^a), którzy z kolei nasilili działalność, werbując do tej kontrrewolucyjnej organizacji nowe osoby. I już w styczniu 1940 roku, mając swoją antysowiecką grupę „Neron”, ŻARCZEWSKI starał się połączyć ją z innymi większymi formacjami kontrrewolucyjnymi (k.s. ^a82, 83^a).

Oskarżony CZEKAŃSKI zeznał w tej sprawie: „W styczniu 1940 r. w mieszkaniu członka „ZWZ” RÓŻKOWSKIEGO przy ul. Pijarów spotkałem się z ŻARCZEWSKIM – przywódcą kontrrewolucyjnej grupy «Neron» w sprawie połączenia naszych grup kontrrewolucyjnych.

Połączenie jednak nie odbyło się, ponieważ nie podałem ŻARCZEWSKIEMU szczegółów na temat mojej grupy” (k.s. ^a83^a). (Oskarżony CZEKAŃSKI występuje w innej sprawie grupowej).

Chcąc doprowadzić do połączenia z większymi formacjami kontrrewolucyjnymi, ŻARCZEWSKI w styczniu 1940 roku rozpoczął rozmowy z przywódcami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej – z pułkownikiem był[ego] Wojska Polskiego SOKOŁOWSKIM, ale ponieważ w tym czasie nadeszła od SIKORSKIEGO z Paryża dyrektywa dotycząca połączenia wszystkich kontrrewolucyjnych formacji w jedną organizację – „Związek Walki Zbrojnej” pod dowództwem pułkownika ŻEBROWSKIEGO, ŻARCZEWSKI, nie kończąc rozmów z SOKOŁOWSKIM, rozpoczął rozmowy z przywódcą antysowieckiej organizacji „ZWZ” ŻEBROWSKIM na temat włączenia grupy „Nerona” do tejże organizacji (k.s. ^a44, 45, 46, 50^a).

I tak, na przesłuchaniu z 22 maja 1940 roku oskarżony ŻARCZEWSKI zeznał w sprawie połączenia kontrrewolucyjnej grupy „Nerona” z organizacją „ZWZ”:

„ŻEBROWSKI powiedział, że przyjmuje pod swoje dowództwo organizację «Nerona» i mianuje mnie tymczasowym zastępcą naczelnika wydziału organizacyjnego sztabu po to, żebym w najbliższym czasie zapoznał się z pracą, po czym zostanę mianowany szefem sztabu organizacji ^c...^c pod koniec narady złożyłem przysięgę, której tekst czytał «KOWAL»” (k.s. ^a51^a).

время ознакомился с работой, после чего буду назначен шефом штаба организации ^{в-...-в} в конце совещания я принял присягу, текст которой читал КОВАЛЬ” (л.д. ^а-51^а).

Как установлено далее следствием, обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ после вступления со своей контрреволюционной группой „Нерон” в контрреволюционную повстанческую организацию „ЗВЗ” являлся шефом штаба последней (л.д. ^а-87 і 88^а).

Обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ в прошлом являлся помещиком и поручиком быв. польской армии (л.д. ^а-121^а).

Обвиняемый КНАПИК Здислав Казимирович, проходящий по настоящему делу, был завербован в контрреволюционно-повстанческую организацию ЖАРЧЕВСКИМ в январе м-це 1940 года.

Являясь участником контрреволюционно-повстанческой организации, КНАПИК З. К. получил задание на предмет проведения вербовки новых лиц в эту организацию (л.д. ^а-107^а), кроме того, обвиняемый КНАПИК З. К. являлся связистом между обвиняемым ЖАРЧЕВСКИМ – руководителем группы „Нерона” и шеф[ом] штаба „ЗВЗ” и другими участниками этой организации (л.д. ^а-107 і 108^а).

Обвиняемый РУДНИЦКИЙ Ксаверий Вацлавович являлся активным участником контрреволюционно-повстанческой организации, в которую был завербован ЖАРЧЕВСКИМ в феврале месяце 1940 года. Будучи завербованный в эту антисоветскую организацию, обвиняемый РУДНИЦКИЙ получил задание на предмет создания компании и развернул вербовочную работу; так им был завербован ТЕМПЛЕР, которому в свою очередь было дано задание проводить вербовку новых лиц в организацию и создать плутон.

ТЕМПЛЕР, выполняя задание по созданию плутона, завербовал в контрреволюционную организацию 8 человек, а именно: СТАДЛЕРА, МЫШКА, КРУШИНСКОГО и других. Кроме того, как установлено следствием, обвиняемый РУДНИЦКИЙ в прошлом являлся крупным помещиком и поручиком быв. польской армии (л.д. ^а-128, 129^а).

На основании изложенного обвиняются:

ЖАРЧЕВСКИЙ Станислав Яковлевич, 1893 г. рождения, урож[енец] гор. Львова, поляк, быв. польского подданства, б/п, образование 8 классов, по соц. происхождению помещик, поручик быв. польской армии, до ареста проживал в гор. Львове, без определенных занятий в том, что:

1. Будучи враждебно настроенным к установлению советской власти на территории Западной Украины, занялся вербовкой антисоветски

Jak ustalono w toku dalszego śledztwa, oskarżony ŻARCZEWSKI po wstąpieniu wraz ze swoją kontrrewolucyjną grupą „Neron” do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „ZWZ” został jej szefem sztabu (k.s. ^a87 i 88^a).

Oskarżony ŻARCZEWSKI był ongiś obszarnikiem i porucznikiem był[ego] Wojska Polskiego (k.s. ^a121^a).

Oskarżony KNAPIK Zdzisław s. Kazimierza, występujący w niniejszej sprawie, został zwerbowany do organizacji kontrrewolucyjno-powstańczej przez ŻARCZEWSKIEGO w styczniu 1940 roku.

Będąc członkiem organizacji kontrrewolucyjno-powstańczej, KNAPIK Z. K. otrzymał zadanie prowadzenia werbunku nowych członków do tejże organizacji (k.s. ^a107^a), ponadto oskarżony KNAPIK Z. K. był łącznikiem między oskarżonym ŻARCZEWSKIM – dowódcą grupy „Neron” i szef[em] sztabu „ZWZ” oraz innymi członkami tej organizacji (k.s. ^a107 i 108^a).

Oskarżony RUDNICKI Ksawery s. Wacława był aktywnym członkiem organizacji kontrrewolucyjno-powstańczej, do której został zwerbowany przez ŻARCZEWSKIEGO w lutym 1940 roku. Po zwerbowaniu do tej antysowieckiej organizacji, oskarżony RUDNICKI otrzymał zadanie utworzenia kompanii i rozwinął działalność werbunkową. I tak, zwerbował TEMPLERA, któremu z kolei powierzył zadanie prowadzenia werbunku do organizacji nowych osób i utworzenia plutonu.

TEMPLER, wykonując zadanie formowania plutonu, zwerbował do kontrrewolucyjnej organizacji 8 osób, a mianowicie: STADLERA, MYSZKA, KRUSZYŃSKIEGO i innych. Oprócz tego, jak ustalono podczas śledztwa, oskarżony RUDNICKI był dawniej bogatym obszarnikiem i porucznikiem był[ego] Wojska Polskiego (k.s. ^a128, 129^a).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

ŻARCZEWSKI Stanisław s. Jakuba, urodzony w 1893 r. w mieś[cie] Lwowie, Polak, był[e] obywatelstwo polskie, b/p, wykształcenie 8 klas, pochodzenie społ[eczne] – obszarnik, porucznik był[ego] Wojska Polskiego, przed aresztowaniem mieszkał w mieś[cie] Lwowie, bez stałego zajęcia

o to, że:

1. Będąc wrogo nastawionym do ustanowienia władzy sowieckiej na terenie Zachodniej Ukrainy, zajął się werbunkiem elementu antysowieckiego i utworzył z niego kontrrewolucyjno-powstańczą grupę „Neron”, razem z którą wszedł w skład kontrrewolucyjno-powstańczej organizacji „Związek Walki Zbrojnej”.

настроенных элементов и из числа их создал контрреволюционно-повстанческую группу „Нерон”, с которой вошел в контрреволюционно-повстанческую организацию „Союз вооруженной борьбы”.

2. С момента вхождения в антисоветскую организацию „ЗВЗ” являлся шефом штаба этой организации.

3. При быв. польском государстве являлся помещиком и поручиком быв. польской армии, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 11, 13 УК УССР.

КНАПИК Здислав Казимирович, 1907 г. рожд[ения], урож[енец] гор. Угнев Львовской области, поляк, быв. польского подданства, высшее образование, б/п, до ареста проживал в гор. Львове, без определенных занятий

в том, что:

Являлся активным участником польской контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, по заданию которой выполнял функцию связиста, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

РУДНИЦКИЙ Ксаверий Вацлавович, 1895 г. рожд[ения], урож[енец] имения Древини Владимирского уезда быв. Волынского воеводства, поляк, быв. польского подданства, образование среднее, б/п, до ареста проживал в гор. Львов, ул. Нимцевича, № 11, без определенных занятий

в том, что:

1. Являлся активным участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, по заданию которой проводил вербовку новых лиц в эту организацию, создавая компанию.

2. В прошлом являлся крупным помещиком, до 1939 года служил в быв. польской армии в чине поручика, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11, 54-13 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении обвиняемые КНАПИК З. К. и РУДНИЦКИЙ К. В. признали полностью; обвиняемый ЖАРЧЕВСКИЙ не признал полностью предъявленного обвинения, отрицая при этом помещичье происхождение, но достаточно изобличается по всем видам содеянного преступления показаниями обвиняемых КНАПИКА, ЛУЩЕВСКОГО, РУДНИЦКОГО, ЧЕКАНСКОГО и очными ставками с КНАПИКОМ, РУДНИЦКИМ и ЧЕКАНСКИМ (л.д. ^а-77 і 110, 134^а).

2. Od chwili wstąpienia do antysowieckiej organizacji „ZWZ” był szefem sztabu tej organizacji.

3. Za czasów był[ego] państwa polskiego był obszarnikiem i porucznikiem był[ego] Wojska Polskiego, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 11, 13 KK USRS.

KNAPIK Zdzisław s. Kazimierza, urodz[ony] w 1907 r. w mieś[cie] Uhnowie w obwodzie lwowskim, Polak, był[e] obywatelstwo polskie, wykształcenie wyższe, b/p, przed aresztowaniem mieszkał w mieś[cie] Lwowie, bez stałego zajęcia

o to, że:

Był aktywnym członkiem polskiej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, na której polecenie pełnił funkcję łącznika, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS.

RUDNICKI Ksawery s. Wacława, urodz[ony] w 1895 r. w majątku Driewini [?] w powiecie włodzimierskim był[ego] województwa wołyńskiego, Polak, był[e] obywatelstwo polskie, wykształcenie średnie, b/p, przed aresztowaniem mieszkał w mieś[cie] Lwowie, ul. Niemcewicza nr 11, bez stałego zajęcia

o to, że:

1. Był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, na polecenie której prowadził werbunek do tejże organizacji nowych osób, tworząc kompanię.

2. Dawniej był bogatym obszarnikiem, do 1939 roku służył w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu porucznika, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11, 54-13 KK USRS.

Do stawianych im zarzutów oskarżenia KNAPIK Z. K. i RUDNICKI K. W. przyznali się w całości; oskarżony ŻARCZEWSKI nie przyznał się do wszystkich przedstawionych mu zarzutów, odrzucając pochodzenie obszarnicze, ale w stopniu dostatecznym obciążają go w odniesieniu do wszystkich przejawów dokonanego przestępstwa zeznania oskarżonych KNAPIKA, ŁUSZCZEWSKIEGO, RUDNICKIEGO, CZEKAŃSKIEGO oraz konfrontacje z KNAPIKIEM, RUDNICKIM i CZEKAŃSKIM (k.s. ^a-77 i 110, 134^a).

Proponowałbym:

Śledztwo w sprawie nr 29185 dotyczącej oskarżenia ŻARCZEWSKIEGO S., KNAPIKA Z. K. i RUDNICKIEGO K. W. uznać za zakończone

Полагал бы:

Следствие по делу № 29185 по обвинению ЖАРЧЕВСКОГО С., КНАПИКА З. К. и РУДНИЦКОГО К. В. считать законченным и направить прокурору Львовской области для направления ^г в облсуд^г.

Старший следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

„Согласен”

Зам. нач. следчасти УНКВД по Л/О
Ст. лейтенант госбезопасности
(—) ШУМАКОВ

Справка: Обвиняемые ЖАРЧЕВСКИЙ, КНАПИК З. К. и РУДНИЦКИЙ К. В. содержатся в тюрьме № 4 гор. Львова.
Вещественных доказательств по делу нет.

Старший следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

*ДА СБУ (Львів), справа П-30957, арк. 138-141.
Оригінал, машинітис.*

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
- ^{б-б} Підкреслено від руки.
- ^{в-в} Так у тексті.
- ^{г-г} Дописано від руки на перекресленім: *по подсудности*.

¹ Так у тексті. Має бути: 1941.

i przekazać prokuratorowi obwodu lwowskiego w celu skierowania ^ddo sądu obw[odowego]^d.

Starszy śledczy Jednostki śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) WŁADIMIRSKIJ

„Wyrażam zgodę”

Zast[ępcza] nacz[elnika] Jednostki Śled[czej]
UNKWD L/O
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) SZUMAKOW

Uwaga: Oskarżeni ŻARCZEWSKI S., KNAPIK Z. K. i RUDNICKI K.
W. przebywają w Więzieniu nr 4 mias[ta] Lwowa.
Dowodów rzeczowych w sprawie brak.

Starszy śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) WŁADIMIRSKIJ

*PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30957, k. 138–141.
Oryginał, maszynopis.*

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Podkreślono odręcznie.
- c- -c Tak w oryginale.
- d- -d Dopisano odręcznie na przekreślonym; zgodnie z właściwością.

¹ Tak w oryginale. Powinno być: 1941.

КОМАНДИРИ БАТАЛЬЙОНІВ „РЕЯ”

DOWÓDCY BATALIONÓW „REYA”

Wydawnictwo „REYA”

16 травня 1940, Львів. Протокол допиту М. Терликовського

Протокол допроса
Обвиняемого ЛЕВАНДОВСКОГО-ТЕРЛИКОВСКОГО Мечислава
Брониславовича-Антоновича¹

16-го мая 1940 года

ЛЕВАНДОВСКИЙ-ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович-Антонович, 1896 года рождения, ур[оженец] гор. Бурштын Станиславской области, поляк, гр-н СССР, образование среднее, в партиях не состоял. Местожителство: г. Львов, ул. „Набайках”, № 21, кв.1.

Вопрос: Вы русским языком владеете?

Ответ: Да, владею.

Вопрос: Показания на русском языке без переводчика давать можете?

Ответ: Да, могу.

Вопрос: Ваш чин в бывшей польской армии?

Ответ: В бывшей польской армии я служил с 1918 по 1938 год кадровым офицером в чине капитана.

Вопрос: Какие имели награды за время службы в б. польской армии?

Ответ: За время службы в бывшей польской армии я бывш. польским правительством был награжден двумя медалями и двумя крестами.

Вопрос: Почему Вы имеете двойную фамилию?

Ответ: Это связано с нахождением меня на нелегальном положении.

Вопрос: О каком нелегальном положении Вы говорите?

Ответ: В своих собственноручных показаниях я указал, что моя настоящая фамилия – ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович, но поскольку меня зарегистрировали во Львове как бывшего офицера польской армии и по имевшимся разговорам должны были вывезти в Сибирь, я вынужден изменить свою подлинную фамилию и перейти на нелегальное положение. В ноябре месяце 1939 года я во Львове встретился с одним своим знакомым еще до войны, работающим урядником в одном из учреждений, имя его ^аТадеуш, фамилию не знаю, ^а проживал по ул. Мальчевского, № 18, III-й этаж. Рассказал ему о том, что я опасюсь моего вывоза в Сибирь и желаю достать документ на

16 maja 1940, Lwów. Protokół przesłuchania
Mieczysława Terlikowskiego

Protokół przesłuchania
Oskarżonego LEWANDOWSKIEGO-TERLIKOWSKIEGO
Mieczysława¹ s. Bronisława-Antoniego

16 maja 1940 roku

LEWANDOWSKI-TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława-Antoniego, urodzony w 1896 roku w mieś[cie] Bursztyn w obwodzie stanisławowskim, Polak, ob[ywate]l ZSRG, wykształcenie średnie, do partii nie należał. Miejsce zamieszkania: m. Lwów, ul. Na Bajkach nr 21 m. 1.

Pytanie: Znacie język rosyjski?

Odpowiedź: Tak, znam.

Pytanie: Możecie składać zeznania w języku rosyjskim bez tłumacza?

Odpowiedź: Tak, mogę.

Pytanie: Wasz stopień w byłym Wojsku Polskim.

Odpowiedź: W byłym Wojsku Polskim służyłem od 1918 do 1938 roku jako oficer zawodowy w stopniu kapitana.

Pytanie: Jakie odznaczenia w czasie służby w b[yłym] Wojsku Polskim otrzymywaliście?

Odpowiedź: W czasie służby w byłym Wojsku Polskim zostałem przez był[y] rząd polski odznaczony dwoma medalami i dwoma krzyżami.

Pytanie: Dlaczego nosicie podwójne nazwisko?

Odpowiedź: Jest to związane z tym, że ukrywałem się pod fałszywym nazwiskiem.

Pytanie: O jakim ukrywaniu się mówicie?

Odpowiedź: W swoich własnoręcznych zeznaniach napisałem, że moje prawdziwe nazwisko to TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława, ale ponieważ zostałem zarejestrowany we Lwowie jako były oficer Wojska Polskiego i miałem być, jak mówiono, wywieziony na Syberię, musiałem zmienić swoje prawdziwe nazwisko i zacząłem się ukrywać. W listopadzie 1939 roku spotkałem we Lwowie znajomego jeszcze sprzed wojny, który pracował jako urzędnik w jednej z instytucji, na imię miał ^aTadeusz, nazwiska nie znam^a, mieszkał przy ul. Malczewskiego nr 18, II piętro. Powiedziałem mu o tym, że boję się wywiezienia na Syberię i chciałem zdobyć dokumenty na inne nazwisko. Tadeusz obiecał mi to załatwić, więc dałem mu swoje zdjęcie. Po tygodniu poszedłem do jego domu i dostałem

другую фамилию. Тадеуш мне пообещал это сделать и я дал ему свою фотокарточку. Через неделю я пошел к нему домой и получил от него удостоверение (по-польски – лигитымация) на имя ЛЕВАНДОВСКО-ГО Мечеслава Антоновича.

С этим удостоверением я с декабря месяца 1939 г. до дня моего ареста находился на нелегальном положении во Львове, проживал по ул. Набайках, № 21, кв. 1.

Вопрос: Следствие располагает материалами, что Вы являетесь участником польской военно-повстанческой организации, существовавшей во Львове. Признаете себя виновным?

Ответ: Да, признаю себя виновным в том, что с начала февраля месяца 1940 года принадлежал к нелегально существующей во Львове польской военно-повстанческой организации, ставившей своей целью вооруженное восстание против советской власти.^а

Вопрос: Кем Вы были привлечены к данной организации?

Ответ: К организации я был привлечен одним из руководителей данной организации майором б. польской армии, псевдоним которого был ^а „Рей”^{2-а}, подлинной же фамилии я его не знаю.

В организацию я был привлечен „Реєм” при следующих обстоятельствах. Как я уже показал выше, в начале февраля месяца я проходил по улице Леона Сапеги возле политехнического института, ко мне подошел неизвестный человек высокого роста, полного телосложения с черными глазами и маленькими усами. Остановил меня, извинившись, спросил: не я ли буду пан Левандовский; я ему ответил, что да, тогда указанный человек назвался „Реєм” и рассказал мне, что ему известно, что я являюсь офицером быв. польской армии и что ему сейчас необходимо наладить связь со всеми офицерами, ранее служившими в польской армии. На мой вопрос, для чего это ему надо, последний мне заявил, что он является тоже майором б. польской армии и что это ему необходимо для организации, существующей во Львове. На мой вопрос, о какой организации он ведет речь, „Рей” тогда рассказал мне, что во Львове существует нелегальная польская военно-повстанческая организация, которая готовит восстание для восстановления бывш. Польши, и здесь же предложил мне примкнуть к данной организации как бывшему офицеру и патриоту польского государства. Я дал согласие быть в организации.

Вопрос: Против кого организация готовила восстание?

Ответ: Вначале „Рей” мне рассказал, что скоро с территории Львова и других городов бывшей Польши должны до гор. Красне отступить советские войска и на их место должны прийти германские войска, но потом я узнал, что эта организация готовила восстание

zaświadczenie (po polsku – legitymację) na nazwisko LEWANDOWSKI Mieczysław s. Antoniego.

Z tą legitymacją od grudnia 1939 r. do dnia mojego aresztowania mieszałem nielegalnie we Lwowie przy ul. Na Bajkach nr 21 m. 1.

Pytanie: Śledztwo dysponuje materiałami świadczącymi o tym, że jesteście członkiem polskiej organizacji wojskowo-powstańczej działającej we Lwowie. Przyznajecie się do winy?

Odpowiedź: Tak, przyznaję się, że ^aod początku lutego 1940 roku należałem do działającej nielegalnie we Lwowie polskiej organizacji wojskowo-powstańczej stawiającej sobie za cel [zorganizowanie] zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej.^a

Pytanie: Przez kogo zostaliście wciągnięci do tej organizacji?

Odpowiedź: Do organizacji zostałem wciągnięty przez pewnego należącego do kierownictwa tej organizacji majora b[yłego] Wojska Polskiego noszącego pseudonim ^a„Rey”^{2-a}, jego prawdziwego nazwiska nie znam.

Do organizacji zostałem wciągnięty przez „Reya” w następujących okolicznościach: jak już zeznałem wcześniej, na początku lutego, kiedy przechodziłem ulicą Leona Sapiehy koło Politechniki, podszedł do mnie nie znany mi człowiek wysokiego wzrostu, tęgiej budowy ciała, z czarnymi oczami i małym wąsikiem. Zatrzymał mnie i przeprasząc zapytał, czy to ja jestem pan Lewandowski. Odpowiedziałem mu, że tak, a wtedy ten człowiek przedstawił się jako „Rey” i powiedział, że wiadomo mu, iż jestem oficerem był[ego] Wojska Polskiego, a on teraz próbuje nawiązać kontakt ze wszystkimi oficerami służącymi wcześniej w Wojsku Polskim. Na moje pytanie, do czego jest mu to potrzebne, powiedział, że on też jest majorem b[yłego] Wojska Polskiego i że potrzebne jest mu to dla organizacji istniejącej we Lwowie. Na moje pytanie, o jaką organizację mu chodzi, „Rey” odpowiedział, że istnieje we Lwowie nielegalna polska organizacja wojskowo-powstańcza, która przygotowuje powstanie mające na celu odrodzenie był[ej] Polski i od razu też zaproponował mi, jako byłemu oficerowi i patriocie polskiemu, przystąpienie do tej organizacji. Zgodziłem się na wstąpienie do organizacji.

Pytanie: Przeciw komu organizacja przygotowywała powstanie?

Odpowiedź: Na początku „Rey” powiedział mi, że niedługo wojska sowieckie powinny wycofać się z terenu Lwowa i innych miast byłej Polski aż do mias[ta] Krasne, a na ich miejsce mają przyjść wojska niemieckie, ale potem dowiedziałem się, że ta organizacja przygotowywała powstanie przeciwko władzy sowieckiej w celu odrodzenia byłego państwa polskiego.

Pytanie: Kiedy po raz drugi spotkaliście się z „Reyem”?

против советской власти для восстановления бывшего польского государства.

Вопрос: Когда Вы вторично встретились с „Рей”?

Ответ: С „Рей” я встретился на второй день, согласно нашей договоренности на улице Леона Сапеги возле политехнического института. Встретившись с „Рей”, последний мне предложил поехать с ним в штаб повстанческой организации, который должен был заседать в одном из домов на Лычакове за костелом, название улицы и № дома не знаю. Примерно часов в 8-м вечера (по-московски) мы прибыли в этот дом. Зашли в одну из квартир этого дома и застали там неизвестных для меня 5 человек. „Рей” доложил им обо мне как об участнике организации, здесь же один из сидящих неизвестных предложил мне принять присягу на верность повстанческой организации, что мной было и сделано. Впоследствии я узнал, что принявший от меня присягу был один из руководителей данной организации полковник ^аЖЕБРОВСКИЙ^а.

Вопрос: Кто были остальные 4 человека?

Ответ: Судя по их разговору, они также являлись видными людьми в организации, в процессе разговоров я узнал, что они назывались: ^аДЕМБИНСКИЙ, ^аОСТРОВСКИЙ^а, „Коваль” и „Молек”^а, ихние конкретные роли в организации и военные чины мне неизвестны.

Вопрос: К чему сводилась Ваша роль в организации?

Ответ: Когда я принял присягу на верность организации в штабе организации, то „Рей” и, кажется, полковник ЖЕБРОВСКИЙ мне сказали, что я буду руководить повстанческим батальоном, куда войдут 3 роты, командиры которых будут переданы мне на связь через „Рей”. Мой батальон назывался батальоном улицы [29] Листопада, т. е. должен действовать в районе от улицы Леона Сапеги до линии железной дороги.

Вопрос: Кто были командиры рот Вашего батальона?

Ответ: После назначения меня штабом организации командиром батальона „Рей” мне сказал, что он передаст мне на связь одного из связистов, который свяжет меня с командирами рот моего батальона. Примерно уже в конце февраля 1940 года я проходил по улице Леона Сапеги и меня встретил молодой человек лет 22–23, среднего роста – блондин с маленькими усами и представился мне, что от „Рей”, и назвался ^а„Янушем”^а, т. е. так, как было сказано „Рей”. Подлинной фамилии этого человека я не знал, но „Рей” мне говорил, что он являлся подхорунжим бывшей польской армии. „Януша” я использовал в качестве своего связиста (по-польски – лончник), который меня через несколько дней связал с командирами рот (по-польски – довудцы

Odpowiedź: Z „Reyem” spotkałem się następnego dnia, zgodnie z umową, na ulicy Leona Sapiehy niedaleko Politechniki. Kiedy się spotkaliśmy, „Rey” zaproponował mi, żebym pojechał z nim do sztabu organizacji powstańczej, który miał odbyć swoje posiedzenie w jednym z domów na Łyczakowie za kościołem, nazwy ulicy ani nru domu nie znam. Około godziny 8 wieczorem (czasu moskiewskiego) dotarliśmy do tego domu. Poszliśmy do jednego z mieszkań w tym domu, gdzie zastaliśmy 5 nie znanych mi ludzi. „Rey” przedstawił mnie jako członka organizacji, a jeden z siedzących tam ludzi powiedział, żebym złożył przysięgę na wierność organizacji powstańczej, co też zrobiłem. Później dowiedziałem się, że tym, który przyjmował ode mnie przysięgę, był jeden z dowódców tej organizacji, pułkownik ^aŻEBROWSKI^a.

Pytanie: Kim były pozostałe 4 osoby?

Odpowiedź: Sądząc z ich rozmów, oni też byli w organizacji ważnymi ludźmi. Podczas rozmowy dowiedziałem się, że ich nazwiska to: ^aDEMBIŃSKI, OSTROWSKI³, „Kowal” i „Molek”^a, nie znam ich konkretnych funkcji w organizacji ani stopni wojskowych.

Pytanie: Na czym polegała wasza rola w organizacji?

Odpowiedź: Kiedy w sztabie organizacji złożyłem przysięgę na wierność organizacji, wtedy „Rey” i, zdaje się, pułkownik ŻEBROWSKI powiedzieli, że będą dowodzić batalionem powstańczym, w skład którego wejdą 3 kompanie, których dowódcy zostaną przekazani mi na kontakt przez „Reya”. Mój batalion nosił nazwę batalionu ulicy [29] Listopada, co znaczyło, że miał działać w rejonie od ulicy Leona Sapiehy do linii kolejowej.

Pytanie: Kto dowodził kompaniami waszego batalionu?

Odpowiedź: Po mianowaniu mnie przez sztab organizacji dowódcą batalionu, „Rey” powiedział, że przekaże mi na kontakt jednego z łączników, który skontaktuje mnie z dowódcami kompanii mojego batalionu. Chyba już pod koniec lutego 1940 roku, kiedy szedłem ulicą Leona Sapiehy, spotkałem młodego człowieka, około 22–23 lat, średniego wzrostu – blondyn z małym wąsikiem, który powiedział mi, że jest od „Reya” i przedstawił się jako ^a„Janusz”^a, czyli tak jak mówił mi „Rey”. Prawdziwego nazwiska tego człowieka nie znałem, ale „Rey” powiedział mi, że był on podchorążym byłego Wojska Polskiego. „Janusza” wykorzystywałem w charakterze swojego posłańca (po polsku – łącznika), który w ciągu kilku dni skontaktował mnie z szefami kompanii (po polsku – dowódcami kompanii). Spotkania odbywałem z każdym z nich z osobna na ulicy Leona Sapiehy za Politechniką. Kontaktował mnie z nimi mój łącznik „Janusz”, o czym już powiedziałem wyżej. Nazwisk dowódcy kompanii mi nie podawali, dlatego

компаний). Встреча происходила с каждым в отдельности на улице Леона Сапеги за политехническим институтом. Связывал меня с ними мой связист „Януш”, о чем я уже сказал выше. Фамилии командира рот мне не говорили, т. к. этого делать нельзя было, а только называли свои псевдонимы по организации: один назвался „Стах”, второй – „Стефан” и третий – „Жбик”.

Вопрос: Какое назначение в батальоне имела каждая рота в отдельности во время восстания?

Ответ: Во время восстания роты моего батальона имели назначение занять имеющиеся в моем районе действ[ующие] мосты и не пропустить войска противника, т. е. мы на каждом мосту должны были делать баррикады. Одна рота должна была занять мост на улице Гродецкой, который переходит через железную дорогу, вторая рота должна была занять мост по пути и на предместье ^а „Кульпарков” ^а через железную дорогу и третья рота – мост по пути к предместью „Вульки” также через железную дорогу.

Вопрос: Как часто Вы встречались с командирами рот Вашего батальона?

Ответ: После установления связи с командирами рот я с каждым в отдельности имел 3 или 4 встречи в районе улицы Леона Сапеги. При встречах командиры рот мне докладывали о количестве людей в ротах и наличии оружия, каждый в отдельности мне докладывал, что в роте имеется около 40 человек людей и несколько пистолетов и что каждый участник организации имеет задание самостоятельно искать оружие.

Вопрос: Вы не назвали Ваш псевдоним в организации. Имели ли вы его?

Ответ: ^а Да, в организации я работал под псевдонимом „Черный”, этот псевдоним мне дал „Рей”. ^а

Вопрос: Ваша организация имела другое какое-нибудь название?

Ответ: Да, наша повстанческая организация, как я впоследствии узнал, называлась ^а „Зет-Ву-Зет” ^а (Союз вооруженной борьбы).

Вопрос: „Гадеуш”, выдавший Вам фальшивые документы, являлся участником повстанческой организации?

Ответ: Об этом мне неизвестно.

Вопрос: Назовите участников организации, еще не названных Вами.

Ответ: Больше мне никто неизвестный.

Вопрос: Назовите места нахождения на хранении оружия и боеприпасов вашей организации.

Ответ: Об этом мне ничего неизвестно.

że nie wolno było tego robić, podawali mi tylko swoje pseudonimy w organizacji: jeden nazywał się „Stach”, drugi – „Stefan”, a trzeci – „Żbik”.

Pytanie: Jakie przeznaczenie w batalionie miała każda z kompanii, w szczególności na czas powstania?

Odpowiedź: W czasie powstania kompanie mojego batalionu miały zająć znajdujące się w moim rejonie wiadukty i nie przepuszczać przez nie wojsk przeciwnika, tzn. mieliśmy na każdym z wiaduktów zbudować barykady. Jedna kompania miała zająć wiadukt na ulicy Gródeckiej przechodzący nad linią kolejową, druga kompania miała zająć wiadukt nad linią kolejową w kierunku przedmieścia „Kulparków”^a, a trzecia kompania – wiadukt w kierunku na przedmieście „Wulki”, też nad linią kolejową.

Pytanie: Jak często spotykaliście się z dowódcami kompanii waszego batalionu?

Odpowiedź: Po nawiązaniu kontaktu z dowódcami kompanii, z każdym z osobna odbyłem 3 albo 4 spotkania w pobliżu ulicy Leona Sapiehy. Podczas spotkań dowódcy kompanii składali mi sprawozdania o liczbie ludzi w kompaniach i ilości broni. Każdy z osobna meldował mi, że w kompanii jest około 40 ludzi i kilka pistoletów i że każdy członek organizacji otrzymał zadanie samodzielnego szukania broni.

Pytanie: Nie podaliście swojego pseudonimu w organizacji. Mieliście jakiś?

Odpowiedź: ^aTak, pracowałem w organizacji pod pseudonimem „Czarny”, pseudonim ten nadał mi „Rey”.^a

Pytanie: Czy wasza organizacja miała jakąś inną nazwę?

Odpowiedź: Tak, nasza organizacja powstańcza, jak dowiedziałem się później, nazywała się ^a„Zet-Wu-Zet”^a (Związek Walki Zbrojnej).

Pytanie: Czy „Tadeusz”, który załatwił wam fałszywe dokumenty, był członkiem organizacji powstańczej?

Odpowiedź: Nic mi o tym nie wiadomo.

Pytanie: Podajcie nazwiska członków organizacji, o których jeszcze nie mówiliście.

Odpowiedź: Nie znam nikogo więcej.

Pytanie: Podajcie miejsca przechowywania broni i amunicji waszej organizacji.

Odpowiedź: Nic mi na ten temat nie wiadomo.

Zeznania zostały zapisane wg moich słów właściwie, przeczytane mi osobiście, co potwierdzam podpisem.

LEWANDOWSKI-TERLIKOWSKI

Показания с моих слов записаны правильно, лично мне прочитаны в чем и расписываюсь.

ЛЕВАНДОВСКИЙ-ТЕРЛИКОВСКИЙ

Допросил:

Следователь ДТО НКВД Львовской жд.
Сержант государственной безопасности
(—) ВЕДМЕДЕВ

б

ДА СБУ (Львів), справа П-35597, арк. 21–26.
Оригінал, машинопис.

Примітки

^{а-а} Підкреслено від руки.

^б Кругла печатка з написом: *Народный Комиссариат Внутренних Дел СССР. Дорожно-транспортный Отдел Львовской ж. д.*

¹ Терліковський Мечислав (1896 р. н.), капітан піхоти, в 1928–1935 у 53 пп, затриманий НКВС 15 травня 1940 (постанова на арешт від 16 травня), засуджений Львівським обласним судом 10 березня 1941 до смертної кари.

² Мацелінський Еміль (1892 р. н.), псевдо „Рей”, „Корнель”, майор, потім підполковник, комендант округу Львів-Захід СЗБ-1, з квітня 1940 в. о. коменданта регіону № 3 СЗБ-1, не менше двох разів його заарештовувало НКВС, був завербований до співпраці, 26 вересня 1941 засуджений Таємним судом при КГ СЗБ до смертної кари, вирок виконано 17 грудня 1941 у Варшаві.

³ Вірогідно, це був Островський Болеслав (1907 р. н.), псевдо „Болько”, „Нечуя”, поручник, офіцер вузького штабу Я. Соколовського – Львівське воеводське командування СПП, командування регіону № 3 СЗБ-2, до середини квітня 1940 комендант Львова, потім в ГТ, в 1943–1945 керівник районного інспекторату АК Мехув (генерал бригади – після 1990).

Przesłuchał:

Śledczy DTO NKWD K[olei] Lwowskiej
Sierżant bezpieczeństwa państwowego
(—) WIEDMIEDIEW

b

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35597, k. 21–26.

Oryginał, maszynopis.

Przypisy

^{a-a} Podkreślono odręcznie.

^b Okrągła pieczęć z napisem w otoku: *Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRS. Oddział Drogowo-Transportowy Kolei Lwowskiej.*

¹ Terlikowski Mieczysław (ur. 1896), kpt. piech., w l. 1928–1935 w 53 pp, zatrzymany przez NKWD 15 maja 1940 (postanowienie o aresztowaniu z 16 maja), sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 10 marca 1941 i skazany na karę śmierci.

² Macieliński Emil (ur. 1892), ps. „Rey”, „Kornel”, mjr, potem ppłk, kmdt Okręgu Lwów-Zachód ZWZ-1, od kwietnia 1940 p. o. kmdta Obszaru nr 3 ZWZ-1, co najmniej dwukrotnie aresztowany przez NKWD, zwerbowany do współpracy, 26 września 1941 skazany przez Sąd Kapturowy przy KG ZWZ na karę śmierci, wyrok wykonano 17 grudnia 1941 w Warszawie.

³ Być może był to Ostrowski Bolesław (ur. 1907), ps. „Bolko”, „Nieczuja”, por., oficer ścisłego sztabu J. Sokołowskiego – lwowska wojewódzka Komenda SZP, Komenda Obszaru Nr 3 ZWZ-2, do poł. kwietnia 1940 kmdt Lwowa, potem w GG, w l. 1943–1945 szef Inspektoratu Rejonowego AK Miechów (gen. bryg. – po 1990).

2 листопада 1940, Львів. Постанова про об'єднання справ
М. Терліковського, К. Стануха та В. Яворовського зі справою
П. Блискаля

„Утверждаю”

^аЗам. ^аНач. след[ственной] части УНКВД
Ст. лейтенант г/б
^б(—)^б КОЗЛОВ
^а2/ХІ^а

Постановление
(об объединении сл[едственных] дел)
город Львов, 1940 г. ноября 2 дня

Я, ст. следователь следственной части УНКВД по Львовской области сержант госбезопасности БРЯНЦЕВ, рассмотрев поступившие в мое производство из след[ственной] части ДТО УНКВД Львовской железной дороги следственное дело № 356 по обвинению ^вТЕРЛИКОВСКОГО Мечислава Брониславовича и СТАНУХ Казимира Петровича¹, ^в по ст. 54 п. п. 2 и 11 УК УССР и из 2-го Отдела УГБ УНКВД по Львовской области следственное дело № 39942 по обвинению ^вЯВОРОВСКОГО Владислава^в-Тадея Ивановича² по ст. 54 п. п. 2, 6 и 11 УК УССР.

Нашел:

ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович, СТАНУХ Казимир Петрович и ЯВОРОВСКИЙ Владислав-Тадей Иванович являлись активными участниками контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”. По своей практической контрреволюционной работе были тесно связаны друг с другом и с обвиняемым по следственному делу № 31692 – БЛЫСКАЛЕМ Петром Юзефовичем³.

А поэтому, руководствуясь ст. 114 УПК УССР.

Постановил:

Следственные дела № 356 и № 39942 объединить в одно следственное производство с находящимся в моем производстве следственным делом № 31692 по обвинению БЛЫСКАЛЯ Петра Юзефовича, о чем сообщить в 1 спецотдел УНКВД для сведения.

Ст. следователь сл[едственной] части УНКВД по Л/О
Сержант госбезопасности
(—) БРЯНЦЕВ

**2 listopada 1940, Lwów. Postanowienie o połączeniu spraw
Mieczysława Terlikowskiego, Kazimierza Stanucha
i Władysława Jaworowskiego ze sprawą Piotra Błyskala**

„Zatwierdzam”

^aZast[ępcza]^a Nacz[elnika] Jednostki Śled[czej] UNKWD
St. lejtenant b/p
^b(—)^b KOZŁOW
^a2/XI^a

Postanowienie
(o połączeniu spraw śl[edczych])
miasto Lwów, dnia 2 listopada 1940 r.

Ja, st. śledczy Jednostki Śledczej UNKWD obwodu lwowskiego sierżant bezpieczeństwa państw[owego] BRIANCEW, po rozpatrzeniu sprawy śled[czej] nr 356 dotyczącej oskarżenia ^cTERLIKOWSKIEGO Mieczysława s. Bronisława i STANUCHA Kazimierza¹ s. Piotra^c z art. 54 p. 2 i 11 KK USRS, która została mi przekazana przez Jednostkę Śled[czą] DTO UNKWD Kolei Lwowskiej oraz sprawy śledczej nr 39942 dotyczącej oskarżenia ^cJAWOROWSKIEGO Władysława^c Tadeusza² s. Jana z art. 54 p. 2, 6 i 11 KK USRS, która została mi przekazana przez 2 Oddział UGB UNKWD obwodu lwowskiego.

Stwierdziłem:

TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława, STANUCH Kazimierz s. Piotra i JAWOROWSKI Władysław Tadeusz s. Jana byli aktywnymi członkami kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”. W swojej praktycznej działalności kontrrewolucyjnej mieli ściśle powiązania między sobą oraz z oskarżonym w sprawie śledczej nr 31692 BŁYSKALEM Piotrem³ s. Józefa.

Dlatego więc, kierując się art. 114 KPK USRS.

Postanowiłem:

Sprawy śledcze nr 356 i nr 39942 połączyć w jedno postępowanie śledcze ze znajdującą się w mojej kompetencji sprawą śledczą nr 31692 dotyczącą oskarżenia BŁYSKALA Piotra s. Józefa i przesłać o tym informację do wiadomości 1 Oddziału Spec[jalnego] UNKWD.

St. śledczy Jednostki Śl[edczej] UNKWD L/O
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BRIANCEW

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Замість Козлова підписав його заступник Шумаков.
- в-в Підкреслено від руки.

¹ Станух Казімеж Ян (1909 р. н.), псевдо „Сас”, капітан санітарної служби, магістр фармацевтики, заарештований НКВС 15 травня 1940, засуджений Львівським обласним судом 10 березня 1941 до 10 років ВТТ.

² Яворовський Владислав (1918 р. н.), псевдо „Толя” (?), „Летні”, заарештований НКВС 27 вересня 1940, засуджений Львівським обласним судом 10 березня 1941 до смертної кари.

³ Блискаль Пйотр (1893 р. н.), псевдо „Крупка” (?), капітан запасу піхоти (49 пп), заарештований НКВС 5 червня 1940, помер 14 січня 1941 у лікарні тюрми № 1 УНКВС Львівської області.

Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Zamiast Kozłowa podpisał jego zastępca Szumakow.
- c- -c Podkreślono odręcznie.

¹ Stanuch Kazimierz Jan (ur. 1909), ps. „Sas”, kpt. sl. zdr., mgr farm., aresztowany przez NKWD 15 maja 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 10 marca 1941 i skazany na 10 lat ITŁ.

² Jaworowski Władysław (ur. 1918), ps. „Tola” (?), „Letni”, aresztowany przez NKWD 27 września 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 10 marca 1941 i skazany na karę śmierci.

³ Błyskał Piotr (ur. 1893), ps. „Krupka” (?), kpt. rez. piech. (49 pp), aresztowany 5 czerwca 1940 przez NKWD, zmarł 14 stycznia 1941 w szpitalu Więzienia nr 1 UNKWD obwodu lwowskiego.

**6 грудня 1940, Львів. Постанова про виділення матеріалів
стосовно Я. Вишомірського та інших зі справи
М. Терліковського в окреме провадження**

„Утверждаю”

Зам. нач. следчасти УНКВД по ЛО

Ст. лейтенант госбезопасности

(—) ШУМАКОВ

„а-б” а-ХІІ^а 1940 г.

Постановление

(о выделении материалов в особое производство)

гор. Львов 1940 года декабря месяца 5-го дня

Я, ст. следователь следчасти УНКВД по Львовской области – сер-
жант государственной безопасности БРЯНЦЕВ, рассмотрев след-
ственное дело № 31692 по обвинению ТЕРЛИКОВСКОГО Мечислава
Брониславовича и других,

Нашел:

Показаниями обвиняемых по настоящему делу скомпрометирова-
ны в контрреволюционной деятельности нижеследующие лица:

1. ВЪЖОМИРСКИЙ Януш¹
2. ЛИСОВСКИЙ Эдвард
3. СТАХ (имя и псевдоним)
4. СТЕФАН (имя и псевдоним)
5. ЭЛЬЗА (имя)
6. ОГУРСКИЙ Марьян
7. „Леек”
8. „Марта”
9. РУТОВСКИЙ
10. ОЛЕНСКИЙ Роман
11. БАНЬКОВСКИЙ Мечислав
12. КОТЫНСКИЙ Эвзебюш
13. „Стефан первый”
14. „Стефан второй”
15. ЗЕЛИНСКИЙ Роман
16. НОВРОЦКИЙ Ян
17. ПЕНЬКОВСКИЙ Юзеф
18. ЗАКШЕВСКИЙ Станислав

**6 grudnia 1940, Lwów. Postanowienie o wydzieleniu materiałów
dotyczących Janusza Wyszomirskiego i innych ze sprawy
Mieczysława Terlikowskiego w odrębne postępowanie**

„Zatwierdzam”

Zast[ępc]a nacz[elnika] Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) SZUMAKOW
„^a6^a” a-XII^a 1940 r.

Postanowienie
(o wydzieleniu materiałów w odrębne postępowanie)
mias[to] Lwów, dnia 5 miesiąca grudnia 1940 roku

Ja, st. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD obwodu lwowskiego –
sierżant bezpieczeństwa państwowego BRIANCEW, po rozpatrzeniu spra-
wy śledczej nr 31692 dotyczącej oskarżenia TERLIKOWSKIEGO Mie-
czysława s. Bronisława i innych,

Stwierdziłem:

Następujące osoby zostały skompromitowane zeznaniami oskarżonych
w niniejszej sprawie ze względu na działalność kontrewolucyjną:

1. WYSZOMIRSKI Janusz
2. LISOWSKI Edward
3. STACH (imię i pseudonim)
4. STEFAN (imię i pseudonim)
5. ELZA (imię)
6. OGÓRSKI Marian
7. „Lejek”
8. „Marta”
9. RUTOWSKI
10. OLEŃSKI Roman
11. BAŃKOWSKI Mieczysław
12. KOTYŃSKI Euzebiusz
13. „Stefan pierwszy”
14. „Stefan drugi”
15. ZIELIŃSKI Roman
16. NOWROCKI Jan
17. PIĘSKOWSKI Józef
18. ZAKRZEWSKI Stanisław

19. ЛЫЧКОВСКАЯ Юлия

20. ЖЕВУСКИЙ

21. ПШОНКА Владислав²

Принимая во внимание то, что ЛИСОВСКИЙ Эдвард арестован и осужден по другому делу, а остальные скомпрометированные лица находятся на нелегальном положении, скрываясь от ареста –

Постановил:

На всех лиц, скомпрометированных показаниями обвиняемых по настоящему делу – выделить материалы в особое производство.

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО

Сержант госбезопасности

(—) БРЯНЦЕВ

ДА СБУ (Львів), справа П-35597, арк. 146.

Оригінал, машинопис.

Примітки

^{a-a} Вписано від руки.

¹ Так у тексті. Правильно – Вишомірський Януш.

² Пшонка Владислав, псевдо „Правда”.

19. ŁY CZKOWSKA Julia
20. RZEWUSKI
21. PSZONKA Władysław¹

Uwzględnivszy fakt, że LISOWSKI Edward został aresztowany i skazany w innej sprawie, a pozostałe skompromitowane osoby ukrywają się przed aresztowaniem –

Postanowiłem:

Materiały dotyczące wszystkich osób skompromitowanych zeznaniami oskarżonych w niniejszej sprawie – wydzielić w odrębne postępowanie.

St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BRIANCEW

*PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35597, k. 146.
Oryginał, maszynopis.*

Przypisy

^{a-a} Wpisano odręcznie.

¹ Pszonka Władysław, ps. „Prawda”.

11 січня 1941, [Львів]. Обвинувальний висновок стосовно
М. Терликовського, П. Блискаля, К. Стануха і В. Яворовського

По следделу № 31692

„Утверждаю”
Зам. нач. УНКВД по ЛО
Капитан госбезопасности
(—) КРИМЯН
„11-а” а-января^а 1941^б г.

Обвинительное заключение

по обвинению:

1. ТЕРЛИКОВСКОГО Мечислава Брониславовича
2. БЛЫСКАЛЬ Петра Юзефовича
3. СТАНУХ Казимира Петровича,
всех по ст. 54-2 и 54-11 УК УССР,
4. ЯВОРОВСКОГО Владислава-Тадея Ивановича
по ст. 54-2, 54-6, 54-11 УК УССР

Управлением НКВД по Львовской области вскрыта и ликвидирована контрреволюционная повстанческая организация „Союз вооруженной борьбы”, подготовлявшая вооруженное восстание против советской власти с целью реставрации капитализма в Западных областях Украины и Белоруссии.

По настоящему делу были арестованы и привлечены к следствию в качестве обвиняемых ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович, БЛЫСКАЛЬ Петр Юзефович, СТАНУХ Казимир Петрович и ЯВОРОВСКИЙ Владислав-Тадей Иванович, которые являлись активными руководящими участниками повстанческой организации.

Произведенным предварительным следствием установлено:

1. Обвиняемый по настоящему делу, капитан быв. польской армии, — ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович, скрываясь от репрессий со стороны советской власти, с ноября месяца 1939 года и вплоть до ареста проживал на нелегальном положении по фальшивым документам на имя ЛЕВАНДОВСКОГО Мечислава Антоновича (л.д. 21–22, 28, 35–36).

С февраля 1940 года являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, в которую был привлечен руководителем западной группы этой организации „Реєм” (от ареста скрылся).

**11 stycznia 1941, [Lwów]. Wniosek oskarżający
Mieczysława Terlikowskiego, Piotra Błyskala, Kazimierza Stanucha
i Władysława Jaworowskiego**

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 31692

„Zatwierdzam”

Zast[ępcą] nacz[elnika] UNKWD LO
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]

(—) KRIMIAN

„^a-11^{-a}” ^a-stycznia^{-a} ^b-1941^{-b} r.

Wniosek oskarżający

dotyczący oskarżenia:

1. TERLIKOWSKIEGO Mieczysława s. Bronisława
2. BŁYSKALA Piotra s. Józefa,
3. STANUCHA Kazimierza s. Piotra,
wszystkich z art. 54-2 i 54-11 KK USRS
4. JAWOROWSKIEGO Władysława Tadeusza s. Jana
z art. 54-2, 54-6, 54-11 KK USRS

Zarząd NKWD obwodu lwowskiego ujawnił i zlikwidował kontrewolucyjną organizację powstańczą „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującą zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej w celu przywrócenia kapitalizmu w zachodnich obwodach Ukrainy i Białorusi.

W związku z tą sprawą zostali aresztowani i poddani śledztwu w charakterze oskarżonych TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława, BŁYSKAL Piotr s. Józefa, STANUCH Kazimierz s. Piotra i JAWOROWSKI Władysław Tadeusz s. Jana, którzy byli aktywnymi członkami kierownictwa organizacji powstańczej.

Podczas wstępnego śledztwa ustalono co następuje:

1. Oskarżony w niniejszej sprawie kapitan był[ego] Wojska Polskiego TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława, ukrywając się przed represjami ze strony władzy sowieckiej, od listopada 1939 roku aż do czasu aresztowania używał fałszywych dokumentów na nazwisko LEWANDOWSKIEGO Mieczysława s. Antoniego (k.s. 21–22, 28, 35–36).

Od lutego 1940 roku był aktywnym członkiem kontrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, do której został wciągnięty przez dowódcę zachodniej grupy tej organizacji „Reya” (ukrył się przed aresztowaniem).

Присягу на верность повстанческой организации от ТЕРЛИКОВСКОГО принял лично полковник быв. польской армии ЖЕБРОВСКИЙ, являвшийся руководителем всей этой организации (от ареста скрылся) (л.д. 29–30, 36–37).

С февраля м-ца 1940 года и до момента ареста ТЕРЛИКОВСКИЙ, псевдоним „Черный”, руководил батальоном повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, активно подготавливая вооруженное восстание против советской власти (л.д. 30–32, 37–42, 66, 73–74, 104, 139–140).

2. Известный под псевдонимом „Крупка”, капитан быв. польской армии, – обвиняемый БЛЫСКАЛЬ Петр Юзефович участником „Союза вооруженной борьбы” являлся с марта м-ца 1940 года, куда был завербован адъютантом руководителя западного округа этой повстанческой организации ОГУРСКИМ Марьяном (от ареста скрылся) (л.д. 62–64).

С марта месяца 1940 года и до ареста обвиняемого ТЕРЛИКОВСКОГО – БЛЫСКАЛЬ был заместителем руководителя повстанческого батальона „Союз вооруженной борьбы”, после чего до дня своего ареста этим повстанческим батальоном руководил самостоятельно (л.д. 38, 43–45, 65–78, 124).

3. Капитан быв. польской армии, ныне обвиняемый СТАНУХ Казимир Петрович был завербован в контрреволюционную повстанческую организацию „Союз вооруженной борьбы” в марте м-це 1940 года, в которой имел псевдоним „Сас”.

В том же марте месяце СТАНУХ был назначен руководителем повстанческого батальона, входившего в западную группу „Союза вооруженной борьбы”, руководимую „Реем”.

Являясь руководителем повстанческого батальона, обвиняемый СТАНУХ в целях форсировать подготовку вооруженного восстания, пытался установить связь с рядом активных участников повстанческой организации (л.д. 92–104).

4. ЯВОРОВСКИЙ Владислав-Тадей Иванович состоял участником повстанческой контрреволюционной организации – „Союз вооруженной борьбы” с декабря 1939 года, в которой имел псевдонимы „Толя” и „Летный” (л.д. 115–116).

Руководитель повстанческого батальона „Гжмот” (от ареста скрылся) еще в январе м-це 1940 года назначил ЯВОРОВСКОГО руководителем повстанческой роты (л.д. 117–119).

В начале мая м-ца 1940 года руководитель западной группы „Союза вооруженной борьбы” – „Рей” назначил ЯВОРОВСКОГО руководителем повстанческого батальона, а уже в конце мая м-ца назначил его руководителем разведки западной группы организации, поручив ему создать специальный разведывательный отряд (л.д. 120–122, 125, 130).

Przysięgę na wierność organizacji powstańczej od TERLIKOWSKIEGO odebrał osobiście pułkownik był[ego] Wojska Polskiego ŻEBROWSKI będący dowódcą całej organizacji (ukrył się przed aresztowaniem) (k.s. 29–30, 36–37).

Od lutego 1940 roku aż do momentu aresztowania TERLIKOWSKI, pseudonim „Czarny”, dowodził batalionem organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, przygotowując czynnie zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej (k.s. 30–32, 37–42, 66, 73–74, 104, 139–140).

2. Znany pod pseudonimem „Krupka” kapitan był[ego] Wojska Polskiego oskarżony BŁYSKAL Piotr s. Józefa był członkiem „Związku Walki Zbrojnej” od marca 1940 roku, został do niego zwerbowany przez adiutanta dowódcy zachodniego okręgu tej organizacji powstańczej – OGÓRSKIEGO Mariana (ukrył się przed aresztowaniem) (k.s. 62–64).

Od marca 1940 roku do chwili aresztowania oskarżonego TERLIKOWSKIEGO BŁYSKAL był zastępcą dowódcy batalionu powstańczego „Związku Walki Zbrojnej”, a potem aż do dnia swojego aresztowania samodzielnie dowodził tym batalionem powstańczym (k.s. 38, 43–45, 65–78, 124).

3. Kapitan był[ego] Wojska Polskiego, oskarżony STANUCH Kazimierz s. Piotra został zwerbowany do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” w marcu 1940 roku i nosił w niej pseudonim „Sas”.

Jeszcze w tym samym miesiącu STANUCH został mianowany dowódcą batalionu powstańczego wchodzącego w skład zachodniej grupy „Związku Walki Zbrojnej” kierowanej przez „Reya”.

Będąc dowódcą batalionu powstańczego, oskarżony STANUCH, aby przyspieszyć przygotowanie zbrojnego powstania, starał się nawiązać kontakt z wieloma aktywnymi członkami organizacji powstańczej (k.s. 92–104).

4. JAWOROWSKI Władysław Tadeusz s. Jana był członkiem powstańczej organizacji kontrrewolucyjnej „Związek Walki Zbrojnej” od grudnia 1939 roku, nosił w niej pseudonimy: „Tola” i „Letni” (k.s. 115–116).

Dowódca batalionu powstańczego „Grzmot” (ukrył się przed aresztowaniem) jeszcze w styczniu mianował JAWOROWSKIEGO dowódcą kompanii powstańczej (k.s. 117–119).

Na początku maja 1940 roku dowódca zachodniej grupy „Związku Walki Zbrojnej” – „Rey” mianował JAWOROWSKIEGO dowódcą batalionu powstańczego, a już pod koniec maja mianował go kierownikiem wywiadu zachodniej grupy organizacji, polecając utworzenie specjalnego oddziału wywiadowczego (k.s. 120–122, 125, 130).

По заданию „Рея”, ЯВОРОВСКИЙ лично организовал разведывательный отряд и руководил им до последнего времени. Давал задания разведчикам заниматься шпионажем по сбору секретных сведений о численности и расположении частей Красной Армии, о политических настроениях населения и др. (л.д. 125–136).

На основании изложенного обвиняются:

1. ТЕРЛИКОВСКИЙ Мечислав Брониславович, 1896 г. рождения, урож[енец] гор. Бурштын Станиславской области, поляк, гр-н СССР, капитан быв. польской армии, до ареста проживал на нелегальном положении по фальшивым документам на имя ЛЕВАНДОВСКОГО Мечислава Антоновича, без постоянного места жительства, без определенных занятий

в том, что он:

являлся руководящим участником контрреволюционной организации „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти, т. е. в пр. пред[усмотренном] ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал.

2. БЛЫСКАЛЬ Петр Юзефович, 1888 [?] г. рожд[ения], урож[енец] г. Жолыня, Краковского воеводства (Германия), поляк, гр-н СССР, капитан быв. польской армии, состоял членом фашистской партии ОЗН, до ареста проживал в гор. Львове, без определенных занятий

в том, что он:

являлся руководящим участником контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти, т. е. в пр., пред[усмотренном] ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал.

3. СТАНУХ Казимир Петрович, 1909 г. рожд[ения], урож[енец] гор. Чебыня Краковского воеводства (Германия), житель гор. Львова, поляк, гр-н СССР, капитан быв. польской армии, до ареста проживал без определенных занятий

в том, что он:

являлся руководящим участником контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти, т. е. в пр., пред[усмотренном] ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал.

4. ЯВОРОВСКИЙ Владислав-Гадей Иванович, 1918 г. рождения, урож[енец] и житель гор. Львова, сын чиновника быв. польского

Zgodnie z poleceniem „Reya” JAWOROWSKI osobiście zorganizował oddział wywiadowczy i kierował nim do ostatniej chwili. Wydawał wywiadowcom polecenia zajmowania się szpiegostwem, zbierania tajnych informacji na temat liczebności i dyslokacji jednostek Armii Czerwonej oraz politycznych nastrojów wśród ludności i in. (k.s. 125–136).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. TERLIKOWSKI Mieczysław s. Bronisława, urodzony w 1896 r. w mieś[cie] Bursztyn w obwodzie stanisławowskim, Polak, ob[ywate]l ZSRS, kapitan był[ego] Wojska Polskiego, przed aresztowaniem ukrywał się, używając fałszywych dokumentów na nazwisko LEWANDOWSKI Mieczysław s. Antoniego, bez stałego miejsca zamieszkania, bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem kierownictwa kontrrewolucyjnej organizacji „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwo] przewidz[iane] art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy.

2. BŁYSKAL Piotr s. Józefa, urodzony w 1888 [?] r. w m. Żołyńia w województwie krakowskim (Niemcy), Polak, ob[ywate]l ZSRS, kapitan był[ego] Wojska Polskiego, należał do faszystowskiej partii OZN, przed aresztowaniem mieszkał w mieś[cie] Lwowie, bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem kierownictwa kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwo] przewidz[iane] art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy.

3. STANUCH Kazimierz s. Piotra, urodzony w 1909 r. w mieś[cie] Trzebinia w województwie krakowskim (Niemcy), zamieszkały w mieś[cie] Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, kapitan był[ego] Wojska Polskiego, przed aresztowaniem pozostawał bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem kierownictwa kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”, przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwo] przewidz[iane] art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy.

4. JAWOROWSKI Władysław Tadeusz s. Jana, urodzony w 1918 r., urodz[ony] i zamieszkały w mieś[cie] Lwowie, syn urzędnika był[ego] państwa polskiego, przed aresztowaniem pozostawał bez stałego zajęcia i bez stałego miejsca zamieszkania

государства, до ареста находился без определенных занятий и без постоянного места жительства

в том, что он:

являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Союз вооруженной борьбы”, готовившей вооруженное восстание против советской власти, занимался шпионажем в пользу повстанческой организации, руководя специальной группой разведчиков, т. е. в пр., пред[усмотренном] ст. ст. 54-2, 54-6, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал.

Руководствуясь ст. ст. 203–204 УПК УССР –

Постановил:

Следственное дело №-31692 по обвинению: ТЕРЛИКОВСКОГО Мечислава Брониславовича, БЛЫСКАЛЬ Петра Юзефовича, СТАНУХ Казимира Петровича и ЯВОРОВСКОГО Владислава-Тадея Ивановича – направить на рассмотрение Львовского областного суда.

Ст. следователь следчасти УНКВД по ЛО
Сержант госбезопасности
(—) БРЯНЦЕВ

„Согласен”

Зам. нач. следчасти УНКВД по ЛО
Ст. лейтенант госбезопасности
(—) ШУМАКОВ

Справка: 1. Обвиняемые содержатся под стражей во Львовской тюрьме № 2:

ТЕРЛИКОВСКИЙ	с 15/V-1940 года,
БЛЫСКАЛЬ	с 5/VI-40 г.
СТАНУХ	с 15/V-1940 года и
ЯВОРОВСКИЙ	с 27/IX-40 года.

2. Вещественные доказательства приобщены к делу.

Ст. следователь следчасти УНКВД по ЛО
Сержант госбезопасности
(—) БРЯНЦЕВ

*ДА СБУ (Львів), справа П-35597, арк. 147–150.
Оригінал, машинопис.*

Примітки

- а-а Вписано від руки.
б-б Виправлено від руки з: 1940.

o to, że:

był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko władzy sowieckiej [i] zajmował się szpiegostwem na rzecz organizacji powstańczej, kierując specjalną grupą wywiadowców, tj. o prz[estępstwo] przewidz[iane] art. art. 54-2, 54-6, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do winy.

Kierując się art. art. 203–204 KPK USRS –

Postanowiłem:

Sprawę śledczą nr 31692 dotyczącą oskarżenia: TERLIKOWSKIEGO Mieczysława s. Bronisława, BŁYSKALA Piotra s. Józefa, STANUCHA Kazimierza s. Piotra i JAWOROWSKIEGO Władysława Tadeusza s. Jana – skierować w celu rozpatrzenia do Lwowskiego Sądu Obwodowego.

St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BRIANCEW

„Wyrażam zgodę”

Zast[ępc]a nac[elnika] Jednostki Śled[czej]
UNKWD LO
St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) SZUMAKOW

Uwaga: 1. Oskarżeni przebywają w Więzieniu Lwowskim nr 2:

TERLIKOWSKI od 15/V-1940 roku,
BŁYSKAL od 5/VI-40 r.
STANUCH od 15/V-1940 roku i
JAWOROWSKI od 27/IX-40 roku.

2. Dowody rzeczowe – załączono do akt sprawy.

St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Sierżant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BRIANCEW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35597, k. 147–150.
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

a- a1 Wpisano odręcznie.

b- b1 Poprawiono odręcznie z: 1940.

СПРАВА ПІДПОРУЧНИКА АДАМА ТЕЛЬМАНИ

SPRAWA PODPORUCZNIKA ADAMA TELMANY'EGO

9 жовтня 1940, Львів. Постанова про направлення А. Тельмани
в ГУДБ НКВС СРСР

„Утверждаю”

Начальник УНКВД Львовской обл.

Ст. майор госбезопасности

(—) СЕРГИЕНКО¹

„9-а” 9-а октября 1940 г.

б

Постановление

Я, оперуполномоченный 3-го отделения 2 отдела УГБ УНКВД по Львовской области – мл. лейтенант госбезопасности КУЛИКОВ, рассмотрев следственное дело № _____ на ТЕЛЬМАНЫ Адама Фомича², по обвинению в преступл[ении], предус[отрешном] ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР –

Нашел:

Что, согласно приказанию НКВД СССР, арестованный ТЕЛЬМАНЫ А. Ф. должен быть направлен в гор. Москву во 2-й отдел ГУГБ НКВД СССР.

Постановил:

Арестованного ТЕЛЬМАНЫ А. Ф. спецконвоем направить в гор. Москву во 2-й отдел ГУГБ НКВД СССР.

Следственное дело № _____ направить в г. Москву через 1-й Спецотдел УНКВД по Львовской области.

Примечание: При этапировании необходимо строго изолировать от арестованного ГЮРКЕВИЧ Ф. С.³

О/уполномоч[енный] 3 отделен[ия] 2 отд. УГБ УНКВД

Мл. лейтенант госбезопасности

(—) КУЛИКОВ

„Согласен”

Начальник 2 отдела УГБ УНКВД

Капитан госбезопасности

(—) ДРОЗДЕЦКИЙ⁴

Дл СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 11.
Оригінал, машинотип.

**9 października 1940, Lwów. Postanowienie o przekazaniu
Adama Telmany'ego do GUGB NKWD ZSRS**

„Zatwierdzam”

Naczelnik UNKWD obw[odu] lwowskiego

St. major bezpieczeństwa państw[owego]

(—) SIERGIJENKO¹

„^a9^a”^a października^a 1940 r.

b

Postanowienie

Ja, oficer oper[acyjny] 3 Wydziału 2 Oddziału UGB UNKWD obwodu lwowskiego – mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] KULIKOW, po rozpatrzeniu akt sprawy śledczej nr _____ dotyczącej TELMANY'EGO Adama² s. Tomasz z oskarżenia o przestępstwo przewidziane art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS –

Stwierdziłem:

Że, zgodnie z nakazem NKWD ZSRS aresztowany TELMANY A. T. powinien zostać przekazany do mias[ta] Moskwy do 2 Oddziału GUGB NKWD ZSRS.

Postanowiłem:

Aresztowanego TELMANY'EGO A. T., wysłać spec[jalnym] konwojem do mias[ta] Moskwy do 2 Oddziału GUGB NKWD ZSRS.

Sprawę śledczą nr _____ przekazać do m. Moskwy przez 1 Oddział Spec[jalny] UNKWD obwodu lwowskiego.

Uwaga: Podczas konwojowania należy zachować ściśle odizolowanie od aresztowanego GYURKOVICHA F. S.³

O[ficer] o[peracyjny] 3 Wydzia[łu] 2 Oddz[iału] UGB UNKWD

Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) KULIKOW

„Wyrażam zgodę”

Naczelnik 2 Oddziału UGB UNKWD

Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]

(—) DROZDIECKIJ⁴

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 11.

Oryginał, maszynopis.

Примітки

^{а-а} Вписано від руки.

^б Кругла печатка з частково розбірливим написом: ...*Внутренних Дел УССР*..

¹ Сергієнко Василь Тимофійович (1903–1982), в 1939–1940 начальник слідчої частини ГУДБ НКВС СРСР, потім до лютого 1941 начальник УНКВС Львівської області і заступник народного комісара внутрішніх справ УРСР, потім народний комісар внутрішніх справ УРСР (генерал-лейтенант 1945, розжалуваний 1955).

² Тельмани Адам (1914 р. н.), псевдо „Анджей”, підпоручник запасу артилерії, магістр. Під час вересневої кампанії 1939 командир II-го взводу 6 батареї 27 пал, потім у підпіллі в Львівському СЗБ-1, у 1940 заарештований НКВС і засуджений, з кінця 1941 в АП в СРСР, пізніше у Великобританії.

³ Гюркович Фелікс (1903 р. н.), псевдо „Пйотр”, підхорунжий, інженер. В 1940 керівник радіостанції і шифрів командування регіону № 3 СЗБ-1, у вересні 1940 заарештований НКВС на шляху до Бухаресту, 7 липня 1941 Військовою колегією Верховного суду СРСР засуджений до розстрілу, вирок виконано 28 липня 1941.

⁴ Дроздецький Павло Гаврилович (1903 р. н.), капітан державної безпеки, у 1940 начальник 2 відділу УДБ УНКВС Львівської області, з березня 1941 начальник 3 Управління НКДБ УРСР, в 1944–1946 заступник народного комісара державної безпеки УРСР, начальник 5-го Управління МДБ СРСР (генерал-лейтенант – 1945).

Przypisy

^a-^a Wpisano odręcznie.

^b Pieczęć okragła z częściowo czytelnym napisem: ...*Spraw Wewnętrznych USRS*...

¹ Siergijenko Wasilij Timofiejewicz (1903–1982), w l. 1939–1940 naczelnik Jednostki Śledczej GUGB NKWD ZSRS, następnie do lutego 1941 naczelnik UNKWD obwodu lwowskiego i zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS, potem ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS (gen. lejtnant 1945, zdegradowany 1955).

² Telmany Adam (ur. 1914), ps. „Andrzej”, ppor. rez. art., mgr. W kampanii wrześniowej 1939 dca II plutonu 6 baterii 27 pal, ranny, następnie w konspiracji lwowskiej ZWZ-1, w 1940 aresztowany przez NKWD i sądzony, od końca 1941 w AP w ZSRS, następnie w W. Brytanii.

³ Gyurkovich Feliks (ur. 1903), ps. „Piotr”, pchor., inż. W 1940 kierownik radiostacji i szyfrów Komendy Obszaru nr 3 ZWZ-1, we wrześniu 1940 aresztowany przez NKWD w drodze do Bukaresztu, 7 lipca 1941 skazany przez Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS na rozstrzelanie, wyrok wykonano 28 lipca 1941.

⁴ Drozdickij Paweł Gawryłowicz (ur. 1903), kpt. bezp. państw., w 1940 naczelnik 2 Oddziału UGB UNKWD obwodu lwowskiego, od marca 1941 naczelnik 3 Zarządu NKGB USRS, w l. 1944–1946 zca ludowego komisarza bezp. państw. USRS, naczelnik 5 Zarządu MGB ZSRS (gen. lejtnant – 1945).

4 грудня 1940, Москва. Переклад документа, конфіскованого
у Я. Серединського

Сов. секретно

Содержание
Изъятого у арестованного СЕРЕДИНСКОГО Я. В. зашифрованного
документа

Елена Ференберг¹, ул. Лещинского, 45.

Адам Тельманы, ул. Осолинских, 11, кв. 18².

Пароль: – Проживает ли здесь Ян Ковальский.

Ответ: – Давно выехал.

Пароль: – (Залеская?) Ян Ковальский, 40 лет.

Ответ: – Рвет карточку.

Пароль: – Могу ли видиться с Яцком в присутствии Яцка.

Пароль: – Прибываю от господина Яна, рисую 3 звезды, 2 черных,
в середине красную.

Ответ: – Яцек разламывает спичку.

Пароль: – Я ее зажигаю. Прихожу с приветом от Болка с улицы Сло-
вацкого.

ГЛАЗЕВСКИЙ Адам, Клайновская, 5.

СТАМПЕР³, ул. Домбровского, 9.

ТАРНОВСКАЯ Владислава, ул. Понинского, 19.

Перевод с польского.

Верно:

Оперуполном[оченный] 3 отд. 2 отдела ГУТБ

Лейтенант госбезопасности (—) ЛАЛИАШВИЛИ

4/ХІІ-1940 г.

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 67.

Завірена копія, машинопис.

Примітки

¹ Ференберг Гелена, псевдо „Галіна”, зв’язкова СЗБ-1.

² Насправді це була квартира № 48.

³ Стампер Алойзи (1905–1983), політичний діяч, в 1935–1939 член ЗГ СН, в 1941–1943 голова СН Львівського округу, потім до 1945 в’язень німецьких концтаборів.

**4 grudnia 1940, Moskwa. Tłumaczenie dokumentu skonfiskowanego
Janowi Seredyńskiemu**

Śc[is]le tajne

Treść

Zaszyfrowanego dokumentu skonfiskowanego aresztowanemu
SEREDYŃSKIEMU J. W.

Helena Ferenberg¹, ul. Leszczyńskiego 45.

Adam Telmany, ul. Ossolińskich 11 m. 18².

Hasło: – Czy mieszka tu Jan Kowalski.

Odpowiedź: – Dawno wyjechał.

Hasło: – (Zaleska?) Jan Kowalski, 40 lat.

Odpowiedź: – Rwie kartkę.

Hasło: – Czy mógłbym zobaczyć się z Jackiem w obecności Jacka.

Hasło: – Przyjeżdżam od pana Jana, rysuję 3 gwiazdy, 2 czarne, w środku czerwoną.

Odpowiedź: – Jacek łamie zapalną.

Hasło: – Ja ją zapalam. Przychodzę z pozdrowieniami od Bolka z ulicy Słowackiego.

GŁAZIEWSKI Adam, Kleinowska 5.

STAMPER³, ul. Dąbrowskiego 9.

TARNOWSKA Władysława, ul. Ponińskiego 19.

Tłumaczenie z polskiego.

Za zgodność:

Ofic[er] oper[acyjny] 3 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] (—) ŁALIASZWILI
4/XII-1940 r.

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 67.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

¹ Ferenberg Helena, ps. „Halina”, łączniczka ZWZ-I.

² W rzeczywistości było to mieszkanie nr 48.

³ Stamper Alojzy (1905–1983), działacz polityczny, w l. 1935–1939 członek ZG SN, w l. 1941–1943 prezes SN okręgu lwowskiego, potem do 1945 więziony przez Niemców w obozach koncentracyjnych.

10 грудня 1940, Москва. Протокол допиту А. Тельмани

Протокол допроса
обвиняемого ТЕЛЬМАНЫ Адама Томашевича
от 10 декабря 1940 года

ТЕЛЬМАНЫ А. Т., 1914 г. р., ур[оженец] г. Львова, поляк, гр-н СССР, по профессии юрист-экономист, в момент ареста – без определенных занятий, житель гор. Львова, ул. Осолинских, 11, кв. 48.

Допрос начат в 11 ч. 00 мин.

Вопрос: Изложите обстоятельства Вашего ареста.

Ответ: Я был арестован 29 сентября 1940 г. при выезде из Станислава на грузовой автомашине.

Вопрос: Куда Вы ехали и зачем?

Ответ: Я ехал в Черновицы в поисках работы.

Вопрос: Вы житель г. Станислава?

Ответ: Нет, я проживаю в г. Львове, ул. Осолинских, д. 11, кв. 48.

Вопрос: Вы ехали через Станислав из Львова в Черновицы грузовой автомашиной?

Ответ: Да.

Вопрос: Каким образом Вы устроили свою поездку на грузовой автомашине из Львова?

Ответ: Во Львове я узнал от своего знакомого некоего ВУРЦЕНА Зигмунта, что из Львова будет ехать грузовая автомашина до Черновиц, которой я могу воспользоваться.

Вопрос: Кто такой ВУРЦЕН?

Ответ: ВУРЦЕН – мой знакомый со времени совместной учебы во Львовском университете. После окончания университета, примерно в 1936 году, он до начала польско-немецкой войны 1939 г. проживал в Лодзи и в момент войны, как беженец, прибыл во Львов, где находился до последнего времени.

Вопрос: Чем занимается ВУРЦЕН во Львове?

Ответ: Насколько мне известно, ВУРЦЕН во Львове находился безработным.

Вопрос: Где проживает ВУРЦЕН?

Ответ: Не знаю.

Вопрос: А где же Вы с ним имели встречи?

Ответ: С ним я встречался в городе в магазинах и на площадях.

10 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania
Adama Telmany'ego

Protokół przesłuchania
oskarżonego TELMANY'EGO Adama s. Tomasza
z 10 grudnia 1940 roku

TELMANY A. T., ur. w 1914 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z zawodu prawnik-ekonomista, w chwili aresztowania – bez stałego zajęcia, mieszkaniec mias[ta] Lwowa, ul. Ossolińskich 11 m. 48.

Przesłuchanie rozpoczęło o g[odzinie] 11 m[inut] 00

Pytanie: Przedstawcie okoliczności swojego aresztowania.

Odpowiedź: Zostałem aresztowany 29 września 1940 r. w samochodzie ciężarowym, gdy wyjeżdżałem ze Stanisławowa.

Pytanie: Dokąd jechaliście i po co?

Odpowiedź: Jechałem do Czerniowiec w poszukiwaniu pracy.

Pytanie: Jesteście mieszkańcem m. Stanisławowa?

Odpowiedź: Nie, mieszkam w m. Lwowie przy ul. Ossolińskich, d[om] 11 m. 48.

Pytanie: Jechaliście przez Stanisławów ze Lwowa do Czerniowiec samochodem ciężarowym?

Odpowiedź: Tak.

Pytanie: W jaki sposób zorganizowaliście swój wyjazd ze Lwowa samochodem ciężarowym?

Odpowiedź: We Lwowie dowiedziałem się od swojego znajomego, niejakiego WURCENA Zygmunta, że ze Lwowa do Czerniowiec będzie jechać samochód ciężarowy, z którego mógłbym skorzystać.

Pytanie: Kim jest WURCEN?

Odpowiedź: WURCEN to mój znajomy z czasów wspólnej nauki na Uniwersytecie Lwowskim. Po ukończeniu uniwersytetu, mniej więcej od 1936 roku do rozpoczęcia wojny polsko-niemieckiej, mieszkał w Łodzi, a w chwili [wybuchu] wojny, jako *bieżeniec* przybył do Lwowa, gdzie ostatnio mieszkał.

Pytanie: Czym zajmuje się WURCEN we Lwowie?

Odpowiedź: O ile mi wiadomo, WURCEN, mieszkając we Lwowie, był bezrobotny.

Pytanie: Gdzie mieszka WURCEN?

Odpowiedź: Nie wiem.

Pytanie: Gdzie w takim razie spotykaliście się z nim?

Вопрос: Ваши встречи были случайны?

Ответ: Да, мои встречи были случайны.

Вопрос: Когда Вы последний раз встречались с ВУРЦЕНОМ?

Ответ: Последний раз я виделся с ВУРЦЕНОМ 26–27 сентября 1940 года.

Вопрос: И снова случайно?

Ответ: Нет, последний раз наша встреча была не случайная, ибо мы еще в 20-х числах сентября месяца условились с ним встретиться именно 26 или 27 сентября, сейчас точно не помню, в кондитерском магазине на ул. Гетманской.

Вопрос: Значит с ВУРЦЕНОМ Вы встречались несколько раз, и он не сказал Вам, где проживает и чем занимается?

Ответ: С ВУРЦЕНОМ я встречался около 6–7 раз и во время наших разговоров я не спрашивал его адреса, где он живет, а сам он мне не говорил. Из его же разговора я заключил, что он находится безработным.

Вопрос: Так в связи с чем ВУРЦЕН Вам порекомендовал ехать грузовой автомашиной в Черновицы?

Ответ: При встрече 20 сентября 1940 г., при разговоре, я еще раз напомнил ВУРЦЕНУ, что нахожусь до сих пор без работы и хотел бы найти где-нибудь для себя подходящую должность.

В этой же беседе ВУРЦЕН заявил, что он слышал от своих знакомых о том, что в Черновицах можно найти работу. Я попросил ВУРЦЕНА, чтобы он уточнил, действительно ли можно найти работу в Черновицах, и оказать мне помощь в этом деле.

Для окончательного выяснения вопроса с работой в Черновицах мы условились с ним встретиться 26 или 27 числа [сентября] в этом же кондитерском магазине.

27 числа [сентября] в полдень я встретился с ВУРЦЕНОМ в условленном месте, где он сообщил мне, что в Черновицах есть возможность найти работу при автобазе НКВД и я могу выехать туда завтра же, где на месте уже лично буду ориентироваться о месте и назначении в базе.

Тут же ВУРЦЕН пояснил мне, что он уже имеет договоренность с одним из шоферов базы НКВД во Львове, который будет ехать на грузовой автомашине в Черновицы, и я могу воспользоваться этой машиной. Для этого я должен был 28-го сентября 1940 года явиться к 5-ти часам утра к воротам гаража и ждать выезда грузовой автомашины.

ВУРЦЕН предложил мне еще раз встретиться в этот день в 7 часов вечера у трамвайной остановки по ул. Гетманской около кафе Виденьска, где он даст мне нужный пропуск для проезда в Черновицы.

Odpowiedź: Spotykałem się z nim w mieście, w sklepach i na placach.

Pytanie: Wasze spotkania były przypadkowe?

Odpowiedź: Tak, nasze spotkania były przypadkowe.

Pytanie: Kiedy ostatni raz widzieliście się z WURCENEM?

Odpowiedź: Ostatni raz widziałem się z WURCENEM 26–27 września 1940 roku.

Pytanie: I znów przypadkowo?

Odpowiedź: Nie, ostatnim razem nasze spotkanie nie było przypadkowe, bo wcześniej około 20 września umówiliśmy się na spotkanie właśnie 26 albo 27 września, teraz dokładnie nie pamiętam, w sklepie cukierniczym przy ul. Hetmańskiej.

Pytanie: To znaczy, że spotykaliście się z WURCENEM kilka razy, a on nie powiedział wam, gdzie mieszka i czym się zajmuje?

Odpowiedź: Spotkałem się z WURCENEM jakieś 6–7 razy i podczas naszych rozmów nie pytałem go o adres, pod którym mieszka, a on sam nie mówił mi o tym. Z jego wypowiedzi natomiast wywnioskowałem, że jest bezrobotny.

Pytanie: A więc, w związku z czym WURCEN doradził wam, żebyście jechali do Czerniowiec samochodem ciężarowym?

Odpowiedź: Przy spotkaniu 20 września 1940 r. podczas rozmowy, jeszcze raz przypomniałem WURCENOWI, że przez cały czas jestem bezrobotny i chciałbym znaleźć gdziekolwiek jakąś odpowiednią posadę.

Podczas rozmowy WURCEN oświadczył, że słyszał od swoich znajomych, iż w Czerniowcach można znaleźć pracę. Poprosiłem WURCENA, aby sprawdził, czy rzeczywiście można znaleźć pracę w Czerniowcach i żeby pomógł mi w tej sprawie.

Aby ostatecznie wyjaśnić sprawę pracy w Czerniowcach, umówiłem się z nim, że spotkamy się 26 albo 27 [września] w tym samym sklepie cukierniczym.

W dniu 27 [września] w południe spotkałem się z WURCENEM w umówionym miejscu. Powiedział mi wtedy, że w Czerniowcach jest możliwość znalezienia pracy w bazie samochodowej NKWD i że mogę pojechać tam już jutro, a na miejscu mam się już sam zorientować co do miejsca [pracy] i stanowiska w bazie.

WURCEN powiedział mi też, że umówił się z jednym z szoferów bazy NKWD we Lwowie, który miał jechać samochodem ciężarowym do Czerniowiec, iż mogę skorzystać z tego samochodu. W związku z tym 28 września 1940 roku miałem przed godziną 5 rano stawić się przy bramie garażu i czekać na wyjazd samochodu ciężarowego.

WURCEN zaproponował mi, żebyśmy jeszcze raz spotkali się tego dnia o godzinie 7 wieczorem na przystanku tramwajowym przy

Кроме этого, ВУРЦЕН предложил мне оказать ему услугу тем, чтобы я, будучи в Черновицах, купил ему двое часов и разменял купюру в 30 американских долларов на мелкие, которые он мне даст.

В этот же день, в условленное время, я снова встретился с ВУРЦЕНОМ. Он дал мне пропуск НКВД до Черновиц, 1400 или 1500 рублей совзнаками и 30 американских долларов. Тут же ВУРЦЕН предупредил меня, что во время проезда через Станислав я должен обратиться в канцелярию автобазы НКВД в Станиславе и получить командировочное удостоверение, сославшись на фамилию ВУРЦЕНА.

Вопрос: На какую фамилию Вы получили пропуск до Черновиц от ВУРЦЕНА?

Ответ: Пропуск я получил на свою фамилию – ТЕЛЬМАНЫ Адам.

Вопрос: Где взял этот пропуск ВУРЦЕН?

Ответ: ВУРЦЕН мне не говорил, где он получил этот пропуск, но заявлял, что он имеет такое знакомство, что может достать пропуск.

Вопрос: Полученный Вами пропуск от ВУРЦЕНА фиктивный?

Ответ: В момент, когда мне ВУРЦЕН давал пропуск, я был уверен, что это есть подлинный пропуск НКВД.

Вопрос: Вы не уклоняйтесь от ответа на поставленный Вам вопрос и ответьте прямо. Врученный Вам пропуск ВУРЦЕНОМ, является фиктивным?

Ответ: Сейчас, на следствии, я делаю вывод, что пропуск, полученный не лично в НКВД, является фиктивным.

Вопрос: А Вы получили пропуск в НКВД лично?

Ответ: Нет.

Вопрос: Так почему Вы крутите и не отвечаете прямо на поставленный вопрос. От ВУРЦЕНА Вы получили фиктивный пропуск?

Ответ: Я отвечаю, что сейчас, на следствии, я пришел к заключению, что пропуск, полученный мною от ВУРЦЕНА, есть фиктивный.

Вопрос: А когда получали от ВУРЦЕНА пропуск, Вы не понимали, что это фиктивный пропуск?

Ответ: Нет, ибо в тот момент я считал, что этот пропуск не есть фиктивный.

Вопрос: Но Вы же сами говорите, что пропуск в НКВД должен получать персонально каждый сам. Вы же не получали персонально от органов НКВД, а через ВУРЦЕНА, причем не давая ему даже своего паспорта. Как же Вы сейчас заявляете, что Вы в момент получения от ВУРЦЕНА пропуска не знали, что этот пропуск является фиктивным?

Ответ: Я повторяю, что получая пропуск от ВУРЦЕНА, в тот момент я считал, что он достал его легальным путем.

ul. Hetmańskiej koło kawiarni Wiedeńskiej, gdzie da mi przepustkę potrzebną na wyjazd do Czerniowiec.

Ponadto WURCEN poprosił mnie o wyświadczenie mu przysługi, chodziło o to, żebym, będąc w Czerniowcach, kupił mu dwa zegarki i rozmienił na drobne banknot[*y* na kwotę] 30 dolarów amerykańskich, które mi przekaże.

Tego samego dnia, o umówionym czasie, spotkałem się kolejny raz z WURCENEM. Dał mi przepustkę NKWD do Czerniowiec, 1400 albo 1500 rubli w sowieckich banknotach i 30 dolarów amerykańskich. WURCEN powiedział też, że podczas przejazdu przez Stanisławów powinienem zwrócić się do biura bazy samochodowej NKWD w Stanisławowie, gdzie mam uzyskać, powołując się na jego nazwisko, zaświadczenie o delegacji.

Pytanie: Na jakie nazwisko dostaliście od WURCENA przepustkę do Czerniowiec?

Odpowiedź: Przepustkę dostałem na swoje nazwisko – TELMANY Adam.

Pytanie: Skąd WURCEN wziął tę przepustkę?

Odpowiedź: WURCEN nie powiedział mi, skąd wziął tę przepustkę, oznajmił tylko, że ma znajomości pozwalające zdobyć przepustkę.

Pytanie: Czy przepustka, którą dostaliście od WURCENA, jest fałszywa?

Odpowiedź: W chwili, kiedy WURCEN dawał mi przepustkę, byłem pewny, że jest to oryginalna przepustka NKWD.

Pytanie: Nie uchylajcie się od odpowiedzi na zadane wam pytanie, tylko odpowiedzcie wprost. Czy przepustka, którą wręczył wam WURCEN, jest fałszywa?

Odpowiedź: Teraz, podczas śledztwa, dochodzę do wniosku, że przepustka, której nie odebrało się osobiście w NKWD, jest fałszywa.

Pytanie: A czy wy odebraliście przepustkę osobiście w NKWD?

Odpowiedź: Nie.

Pytanie: W takim razie dlaczego kręcicie i nie odpowiadacie wprost na postawione wam pytanie. Od WURCENA dostaliście fałszywą przepustkę?

Odpowiedź: Odpowiadam, że teraz, podczas śledztwa doszedłem do wniosku, iż przepustka otrzymana od WURCENA jest fałszywa.

Pytanie: A kiedy braliście od WURCENA przepustkę, nie rozumieliście, że to fałszywa przepustka?

Odpowiedź: Nie, wtedy uważałem, że przepustka ta nie jest fałszywa.

Pytanie: Ale przecież sami mówicie, że przepustkę od NKWD powinien odbierać każdy osobiście. A wy nie odebraliście jej osobiście w organach NKWD, tylko przez WURCENA, nie dając mu nawet swojego paszportu. Jak zatem teraz możecie mówić, że w chwili odbierania od WURCENA przepustki nie wiedzieliście, że przepustka ta jest fałszywa?

Вопрос: Вы нагло лжете и хотите скрыть от следствия, каким путем Вам удалось получить фиктивный пропуск. Об этом Вы еще будете допрошены.

А сейчас скажите, зачем Вы ехали в Черновицы?

Ответ: В Черновицах я надеялся получить работу при автобазе НКВД, или же какую-либо другую.

Вопрос: Вы снова лжете и пытаетесь от следствия скрыть истинные причины и намерения Вашей поездки в Черновицы.

Ответ: Я говорю правду и ничего не скрываю от следствия.

Вопрос: За какую плату согласился шофер возить Вас в Черновицы?

Ответ: Шоферу я уплатил 300 рублей.

Вопрос: Имея пропуск НКВД, почему Вам понадобилось ехать на грузовой автомашине в Черновицы, когда можно ехать железной дорогой и не тратить 300 рублей?

Ответ: Я считал, что, приехав на автомашине базы НКВД в Черновицы, мне будет легче подыскать себе там работу.

Вопрос: Следствию известно, что Вы являлись участником польской антисоветской организации и ехали в Черновицы по заданию этой организации.

а-Ответ: Я являюсь участником польской организации, которая ставила своей задачей восстановление независимой Польши путем борьбы с немцами, которых считала смертельным врагом польского народа. Но эту организацию я не считаю антисоветской.^а

Вопрос: Какое название имела эта организация?

Ответ: Во время моего вступления в организацию я не обращал внимания на фирму этой организации. Для меня было важным содержание и программа.

Деятельность и задачи этой организации соответствовали моим убеждениям и поэтому я принял в ней участие.

Насколько я ориентируюсь, организация, к которой я принадлежал, называется „ЗВЗ“.

Вопрос: Как понимать Ваш ответ, когда Вы заявляете, что „насколько я ориентируюсь“, организация, в которой Вы состояли, называлась „ЗВЗ“?

Вы ответьте следствию прямо, как называлась организация, членом которой Вы являлись?

Ответ: В период работы в организации, которую считаю единственной организацией, отвечающей интересам польского народа, я столкнулся с названием „ЗВЗ“ и пришел к заключению, что она называется „ЗВЗ“.

Вопрос: Короче говоря, Вы состояли членом организации „ЗВЗ“?

Odpowiedź: Powtarzam, że w chwili, kiedy odbierałem przepustkę od WURCENA, uważałem, że zdobył ją drogą legalną.

Pytanie: Bezczelnie kłamiecie i chcecie ukryć przed śledztwem, w jaki sposób udało się wam zdobyć fałszywą przepustkę. Będziecie jeszcze przesłuchiwani w tej sprawie.

A teraz powiedzcie, po co jechaliście do Czerniowiec?

Odpowiedź: W Czerniowcach miałem nadzieję dostać pracę w bazie samochodowej NKWD albo jakąkolwiek inną.

Pytanie: Znowu kłamiecie i staracie się ukryć przed śledztwem prawdziwe przyczyny i cele waszego wyjazdu do Czerniowiec.

Odpowiedź: Mówię prawdę i niczego przed śledztwem nie ukrywam.

Pytanie: Za jaką opłatę szofer zgodził się zawieźć was do Czerniowiec?

Odpowiedź: Zapłaciłem szoferowi 300 rubli.

Pytanie: Posiadaliście przepustkę NKWD, dlaczego więc musieliście jechać do Czerniowiec samochodem ciężarowym, przecież mogliście jechać koleją i nie tracić 300 rubli.

Odpowiedź: Liczyłem na to, że jeśli przyjadę do Czerniowiec samochodem bazy NKWD, będzie mi łatwiej znaleźć tam sobie pracę.

Pytanie: Śledztwu wiadomo, że byliście członkiem polskiej organizacji antysowieckiej i jechaliście do Czerniowiec wykonując zadanie tej organizacji.

^a**Odpowiedź:** Byłem członkiem polskiej organizacji stawiającej sobie za cel odrodzenie niepodległej Polski walcząc z Niemcami, które uważała za śmiertelnego wroga narodu polskiego. Ale organizacji tej nie uważam za antysowiecką.^a

Pytanie: Jaką nazwę nosiła ta organizacja?

Odpowiedź: Kiedy wstępowałem do organizacji, nie zwracałem uwagi na jej szyld. Dla mnie ważne były treść i program.

Działalność i zadania tej organizacji były zgodne z moimi przekonaniami, dlatego do niej wstąpiłem.

Na ile się orientuję, organizacja, do której należałem, nazywa się „ZWZ”.

Pytanie: Jak mamy rozumieć waszą odpowiedź, kiedy stwierdzacie, że „na ile się orientujecie” organizacja, do której należeliście, nazywała się „ZWZ”?

Odpowiedzcie śledztwu wprost, jak nazywała się organizacja, której członkiem byliście?

Odpowiedź: Wówczas, kiedy działałem w organizacji, którą uważam za jedyną organizację odpowiadającą interesom narodu polskiego, zetknąłem się z nazwą „ZWZ” i doszedłem do wniosku, że nazywa się ona „ZWZ”.

Pytanie: Krótko mówiąc, byliście członkiem organizacji „ZWZ”?

Ответ: Да, я состоял членом организации „ЗВЗ” („Звензек Вальки Збройны”, что означает на русском языке ^б „Союз вооруженной борьбы”^{а-б}).

^а-**Вопрос:** Что представляет собой организация „СВБ”?

Ответ: „СВБ” является польской организацией, которая ставит своей задачей борьбу с немцами за восстановление независимой Польши. В силу этого организация, членом которой я являлся, не противоречит принципам Советского Союза и не является контрреволюционной.^а

Вопрос: Вы говорите неправду, заявляя следствию, что организация „СВБ” ставила своей задачей только борьбу с немцами за восстановление независимой Польши.

Организация „СВБ” проводила свою деятельность на территории Львова, которая входит в состав Советского Союза. Об этом Вы будете допрошены. А сейчас изложите, где и при каких обстоятельствах Вы были завербованы в „СВБ”?

^а-**Ответ:** В конце 1939 года я встретился в гор. Львове со своим знакомым еще по совместной учебе во Львовском университете МОДЕРНИЦКИМ Яном, который до начала польско-немецкой войны 1939 г. проживал в Ярославле (б. польская территория) и во Львов прибыл как беженец.

С МОДЕРНИЦКИМ я разговорился о политической ситуации в Европе и, в частности, о сложившейся ситуации для поляков.

Во время нашей беседы мы оба пришли к заключению, что врагом польского народа является немецкий фашизм, который на протяжении многих лет душил Польшу.

Считаясь с тем, что немецкий фашизм так или иначе пойдет дорогой борьбы с другими свободными государствами и может столкнуться на Востоке с СССР, пришли к заключению, ^б что поляки, несмотря на разгром польской армии, должны в этом конфликте вести борьбу с немецким фашизмом^б.

В конце нашей беседы МОДЕРНИЦКИЙ сообщил мне, что во Львове существует группа поляков, которая ставит своей задачей реализовать борьбу с немецким фашизмом, и спросил меня, хочу ли я принять участие в деятельности этой группы. На предложение МОДЕРНИЦКОГО я ответил своим согласием.^а

Заручившись моим согласием, МОДЕРНИЦКИЙ назначил мне явку на ул. Кохановского, в какой именно день, я сейчас не помню.

^а-Через несколько дней я снова встретился с МОДЕРНИЦКИМ, который предложил мне занять место организатора района Бибрка, где я должен был проводить организационно-массовую работу, агитируя за идеи борьбы с немцами.^а

Odpowiedź: Tak, byłem członkiem organizacji „ZWZ” (co znaczy ^{b-} „Związek Walki Zbrojnej”^{-b}).

^{a-}**Pytanie:** „ZWZ” – co to za organizacja?

Odpowiedź: „ZWZ” jest polską organizacją stawiającą sobie za cel walkę z Niemcami o przywrócenie niepodległej Polski. Zatem organizacja, której byłem członkiem, nie przeciwstawia się zasadom panującym w Związku Sowieckim i nie jest kontrrewolucyjna.^{-a}

Pytanie: Mówicie nieprawdę, oświadczając śledztwu, że organizacja „ZWZ” stawiała sobie za cel tylko walkę z Niemcami o przywrócenie niepodległej Polski.

Organizacja „ZWZ” prowadziła swoją działalność na terenie Lwowa, który leży na terytorium Związku Sowieckiego. Na ten temat będziecie jeszcze przesłuchiwani. A teraz powiedzcie, gdzie i w jakich okolicznościach zostaliście zwerbowani do „ZWZ”?

^{a-}**Odpowiedź:** Pod koniec 1939 roku spotkałem się w mieś[cie] Lwowie ze swoim znajomym jeszcze z czasów wspólnej nauki na Uniwersytecie Lwowskim MODERNICKIM Janem, który przed rozpoczęciem wojny polsko-niemieckiej w 1939 r. mieszkał w Jarosławiu (b[ył]e terytorium polskie) i do Lwowa przyjechał jako *bieżeniec*.

Z MODERNICKIM rozmawiałem o sytuacji politycznej w Europie, a w szczególności o sytuacji, w jakiej znaleźli się Polacy.

Podczas rozmowy obydwaj doszliśmy do wniosku, że wrogiem narodu polskiego jest faszyzm niemiecki, który na przestrzeni wielu lat uciskał Polskę.

Uważając, że faszyzm niemiecki tak czy inaczej wkroczy na drogę walki z innymi wolnymi państwami i może dojść na wschodzie do jego starcia z ZSRS, doszliśmy do wniosku, ^{b-} że Polacy, pomimo rozbicia Wojska Polskiego, powinni w tym konflikcie prowadzić walkę z niemieckim faszyzmem.^{-b}

Pod koniec naszej rozmowy MODERNICKI powiedział mi, że we Lwowie jest grupa Polaków stawiających sobie za cel prowadzenie walki z niemieckim faszyzmem i zapytał, czy nie chciałbym przyłączyć się do działań tej grupy. Odpowiedziałem twierdząco, przyjmując propozycję MODERNICKIEGO.^{-a}

Uzyskawszy moją zgodę, MODERNICKI wyznaczył mi spotkanie na ul. Kochanowskiego, którego konkretnie dnia, teraz nie pamiętam.

^{a-}Po kilku dniach znowu spotkałem się z MODERNICKIM, który zaproponował mi objęcie funkcji organizatora rejonu Bóbrka, w którym miałem prowadzić szeroką działalność organizacyjną, agitując na rzecz idei walki z Niemcami.^{-a}

Przyjmując zadanie organizatora, przybrałem w organizacji pseudonim „Andrzej”.

Получив назначение организатора, я принял в организации псевдоним „Анжей”.

Вопрос: С кем Вы еще встречались из членов организации „СВБ”?

Ответ: По деятельности в организации я имел связь с МОДЕРНИЦКИМ Яном, МЕЕРОМ, имевшим кличку „Влад”, руководителем „СВБ” в Бибрском, Перемышлянском, Рогатинском и Жидчивском районах.

Кроме этих двух, я встречался еще с двумя участниками организации, которых знаю только по кличкам: это „Тадеуш”, который занимал в организации такое же положение, как и „Влад”, и „Пулковец”, который являлся организатором одного из районов.

Вопрос: Где проживают названные Вами лица?

Ответ: Адресов их я не знаю.

Вопрос: Где же Вы с ними встречались?

Ответ: Встречи наши состоялись в городе в условленном месте, б-а МЕЕР иногда приходил ко мне в дом^б.

Вопрос: Что же Вами было конкретно проделано в организации „СВБ”?

Ответ: Несмотря на то, что я был организатором района Бибрка, все же туда я не выезжал и никакой работы не проводил.

Вопрос: Какую антисоветскую работу проводила организация „СВБ”?

^а**Ответ:** Лично я, как член этой организации, не проводил антисоветской работы. Поэтому я думаю, что и вся организация не проводила никаких антисоветских акций.^а

Вопрос: Вы на протяжении всего следствия нагло лжете и скрываете повстанческую антисоветскую деятельность организации и лично свое участие в ней.

Следствию известно, что „СВБ” является польской повстанческой нелегальной антисоветской организацией, которая вела активную подготовку для вооруженной борьбы против советской власти с целью отторгнуть Западную Украину от СССР.

Вы намерены рассказывать правду следствию?

Ответ: Я на следствии говорю только правду.

Вопрос: На вопросы следствия Вы еще правдивых ответов не давали.

Скажите, кто возглавлял руководство „СВБ” во Львове?

Ответ: Я этого не знаю.

Вопрос: Какое положение Вы занимали последнее время в организации „СВБ”?

Ответ: До последнего момента я являлся организатором района Бибрка и других назначений в „СВБ” не получал.

Pytanie: Z kim jeszcze, z członków organizacji „ZWZ”, spotykaliście się?

Odpowiedź: W sprawach działalności organizacji utrzymywałem kontakt z MODERNICKIM Janem [i] MEJEREM – noszącym pseudonim „Wład”, komendantem „ZWZ” w rejonach bóbreckim, przemysłańskim, rohatyńskim i żydaczowskim.

Oprócz tych dwóch spotykałem się jeszcze z dwoma [innymi] członkami organizacji, których znam tylko z pseudonimów, są to: „Tadeusz”, który pełnił w organizacji funkcję taką samą jak i „Wład” oraz „Pułkowiec”, który był organizatorem jednego z rejonów.

Pytanie: Gdzie mieszkają wymienione przez was osoby?

Odpowiedź: Nie znam ich adresów.

Pytanie: Gdzie się z nimi spotykaliście?

Odpowiedź: Nasze spotkania odbywały się w mieście, w umówionym miejscu, ^ba MEJER przychodził też czasem do mojego domu ^b.

Pytanie: Co konkretnie wykonaliście w organizacji „ZWZ”?

Odpowiedź: Pomimo tego, że byłem organizatorem rejonu Bóbrka, nie wyjeżdżałem tam i żadnej działalności nie prowadziłem.

Pytanie: Jaka antysowiecka działalność prowadziła organizacja „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** Osobiście jako członek organizacji nie prowadziłem działalności antysowieckiej. Dlatego uważam, że tak samo cała organizacja żadnych antysowieckich akcji nie podejmowała. ^a

Pytanie: Cały czas podczas śledztwa bezczelnie kłamiecie i ukrywacie powstańczą, antysowiecką działalność organizacji i osobisty w niej udział.

Śledztwu wiadomo, że „ZWZ” jest polską powstańczą nielegalną organizacją antysowiecką, która prowadziła aktywne przygotowania do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej, mając na celu oderwanie Zachodniej Ukrainy od ZSRS.

Czy macie zamiar mówić śledztwu prawdę?

Odpowiedź: Podczas śledztwa mówię tylko prawdę.

Pytanie: Na pytania śledztwa nie dawaliście jeszcze prawdziwych odpowiedzi.

Powiedzcie, kto stał na czele kierownictwa „ZWZ” we Lwowie?

Odpowiedź: Nie wiem tego.

Pytanie: Jaka funkcję pełniliście ostatnio w organizacji „ZWZ”?

Odpowiedź: Do ostatniej chwili byłem organizatorem rejonu Bóbrka i innych zadań w „ZWZ” nie otrzymywałem.

Pytanie: Czy organizacja lwowska „ZWZ” miała kontakt z zagranicą?

Odpowiedź: Nie orientuję się.

Pytanie: Umyślnie dajecie głupią odpowiedź i dalej kłamiecie.

Вопрос: Львовская организация „СВБ” имела контакт с закордоном?

Ответ: Я не ориентируюсь.

Вопрос: Вы умышленно даете глупый ответ и продолжаете лгать.

Вы отрицаете, что организация „СВБ” является нелегальной. Тогда объясните, почему же понадобились лично Вам и остальным, названным Вами, участникам организации „СВБ”, псевдонимы?

В-Ответ: Я считал, что поляки должны выступить в случае немецко-советского конфликта внезапно и по инициативе самих же поляков против немцев, а организация не была зарегистрирована в советских органах и не была ими контролируема, поэтому члены организации имели псевдонимы.^в

Вопрос: Псевдонимы Вы имели для конспирации членов организации „СВБ”, которая существует нелегально, поэтому Ваш ответ крайне несерьезный и лживый.

Кого Вы знаете из членов организации „СВБ”, кроме названных Вами?

Ответ: Кроме названных лиц мною, я других членов организации не знаю и больше ни с кем не встречался.

Вопрос: Вы и сейчас говорите неправду.

Следствие предлагает Вам прекратить заpirationство и изложить всю известную Вам деятельность „СВБ” и назвать ее членов.

Ответ: Я рассказал все, что мне было известно, и больше ничего не припоминаю.

Допрос прерван в 17 часов.

Ответы с моих слов записаны правильно и мне зачитаны на понятном для меня русском языке.

(—) ТЕЛЬМАНЫ

Допросил:

Следователь 2 отдела ГУГБ НКВД

Лейтенант госбезопасности: (—) ВОРОБЬЕВ

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 24-36.

Оригінал, машинопис.

Кожен аркуш протоколу допиту підписаний А. Тельмани.

Примітки

^{а-а} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

^{б-б} Підкреслено від руки.

^{в-в} Текст виділено на полях двома зробленими від руки рисками.

Zaprzeczacie temu, że organizacja „ZWZ” jest nielegalna. W takim razie wyjaśnijcie, do czego potrzebne były wam i pozostałym wymienionym przez was członkom organizacji „ZWZ” pseudonimy?

^cOdpowiedź: Uważałem, że Polacy powinni na wypadek konfliktu niemiecko-sowieckiego wystąpić niezapowiedzianie i z własnej inicjatywy przeciwko Niemcom, a ponieważ organizacja nie była zarejestrowana przez organy sowieckie i nie była przez nie kontrolowana, dlatego członkowie organizacji nosili pseudonimy.^c

Pytanie: Pseudonimy nosiliście w celu zakonspirowania członków organizacji „ZWZ”, która działa nielegalnie, dlatego wasza odpowiedź jest skrajnie niepoważna i kłamliwa.

Kogo z członków organizacji „ZWZ” znacie oprócz wymienionych już przez was osób?

Odpowiedź: Oprócz wymienionych przeze mnie osób nie znam innych członków organizacji i z nikim więcej się nie spotykałem.

Pytanie: Teraz też mówicie nieprawdę.

Śledztwo radzi, żebyście skończyli zapierać się i przedstawili całą znaną wam działalność „ZWZ” oraz podali jej członków.

Odpowiedź: Powiedziałem wszystko, co było mi wiadomo i nic więcej sobie nie przypominam.

Przesłuchanie przerwano o godzinie 17.

Odpowiedzi z moich słów zapisano prawidłowo oraz odczytano mi w zrozumiałym dla mnie języku rosyjskim.

(—) TELMANY

Przesłuchał:

Śledczy 2 Oddziału GUGB NKWD

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]: (—) WOROBJOW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 24–36.

Oryginał, maszynopis.

Każda karta protokołu przesłuchania jest podpisana przez A. Telmany'ego.

Przypisy

- a- -a Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie klamrą.
- b- -b Podkreślono odręcznie.
- c- -c Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie dwoma kreskami.

24–25 грудня 1940, Москва. Протокол допиту Є. Клімковського

Протокол допроса
обвиняемого Климовского Ежи Мечеславовича¹
от 24-го декабря 1940 года

Климковский Е. М., 1909 года рождения, урож[енец] г. Киева, поляк, б. польско-подданный, дипломированный поручик б. польской армии, в момент ареста без определенных занятий и местожительства.

(Допрос начат в 22 ч. 20 м.)

Вопрос: Вам предъявляется шесть фотографий лиц под номерами. Кого Вы опознаете из этих лиц?

Ответ: Из предъявленных шести фотографий я опознаю знакомое мне лицо под № 4.

Вопрос: Кто это такой?

^а-**Ответ:** Фамилию этого человека я не знаю, но он мне известен как участник польской нелегальной антисоветской организации, с которым я имел личную встречу во Львове.^{-а}

Вопрос: Изложите обстоятельства Вашей встречи с этим человеком и откуда Вам известно о его принадлежности к польской нелегальной антисоветской организации?

^а-**Ответ:** Будучи еще в Румынии, я слышал от ^б-вице-консула т. н. „польского правительства” в Бухаресте^{-б} Канского² и сотрудника консула Ростворовского³, Татарского⁴, о том, что во Львове существуют польские нелегальные антисоветские организации, которыми руководят бывш. польские офицеры Добровольский и Мацелинский, имеющие клички „Рей” и „Корнель”.^{-а}

Прибывши нелегально 2-го сентября 1940 года во Львов, я стал устанавливать контакт с Добровольским и Мацелинским.

На квартире, где я остановился (г. Львов, ул. ^б-Калеча, 24^{-б}), проживала девушка, фамилию которой я не знаю; эта девушка, узнав о моем намерении установить контакт с „Реєм”, обещала организовать мне встречу с адъютантом „Рея”, неким „Лешекoм”, которого она, по-видимому, знала.

На следующий день эта девушка мне сообщила, что она виделась с „Лешекoм” и он обещал 4-го сентября 1940 г. прийти ко мне на квартиру по ул. Калеча, 24.

24–25 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania
Jerzego Klimkowskiego

Protokół przesłuchania
oskarżonego Klimkowskiego Jerzego¹ s. Mieczysława
z 24 grudnia 1940 roku

Klimkowski J. M., urodzony w 1909 roku w m. Kijowie, Polak, b[y-
ły] polski poddany, dyplomowany porucznik b[yłego] Wojska Polskiego,
w chwili aresztowania bez stałego zajęcia i miejsca zamieszkania.

(Przesłuchanie rozpoczęło o g[odzinie] 22 m[inut] 20.)

Pytanie: Przedstawia się wam sześć fotografii osób opatrzonych nume-
rami. Którą z tych osób rozpoznajecie?

Odpowiedź: Na przedstawionych mi sześciu fotografiach, pod nr 4 roz-
poznaję znajomą mi twarz.

Pytanie: Kto to jest?

^a**Odpowiedź:** Nie znam nazwiska tego człowieka, ale znam go jako
członka polskiej nielegalnej organizacji antysowieckiej, z którym spotka-
łem się we Lwowie.^a

Pytanie: Powiedzcie o okolicznościach waszego spotkania z tym czło-
wiekiem i o tym, skąd wam wiadomo o jego przynależności do polskiej
nielegalnej organizacji antysowieckiej?

^a**Odpowiedź:** Jeszcze kiedy byłem w Rumunii, słyszałem od ^bwice-
konsula tzw. „rządu polskiego” w Bukareszcie^b Kańskiego² i współpra-
cownika konsula Rostworowskiego³ – Tatarskiego⁴ o tym, że we Lwowie
istnieją polskie nielegalne organizacje antysowieckie, którymi kierują by-
l[i] polscy oficerowie Dobrowolski oraz Macieliński, który nosi pseudoni-
my „Rey” i „Kornel”.^a

Kiedy 2 września 1940 roku przybyłem nielegalnie do Lwowa, podją-
łem próby skontaktowania się z Dobrowolskim i Mcielińskim.

W mieszkaniu, w którym się zatrzymałem (m. Lwów, ^bul. Kalecza
24^b), mieszkała dziewczyna, której nazwiska nie znam. Ta dziewczyna,
gdy dowiedziała się, że chcę nawiązać kontakt z „Reyem”, obiecała mi zor-
ganizować spotkanie z adiutantem „Reya”, niejakim „Leszkiem”, którego
widocznie znała.

Następnego dnia dziewczyna ta powiedziała mi, że widziała się
z „Leszkiem”, który obiecał przyjść 4 września 1940 r. do mojego miesz-
kania przy ul. Kaleczej 24.

4-го сeнтября с. г. я действительно встретился с двумя молодыми людьми, которые мне представились как люди Мацелинского – „Рея”. Одним из этих двух и был человек, опознанный мной [на фотографии] под № 4.

Вопрос: О чем Вы имели с ними разговор?

Ответ: В начале нашего разговора они задали несколько вопросов мне, по-видимому, с тем, чтобы убедиться, являюсь ли я действительно Климовским, а затем предложили рассказать им о положении на Западе. В конце нашего разговора я высказал им свое мнение о том, что рассчитывать на помощь Франции и Англии в восстановлении независимой Польши не следует, а что поляки должны сами избрать пути к восстановлению Польши и по этим вопросам желал бы говорить лично с Мацелинским.

Они пообещали мне устроить встречу с Мацелинским, на этом и кончилась наша беседа, и больше я этого человека не встречал.

Вопрос: Они Вас информировали о деятельности организации во Львове, и какие они должности занимают в организации?

Ответ: Нет.

Вопрос: С Мацелинским Вы имели встречу?

Ответ: Нет, т. к. вскоре после этого я был арестован.

(Допрос прерван в 24 ч. 00 м. 25/XII с. г.).

Протокол мною прочитан, ответы с моих слов записаны верно:

(—) Климовский

Допросил:

Следователь 2 отдела ГУГБ НКВД

Лейтен[ант] гос[ударственной] безопас[ности] (—) Воробьев

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 40-45.

Оригінал, рукопис.

Кожен аркуш протоколу допиту підписаний С. Клімовським.

Примітки

^{а-а} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

^{б-б} Підкреслено від руки.

¹ Клімовський Єжи (1909 р. н.), поручник, учасник вересневої кампанії 1939, ку-р'єр генерала Борути зі Львова до Парижа, під кінець літа 1940 прибув до Львова;

4 września br. rzeczywiście spotkałem się z dwoma młodymi ludźmi, którzy przedstawili mi się jako ludzie Macielińskiego – „Reya”. Jednym z tych dwóch był człowiek, którego rozpoznałem [na zdjęciu] pod nr. 4.

Pytanie: O czym rozmawialiście z nimi?

Odpowiedź: Na początku naszej rozmowy zadali mi parę pytań, zapewne po to, żeby przekonać się, czy rzeczywiście jestem Klimkowskim, a potem polecili mi opowiedzieć o sytuacji na Zachodzie. Pod koniec rozmowy wyraziłem swoje zdanie, iż nie należy liczyć na pomoc Francji i Anglii w przywróceniu niepodległej Polski i że Polacy powinni sami szukać drogi do odrodzenia Polski i w tej sprawie chciałbym rozmawiać osobiście z Macielińskim.

Obiecali mi zorganizowanie spotkania z Macielińskim i na tym skończyła się nasza rozmowa. Więcej nie spotkałem już tego człowieka.

Pytanie: Czy oni poinformowali was o działalności organizacji we Lwowie i o tym, jakie funkcje pełnią w organizacji?

Odpowiedź: Nie.

Pytanie: Czy mieliście spotkanie z Macielińskim?

Odpowiedź: Nie, ponieważ niedługo potem zostałem aresztowany.

(Przesłuchanie przerwano o g[odzinie] 24 m[inut] 00, 25/XII br.)

Protokół przeczytałem, odpowiedzi z moich słów zapisano wiernie:

(—) Klimkowski

Przesłuchał:

Śledczy 2 Oddziału GUGB NKWD

Lejtenant bezp[iecieństwa] państw[owego] (—) Worobjow

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 40–45.

Oryginał, rękopis.

Każda karta protokołu przesłuchania jest podpisana przez J. Klimkowskiego.

Przypisy

^{a-a} Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie kłamrą.

^{b-b} Podkreślono odręcznie.

¹ Klimkowski Jerzy (ur. 1909), por., uczestnik kampanii wrześniowej 1939, kurier gen. Boruty ze Lwowa do Paryża, pod koniec lata 1940 przybył do Lwowa; aresztowany 6 września 1940 przez NKWD, zwolniony w sierpniu 1941, potem adiutant gen. Andersa i m. in. dca 12 puł. We wrześniu 1943 aresztowany za tzw. spisek młodych oficerów i osadzony w więzieniu, po 1946 w kraju.

заарештований НКВС 6 вересня 1940, звільнений у серпні 1941, потім ад'ютант генерала Андерса і, між іншим, командир 12 полку уланів. У вересні 1943 заарештований за т. зв. змову молодих офіцерів і ув'язнений, після 1946 в Польщі.

² Канський Владислав (1906 р. н.?), діяч СН, віце-консул. В 1929–1939 співробітник Генеральної прокуратури РП, з квітня 1940 до січня 1941 керівник урядового представництва (відділення Р) в Бухаресті, потім в Єрусалимі, після 1945 у Великобританії.

³ Ростворовський Станіслав (1888–1944), псевдо „Правдзіц”, „Рончи”, „Одра”, дипломований полковник, кандидат природничих наук. Під час вересневої кампанії 1939 начальник штабу сектору Варшава-Прага, з осені 1939 комендант бази № 2, в 1941–1942 комендант бази № 1, потім інспектор КГ АК, з 1944 комендант округу АК Краків, заарештований і вбитий німцями (генерал бригади – 1943).

⁴ Татарський Роман (1912–1995), псевдо „Люда”, підпоручник запасу. Під час вересневої кампанії 1939 командир кінного розвідувального взводу 2 пп Легіонів, з жовтня 1939 в ПОВВ, потім в ЗОВО, до квітня 1940 зв'язковий офіцер СЗБ-1 із закордоном, потім перейшов до Румунії і Югославії, учасник Белградської конференції СЗБ. Наприкінці 1941 керівник технічної групи ПСЗ для зв'язку між Москвою і Варшавою, потім у секції „А” VI-го відділу штабу Верховного головнокомандуючого.

² Kański Władysław (ur. 1906?), działacz SN, wicekonsul. W l. 1929–1939 pracownik Prokuratury Generalnej RP, od kwietnia 1940 do stycznia 1941 kierownik rządowej ekspozytury (placówka R) w Bukareszcie, następnie w Jerozolimie, po 1945 w W. Brytanii.

³ Rostworowski Stanisław (1888–1944), ps. „Prawdzie”, „Rączy”, „Odra”, płk dypl., dr nauk przyrodniczych. W kampanii wrześniowej 1939 szef sztabu odcinka Warszawa Praga, od jesieni 1939 kmdt Bazy nr 2, w l. 1941–1942 komendant Bazy nr 1, potem inspektor KG AK, od 1944 kmdt Okręgu AK Kraków, aresztowany i zamordowany przez Niemców (gen. bryg. – 1943).

⁴ Tatarski Roman (1912–1995), ps. „Luda”, ppor. rez. W kampanii wrześniowej 1939 dca konnego plutonu zwiadu 2 ppLeg., od października 1939 w POWW, potem ZOWO, do kwietnia 1940 oficer łączności ZWZ-1 z zagranicą, następnie przeszedł do Rumunii i Jugosławii, uczestnik Konferencji Belgradzkiej ZWZ. W końcu 1941 szef zespołu technicznego PSZ dla łączności pomiędzy Moskwą a Warszawą, potem w Wydziale „A” Oddz. VI Szt. NW.

25 грудня 1940, Москва. Протокол допиту Я. Серединського

Протокол допроса
обвиняемого СЕРЕДИНСКОГО Яна Владиславовича
от 25 декабря 1940 года

СЕРЕДИНСКИЙ Я. В., 1914 года рождения, урожен[ец] гор. Варшавы, поляк, быв. польско-поданный, по профессии инженер-механик, в момент ареста без определенных занятий и места жительства.
(Допрос начат в 11 ч. 30 м.)

Вопрос: При аресте у Вас отобрана зашифрованная записка и листок с записями, ряд адресов лиц.

Скажите, что это за шифр и для чего листок с адресами?

Ответ: В зашифрованной записке мною занесены адреса двух лиц, жителей гор. Львова, с которыми я должен был установить контакт, прибывши нелегально во Львов из Бухареста.

Первый из них: Елена ФЕРЕНБЕРГ, проживающая по ул. Лещинского, 45, и другой – Адам ТЕЛЬМАНЫ, проживающий по ул. Осолинских, 11, кв. 18¹. В этом же шифре записан и явочный пароль к ним.

Записанные адреса на листке мне нужны были для того, чтобы после установления связи через Елену ФЕРЕНБЕРГ или же Адама ^аТЕЛЬМАНЫ^а, с ЯЦЕКОМ², при содействии которого я должен был уже связаться с лицами, записанными мною на листке.

Вопрос: Где Вы получили адреса и от кого?

^б**Ответ:** Адреса этих лиц и пароль к ним я получил в Бухаресте от польского военного атташе полковника ЗАКЖЕВСКОГО³, в августе месяце 1940 года.^б

Вопрос: В записке с адресами числится ПАСЕК Владислав⁴. Кто он такой и зачем Вам понадобился его адрес?

Ответ: Лично ПАСЕКА я не знаю. ЗАКЖЕВСКИЙ мне говорил, что ПАСЕК Владислав проживает во Львове по ул. Малаховского, блок 5, первый подъезд, кв. 12, и что моей задачей является – привлечь его к активному участию в работе польских нелегальных партий во Львове.

Более подробные сведения о ПАСЕКЕ я должен был получить от ЯЦЕКА.

Вопрос: Что конкретно ПАСЕК должен был делать в нелегальных партиях?

Ответ: В Бухаресте было известно, что среди нелегальных польских партий в Западной Украине отсутствует контакт в их

25 grudnia 1940, Moskwa. Protokół przesłuchania
Jana Seredyńskiego

Protokół przesłuchania
oskarżonego SEREDYŃSKIEGO Jana s. Władysława
z 25 grudnia 1940 roku

SEREDYŃSKI J. W., urodzony w 1914 roku w mieś[cie] Warszawie, Polak, był[y] polski poddany, z zawodu inżynier mechanik, podczas aresztowania bez stałego zajęcia i miejsca zamieszkania.

(Przesłuchanie rozpoczęło o g[odzinie] 11 m[inut] 30.)

Pytanie: Podczas aresztowania odebrano wam zaszyfrowaną notatkę i kartkę z zapisanymi adresami wielu osób.

Powiedzcie, co to za szyfr i po co wam była kartka z adresami?

Odpowiedź: W zaszyfrowanej notatce zapisałem adresy dwóch osób mieszkających w mieś[cie] Lwowie, z którymi miałem nawiązać kontakt po nielegalnym przedostaniu się z Bukaresztu do Lwowa.

Pierwsza z nich to: Helena FERENBERG, mieszkająca przy ul. Leszczyńskiego 45, druga – Adam TELMANY, mieszkający przy ul. Ossolińskich 11 m. 18¹. W szyfrze tym zapisane było też umówione do nich hasło.

Adresy zapisane na kartce były mi potrzebne, żeby po nawiązaniu kontaktu przez Helenę FERENBERG albo Adama ^a“TELMANY”EGO^a z JACKIEM², z jego pomocą skontaktować się z osobami, które zapisałem na kartce.

Pytanie: Skąd dostaliście adresy i od kogo?

^b**Odpowiedź:** Adresy tych osób i hasło do nich dostałem w sierpniu 1940 roku w Bukareszcie od polskiego attaché wojskowego pułkownika ZAKRZEWSKIEGO^{3, -b}

Pytanie: W notatce z adresami znajduje się PASEK Władysław⁴. Kto to taki i do czego potrzebny był wam jego adres?

Odpowiedź: Nie znam PASKA osobiście. ZAKRZEWSKI mówił mi, że PASEK Władysław mieszka we Lwowie przy ul. Małachowskiego, blok 5, pierwsza klatka m. 12 i że moim zadaniem jest namówienie go do wzięcia aktywnego udziału w działaniach nielegalnych partii we Lwowie.

Dokładniejsze informacje o PASKU miałem otrzymać od JACKA.

Pytanie: Co konkretnie PASEK miał robić w nielegalnych partiach?

Odpowiedź: W Bukareszcie było wiadomo, że działania nielegalnych partii polskich na Zachodniej Ukrainie zmierzające do odrodzenia

деятельности по восстановлению независимой Польши. Поэтому ПАСЕК должен был принять участие в создании комитета во Львове из представителей всех существующих партий с тем, чтобы сообща проводить работу по восстановлению независимой Польши.

ПАСЕКУ я должен был также сообщить, что о создании такого Комитета во Львове имеется решение т. н. „польского правительства”.

Вопрос: К какой организации или же партии принадлежит ПАСЕК?

Ответ: К какой организации и партии принадлежит ПАСЕК, я не знаю, но об этом мне должен был сообщить ЯЦЕК.

Вопрос: Кто такой ЯЦЕК?

Ответ: ЯЦЕК, это псевдоним неизвестного мне человека, с которым я и должен был встретиться во Львове. Других сведений об этом человеке я не имею.

(Допрос прерван в 15 час. 15 мин.)

Протокол допроса мной прочитан, ответы записаны с моих слов верно:

(—) СЕРЕДИНСКИЙ

Допросил:

Следователь 2 отдела ГУГБ НКВД СССР

Лейтенант государственной безопасности (—) ВОРОБЬЕВ

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 64–66.

Оригінал, машинопис.

Кожній аркуші протоколу дотуту підписаний Я. Серединським.

Примітки

^{а-а} Підкреслено від руки.

^{б-б} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

¹ Див. примітку 2 до документу 37, с. 390.

² Можливо, Пінинський Анджей (1909 р. н.), псевдо „Яцек”, підхорунжий запасу, магістр, зв'язковий офіцер СЗБ-1 з закордоном і одночасно до червня 1940 керівник радіозв'язку СЗБ-1, заарештований НКВС 22 червня 1940, 19–20 листопада 1940 засуджений Львівським обласним судом до смертної кари, розстріляний 24 лютого 1941.

³ Закшевський Тадеуш (1893–1966), дипломований підполковник. У 1937–1940 військовий аташе в Бухаресті, потім в ПСЗ на Заході, після війни в Польщі, в 1948–1955 перебував в ув'язненні як діяч ППС.

⁴ Пасек Владислав (1901 р. н.), псевдо „Вільк”, капрал, підхорунжий запасу, з березня 1940 в розвідці СЗБ-2, заарештований НКВС 22 або 24 червня 1940, 23 червня 1941 Військовою колегією Верховного суду СРСР засуджений до смертної кари, звільнений 2 вересня 1941, пізніше, вірогідно, в АП в СРСР.

niepodległej Polski nie są skoordynowane. Dlatego PASEK miał wziąć udział w utworzeniu we Lwowie komitetu składającego się z przedstawicieli wszystkich działających tam partii po to, by wspólnie prowadzić działania mające na celu odrodzenie niepodległej Polski.

Miałem też poinformować PASKA o decyzji tzw. „rządu polskiego” dotyczącej utworzenia takiego komitetu we Lwowie.

Pytanie: Do jakiej organizacji albo partii należy PASEK?

Odpowiedź: Nie wiem, do jakiej organizacji i partii należy PASEK, miał mnie o tym poinformować JACEK.

Pytanie: Kim jest JACEK?

Odpowiedź: JACEK to pseudonim nieznanego mi człowieka, z którym miałem spotkać się we Lwowie. Innych informacji na temat tego człowieka nie posiadam.

(Przesłuchanie przerwano o godz. 15 min[ut] 15.)

Protokół przesłuchania przeczytałem, odpowiedzi zapisano z moich słów wiernie:

(—) SEREDYŃSKI

Przesłuchał:

Śledczy 2 Oddziału GUGB NKWD ZSRS

Lejtenant bezpieczeństwa państwowego (—) WOROBJOW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 64–66.

Oryginał, maszynopis.

Każda karta protokołu przesłuchania jest podpisana przez J. Seredyńskiego.

Przypisy

^{a-a} Podkreślono odręcznie.

^{b-b} Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie klamrą.

¹ Zob. przypis 2 do dokumentu 37, s. 391.

² Zapewne Piniński Andrzej (ur. 1909), ps. „Jacek”, pchor. rez., mgr, oficer łączności ZWZ-1 z zagranicą i jednocześnie do czerwca 1940 kierownik łączności radiowej ZWZ-1, aresztowany przez NKWD 22 czerwca 1940, w dn. 19–20 listopada 1940 skazany przez Lwowski Sąd Obwodowy na karę śmierci, rozstrzelany 24 lutego 1941.

³ Zakrzewski Tadeusz (1893–1966), ppłk dypl. W l. 1937–1940 attaché wojskowy w Bukareszcie, potem w PSZ na Zachodzie, po wojnie w kraju, w l. 1948–1955 był więziony jako działacz PPS.

⁴ Pasek Władysław (ur. 1901), ps. „Wilk”, kpr. pchor. rez., od marca 1940 w wywiadzie ZWZ-2, aresztowany przez NKWD 22 lub 24 czerwca 1940, 23 czerwca 1941 skazany przez Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS na karę śmierci, zwolniony 2 września 1941, później prawdopodobnie w AP w ZSRS.

28 грудня 1940, Москва. Протокол очної ставки
між А. Тельмани та Є. Клімковським

Протокол очной ставки
Между обвиняемыми КЛИМКОВСКИМ Ежи Мечеславовичем
и ТЕЛЬМАНОМ Адамом Томашевичем

от 28 декабря 1940 года
(Начато в 14 часов)

Вопрос ТЕЛЬМАНУ: Вам знаком сидящий против Вас человек?

Ответ: Нет, этого человека я совершенно не знаю.

Вопрос КЛИМКОВСКОМУ: А Вам знаком этот человек?

^а**Ответ:** Я не могу точно утверждать потому, что имел одну только встречу в течение 30–35 м., но по всему внешнему виду сидящий против меня человек похож на то лицо, с которым я имел встречу 4 сентября 1940 года в гор. Львове. Если бы мне показали группу людей, то и тогда я бы сказал, что это именно тот человек, с которым я виделся.^{-а}

Вопрос: Где именно состоялась Ваша встреча с этим человеком и как его фамилия?

^а**Ответ:** Фамилию этого человека я не знаю, но встреча наша состоялась на квартире ^бпо ул. Калеча, 24, где я остановился.^{-б, -а}

Вопрос ТЕЛЬМАНУ: Вы были на ул. Калеча, 24?

Ответ: Нет, по этому адресу я никогда не бывал.

Вопрос: А ул. Калеча Вам знакома?

Ответ: Да. Эту улицу я знаю, так как жил недалеко на Осолинской улице.

Вопрос: В сентябре м-це 1940 года Вы находились во Львове?

Ответ: В сентябре месяце я жил все время во Львове.

Вопрос КЛИМКОВСКОМУ: В связи с чем состоялась Ваша встреча с этим человеком?

^а**Ответ:** Во Львов я прибыл нелегально из Бухареста и, желая установить связь с антисоветской нелегальной польской организацией, возглавляемой МАЦЕЛИНСКИМ, ^бпросил девушку, проживающую на ул. Калеча, 24, помочь мне установить эту связь.^{-б, -а}

3-го сентября с. г. эта девушка мне сказала, что ко мне на другой день, т. е. 4/IX придут два человека от нелегальной организации,

28 grudnia 1940, Moskwa. Protokół konfrontacji
Adama Telmany'ego z Jerzym Klimkowskim

Protokół konfrontacji
Oskarżonych KLIMKOWSKIEGO Jerzego s. Mieczysława
i TELMANY'EGO Adama s. Tomasza

z 28 grudnia 1940 roku
(Rozpoczęto o godzinie 14.)

Pytanie do TELMANY'EGO: Czy znacie siedzącego naprzeciwko was człowieka?

Odpowiedź: Nie, zupełnie nie znam tego człowieka.

Pytanie do KLIMKOWSKIEGO: A wy znacie tego człowieka?

^a**Odpowiedź:** Nie mogę potwierdzić tego z pewnością, dlatego że miałem z nim tylko jedno spotkanie, które trwało 30–35 m[inut], ale sądząc po wyglądzie zewnętrznym, człowiek siedzący naprzeciwko mnie podobny jest do osoby, z którą spotkałem się 4 września 1940 roku w mieś[cie] Lwowie. Nawet jeśli pokazano by mi grupę ludzi, powiedziałbym, że to jest właśnie człowiek, z którym się widziałem.^a

Pytanie: Gdzie dokładnie odbyło się wasze spotkanie z tym człowiekiem i jak się on nazywa?

^a**Odpowiedź:** Nazwiska tego człowieka nie znam, a spotkanie nasze odbyło się w mieszkaniu ^bprzy ul. Kaleczej 24, gdzie się zatrzymałem.^{b, -a}

Pytanie do TELMANY'EGO: Byliście na ul. Kaleczej 24?

Odpowiedź: Nie, nigdy nie byłem pod tym adresem.

Pytanie: A znacie ul. Kaleczą?

Odpowiedź: Tak. Znam tę ulicę, ponieważ mieszkałem niedaleko, na ulicy Ossolińskich.

Pytanie: We wrześniu 1940 przebywaliście we Lwowie?

Odpowiedź: We wrześniu cały czas byłem we Lwowie.

Pytanie do KLIMKOWSKIEGO: W związku z czym odbyliście spotkanie z tym człowiekiem?

^a**Odpowiedź:** Do Lwowa przybyłem nielegalnie z Bukaresztu i chcąc nawiązać tu kontakt z antysowiecką nielegalną organizacją polską, na której czele stał MACIELIŃSKI, ^bpoprosiłem dziewczynę mieszkającą przy ul. Kaleczej 24, żeby pomogła mi nawiązać ten kontakt.^{b, -a}

3 września br. dziewczyna ta powiedziała mi, że następnego dnia, tj. 4/IX przyjdzie do mnie dwóch ludzi z nielegalnej organizacji, przy czym

причем один из них будет по кличке „Лешек” – адъютант руководителя организации.

Вопрос: Следовательно, о встрече с участниками нелегальной организации Вы были предупреждены?

Ответ: Да, об этом я был предупрежден.

Вопрос: Расскажите об обстоятельствах Вашей встречи с участниками польской нелегальной организации.

а-Ответ: 4 сентября с. г., примерно в 12–12 ч. 30 мин., я сидел в комнате и когда вышел из нее, то встретил хозяйку квартиры,^а которая сказала мне, что какие-то два молодых человека ожидали меня, и так как думали, что я отсутствую дома – ушли только сейчас. Я попросил вернуть их обратно, вышел на улицу, и уже втроем прошли в одну из комнат. Один из пришедших ко мне точь-в-точь похож на лицо, сидящее против меня.

Вопрос КЛИМКОВСКОГО к следствию: Разрешите задать вопрос арестованному ТЕЛЬМАНУ.

Ответ: Задайте.

Вопрос КЛИМКОВСКОГО: Серьезно ли Вы, ТЕЛЬМАНЫ отрицаете факт встречи со мной по адресу Калеча, 24? Ибо, хотя вы и отрицаете, но так сильно похожи на человека, с которым я виделся, что мог бы дать присягу, что виделся именно с Вами¹.

Ответ ТЕЛЬМАНА: Я повторяю, что с КЛИМКОВСКИМ нигде не встречался.

Вопрос КЛИМКОВСКОМУ: Напомните ТЕЛЬМАНУ содержание Вашего разговора во время встречи 4/IX-40 года.

Ответ: Я был в курсе того, что во Львове существует нелегальная польская организация, и при встрече с ними дал им понять, что со мной они могут разговаривать откровенно.

В подтверждении моей осведомленности о нелегальной работе во Львове я им сказал, что мне известно о том, что МАЦЕЛИНСКИЙ должен был иметь встречу с ТАТАРСКИМ (из Бухареста) на советско-румынской границе. Затем я рассказал им о положении за границей. Убедившись в моей личности, один из них, который, по-моему, был „Лешек”, в конце нашего разговора заявил, что они передадут [информацию] о нашей встрече МАЦЕЛИНСКОМУ, с которым обещали устроить встречу.

Вопрос ТЕЛЬМАНУ: Вы намерены теперь говорить правду о Вашей встрече с КЛИМКОВСКИМ?

Ответ: КЛИМКОВСКОГО я не знаю и никаких разговоров с ним не вел.

Вопрос ТЕЛЬМАНУ: Вы имеете вопросы к КЛИМКОВСКОМУ?

jednym z nich będzie człowiek noszący pseudonim „Leszek” – adiutant dowódcy organizacji.

Pytanie: To znaczy, że zostaliście uprzedzeni o spotkaniu z członkami nielegalnej organizacji?

Odpowiedź: Tak, zostałem o tym uprzedzony.

Pytanie: Opowiedzcie o okolicznościach waszego spotkania z członkami polskiej nielegalnej organizacji?

^aOdpowiedź: 4 września br., mniej więcej o g[odzinie] 12–12 min[ut] 30, siedziałem w pokoju i po wyjściu stamtąd spotkałem właścicielkę mieszkania,^a która powiedziała, że jacyś dwaj młodzi ludzie czekali na mnie, ale ponieważ myśleli, że nie ma mnie w domu – dopiero co wyszli. Poprosiłem, żeby ich zawrócić, wyszedłem na ulicę i już we trójkę poszliśmy do jednego z pokoi. Jeden z tych, którzy przyszli do mnie, kropka w kropkę podobny był do osoby siedzącej naprzeciwko mnie.

Pytanie KLIMKOWSKIEGO do śledztwa: Pozwólcie zadać pytanie aresztowanemu TELMANY’EMU.

Odpowiedź: Zadajcie.

Pytanie KLIMKOWSKIEGO: Czy wy, TELMANY, naprawdę zaprzeczacie temu, że spotkaliście się ze mną pod adresem Kalecza 24? Bo chociaż zaprzeczacie temu, to i tak jesteście tak bardzo podobni do człowieka, z którym się widziałem, iż mógłbym przysiąc, że widziałem się właśnie z wami¹.

Odpowiedź TELMANY’EGO: Powtarzam, że nie spotykałem się nigdzie z KLIMKOWSKIM.

Pytanie do KLIMKOWSKIEGO: Przypomnijcie TELMANY’EMU treść waszej rozmowy podczas spotkania 4/IX-40 roku.

Odpowiedź: Byłem zorientowany, że we Lwowie istnieje nielegalna polska organizacja. Podczas spotkania dałem im do zrozumienia, że mogą ze mną szczerze rozmawiać.

Na potwierdzenie faktu, że orientuję się w nielegalnej działalności we Lwowie powiedziałem im, że wiem, iż MACIELIŃSKI miał mieć spotkanie z TATARSKIM (z Bukaresztu) na granicy sowiecko-rumuńskiej. Potem opowiedziałem im o sytuacji za granicą. Kiedy przekonali się co do mojej tożsamości, jeden z nich, w moim przekonaniu – „Leszek”, pod koniec rozmowy oświadczył, że przekażą [informację] o naszym spotkaniu MACIELIŃSKIEMU, obiecali mi też zorganizować z nim spotkanie.

Pytanie do TELMANY’EGO: Czy zamierzacie teraz mówić prawdę o waszym spotkaniu z KLIMKOWSKIM?

Odpowiedź: Nie znam KLIMKOWSKIEGO i żadnych rozmów z nim nie prowadziłem.

Pytanie do TELMANY’EGO: Czy macie pytania do KLIMKOWSKIEGO?

Ответ: Нет. Вопросов к КЛИМКОВСКОМУ я не имею.

Вопрос КЛИМКОВСКОГО к следствию: Разрешите задать вопрос ТЕЛЬМАНУ.

Ответ: Задайте.

^а**Вопрос КЛИМКОВСКОГО к ТЕЛЬМАНУ:** Вы принадлежали к польской нелегальной организации? По-моему, я не ошибаюсь, что именно с Вами имел встречу.

Ответ ТЕЛЬМАНА: Да, я принадлежал к нелегальной польской организации.^а

Вопрос КЛИМКОВСКОМУ: У Вас имеются еще вопросы к ТЕЛЬМАНУ?

Ответ: Больше вопросов я не имею.

Ответы с наших слов записаны правильно и нами прочитаны:

КЛИМКОВСКИЙ
ТЕЛЬМАН

Очную ставку провели:

Следователь 2 отдела ГУГБ НКВД
Лейтенант госбезопасности (—) ВОРОБЬЕВ

Следователь 2 отдела ГУГБ НКВД
Мл. лейтенант госбезопасности КРУКОВСКИЙ

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 45–48.

Завірена копія, машинопис.

Примітки

^{а-а} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

^{б-б} Підкреслено від руки.

¹ У своїх спогадах *Byłem adiutantem gen. Andersa*, Варшава 1959 (с. 102–104), Є. Клімковський звинуватив А. Тельмана у тому, що той доніс на нього Львівському обласному УНКВС. Обставини свого арешту Клімковський виклав так: „Ось через більш як десять днів, після прибуття 6 вересня 1940 року, [...] одразу після моєї розмови з ад'ютантом майора Мацелінського і одним з членів командування СЗБ Тельманом – я був заарештований. Про те, що мене видав Тельман, я дізнався вже у Москві від керівництва НКВС, а потім від полковника Бонкевича в штабі нашої армії в Бузулуці, оскільки Тельман, будучи в цій місцевості, розповідав про викладену вище історію”. Це абсолютно суперечить протоколам очної ставки і зізнанням А. Тельмана. Книжка Клімковського і вміщені в ній звинувачення викликали бурю в емігрантському середовищі. Див.: J. Czapski, *O paszkwilu*, „Kultura”, Париж 1959, № 6 (140), с. 105–118 та А. Telmany, *Dodatek do adiutanta*, „Kultura”, Париж 1960, № 3 (149), с. 140–147.

Odpowiedź: Nie. Nie mam pytań do KLIMKOWSKIEGO.

Pytanie KLIMKOWSKIEGO do śledztwa: Pozwólcie zadać pytanie TELMANY'EMU.

Odpowiedź: Zadajcie.

^a-**Pytanie KLIMKOWSKIEGO do TELMANY'EGO:** Czy należeliście do polskiej nielegalnej organizacji? Uważam, iż nie myślę się, że to właśnie z wami miałem spotkanie.

Odpowiedź TELMANY'EGO: Tak, należałem do polskiej nielegalnej organizacji.^a

Pytanie do KLIMKOWSKIEGO: Czy macie jeszcze jakieś pytania do TELMANY'EGO?

Odpowiedź: Nie mam więcej pytań.

Odpowiedzi z naszych słów zapisano prawidłowo i odczytano nam:

KLIMKOWSKI
TELMANY

Konfrontację przeprowadzili:

Śledczy 2 Oddziału GUGB NKWD

Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] (—) WOROBJOW

Śledczy 2 Oddziału GUGB NKWD

Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] KRUKOWSKIJ

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 45-48.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

^a-a Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie kłamrą.

b-b Podkreślono odręcznie.

¹ W swoich wspomnieniach *Byłem adiutantem gen. Andersa*, Warszawa 1959 (s. 102-104), J. Klimkowski oskarżył A. Telmany'ego o zadenuncjowanie go do lwowskiego obwodowego UNKWD. Okoliczności swojego aresztowania i jego rzekomego bezpośredniego sprawcę Klimkowski przedstawił w następujący sposób: „Oto w kilkanaście dni po przybyciu w dniu 6 września 1940 roku, [...] zaraz po mojej rozmowie z adiutantem mjr. Macielińskiego i jednym z członków komendy ZWZ Telmanem – zostałem aresztowany. O tym, że zostałem zadenuncjowany przez Telmana, dowiedziałem się już w Moskwie od władz NKWD, a następnie od płk. Bąkiewicza w sztabie naszej armii w Buzułuku, gdyż Telman będąc w tej miejscowości opowiadał o powyższej historii”. Stoi to w całkowitej sprzeczności z protokołem konfrontacji i zeznaniami A. Telmany'ego. Książka Klimkowskiego i oskarżenia w niej zawarte wywołały burzę w kręgach emigracji. Zob. J. Czapski, *O paszkwilu*, „Kultura”, Paryż 1959, nr 6 (140), s. 105-118 oraz A. Telmany, *Dodatek do adiutanta*, „Kultura”, Paryż 1960, nr 3 (149), s. 140-147.

18 березня 1941, Москва. Протокол допиту
Ф. Гюрковича

Протокол допроса
обвиняемого ГЮРКОВИЧ Феликса Стефановича

от 18-го марта 1941 года
Допрос начат в 14 час. 45 м.

Вопрос: Когда и при каких обстоятельствах Вы познакомились с Адамом ТЕЛЬМАНЫ?

Ответ: Примерно в середине мая месяца 1940 года я условился с адъютантом „Союза вооруженной борьбы” „ЗВЗ” – КОЗЛОВСКИМ Казимиром¹ встретиться по делам „ЗВЗ” на Вулецких горках г. Львова. Придя на Вулецкие горки в намеченное время, я застал там вместе с КОЗЛОВСКИМ и Адама ТЕЛЬМАНЫ.

В то время я еще не знал ни фамилии, ни имени ТЕЛЬМАНЫ. Когда меня КОЗЛОВСКИЙ знакомил с ТЕЛЬМАНЫ, то последний назвал мне только свою кличку „Анжей”. В свою очередь я ему сообщил свой псевдоним „Петр”. Поговорив с КОЗЛОВСКИМ о делах организации, я ушел, а КОЗЛОВСКИЙ и ТЕЛЬМАНЫ остались вдвоем.

Вопрос: Какую должность занимал ТЕЛЬМАНЫ по работе в „ЗВЗ”?

^a**Ответ:** Со слов адъютанта „ЗВЗ” КОЗЛОВСКОГО мне известно, что ТЕЛЬМАНЫ являлся заместителем руководителя „ЗВЗ” по делам провинции.^a

Вопрос: Кто в то время был руководителем „ЗВЗ” по делам провинции?

^a**Ответ:** Мне известно, что в то время руководителем „ЗВЗ” по делам провинции был „Вжос”; фамилия, имя, отчество, а также местожительство его, мне неизвестны. Заместителем „Вжос” был ТЕЛЬМАНЫ Адам. Впоследствии „Вжос” исчез, куда – неизвестно. КОЗЛОВСКИЙ предполагал, что „Вжос” был арестован.^a

Вопрос: После исчезновения „Вжос” кто был назначен руководителем „ЗВЗ” по делам провинции?

Ответ: После исчезновения „Вжос” руководителем „ЗВЗ” по делам провинции был назначен „Слава”², а его заместителем „Млотковский”³.

18 marca 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania
Feliksa Gyurkovicha

Protokół przesłuchania
oskarżonego GYURKOVICHA Feliksa s. Stefana

z 18 marca 1941 roku
Przesłuchanie rozpoczęło o godz. 14 m[inut] 45.

Pytanie: Kiedy i w jakich okolicznościach poznaliście się z Adamem TELMANYM?

Odpowiedź: Mniej więcej w połowie maja 1940 roku umówiłem się z adiutantem „Związku Walki Zbrojnej” „ZWZ” – KOZŁOWSKIM Kazimierzem¹ na spotkanie w sprawach „ZWZ” na Wzgórzach Wuleckich w m. Lwowie. Po przybyciu o wyznaczonej porze na Wzgórze Wuleckie zastałem tam Adama TELMANY’EGO wraz z KOZŁOWSKIM.

W tym czasie nie znałem jeszcze ani nazwiska, ani imienia TELMANY’EGO. Kiedy KOZŁOWSKI przedstawiał mi TELMANY’EGO, podał mi on tylko swój pseudonim „Andrzej”. Ja z kolei podałem mu mój pseudonim „Piotr”. Po rozmowie z KOZŁOWSKIM o sprawach organizacji oddaliłem się, a KOZŁOWSKI i TELMANY zostali we dwójkę.

Pytanie: Jakie funkcje pełnił TELMANY działając w „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** Ze słów adiutanta „ZWZ” KOZŁOWSKIEGO wiem, że TELMANY był zastępcą komendanta „ZWZ” do spraw prowincji.^a

Pytanie: Kto w tym czasie był komendantem „ZWZ” do spraw prowincji?

^a**Odpowiedź:** Wiem, że w tym czasie komendantem „ZWZ” do spraw prowincji był „Wrzos”, nazwiska, imienia, imienia ojca ani jego miejsca zamieszkania nie znam. Zastępcą „Wrzosa” był TELMANY Adam. Ostatnio „Wrzos” znikł, nie wiadomo gdzie. KOZŁOWSKI przypuszczał, że „Wrzos” został aresztowany.^a

Pytanie: Kto został mianowany komendantem „ZWZ” do spraw prowincji po zniknięciu „Wrzosa”?

Odpowiedź: Po zniknięciu „Wrzosa” komendantem „ZWZ” do spraw prowincji został mianowany „Sława”², a jego zastępcą „Młotkowski”³.

Pytanie: Czy po wyznaczeniu „Sławy” na komendanta „ZWZ” do spraw prowincji TELMANY nadal był jego zastępcą?

^a**Odpowiedź:** Po wyznaczeniu „Sławy” na komendanta „ZWZ” do spraw prowincji TELMANY został zwolniony z pełnionej funkcji i mniej

Вопрос: С назначением „Славы” руководителем „ЗВЗ” по делам провинции ТЕЛЬМАНЫ продолжал оставаться его заместителем?

а-Ответ: С назначением „Славы” руководителем „ЗВЗ” по делам провинции ТЕЛЬМАНЫ был освобожден от занимаемой должности и примерно с 15-го июля месяца до сентября 1940 г. он находился в резерве. Причины освобождения ТЕЛЬМАНЫ от занимаемой должности мне неизвестны.^{-а}

Вопрос: Кроме встречи на Вулецких горках, где еще Вы встречались с ТЕЛЬМАНЫ?

Ответ: Кроме нескольких случайных встреч на Вулецких и Пелчинских горках, я с ТЕЛЬМАНЫ встречался на квартире у КОЗЛОВСКОГО, у меня на квартире и два раза на квартире ТЕЛЬМАНЫ. Эти встречи были в первой половине сентября и связаны с моим отъездом в Бухарест.

Вопрос: По чьей инициативе и в связи с чем состоялись эти встречи?

а-Ответ: Указанные выше встречи состоялись по распоряжению адъютанта „ЗВЗ” КОЗЛОВСКОГО. Решением МАЦЕЛИНСКОГО я был намечен к переброске за кордон, т. е. в Бухарест, для установления личного контакта и связи с работниками закордонного центра „ЗВЗ” по делам шифровального дела и подпольных радиостанций „ЗВЗ”, в частности с РОСТВОРОВСКИМ. Так как в нашей организации никто шифровального дела не знал кроме меня, то на время моего отсутствия на эту должность был назначен ТЕЛЬМАНЫ. ТЕЛЬМАНЫ не знал работы шифров и подпольной радиостанции, КОЗЛОВСКИЙ приказал мне обучить его (ТЕЛЬМАНЫ) способам зашифровки и расшифровки депеш. В связи с этим я имел встречи с ТЕЛЬМАНЫ по вышеуказанным адресам.^{-а}

Вопрос: Где Вы обучали ТЕЛЬМАНЫ способам расшифровки и зашифровки депеш?

Ответ: После того, как КОЗЛОВСКИЙ дал распоряжение обучить ТЕЛЬМАНЫ шифровальному делу, назначил первую встречу мне и ТЕЛЬМАНЫ у себя на квартире по улице Мурарска. Номера дома не помню.

Вопрос: Значит, Вы обучали ТЕЛЬМАНЫ шифровальному делу на квартире КОЗЛОВСКОГО?

а-Ответ: Да, ТЕЛЬМАНЫ я обучал шифровальному делу на квартире КОЗЛОВСКОГО во второй половине сентября месяца 1940 года, в течение 2-х–3-х дней. После этого, в течение нескольких дней, я обучал ТЕЛЬМАНЫ у себя на квартире по адресу ул. Длугоша, дом № 33, кв. 1.^{-а}

więcej od dnia 15 lipca do września 1940 r. pozostawał w rezerwie. Przyczyn zwolnienia TELMANY'EGO z pełnionej funkcji nie znam.^a

Pytanie: Gdzie jeszcze, oprócz Wzgórz Wuleckich, spotykaliście się z TELMANYM?

Odpowiedź: Oprócz kilku przypadkowych spotkań na Wzgórzach Wuleckich i Połczyńskich, z TELMANYM spotykałem się w mieszkaniu KOZŁOWSKIEGO, w swoim mieszkaniu i dwa razy w mieszkaniu TELMANY'EGO. Te spotkania miały miejsce w pierwszej połowie września i były związane z moim wyjazdem do Bukaresztu.

Pytanie: Z czyjej inicjatywy i w związku z czym odbyły się te spotkania?

^a**Odpowiedź:** Wspomniane przeze mnie spotkania odbyły się na polecenie adiutanta „ZWZ” KOZŁOWSKIEGO. Decyzją MACIELIŃSKIEGO zostałem wyznaczony do przerzutu za granicę, tj. do Bukaresztu, w celu nawiązania osobistego kontaktu i łączności z pracownikami zagranicznego ośrodka „ZWZ” w sprawie szyfrowania i podziemnych radiostacji „ZWZ”, głównie z ROSTWOROWSKIM. Ponieważ oprócz mnie w naszej organizacji nikt nie umiał szyfrować, do pełnienia tej funkcji na czas mojej nieobecności został wyznaczony TELMANY. Nie znał on stosowania szyfrów i działania podziemnej radiostacji, KOZŁOWSKI polecił mi więc nauczyć go (TELMANY'EGO) sposobów szyfrowania i odszyfrowywania depesz. W związku z tą sprawą odbyłem spotkania z TELMANYM pod wymienionymi wyżej adresami.^a

Pytanie: Gdzie uczyliście TELMANY'EGO sposobów odszyfrowywania i szyfrowania depesz?

Odpowiedź: Po tym, jak KOZŁOWSKI wydał polecenie nauczania TELMANY'EGO szyfrowania, wyznaczył mnie i TELMANY'EMU pierwsze spotkanie w swoim mieszkaniu przy ulicy Murarskiej. Numeru domu nie pamiętam.

Pytanie: To znaczy, że uczyliście TELMANY'EGO szyfrowania w mieszkaniu KOZŁOWSKIEGO?

^a**Odpowiedź:** Tak, uczyłem TELMANY'EGO szyfrowania w mieszkaniu KOZŁOWSKIEGO w drugiej połowie września 1940 roku, przez 2–3 dni. Potem przez kilka dni uczyłem TELMANY'EGO w swoim mieszkaniu pod adresem ul. Długosza, dom nr 33 m. 1.^a

Pytanie: Czy wasze spotkanie z TELMANYM w jego mieszkaniu było związane z jego nauką?

^a**Odpowiedź:** Tak, spotkanie z TELMANYM w jego mieszkaniu odbyło się w związku z tym. Po tym, jak uczyłem go szyfrowania w mieszkaniu KOZŁOWSKIEGO i u siebie, początkowo mu nie szło, zaprosił mnie więc do swojego mieszkania, żebym mu pomógł.^a

Вопрос: Ваша встреча с ТЕЛЬМАНЫ на его квартире была связана с его обучением?

а-Ответ: Да, встреча с ТЕЛЬМАНЫ на его квартире состоялась в связи с тем, что после того, как я его обучил шифровальному делу на квартире КОЗЛОВСКОГО и на своей, у него дело вначале не клеилось и он пригласил меня к себе на квартиру для оказания ему помощи.^{-а}

Вопрос: После того, как обучили ТЕЛЬМАНЫ шифровальному делу, Вы ему передали дела и шифры?

Ответ: ^а-Дела, шифры и ключи к ним я передал ТЕЛЬМАНЫ на квартире КОЗЛОВСКОГО в присутствии последнего.^{-а}

Вопрос: Расскажите расположение квартиры ТЕЛЬМАНЫ и ее местонахождение?

а-Ответ: ТЕЛЬМАНЫ проживал по адресу – улица Осолинских, дом № 11, г. Львова. Квартира находится во дворе на 2 этаже и расположена с левой стороны лестничной клетки. Комната, в которой мы вели беседы с ТЕЛЬМАНЫ, находится с правой стороны.^{-а}

Вопрос: Какая мебель имеется в комнате ТЕЛЬМАНЫ и как она расположена?

а-Ответ: В комнате ТЕЛЬМАНЫ имеется следующая мебель: стол деревянный формы эллипса, стоит около шкафа, диван, кровати в комнате нет, шкаф для верхнего платья. Мелкие вещи я не помню. Помню, что в квартире много книг и весь стол ТЕЛЬМАНЫ завален книгами.^{-а}

Вопрос: Кто открывал Вам дверь из членов семьи ТЕЛЬМАНЫ?

Ответ: Первый раз я пришел на квартиру ТЕЛЬМАНЫ вместе с ним, у него имелся ключ от квартиры и дверь открыл он сам. Второй раз мне дверь открывала его мать⁴.

Вопрос: Назовите приметы матери ТЕЛЬМАНЫ.

а-Ответ: Мать ТЕЛЬМАНЫ среднего роста, волос с проседью, лицо сухощавое. Других примет не помню.^{-а}

(—) ГЮРКОВИЧ

Допросил:

Следователь 2 отд. 2 отдела С/Ч НКГБ

Мл. лейтенант госбезопасности (—) МАЛИКОВ

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 87-91.

Оригінал, машинопис.

Кожен аркуш протоколу дотиту підписаний Ф. Гюрковичем.

Pytanie: Czy po nauczeniu TELMANY'EGO szyfrowania przekazaliście mu sprawy i szyfry?

^a-Odpowiedź: Sprawy, szyfry i klucze do nich przekazałem TELMANY'EMU w mieszkaniu KOZŁOWSKIEGO w jego obecności.^a

Pytanie: Opowiedzcie o rozkładzie mieszkania TELMANY'EGO i o tym, gdzie się ono znajduje?

^a-Odpowiedź: TELMANY mieszkał pod adresem ulica Ossolińskich dom nr 11 w m. Lwowie. Mieszkanie znajduje się w podwórzu na 1 piętrze i położone jest po lewej stronie klatki schodowej. Pokój, w którym prowadziliśmy rozmowy z TELMANYM, znajdował się po prawej stronie.^a

Pytanie: Jakie meble znajdują się w pokoju TELMANY'EGO i jak jest on urządzony?

^a-Odpowiedź: W pokoju TELMANY'EGO znajdują się następujące meble: stół drewniany w kształcie elipsy stojący koło szafy, kanapa, łóżka w pokoju nie ma, szafa na okrycia wierzchnie. Drobnych rzeczy nie pamiętam. Przypominam sobie, że w mieszkaniu jest dużo książek i że cały stół TELMANY'EGO był nimi zavalony.^a

Pytanie: Kto z członków rodziny TELMANY'EGO otwierał wam drzwi?

Odpowiedź: Kiedy po raz pierwszy przyszedłem do mieszkania TELMANY'EGO, byłem razem z nim, on miał klucz do mieszkania i sam otworzył drzwi. Za drugim razem otworzyła jego matka⁴.

Pytanie: Opiszcie wygląd matki TELMANY'EGO.

^a-Odpowiedź: Matka TELMANY'EGO jest średniego wzrostu, włosy siwiejące, twarz szczupła. Innych cech nie pamiętam.^a

(—) GYURKOVICH

Przesłuchał:

Śledczy 2 Wydz[iału] 2 Oddziału S/Cz NKGB

Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] (—) MALIKOW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 87-91.

Oryginał, maszynopis.

Każda karta protokołu przesłuchania jest podpisana przez F. Gyurkovicha.

Przypisy

^a -^a Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie kłamrą.

⁴ Konspiracyjne nazwisko por. S. Niemczyckiego.

Примітки

^{2*} -⁴ Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

¹ Підпільне прізвище поручника С. Немчицького.

² Можливо, Бялошевич Влодзімеж (1902–1999), псевдо „Слава”, поручник кавалерії, під час вересневої кампанії 1939 командир 1 взводу з 3 ескадрону 1 пкав КОП, в СЗБ-1 командир району в окрузі Львів-Захід, потім заступник коменданта району і командир провінції, під час „Бужі” (1944) у Львові командир Східного сектору в Угрупованні Місто 5 ДП АК.

³ Так у тексті. Правильно – Млотковський Влодзімеж (1902–1974), псевдо „Млот”, діяч СЛ. У 1939–1940 командир району Рава-Руська, Мостиська, Гродек Ягеллонський, пізніше командир провінції СЗБ-1, з вересня 1940 до березня 1941 начальник розвідки СЗБ-1, заарештований НКВС і звільнений, потім начальник безпеки СЗБ-1, з 1942 в Командуванні регіону СЗБ-АК Львів.

⁴ Тельмани Казімера (1882 р. н.).

² Zapewne Białoszewicz Włodzimierz (1902–1999), ps. „Sława”, por. kaw., w kampanii wrześniowej 1939 dca 1 plutonu z 3 szw. 1 pkaw KOP, w ZWZ-1 kmdt obwodu w Okręgu Lwów-Zachód, potem zca kmdta okręgu i kmdt prowincji, podczas „Burzy” we Lwowie (1944) dca Dzielnicy Wschodniej w Zgrupowaniu Miasto 5 DPAK.

³ Właśc. Młotkowski Włodzimierz (1902–1974), ps. „Młot”, działacz SL. W l. 1939–1940 kmdt obwodu Rawa Ruska, Mościska, Gródek Jagielloński, następnie kmdt prowincji ZWZ-1, od września 1940 do marca 1941 szef wywiadu ZWZ-1, aresztowany przez NKWD i zwolniony, potem szef bezpieczeństwa ZWZ-1, od 1942 w Kmdzie Obszaru ZWZ-AK Lwów.

⁴ Telmany Kazimiera (ur. 1882).

28 березня 1941, Москва. Протокол допиту А. Тельмани

Протокол допроса
Обвиняемого Тельманы Адама Томашевича

от 28/III 1941 г.

Допрос начат в 12 ч. 30 минут

Вопрос: На протяжении шести месяцев Вы упорно продолжаете скрывать от следствия Вашу деятельность в польской повстанческой нелегальной организации „Союз вооруженной борьбы” (ЗВЗ). Намерены ли Вы дать правдивые показания?

Ответ: Да, намерен.

Вопрос: Расскажите, какое положение Вы занимали в организации „ЗВЗ”?

Ответ: С момента моего вступления в „ЗВЗ” вначале ^бя был назначен руководителем Бибрского района по делам „ЗВЗ”. Примерно с мая 1940 г. я являлся заместителем руководителя „ЗВЗ” по делам провинции. Последнее время перед моим арестом я выполнял работу по зашифровке и расшифровке депеш „ЗВЗ”.^{б, -а}

Вопрос: Когда и кем Вы были назначены на должность заместителя руководителя „ЗВЗ” по делам провинции?

Ответ: В мае месяце (число не помню) ко мне на квартиру пришел руководитель „ЗВЗ”¹ „Вжос”, фамилии я его не знаю, сообщил мне, что я назначен его заместителем по делам провинции, на что я дал ему свое согласие.

Вопрос: Кем Вы были назначены на должность зам. руководителя „ЗВЗ” по делам провинции?

Ответ: На должность заместителя руководителя по делам провинции „ЗВЗ” думаю, что меня назначил комендант „ЗВЗ” „Рей”, т. к. это должность должна утверждаться комендантом.^{-а}

Вопрос: Кем Вы были назначены на шифровальную работу „ЗВЗ”?

Ответ: На шифровальную работу, думаю, что меня назначил также „Рей”, но об этом мне сообщил участник нашей организации Гюркович².^{-а}

Вопрос: При каких обстоятельствах Гюркович Вам сообщил о Вашем назначении на работу по шифрам „ЗВЗ”?

Ответ: В начале сентября месяца 1940 года ко мне на квартиру зашел Гюркович и сообщил мне, что он готовится к переброске

28 marca 1941, Moskwa. Protokół przesłuchania Adama Telmany'ego

Protokół Przesłuchania
oskarżonego Telmany'ego Adama s. Tomasz

z 28/III 1941 r.

Przesłuchanie rozpoczęło o g[odzinie] 12 minut 30

Pytanie: Przez sześć miesięcy uparcie ukrywacie przed śledztwem waszą działalność w polskiej nielegalnej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej” (ZWZ). Czy macie zamiar złożyć prawdziwe zeznania?

Odpowiedź: Tak, mam zamiar.

Pytanie: Powiedzcie jaką funkcję pełniliście w organizacji „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** W chwili wstąpienia do „ZWZ” początkowo ^bzostałem mianowany kierownikiem rejonu bobreckiego „ZWZ”. Mniej więcej od maja 1940 r. byłem zastępcą dowódcy „ZWZ” do spraw prowincji. Ostatnio przed aresztowaniem wykonywałem prace związane z szyfrowaniem i odszyfrowywaniem depech „ZWZ”.^{-b. -a}

Pytanie: Kiedy i przez kogo zostaliście mianowani na stanowisko zastępcy dowódcy „ZWZ” do spraw prowincji?

Odpowiedź: W maju (dnia nie pamiętam) przyszedł do mojego mieszkania dowódca „ZWZ”¹ „Wrzos”, nie znam jego nazwiska, i powiedział, że zostałem mianowany jego zastępcą do spraw prowincji, na co wyraziłem zgodę.

Pytanie: Kto wyznaczył was na stanowisko zast[ępcy] dowódcy „ZWZ” do spraw prowincji?

^a**Odpowiedź:** Przypuszczam, że na stanowisko zastępcy dowódcy do spraw prowincji „ZWZ” mianował mnie komendant „ZWZ” „Rey”, ponieważ funkcja ta powinna być zatwierdzana przez komendanta.^{-a}

Pytanie: Kto wyznaczył was do prac związanych z szyfrowaniem w „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** Sądzę, że do prac związanych z szyfrowaniem wyznaczył mnie również „Rey”, ale powiadomił mnie o tym członek naszej organizacji Gyurkovich^{2. -a}

Pytanie: W jakich okolicznościach Gyurkovich powiedział wam o wyznaczeniu was do prac związanych z szyfrowaniem w „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** Na początku września 1940 roku Gyurkovich przyszedł do mojego mieszkania i powiedział, że przygotowuje się do przerwania do Rumunii, aby nawiązać kontakt z zagranicznym ośrodkiem „ZWZ” znajdującym się w Bukareszcie i że na czas jego nieobecności mam go

в Румынию для связи с закордонным центром „ЗВЗ”, находящимся в Бухаресте, и что я на время его отсутствия должен буду заменить его. Короче говоря, я должен буду зашифровывать и расшифровывать депеши „ЗВЗ”, идущие как за кордон, так и депеши, приходящие из-за кордона.^а

Вопрос: Кто и где Вас обучал шифровальному делу?

^а**Ответ:** Шифровальному делу меня обучил член нашей организации „ЗВЗ” Гюркович.^а

Обучение происходило на квартире у меня, Козловского и Гюрковича.

Вопрос: Сколько времени Вы работали на шифровальной работе „ЗВЗ”?

^а**Ответ:** Шифровальную работу „ЗВЗ” я выполнял примерно с 20 по 28 сентября 1940 г., а 29 сентября 1940 г. при попытке перейти из г. Львова в г. Бухарест я был арестован органами НКВД.^а

Вопрос: С какой целью Вы направлялись в Бухарест?

^а**Ответ:** Я был не согласен с проводимой политикой „Рея”. Вся его работа в „ЗВЗ” не двигалась с места, организация практически ничего не делала и вся работа была только на бумаге. В связи с тем, что Гюркович был арестован^в и не смог рассказать о деятельности „Рея” в Бухаресте^в, я решил поехать в Бухарест и доложить руководству закордонного центра „ЗВЗ” о деятельности „Рея”.^а

^гВычеркнутым словам: и не смог рассказать о деятельности „Рея” в Бухаресте – верить (—) Тельманы^г

О своем намерении я сообщил адъютанту „Рея” Козловскому „Лешек”. „Лешек” мои решения одобрил и обещал устроить мне пропуск для проезда в Черновицы.

После указанного разговора с Козловским я встретился с Яроцким, который сообщил мне, что может устроить поездку в Черновицы на грузовой автомашине НКВД, которая едет в г. Черновицы.

Вопрос: Яроцкому Вы рассказали о причинах Вашей поездки в Бухарест?

Ответ: Нет, Яроцкому я ничего не сказал.

Допрос прерван в 16 часов.

Протокол с моих слов записан правильно и мне прочитан.

(—) Тельманы

zastąpić. Krótko mówiąc, miałem szyfrować i odszyfrowywać depesze „ZWZ” wysyłane za granicę oraz depesze przychodzące zza granicy.^a

Pytanie: Kto i gdzie uczył was szyfrowania?

^a**Odpowiedź:** Szyfrowania uczył mnie członek naszej organizacji „ZWZ” Gyurkovich.^a

Nauka odbywała się w moim mieszkaniu, u Kozłowskiego i u Gyurkovicha.

Pytanie: Ile czasu pracowaliście przy szyfrowaniu dla „ZWZ”?

^a**Odpowiedź:** Szyfrowaniem w „ZWZ” zajmowałem się mniej więcej od 20 do 28 września 1940 r., a 29 września 1940 r. podczas próby przedostania się z m. Lwowa do m. Bukaresztu zostałem aresztowany przez organy NKWD.^a

Pytanie: W jakim celu jechaliście do Bukaresztu?

^a**Odpowiedź:** Nie zgadzałem się z polityką „Reya”. Żadne jego działania w „ZWZ” nie posuwały się naprzód, organizacja praktycznie nic nie robiła, a cała działalność istniała tylko na papierze. W związku z tym, że Gyurkovich został aresztowany^c i nie mógł opowiedzieć w Bukareszcie o poczynaniach „Reya”^c, postanowiłem tam pojechać i zameldować kierownictwu zagranicznego ośrodka „ZWZ” o działalności „Reya”.^a

^dWykreślono słowa: i nie mógł opowiedzieć w Bukareszcie o poczynaniach „Reya”, prawidłowo. (—) Telmany^d

O swoim zamiarze powiadomiłem adiutanta „Reya” – Kozłowskiego „Leszka”. „Leszek” zaaprobował moją decyzję i obiecał zorganizować mi przepustkę na przejazd do Czerniowiec.

Po wspomnianej rozmowie z Kozłowskim spotkałem się z Jarockim, który oznajmił mi, że może zorganizować przejazd do Czerniowiec samochodem ciężarowym NKWD jadącym do m. Czerniowce.

Pytanie: Czy powiedzieliście Jarockiemu o przyczynach waszego wyjazdu do Bukaresztu?

Odpowiedź: Nie, nic Jarockiemu nie mówiłem.

Przesłuchanie przerwano o godzinie 16.

Protokół z moich słów spisano prawidłowo i odczytano mi.

(—) Telmany

Przesłuchał:

Śledczy 2 Wydziału 2 Oddziału Jednostki Śled[czej] NKGB
Mł. lej[t]enant] bezpieczeństwa państw[owego] (—) Malikow

Допросил:

Следователь 2-го отделения 2-го отдела Следчасти НКГБ
Мл. лейт[енант] гос[ударственной] безопасности (—) Маликов

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 94–97.

Оригінал, рукопис.

Після кожної відповіді стоїть підпис А. Тельмани.

Примітки

- ^{а-а} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.
- ^{б-б} Підкреслено від руки.
- ^{в-в} Закреслено від руки.
- ^{г-г} Приписка зроблена на полях.

¹ Так у тексті.

² 10 січня 1941 співробітники 2 відділу ГУГБ СРСР провели очну ставку між Гюрковичем та Тельмани, під час якої Гюркович упізнав Тельмани, повідомив його прізвище та розкрив його приналежність до СЗБ. Тельмани послідовно стверджував, що не знає особи, з якою має очну ставку (ДА СБУ, Львів, справа П-35205, арк. 66–70).

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 94–97.

Oryginal, rękopis.

Po każdej odpowiedzi podpis A. Telmany'ego.

Przypisy

- a- -a Tekst zaznaczono na marginesie odręcznie kłamrą.
- b- -b Podkreślono odręcznie.
- c- -c Skreślono odręcznie
- d- -d Adnotacja na marginesie.

¹ Tak w oryginale.

² 10 stycznia 1941 funkcjonariusze 2 Oddziału GUGB ZSRS przeprowadzili konfrontację Gyurkovich – Telmany, podczas której Gyurkovich rozpoznał Telmany'ego, podał jego nazwisko oraz ujawnił jego przynależność do ZWZ. Telmany konsekwentnie twierdził, iż nie zna konfrontowanego z nim człowieka (PA SBU, Lwów, sygn. arch. P-35205, k. 66–70).

8 квітня 1941, Москва. Власноручні зізнання А. Тельмани

Власноручні свідчення обвинуваченого Тельмани Адама Томашевича
8 квітня 1941

Система шифру, яким я працював у період керівництва радіостанцією С.З.Б.

Система шифру, яким я користувався, можна назвати логарифмічною системою. В основі шифру лежить квадрат із стороною 1 дм. Він покритий сіткою, в результаті чого отримуємо 100 см². На верхній стороні пишемо ключ шифру, а саме 10 початкових цифр у заздалегідь узгодженій послідовності. Ту саму послідовність цифр пишемо на лівому боці квадрату. Картон, на якому намальований квадрат, надрізуємо з обох боків так, щоби у його щілини могли увійти смужки паперу вздовж горизонтальних рядів квадрату. На них також починаємо послідовно вписувати літери алфавіту, відповідно до послідовності зазначених на сторонах квадрату цифр. Після першого закінчення алфавіту повторюємо його далі, аж до заповнення літерами всіх клітинок. Після виконання цих підготовчих дій можна приступити безпосередньо до шифрування. Маючи передати, наприклад, речення „Тюрми не можна назвати будинком відпочинку”, робимо так: оскільки першою літерою речення є „т”, шукаємо її на горизонтальних смужках і розшифруємо, в якій системі цифр вона знаходиться. Отримане число із двох цифр пишемо на окремому папері. Так само робимо і з наступною літерою „ю” і т. д. Отримане число із двох цифр записуємо послідовно, наприклад, в 5-цифровій системі та передаємо радіотелеграфістові. Розшифрування відбувається у зворотній послідовності.

(—) Тельмани Адам

*ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 127–129.
Оригінал польською мовою, рукопис.*

8 kwietnia 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania
Adama Telmany'ego

Własnoręczne zeznania obwinionego Telmany'ego Adama Tomaszewicza
dnia 8 kwietnia 1941

System szyfru, którym pracowałem w okresie kierownictwa radiostacją
Z.W.Z.

System szyfru, którym posługiwałem się, można nazwać systemem suwakowym. Podstawą szyfru jest kwadrat o boku 1 dcm, jest on pokryty siatką, w wyniku czego uzyskujemy 100 cm². Na górnym boku pisze się klucz szyfru, a mianowicie 10 początkowych liczb w z góry omówionym porządku. Tę samą kolejność cyfr piszemy na lewym boku kwadratu. Karton, na którym narysowany jest kwadrat nacinamy po obu jego bokach tak, by w szczeliny jego mogły wejść paski papieru wzdłuż poziomych rzędów kwadratu. Na nich też zaczynamy wypisywać kolejno litery alfabetu, stosownie do kolejności cyfr zaznaczonych na bokach kwadratu. Po jednorazowym ukończeniu alfabetu powtarzamy go w dalszym ciągu, aż do wypełnienia wszystkich krutek literami. Po uskutecznieniu tych przygotowawczych czynności można przystąpić do właściwego szyfrowania. Mając przekazać n. p. zdanie „Więzenie nie można nazwać domem wypoczynkowym” postępujemy tak: ponieważ pierwszą literą zdania jest „w” więc szukujemy ją na paskach poziomych i odcyfrujemy w jakim układzie cyfr ona znajduje się. Uzyskaną dwucyfrową liczbę piszemy na osobnym papierze. Tak samo postępujemy i przy następnej literze z kolei „i” itd. Uzyskane dwucyfrowe liczby piszemy kolejno n. p. w układzie 5-cyfrowym i przekazujemy radiotelegraficznie. Rozszyfrowanie następuje w odwrotnym porządku.

(—) Telmany Adam

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 127-129.

Oryginał w języku polskim, rękopis.

Zachowano styl i pisownię oryginału.

16 травня 1941, Москва. Власноручні зізнання А. Тельмани
про його діяльність в СЗБ

^а-Свідчення обвинуваченого ^б-(свідетеля)-^б, ^а- Тельмани Адама То-
машевича „16” травня 1941 ^{а-г}-^а.

До організації С.В.Б. вступив у січні 1940. Причини, які спонукали мене до цього, є такі: вересневу воєнну кампанію 1939 і капітуляцію Варшави, – в якій я особисто брав участь – не вважав і не вважаю кінцем боротьби польського народу з німецьким фашизмом за свободу і незалежність. З поразкою Польщі – яка стала наслідком багатьох факторів – я не міг змиритися з таких мотивів: 1) Як поляк, я не міг внутрішньо погодитися із тим, щоб мій народ, який має тисячолітню культурну і цивілізаційну традицію в Європі, щоб народ, який дав таких людей як Кохановський, Костюшко, Міцкевич, Словацький, Сенкевич, Жеромський і Реймонт, народ, який воював у 19 і 20 століттях на всіх визвольних полях битв Європи під прапором „За Вашу і Нашу свободу”, народ, який, з огляду на постійне насилля і беззаконня Гітлера, першим серед інших народів Європи у вересні 1939 зумів зважитися на одностайне і спонтанне – „Ні” – був перетворений брутальною силою і варварським насиллям Гітлера на невільників. 2) Як демократ – вихований в душі польських визвольних традицій – я не міг змиритися з тим, щоб німецький фашизм – ця безумна форма націоналізму пруських юнкерів і расового шовінізму найбільш реакційних верств німецької дрібної буржуазії – став панівним у Європі суспільно-економічним ладом та своїм диким і чорним прагненням за допомогою насилля і багнетів підпорядковував інші європейські народи і нації, які мали таке саме право як німецька нація на свободу і незалежність. 3) Як син польського робітника – який боровся за краще життя польського пролетаріату, я не міг змиритися з тим, щоб німецький фашизм – та найбільш брутальна і ганебна форма імперіалістичного фінансового капіталізму – знову поневолив польський народ, щоби польський робітник знову став добривом для т. зв. „Герренфольку”, а польський селянин знову – вигнаний насиллям, беззаконням і силою з батьківських земель і домів – був змушений іти у гірке вигнання і поневіряння в пошуку шматка чорного хліба. Я не міг внутрішньо змиритися з тим, щоб через Європу – без індивідуального і колективного опору й протидії – простував Великий Хам і Великий Варвар та постійно поглинав нові народи і держави,

**16 maja 1941, Moskwa. Własnoręczne zeznania Adama Telmany'ego
dotyczące jego działalności w ZWZ**

^a-Zeznania oskarżonego ^b(świadka)^{-b, -a} Telmany Adam Tomaszewicz
„16” maja 1941^{a-r, a}

Do organizacji Z.W.Z. wstąpiłem w styczniu 1940. Przyczyny, które skłoniły mnie ku temu są następ[ujące]: Kampanię wojenną września 1939 i Kapitulację Warszawy, – w której brałem zresztą sam udział – nie uważałem i nie uważam za koniec walki narodu polskiego z faszyzmem niemieckim o wolność i niepodległość. Z klęską Polski – na którą złożyło się wiele przyczyn – pogodzić się nie mogłem z motywów następ[ujących]: 1) Jak Polak, nie mogłem się wewnątrznie zgodzić z tem, by naród mój, który posiada tysiącletnią tradycję kulturalną i cywilizacyjną w Europie, by naród, który wydał takich ludzi jak Kochanowski, Kościuszko, Mickiewicz, Słowacki, Sienkiewicz, Żeromski i Reymont, naród, który walczył w 19 i 20 stuleciu na wszystkich wyzwoleniczych polach bitew Europy pod sztandarem „Za wolność Waszą i Naszą”, naród, który wobec ustawicznych gwałtów i bezprawia Hitlera pierwszy wśród innych narodów Europy we wrześniu 1939 potrafił się zdobyć na jednomyślne i spontaniczne – „Nie” – był obrócony brutalną siłą i przemocą barbarzyńską Hitlera w niewolników. 2) Jak demokracja – wychowany w duchu polskich tradycji wolnościowych – nie mogłem się zgodzić z tem, by faszyzm niemiecki – ta obłądna forma nationalizmu (!) junkrów pruskich i rasowego szowinizmu najbardziej reakcyjnych warstw drobnej burżuazji niemieckiej – stał się w Europie panującym ustrojem społeczno-gospodarczym i swoim dzikim i czarnym żądaniem przy pomocy gwałtów i bagnatów podporządkowywał pozostałe ludy i narody europejskie mające takie samo prawo jak naród niemiecki do wolności i swobody. 3) Jak syn polskiego robotnika – walczącego o lepszy byt proletariatu polskiego, nie mogłem się pogodzić z tem, by faszyzm niemiecki – ta najbardziej brutalna i haniebna forma imperialistycznego kapitalizmu finansowego – ponownie ujarzmił polski naród, by polski robotnik stał się ponownie pognojem dla t. zw. „Herrenvolku”, a polski chłop znowu – wygnany przemocą, gwałtem i siłą z ziemi i chaty ojczystej – musiał iść na gorzkie wygnanie i tułaczkę w pogoni za kawałkiem czarnego chleba. Nie mogłem się wewnątrznie pogodzić z tym, by przez Europę – bez indywidualnego i zbiorowego sprzeciwu i kontrakcji – kroczył Wielki Cham i Wielki Barbarzyńca i połykał coraz to nowe narody i państwa obracając ich kulturę narodową w perzynę zgliszcz i gruzów. Takie były

перетворюючи їх національну культуру на купу попелищ і руїн. Такими були мої внутрішні мотиви, які спонукали мене вступити до організації. Якщо говорити про питання: чому я, – проживаючи на території Радянського Союзу, а отже держави, яка мала дружні стосунки і договори з III Рейхом, – я діяв і розвивав антинімецьку діяльність на території, зайнятій червоною армією, то відповідь буде така. У момент вступу до організації я чітко усвідомлював, що не лише польські землі були предметом ненаситного апетиту Гітлера, але й що цей апетит буде постійно наростати і, що його „Лебенсраумом” є ціла Європа. (Подальший розвиток історичних подій насправді підтвердив мої припущення). Враховуючи можливу в майбутньому агресію Гітлера на Сході, я розумів, що поляки, які проживають на території, зайнятій Червоною Армією, – повинні особливо активно і рішуче, і спонтанно виступити проти німців у випадку конфлікту між СРСР і Німеччиною. В історичний період, у якому ми зараз живемо, не місце і не час аналізувати, критикувати і оцінювати історичні події з точки зору одного суб’єкта або навіть гірше – з точки зору тимчасової бідності і матеріальних проблем окремої людини або ж обмеженої суспільної групи. А така власне можливість була. Під час однієї з розмов з Яном Модерницьким я дізнався, що німецькі агенти – незважаючи на дружні договори з Союзом – використовуючи тимчасові недоліки і матеріальні труднощі перехідного періоду радянської влади на зайнятих нею територіях, – готують на цих землях – від Выборгу до Галача на Дунаї – масштабну підпільну діяльність, яку зможуть пізніше використати в разі конфлікту. Маючи особистий досвід з періоду польсько-німецької війни – я вважав у цьому випадку антинімецьку діяльність, яка б паралізувала їх зазіхання і наміри, необхідною, а мимовільну і спонтанну участь у ній поляків неминучою. Такими були причини, які спонукали мене вступити до організації. Більш детально я розповів про це в 2 протоколах, які я написав польською мовою в кінці листопада і на початку грудня. Читаючи протокол від 28 березня, я побачив незрозуміле формулювання моєї відповіді. Прагнучи уникнути можливості неправильної інтерпретації моїх слів, хочу чітко уточнити мою відповідь. Про моє рішення щодо поїздки до ^вБухаресту^в я повідомив Козловського. Про те, що в Бухаресті я особливо гостро порушуватиму питання відсутності антинімецької диверсійної діяльності, я його не інформував. Читаючи протоколи, я зауважив відсутність квитанції на мої два годинники (один кишеньковий, другий наручний), які забрали в мене під час арешту. Прошу долучити квитанції до протоколів.

Москва 16 травня 1941

^аПодпись:^а (—) Тельмани Адам

moje wewnętrzne pobudki, które zadecydowały o moim przystąpieniu do organizacji. Jeśli idzie o kwestję taką: dlaczego ja, – mieszkając na terytorium Sowietckiego Sojuszu, a więc państwa mającego przyjazne stosunki i układy z Rzeszą Niemiecką, – działałem i rozwijałem akcję antyniemiecką na terytorium zajęтым przez czerwoną armię, to przedstawia się ona następująco. W momencie przystąpienia do organizacji zdawałem sobie jasno sprawę z tego, że nie tylko ziemie Polski były przedmiotem nienasyconego apetytu i żądzy Hitlera, że apetyt ten będzie wzrastać z tygodnia na tydzień i że jego „Lebensraum” przedstawia sobą cała Europa. (Dalszy bieg wypadków historycznych w rzeczywistości potwierdził moje przypuszczenia). Licząc się w przyszłości z dalszą agresją Hitlera na Wschodzie, zdawałem sobie sprawę z tego, że Polacy mieszkający na terytorium zajęтым przez Czerwoną Armię – winni szczególnie aktywnie i zdecydowanie i spontanicznie wystąpić przeciw Niemcom w wypadku konfliktu między S.S.R.R. a Germanią. W okresie historycznym, jaki my obecnie przeżywamy, nie miejsce i czas analizować, krytykować i wartościować dziejowe wypadki z punktu widzenia jednego subiekty lub nawet jeszcze gorzej z punktu widzenia chwilowych niedostatków i braków materialnych odrębnej jednostki względnie ograniczonej warstwy społecznej. A takż właśnie możliwość zachodziła. W jednej z rozmów z Janem Modernickim dowiedziałem się, że agenci niemieccy – mimo przyjaznych paktów z Sojuzem – wykorzystując chwilowe niedostatki i niedociągnięcia materialne przejściowego okresu władz sowieckich na terytoriach przez nie zajętych, – przygotowują na tych ziemiach – od Wyborga po Gałacz na Dunaju – szeroką podziemną akcję, którą mogliby później wykorzystać w razie konfliktu. Mając doświadczenia osobiste z wojny polsko-niemieckiej – uważałem w takim wypadku akcję antyniemiecką paralizującą ich zakusy i zamiary, za konieczną a odruchowy i spontaniczny udział w niej Polaków za niezbędny. Takie są przyczyny, które skłoniły mnie do przystąpienia do organizacji. Bliższe szczegóły omówiłem w 2 protokołach, które pisałem w języku polskim z końcem listopada i początku grudnia. Przy czytaniu protokołu z dnia dwudziestego ósmego marca natknąłem się na niejasne sformułowanie mojej odpowiedzi. Pragnąc uniknąć możliwości fałszywej interpretacji moich słów spieszę ściśle sprecyzować moją odpowiedź. O mojej decyzji wyjazdu do „Bukaresztu”^c poinformowałem Kozłowskię. O tem, że w Bukareszcie poruszę szczególnie silnie niezorganiz[ow]anie akcji dywersyjnej antyniemieckiej, jego nie informowałem. Przy czytaniu protok[ol]ów stwierdziłem brak kwitancji na moje dwa zegarki (jeden kieszonkowy, drugi ręczny) zabrane mi przy areszcie. Proszę o przyłączenie kwitancji do protokołów.

Moskwa 16 maja 1941

^a-Podpis: ^a (—) Telmany Adam

ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк.132-133.
Оригінал польською мовою, рукопис на бланку.

Примітки

- а-а Друк російською мовою.
- б-б Закреслено від руки.
- в-в Надписано над закресленим: *Чернівців*.

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k.132–133.
Oryginał w języku polskim, rękopis na formularzu.
Zachowano styl i pisownię oryginału.

Przypisy

- a- -a Druk w jęz. rosyjskim.
- b- -b Skreślono odręcznie.
- c- -c Nadpisano nad przekreślonym: *Czerniowiec*.

17 травня 1941, Москва. Постанова про долучення зізнань
А. Тельмани до справи

„Утверждаю”

Нач. 2-го отдела Следчасти НКГБ

Ст. лейтенант гос. безопасности

(—) Петровский

17 мая 1941 г.

Постановление

(о приобщении к делу собственноручных показаний)

г. Москва 1941 г. мая месяца 17-го дня

Я, следователь 2-го отделения 2-го отдела Следчасти НКГБ СССР, младший лейтенант гос. безопас[ности] Маликов, рассмотрев ходатайство, заявленное обвиняемым Тельманы А. Т. 16-го мая 1941 г. при предъявлении ему в порядке ст. 206 УПК следственных материалов следственного дела № 39934

Нашел:

1. Тельманы просит: приобщить к следственному делу № 39934 его показания, написанные им 16/V 1941 г. на польском языке.
2. Приобщить к следственному делу № 39934 квитанцию на отобранные у него 2-е часов: наручные и карманные при личном обыске во Львовской тюрьме.

Постановил:

1. Ходатайство обвиняемого Тельманы, заявленное им в письменном виде 16-го мая 1941 г. на польском языке при ознакомлении с делом, приобщить к следственному делу № 39934.
2. Ходатайство о приобщении к следственному делу квитанцию на отобранные у него часы во Львовской тюрьме отклонить, т. к. квитанция находится в тюремном деле и обвиняемому Тельманы даны исчерпывающие разъяснения по этому вопросу нач. Лефортовской тюрьмы НКГБ.

Настоящее постановление объявить арестованному Тельманы под расписку.

(—) Тельманы

**17 maja 1941, Moskwa. Postanowienie o włączeniu zeznań
Adama Telmany'ego do akt sprawy**

„Zatwierdzam”

Nacz[elnik] 2 Oddziału Jednostki Śled[czej] NKGB

St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) Pietrowskij

17 maja 1941 r.

Postanowienie

(o włączeniu do akt sprawy własnoręcznych zeznań)

m. Moskwa, dnia 17 miesiąca maja 1941 r.

Ja, śledczy 2 Wydziału 2 Oddziału Jednostki Śled[czej] NKGB ZSRS młodszy lejtenant bezpiecz[estwa] państw[owego] Malikow po rozpatrzeniu prośby zgłoszonej przez oskarżonego Telmany'ego A. T. 16 maja 1941 r. po przedstawieniu mu w trybie art. 206 KPK materiałów śledczych sprawy śledczej nr 39934

Stwierdziłem:

1. Telmany prosi: o włączenie do sprawy śledczej nr 39934 jego zeznań spisanych przez niego 16/V 1941 r. w języku polskim.

2. O włączenie do sprawy śledczej nr 39934 pokwitowania na odebrane mu podczas rewizji osobistej w Więzieniu Lwowskim 2 zegarki – na rękę i kieszonkowy.

Postanowiłem:

1. Prośbę oskarżonego Telmany'ego, zgłoszoną przez niego na piśmie 16 maja 1941 r. w języku polskim podczas zapoznawania go z aktami sprawy, włączyć do sprawy śledczej nr 39934.

2. Prośbę o włączenie do sprawy pokwitowania na odebrane mu w Więzieniu Lwowskim zegarki uchylić, ponieważ pokwitowanie znajduje się w aktach więziennych. Wyczerpujących wyjaśnień w tej sprawie oskarżonemu Telmany'emu udzielił nacz[elnik] Więzienia Lefortowskiego NKGB.

Niniejsze postanowienie przedstawić aresztowanemu Telmany'emu za pokwitowaniem.

(—) Telmany

Следователь 2-го отделения 2-го отдела Следчасти НКГБ СССР
Младший лейтенант гос. безопасности
(—) Маликов

Согласен: Нач. 2-го отделения 2-го отдела Следчасти НКГБ СССР
Ст. лейт[енант] гос. безопасности
(—) Третьяков

*ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 136-137.
Оригінал, рукопис.*

24 червня 1941, Москва. Вирок у справі А. Тельмани

Дело № 431

Копия
Сов. секретно
экз. № ^а-4-^а

Приговор

Именем Союза Советских Социалистических Республик 1941 года, июня 24 дня, Военный Трибунал Московского Военного Округа в закрытом судебном заседании, в гор. Москве, в составе: председательствующего – военного юриста 3 ранга КРУГЛЕНКОВА и членов: военного юриста 3 ранга ИВАНОВА и т. ХМЕЛИНИНА, при секретаре – ЩЕРБАКОВЕ, рассмотрев дело по обвинению:

ТЕЛЬМАНЫ Адама Томашевича, 1914 года рождения, ур[оженца] г. Львова, по национальности поляка, гр-на СССР, с высшим образованием, б. офицера польской армии, члена польской повстанческой антисоветской организации „Союз вооруженной борьбы”, холостого, ранее не судимого, до ареста без определенных занятий, – в преступлении, предусмотрен[ном] ст. ст. 58-2 и 58-11 УК РСФСР.

Материалами предварительного и судебного следствия Военный Трибунал нашел установленным, что обвиняемый ТЕЛЬМАНЫ, являясь одним из руководителей польской повстанческой антисоветской организации „Союз вооруженной борьбы”, вел активную работу по подготовке вооруженной борьбы против Советского Союза за отторжение от СССР Западных областей Украины и Белоруссии, вербовал новых членов в вышеуказанную организацию из лиц, недовольных политикой советской власти, пытался через закордонные центры „СВБ” активизировать подрывную и повстанческую деятельность, направленную против СССР, т. е. совершил преступное действие, предусмотренное ст. ст. 58-2 и 58-11 УК РСФСР.

На основании изложенного и руководствуясь ст. ст. 319 и 320 УПК РСФСР, Военный трибунал

Приговорил:

ТЕЛЬМАНЫ Адама Томашевича, по совокупности совершенных им преступлений, на основании ст. 58-2 УК РСФСР, подвергнуть высшей мере уголовного наказания – РАССТРЕЛУ, с конфискацией всего лично ему принадлежащего имущества¹.

24 czerwca 1941, Moskwa. Wyrok w sprawie Adama Telmany'ego

Sprawa nr 431

Kopia
Śc[isłe] tajne
egz. nr ^a-4^a

Wyrok

W imieniu Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich, dnia 24 czerwca 1941 roku Trybunał Wojskowy Moskiewskiego Okręgu Wojskowego na zamkniętym posiedzeniu sądowym w mieście Moskwie, w składzie: przewodniczący – prawnik wojskowy 3 rangi KRUGLENKOW oraz członkowie: prawnik wojskowy 3 rangi IWANOW i t. CHMIELININ, z udziałem sekretarza – SZCZERBAKOWA, po rozpatrzeniu sprawy dotyczącej oskarżenia:

TELMANY'EGO Adama s. Tomasza, urodzonego w 1914 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, obywatela ZSRS, wykształcenie wyższe, byłego oficera Wojska Polskiego, członka polskiej powstańczej organizacji antysowieckiej „Związek Walki Zbrojnej”, kawalera, wcześniej nie karanego, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia – o przestępstwo przewidziane art. 58-2 i 58-11 KK RFSRS.

Na podstawie materiałów śledztwa wstępnego i sądowego Trybunał Wojskowy stwierdził, iż zostało dowiedzione, że oskarżony TELMANY, należąc do kierownictwa polskiej powstańczej organizacji antysowieckiej „Związek Walki Zbrojnej”, prowadził aktywne działania mające na celu przygotowanie do zbrojnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu o oderwanie od ZSRS zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi, werbował nowych członków do wspomnianej wyżej organizacji spośród osób niezadowolonych z polityki władzy sowieckiej, starał się poprzez ośrodki zagraniczne „ZWZ” zaktywizować działalność wywrotową i powstańczą skierowaną przeciwko ZSRS, tj. dopuścił się czynu przestępczego przewidzianego art. 58-2 i 58-11 KK RFSRS.

Na podstawie powyższego i kierując się art. 319 i 320 KPK RFSRS, Trybunał Wojskowy

Orzekł:

TELMANY'EGO Adama s. Tomasza za całokształt dokonanych przez niego przestępstw na podstawie art. 58-2 KK RFSRS, skazać na najwyższy wymiar kary – ROZSTRZELANIE, z konfiskatą całego należącego do niego osobiście majątku¹.

Приговор может быть обжалован в кассационном порядке через ВТ МВО, и Военную Коллегию Верховсуда СССР в течение 72-х часов с момента вручения копии приговора осужденному.

Подлинный за надлежащими подписями.

б

Верно:

Суд, секретарь ВТ МВО
(—) ЩЕРБАКОВ

Отп. 9 экз.

расчет рассылки копий
указан в подлин[ном] приговоре
исп. Щербаков
24/VI-41 г.

*ДА СБУ (Львів), справа П-35205, арк. 145.
Завірена копія, машинопис.*

Примітки

^{а-а} Вписано від руки.

^б Кругла печатка з державним гербом СРСР в середині і написом: *Военный Трибунал Московского Военного Округа Союза Советских Социалистических Республик.*

¹ 10 липня 1941 Військова колегія Верховного суду СРСР змінила вирок на 10 років ВТТ і позбавлення виборчих прав на 5 років, 2 грудня 1941 Тельмани був звільнений з табору.

Wyrok może być zaskarżony w trybie kasacyjnym przez WT MWO do Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS w ciągu 72 godzin od wręczenia skazanemu kopii wyroku.

Oryginał opatrzono należnymi podpisami.

_b

Za zgodność:

Sekretarz sąd[owy] WT MWO

(—) SZCZERBAKOW

Odb[ito] 9 egz.

rozdzielnik kopii

zamieszczono w orygin[alnym] wyroku

wyk[onał] Szczerbakow

24/VI-41 r.

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-35205, k. 145.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

^{a-a} Wpisano odręcznie.

^b Pieczęć okrągła z godłem państwowym ZSRS w środku i napisem w otoku: *Trybunał Wojskowy Moskiewskiego Okręgu Wojskowego Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich.*

¹ 10 lipca 1941 Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ i utratę praw wyborczych na 5 lat; 2 grudnia 1941 Telmany został zwolniony z łagru.

ПРО РОЗКОЛ У ЛЬВІВСЬКОМУ СЗБ

O ROZŁAMIE W LWOWSKIM ZWZ

30 жовтня 1940, Львів. Витяг з протоколу допиту В. Пеховської

Выписка
из протокола допроса обвиняемой ПЕХОВСКОЙ
Владиславы Тадеевны¹

от 30/X-1940 года

... **Вопрос:** Чем объяснить, что ДОБРОВОЛЬСКИЙ не развернул активной деятельности, а занимал выжидательную позицию?

Ответ: Нужно сказать, что до приезда курьера из Парижа, привезшего название организации, приезжал курьер из Варшавы, полковник СОСАБОВСКИЙ², лет 42, брюнет, худой, среднего роста, прическа с пробором, усы и бороду бреет. Служил ранее преподавателем в высшей военной школе.

Приехав, он информировал меня и ДОБРОВОЛЬСКОГО, что в ближайшее время должен приехать второй курьер из Варшавы, который привезет инструкции и дальнейшие указания в отношении разворота нелегальной работы на территории Львова.

Ожидая курьера, я занималась только беженцами, а ДОБРОВОЛЬСКИЙ группировкой вокруг себя знакомых офицеров.

Вопрос: К кому приехал СОСАБОВСКИЙ?

Ответ: Вообще СОСАБОВСКИЙ ехал в Париж. Направлен он был генералом ТОКАЖЕВСКИМ и по его заданию заехал на несколько дней во Львов для получения ориентировки об общем положении нелегальной работы Львовской организации. Мне известно, что он искал БОРУТУ-СПЕХОВИЧА.

Вопрос: А Вы каким образом встретились с СОСАБОВСКИМ?

Ответ: Он пришел ко мне на ул. Лелевеля, 17.

Вопрос: Откуда ему был известен Ваш адрес?

Ответ: Мой адрес он знал, по-видимому, от ТОКАЖЕВСКОГО.

Вопрос: А разве ТОКАЖЕВСКОМУ был известен Ваш адрес?

Ответ: Не думаю.

Вопрос: Чем объяснить, что варшавской организации был известен адрес ВАСИЛЕВСКОЙ Галины³?

Ответ: Я объясняю это тем, что Галина после ухода на пенсию поддерживала связь с военными кругами Варшавы и являлась автором ряда пособий по военной подготовке женщин и ряда пособий по физкультуре, поэтому адрес ВАСИЛЕВСКОЙ Галины мог быть известен и ТОКАЖЕВСКОМУ.

30 października 1940, Lwów. Wyciąg z protokołu przesłuchania
Władysławy Piechowskiej

Wyciąg
z protokołu przesłuchania oskarżonej PIECHOWSKIEJ Władysławy¹
c. Tadeusza

z 30/X-1940 roku

... **Pytanie:** Czym można wytłumaczyć fakt, że DOBROWOLSKI nie rozwinął aktywnej działalności, tylko zajął postawę wyczekującą?

Odpowiedź: Trzeba powiedzieć, że przed przybyciem kuriera z Paryża, który przywiózł nazwę organizacji, przyjeżdżał kurier z Warszawy, pułkownik SOSABOWSKI², lat 42, brunet, szczupły, średniego wzrostu, fryzura z przedziałkiem, goli wąsy i brodę. Przedtem służył jako wykładowca w wyższej szkole wojskowej.

Po przyjeździe poinformował mnie i DOBROWOLSKIEGO, że w najbliższym czasie ma przyjechać z Warszawy drugi kurier, który przywiezie instrukcje i dalsze wskazówki co do rozwinięcia nielegalnej działalności na terenie Lwowa.

W oczekiwaniu na kuriera zajmowałam się tylko *bieżeńcami*, a DOBROWOLSKI grupowaniem wokół siebie znajomych oficerów.

Pytanie: Do kogo przyjechał SOSABOWSKI?

Odpowiedź: Ogólnie rzecz biorąc, SOSABOWSKI jechał do Paryża. Wysłał go generał TOKARZEWSKI i na jego polecenie zjechał na kilka dni do Lwowa, żeby zorientować się w ogólnej sytuacji nielegalnej działalności organizacji lwowskiej. Wiem, że szukał BORUTY-SPIECHOWICZA.

Pytanie: A w jaki sposób wy spotkałyście się z SOSABOWSKIM?

Odpowiedź: Przyszedł on do mnie na ul. Lelewela 17.

Pytanie: Skąd znał wasz adres?

Odpowiedź: Mój adres znał prawdopodobnie od TOKARZEWSKIEGO.

Pytanie: Czyżby TOKARZEWSKI znał wasz adres?

Odpowiedź: Nie sędzę.

Pytanie: Czym można tłumaczyć, że organizacja warszawska znała adres WASILEWSKIEJ Haliny³?

Odpowiedź: Tłumaczę to tym, że Halina po przejściu na emeryturę utrzymywała kontakt z kołami wojskowymi w Warszawie i była autorem wielu poradników z przysposobienia wojskowego kobiet oraz dotyczących kultury fizycznej, dlatego adres WASILEWSKIEJ Haliny mógł być znany i TOKARZEWSKIEMU.

Вопрос: Опять не ясно, ТОКАЖЕВСКИЙ знал, что Вы поддерживаете связь с ВАСИЛЕВСКОЙ Галиной?

Ответ: Я не думаю, чтобы он знал это.

Вопрос: О чем беседовал с Вами СОСАБОВСКИЙ?

Ответ: СОСАБОВСКИЙ рассказывал мне, что в Варшаве создана нелегальная организация, которой руководит генерал ТОКАЖЕВСКИЙ, что они создали боевые отделы, которые первое время активно выступали против немцев, ведя партизанскую борьбу, но жестокие репрессии со стороны немцев (немцы расстреливали каждого десятого из гражданского населения) заставили организацию изменить методы борьбы и уйти в глубокое подполье.

По словам СОСАБОВСКОГО, ТОКАЖЕВСКИЙ предполагал возглавить всю работу по нелегальной деятельности как организации варшавской, так и львовской, вернее – на всей территории б. Польши. Для этой цели он послал в Париж курьером его – СОСАБОВСКОГО, с докладом о положении организации в Варшаве и просил попутно захватить во Львов для ориентировки о положении во Львове.

В дальнейшем СОСАБОВСКИЙ указал, что львовская организация до приезда нового лица из Варшавы должна воздержаться от каких-либо активных выступлений, а лишь проводить работу по собственной помощи беженцам.

В довершение ко всему СОСАБОВСКИЙ сказал, что ТОКАЖЕВСКИЙ готовится в подполье и, как только будут получены инструкции из Парижа, он поведет более активную работу в нелегальной организации, вплоть до получения приказа о поднятии восстания.

Во второй беседе с ДОБРОВОЛЬСКИМ СОСАБОВСКИЙ сказал в присутствии меня, что в ближайшее время во Львов должен приехать человек, который примет на себя руководство всей организацией и будет иметь соответствующие указы и инструкции о ведении нелегальной работы.

В половине декабря СОСАБОВСКИЙ уехал в Париж.

Вскоре после СОСАБОВСКОГО, как я упоминала выше, приехал курьер из Парижа, который привез инструкции и передал их полковнику ЖЕБРОВСКОМУ.

Группа же ДОБРОВОЛЬСКОГО, согласно условию с СОСАБОВСКИМ, ожидала курьера из Варшавы.

Вопрос: Когда же начала разворачивать свою деятельность группа ДОБРОВОЛЬСКОГО?

Ответ: Активная работа по нелегальной деятельности в группе ДОБРОВОЛЬСКОГО началась после приезда майора НЕВЯРОВСКОГО.

Pytanie: Znów nie jest jasne, czy TOKARZEWSKI wiedział, że utrzymujecie kontakt z WASILEWSKĄ Haliną?

Odpowiedź: Nie sądzę, żeby wiedział o tym.

Pytanie: O czym rozmawiał z wami SOSABOWSKI?

Odpowiedź: SOSABOWSKI opowiadał mi, że w Warszawie założona została nielegalna organizacja, którą kieruje generał TOKARZEWSKI, że utworzyli oni oddziały bojowe, które w początkowym okresie aktywnie występowały przeciwko Niemcom, prowadząc walkę partyzancką, ale bezwzględne represje ze strony Niemców (rozstrzeliwali oni co dziesiątą osobę spośród ludności cywilnej) zmusiły organizację do zmiany metod walki i głębokiego zakonspirowania działalności.

Z tego co mówił SOSABOWSKI, TOKARZEWSKI zamierzał pokierować całokształtem nielegalnych działań zarówno organizacji warszawskiej, jak i lwowskiej, a właściwie – na całym terenie b[ylej] Polski. W tym celu wysłał do Paryża jako kuriera SOSABOWSKIEGO z raportem o sytuacji organizacji w Warszawie i prosił, żeby po drodze zajechał do Lwowa w celu zorientowania się w sytuacji we Lwowie.

Później SOSABOWSKI wyjaśnił, że organizacja lwowska do przyjazdu nowej osoby z Warszawy powinna powstrzymać się od jakichkolwiek aktywnych wystąpień, tylko zająć się działaniami mającymi na celu właściwą pomoc *bieżeńcom*.

Na zakończenie SOSABOWSKI powiedział, że TOKARZEWSKI w konspiracji przygotowuje się i, jak tylko otrzyma instrukcje z Paryża, podejmie bardziej aktywną robotę w nielegalnej organizacji, aż do otrzymania rozkazu o rozpoczęciu powstania.

Podczas drugiej rozmowy z DOBROWOLSKIM, w mojej obecności SOSABOWSKI powiedział, że w najbliższym czasie powinien przyjechać do Lwowa człowiek, który przejmie kierowanie całą organizacją i będzie miał odpowiednie wytyczne oraz instrukcje co do prowadzenia nielegalnej działalności.

W połowie grudnia SOSABOWSKI wyjechał do Paryża.

Niedługo po SOSABOWSKIM, jak już wspominałam wcześniej, przyjechał kurier z Paryża, który przywiózł instrukcje i przekazał je pułkownikowi ŻEBROWSKIEMU.

Natomiast grupa DOBROWOLSKIEGO, zgodnie z umową z SOSABOWSKIM, czekała na kuriera z Warszawy.

Pytanie: Kiedy zaczęła rozwijać swoją działalność grupa DOBROWOLSKIEGO?

Odpowiedź: Aktywna nielegalna działalność w grupie DOBROWOLSKIEGO rozpoczęła się po przyjeździe majora NIEWIAROWSKIEGO.

Вопрос: Когда это было?

Ответ: Приблизительно около 10 января 1940 года.

Вопрос: НЕВЯРОВСКИЙ приехал из Варшавы как курьер?

Ответ: Нет, НЕВЯРОВСКИЙ приехал от ТОКАЖЕВСКОГО как лицо, уполномоченное на принятие руководства львовской нелегальной организацией. Майор НЕВЯРОВСКИЙ, лет приблизительно 40, шатен, с голубыми глазами, служил где-то в Поморье (север б. Польши), последнее время находился в резерве. Прибыв, он сообщил тоже название организации „ЗВЗ” и имел с собой соответствующий план разворота нелегальной работы.

Так как с этого времени во Львове имелись две группы с одинаковым названием, то НЕВЯРОВСКИЙ старался объединить их под одно общее руководство. Первое, что было проделано НЕВЯРОВСКИМ, это он встретился с ЖЕБРОВСКИМ и, как я впоследствии узнала, не договорился с ним, так как ЖЕБРОВСКИЙ считал, что он, как офицер, имеющий более высший чин, нежели НЕВЯРОВСКИЙ, не хотел подчиниться последнему и руководство организацией намерен был принять на себя.

НЕВЯРОВСКИЙ же не был согласен с методами работы ЖЕБРОВСКОГО и на этой почве у них имелись большие разногласия.

Не найдя общего языка с ЖЕБРОВСКИМ, НЕВЯРОВСКИЙ, после совета с ДОБРОВОЛЬСКИМ решил передать руководство нелегальной группой, до сих пор возглавляемой ДОБРОВОЛЬСКИМ, полковнику СОКОЛОВСКОМУ, которого я до этого времени не знала. Таким образом, в организации „ЗВЗ” начали действовать две разрозненные группы: одна под руководством ЖЕБРОВСКОГО, другая под руководством СОКОЛОВСКОГО. Полковник СОКОЛОВСКИЙ, лет 45, темный блондин, худой, среднего роста, лицо брест, волосы зачесаны с пробором.

Вопрос: Каковы были взаимоотношения группы ЖЕБРОВСКОГО и группы СОКОЛОВСКОГО между собой?

Ответ: СОКОЛОВСКИЙ обесценивал ЖЕБРОВСКОГО как руководителя и подчиниться ему не хотел. Его методы работы его беспокоили, так как число вербуемых в организацию ЖЕБРОВСКОГО приняло колоссальные размеры, а сам ЖЕБРОВСКИЙ, по доходившим до нас слухам, пытался поднять какое-то восстание без соответствующей на то подготовки и приказов от правительства.

В самом начале разговора ЖЕБРОВСКИЙ старался расположить меня к себе. Он называл меня умной женщиной, пользующейся большим авторитетом в организации и влияющей на руководство организации. О себе он рассказал, что он самый известный человек во Львове, состоит в хороших отношениях с СИКОРСКИМ, в организации самый

Pytanie: Kiedy to było?

Odpowiedź: Około 10 stycznia 1940 roku.

Pytanie: NIEWIAROWSKI przyjechał z Warszawy jako kurier?

Odpowiedź: Nie, NIEWIAROWSKI przyjechał od TOKARZEWSKIEGO jako osoba posiadająca pełnomocnictwa do przejęcia kierownictwa nad nielegalną organizacją lwowską. Major NIEWIAROWSKI, około 40 lat, szatyn, niebieskie oczy, służył gdzieś na Pomorzu (północ b[yłej] Polski), ostatnio był w rezerwie. Po przybyciu podał również nazwę organizacji – „ZWZ”, miał też z sobą precyzyjny plan rozwijania nielegalnej działalności.

Ponieważ od tego czasu we Lwowie istniały dwie grupy noszące tę samą nazwę, NIEWIAROWSKI starał się je zjednoczyć pod jednym wspólnym kierownictwem. Pierwsze co uczynił NIEWIAROWSKI, to spotkał się z ŻEBROWSKIM i, jak później się dowiedziałam, nie doszedł z nim do porozumienia, ponieważ ŻEBROWSKI, jako oficer posiadający stopień wyższy od NIEWIAROWSKIEGO, nie chciał mu się podporządkować i zamierzał sam objąć dowództwo organizacji.

NIEWIAROWSKI natomiast nie zgadzał się z metodami pracy ŻEBROWSKIEGO i na tym gruncie istniała między nimi znaczna różnica poglądów.

Nie znajdując wspólnego języka z ŻEBROWSKIM, po naradzeniu się z DOBROWOLSKIM, NIEWIAROWSKI postanowił przekazać kierowanie nielegalną grupą, na której czele do tej pory stał DOBROWOLSKI, pułkownikowi SOKOŁOWSKIEMU, którego dotychczas nie znałam. W ten sposób, w organizacji „ZWZ” zaczęły działać dwie oddzielne grupy: jedna pod dowództwem ŻEBROWSKIEGO, druga pod dowództwem SOKOŁOWSKIEGO. Pułkownik SOKOŁOWSKI, lat 45, ciemny blondyn, szczupły, średniego wzrostu, goli twarz, włosy czesze z przedziałkiem.

Pytanie: Jakie były wzajemne relacje pomiędzy grupą ŻEBROWSKIEGO a grupą SOKOŁOWSKIEGO?

Odpowiedź: SOKOŁOWSKI deprecjonował ŻEBROWSKIEGO jako dowódcę i nie chciał mu się podporządkować. Metody jego pracy były niepokojące, ponieważ liczba osób werbowanych do organizacji ŻEBROWSKIEGO przyjęła kolosalne rozmiary, a sam ŻEBROWSKI, według dochodzących nas słuchów, próbował wszcząć jakieś powstanie bez odpowiedniego do tego przygotowania i rozkazów rządu.

Na samym początku rozmowy ŻEBROWSKI starał się mnie pozyskać. Nazywał mnie mądrą kobietą, cieszącą się znacznym autorytetem w organizacji i mającą wpływ na kierownictwo organizacji. O sobie powiedział, że jest najbardziej znanym człowiekiem we Lwowie, pozostaje w dobrych stosunkach z SIKORSKIM, w organizacji jest najstarszy stopniem,

старший по чину, а все это он говорит потому, что я должна повліяють на НЕВЯРОВСКОГО, СОКОЛОВСКОГО и ДОБРОВОЛЬСКОГО, чтобы они ему подчинились как старшему по чину. Он заявил мне, что мы не имеем права носить наименование организации „ЗВЗ”, и впредь он запрещает нам какие бы то ни было действия, в противном случае он беспощадно поведет с нами борьбу и будет нас истреблять. Выслушав все это, я, спросив у ЖЕБРОВСКОГО разрешения – могу ли я что-либо ему заявить и получив таковое, сказала, что офицерского чина я не имею и давать какие-либо указания офицерам не могу, тем более – НЕВЯРОВСКОМУ, СОКОЛОВСКОМУ и ДОБРОВОЛЬСКОМУ, так как они работают согласно приказу генерала ТОКАЖЕВСКОГО и уполномочены от него инструкциями.

Верно:

Оперуполномоч[енный] 3 отд. 2 отдела ГУГБ НКВД

Лейтенант государств[енной] безопасности (—) ЛАЛИАШВИЛИ

ДА СБУ (Львів), справа 861185, арк. 41–46.

Завірена копія, машинопис.

Примітки

¹ Пеховська Владислава (1900–1987), псевдо „Влада”, „Регіна”, інструктор ПВК. Під час вересневої кампанії 1939 учасниця оборони Львова, потім у ПОВВ і СЗБ-2, заарештована НКВС в ніч з 16 на 17 вересня 1940, засуджена Військовою колегією Верховного суду СРСР до 10 років ВТТ, звільнена в серпні 1941, потім в АП у СРСР як комендант і головний інспектор ПСК.

² Сосабовський Станіслав (1892–1967), псевдо „Венгляж”, „Еміль Гельм”, дипломований полковник. Під час вересневої кампанії 1939 командир 21 пп, у кінці 1939 кур'єр СПП до Львова і до Франції, організатор 1 СПДБ у Великобританії і її командир до грудня 1944, учасник битви під Арнем (генерал бригади – 1944).

³ Див. примітку 10 до документу 4, с. 78.

a wszystko to mówi dlatego, że powinnam wpłynąć na NIEWIAROWSKIEGO, SOKOŁOWSKIEGO i DOBROWOLSKIEGO, żeby podporządkowali się mu jako starszemu stopniem. Oświadczył mi, że nie mamy prawa nosić nazwy – organizacja „ZWZ” i odtąd zakazuje nam jakiegokolwiek działalności, w przeciwnym wypadku przeprowadzi z nami bezwzględna walkę i będzie nas tępić. Po wysłuchaniu tego wszystkiego zapytałam ŻEBROWSKIEGO o pozwolenie – czy mogę coś mu powiedzieć i otrzymawszy takowe, powiedziałam, że nie mam stopnia oficerskiego i nie mogę wydawać żadnych poleceń oficerom, tym bardziej NIEWIAROWSKIEMU, SOKOŁOWSKIEMU i DOBROWOLSKIEMU, ponieważ działają oni zgodnie z rozkazem generała TOKARZEWSKIEGO oraz otrzymali od niego pełnomocnictwa i instrukcje.

Za zgodność:

Oficer oper[acyjny] 3 Wydz[iału] 2 Oddziału GUGB NKWD
Lejtenant bezpieczeństwa państw[ego] (—) ŁALIASZWILI

PA SBU (Lwów), sygn. arch. 861185, k. 41–46.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

¹ Piechowska Władysława (1900–1987), ps. „Włada”, „Regina”, przewodniczka PWK. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Lwowa, następnie w POWW i ZWZ-2, aresztowana w nocy z 16 na 17 września 1940 przez NKWD, sądzona przez Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS, skazana na 10 lat ITL, zwolniona w sierpniu 1941, potem w AP w ZSRS jako komendantka i inspektorka główna PSK.

² Sosabowski Stanisław (1892–1967), ps. „Węglarz”, „Emil Helm”, płk dypl. W kampanii wrześniowej 1939 dca 21 pp, pod koniec 1939 kurier SZP do Lwowa i do Francji, organizator 1 SBSpad. w W. Brytanii i jej dca do grudnia 1944, uczestnik bitwy pod Arnhem (gen. bryg. – 1944).

³ Zob. przypis 10 do dokumentu 4, s. 79.

СІЛЕЗЬКИЙ ЛЕГІОН СМЕРТІ

12 березня 1940, Львів. Протокол допиту З. Пестшинського

Протокол допроса
Обвиняемого ПЕСТРЖИНСКОГО Сигизмунда Феликсовича¹

12-го марта 1940 года

ПЕСТРЖИНСКИЙ Сигизмунд Феликсович, 1897 года рождения, урож[енец] г. Лодзь (территория Германии), по национальности – поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, местожительство – г. Львов, Кульпарков, кв. ПОДЛЕВСКИХ.

Вопрос: Можете ли Вы давать показания на русском языке?

Ответ: Да, могу.

Вопрос: Как Вы попали в город Львов?

Ответ: Во время последней войны я был капитаном пехоты польской армии. После ее поражения и развала часть, которой я командовал, была советскими войсками разоружена около села Буска в 40 километрах от гор. Львова и 22-го сентября 1939 года я приехал в город Львов.

Вопрос: Почему Вы скрывались во Львове под видом слесаря?

Ответ: Это было связано с моей нелегальной деятельностью.

Вопрос: О какой нелегальной деятельности Вы говорите?

Ответ: Я являюсь одним из руководителей существующей во Львове польской военно-повстанческой организации, возглавляемой полковником бывшей польской армии СОКОЛОВСКИМ.

Вопрос: Когда Вы примкнули к этой организации?

Ответ: По приезде во Львов я в скором времени познакомился с беженцем из Силезии, неким ^а-ХАССА, к тому времени успевшим устроиться на работу в Народную милицию^а и проживавшим в доме № 26 по улице Скарбовского. Из взаимных разговоров мы установили, что оба являемся старыми ^а-участниками „Польской организации войсковой“. Это нас сблизило. ХАССА рассказал мне, что „ПОВ“, в связи с поражением и распадом Польши, сейчас вновь развертывает большую работу^а по организации повстанцев и сколачивает кадры для восстания с целью восстановления Польши. Здесь же ХАССА предложил мне включиться в эту работу, что я и сделал.

Вопрос: Ваша роль в организации?

12 marca 1940, Lwów. Protokół przesłuchania
Zygmunta Piestrzyńskiego

Protokół przesłuchania
Oskarżonego PIESTRZYŃSKIEGO Zygmunta¹ s. Feliksa

12 marca 1940 roku

PIESTRZYŃSKI Zygmunt s. Feliksa, urodzony w 1897 roku w m. Łodzi (terytorium Niemiec), narodowości polskiej, ob[ywatel] ZSRŚ, b/p, wykształcenie średnie, miejsce zamieszkania – m. Lwów, Kulparków, m[ieszkanie] PODLEWSKICH.

Pytanie: Możecie składać zeznania w języku rosyjskim?

Odpowiedź: Tak, mogę.

Pytanie: W jaki sposób trafiliście do miasta Lwowa?

Odpowiedź: Podczas ostatniej wojny byłem kapitanem piechoty Wojska Polskiego. Po klęsce i jego rozpadzie oddział, którym dowodziłem, został rozbrojony przez wojska sowieckie w pobliżu wsi Busk, 40 kilometrów od mias[ta] Lwowa, a ja 22 września 1939 roku dotarłem do miasta Lwowa.

Pytanie: Dlaczego ukrywaliście się we Lwowie, udając ślusarza?

Odpowiedź: Miało to związek z moją nielegalną działalnością.

Pytanie: O jakiej nielegalnej działalności mówicie?

Odpowiedź: Jestem jednym z przywódców istniejącej we Lwowie polskiej wojskowej organizacji powstańczej, na której czele stał pułkownik byłego Wojska Polskiego SOKOŁOWSKI.

Pytanie: Kiedy wstąpiliście do tej organizacji?

Odpowiedź: Niedługo po przyjeździe do Lwowa poznałem pewnego bieżenca ze Śląska, niejakiego ^aHASSE, któremu do tego czasu udało się dostać pracę w Ludowej Milicji^a, a który mieszkał w domu nr 26 przy ulicy Skarbowskiej. Podczas wspólnych rozmów ustaliliśmy, że obydwaj jesteśmy starymi ^aczłonkami „Polskiej Organizacji Wojskowej”, co nas zbliżyło. HASSA powiedział mi, że „POW” w związku z klęską i rozpadem Polski ponownie szeroko rozwija działalność^a organizując powstańców i gromadząc kadry dla [wszczęcia] powstania w celu odrodzenia Polski. HASSA zaproponował mi też wtedy włączenie się w te działania, co uczyniłem.

Pytanie: Wasza rola w organizacji?

Ответ: Я, как шеф (начальник) штаба Львовской военной организации проводил подготовку к восстанию на территории т. н. Большого Львова.

Вопрос: Кто стоял во главе всей организации?

Ответ: Я уже показал, что во Львове организация возглавляется полковником СОКОЛОВСКИМ. Через СОКОЛОВСКОГО организация связана с СИКОРСКИМ, находящимся в Париже, а представителем СИКОРСКОГО во Львове является генерал АБРАХАМ², под непосредственным руководством которого здесь создано было несколько тайных организаций, в том числе и наша.

Вопрос: Какова задача этих организаций?

Ответ: ^аОсновной задачей, как в нашей, так и других организаций, созданных генералом АБРАХАМОМ, является вооруженное восстание, которое должно было произойти по сигналу из Парижа и намечалось на весну этого года. При этом имелось в виду, что СИКОРСКИЙ, формирующий за границей^а польскую армию, будет пропущен через Румынию и когда подойдет к [границам] бывшей Польши, мы в тылу у Красной Армии поднимем восстание и развернем из созданных нами организаций полки и дивизии за счет притока добровольцев. Мы рассчитывали, что нас активно поддержит местное польское население, у которого в результате нашей работы зрела идея [вооруженного] восстания и восстановление Польши.

Вопрос: Как строилась Ваша организация?

Ответ: По своему построению наша организация военная, т. е. строилась по дивизиям, полкам, батальонам, ротам, взводам и отделениям, т. н. дружинам, последние имеют секции, т. е. половины дружины.

В целом организация разбивалась следующим образом: в самом городе, т. е. в черте Малого Львова, действовал лично полковник СОКОЛОВСКИЙ и его заместитель – бывший поручик ОСТРОВСКИЙ Болеслав.

^аОкрестности Львова, так называемый Большой Львов, являлся моим районом действий и руководился лично мной. Структура построения организации в Малом Львове, мне неизвестна. Что касается Большого Львова, охватывающего пригородные районы города и прилегающие к нему сельские местности, то здесь существует пять подгрупп:^а в Бжуховицах, Дублянах, Винниках, Сокольниках и Зимних Водах. Эти подгруппы формируют батальоны. Подгруппам подчинены 24 так называемых пляцувки: Кротошин, Глуховицы, Кабановка [?], Миколашев, Подберезцы, Пикловице, Гайвыгода [?], Запытов, Подлиски Малые [?], Кженда [?], Дорошев Великий [?], Кастемов [?],

Odpowiedź: Jako szef (naczelnik) sztabu lwowskiej organizacji wojskowej prowadziłem przygotowania do powstania na terenie tzw. Wielkiego Lwowa.

Pytanie: Kto stał na czele całej organizacji?

Odpowiedź: Już zeznałem, że we Lwowie na czele organizacji stał pułkownik SOKOŁOWSKI. Przez SOKOŁOWSKIEGO organizacja miała powiązania z SIKORSKIM przebywającym w Paryżu. Przedstawicielem SIKORSKIEGO we Lwowie był generał ABRAHAM², pod którego bezpośrednim dowództwem zostało utworzonych tu kilka tajnych organizacji, w tym również i nasza

Pytanie: Jakie były zadania tych organizacji?

Odpowiedź: ¹Głównym zadaniem zarówno naszej, jak i innych organizacji utworzonych przez generała ABRAHAMA, było zbrojne powstanie, które miało nastąpić na sygnał z Paryża, a planowane było na wiosnę tego roku. Przy czym brano też pod uwagę, że SIKORSKI tworzący za granicą² Wojsko Polskie zostanie przepuszczony przez Rumunię i kiedy podejdzie do [granic] byłej Polski, my na tyłach Armii Czerwonej rozpoczniemy powstanie, formując z utworzonych przez nas organizacji pułki i dywizje, wykorzystując napływ ochotników. Liczyliśmy, że wesprze nas czynnie miejscowa ludność polska, wśród której dzięki naszym działaniom dojrzała idea [zbrojnego] powstania i odrodzenia Polski.

Pytanie: Jak zbudowana była wasza organizacja?

Odpowiedź: Pod względem struktury nasza organizacja miała charakter wojskowy, tj. dzieliła się na dywizje, pułki, bataliony, kompanie, plutony i pododdziały, tzw. drużyny, w których z kolei były sekcje, tj. połówki drużyn.

Cała organizacja podzielona była w sposób następujący: w samym mieście, tj. w granicach Małego Lwowa działał osobiście pułkownik SOKOŁOWSKI i jego zastępca – były porucznik OSTROWSKI Bolesław.

²Okolice Lwowa, tak zwany Wielki Lwów, były moim rejonem działania i kierowałem nimi osobiście. Struktury organizacyjne w Małym Lwowie nie są mi znane. Co zaś tyczy się Wielkiego Lwowa, który obejmował podmiejskie rejony miasta i przylegające do niego wiejskie miejscowości, funkcjonuje tam pięć podgrup:³ w Brzechowicach, Dublanach, Winnikach, Sokolnikach i Zimnej Wodzie. Te podgrupy tworzą bataliony. Podgrupom podporządkowane są 24 tak zwane placówki: Krotoszyn, Głuchowice, Kabanówka [?], Mikłaszów, Podbereźce, Pikułowice, Gajwygoda [?], Zapytów, Podliski Mały [?], Krzenda [?], Doroszew Wielki [?], Kasteńmów [?], Zarudce, Wysoka Góra [?], Rokitno, Jańńska, Domażyr, Domaków [?], Konopnica albo Folwark Fajrówka [?], Lasowa [?] albo Obroszyn, Basiówka, Nawarja, Maliczkowice i Sołonka Mała.

Зарудце, Высокая Гора [?], Рокитно, Ясниска, Домажир, Доманов [?], Конопница или же Фольварк-Файрувка [?], Лясова [?] или же Оброшен, Басювка, Навария, Маличковицы и Соломка Малая.

Каждую подгруппу возглавляет офицер в чине капитана, а каждые 4 пляцувки – тоже офицер – поручик или подпоручик. Пляцувка возглавляется подофицером.

Согласно указаниям полковника СОКОЛОВСКОГО, полученным мною через ОСТРОВСКОГО, указанные 5 батальонов по количеству подгрупп должны были развернуться за счет притока добровольцев в дивизию численностью, примерно, 12 000 человек.

По тем же указаниям восстание должно было охватить также и районы бывшей Польши, отошедшие к Германии. На меня лично возлагалось командование фронтом: Катовицы, Краков, Тарнов, Горлице, Ясло–Жешов, Львов, Стрий, Кшеминец.

^aНа день моего ареста, т. е. на 2/III-1940, года уже имелся остов дивизии в количестве около 2500 человек, из них, приблизительно, 30 офицеров. В это количество не входят районы бывшей Польши, отошедшие к Германии, на которых я остановлюсь отдельно.^a

Указанное количество уже подготовленных повстанцев расположено в следующих пунктах: во Львове около ^a400 человек и 17 офицеров^a, подробно перечисленных в обнаруженных у меня при обыске списках. В Стрие, по рапорту подчиненного мне подпоручика ЛОРИНОВИЧА, имеется около ^a2000 чел.^a, в том числе 8 офицеров, остальные повстанцы в Кшеменице, в том числе один офицер. Рапорт ЛОРИНОВИЧА также имеется в изъятой у меня канцелярии штаба³. Личный состав повстанцев по Стрию и Кшеменице известен:

По Стрию: 1) ТОМАНЕК Тадеушу – подхорунжему артиллерии, 1918 года рождения, псевдоним его „Тепчиковский“, проживающему гор. Стрий, ул. Чернецкого, дом № 50. 2) НОВАК Мечеславу⁴ – ст. сержанту пехоты, псевдоним его „Намысловский“, проживающему по ул. Ягеленского, дом № 20.

По Кшеменице: 1) БИЧЕВСКОМУ Зигмунту⁵ – инженеру поручику артиллерии, 1908 года рождения, проживающему Кшеменице, Аллея Подгурске, № 31.

[2)] ШИМКОВИЧ Леопольду, 1918 года рождения, проживающему в Белой Кринице, около Кшеменице, в помещении училища „Агротехники“.

Весь остальной личный состав повстанцев известен руководителям подгрупп и пляцуков.

Вопрос: Выше Вы показали, что генерал АБРАХАМ являлся представителем СИКОРСКОГО во Львове, откуда Вам это известно?

Każdą z podgrup dowodzi oficer w stopniu kapitana, a każdą z 4 placówek również oficer – porucznik albo podporucznik. Na czele placówki stoi podoficer.

Zgodnie z wytycznymi pułkownika SOKOŁOWSKIEGO, które otrzymałem przez OSTROWSKIEGO, wspomnianych 5 batalionów, co odpowiada liczbie podgrup, miało zostać przeformowanych dzięki napływowi ochotników w dywizję liczącą około 12 000 ludzi.

Według tych samych wytycznych powstanie miało też objąć rejony byłej Polski zajęte przez Niemców. Mnie osobiście powierzono dowodzenie frontem: Katowice, Kraków, Tarnów, Gorlice, Jasło–Rzeszów, Lwów, Stryj, Krzemieniec.

^aDo dnia mojego aresztowania, tj. 2/III-1940 roku był już zrab dywizji liczący około 2500 ludzi, w tym około 30 oficerów. Do liczby tej nie włączam rejonów byłej Polski zajętych przez Niemców, na których zatrzymam się oddzielnie.^a

Wymieniona liczba przygotowanych już powstańców zgromadzona była w następujących punktach: we Lwowie około ^a400 ludzi i 17 oficerów^a, wyszczególnionych w znalezionych u mnie podczas rewizji wykazach. W Stryju, według raportu mojego podwładnego, podporucznika ŁORINOWICZA, jest około ^a2000 l[udzi]^a, w tym 8 oficerów, pozostali powstańcy znajdują się w Krzemieńcu, wśród nich jeden oficer. Raport ŁORINOWICZA znajduje się też w skonfiskowanej u mnie kancelarii sztabu³. Skład osobowy powstańców w Stryju i Krzemieńcu jest znany:

W Stryju: 1) TOMANKOWI Tadeuszowi – podchorążemu artylerii, urodzonemu w 1918 roku, noszącemu pseudonim „Tepczykowski”, zamieszkałemu w mieś[cie] Stryju przy ul. Czernieckiego, dom nr 50. 2) NOWAKOWI Mieczysławowi^d – st. sierżantowi piechoty, noszącemu pseudonim „Namysłowski”, zamieszkałemu przy ul. Jagieleńskiego dom nr 20.

W Krzemieńcu: 1) BICZEWSKIEMU Zygmuntowi⁵ – inżynierowi, porucznikowi artylerii, urodzonemu w 1908 roku, zamieszkałemu w Krzemieńcu, Aleja Podgórska nr 31.

[2] SZYMKOWICZOWI Leopoldowi, urodzonemu w 1918 roku, zamieszkałemu w Białokrynicy koło Krzemieńca, w lokalu szkoły „Agrotechniki”.

Reszta powstańców znana jest dowódcom podgrup i placówek.

Pytanie: Wcześniej zeznaliście, że generał ABRAHAM był przedstawicielem SIKORSKIEGO we Lwowie, skąd o tym wiecie?

Odpowiedź: Po tym, kiedy na propozycję HASSY włączyłem się w działania lwowskiej organizacji powstańczej i przystąpiłem do szukania ludzi, HASSA powiedział mi, ^aże w sposób znaczący biorą udział w rozwijaniu [działalności] i przygotowaniach do powstania generałowie

Ответ: После того, как я по предложению ХАССА включился в работу Львовской повстанческой организации и приступил к подбору людей, ХАССА сообщил мне, ^а что большее участие в развороте и подготовке восстания принимают генералы ШАЙКИС Януш^б, БОРУТА-СПЕХОВИЧ^а и АБРАХАМ. Я же сам никого из руководителей Львовской организации не знал и поддерживал до ноября 1939 года связь только с ХАССА.

После того, как я лично привлек в организацию поручика бронепоездов ЗГЛОБИШ Юлиана, подхорунжего ГОНГОЛУ Иосифа⁷, старого организатора „ПОВ” на Силезии ЗАРЕМБУ Леона и студента – юриста МОЛЬНАРА Теодора, поручил каждому из них вербовку новых повстанцев и передал всех четырех для дальнейшей связи ХАССА, я потребовал от последнего, чтобы он связал меня с тем лицом из руководства организации, с которым сам был связан.

ХАССА в тот же день познакомил меня с неким ДЖУРИКОМ⁸, проживающим на ул. Набеляка, дом № 29, которого ранее рекомендовал мне как шефа или адъютанта генерала АБРАХАМА.

ДЖУРИК приказал мне подчиняться во всем ХАССА и продолжать активную вербовку новых участников в организацию. В конце декабря 1939 года или в начале января 1940 года ХАССА был арестован органами НКВД и я до начала февраля 1940 года продолжал уже поддерживать непосредственную связь с самим ДЖУРИКОМ и передавал ему завербованных мною людей.

В разговорах с ДЖУРИКОМ я интересовался АБРАХАМОМ, на что ДЖУРИК ответил, что он с ним встречается, и что АБРАХАМ вынужден ежедневно искать себе убежище в новом месте. Таким образом я знаю, что АБРАХАМ находился во Львове и руководил нашей работой.

Вопрос: Вы не ответили на вопрос откуда Вам известно, что АБРАХАМ является представителем СИКОРСКОГО во Львове?

Ответ: Об этом мне говорил Болеслав ОСТРОВСКИЙ и его связист „Андрей”. На очной ставке с ним здесь в НКВД он назвался ПАКЛИКОВСКИМ⁹.

Вопрос: Что Вам говорили ОСТРОВСКИЙ и ПАКЛИКОВСКИЙ?

Ответ: Оба они в начале февраля 1940 года после того, как я с ними установил связь, в разговоре об АБРАХАМЕ называли его представителем СИКОРСКОГО и сообщили мне, что от АБРАХАМА исходят все приказы организации, получаемые из Парижа от СИКОРСКОГО; каким путем осуществляется связь АБРАХАМА с СИКОРСКИМ, ОСТРОВСКИЙ и ПАКЛИКОВСКИЙ мне не говорили.

SZAJKIS Janusz⁶, BORUTA-SPIECHOWICZ^a i ABRAHAM. Ja sam żadnego z dowódców lwowskiej organizacji nie znałem i do listopada 1939 roku utrzymywałem kontakt tylko z HASSĄ.

Po tym, jak wciągnąłem do organizacji porucznika pociągów pancernych ZGŁOBISZA Juliana, podchorążego GAĞOLE Józefa⁷, starego organizatora „POW” na Śląsku ZAREMBĘ Leona i studenta prawa MOLNARA Teodora, poleciłem każdemu z nich werbowanie nowych powstańców i przekazałem wszystkim czterech na dalszy kontakt HASSIE. Zażądałem [także] od niego, żeby skontaktował mnie z tą osobą z dowództwa organizacji, z którą sam ma kontakt.

HASSA jeszcze tego samego dnia poznał mnie z niejakim DŻURIKIEM⁸, zamieszkałym przy ul. Nabelaka, dom nr 29, którego wcześniej przedstawił mi jako szefa czy adiutanta generała ABRAHAMA.

DŻURIK nakazał mi podporządkować się we wszystkim HASSIE i czynnie kontynuować werbunek nowych członków do organizacji. Pod koniec grudnia 1939 roku albo na początku stycznia 1940 roku HASSA został aresztowany przez organy NKWD i do początku lutego 1940 roku sam utrzymywałem bezpośredni kontakt z DŻURIKIEM i przekazywałem mu zwerbowanych przez siebie ludzi.

Rozmawiając z DŻURIKIEM, zapytałem o ABRAHAMA, na co DŻURIK odpowiedział mi, że widuje się z nim i że ABRAHAM zmuszony jest każdego dnia szukać sobie schronienia w nowym miejscu. Tak więc wiem, że ABRAHAM przebywał we Lwowie i kierował naszą działalnością.

Pytanie: Nie odpowiedzieliście na pytanie, skąd wam wiadomo, że ABRAHAM jest przedstawicielem SIKORSKIEGO we Lwowie?

Odpowiedź: Powiedział mi o tym Bolesław OSTROWSKI i jego łącznik „Andrzej”. Podczas konfrontacji z nim, tu w NKWD, powiedział, że nazywa się PAKLIKOWSKI⁹.

Pytanie: Co wam powiedzieli OSTROWSKI i PAKLIKOWSKI?

Odpowiedź: Obydwaj na początku lutego 1940 roku po tym, jak nawiązałem z nimi kontakt, kiedy rozmawialiśmy o ABRAHAMIE, mówili o nim jako o przedstawicielu SIKORSKIEGO. Informowali mnie też, że od ABRAHAMA wychodzą wszystkie rozkazy organizacji otrzymywane z Paryża od SIKORSKIEGO. W jaki sposób odbywa się łączność ABRAHAMA z SIKORSKIM, OSTROWSKI i PAKLIKOWSKI nie powiedzieli mi.

Pytanie: W jakich okolicznościach zostaliście przekazani na kontakt OSTROWSKIEMU?

Odpowiedź: Na początku lutego 1940 roku DŻURIK poinformował mnie, że kierownictwo organizacji przydzieliło go do Tarnopola, dokąd niedługo wyjedzie, w związku z czym będę pełnił jego – DŻURIKA

Вопрос: При каких обстоятельствах Вы были переданы на связь ОСТРОВСКОМУ?

Ответ: В начале февраля 1940 года ДЖУРИК сообщил мне, что руководство организации прикрепило его к Тарнополю, куда он скоро поедет, в связи с этим мне придется либо выполнять его – ДЖУРИКА, функции, либо я буду передан непосредственно руководству городской организации, т. к. фактически с ноября 1939 года я вел активную вербовочную работу и создавал кадры повстанцев как в самом Львове, так и в его пригородах.

Через два дня, т. е. 13/II-1940 г., ДЖУРИК передал меня на связь и в распоряжение Болеслава ОСТРОВСКОГО.

Встреча с ОСТРОВСКИМ состоялась на квартире доктора БРУХНАЛЬСКОГО¹⁰, проживающего по улице Зебликевича, дом № 5, по специальному паролю – записке ДЖУРИКА. Так как улицы Зебликевича я не знал, то меня провожала к БРУХНАЛЬСКОМУ моя связистка, которую я пользовал для технической работы в организации – как секретаря, некто ПОДЛЕВСКАЯ Янина¹¹, она же впоследствии прятала изъятую у меня канцелярию штаба со всей перепиской, картами и списками участников организации.

Вопрос: О чем говорил с Вами ОСТРОВСКИЙ 13-го февраля 1940 г.?

Ответ: ОСТРОВСКИЙ вместе с доктором БРУХНАЛЬСКИМ приняли от меня присягу на верность организации. Затем БРУХНАЛЬСКИЙ оставил нас вдвоем. ОСТРОВСКИЙ достал карту бывшего Львовского воеводства, подробно ввел меня в курс дела построения повстанческой организации и проинструктировал о необходимости максимального разворота вербовки надежных людей для ^аразжигания повстанческих настроений у поляков; здесь же ОСТРОВСКИЙ назвал мне полковника СОКОЛОВСКОГО, как человека возглавляющего работу организаций в черте Малого и Великого Львова, и рассказал, что Малый Львов он, ОСТРОВСКИЙ, возглавляет лично, а руководство организацией и введение ее в подгруппы, пляцувки, а потом развертывание дивизий на момент восстания по Великому Львову, возлагается на меня^а.

ОСТРОВСКИЙ проинформировал меня, что сейчас организация формирует специальные части из числа повстанцев по родам войск и по их прошлой службе в польской армии.

Формировались специальные группы летчиков, танкистов, связистов, артиллеристов, санитаров, саперов и др. Поэтому он поручил мне обратить особое внимание на привлечение в организацию поляков, служивших в армии в этих родах войск, и после вербовки

– funkcje albo zostaną oddany bezpośrednio pod dowództwo organizacji miejskiej, gdyż faktycznie od listopada 1939 roku prowadziłem aktywną działalność werbunkową, gromadząc kadry powstańcze zarówno w samym Lwowie, jak i na jego przedmieściach.

Dwa dni później, tj. 13/II-1940 r. DŻURIK przekazał mnie na kontakt i pod rozkazy Bolesława OSTROWSKIEGO.

Spotkanie z OSTROWSKIM odbyło się w mieszkaniu doktora BRUCHNALSKIEGO¹⁰, zamieszkałego przy ulicy Zyblikiewicza, dom nr 5, na podstawie specjalnego hasła – notatki DŻURIKA. Ponieważ nie znałem ulicy Zyblikiewicza, zaprowadziła mnie do BRUCHNALSKIEGO moja łączniczka, którą wykorzystywałem do prac technicznych w organizacji jako sekretarza, niejaka PODLEWSKA Janina¹¹, a która następnie ukrywała skonfiskowaną u mnie kancelarię sztabu z całą korespondencją, mapami i wykazami członków organizacji.

Pytanie: O czym rozmawiał z wami OSTROWSKI 13 lutego 1940 r.?

Odpowiedź: OSTROWSKI razem z doktorem BRUCHNALSKIM przyjęli ode mnie przysięgę na wierność organizacji. Potem BRUCHNALSKI obu nas zostawił. OSTROWSKI wyjął mapę dawnego województwa lwowskiego i dokładnie wprowadził mnie w szczegóły struktury organizacji powstańczej oraz poinstruował o konieczności maksymalnego rozwinięcia werbunku zaufanych osób, żeby ^a„wzniecać wśród Polaków powstańcze nastroje. Wtedy też OSTROWSKI podał mi nazwisko pułkownika SOKOŁOWSKIEGO, mówiąc, że jest to człowiek kierujący działalnością organizacji w granicach Małego i Wielkiego Lwowa. Powiedział też, że na czele Małego Lwowa stoi on – OSTROWSKI, a kierowanie organizacją, zorganizowanie jej podgrup i placówek, a potem – w momencie [wybuchu] powstania – formowanie dywizji w granicach Wielkiego Lwowa powierza się mnie^a.

OSTROWSKI poinformował mnie, że teraz organizacja tworzy z powstańców specjalne oddziały według rodzajów wojsk i wcześniejszej służby w Wojsku Polskim.

Tworzone były specjalne grupy lotników, czołgistów, łącznościowców, artylerzystów, sanitariuszy, saperów i in. W związku z tym polecił mi zwrócić szczególną uwagę na wciąganie do organizacji Polaków służących w wojsku w tych rodzajach wojsk i po zwerbowaniu niezwłocznie meldować mu z podaniem krótkich informacji o zwerbowanym, gdzie mieszka i kiedy można zastać go w domu. W skonfiskowanych u mnie dokumentach są też wytyczne OSTROWSKIEGO na piśmie.

Pytanie: Gdzie później spotykaliście się z OSTROWSKIM i w jaki sposób utrzymywaliście z nim kontakt?

немедленно докладывать ему с указанием, где живет завербованный, краткие о нем сведения и когда его можно застать дома. В изъятых у меня документах имеются такие письменные указания ОСТРОВСКОГО.

Вопрос: Где Вы встречались с ОСТРОВСКИМ в дальнейшем и каким образом поддерживали с ним связь?

Ответ: ОСТРОВСКИЙ за время с 13/II-1940 года до моего ареста был у меня три раза. Мы встречались на моей конспиративной квартире у ПОДЛЕВСКИХ, проживающих в Кульпаркове около старой Цегельни. Кроме того, по поручению ОСТРОВСКОГО ко мне четыре раза приходил его связист „Андрей” – ПАКЛИКОВСКИЙ и один раз другой связист – молодой человек, блондин, фамилии которого сейчас не помню. Через этих связистов я передавал ОСТРОВСКОМУ рапорта, сводки и списки завербованных офицеров. Часть этих офицеров намечалось на укомплектование специальных групп по родам войск и на укомплектование подгрупп и пляцуков.

Кроме того, ОСТРОВСКИЙ прислал ко мне через ПАКЛИКОВСКОГО для использования при укомплектовании подгрупп района Великого Львова капитана под псевдонимом „Лесневский”, подхорунжего – ВЕЧЕРКОВСКОГО Казимира, проживающего в Дублянах, № 25, и дал записку еще одному военному, создавшему свою группу, который должен был прийти ко мне с ПАКЛИКОВСКИМ, но в связи с моим арестом встреча не состоялась.

Вопрос: Как были расставлены кадры организации, кто возглавлял подгруппы и каким образом осуществлялась с ними связь?

Ответ: На момент моего ареста актив организации проводил новые вербовки. Подпоручик пехоты ВОЙНАРОВСКИЙ Андрей, проживающий в Бороховице [?] Сокальского уезда, по поручению привлечшего его в организацию ЗГЛОБИНА Юлиана¹² вел вербовку в Сокальском уезде. Информации я от него получить не успел.

Подпоручик ШЕНДЕРА Франц, 1911 года рождения, проживающий в гор. Львове, ул. Собинского, дом № 15, по моему поручению сколочивал боевую роту в самом Львове из числа Силезских беженцев. Лично завербовал 8 человек.

Подпоручик пехоты чешской армии АДАМЧИК Иосиф, 1914 года рождения, бывш. учитель, живет по Курковской ул., 45, кв. 31, также имел поручение создать боевую роту. Лично привлек 7 человек.

Подпоручик пехоты чешской армии НИТРА Генрих, 1892 г. р., проживает вместе в одной квартире с АДАМЧИКОМ, ул. Курковская, д. 45. Лично привлек 6 чел.

Подпоручик железнодорожных частей ФРАНЦ Виктор – профессор, проживает в Монастыре „Мариакы” [?] вместе с АДАМЧИКОМ

Odpowiedź: OSTROWSKI w okresie od 13/II-1940 roku do czasu mojego aresztowania był u mnie trzy razy. Spotykaliśmy się w moim konspiracyjnym mieszkaniu u PODLEWSKICH mieszkających w Kulparkowie w pobliżu starej cegielni. Oprócz tego na polecenie OSTROWSKIEGO przychodził do mnie cztery razy jego łącznik „Andrzej” – PAKLIKOWSKI i jeden raz inny łącznik – młody człowiek, blondyn, którego nazwiska teraz nie mogę sobie przypomnieć. Przez tych łączników przekazywałem OSTROWSKIEMU raporty, zestawienia i wykazy zwerbowanych oficerów. Część z tych oficerów miała uzupełnić specjalne grupy tworzone według rodzajów wojsk oraz podgrupy i placówki.

Oprócz tego OSTROWSKI przysłał do mnie przez PAKLIKOWSKIEGO do wykorzystania przy uzupełnianiu podgrup rejonu Wielkiego Lwowa kapitana, pseudonim „Leśniewski”, i podchorążego WIECZERKOWSKIEGO Kazimierza, zamieszkałego w Dublanach nr 25. Dał też notatkę jeszcze jednemu wojskowemu, który utworzył swoją grupę, miał on przyjść do mnie z PAKLIKOWSKIM, ale w związku z moim aresztowaniem spotkanie nie odbyło się.

Pytanie: Jak zostały rozdzielone kadry organizacji, kto stał na czele podgrup i w jaki sposób utrzymywano z nimi kontakt?

Odpowiedź: W chwili mojego aresztowania aktyw organizacji wciąż prowadził werbunek. Podporucznik piechoty WOJNAROWSKI Andrzej, zamieszkały w Borochowicach [?] w powiecie sokalskim, na polecenie ZGŁOBINA Juliana¹², który wciągnął go do organizacji, prowadził werbunek w powiecie sokalskim. Informacji od niego nie zdążyłem odebrać.

Podporucznik SZENDERA Franc, urodzony w 1911 roku, zamieszkały w mieś[cie] Lwowie, ul. Sobińskiego, dom nr 15, na moje polecenie organizował kompanię bojową wśród śląskich *bieżeńców* w samym Lwowie. Zwerbował osobiście 8 osób.

Podporucznik piechoty armii czeskiej ADAMCZYK Józef, urodzony w 1914 roku, był[y] nauczyciel, mieszka przy ul. Kurkowej 45 m. 31, też otrzymał polecenie utworzenia kompanii bojowej. Zwerbował osobiście 7 osób.

Podporucznik piechoty armii czeskiej NITRA Henryk, ur. w 1892 r., mieszka w tym samym mieszkaniu co ADAMCZYK, ul. Kurkowa, d[om] 45. Zwerbował osobiście 6 os[ób].

Podporucznik wojsk kolejowych FRANC Wiktor – profesor, mieszka w klasztorze „Mariaky” [?] razem z ADAMCZYKIEM i NITRĄ, Kurkowa 45 m. 31. Werbował ludzi, ale nie dostawałem od niego informacji.

Podporucznik piechoty JEĐRZEJEWSKI Tadeusz, urodzony w 1914 r., zamieszkały przy ulicy Sobińskiego, d[om] 15, otrzymał zadanie utworzenia kompanii bojowej. Nie zdążyłem odebrać od niego informacji.

и НИТРОЙ, Курковская, 45, кв. 31. Лично привлекал людей, но информации я от него не получал.

Подпоручик пехоты ЕНДЖЕЕВСКИЙ Тадеуш, 1914 г. рождения, проживает по улице Сабинского, д. 15, имел поручение создать боевую роту. Информации от него получить не успел.

Подпоручик резерва связист КОРЧИНСКИЙ Станислав, 1906 года рождения, живет в городе Львове, Замарстынов, д. 105 (собственный дом). Имел поручение создать боевую роту и группы связистов-телефонистов. Лично привлек 4-х человек. Работает сейчас на почте.

Подпоручик – лекарь ВОЙЦЕХОВСКИЙ Эдвин, 1910 года рождения, проживает по ул. Курковской, д. 45, имел мое поручение организовать кадры для военного госпиталя.

Капитан саперов и танкистов СИКОРА Павел¹³, 1897 года рождения, завербован в организацию ШИМА Францем за 3–4 дня до моего ареста. Работает в городе Львове в Управлении угольных шахт инженером. Получил задание от ШИМА создать организацию в угольной промышленности бывш. Львовского воеводства. Кроме того, на Львовском газовом заводе „Газолин” по моему заданию участник организации ПОДЛЕВСКИЙ Станислав¹⁴, работающий на этом заводе шофером грузовой машины и служивший в польской армии подофицером, создал группу нашей организации, в которую привлек инженеров завода:

подполковника пехоты СКУРСКОГО Станислава¹⁵, проживающего на территории завода по улице Газовой, д. № 28. Псевдоним его по организации „Соколовский”;

подпоручика инженерных войск НЕЗГОДА Иосифа, проживает по улице Валецкой в д. № 12, псевдоним его „Жукевский”;

подпоручика тяжелых пулеметов – ЖУРАВЕЦКОГО Казимира¹⁶, проживает по Стрийской ул., дом № 74.

ОТ ПОДЛЕВСКОГО, СКУРСКОГО, НЕЗГОДА и ЖУРАВЕЦКОГО присягу принимал лично я, связал их между собой и поручил им проводить дальнейшую вербовку новых участников организации.

Наибольшую активность по вербовке повстанцев проявил привлеченный мною бывший организатор „ПОВ” в Силезии некий Леон ЗАРЕМБСКИЙ¹⁷, в настоящее время должен проживать под фамилией „Хвалевский Леопольд”, по адресу „Заклад Св. Марии”, улица Курковская, д. 45.

В организации он известен под псевдонимом „Залевский”. Этот ЗАРЕМБСКИЙ, вместе со своим помощником ШИМА Францем за последние пять месяцев привлекли в организацию около ста человек, перечисленных в изъятых у меня при обыске материалах.

Podporucznik rezerwy – łącznik KORCZYŃSKI Stanisław, urodzony w 1906 roku, mieszka w mieście Lwowie, Zamarstynów, d[om] 105 (własny dom). Otrzymał zadanie utworzenia kompanii bojowej i grupy łączników-telefonistów. Zwerbował osobiście 4 ludzi. Obecnie pracuje na poczcie.

Podporucznik – lekarz WOJCIECHOWSKI Edwin, urodzony w 1910 roku, zamieszkały przy ul. Kurkowej, d[om] 45, otrzymał ode mnie polecenie zorganizowania kadr dla szpitala wojskowego.

Kapitan saperów i czołgistów SIKORA Paweł¹³, urodzony w 1897 roku, zwerbowany do organizacji przez SZYMĘ Franca jakieś 3–4 dni przed moim aresztowaniem. Pracuje w mieście Lwowie jako inżynier w Zarządzie Szybów Węglowych. Otrzymał od SZYMY zadanie utworzenia organizacji wśród [pracowników] przemysłu węglowego był[ego] województwa lwowskiego. Oprócz tego w lwowskim zakładzie gazowniczym „Gazolin” na moje polecenie członek organizacji, który służył w Wojsku Polskim jako podoficer, PODLEWSKI Stanisław¹⁴ pracujący w tym zakładzie jako kierowca samochodu ciężarowego, utworzył grupę naszej organizacji, do której wciągnął inżynierów tego zakładu:

podpułkownika piechoty SKÓRSKIEGO Stanisława¹⁵, zamieszkałego na terenie zakładu przy ulicy Gazowej, d[om] nr 28. W organizacji nosił pseudonim „Sokołowski”;

podporucznika wojsk inżynieryjnych NIEZGODE Józefa mieszkającego przy ul. Wuleckiej w d[omu] nr 12; nosił pseudonim „Żukiewski”;

podporucznika ciężkich karabinów maszynowych ŻURAWIECKIEGO Kazimierza¹⁶, zamieszkałego przy ul. Stryjskiej, dom nr 74.

OD PODLEWSKIEGO, SKÓRSKIEGO, NIEZGODY i ŻURAWIECKIEGO przysięgę odbierałem osobiście, skontaktowałem ich między sobą i nakazałem prowadzenie dalszego werbunku nowych członków do organizacji.

Największą aktywność werbunkową nowych powstańców przejawiał wciągnięty przeze mnie [do organizacji] były organizator „POW” na Śląsku niejaki Leon ZAREMBSKI¹⁷, który w chwili obecnej powinien mieszkać pod nazwiskiem „Chwalewski Leopold”, pod adresem „Zakład Św. Marii”, ulica Kurkowa, d[om] 45.

W organizacji jest znany pod pseudonimem „Zalewski”. Ten ZAREMBSKI razem ze swoim pomocnikiem SZYMĄ Francem przez ostatnie pięć miesięcy wciągnęli do organizacji około stu osób, wymienionych w materiałach skonfiskowanych u mnie podczas rewizji.

Członek organizacji KOSOCCI Kazimierz, zamieszkały w mieście Lwowie przy ul. Zadwórzeńskiej w domu nr 58 m. 3, wciągnął do organizacji ponad 50 osób, w tym 13 kolejarzy pracujących w lwowskim węźle

Участник организации КОСОЦКИЙ Казимир, проживающий в городе Львове по ул. Задвужанской в доме № 58, кв. 3, привлек в организацию более 50 человек, в том числе 13 железнодорожников, работающих на Львовском жел. дор. узле. Кроме этих железнодорожников, на Львовском ж. д. узле в настоящее время работают два офицера – участники организации.

ВАЛЬНЕР Иосиф¹⁸ – подпоручик резерва пехоты, работает черно-рабочим, проживает: Новый свет, д. 8, 2-й этаж; ЛОРЭНОВИЧ Адам¹⁹ – подпоручик пехоты, проживает по улице Дунин-Барковский, № 1, ЛОРЭНОВИЧ сам сейчас на ж. д. не работает, но он лично привлек в организацию четырех железнодорожников:

ПИКАЛЬСА Иосифа, ПИКАЛЬСА Корнель, РАЦКОГО Романа и ПАВЛЯЧЕК Евгения, работающих на ст. Львов-Главный. Следует отметить, что через ПАВЛЯЧЕК проходят все грузы, идущие из СССР в Германию.

Для работы по сколочиванию повстанческих кадров в Германии я перебросил на территорию, занятую немцами, следующих офицеров – участников организации:

ЗГЛОБИШЬ Юлиана – поручика резерва тяжелых пулеметов, в прошлом командира бронепоезда. Должен находиться вблизи Кракова в селе Велеполье у доктора КОБИХА Станислава или у ЗГЛОБИША Иосифа – секретаря волости Бжеско;

ТЕНРОВИЧ Кароля – поручика пехоты, должен находиться в г. Горлице, ул. Польна, № 11, принял от меня поручение наладить работу организации в г. г. Тарнове, Горлице и Ясло;

ФЕЙГЛЕР Станислава – подпоручика резерва пехоты, командира роты тяжелых пулеметов, должен находиться в Катовицах у ювелира СМОЧИКА²⁰ на ул. Мынской [?].

ОНДРУХ Бернарда – подпоручика пехоты, находится в городе Катовице;

ЗАРЕМБСКОГО Феликса – капрала противозенитной артиллерии, который должен был побывать в Кракове, и при содействии ювелира СМОЧИКА осесть в Катовицах.

Вопрос: Вы не ответили на вопрос, каким образом осуществлялась связь внутри организации?

^б**Ответ:** Для связи между созданными группами и между отдельными активными участниками организации я использовал как связистов ГОНГОЛУ Иосифа и КОЗЫРУ Францишка. Оба они подофицеры б. польской армии.

Для экстренной связи между руководящим составом у меня был условный пароль – записка размером 4 x 4 см, на которой я ставил две

kol[ejowym]. Oprócz tych kolejarzy, w lwowskim węźle kolejowym obecnie pracuje jeszcze dwóch oficerów – członków organizacji.

WALLNER Józef¹⁸ – podporucznik rezerwy piechoty, pracuje jako robotnik niewykwalifikowany, mieszka przy Nowym Świecie, d[om] nr 8, 1 piętro; LORENOWICZ Adam¹⁹ – podporucznik piechoty, mieszka przy ulicy Dunin Borkowskich nr 1, LORENOWICZ sam teraz nie pracuje na kol[ei], ale osobiście wciągnął do organizacji czterech kolejarzy:

PIKALSA Józefa, PIKALSA Kornela, RACKIEGO Romana i PAWLACZKA Eugeniusza, wszyscy oni pracują na st[acji] Lwów Główny. Należy zaznaczyć, że przez PAWLACZKA przechodzą wszystkie ładunki idące z ZSRS do Niemiec.

W celu przygotowania kadr powstańczych w Niemczech przerzuciłem na terytorium zajęte przez Niemców następujących oficerów – członków organizacji:

ZGŁOBISZA Juliana – porucznika rezerwy ciężkich karabinów maszynowych, wcześniej dowódcę pociągu pancernego. Powinien teraz znajdować się niedaleko Krakowa we wsi Wielopole u doktora KOBICHA Stanisława albo u ZGŁOBISZA Józefa, sekretarza gminy Brzesko;

TIENROWICZA Karola – porucznika piechoty, powinien być teraz w m. Gorlice, ul. Polna nr 11, otrzymał ode mnie polecenie zorganizowania pracy organizacji w m. m. Tarnowie, Gorlicach i Jaśle;

FEJGLERA Stanisława – podporucznika rezerwy piechoty, dowódcę kompanii ciężkich karabinów maszynowych, powinien znajdować się w Katowicach u jubitera SMOCZYKA²⁰ na ul. Myńskiej [?];

ONDRUCHA Bernarda – podporucznika piechoty, przebywa w mieście Katowicach;

ZAREMBSKIEGO Feliksa – kaprala artylerii przeciwlotniczej, który przez jakiś czas miał być w Krakowie, a [potem] przy pomocy jubitera SMOCZYKA osiąść w Katowicach.

Pytanie: Nie odpowiedzieliście na pytanie, jak zorganizowana była łączność wewnątrz organizacji.

^b**Odpowiedź:** Do utrzymywania kontaktu między utworzonymi grupami i poszczególnymi aktywnymi członkami organizacji wykorzystywałem jako łączników GĄGOŁĘ Józefa i KOZYRĘ Franciszka. Obydwaj są podoficerami b[yłego] Wojska Polskiego.

Do utrzymywania specjalnego kontaktu między dowódcami miałem hasło umowne – [kartkę z] notatką o wymiarach 4 x 4 cm, na której pisałem dwie pierwsze litery swojego pseudonimu „Z.Z.”, co po polsku oznaczało „ ” – Zbigniew Złodiński.^b

Oprócz tego każda grupa miała swojego posłańca (po polsku – łącznika), który kiedy zachodziła potrzeba, nawiązywał kontakt z odpowiednimi

первые буквы своего псевдонима „З.З.” что на польском языке обозначалось „ ” – Збигнев Злодинский.⁶

Помимо этого каждая группа имела своего связника (по-польски – лончника), которые в случае надобности устанавливали связь с нужными лицами, ко мне лично могли являться только руководители групп, а не их связисты. Делал я это исключительно из соображений конспирации.

Вопрос: Каким оружием располагала Ваша организация?

Ответ: ^aНаличие известного мне оружия, которым располагала наша организация, можно установить по рапортам и донесениям руководителей отдельных групп организации, изъятым у меня при обыске вместе с канцелярией штаба.^a

Вопрос: Вам предъявляются эти документы, дайте показания по каждому из них.

Ответ: ^aДокумент № 1 – Сообщение участника организации ВЕЧЕР[К]ОВСКОГО Казимира, проживающего в Дублянах, № 25^a о том, что в его распоряжении имеются спрятанные 4 винтовки, 3 гранаты, 3 пары патронташей, 2 лопаты саперные и полная сбруя на 1 лошадь. Он же имеет закопанными в земле: 3 тяжелых пулемета, 4 легких пулемета, 20 винтовок и 3 ящика с амуницией.

^aДокумент № 2 – Сообщение участника организации ТУРЕК Короля от 21/II-1940 г. о наличии у НАВРОТА Станислава, проживающего по адресу – улица [Св.] Николая, д. № 18, 2 взрывных зарядов, 2 револьверов и 4 ручных гранат.^a

Документ № 3 – Сообщение ЯДОЧ Теофила, псевдоним его „Ендерский” от 18/II-1940 г. о том, что по улице [29] Листопада, № 128, Людвигом КОМЫСЕВИЧЕМ спрятаны в подвале 3 винтовки и патроны. На улице Симановича, № 6, спрятаны 3 тяжелых пулемета.

Документ № 4 – Его же сообщение о том, что, со слов ХОЛИНА Яна, проживающего по улице Концова, № 4, спрятаны в доме по улице Теотинской, разрушенном бомбардировкой (за казармами), 2 легких пулемета, 2 ручных гранаты, 5 магазинных коробок пулеметных патронов и 100 штук винтовочных патронов. Прилагается план, где запрятано оружие.

Документ № 5 – Сообщение ЮРЕЧКО Яна²¹, псевдоним „Юрчинский”, проживает по улице Костелянской, № 5, кв. 16, о том, что, со слов живущего в том же доме ВИЛЬК Николая, на улице Польной, № 7, на Замарстынове имеется спрятанная амуниция.

Документ № 6 – Сообщение участника организации ВЕНГЕЛЬСКОГО Марьяна-Казимира, псевдоним „Фальденберг”, проживающего по улице [Св.] Кинги, д. 20, работающего в Яворове на

osobami, do mnie osobiście mogli przychodzić tylko dowódcy grup, a nie ich łącznicy. Zrobiłem tak wyłącznie ze względu na konspirację.

Pytanie: Jaką bronią dysponowała organizacja?

Odpowiedź: ^aIlość broni, o której wiedziałem, a którą dysponowała nasza organizacja, można ustalić na podstawie raportów i meldunków dowódców poszczególnych grup organizacji, skonfiskowanych u mnie razem z kancelarią sztabu.^a

Pytanie: Przedstawimy wam teraz te dokumenty, złożcie zeznania na temat każdego z nich.

Odpowiedź: ^aDokument nr 1 – Meldunek członka organizacji WIECZER[K]OWSKIEGO Kazimierza, zamieszkałego w Dublanacii nr 25^a o tym, że w jego dyspozycji znajdują się ukryte 4 karabiny, 7 granaty, 3 pary ładownic, 2 saperki i pełna uprzęż dla 1 konia. Ma on też zakopane w ziemi: 3 ciężkie karabiny maszynowe, 4 lekkie karabiny maszynowe, 20 karabinów i 3 skrzynki z amunicją.

^aDokument nr 2 – Meldunek członka organizacji TURKA Karola z 21/II-1940 r. o tym, że NAWROT Stanisław zamieszkały pod adresem ulica [Św.] Mikołaja, d[om] nr 18, posiada 2 ładunki wybuchowe, 2 rewolwery i 4 granaty ręczne.^a

Dokument nr 3 – Meldunek JADOCZA Teofila, pseudonim „Jenderski” z 18/II-1940 r. o tym, że na ulicy [29] Listopada nr 128 Ludwik KOMYSIEWICZ ukrył w piwnicy 3 karabiny i naboje. Na ulicy Szymonowiczów nr 6 ukryto 3 ciężkie karabiny maszynowe

Dokument nr 4 – Również jego meldunek o tym, że według słów CHOLINA Jana zamieszkałego przy ulicy Kopcowej nr 4, w zniszczonym podczas bombardowań domu przy ulicy Teatyńskiej (za koszarami) ukryte są 2 lekkie karabiny maszynowe, 2 granaty ręczne, 5 magazynków naboji do karabinów maszynowych i 100 sztuk naboji do karabinów. W załączeniu plan, gdzie ukryto broń.

Dokument nr 5 – Meldunek JURECZKI Jana²¹, pseudonim „Jurczyński”, zamieszkałego przy ulicy Kościelnej nr 5 m. 16, o tym, że jak mówi mieszkający w tym samym domu WILK Mikołaj, na ulicy Polnej nr 7 na Zamarstynowie jest ukryta amunicja.

Dokument nr 6 – Meldunek członka organizacji WENGIELSKIEGO Mariana Kazimierza, pseudonim „Faldenberg”, zamieszkałego przy ulicy [Św.] Kingi, d[om] 20, pracującego w Jaworowie na głównej linii elektrycznej, o tym że w Jaworowie u jego ludzi jest zakopana różnego rodzaju broń. Tamże, według jego meldunku z 19/II-1940 r., w Jaworowie jest ukrytych 81 mundurów, 28 szyneli, 78 karabinów, 800 sztuk naboji do karabinów, 100 rewolwerów różnego kalibru (dokument znajduje się w teczce sztabu).

электроцентрали, о том, что в Яворове у его людей закопано разное оружие. Там же, по его сообщению от 19/II-1940 г., в Яворове имеется спрятанными 81 мундир, 28 шинелей, 78 винтовок, 800 штук патронов винтовочных, 100 револьверов различных калибров (документ этот находился в папке штаба).

Документ № 7 – «Сообщение от 12/II-1940 г. участника организации КШИСЕКА Роберта, псевдоним „Королевский”²¹, проживающего по улице Бачиновского, 16, кв. 1, о том, что 20/I-1940 г. он вместе со своим знакомым ГЕРЛАЧИНСКИМ Яном²² обнаружил в Берохорском лесу закопанный ящик с 50 ручными гранатами.

Документ № 8 – Сообщение от 11/II-1940 г. участника организации ШИМКОВИЧА Леопольда-Петра, псевдоним „Содовский”, о том, что у него имеется спрятанное оружие: 3 пистолета, 7 винтовок, 3 пистолета „Браунинг”, 1 „Наган” и боеприпасы. Остальное оружие находится в горах.

Кроме того, имеется письменный рапорт от 27/II-1940 г. участника организации Романа ПАСТЕРНАКА²³, проживающего во Львове, улица Петра Скарги, № 2, о том, что помещик ЗАСТАВСКИЙ, с которым он должен был 28/II-1940 г. встретиться во Львове, имеет в селе Ставчанах (7 км от Львова) 1000 тысячу [!] револьверов системы „Наган” и по 100 штук патронов к каждому, которые хотел предложить организации.

Мною было дано задание всем лицам, сообщившим об оружии, проверить, действительно ли оно там имеется, и доложить мне, но результатов этой проверки я не дождался, т. к. был арестован.

Вопрос: В изъятых у Вас документах упоминается о наличии взрывного снаряда, что Вам об этом известно?

Ответ: Привлеченный в организацию ПАСТЕРНАКОМ Романом некто ЛЯНГНЕР Людомир²⁴, племянник генерала ЛЯНГНЕРА²⁵, проживающий по улице Мальчевского, № 8, в январе 1940 года пришел ко мне вместе с ПАСТЕРНАКОМ и сообщил, что у участника организации КАЛЬЧИНСКОГО Збигнева, проживающего во Львове по ул. Стойка Нове, № 537, имеется взрывчатый снаряд. Оба спросили у меня, что с ним делать. Я предложил им хранить этот снаряд у себя.

Вопрос: Вы показали, что по инструкции, полученной Вами от ОСТРОВСКОГО и по расчетам руководства организации, к моменту [начала] восстания Вы должны были на базе повстанческих групп развернуть войсковые соединения. Каким путем Вы намеревались вооружить эти соединения?

Dokument nr 7 – ²¹Meldunek z 12/II-1940 r. członka organizacji KRZYŚKA Roberta, pseudonim „Korolewski”²², zamieszkałego przy ulicy [Kaspra] Boczkowskiego 16 m. 1 o tym, że 20/I-1940 r. razem ze swoim znajomym GORLECZYŃSKIM Janem²² znalazł on w Bierochochskim lesie [?] zakopaną skrzynkę z 50 granatami ręcznymi.

Dokument nr 8 – Meldunek z 11/II-1940 r. członka organizacji SZYMKOWICZA Leopolda Piotra, pseudonim „Sadowski” [Sadowski?] o tym, że ma on ukrytą broń: 3 pistolety, 7 karabinów, 3 pistolety Browning, 1 Nagan i amunicję. Reszta broni znajduje się w górach.

Oprócz tego jest pisemny raport z 27/II-1940 r. członka organizacji Romana PASTERNAKA²³, zamieszkałego we Lwowie, ulica Piotra Skargi nr 2 o tym, że właściciel ziemski ZASTAWSKI, z którym 28/II-1940 r. miał się on spotkać we Lwowie, ma we wsi Stawczany (7 km od Lwowa) 1000 tysięcy [!] rewolwerów systemu Nagan i po 100 sztuk naboju do każdego, które chce przekazać organizacji.

Wszystkim osobom, które przekazały informacje na temat broni, wydałem polecenie sprawdzenia, czy rzeczywiście tam się znajduje i zameldowania mi o tym, ale rezultatów tej kontroli nie doczekałem się, ponieważ zostałem aresztowany.

Pytanie: W skonfiskowanych u was dokumentach wspomina się o tym, że mieliście ładunek wybuchowy. Co wam wiadomo na ten temat?

Odpowiedź: Wciągnięty do organizacji przez PASTERNAKA Romana niejaki LANGNER Ludomir²⁴, bratanek generała LANGNERA²⁵, zamieszkały przy ulicy Malczewskiego nr 8, w styczniu 1940 roku przyszedł do mnie razem z PASTERNAKIEM i powiedział, że członek organizacji KALCZYŃSKI Zbigniew, zamieszkały we Lwowie przy ul. Stojka Nowie [?] nr 537, ma ładunek wybuchowy. Obydwaj zapytali mnie, co mają z nim zrobić. Poleciałem im ukryć ten ładunek u siebie.

Pytanie: Zeznaliście, że zgodnie z instrukcją otrzymaną od OSTROWSKIEGO i przewidywaniami kierownictwa organizacji, do chwili [wybuchu] powstania mieliście na bazie grup powstańczych sformować oddziały wojskowe. W jaki sposób chcieliście uzbroić te oddziały?

Odpowiedź: ²¹Rozmawiałem specjalnie na ten temat z OSTROWSKIM i otrzymałem od niego polecenie, by wszelkimi sposobami kontynuować werbunek i zlecać każdemu powstańcowi podejmowanie wszelkich możliwych działań mających na celu zdobycie broni. Organizacja zamierzała ponadto zdobywać broń przez niespodziewany atak na jednostki Armii Czerwonej, magazyny jednostek wojskowych i rozbrajanie poszczególnych oddziałów i milicji. Według opracowanej przez OSTROWSKIEGO instrukcji mieliśmy w chwili [wybuchu] powstania aresztować wszystkich komunistów, zająć organizacje sowieckie, a wszystkich aresztowanych

Ответ: ^аЯ специально говорил на эту тему с ОСТРОВСКИМ и получил от него указания всемерно продолжать новые вербовки и поручить каждому повстанцу принять все меры к тому, чтобы доставать оружие. Кроме того, организация намечала захват оружия путем внезапного нападения на части Красной Армии, склады войсковых частей и обезоруживания отдельных частей и милиции. По разработанной ОСТРОВСКИМ инструкции мы должны были в момент [начала] восстания арестовать всех коммунистов, захватить советские организации и всех арестованных передать жандармам. Таким путем мы также намечали значительно пополнить свое вооружение.^а

Вопрос: Какой техникой располагала Ваша организация?

Ответ: В моем распоряжении какой-либо техники не было. Мне известно, что ОСТРОВСКИЙ, БРУХНАЛЬСКИЙ и СОКОЛОВСКИЙ нелегально издавали бюллетени на множительных аппаратах, а иногда на пишущих машинах. Изготавливали фальшивые документы для участников организации. ОСТРОВСКИЙ однажды попросил меня достать ему части для радиопередатчика, чего я не успел сделать. Из указанного видно, что если у ОСТРОВСКОГО и не было радиопередатчика, то он стремился его изготовить.

Вопрос: Вы показали, что во Львове работала не только Ваша повстанческая организация, но и другие. Что Вам об этом известно?

Ответ: Помимо нашей организации, называвшейся „Львовская организация войскова” во Львове существуют еще следующие тайные военные организации, ведущие подготовку повстанческих кадров.

- 1) „Р.З.Н.В.”, т. е. „работники звензек нищения врага”, что по-русски означает „Рабочий союз истребления врага”.
- 2) „З.О.Л.”, т. е. „Звензек оборонцев Львова”, по-русски – „Союз оборонцев Львова”.
- 3) „З.Н.” – „Звензек Народовый”²⁶.
- 4) „Шарэ-Шэреги” – „Серая шеренга”²⁷.
- 5) Группа профессора школы кадетов ЖЕБРОВСКОГО, псевдоним которого „Жук”²⁸.
- 6) „Группа Виктора”.
- 7) „ПОВ” – „Польская организация войскова”²⁹.
- 8) „Зет.Ву.Зет” – „Звензек Вальке Збройне” – „Союз вооруженной борьбы”.
- 9) „ОН” – „Организация народов”.

О существовании „РЗНВ” мне сообщил участник нашей организации КЕСЛЕР Станислав, проживающий в городе Львове по Мостовой ул., д. № 42, который имеет знакомого участника этой организации. Кто стоит во главе „РЗНВ” и как эта организация связана

przekazać żandarmom. W ten sposób chcieliśmy w znaczny sposób uzupełnić swoje uzbrojenie.³

Pytanie: Jaką techniką dysponowała wasza organizacja?

Odpowiedź: W swojej dyspozycji żadnych urządzeń technicznych nie miałem. Wiem, że OSTROWSKI, BRUCHNALSKI i SOKOŁOWSKI wydawali nielegalnie biuletyny na powielaczach, a czasem w maszynopisie. Przygotowywali też fałszywe dokumenty dla członków organizacji. OSTROWSKI kiedyś poprosił mnie o zdobycie dla niego części do nadajnika radiowego, czego nie zdążyłem wykonać. Z powyższego wynika, że nawet jeśli OSTROWSKI nie miał nadajnika radiowego, to starał się go zmontować.

Pytanie: Zeznaliście, że we Lwowie działała nie tylko wasza organizacja powstańcza, ale również inne. Co wam wiadomo na ten temat?

Odpowiedź: Oprócz naszej organizacji noszącej nazwę „Lwowska Organizacja Wojskowa”, we Lwowie istnieją jeszcze następujące tajne organizacje wojskowe prowadzące przygotowania kadr powstańczych.

- 1) „R.Z.N.W.”, tj. „Robotniczy Związek Niszczenia Wroga”.
- 2) „Z.O.L.”, tj. „Związek Obrońców Lwowa”.
- 3) „Z.N.” – „Związek Narodowy”²⁶.
- 4) „Szare Szeregi”²⁷.
- 5) Grupa profesora szkoły kadetów ŻEBROWSKIEGO, noszącego pseudonim „Żuk”²⁸.
- 6) „Grupa Wiktora”.
- 7) „POW” – „Polska Organizacja Wojskowa”²⁹.
- 8) „Zet.Wu.Zet” – „Związek Walki Zbrojnej”.
- 9) „ON” – „Organizacja Narodowa”.

O istnieniu „RZNW” powiedział mi członek naszej organizacji KIESLER Stanisław, zamieszkały w mieście Lwowie przy ul. Mostowej, d[om] nr 42, który ma znajomego – członka tej organizacji. Kto stoi na czele „RZNW” i w jaki sposób organizacja ta jest związana z ABRAHAMEM, nie wiem. Niedługo przed aresztowaniem poleciłem KIESLEROWI nawiązać kontakt z „RZNW” i przekazać mi bardziej szczegółowe informacje.

Na czele Związku Obrońców Lwowa („ZOL”) stoją: pułkownik GREFFNER³⁰, major KLINK³¹ i kapitan ŚWIEŻAWSKI³². Major KLINK kierował we Lwowie działaniami organizacji wojskowo-sportowych „Przysposobienie Wojskowe” i „Sokół”³³. Kapitan ŚWIEŻAWSKI brał aktywny udział w wojnie ze Związkiem Sowieckim jeszcze w 1918 roku i był dowódcą 2 odcinka. O tej organizacji powiedział mi DŻURIK, który polecił mi ustalenie jej członków i nawiązanie z nimi kontaktu.

с АБРАХАМОМ, мне неизвестно. Незадолго до ареста я поручил КЕСЛЕРУ установить контакт с „РЗНВ” и более подробно меня проинформировать.

Во главе Союза оборонцев Львова („ЗОЛ”) стоят полковник ГРЕФ-НЕР³⁰, майор КЛИНК³¹ и капитан СВЕЖАВСКИЙ³²; майор КЛИНК возглавлял во Львове работу военно-спортивных организаций „При-способление войскове” и „Сокол”³³. Капитан СВЕЖАВСКИЙ активно участвовал в войне с Советским Союзом еще в 1918 году и был командиром 2-го участка. Об этой организации мне рассказал ДЖУРИК, который поручил мне выявить ее участников и установить с ними контакт.

ДЖУРИК также сообщил мне о существовании во Львове организации „Звензек Народовый”, сказал, что во главе ее стоят доктор Станислав ГЛОМБИНСКИЙ³⁴ и его заместитель ПИРАТСКИЙ, и также поручил установить с ними контакт.

Как с „ЗОЛ” так и с „ЗН” контакта я установить не успел.

О существовании организации „Шарэ-Шерэги”, возглавлявшейся генералом ЛЯНГНЕРОМ [!], мне сообщил ТОМАНЕК Тадеуш, проживающий в гор. Стрие, улица Чернецкого, № 50, натолкнувшийся на участников этой организации, подготовливающих диверсионные акты на железной дороге. Об этом я сообщил ДЖУРИКУ и получил указание связаться с этой организацией. ТОМАНЕК Тадеушу не удалось этого сделать, так как он не смог с ними сговориться, я же лично не успел, так как был арестован.

О группе профессора школы кадетов ЖЕБРОВСКОГО близко связанной с академическими кругами, железнодорожниками, почтовиками и профессорско-преподавательским составом высших учебных заведений, мне также рассказал ДЖУРИК, поручив предупредить участников нашей организации о необходимости установления контакта с участниками группы ЖЕБРОВСКОГО.

23/II-1940 года я получил первое сообщение от ЛЯНГНЕРА Людомила³⁵ о том, что ему удалось связаться с группой этой организации в мужском лицее через ВИЛЬЧИНСКОГО Збигнева, проживающего во Львове на улице „На байках”, № 16. Арест помешал мне самому заняться этим делом.

О группе „Виктора” я узнал от ДЖУРИКА, как о довольно большой группе уголовников, насчитывающей несколько сот человек, которых можно будет использовать при восстании.

О существовании организации „З.В.З.” я узнал от КЛОДЕЙСКОГО Збигнева – капрала авиации, состоявшего ранее в нашей организации и перешедшего вместе с группой летчиков в этот „Союз вооруженной

DŻURIK poinformował mnie też o istnieniu we Lwowie organizacji „Związek Narodowy” i powiedział, że na jej czele stoją doktor Stanisław GŁABIŃSKI³⁴ i jego zastępca PIRATSKI, polecił mi też nawiązanie z nimi kontaktu.

Ani z „ZOL”, ani z „ZN” kontaktu nie zdażyłem nawiązać.

O istnieniu organizacji „Szare Szeregi”, na której czele stał generał LANGNER [!], powiedział mi TOMANEK Tadeusz zamieszkały w mieś[cie] Stryju, ulica Czernieckiego nr 50, który zetknął się z członkami tej organizacji przygotowującymi akty dywersji na kolei. Zameldowałem o tym DŻURIKOWI i otrzymałem polecenie skontaktowania się z tą organizacją. TOMANKOWI Tadeuszowi nie udało się tego zrobić, gdyż nie mógł się z nimi dogadać, a ja nie zdażyłem, ponieważ zostałem aresztowany.

O grupie profesora szkoły kadetów ŻEBROWSKIEGO związanej blisko z kołami akademickimi, kolejarzami, pocztowcami i profesorami – wykładowcami wyższych uczelni też powiedział mi DŻURIK, który polecił przekazać członkom naszej organizacji informację o konieczności nawiązania kontaktu z członkami grupy ŻEBROWSKIEGO.

23/II-1940 roku otrzymałem od LANGNERA Ludomiła³⁵ meldunek, że udało mu się przez WILCZYŃSKIEGO Zbigniewa, zamieszkałego we Lwowie przy ulicy Na Bajkach nr 16, skontaktować z grupą tej organizacji w liceum męskim. Aresztowanie przeszkodziło mi zająć się tą sprawą.

O grupie „Wiktora” dowiedziałem się od DŻURIKA jako o dość dużej, bo liczącej kilkaset osób, grupie kryminalistów, których będzie można wykorzystać podczas powstania.

O istnieniu organizacji „ZWZ” dowiedziałem się od KŁODIEJSKIEGO Zbigniewa – kaprala lotnictwa należącego wcześniej do naszej organizacji, który przeszedł razem z grupą lotników do wspomnianego „Związku Walki Zbrojnej”. Istnienie tego związku potwierdził też DŻURIK. Z tego, co mówił KŁODIEJSKI i podporucznik KORCZYŃSKI Stanisław, zamieszkały Zamarstynów 105, „ZetWuZet” liczy w zachodnich obwodach Ukrainy około 12 tysięcy osób przygotowanych do powstania.

Członek naszej organizacji KRZYŻEK Franciszek zamieszkały przy ulicy Gródeckiej 35/a, klatka nr 5, m. 147, pracujący w dziale personalnym Zarządu Kol[ei] Lwowskiej potwierdził, że w „ZetWuZet” jest około 12 tysięcy osób i że ma on możliwość dowiedzenia się o adres ich głównego lokalu konspiracyjnego. Później zameldował mi, że był w tym mieszkaniu, rozmawiał z człowiekiem należącym do kierownictwa i miał zorganizować coś w rodzaju konferencji, która nie odbyła się jednak ze względu na moje aresztowanie. Nazwiska tego człowieka i adresu lokalu nie przypominam sobie teraz, ale może je podać KRZYŻEK³⁶.

борьбы". Наличие такого союза также подтвердил ДЖУРИК. Со слов КЛОДЕЙСКОГО и подпоручика КОРЧИНСКОГО Станислава, проживает Замарстынов, 105, „ЗетВуЗет” насчитывает в Западных областях Украины около 12 тысяч человек, подготовленных к восстанию.

Участник нашей организации КШИЖЕЦ Францишек, проживающий по улице Гродецкого, 35/а, подъезд № 5, кв. 147, работает в личном столе Управления Львовской жел. дор., также подтвердил мне, что в „ЗетВуЗет” насчитывается около 12 тысяч людей, и что он имеет возможность узнать адрес их главной явочной квартиры. Позднее он докладывал мне, что был на этой квартире, говорил с одним из ее руководителей и должен был организовать нечто в виде конференции, которая не состоялась из-за моего ареста. Фамилию этого лица и адрес квартиры я сейчас забыл, но это может указать КШИЖЕК³⁶.

Кроме того, участник нашей организации КОСОЦКИЙ Казимир сообщил мне, что к сестре КЕСЛЕРА по адресу Мостовая ул., 42 (собственный дом), ходит подпоручик КУЛИЦКИЙ Иосиф³⁷, принадлежащий к организации Януша ШАЙТИСА, также насчитывающей большое количество людей.

Вопрос: В чем заключалась Ваша нелегальная деятельность помимо подготовки повстанческих кадров?

Ответ: Для разработки оперативного плана восстания я организовал наблюдение за советскими казармами, танковыми парками, прилегающей к ним территорией, противозенитной артиллерией, противовоздушной обороной города и другими военными объектами. Эту разведывательную работу я проводил через участников организации:

1) КРАЧКОВСКОГО Станислава³⁸ – подофицера авиации, проживающего во Львове по Ольховской ул., д. № 2, работает на военном аэродроме слесарем, в организации работал под псевдонимом „Кордачевский”.

^а2) ВЕСЕЛОВСКОГО Станислава Титусовича³⁹, проживающего во Львове, Сигнювка Велька, улица Парафиальна, работающего слесарем на военном аэродроме в Скнилове около Львова вместе с КРАЧКОВСКИМ, псевдоним его „Варчинский”.^а

3) КЛОДЕЙСКОГО Збигнева, капрала, подхорунжего авиации, проживающего по улице Стохова, д. № 20, в организации известен под псевдонимом „Соколовский”.

4) ШИДЛОВСКОГО Эдварда, проживает во Львове [в] Габреловке, Погодная ул. д. № 9 у ЧЕНОВСКИХ. Эти лица представили сведения об указанных оборонных объектах и изготовили подробные карты военных аэродромов, танковых парков, бензинохранилищ и казарм г. Львова, изъятые у меня при обыске вместе с рапортами.^б ^аКроме

Ponadto członek naszej organizacji KOSOCCI Kazimierz powiedział mi, że do siostry KIESLERA pod adres ul. Mostowa 42 (dom prywatny) przychodzi podporucznik KULICKI Józef³⁷ należący do organizacji Janusza SZAJTISA, również skupiającej dużą liczbę ludzi.

Pytanie: Na czym polegała wasza nielegalna działalność oprócz przygotowywania kadr powstańczych?

Odpowiedź: W celu opracowania planu operacyjnego powstania zorganizowałem obserwację koszar sowieckich, parków czołgowych, terenów przyległych do nich, artylerii przeciwlotniczej, przeciwlotniczej obrony miasta i innych obiektów wojskowych. Te działania wywiadowcze prowadziłem przez członków organizacji:

1) KRACZKOWSKIEGO Stanisława³⁸ – podoficera lotnictwa zamieszkałego we Lwowie przy ul. Olchowej, d[om] nr 2, pracuje na lotnisku wojskowym jako ślusarz, w organizacji pracował pod pseudonimem „Kordaczewski”.

^a2) WESOŁOWSKIEGO Stanisława³⁹ s. Tytusa, zamieszkałego we Lwowie, Sygniówka Wielka, ulica Parafialna, pracuje jako ślusarz na lotnisku wojskowym w Skniłowie koło Lwowa razem z Kraczkowskim, jego pseudonim to „Warczyński”.^a

3) KŁODIEJSKIEGO Zbigniewa, kaprała, podchorążego lotnictwa, zamieszkałego przy ulicy Stokowa, d[om] nr 20, znanego w organizacji pod pseudonimem „Sokołowski”.

4) SZYDŁOWSKIEGO Edwarda zamieszkałego we Lwowie, Gabrielówka, ul. Pogodna, d[om] nr 9, u CZENOWSKICH. Osoby te przekazywały informacje o wspomnianych obiektach obronnych i przygotowywały szczegółowe mapy lotnisk wojskowych, parków czołgowych, zbiorników benzyny i koszar m. Lwowa, skonfiskowane u mnie podczas rewizji razem z raportami. ^b, ^a–Ponadto przez członków organizacji MARCISZKA i WYDRĘ przygotowałem wyłączenie światła elektrycznego w mieście na początku powstania. WYDRA, zamieszkała przy ulicy Szkolnej, d[om] nr 8, u SUDROWSKIEGO, już ma klucze do budek transformatorowych oraz podstacji i w dowolnym momencie może niepostrzeżenie wyłączyć światło w dowolnym rejonie miasta. WYDRA i MARCISZEK utworzyli w elektrowni grupę dywersyjną, która, nie powodując uszkodzeń w elektrowni, miała na mój rozkaz wyłączać światło w tych rejonach, gdzie potrzebowaliśmy.^a, ^b

Przesłuchanie przerwano.

Spisano z moich słów wiernie, przeczytałem osobiście, co potwierdzam
podpisem –
PIESTRZYŃSKI

того, через учасників організації МАРЧИШЕК і ВІДРА я підготував виключення електричного світла в місті в початку повстання. ВІДРА, проживаючий по вулиці Школьної, д. № 8, у СУДРОВСКОГО, уже має ключі до електротрансформаторних будок і підстанцій і в будь-який момент незаметно може вимкнути світ в будь-якому районі міста. ВІДРА і МАРЧИШЕК створили на електростанції диверсійну групу, яка, не виводя електростанції зі строю, повинна була за моєю вказівкою вимкнути світ в потрібних для нас районах.^{а, б}

Допрос переривається.

Записано со слов моих верно, читал лично, в чем и расписываюсь —
ПЕСТРИЖИНСКИЙ

Допросили:

Нач. 18 отделения 1 отдела ГТУ НКВД
Капитан государственной безопасности КАРАГАНОВ

Нач. ДТО НКВД Львовской ж[д.]
Капитан госбезопасности КЛЕПОВ

Зам. Нач. 7 отделения 1-го отдела ГТУ НКВД
Старш[ий] лейтенант гос. безопасности ВОЛКОВЫССКИЙ

в

Верно: (—)

ДА СБУ (Львів), справа П-40261, арк. 32–49.
Завірена копія, машинопис.

Примітки

^{а-а} Підкреслено від руки.

^{б-б} Текст помічено на полях зробленою від руки фігурною дужкою.

^в Кругла печатка з лише частково розбірливим написом: [Народный] Комиссариат Внутренних Дел СССР. [Дорожно]-Транспортный Отдел Львовской Ж. Д.

¹ Пестшинський (інші варіанти прізвища Пешинський, Песчинський, Печиковський) Зигмунт, вірогідно, співробітник СГ в Хожові. Затриманий НКВС 29 лютого (заарештований 1 березня 1940), засуджений до смертної кари.

² Безсумнівно помилка. Генерал бригади доктор Роман Абрахам (1891–1976), під час вересневої кампанії 1939 командир Великопольської БК, потім ГОКав, до 1945 перебував у німецькому полоні.

Przesłuchiwali:

Nacz[elnik] 18 Wydziału 1 Oddziału GTU NKWD
Kapitan bezpieczeństwa państwowego KARAGANOW

Nacz[elnik] DTO NKWD K[olei] Lwowskiej
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego] KLEPOW

Zast[ępcą] nacz[elnika] 7 Wydziału 1 Oddziału GTU NKWD
Starsz[y] lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] WOŁOWYSSKIJ

Za zgodność: (—)

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-40261, k. 32–49.
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

^{a-a} Podkreślono odręcznie.

^{b-b} Tekst zaznaczony na marginesie odręcznie klamrą.

^c Okrągła pieczęć z częściowo czytelnym napisem: *[Ludowy] Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRS. Oddział [Drogowo]-Transportowy K[olei] Lwowskiej.*

¹ Piestrzyński (inne formy nazwiska Pieszczyński, Pieszczyński, Pieczykowski) Zygmunt, prawdopodobnie pracownik SG w Chorzowie. Zatrzymany przez NKWD 29 lutego (aresztowany 1 marca 1940), skazany na karę śmierci.

² Niewątpliwie pomyłka. Gen. bryg. dr Roman Abraham (1891–1976), w kampanii wrześniowej 1939 dca Wielkopolskiej BK, potem GOKaw, do 1945 przebywał w niewoli niemieckiej.

³ Podczas rewizji u Piestrzyńskiego (mieszkającego u Podlewskich) funkcjonariusze DTO NKWD Kolei Lwowskiej znaleźli oprócz tego spis członków Śląskiego Legionu Śmierci.

⁴ Nowak Mieczysław (ur. 1898), st. sierż., w l. 1921–1935 w 2 psp m. in. jako płatnik. Aresztowany przez NKWD 25 marca 1940, sądzony przez Sąd Obwodowy w Drohobyczu 1 listopada 1940, skazany na karę śmierci.

⁵ Bieczewski Zygmunt (ur. 1908), ppor. rez. art., 13 pal.

⁶ Właśc. Januszajtis Marian. Podobnie dalej.

⁷ Gągola Józef (ur. 1918?), aresztowany 16 marca 1940 przez NKWD, zmarł w więzieniu we Lwowie.

⁸ W innych przesłuchaniach: Żurik.

⁹ Paklikowski Andrzej (ur. 1917), student medycyny. Aresztowany przez NKWD na przelocie lutego i marca 1940.

¹⁰ Bruchnański Gustaw (1894–1941), kpt. st. sp., dr nauk med. – stomatolog. Przed 1939 w kadrze zapasowej 6 Szpitala Okręgowego we Lwowie, po kapitulacji Lwowa w konspiracji jako współpracownik Sokołowski, aresztowany 1 marca 1940 przez NKWD, po bardzo ciężkim śledztwie sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy 29 grudnia 1940, skazany na karę śmierci.

³ Під час обшуку у Пестшинського (який мешкав у Подлевських) співробітники ДТО НКВС Львівської залізниці знайшли також список членів Сілезького легіону смерті.

⁴ Новак Мечислав (1898 р. н.), старший сержант, в 1921–1935 у 2 псп, в т. ч. як скарбник, заарештований НКВС 25 березня 1940, засуджений Дрогобицьким обласним судом 1 листопада 1940 до смертної кари.

⁵ Бічевський Зигмунт (1908 р. н.), підпоручник запасу артилерії, 13 пал.

⁶ Так у тексті. Правильно – Янушайтіс Мар'ян. Далі так само.

⁷ Гонгола Юзеф (1918? р. н.), заарештований 16 березня 1940 НКВС, помер у Львівській в'язниці.

⁸ На інших допитах: Журік.

⁹ Пакліковський Анджей (1917 р. н.), студент медінституту, заарештований НКВС наприкінці лютого – на початку березня 1940.

¹⁰ Брухнальський Густав (1894–1941), капітан у відставці, кандидат медичних наук – стоматолог. Напередодні 1939 в резервному кадровому складі 6 Окружного госпіталю у Львові, після капітуляції Львова у підпіллі як співробітник Соколовського, заарештований 1 березня 1940 НКВС, після дуже важкого слідства засуджений Львівським обласним судом 29 грудня 1940 до смертної кари.

¹¹ Подлевська Яніна (1922 р. н.), заарештована 21 березня 1940 НКВС, засуджена Львівським обласним судом 19 листопада 1940 до 10 років ВТТ.

¹² Див. с. 470, там Зглобіш Юліан.

¹³ Сікора Павел (1897 р. н.), поручник запасу 7 саперного батальйону, інженер, у тридцятих роках проживав у Королівській Гуті.

¹⁴ Подлевський Станіслав (1896 р. н.), капітан запасу, батько Яніни. Заарештований НКВС 21 березня (разом з дружиною Емілією), засуджений Львівським обласним судом 19 листопада 1940 до смертної кари.

¹⁵ Скурський Станіслав (1883 р. н.), підполковник запасу піхоти, інженер, член ОЗН. Заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений 19 листопада 1940 Львівським обласним судом до 10 років ВТТ, розстріляний 26 червня 1941 на підставі директиви наркома внутрішніх справ СРСР Меркулова № 2445/м від 23 червня 1941 у зв'язку із початком воєнних дій.

¹⁶ Журавецький Казімеж (1901? р. н.) псевдо „Замойський”. Заарештований НКВС 25 березня 1940, засуджений 19 листопада 1940 Львівським обласним судом до 10 років ВТТ.

¹⁷ Див. с. 470, там Леон Заремба.

¹⁸ Вальнер Юзеф Антоні (1912 р. н.), підпоручник запасу піхоти, під час вересневої кампанії 1939 в ОЗ 12 ДП.

¹⁹ Див. с. 468, там Лорінович.

²⁰ Ймовірно, Смочик, у тридцятих роках власник ювелірного магазину в Катовіцах на вул. 3 Мая, 7.

²¹ Юречко Ян (1913 р. н.), заарештований НКВС 21 березня 1940, засуджений Львівським обласним судом 17–18 лютого 1941 до смертної кари.

²² Так у тексті. Правильно – Горлечинський Ян (1923 р. н.), заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²³ Пастернак Роман, заарештований НКВС на початку березня 1940. Подальша доля невідома.

²⁴ Лянгнер Людомир, заарештований НКВС на початку березня 1940. Подальша доля невідома.

²⁵ Лянгнер Владислав (1897–1972), генерал бригади, з 1931 до 1934 заступник II віце-міністра військових справ, потім командир ОК VI, під час вересневої кампанії 1939 учасник оборони Львова, потім недовго у радянському полоні, після втечі

¹¹ Podlewska Janina (ur. 1922), aresztowana 21 marca 1940 przez NKWD, sądzona przez Lwowski Sąd Obwodowy 19 listopada 1940, skazana na 10 lat ITŁ.

¹² Por. s. 471, tam Zgłobisz Julian.

¹³ Sikora Paweł (ur. 1897), por. rez. 7 batalionu saperów, inż., w latach trzydziestych mieszkał w Królewskiej Hucie.

¹⁴ Podlewski Stanisław (ur. 1896), kpr. rez., ojciec Janiny. Aresztowany przez NKWD 21 marca (wraz z żoną Emilią), sądzony 19 listopada 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na karę śmierci.

¹⁵ Skórski Stanisław, (ur. 1883) ppłk piech. rez., inż., członek OZN. Aresztowany 22 marca 1940 przez NKWD, sądzony 19 listopada 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na 10 lat ITŁ, rozstrzelany 26 czerwca 1941 na podstawie dyrektywy ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS W. Mierkułowa nr 2445/m z 23 czerwca 1941 w związku z rozpoczęciem działań wojennych.

¹⁶ Żurawiecki Kazimierz (ur. 1901?), ps. „Zamojski”. Aresztowany przez NKWD 25 marca 1940, sądzony 19 listopada 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na 10 lat ITŁ.

¹⁷ Por. s. 471, tam Leon Zaremba.

¹⁸ Wallner Józef Antoni (ur. 1912), ppor. rez. piech., w kampanii wrześniowej 1939 w OZ 12 DP.

¹⁹ Por. s. 469, tam Łorinowicz.

²⁰ Prawdopodobnie J. Smoczyk, w latach trzydziestych właściciel sklepu jubilerskiego w Katowicach przy ul. 3 Maja 7.

²¹ Jureczko Jan (ur. 1913), aresztowany przez NKWD 21 marca 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy w dn. 17–18 lutego 1941, skazany na karę śmierci.

²² Gorleczyński Jan (ur. 1923), aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

²³ Pasternak Roman, aresztowany przez NKWD na początku marca 1940. Dalsze losy nieznane.

²⁴ Langner Ludomir, aresztowany przez NKWD na początku marca 1940. Dalsze losy nieznane.

²⁵ Langner Władysław (1897–1972), gen. bryg., od 1931 do 1934 zca II wiceministra spraw wojskowych, potem dca OK VI, w kampanii wrześniowej 1939 w obronie Lwowa, następnie krótko w niewoli sowieckiej, po ucieczce przez Rumunię przedostał się do Francji, po wojnie w W. Brytanii (gen. dyw. – 1964).

²⁶ Mowa o Stronnictwie Narodowym – partii politycznej utworzonej w 1928. Wysiadywała ona hasła budowy państwa w oparciu o żywioł polski i katolicki, opowiadała się za korporacjonizmem i krytykowała gospodarkę wolnorynkową, znajdowała się w opozycji do rządu.

²⁷ Szare Szeregi – konspiracyjna organizacja harcerska będąca kontynuacją ZHP, powołana 27 września 1939 w Warszawie (we Lwowie działała od grudnia), rozwiązana w styczniu 1945.

²⁸ Zapewne chodzi o ZOWO, przekształcone później w ZWZ-1.

²⁹ Chodzi o POWW.

³⁰ Greffner (do 1934 Grefner) Alfred (ur. 1890), ppłk. W kampanii wrześniowej 1939 w obronie Lwowa – dca grupy (tzw. pułk ON lub I Grupa Obrony Lwowa), potem w ZWZ, aresztowany przez NKWD przed 17 sierpnia 1940, zmarł 21 czerwca 1942 w więziennym szpitalu UNKWD obwodu saratowskiego.

³¹ Klink Józef (ur. 1888), mjr. W kampanii wrześniowej 1939 dca II batalionu grupy ppłk. Greffnera w obronie Lwowa.

³² Świeżawski Adam (ur. 1891), kpt. rez., 26 pp.

через Румунію перебрався до Франції, після війни у Великобританії (генерал дивізії – 1964).

²⁶ Йдеться про Національну партію – політичну партію, утворену в 1928. Вона висувала гасла будівництва держави на базі польського і католицького елемента, виступала за корпоративізм і критикувала вільноринкову економіку, була в опозиції до уряду.

²⁷ Сірі шеренги – підпільна гарцерська організація, яка була продовженням ЗГП, створена 27 вересня 1939 у Варшаві (у Львові – 3 грудня), розпущена в січні 1945.

²⁸ Ймовірно, йдеться про ЗОВО, перетворене пізніше в СЗБ-1.

²⁹ Йдеться про ПОВВ.

³⁰ Греффнер (до 1934 Грефнер) Альфред (1890 р. н.), підполковник. Під час вересневої кампанії 1939 учасник оборони Львова – керівник групи (т. зв. полк ОН або І група оборони Львова), потім в СЗБ, заарештований НКВС напередодні 17 серпня 1940, помер 21 червня 1942 у тюремній лікарні УНКВС Саратовської області.

³¹ Клінк Юзеф (1888 р. н.), майор. Під час вересневої кампанії 1939 командир ІІ батальйону групи підполковника Греффнера в обороні Львова.

³² Свежавський Адам (1891 р. н.), капітан запасу 26 пп.

³³ „Сокіл” – правильно Польське гімнастичне спортивно-виховне товариство „Сокіл” – утворене в 1867.

³⁴ Гломбінський Станіслав (1862 р. н.), професор, у 1923 віце-прем’єр та міністр релігійних віросповідань і громадської освіти, 1919–1927 депутат Сейму РП, до 1935 сенатор РП, в листопаді 1939 заарештований НКВС, 14 червня 1941 рішенням Спеціальної колегії при НКВС СРСР засуджений до 8 років позбавлення волі, помер 14 серпня 1941 у тюремній лікарні в Харкові.

³⁵ Див. с. 482, там Людомир.

³⁶ Пор. вище, там: Кшижец Францішек.

³⁷ Кулицький Юзеф (1915 р. н.), підпоручник піхоти, під час вересневої кампанії 1939 командир взводу 3 пп Легіонів.

³⁸ Крачковський Станіслав або Стефан (1898 р. н.), взводний запасу. Заарештований 3 червня 1940, засуджений Львівським обласним судом 17–18 лютого 1941 до смертної кари.

³⁹ Весоловський Станіслав (1903 р. н.), псевдо „Варчинський”. В 1939 служив механіком у 6 авіаполку (аеродром Скнилів під Львовом), заарештований 3 червня 1940, засуджений Львівським обласним судом 17–18 лютого 1941 до смертної кари, Судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 змінила вирок на 10 років ВТТ.

³³ „Sokół” – właśc. Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” – stowarzyszenie sportowo-wychowawcze założone w 1867.

³⁴ Głębiński Stanisław (ur. 1862), prof., w 1923 wicepremier oraz minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, w l. 1919–1927 poseł na Sejm RP, do 1935 senator RP, w listopadzie 1939 aresztowany przez NKWD, 14 czerwca 1941 decyzją Kolegium Specjalnego przy NKWD ZSRS skazany na 8 lat pozbawienia wolności, zmarł 14 sierpnia 1941 w więziennym szpitalu w Charkowie.

³⁵ Por. s. 483, tam Ludomir.

³⁶ Por. wyżej, tam: Krzyżec Franciszek

³⁷ Kulicki Józef (ur. 1915), ppor. piech. W kampanii wrześniowej 1939 dca plutonu w 3 ppLeg.

³⁸ Kraczkowski Stanisław lub Stefan (ur. 1898), plut. rez. Aresztowany 3 czerwca 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy w dn. 17–18 lutego 1941, skazany na karę śmierci.

³⁹ Wesołowski Stanisław (ur. 1903), ps. „Warczyński”. W 1939 służył w 6 plot jako mechanik (lotnisko Skniłów pod Lwowem), aresztowany 3 czerwca 1940, sądzony przez Lwowski Sąd Obwodowy w dn. 17–18 lutego 1941, skazany na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zmieniło wyrok na 10 lat ITŁ.

15 листопада 1940, Львів. Постанова про об'єднання в єдине провадження справ 3. Пестшинського та 39 інших осіб

„Утверждаю”

^а-В. и. о.^{-а} Зам. нач. следчасти УНКВД ЛО

^б-Ст.^{-б} лейтенант госбезопасности

^в-(—)^{-в} ШУМАКОВ

„^а-15^{-а}” ^а-ноября^{-а} 1940 г.

Постановление

Гор. Львов, ноября м-ца, 15 дня, 1940 г.

Я, ст. следователь следчасти УНКВД ЛО, лейтенант госбезопасности – ВЛАДИМИРСКИЙ, рассмотрев материалы следдел:

1. № 56043 по обвинению ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО Зигмунта Феликсовича.
2. № 18688 по обвинению МАРКОВСКОЙ Чеславы Владиславовны¹.
3. № 39945 по обвинению ЮРЕЧКО Яна Яновича.
4. № 31460 по обвинению ВЕСЕЛОВСКОГО Станислава Титусовича.
5. № — «— по обвинению КРАЧКОВСКОГО Стефана Стефановича.
6. № 18622 — «— ТИМОВИЧА Тадеуша Марьяновича².
7. № 18684 — «— ГРАДОВСКОГО Франчишека Теодоровича³.
8. № 18630 — «— ПШЕБИЛЬСКОГО Короля Михайловича⁴.
9. № 30495 — «— ПШЕБИЛЬСКОГО Ивана Михайловича⁵.
10. № 18593 — «— ПАУК Константина Шимоновича⁶.
11. № 18613 — «— ЧАЯ Эдварда Антоновича⁷.
12. № 18601 — «— РОМАНОВСКОГО Станислава Францишковича⁸.
13. № 18596 — «— ДРАДРАХ Ромуальда Людвиговича⁹.
14. № 18602 — «— ЛУКОВИЧ Адама Фридриховича¹⁰.
15. № 18691 — «— КОСЬОРОВСКОГО Юзефа Валентиновича¹¹.
16. № 18698 — «— КАМЕР Владислава Ивановича¹².
17. № 18722 — «— БОРОВИЦ Станислава Войцеховича¹³.

15 listopada 1940, Lwów. Postanowienie o połączeniu we wspólne postępowanie spraw Zygmunta Piestrzyńskiego i 39 innych osób

„Zatwierdzam”

^aP. o. ^aZast. nacz[elnika] Jednostki Śled[czej] UNKWD LO

^bSt. ^blejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

^c(—)^c SZUMAKOW

„^a15^a” ^alistopada ^a1940 r.

Postanowienie

Mias[to] Lwów, dnia 15 m-ca listopada, 1940 r.

Ja, st. śledczy Jednostki Śledczej UNKWD LO, lejtenant bezpieczeństwa państw[owego] WŁADIMIRSKIJ, po rozpatrzeniu materiałów spraw śled[czych]:

1. Nr 56043 z oskarżenia PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Zygmunta s. Feliksa.
2. Nr 18688 z oskarżenia MARKOWSKIEJ Czesławy¹ c. Władysława.
3. Nr 39945 z oskarżenia JURECZKI Jana s. Jana.
4. Nr 31460 z oskarżenia WESOŁOWSKIEGO Stanisława s. Tytusa.
5. Nr —||— z oskarżenia KRACZKOWSKIEGO Stefana s. Stefana.
6. Nr 18622 —||— TIMOWICZA Tadeusza² s. Mariana.
7. Nr 18684 —||— GRADOWSKIEGO Franciszka³ s. Teodora.
8. Nr 18630 —||— PRZYBYLSKIEGO Karola⁴ s. Michała.
9. Nr 30495 —||— PRZYBYLSKIEGO Jana⁵ s. Michała.
10. Nr 18593 —||— PAUKA Konstantego⁶ s. Szymona.
11. Nr 18613 —||— CZAJI Edwarda⁷ s. Antoniego.
12. Nr 18601 —||— ROMANOWSKIEGO Stanisława⁸ s. Franciszka.
13. Nr 18596 —||— DRADRACHA Romualda⁹ s. Ludwika.
14. Nr 18602 —||— ŁUKOWICZA Adama¹⁰ s. Friedricha.
15. Nr 18691 —||— KOSIOROWSKIEGO Józefa¹¹ s. Walentyna.
16. Nr 18698 —||— KAMERA Władysława¹² s. Jana.
17. Nr 18722 —||— BOROWICA Stanisława¹³ s. Wojciecha.
18. Nr 18712 —||— KALBY Bogdana¹⁴ s. Bazylego.

18. № 18712	по обвинению	КАЛЬБА Богдана Базилевича ¹⁴ .
19. № 18699	— « —	ЛЕГУТЬКО Александра Мартыновича ¹⁵ .
20. № 18752	— « —	СОКОЛОВСКОГО Адама Викторовича ¹⁶ .
21. № 18726	— « —	ВАЛЬНЕР Яна Юзефовича ¹⁷ .
22. № 18623	— « —	КЛИМКОВСКОГО Казимира Людвиговича ¹⁸ .
23. № 18606	— « —	КЛИМЕНКО Романа Романовича ¹⁹ .
24. № 18592	— « —	ДУЗЯК Адама Якубовича ²⁰ .
25. № 18594	— « —	ДУЗЯК Марьяна Якубовича ²¹ .
26. № 18591	— « —	ДУЗЯК Казимира Якубовича ²² .
27. № 18598	— « —	ВРУБЕЛЬ Мартына Войцеховича ²³ .
28. № 18590	— « —	ПРОКОП Станислава Антоновича ²⁴ .
29. № 18625	— « —	КОРЧИНСКОГО Франчишка Степановича ²⁵ .
30. № 18695	— « —	КЛЬОСА Романа Юзефовича ²⁶ .
31. № 18694	— « —	ГОРЧИНСКОГО Марьяна Сильвестровича ²⁷ .
32. № 18624	— « —	БУРЯКЕВИЧА Мартына Станиславовича ²⁸ .
33. № 18685	— « —	МАРТЫНОВСКОГО Казимира Станиславовича ²⁹ .
34. № 18734	— « —	ГОРЛЕЧИНСКОГО Яна Леоновича.
35. № 18620	— « —	ЛУЖНОГО Юлиана Михайловича ³⁰ .
36. № 18629	— « —	МИШКОВСКОГО Антона Валерьяновича ³¹ .
37. № 18627	— « —	ШУЛЬЦ Чеслава Королевича ³² .
38. № 18619	— « —	КВАС Владислава Францевича ³³ .
39. № 18749	— « —	ЯНУШ Здислава Владиславовича ³⁴ .
40. № 18736	— « —	ЖРАЛИ Станислава Адамовича ³⁵ .

в пр. пр. ст. 54-2-11 УК УССР

Нашел

Что вышеуказанные лица являлись участниками одной и той же польской контрреволюционно-повстанческой организации „Шленский Легион Смерти”, входившей в „ПОВ”, возглавляемой капитаном б. польской армии ПЕЩИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ.

На основании изложенного, руководствуясь ст. 114 УПК УССР

Постановил

Следдела по обвинению вышеуказанных участников контрреволюционной повстанческой организации объединить в одно общее производство, сохранив при этом общий номер следдела № 56043³⁶.

19. Nr 18699 z oskarżenia LEGUTKI Aleksandra¹⁵ s. Marcina.
20. Nr 18752 – || – SOKOŁOWSKIEGO Adama¹⁶ s. Wiktora.
21. Nr 18726 – || – WALLNERA Jana¹⁷ s. Józefa.
22. Nr 18623 – || – KLIMKOWSKIEGO Kazimierza¹⁸
s. Ludwika.
23. Nr 18606 – || – KLIMIENKI Romana¹⁹ s. Romana.
24. Nr 18592 – || – DUZIAKA Adama²⁰ s. Jakuba.
25. Nr 18594 – || – DUZIAKA Mariana²¹ s. Jakuba.
26. Nr 18591 – || – DUZIAKA Kazimierza²² s. Jakuba.
27. Nr 18598 – || – WRÓBLA Marcina²³ s. Wojciecha.
28. Nr 18590 – || – PROKOPA Stanisława²⁴ s. Antoniego.
29. Nr 18625 – || – KORCZYŃSKIEGO Franciszka²⁵
s. Stefana.
30. Nr 18695 – || – KŁOSY Romana²⁶ s. Józefa.
31. Nr 18694 – || – GÓRCZYŃSKIEGO Mariana²⁷
s. Sylwestra.
32. Nr 18624 – || – BURAKIEWICZA Marcina²⁸
s. Stanisława.
33. Nr 18685 – || – MARTYNOWSKIEGO Kazimierza²⁹
s. Stanisława.
34. Nr 18734 – || – GORLECZYŃSKIEGO Jana s. Leona.
35. Nr 18620 – || – ŁUŻNEGO Juliana³⁰ s. Michała.
36. Nr 18629 – || – MYSZKOWSKIEGO Antoniego³¹
s. Waleriana.
37. Nr 18627 – || – SZULCA Czesława³² s. Karola.
38. Nr 18619 – || – KWASA Władysława³³ s. Franciszka.
39. Nr 18749 – || – JANUSZA Zdzisława³⁴ s. Władysława.
40. Nr 18736 – || – ŻRAŁEGO Stanisława³⁵ s. Adama.

o prz[estępstwa] z art. 54-2-11 KK USRS

Stwierdziłem

Że wyżej wymienione osoby są członkami jednej i tej samej polskiej organizacji kontrrewolucyjno-powstańczej „Śląski Legion Śmierci” wchodzącej w skład „POW”, na czele której stoi kapitan b[yłego] Wojska Polskiego PIESZCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI.

Na podstawie powyższego i kierując się art. 114 KPK USRS

Postanowiłem

Sprawy śled[cze] dotyczące oskarżenia wymienionych wyżej członków kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej połączyć w jedną wspólną sprawę zachowując przy tym wspólny numer sprawy śled[czej] – 56043³⁶.

Kopię niniejszego postanowienia skierować do 1 Oddziału Spec[jalnego] UNKWD obwodu lwowskiego.

Копію настоящего постановлення направити в І спецотдел УНКВД по Львовской области.

Ст. следователь Следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

ДА СБУ (Львів), справа П-40261, арк. 1-3.

Оригінал, машинопис.

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
- ^{б-б} Закреслено від руки.
- ^{в-в} Замість Шумакова підписався т. в. о. Новіков.

¹ Марковська Чеслава, заарештована НКВС 22 березня 1940, засуджена до смертної кари, Судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 змінила вирок на 10 років ВТТ.

² Тімович Тадеуш, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до смертної кари, Судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 змінила вирок на 10 років ВТТ.

³ Градовський Францішек, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до смертної кари.

⁴ Так у тексті. Правильно – Пшибильський Кароль, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

⁵ Так у тексті. Правильно – Пшибильський Ян, підфіцер запасу, брат Кароля, заарештований НКВД 27 квітня 1940, засуджений до смертної кари, рішенням Судової Колегії у кримінальних справах Верховного Суду УРСР від 26 квітня 1941 вирок було змінено на 10 років ВТТ.

⁶ Паук Костанти, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

⁷ Чая Едвард, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

⁸ Романовський Станіслав, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до смертної кари. Судовою колегією у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 вирок було змінено на 10 років ВТТ.

⁹ Драдрах Ромуальд, рядовий, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹⁰ Лукович Адам, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹¹ Косьоровський Юзеф, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹² Камер Владислав, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹³ Боровіц або Боровець Станіслав, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹⁴ Кальба Богдан, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ, 10 липня 1941 під час німецького нальоту втік з конвою НКВС в районі Бердичева і повернувся до Львова, заарештований 23 грудня 1944 радянськими органами держбезпеки за втечу в 1941, засуджений Ворошиловградським обласним судом 28 жовтня

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-40261, k. 1-3.

Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- ^{a - a} Wpisano odręcznie.
^{b - b} Skreślono odręcznie.
^{c - c} Zamiast Szumakowa podpisał jako p. o. Nowikow.

¹ Markowska Czesława, aresztowana przez NKWD 22 marca 1940, skazana na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ.

² Timowicz Tadeusz, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ.

³ Gradowski Franciszek, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na karę śmierci.

⁴ Przybylski Karol, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

⁵ Przybylski Jan, podoficer rez., brat Karola, aresztowany przez NKWD 27 kwietnia 1940, skazany na karę śmierci, decyzją Kolegium Sądowego ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS z 26 kwietnia 1941 wyrok został zamieniony na 10 lat ITŁ.

⁶ Pauk Konstanty, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

⁷ Czaja Edward, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

⁸ Romanowski Stanisław, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ.

⁹ Dradrach Romuald, szer., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹⁰ Łukowicz Adam, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹¹ Kosiorowski Józef, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹² Kamer Władysław, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹³ Borowic lub Borowiec Stanisław, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹⁴ Kalba Bogdan, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, 10 lipca 1941 podczas niemieckiego nalotu zbiegł z konwoju NKWD w rejonie Berdyczowa i powrócił do Lwowa, aresztowany 23 grudnia 1944 przez sowieckie organy bezpieczeństwa za ucieczkę w 1941, sądzony przez Sąd Obwodowy w Woroszyłowgradzie 28 października 1946, skazany na 10 lat ITŁ, 14 września 1954 zwolniony, pod koniec grudnia 1955 powrócił do Polski.

¹⁵ Legutko Aleksander, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹⁶ Sokołowski Adam, kpr., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na karę śmierci.

¹⁷ Wallner Jan, brat Józefa, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

¹⁸ Klimkowski Kazimierz, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.

1946 до 10 років ВТТ, 14 вересня 1954 звільнений, наприкінці грудня 1955 повернувся до Польщі.

¹⁵ Легутко Александер, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹⁶ Соколовський Адам, капрал, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до смертної кари.

¹⁷ Вальнер Ян, брат Юзефа, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹⁸ Клімковський Казімеж, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

¹⁹ Клименко або Кульменко Роман, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²⁰ Дузак Адам, рядовий запасу, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²¹ Дузак Мар'ян, капрал запасу артилерії, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²² Дузак Казімеж, рядовий запасу артилерії, муляр, під час вересневої кампанії 1939 в 6 пац, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ, згідно з постановою Судової колегії у кримінальних справах Верховного суду СРСР від 4 серпня 1948 засуджений до виселення за межі СРСР, 29 листопада 1948 переданий Польщі.

²³ Врубель Марцін, рядовий запасу артилерії, під час вересневої кампанії 1939 в 6 пац, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²⁴ Прокоп Станіслав, рядовий, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²⁵ Корчинський Францішек, старший сержант запасу, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ, розстріляний 26 червня 1941 на підставі рішення начальника УНКВС Львівської області, санкціонованого обласним прокурором.

²⁶ Кльоса Роман, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²⁷ Так у тексті. Правильно – Гурчинський Мар'ян, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

²⁸ Так у тексті. Правильно – Буракевич Марцін, старший сержант, в 1921–1939 у 19 пп, учасник вересневої кампанії 1939, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до смертної кари, Судовою колегією у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 вирок змінено на 10 років ВТТ.

²⁹ Мартиновський Казімеж, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ, у 1944 або 1945 знову заарештований радянськими органами держбезпеки, засуджений 11 квітня 1945 Військовим трибуналом Львівського гарнізону до 10 років ВТТ.

³⁰ Лужний Юліан, рядовий, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

³¹ Мишковський Антоні, підофіцер танкових військ запасу, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

³² Шульц Чеслав, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

³³ Квас Владислав, взводний 19 пп, у ВП з 1930, заарештований НКВС 23 березня 1940, засуджений до смертної кари, Судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УРСР 26 квітня 1941 змінила вирок на 10 років ВТТ.

³⁴ Януш Здзіслав, студент, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

³⁵ Жрالی Станіслав, заарештований НКВС 22 березня 1940, засуджений до 10 років ВТТ.

³⁶ Всі названі вище члени Сілезького легіону смерті були засуджені Львівським обласним судом 17–18 лютого 1941.

- ¹⁹ Klimienko lub Kulmienko Roman, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²⁰ Duziak Adam, szer. rez., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²¹ Duziak Marian, kpr. rez. art., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²² Duziak Kazimierz, kanonier rez., murarz, w kampanii wrześniowej 1939 w 6 pac, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, na mocy postanowienia Kolegium Sądowego ds. kryminalnych Sądu Najwyższego ZSRS z 4 sierpnia 1948 skazany na wydalenie poza granice ZSRS, 29 listopada 1948 przekazany Polsce.
- ²³ Wróbel Marcin, kanonier rez., w kampanii wrześniowej 1939 w 6 pac, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²⁴ Prokop Stanisław, szer., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²⁵ Korczyński Franciszek, st. sierż. rez., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, rozstrzelany 26 czerwca 1941 na mocy decyzji naczelnika UNKWD obwodu lwowskiego, usankcjonowanej przez prokuratora obwodowego.
- ²⁶ Klosa Roman, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²⁷ Górczyński Marian, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ²⁸ Burakiewicz Marcin, st. sierż., w l. 1921–1939 w 19 pp, uczestnik kampanii wrześniowej 1939, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ.
- ²⁹ Martynowski Kazimierz, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ, w 1944 lub 1945 ponownie aresztowany przez sowieckie organy bezpieczeństwa, sądzony 11 kwietnia 1945 przez Trybunał Wojskowy Lwowskiego Garnizonu Wojskowego i znowu skazany na 10 lat ITŁ.
- ³⁰ Łużny Julian, szer., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ³¹ Myszkowski Antoni, podoficer br. panc. rez., aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ³² Szulc Czesław, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ³³ Kwas Władysław, plut. 19 pp, w WP od 1930, aresztowany przez NKWD 23 marca 1940, skazany na karę śmierci, Kolegium Sądowe ds. kryminalnych Sądu Najwyższego USRS 26 kwietnia 1941 zamieniło wyrok na 10 lat ITŁ.
- ³⁴ Janusz Zdzisław, student, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ³⁵ Żrały Stanisław, aresztowany przez NKWD 22 marca 1940, skazany na 10 lat ITŁ.
- ³⁶ Wszyscy wyżej wymienieni członkowie Śląskiego Legionu Śmierci zostali osądzeni i skazani przez Lwowski Sąd Obwodowy w dn. 17–18 lutego 1941.

28 січня 1941, Львів. Обвинувальний висновок стосовно
3. Пестшинського та 39 інших осіб

По след[ственному] делу № 56043

„Утверждаю”

Начальник УНКВД по ЛО
Ст. майор госбезопасности
(—) СЕРГИЕНКО
„^а-28-^а” ^а-Г-^а 194^а-1-^а г.

Обвинительное заключение

по обвинению:

1. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО Сигизмунда Феликс-овича
2. МАРКОВСКОЙ Чеславы Владиславовны
3. ЮРЕЧКО Яна Яновича
4. КРАЧКОВСКОГО Стефана Стефановича
5. ВЕСЕЛОВСКОГО Станислава Титусовича
6. ТИМОВИЧА Тадеуша Марьяновича
7. ГРАДОВСКОГО Франчишека Теодоровича
8. ПШЕБИЛЬСКОГО Короля Михайловича
9. ПШЕБИЛЬСКОГО Ивана Михайловича
10. ПАУК Константина Шимановича
11. ЧАЯ Эдварда Антоновича
12. РОМАНОВСКОГО Станислава Франчишковича
13. ДРАДРАХ Ромуальда Людвиговича
14. ЛУКОВИЧ Адама Фридриховича
- ^б15. КОСЬОРОВСКОГО Юзефа Валентиновича^б
16. КАМЕР Владислава Ивановича
17. БОРОВИЦ Станислава Войцеховича
18. КАЛЬБА Богдана Базилевича
19. ЛЕГУТКО Александра Мартыновича
20. СОКОЛОВСКОГО Адама Викторовича
21. ВАЛЬНЕР Яна Юзефовича
22. КЛИМКОВСКОГО Казимира Людвиговича
23. КЛИМЕНКО Романа Романовича
24. ДУЗЯК Адама Якубовича
25. ДУЗЯК Марьяна Якубовича
26. ДУЗЯК Казимира Якубовича

28 stycznia 1941, Lwów. Wniosek oskarżający
Zygmunta Piestrzyńskiego i 39 innych osób

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 56043

„Zatwierdzam”

Naczelnik UNKWD LO

St. major bezpieczeństwa państw[owego]

(—) SIERGIJENKO

„^a 28^{-a}” ^{a-I^a} 194^a-1^{-a} r.

Wniosek oskarżający

dotyczący oskarżenia

1. PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Zygmunta s. Feliksa
2. MARKOWSKIEJ Czesławy c. Władysława
3. JURECZKI Jana s. Jana
4. KRACZKOWSKIEGO Stefana s. Stefana
5. WESOŁOWSKIEGO Stanisława s. Tytusa
6. TIMOWICZA Tadeusza s. Mariana
7. GRADOWSKIEGO Franciszka s. Teodora
8. PRZYBYLSKIEGO Karola s. Michała
9. PRZYBYLSKIEGO Jana s. Michała
10. PAUKA Konstantego s. Szymona
11. CZAJI Edwarda s. Antoniego
12. ROMANOWSKIEGO Stanisława s. Franciszka
13. DRADRACHA Romualda s. Ludwika
14. ŁUKOWICZA Adama s. Friedricha
- ^b15. KOSIOROWSKIEGO Józefa s. Walentyna^b
16. KAMERA Władysława s. Jana
17. BOROWICA Stanisława s. Wojciecha
18. KALBY Bogdana s. Bazylego
19. LEGUTKI Aleksandra s. Marcina
20. SOKOŁOWSKIEGO Adama s. Wiktora
21. WALLNERA Jana s. Józefa
22. KLIMKOWSKIEGO Kazimierza s. Ludwika
23. KLIMIENKI Romana s. Romana
24. DUZIAKA Adama s. Jakuba
25. DUZIAKA Mariana s. Jakuba
26. DUZIAKA Kazimierza s. Jakuba
27. WRÓBLA Marcina s. Wojciecha

27. ВРУБЕЛЬ Мартына Войцеховича
  28. ПРОКОП Станислава Антоновича
  29. КОРЧИНСКОГО Франчишка Степановича
  30. КЛЬОСА Романа Юзефовича
  31. ГУРЧИНСКОГО Марьяна Сильвестровича
  32. БУРАКЕВИЧ Мартына Станиславовича
  33. МАРТЫНОВСКОГО Казимира Станиславовича
  34. ГОРЛЕЧИНСКОГО Яна Леоновича
  35. ЛУЖНОГО Юлиана Михайловича
  36. МИШКОВСКОГО Антона Валерьяновича
  37. ШУЛЬЦ Чеслава Королевича
  38. КВАС Владислава Францевича
  39. ЯНУШ Здислава Владиславовича
  40. ЖРАЛИ Станислава Адамовича
- в пр. пр. ст. ст. 54-2-11 УК УССР.

УНКВД по Львовской области в марте месяце 1940 года была вскрыта широко разветвленная польская националистическая контрреволюционная организация „ПОВ” – „Польская организация войсковая”, ставившая целью подготовку и проведение вооруженного восстания против сов. власти на территории Западных областей Украины.

Во время ликвидации этой контрреволюционной организации был арестован шеф штаба антисоветской повстанческой организации „Шленский легион смерти”, входившей в „ПОВ” – капитан бывш. польской армии – ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ С. Ф., при аресте которого были изъяты материалы штаба организации, включая и списки участников.

На основании изъятых материалов штаба и списков участников „ШЛС” была произведена операция, во время которой в марте 1940 года были арестованы: МАРКОВСКАЯ Ч. В., ЮРЕЧКО Я. Я., КРАЧКОВСКИЙ С. С., ВЕСЕЛОВСКИЙ С. Т., ТИМОВИЧ Т. М., ГРАДОВСКИЙ Ф. Т., ПШЕБИЛЬСКИЙ К. М., ПШЕБИЛЬСКИЙ И. М., ПАУК К. Ш., ЧАЯ Э. А., РОМАНОВСКИЙ С. Ф., ДРАДРАХ Р. Л., ЛУКОВИЧ А. Ф., КОСЬОРОВСКИЙ Ю. В., КАМЕР В. И., БОРОВИЦ С. В., КАЛЬБА Б. Б., ЛЕГУТКО А. М., СОКОЛОВСКИЙ А. В., ВАЛЬНЕР Я. Ю., КЛИМКОВСКИЙ К. Л., КЛИМЕНКО Р. Р., ДУЗЯК А. Я., ДУЗЯК М. Я., ДУЗЯК К. Я., ВРУБЕЛЬ М. В., ПРОКОП С. А., КОРЧИНСКИЙ Ф. С., КЛЬОСА Р. Ю., ГУРЧИНСКИЙ М. С., БУРАКЕВИЧ М. С., МАРТЫНОВСКИЙ К. С., ГОРЛЕЧИНСКИЙ Я. Л., ЛУЖНЫЙ Ю. М., МИШКОВСКИЙ А. В., ШУЛЬЦ Ч. К., КВАС В. Ф., ЯНУШ З. В., ЖРАЛИ С. А.

28. PROKOPA Stanisława s. Antoniego
29. KORCZYŃSKIEGO Franciszka s. Stefana
30. KŁOSY Romana s. Józefa
31. GÓRCZYŃSKIEGO Mariana s. Sylwestra
32. BURAKIEWICZA Marcina s. Stanisława
33. MARTYNOWSKIEGO Kazimierza s. Stanisława
34. GORLECZYŃSKIEGO Jana s. Leona
35. ŁUŻNEGO Juliana s. Michała
36. MYSZKOWSKIEGO Antoniego s. Waleriana
37. SZULCA Czesława s. Karola
38. KWASA Władysława s. Franciszka
39. JANUSZA Zdzisława s. Władysława
40. ŻRAŁEGO Stanisława s. Adama
o prz[estępstwa] z art. art. 54-2-11 KK USRS.

UNKWD obwodu lwowskiego w marcu 1940 roku wykryło szeroko rozwiniętą polską nacjonalistyczną organizację kontrewolucyjną „POW” – „Polską Organizację Wojskową” stawiającą sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej] na terenie zachodnich obwodów Ukrainy.

Podczas likwidowania tej kontrewolucyjnej organizacji został aresztowany szef sztabu antysowieckiej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci” wchodzącej w skład „POW” – kapitan był[ego] Wojska Polskiego PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI Z. F. Podczas jego aresztowania skonfiskowano materiały sztabu organizacji, w których znajdowały się też listy członków.

Na podstawie skonfiskowanych materiałów sztabu i list członków „ŚLS” przeprowadzono operację, podczas której w marcu 1940 roku zostali aresztowani: MARKOWSKA C. W., JURECZKO J. J., KRACZKOWSKI S. S., WESOŁOWSKI S. T., TIMOWICZ T. M., GRADOWSKI F. T., PRZYBYLSKI K. M., PRZYBYLSKI J. M., PAUK K. S., CZAJA E. A., ROMANOWSKI S. F., DRADRACH R. L., ŁUKOWICZ A. F., KOSIOROWSKI J. W., KAMER W. J., BOROWIC S. W., KALBA B. B., LEGUTKO A. M., SOKOŁOWSKI A. W., WALLNER J. J., KLIMKOWSKI K. L., KLIMIENKO R. R., DUZIAK A. J., DUZIAK M. J., DUZIAK K. J., WRÓBEL M. W., PROKOP S. A., KORCZYŃSKI F. S., KŁOSA R. J., GÓRCZYŃSKI M. S., BURAKIEWICZ M. S., MARTYNOWSKI K. S., GORLECZYŃSKI J. L., ŁUŻNY J. M., MYSZKOWSKI A. W., SZULC C. K., KWAS W. F., JANUSZ Z. W., ŻRAŁY S. A.

Podczas przeprowadzonego wstępnego śledztwa w niniejszej sprawie ustalono, co następuje: w listopadzie–grudniu 1939 roku generałowie

Произведенным предварительным расследованием по настоящему делу установлено: в ноябре–декабре м-цах 1939 года генералами бывш. польской армии БОРУТА и АБРАХАМОМ – посланцами СИКОРСКОГО, была создана в г. Львове польская националистическая контрреволюционная организация „ПОВ” (Польская организация войсковая), объединяющая в себе целый ряд тайных организаций, в том числе и „Шленский легион смерти”.

Основной задачей контрреволюционной организации „ПОВ” существовавшей в гор. Львове и руководимой полковником бывш. польской армии – СОКОЛОВСКИМ, являлось восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против советской власти при содействии агрессии со стороны Англии и Франции против Советского Союза.

В отношении задачи, которую ставила перед собой организация „ПОВ”, в том числе и „ШЛС”, обвиняемый, проходящий по настоящему делу ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ, на допросе от 1-го марта 1940 года показал:

„Основной задачей, как нашей, так и других организаций, созданных генералом АБРАХАМОМ, являлось вооруженное восстание, которое должно было произойти по сигналу из Парижа и намечалось на весну этого года...” и далее:

„При этом имелось в виду, что СИКОРСКИЙ, формирующий за границей польскую армию, будет пропущен через Румынию и тогда подойдет к [границам] бывш. Польши, мы в тылу Красной Армии поднимаем восстание и развернем из созданных нами организаций полки и дивизии за счет притока добровольцев...” (т. № 1, л.д. ^а-16, 33^а).

По своему построению контрреволюционная повстанческая организация „ПОВ” – военная, т. е. строилась по дивизиям, полкам, батальонам, ротам, взводам и отделениям, так называемых дружин, последние имеют секции, т. е. половину дружины.

В сфере действия по проведению вражеской работы против советской власти „Польская организация войсковая” разбивалась следующим образом: в самом городе, т. е. в черте Малого Львова, действовал лично полковник бывш. польской армии СОКОЛОВСКИЙ, его адъютантом являлся поручик бывш. польск[ой] армии – ОСТРОВСКИЙ Болеслав; окрестности Львова, охватывающие пригородные районы города и прилегающие к ним сельские местности, так называемый город Большой Львов, являлся районом действия обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО – шефа штаба „ШЛС”, и руководился лично им (т. № 1, л.д. ^а-17, 34^а).

był[ego] Wojska Polskiego BORUTA i ABRAHAM – wysłannicy SIKORSKIEGO, utworzyli w m. Lwowie polską nacjonalistyczną organizację kontrrewolucyjną „POW” (Polska Organizacja Wojskowa) skupiającą cały szereg tajnych organizacji, w tym również „Śląski Legion Śmierci”.

Głównym zadaniem kontrrewolucyjnej organizacji „POW” działającej w mieście Lwowie i kierowanej przez pułkownika był[ego] Wojska Polskiego – SOKOŁOWSKIEGO, było doprowadzenie do odrodzenia był[ej] Polski drogą zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, wykorzystując agresję Anglii i Francji przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

W sprawie zadania stawianego sobie przez organizację „POW”, a w jej składzie również i przez „Śląski Legion Śmierci”, występujący w niniejszej sprawie oskarżony PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI podczas przesłuchania 1 marca 1940 roku zeznał:

„Głównym zadaniem zarówno naszej, jak i innych organizacji utworzonych przez generała ABRAHAMA, było zbrojne powstanie, które miało się odbyć na sygnał z Paryża, a planowane było na wiosnę tego roku...” i dalej:

„Przy czym brano też pod uwagę, że SIKORSKI tworzący za granicą Wojsko Polskie zostanie przepuszczony przez Rumunię i kiedy podejdzie do [granic] był[ej] Polski, my na tyłach Armii Czerwonej rozpoczniemy powstanie, formując z utworzonych przez nas organizacji pułki i dywizje, wykorzystując napływ ochotników...” (t. nr 1, k.s. ^a16, 33^a).

Pod względem struktury kontrrewolucyjna organizacja powstańcza „POW” miała charakter wojskowy, tj. dzieliła się na dywizje, pułki, bataliony, kompanie, plutony i pododdziały, tak zwane drużyny, w których z kolei były sekcje, tj. połówki drużyn.

Biorąc pod uwagę zakres działania, czyli prowadzenie wrogiej działalności przeciwko władzy sowieckiej, „Polska Organizacja Wojskowa” była podzielona w sposób następujący: w samym mieście, tj. w granicach Małego Lwowa działał osobiście pułkownik był[ego] Wojska Polskiego SOKOŁOWSKI, którego adiutantem był porucznik był[ego] Wojska Polskiego OSTROWSKI Bolesław; okolice Lwowa obejmujące podmiejskie rejony miasta i przylegające do nich miejscowości wiejskie, tak zwane miasto Wielki Lwów, były rejonem działania oskarżonego PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO – szefa sztabu „ŚLS” i kierowane były przez niego osobiście (t. nr 1, k.s. ^a17, 34^a).

Oskarżony PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI Zygmunt s. Feliksa został zwerbowany do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „POW” przez jednego z jej dowódców – HASSEŁ w listopadzie 1939 roku (t. nr 1, k.s. ^a4, 33^a).

Обвиняемый ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ Сигизмунд Феликсович был завербован в контрреволюционную повстанческую организацию „ПОВ” – одним из ее руководителей – ХАС[СОЙ] в ноябре месяце 1939 года (т. № 1, л.д. ^а4, 33^а).

Будучи завербованным в контрреволюционную антисоветскую организацию – „ПОВ” обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ получил задание на предмет максимального разворота по вербовке новых лиц в организацию в целях подготовки кадровых повстанцев (т. № 1, л.д. ^а35, 36^а; т. № 2, л.д. ...).

Основным контингентом, из среды которого организация „ПОВ” черпала кадры участников, являлись антисоветски настроенные поляки, служившие в бывш. польской армии, и антисоветски настроенная молодежь.

Поддерживая антисоветскую связь с руководящими участниками контрреволюционной организации – „ПОВ”, а впоследствии в связи с его [т. е. ХАССЫ] арестом, с „ДЖУРИКОМ”, обвиняемый ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ в январе месяце 1940 г. был передан на связь адъютанту СОКОЛОВСКОГО – поручику бывш. польской армии ОСТРОВСКОМУ Болеславу, которому он дал присягу на „верность” организации.

После того, как был установлен контакт с адъютантом СОКОЛОВСКОГО – ОСТРОВСКИМ Б., ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ получил от последнего приказ на предмет подготовки вооруженного восстания против советской власти на территории так называемого „Большого Львова”.

Максимально развернув работу по подготовке вооруженного восстания против советской власти, обв. ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ в январе–феврале м-цах 1940 г. была создана польская националистическая контрреволюционная организация, именуемая – „Шленский легион смерти” и располагающая широко разветвленной вербовочной сетью, охватывающая фактически территории так называемого „Малого” и „Большого Львова” (т. 1, л.д. ^а37, 38, 35, 154–162, 163^а; т. № 2, л.д. ...; т. № 3, л.д. ...).

Обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ на допросе от ^а1 марта^а 1940 г. по данному вопросу показал:

„На день моего ареста, т. е. на 2/III-40 г. уже имелся состав дивизии в количестве около 2500 человек...”

„Указанное количество уже подготовленных повстанцев расположено в следующих пунктах: во Львове около 400 человек и 17 офицеров, подробно перечисленных в обнаруженных у меня при обыске списках. В Стрие, по рапорту подчиненного мне поручика ЛОРИНОВИЧА,

Po zwerbowaniu do kontrrewolucyjnej antysowieckiej organizacji „POW”, osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI otrzymał zadanie maksymalnego zintensyfikowania werbunku do organizacji nowych osób w celu przygotowania kadr powstańczych (t. nr 1, k.s. ^a35, 36^a; t. nr 2, k.s. ...).

Zasadniczą grupą, ze środowiska której organizacja „POW” pozyskiwała kadry członków, byli Polacy o nastawieniu antysowieckim służący w był[ym] Wojsku Polskim i młodzież nastawiona antysowiecko.

Utrzymując antysowiecki kontakt z należącymi do kierownictwa członkami organizacji kontrrewolucyjnej – „POW”, a w późniejszym okresie – w związku z jego [tj. HASSY] aresztowaniem – z „DŻURIKIEM”, oskarżony PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI w styczniu 1940 r. został przekazany na kontakt adiutantowi SOKOŁOWSKIEGO – porucznikowi był[ego] Wojska Polskiego OSTROWSKIEMU Bolesławowi, wobec którego złożył przysięgę na „wierność” organizacji.

Po nawiązaniu kontaktu z adiutantem SOKOŁOWSKIEGO – OSTROWSKIM B., PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI otrzymał od niego rozkaz przeprowadzenia przygotowań do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej na terenie tak zwanego „Wielkiego Lwowa”.

[Starając się] rozwinąć maksymalnie działania związane z przygotowaniem zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI w styczniu–lutym 1940 r. utworzył polską nacjonalistyczną organizację kontrrewolucyjną noszącą nazwę „Śląski Legion Śmierci” dysponującą szeroko rozwiniętą siecią werbunkową, obejmującą faktycznie tereny tak zwanego „Małego” i „Wielkiego Lwowa” (t. 1, k.s. ^a37, 38, 35, 154–162, 163^a; t. nr 2, k.s. ...; t. nr 3, k.s. ...).

Osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI podczas przesłuchania ^a1 marca^a 1940 r. zeznał w związku z tą sprawą:

„Do dnia mojego aresztowania, tj. 2/III-1940 roku istniał już zrab dywizji liczący około 2500 ludzi...”

„Wymieniona liczba przygotowanych już powstańców zgromadzona była w następujących punktach: we Lwowie około 400 ludzi i 17 oficerów wyszczególnionych w znalezionych u mnie podczas rewizji wykazach. W Stryju, według raportu mojego podwładnego – podporucznika ŁORINOWICZA, jest około 2000 ludzi, w tym 8 oficerów, pozostali powstańcy znajdują się w Krzemieńcu, wśród nich jest 1 oficer. Raport znajduje się też w skonfiskowanej u mnie kancelarii sztabu” (t. nr 1, k.s. ^a35^a; dowody rzecz[owe] ^ap. nr 6^a; t. nr 4, k.s. ^a32^a).

Jak ustalono podczas śledztwa, osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI – znany w organizacji pod pseudonimami „Pan Zygmunt”, „Zbigniew Złodiński” – jako przywódca organizacji „ŚLS”, w swojej

имеется около 2000 человек, в том числе 8 офицеров, остальные – повстанцы в Кременце, в том числе 1 офицер. Рапорт также имеется в изъятой у меня канцелярии штаба” (т. № 1, л.д. ^а-35^а; вещ. доки ^а-п. № 6^а; т. № 4, л.д. ^а-32^а).

Как установлено следствием, обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ – известный в организации под псевдонимами „Пан Зигмунт”, „Збигнев Злодинский” – как руководитель организации „ШЛС” в своей антисоветской деятельности поддерживал связь с адъютантом полковника бывш. польской армии – СОКОЛОВСКОГО – ОСТРОВСКИМ Болеславом, от которого получал директивы по вопросу оперативного плана восстания в районе так называемого „Большого Львова”, в том числе инструкции о восстании и бюллетени от „правительства СИКОРСКОГО” (т. № 1, л.д. ^а-37, 38, 145, 153, 154^а; т. № 2, л.д. ...; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 2 – 2; 4 – л.д. 5–18, п. № 6 – 126^а).

Помимо создания кадров повстанцев для разработки непосредственного оперативного плана восстания ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ была создана разведывательная группа, которая проводила разведку и наблюдение за советскими аэродромами, танковыми парками и прилегающей к ним территорией, противоздушной обороной города и другими военными объектами (т. № 1, л.д. ^а-48, 49, 145, 208–209^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 1–1–15^а).

Эту разведывательную шпионскую работу обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ как шеф штаба „ШЛС” проводил через активных участников контрреволюционной организации: КРАЧКОВСКОГО С. С. – подофицера авиации, известного в организации под псевдонимом „Кордачевский”, ВЕСЕЛОВСКОГО С. Т., псевдоним „Варчинский”, КОЛОДЕЙСКОГО Збигнева, ШИДЛОВСКОГО Эдварда и др., которые проводили разведку и наблюдение за военными объектами, давая сведения об их технической мощности, вооруженности, расположении, о чем составляли подробные карты, планы данных объектов (т. № 1, л.д. ^а-48, 49, 208–209^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 1, л.д. 1–15, п. № 3; п. № 4^а).

Обв. КРАЧКОВСКИЙ Стефан Стефанович – псевдоним „Кордачевский”, проходящий по настоящему делу, являлся активным участником контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован в декабре месяце 1939 года одним из ее руководителей – ПОДЛЕВСКИМ С. Будучи завербованным в антисоветскую организацию „ШЛС” ПОДЛЕВСКИМ С., обв. КРАЧКОВСКИЙ С. С. был передан последним на связь руководителю контрреволюционной организации – „пану Зигмунту” – ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ, который после принятия от КРАЧКОВСКОГО присяги дал

antysowieckiej działalności utrzymywał kontakt z adiutantem pułkownika był[ego] Wojska Polskiego SOKOŁOWSKIEGO – OSTROWSKIM Boleśławem, od którego otrzymywał dyrektywy dotyczące planu operacyjnego powstania w rejonie tak zwanego „Wielkiego Lwowa”, w tym instrukcje dotyczące powstania i biuletyny od „rządu SIKORSKIEGO” (t. nr 1, k.s. ^a-37, 38, 145, 153, 154^a; t. nr 2, k.s. ...; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 2 – 2; 4 – k.s. 5–18, p. nr 6 – 126^a).

Oprócz przygotowywania kadr powstańczych, mając zamiar opracować bezpośredni plan operacyjny powstania, PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI utworzył grupę wywiadowczą, która prowadziła wywiad i obserwację sowieckich lotnisk, parków czołgowych i terenów do nich przylegających, obrony przeciwlotniczej miasta i innych obiektów wojskowych (t. nr 1, k.s. ^a-48, 49, 145, 208–209^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 1–1–15^a).

Te działania wywiadowcze i szpiegowskie osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI jako szef sztabu „ŚLS” prowadził przez aktywnych członków organizacji kontrrewolucyjnej: KRACZKOWSKIEGO S. S. – podoficera lotnictwa, znanego w organizacji pod pseudonimem „Kordaczewski”, WESOŁOWSKIEGO S. T., pseudonim „Warczyński”, KOŁODIEJSKIEGO Zbigniewa, SZYDŁOWSKIEGO Edwarda i in[nych osób], które prowadziły wywiad i obserwację obiektów wojskowych, składając meldunki o ich stanie technicznym, uzbrojeniu, dyslokacji oraz sporządzając szczegółowe mapy i plany danych obiektów (t. nr 1, k.s. ^a-48, 49, 208–209^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 1 k.s. 1–15, p. nr 3; p. nr 4^a).

Osk[arżony] KRACZKOWSKI Stefan s. Stefana – pseudonim „Kordaczewski”, występujący w niniejszej sprawie, był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany w grudniu 1939 roku przez jednego z jej dowódców – PODLEWSKIEGO S. Po zwerbowaniu przez PODLEWSKIEGO S. do antysowieckiej organizacji „ŚLS” osk[arżony] KRACZKOWSKI S. S. został przekazany przez niego na kontakt dowódcy organizacji kontrrewolucyjnej „pana Zygmunta” – PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, który po odebraniu od KRACZKOWSKIEGO przysięgi dał mu zadanie prowadzenia wywiadowczych działań szpiegowskich na lotnisku Lwów-Skniłów (t. nr 1, k.s. ^a-185, 189, 191, 193, 195, 203, 208–210^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] KRACZKOWSKI, wykonując zadanie powierzone mu przez kontrrewolucyjną organizację „Śląski Legion Śmierci”, prowadził wrogą działalność na lotnisku Lwów-Skniłów, przekazując do sztabu organizacji raporty przedstawiające rezultaty wywiadu i obserwacji, w których podawał ilość samolotów, ich typy, uzbrojenie, budowę i rozmieszczenie

ему задание на предмет проведения разведывательной шпионской работы на аэродроме Львов-Скнилов (т. № 1, л.д. ^а-185, 189, 191, 193, 195, 203, 208–210^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 5, № 6^а).

Обв. КРАЧКОВСКИЙ по заданию контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводил вражескую работу на аэродроме Львов-Скнилов, подавая в штаб организации рапорта о результатах разведки и наблюдения, в которых указывалось количество самолетов, их типы, вооружение, устройство и расположение ангаров и других военных объектов (т. № 1, л.д. ^а-195–197, 203, 212^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 1, п. № 3, п. № 6, л.д. 66–67^а).

Кроме того, КРАЧКОВСКИМ С. С. по заданию, полученному от ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф., был сделан подробный план аэродрома Львов-Скнилов с указанием расположения всех военных объектов (т. № 1, л.д. ^а-194–195^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 1, л.д. 8–11; п. № 3^а).

Наряду с разведывательно-шпионской деятельностью обв. КРАЧКОВСКИЙ С. С. проводил вербовку новых лиц в контрреволюционную организацию, так им был завербован в начале февраля 1940 года – ВЕСЕЛОВСКИЙ Станислав Титусович (т. № 1, л.д. ^а-198, 203, 223, 224^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 5, № 6^а).

Обв. ВЕСЕЛОВСКИЙ Станислав Титусович, являясь участником контрреволюционной повстанческой организации и известный в ней под псевдонимом „Варчинский” вошел в состав разведывательной группы, которая проводила военную разведку и наблюдение за советскими аэродромами, танковыми парками и другими объектами Красной Армии (т. № 1, л.д. ^а-49, 208, 209, 212^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

В аспекте разработки оперативного плана восстания, обв. ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ, как шефом штаба „ШЛС”, было дано указание о проведении диверсий на военных и других объектах, имеющих важное государственное значение, в целях нанесения ущерба советской власти (т. № 1, л.д. ^а-15, 87; т. 2, л.д. 314^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 6, л.д. 31^а).

Эти вражеские замыслы осуществляли активные участники контрреволюционной повстанческой организации ФЕЛЬДЕНБЕРГ и другие, что ясно отражено в рапортах этих участников, изъятых при аресте ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО вместе со всеми материалами штаба (т. № 1-й, л.д. ^а-167, 168, 84^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 6 л.д. 31–32^а).

Как установлено далее следствием, ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ на территории так назыв[аемых] „Малого” и „Большого

hangarów oraz innych obiektów wojskowych (t. nr 1, k.s. ^a195–197, 203, 212^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 1, p. nr 3, p. nr 6 k.s. 66–67^a).

Ponadto KRACZKOWSKI S. S. na polecenie otrzymane od PIE-SCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F. wykonał szczegółowy plan lotniska Lwów-Skniłów, zaznaczając lokalizację wszystkich obiektów wojskowych (t. nr 1, k.s. ^a194–195^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 1 k.s. 8–11; p. nr 3^a).

Równocześnie z działaniami wywiadowczo-spiegowskimi osk[arżony] KRACZKOWSKI S. S. prowadził werbunek do kontrrewolucyjnej organizacji nowych osób, na przykład na początku lutego 1940 roku zwerbował WESOŁOWSKIEGO Stanisława s. Tytusa (t. nr 1, k.s. ^a198, 203, 223, 224^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] WESOŁOWSKI Stanisław s. Tytusa, będąc członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej i występując w niej pod pseudonimem „Warczyński”, wszedł w skład grupy wywiadowczej prowadzącej wywiad wojskowy i obserwację sowieckich lotnisk, parków czołgowych i innych obiektów Armii Czerwonej (t. nr 1, k.s. ^a49, 208, 209, 212^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Opracowując operacyjny plan powstania, osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI jako szef sztabu „ŚLS” wydał polecenie prowadzenia dywersji na obiektach wojskowych i innych, mających ważne znaczenie państwowe, w celu spowodowania szkód na niekorzyść władzy sowieckiej (t. nr 1, k.s. ^a15, 87; t. 2 k.s. 314^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 6 k.s. 31^a).

Te wrogie projekty realizowali aktywni członkowie kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej FELDENBERG i inni, co znalazło wyraźne odbicie w ich raportach, skonfiskowanych podczas aresztowania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO razem ze wszystkimi materiałami sztabu (t. nr 1, k.s. ^a167, 168, 84^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 6, k.s. 31–32^a).

Jak ustalono w toku dalszego śledztwa, PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI na terenie tak zw[anego] „Małego” i „Wielkiego Lwowa” poprzez aktywnych członków organizacji WYDRĘ i MARCISZKA (nie zostali aresztowani) przygotowywał wyłączenie światła elektrycznego w mieście na początku powstania. WYDRA i MARCISZEK dysponowali kluczami do budek transformatorowych oraz podstacji i w dowolnym momencie mogli dokonać wyłączenia prądu (t. nr 1, k.s. ^a49, 32, 31^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Ponadto WYDRA i MARCISZEK utworzyli w elektrowni grupę dywersyjną, która na polecenie PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO

Львова” через одних из активных участников организации ВЫДРА и МАРЧИШЕК (не арестованы), подготовлено выключение электросвета в городе в начале восстания ибо, ВЫДРА и МАРЧИШЕК располагали ключами к электротрансформаторным будкам и подстанциям и могли в любой момент выключить электросвет (т. № 1, л.д. ^а-49, 32, 31^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Кроме того, ВЫДРА и МАРЧИШЕК создали на электростанции диверсионную группу, которая, выводя электростанцию из строя, должна была по указанию ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО выключать электросвет в нужных районах [города] (т. № 1, л.д. ^а-32, 49^а).

Обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ С. Ф. к моменту своего ареста в целях создания кадров повстанцев создал большую вербовочную сеть. Так одними из его вербовщиков являлись ЗГЛОБИШ Юльян – поручик резерва бывш. польск[ой] армии, МОЛЬНАР Теодор, ЗАРЕМ[Б]СКИЙ Леон, ПАСТЕРНАК Роман, КШИСЕК Роберт, ГОНГОЛА Юзеф, ТИМОВИЧ Тадеуш, ЛЮКАС Фридрих, КЕСЛЕР Эмиль, МАХНИЦКИЙ Бронислав, ТУРЕК Король, ПОДЛЕВСКИЙ С., ГРАДОВСКИЙ и целый ряд других (т. № 1, л.д. ^а-153, 154, 155–163, 164^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 6^а).

Все вышеуказанные лица и ряд других, лично завербованных ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ, были переданы ему на связь, в свою очередь развернули широкую вербовочную работу по созданию кадров повстанцев и подготовке вооруженного восстания против советской власти.

Обв. ТИМОВИЧ Тадеуш Марьянович, проходящий по настоящему делу, являлся одним из вербовщиков контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован в декабре месяце 1939 года лично ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ по улице Леона Сапеги в монастыре св. Терессы, где и дал присягу на „верность” организации.

Осуществляя вражеский замысел антисоветской организации „ШЛС”, обв. ТИМОВИЧ Т. М. развернул широкую вербовочную работу по созданию кадров повстанцев; так, им были завербованы: РУДНА Анна, ЛЯХОВИЧ Мячеслав, ТИМОВИЧ Казимир, ТУРЕК Король, РУДНЫЙ Феликс, СЛИВИНСКИЙ Станислав, ЗАХАРЧЕВСКИЙ Людвиг и другие, которые также проводили активную работу по вербовке новых лиц в организацию (т. № 1, л.д. ^а-155, 249, 251^а). Так ТУРЕК Король, который был передан на связь лично ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ, развернул активную антисоветскую деятельность, завербовав в контрреволюционную организацию следующих лиц: ТУРЕК Сигизмунда, ТУРЕК Адама, МЕХАНИШИН

miała, zakłócając ruch elektrowni, wyłączać prąd w nakazanych rejonach [miasta] (t. nr 1, k.s. ^a32, 49^a).

Osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI Z. F. do momentu swojego aresztowania utworzył rozległą sieć werbunkową w celu przygotowania kadr powstańczych. Wśród jego werbunkowych byli: ZGŁOBISZ Julian – porucznik rezerwy był[ego] Wojska Polsk[iego], MOLNAR Teodor, ZAREM[B]SKI Leon, PASTERNAK Roman, KRZYSIEK Robert, GAĞOLA Józef, TIMOWICZ Tadeusz, LUKAS Friedrich, KIESLER Emil, MACHNICKI Bronisław, TUREK Karol, PODLEWSKI S., GRADOWSKI i cały szereg innych osób (t. nr 1, k.s. ^a153, 154, 155–163, 164^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 6^a).

Wszyscy wyżej wymienieni ludzie, którzy zostali przekazani PIESCZYŃSKIEMU-PIESTRZYŃSKIEMU na kontakt i wielu innych zwerbowanych przez niego osobiście, rozpoczęli z kolei własną, zakrojoną na szeroką skalę, działalność werbunkową, mającą na celu zorganizowanie kadr powstańczych i przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej.

Osk[arżony] TIMOWICZ Tadeusz s. Mariana, występujący w niniejszej sprawie, był jednym z werbunkowych kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany w grudniu 1939 roku przez samego PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO na ulicy Leona Sapiehy w klasztorze św. Teresy, gdzie złożył przysięgę na „wierność” organizacji.

Realizując wrogie zamysły antysowieckiej organizacji „ŚLS”, osk[arżony] TIMOWICZ T. M. szeroko rozwinął działalność werbunkową mającą na celu przygotowanie kadr powstańczych. I tak zostali zwerbowani przez niego: RUDNA Anna, LACHOWICZ Mieczysław, TIMOWICZ Kazimierz, TUREK Karol, RUDNY Feliks, ŚLIWIŃSKI Stanisław, ZACHARCZEWSKI Ludwik i inni, którzy również prowadzili aktywną działalność, werbując do organizacji nowe osoby (t. nr 1, k.s. ^a155, 249, 251^a). Na przykład TUREK Karol, który został przekazany na bezpośredni kontakt PIESCZYŃSKIEMU-PIESTRZYŃSKIEMU, rozwinął aktywną działalność antysowiecką, werbując do organizacji kontrrewolucyjnej następujące osoby: TURKA Zygmunta, TURKA Adama, MIECHANISZYNA Kazimierza, MIECHANISZYNA Tadeusza, MIECHANISZYNA Zbigniewa, POŁCZUNA Tadeusza, GRUBLA Jana, TURKA Józefa i TURKA Zbigniewa, którzy z kolei prowadzili dalsze działania werbunkowe (t. nr 1, k.s. ^a242, 243, 244^a).

Osk[arżony] ŁUŻNY Julian s. Michała był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany przez TURKA Józefa w lutym 1940 r. Kiedy złożył

Казимира, МЕХАНИШИН Тадеуша, МЕХАНИШИН Збигнева, ПОЛЧУН Тадеуша, ГРУБЕЛЬ Яна, ТУРЕК Иосифа, ТУРЕК Збигнева, которые в свою очередь проводили дальше вербовочную работу (т. № 1, л.д. ^а-242, 243, 244^а).

Обв. ЛУЖНЫЙ Юльян Михайлович являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован ТУРЕК Иосифом в феврале месяце 1940 г. и дав присягу на „верность” организации ТУРЕКУ Королю – отцу ТУРЕКА Иосифа, получил задание максимально активизировать вербовочную работу (т. № 1, л.д. ^а-243; т. № 3, л.д. 593–595^а; вещ. доки т. № 4 ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Проводя вербовку новых лиц в польскую националистическую антисоветскую организацию, обв. ЛУЖНЫЙ Ю. М. завербовал МИШКОВСКОГО А. В. Обв. МИШКОВСКИЙ А. В., также проходящий по настоящему делу, будучи завербован в „ШЛС” в феврале месяце 1940 г. ЛУЖНЫМ, дав присягу на „верность” организации ТУРЕКУ Королю, в свою очередь получил задание по вербовке новых лиц в организацию и проведению вражеской деятельности (т. № 3, л.д. ^а-593, 598, 599^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. ЖРАЛИ Станислав Адамович, являясь участником антисоветской организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован при содействии ТУРЕКА Тадеуша – ТУРЕКОМ Королем в феврале м-це 1940 года, получил также задание на предмет проведения вражеской работы, каковая им и проводилась (т. № 1, л.д. ^а-242, 243^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Как установлено следствием, одним из вербовщиков организации „ШЛС” являлся МИГАС Александр, который проводил активную антисоветскую деятельность, завербовав при этом в организацию: ШИДЛОВСКОГО Эдварда, БУХЕРТ Михаила, РУНИКОВСКОГО Антона, ВЕНГЕЛЬСКОГО Марьяна, МАРКОВСКУЮ Чеславу, МАЛАЙКА Германа, ЮРЕЧКО Яна, которые в свою очередь активизировали контрреволюционную работу (т. № 1, л.д. ^а-155, 165, 166^а).

Обв. ЮРЕЧКО Ян Янович, известен в организации под псевдонимом „Юрчинский”, был завербован в „ШЛС” в феврале месяце 1940 года МИГАСОМ А. и в этом же месяце был передан на связь лично шефу штаба организации „Шленский легион смерти” – ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ, по приказу которого проводил работу по собиранию сведений о местонахождении оружия, боеприпасов и амуниции для организации, о чем подавал рапорта, которые изъяты вместе с материалами штаба. Кроме изыскания оружия для организации, которое им доставалось, обв. ЮРЕЧКО проводил активную работу

przysięgę na „wierność” organizacji wobec TURKA Karola – ojca TURKA Józefa, otrzymał zadanie maksymalnego zintensyfikowania działań werbunkowych (t. nr 1, k.s. ^a243; t. nr 3, k.s. 593–595^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Prowadząc werbunek nowych osób do polskiej nacjonalistycznej organizacji antysowieckiej osk[arżony] ŁUŻNY J. M. zwerbował MYSZKOWSKIEGO A. W. Osk[arżony] MYSZKOWSKI A. W., także występujący w niniejszej sprawie, po zwerbowaniu do „ŚLS” w lutym 1940 r. przez ŁUŻNEGO i złożeniu przysięgi na „wierność” organizacji wobec TURKA Karola, również otrzymał zadanie werbowania kolejnych nowych osób do organizacji i prowadzenia wrogiej działalności (t. nr 3, k.s. ^a593, 598, 599^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] ŻRAŁY Stanisław s. Adama, będąc członkiem antysowieckiej organizacji „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany przez TURKA Karola przy współudziale TURKA Tadeusza w lutym 1940 roku, również otrzymał zadanie prowadzenia wrogich działań, które to [zadanie] realizował (t. nr 1, k.s. ^a242, 243^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Jak ustalono podczas śledztwa, jednym z werbunkowych organizacji „ŚLS” był MIGAS Aleksander, który prowadził aktywną działalność antysowiecką, werbując do organizacji: SZYDŁOWSKIEGO Edwarda, BUCHERTA Michała, RUNIKOWSKIEGO Antoniego, WENGIELSKIEGO Mariana, MARKOWSKĄ Czesławę, MAŁAJKA Hermana i JURECZKĘ Jana. Oni również rozpoczęli aktywną działalność kontrrewolucyjną (t. nr 1, k.s. ^a155, 165, 166^a).

Osk[arżony] JURECZKO Jan s. Jana, znany w organizacji pod pseudonimem „Jurczyński”, został zwerbowany do „ŚLS” w lutym 1940 roku przez MIGASA A. i jeszcze w tym samym miesiącu został przekazany na bezpośredni kontakt szefowi sztabu organizacji „Śląski Legion Śmierci” – PIESCZYŃSKIEMU-PIESTRZYŃSKIEMU, na rozkaz którego prowadził działania mające na celu zebranie informacji o miejscu przechowywania dla organizacji broni, ładunków i amunicji, składał na ten temat raporty, które zostały skonfiskowane razem z materiałami sztabu. Oprócz poszukiwania broni dla organizacji, którą udało mu się zdobyć, osk[arżony] JURECZKO prowadził aktywne działania, wciągając do organizacji Polaków o nastawieniu antysowieckim. Zwerbował on SZCZEŚNIAKA Stanisława, KUBIAKA Aleksandra, DWUBACZA Karola, GAWANDE Stefana (t. 1, k.s. ^a165, 261, 262, 269, 275, 279^a; dowody rzecz[owe] t. 4, k.s. ...).

Kontrrewolucyjna organizacja „Śląski Legion Śmierci” dla realizacji swoich wrogich projektów dysponowała dużą ilością broni, co w sposób wyraźny znalazło odbicie w raportach i meldunkach dowódców poszczególnych

по втягиванию антисоветски настроенных поляков в организацию; так им были завербованы ЩЕСНЯК Станислав, КУБЯК Александр, ДВУБАЧ Король, ГАВАНДА Стефан (т. 1-й, л.д. ^а-165, 261, 262, 269, 275, 279^а; вещ. доки т. 4, л.д. ...).

Контрреволюционная организация „Шленский легион смерти” для своих вражеских замыслов располагала большим количеством оружия, что ясно отражено в рапортах и донесениях руководителей отдельных групп организации, которые изъяты вместе с канцелярией штаба при аресте ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО.

Кроме того, по разработанной инструкции адъютантом полковника бывш. польской армии СОКОЛОВСКОГО – ОСТРОВСКИМ Болеславом, переданной обв. ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ, организация намеревалась захватить оружие путем внезапного нападения на части Красной Армии, склады воинских частей, и обезоруживание отдельных частей и милиции (т. № 1, л.д. ^а-42, 43, 44, 45^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 2, п. № 6, л.д. 54, 58, 59^а).

По данному вопросу обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ на допросе от 12-го марта 1940 года показал:

„Мы должны были на момент [начала] восстания арестовать всех коммунистов, захватить советские организации и всех арестованных передать жандармам, таким образом, мы также намечали значительно пополнить свое вооружение” (т. № 1, л.д. ^а-45^а).

Наряду с этим каждому руководителю группы организации „ШЛС” и каждому ее участнику было дано задание о принятии всех мер к тому, чтобы изыскивать оружие (т. № 1, л.д. ^а-45, 279, 514^а; т. № 2, л.д. ^а-314^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 6, л.д. 54, 58, 59^а).

Обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ, являясь шефом штаба организации „Шленский легион смерти”, максимально развернул контрреволюционную работу по подготовке вооруженного восстания против сов. власти, пытался осуществить контакт с другими контрреволюционными формированиями, существовавшими в г. Львове, в целях объединения всех антисоветских элементов и совместного выступления против советской власти (т. № 1, л.д. ^а-46^а; т. № 2, л.д. ^а-314, 290, 291^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. № 6, л.д. 4–5^а).

Это функция по установлению контакта с рядом других польских националистических организаций, как то с организацией полковника ЖЕБРОВСКОГО, организацией „Виктора”, организацией „Чертовка скала-бровар”, „ЗВЗ”, „Шаре-Шеренги” и др., была возложена на одного из активнейших участников „ШЛС” – МАРКОВСКУЮ Чеславу (т. № 1, л.д. ^а-46^а; т. № 2, л.д. ^а-289, 290, 291, 292^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. № 6, л.д. 4–5^а).

grup organizacji skonfiskowanych wraz z kancelarią sztabu podczas aresztowania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO.

Ponadto, zgodnie z instrukcją opracowaną przez adiutanta pułkownika był[ego] Wojska Polskiego SOKOŁOWSKIEGO – OSTROWSKIEGO Bolesława i przekazaną osk[arżonemu] PIESCZYŃSKIEMU-PIESTRZYŃSKIEMU organizacja planowała zdobycie broni poprzez nie spodziewany atak na jednostki Armii Czerwonej [i] magazyny jednostek wojskowych oraz rozbrajanie poszczególnych oddziałów i milicji (t. nr 1, k.s. ^a42, 43, 44, 45^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 2, p. nr 6, k.s. 54, 58, 59^a).

W tej sprawie osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI podczas przesłuchania z 12 marca 1940 roku zeznał:

„Mieliśmy w chwili [wybuchu] powstania aresztować wszystkich komunistów, zająć organizacje sowieckie, a wszystkich aresztowanych przekazać żandarmom, w ten sposób chcieliśmy w znaczny sposób uzupełnić swoje uzbrojenie” (t. nr 1, k.s. ^a45^a).

Oprócz tego każdy z dowódców grup organizacji „ŚLS” i każdy jej członek otrzymał zadanie podjęcia wszelkich możliwych kroków mających na celu zdobycie broni (t. nr 1, k.s. ^a45, 279, 514^a; t. nr 2, k.s. ^a314^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 6, k.s. 54, 58, 59^a).

Osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI, będąc szefem sztabu organizacji „Śląski Legion Śmierci” rozwinął w maksymalnym stopniu działalność kontrrewolucyjną mającą na celu przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], starał się nawiązać kontakt z innymi kontrrewolucyjnymi formacjami istniejącymi w m. Lwowie, tak by połączyć cały element antysowiecki w celu wspólnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej (t. nr 1, k.s. ^a46^a; t. nr 2, k.s. ^a314, 290, 291^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. nr 6, k.s. 4–5^a).

To zadanie nawiązania kontaktu z innymi polskimi organizacjami nacjonalistycznymi, a mianowicie z organizacją pułkownika ŻEBROWSKIEGO, organizacją „Wiktora”, organizacją „Czortowka skała-browar”, „ZWZ”, „Szarymi Szeregami” i in[nymi] zostało powierzone jednej z bardziej aktywnych członkiń „ŚLS” – MARKOWSKIEJ Czesławie (t. nr 1, k.s. ^a46^a; t. nr 2, k.s. ^a289, 290, 291, 292^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. nr 6, k.s. 4–5^a).

Osk[arżona] MARKOWSKA Czesława c. Władysława została zwerbowana do kontrrewolucyjnej organizacji noszącej nazwę „Śląski Legion Śmierci” na początku lutego 1940 r. przez MIGASA Aleksandra i jeszcze w tym samym miesiącu została przekazana na kontakt szefowi sztabu – PIESCZYŃSKIEMU-PIESTRZYŃSKIEMU.

Обв. МАРКОВСКАЯ Чеслава Владиславовна была завербована в контрреволюционную организацию, именуемую „Шленский легион смерти” в начале февраля 1940 г. МИГАСОМ Александром, которая в этом же месяце была передана на связь шефу штаба – ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ.

После согласия, данного руководителю „Шленский легион смерти” активно работать в повстанческой организации, обвиняемая МАРКОВСКАЯ Ч. В. развернула работу по установлению контакта с рядом других польских националистических организаций, существовавших в гор. Львове по вовлечению в организацию антисоветски настроенных поляков, собиранию сведений о местонахождении оружия, изысканию индукционных катушек и провода к ним для подготовки диверсии в начале восстания (а-т. 1^{-а}, л.д. а-165; т. № 2, л.д. 288–292, 314^{-а}). Контрреволюционную вражескую работу МАРКОВСКАЯ Ч. В. проводила под личным руководством „Збигнев-Злодинского” – ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, являясь одним из его адъютантов (а-т. 2^{-а}, л.д. а-316, 317^{-а}).

ЗГЛОБИШ Юлиан, являясь также одним из вербовщиков ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, проводил активную преступную работу по подготовке вооруженного восстания против советской власти, готовя кадры повстанцев. Лично им были завербованы: КОСОЦКИЙ Казимир, КОСОЦКИЙ Мячислав, КОСОЦКИЙ Вацлав, ГОРБЕЛЬ Генрих и целый ряд других, которые в свою очередь активизировали антисоветскую деятельность. Так, КОСОЦКИЙ Казимир, который находился [на связи] у шефа штаба „ШЛС” ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, завербовал в контрреволюционную организацию свыше 60 человек, указанных в списках, изъятых вместе с материалами штаба.

В своей вражеской деятельности по созданию кадров повстанцев КОСОЦКИЙ К. поддерживал контакт с завербованным им КЕСЛЕРОМ Эмилем, с которым он дал присягу ПЕСЧИНСКОМУ-ПЕСТРЖИНСКОМУ. Развернув активную антисоветскую работу по вербовке новых лиц в организацию, КЕСЛЕРОМ Эмилем были завербованы ГРАДОВСКИЙ Франчишек, ПШЕБИЛЬСКИЙ Король, БОГАШ Король, СУДАК Петро, КОРЧИНСКИЙ Тадеуш, ШТАИН Тадеуш, МОЧВАРД Бронислав, ИСКЕВИЧ Вильгельм и целый ряд других, которым в свою очередь было дано задание на предмет создания пятерок (т. 1-й, л.д. а-156, 157, 158, 159^{-а}; т. № II, л.д. а-339, 356^{-а}; вещ. доки т. № 4, а-п. № 5, 6^{-а}).

Обв. ГРАДОВСКИЙ Франчишек Теодорович, будучи завербован в контрреволюционную повстанческую организацию „Шленский

Po tym jak dała zgodę dowódcy „Śląskiego Legionu Śmierci” na prowadzenie w organizacji powstańczej aktywnej działalności, oskarżona MARKOWSKA C. W. zajęła się działaniami mającymi na celu wciągnięcie do organizacji Polaków nastawionych antysowiecko i nawiązanie kontaktu z wieloma innymi funkcjonującymi w mieś[cie] Lwowie polskimi organizacjami nacjonalistycznymi, zajęła się też zbieraniem informacji o miejscach przechowywania broni oraz poszukiwaniem cewek indukcyjnych i przewodów do nich, niezbędnych dla przygotowania aktów dywersji na początku powstania (^at. 1^a, k.s. ^a165; t. nr 2, k.s. 288–292, 314^a). Kontrrewolucyjną wrogą działalność MARKOWSKA C. W. prowadziła pod osobistym kierownictwem „Zbigniewa Złodińskiego” – PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, będąc jednym z jego adiutantów (^at. 2^a, k.s. ^a316, 317^a).

ZGŁOBISZ Julian, będąc również jednym z werbunkowych PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, prowadził aktywną działalność przestępczą mającą na celu zorganizowanie zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej i przygotowanie kadr powstańczych. Osobiście zwerbował on: KOSOCKIEGO Kazimierza, KOSOCKIEGO Mieczysława, KOSOCKIEGO Wacława, GORBELA Henryka i wielu innych, którzy z kolei zajęli się aktywnie antysowiecką działalnością. I tak na przykład, KOSOCKI Kazimierz, który był [na kontakcie] szefa sztabu „ŚLS” PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, zwerbował do organizacji kontrrewolucyjnej ponad 60 osób, wymienionych w wykazach skonfiskowanych razem z materiałami sztabu.

W swojej wrogiej działalności mającej na celu przygotowanie kadr powstańczych KOSOCKI K. utrzymywał kontakt ze zwerbowanym przez siebie KIESLEREM Emilem, razem z którym złożył przysięgę przed PIESCZYŃSKIM-PIESTRZYŃSKIM. Rozwijając aktywne antysowieckie działania mające na celu werbowanie do organizacji nowych osób, KIESLER Emil zwerbował GRADOWSKIEGO Franciszka, PRZYBYLSKIEGO Karola, BOGASZA Karola, SUDAKA Piotra, KORCZYŃSKIEGO Tadeusza, SZTAINA Tadeusza, MOCZWARDA Bronisława, ISKIEWICZA Wilhelma i cały szereg innych osób, którym z kolei powierzono zadanie tworzenia piątek (t. I, k.s. ^a156, 157, 158, 159^a; t. nr II, k.s. ^a339, 356^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, ^ap. nr 5, 6^a).

Osk[arżony] GRADOWSKI Franciszek s. Teodora po zwerbowaniu w styczniu 1940 roku przez KIESLERA Emila do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci” otrzymał zadanie rozwinięcia maksymalnego werbunku do organizacji nowych osób. Będąc jednym z aktywnych członków antysowieckiej organizacji „ŚLS” i prowadząc działania przygotowujące kadry powstańcze, osk[arżony] GRADOWSKI

легион смерти” в январе месяце 1940 года КЕСЛЕРОМ Эмилем, получил задание на предмет максимального разворота вербовки новых лиц в организацию. Являясь одним из активных участников антисоветской организации „ШЛС” и проводя работу по созданию кадров повстанцев, обв. ГРАДОВСКИМ С. [?] Т. были завербованы следующие лица: ШПОНЕР Леон и ЛЕНАРТ Вильгельм.

Активизируя вербовочную работу по заданию, полученному от ГРАДОВСКОГО, ЛЕНАРТ Вильгельм завербовал в организацию „ШЛС”: ЧАЯ Эдварда, БЕРДАК Казимира и ПАУК Константина (т. № 1, л.д. ^а-158, 159^а; т. № 2, л.д. ^а-339, 340, 341^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. ЧАЯ Эдвард Михайлович [?], как установлено следствием, был завербован в антисоветскую польскую националистическую организацию в феврале месяце 1940 года ЛЕНАРТОМ В., от которого получил задание по проведению вражеской работы, в осуществление замыслов организации „ШЛС” (т. № 1, л.д. ...; т. № 2, л.д. ^а-387, 389^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обвиняемый ПАУК Константин Шиманович, проходящий по настоящему групповому делу, являлся участником контрреволюционной организации, именуемой „Шленский легион смерти”, в которую был завербован в феврале месяце 1940 года – ЛЕНАРТОМ В., как и другие участники организации по заданиям последней проводил антисоветскую вражескую работу.

Обв. ПШЕБИЛЬСКИЙ Король Михайлович, являясь одним из активных участников повстанческой организации „ШЛС”, по заданию которой проводил вербовку новых лиц в организацию, был завербован в „ШЛС” в феврале месяце 1940 года – КЕСЛЕРОМ Эмилем. Результатом преступной вражеской деятельности обв. ПШЕБИЛЬСКОГО К. М. явилась вербовка в контрреволюционную организацию в феврале месяце 1940 г. его брата ПШЕБИЛЬСКОГО Ивана Михайловича, также проходящего в качестве обвиняемого по настоящему делу.

Последующим вербовщиком контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, как установлено следствием, являлся ЛЮКАС – официант ресторана, который всячески пытался максимально активизировать вражескую деятельность в аспекте основного замысла, который ставила перед собой организация „ШЛС” – подготовка и проведение вооруженного восстания против советской власти, проводя вербовочную работу.

Лично ЛЮКАСОМ в числе других были завербованы РОМАНОВСКИЙ С. Ф., ДРАДРАХ Р. Л., проходящий в качестве обвиняемого по данному делу.

S. [?] T. zwerbował następujące osoby: SZPONIERA Leona i LENARTA Wilhelma.

Rozwijając działalność werbunkową zgodnie z poleceniem otrzymanym od GRADOWSKIEGO, LENART Wilhelm zwerbował do organizacji „ŚLS”: CZAJĘ Edwarda, BERDAKA Kazimierza i PAUKA Konstantego (t. nr 1, k.s. ^a-158, 159^a; t. nr 2, k.s. ^a-339, 340, 341^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] CZAJA Edward s. Michała [?], jak ustalono podczas śledztwa, został zwerbowany do antysowieckiej polskiej organizacji nacjonalistycznej w lutym 1940 roku przez LENARTA W., od którego otrzymał zadanie prowadzenia wrogiej działalności i realizowania planów organizacji „ŚLS” (t. nr 1, k.s. ...; t. nr 2, k.s. ^a-387, 389^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Oskarżony PAUK Konstanty s. Szymona, występujący w niniejszej sprawie grupowej, był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji, noszącej nazwę „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany w lutym 1940 roku – przez LENARTA W. i, tak jak inni członkowie organizacji, z jej polecenia prowadził wrogą antysowiecką działalność.

Osk[arżony] PRZYBYLSKI Karol s. Michała, będąc jednym z aktywnych członków organizacji powstańczej „ŚLS”, z polecenia której prowadził werbunek nowych osób do organizacji, został zwerbowany do „ŚLS” w lutym 1940 roku – przez KIESLERA Emila. Rezultatem przestępczej wrogiej działalności osk[arżonego] PRZYBYLSKIEGO K. M. było zwerbowanie do kontrrewolucyjnej organizacji [już] w lutym 1940 r. jego brata PRZYBYLSKIEGO Jana s. Michała, również występującego w charakterze oskarżonego w niniejszej sprawie.

Jak ustalono podczas śledztwa, kolejnym werbunkowym kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, był LUKAS – kelner w restauracji, który, prowadząc działalność werbunkową, na wszelkie możliwe sposoby starał się zintensyfikować wrogą działalność w zakresie najważniejszego zadania, jakie stawiała przed sobą organizacja „ŚLS”, tj. przygotowania i przeprowadzenia zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej.

LUKAS zwerbował osobiście między innymi ROMANOWSKIEGO S. F. i DRADRACHA R. L., występujących w niniejszej sprawie jako oskarżeni.

Osk[arżony] ROMANOWSKI Stanisław s. Franciszka, będąc jednym z aktywnych członków polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „ŚLS”, do której został zwerbowany w styczniu 1940 r. przez LUKASA, realizował na jego polecenie przestępcze zamierzenia tej organizacji.

Обв. РОМАНОВСКИЙ Станислав Францишкович, являясь одним из активных участников польской националистической контрреволюционной организации „ШЛС”, в которую был завербован в январе месяце 1940 г. ЛЮКАСОМ, по заданиям которого осуществлял преступные замыслы этой организации.

Будучи враждебно настроенным к установлению советской власти на территории Западных областей Украины, обв. РОМАНОВСКИЙ С. Ф., активизируя свою вражескую работу по созданию кадров повстанцев, завербовал в организацию – ЛУКОВИЧ Адама, КОВАЛИК Владимира, БУДЯКОВСКОГО и ПАЙКАРТ, создав таким образом пятерку. Кроме того, при его содействии в январе месяце 1940 года ЛЮКАСОМ был завербован в антисоветскую организацию обв. ДРА-ДРАХ Ромуальд Людвигович, который, поддерживая антисоветскую связь с РОМАНОВСКИМ, по заданиям, получаемым от последнего, проводил контрреволюционную работу.

Обв. ЛУКОВИЧ Адам Фридрихович, являясь одним из активных участников повстанческой организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован в феврале месяце 1940 г. обв. РОМАНОВСКИМ С. Ф., проводил активную вражескую работу по вербовке новых лиц в организацию. Лично обв. ЛУКОВИЧ А. Ф. был подготовлен к вербовке ПАЙКАРТ, которого окончательно оформил в организацию „ШЛС” обв. РОМАНОВСКИЙ С. Ф. (т. 1-й, л.д. ...; т. № 2, л.д. ^а-414, 453^а; т. № 4; вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

МОЛЬНАР Т. (не арестован), также являясь одним из вербовщиков повстанческой организации „Шленский легион смерти”, как установлено в процессе следствия, проводя вражескую антисоветскую работу по созданию кадров повстанцев, завербовал в организацию следующих лиц: СОКОЛОВСКОГО Адама, ЛЕГУТКО Александра, КАЛЬБА Богдана, ЗЯНЦ Владислава, ТОРОВСКОГО Романа и целый ряд других лиц, которые указаны в списках участников „ШЛС”, изъятых при аресте у ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО вместе со всеми материалами штаба.

Обв. СОКОЛОВСКИЙ Адам Викторович был завербован в контрреволюционную повстанческую организацию в ноябре месяце 1939 г. МОЛЬНАРОМ Теофилом и по заданию, полученному от последнего, возглавил пляцувку антисоветской организации „ШЛС”, в состав которой также входили обв. ЛЕГУТКО Александр Мартынович и обв. КАЛЬБА Богдан Базилевич, которые были завербованы МОЛЬНАРОМ при посредничестве СОКОЛОВСКОГО в декабре м-це 1939 г. и по заданиям последнего проводили антисоветскую работу.

Кроме руководства пляцувкой организации „ШЛС” обв. СОКОЛОВСКИЙ А. В. проводил активную вербовочную работу, создавая

Będąc nastawionym wrogo do faktu ustanowienia na terenie zachodnich obwodów Ukrainy władzy sowieckiej, osk[arżony] ROMANOWSKI S. F., prowadząc aktywnie swoją wrogą działalność mającą na celu przygotowanie kadr powstańczych, zwerbował do organizacji ŁUKOWICZA Adama, KOWALIKA Włodzimierza, BUDIAKOWSKIEGO i PAJKARTA, tworząc w ten sposób piątkę. Ponadto przy jego współudziale w styczniu 1940 roku LUKAS zwerbował do antysowieckiej organizacji osk[arżonego] DRADRACHA Romualda s. Ludwika, który utrzymując antysowiecki kontakt z ROMANOWSKIM i wykonując otrzymany od niego zadania, prowadził działalność kontrrewolucyjną.

Osk[arżony] ŁUKOWICZ Adam s. Friedricha, będąc jednym z aktywnych członków organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany w lutym 1940 r. przez osk[arżonego] ROMANOWSKIEGO S. F., aktywnie prowadził wrogą działalność, werbując do organizacji nowe osoby. Osk[arżony] ŁUKOWICZ A. F. przygotował osobiście do zwerbowania PAJKARTA, którego ostatecznie wciągnął do organizacji „ŚLS” osk[arżony] ROMANOWSKI S. F. (t. 1, k.s. ...; t. nr 2, k.s. ^a-414, 453^a; t. nr 4; dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

MOLNAR T. (nie został aresztowany), będąc również jednym z werbunkowych organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, prowadził – jak ustalono w toku śledztwa – wrogą antysowiecką działalność mającą na celu przygotowanie kadr powstańczych, werbując do organizacji następujące osoby: SOKOŁOWSKIEGO Adama, LEGUTKĘ Aleksandra, KALBĘ Bogdana, ZAJĄCA Władysława, TOROWSKIEGO Romana i szereg innych osób występujących na listach członków „ŚLS”, skonfiskowanych podczas aresztowania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO wraz ze wszystkimi materiałami sztabu.

Osk[arżony] SOKOŁOWSKI Adam s. Wiktora został zwerbowany do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej w listopadzie 1939 r. przez MOLNARA Teofila. Wykonując jego polecenie, stanął na czele placówki organizacji antysowieckiej „ŚLS”, do której należeli również osk[arżony] LEGUTKO Aleksander s. Marcina i osk[arżony] KALBA Bogdan s. Bazylego, zwerbowani przez MOLNARA przy współudziale SOKOŁOWSKIEGO w grudniu 1939 r. i na polecenie którego prowadzili działalność antysowiecką.

Oprócz kierowania placówką organizacji „ŚLS”, osk[arżony] SOKOŁOWSKI A. W. prowadził aktywną działalność werbunkową, przygotowując kadry powstańcze; osobiście zwerbował ALBERTA Mieczysława i TOROSSKIEGO Romana (t. nr 1, k.s. ^a-159, 160^a; t. nr 2, k.s. ^a-466, 467, 481^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

кадры повстанцев; лично им были завербованы АЛЬБЕРТ Мячеслав, ТОРОССКИЙ Роман (т. № 1, л.д. ^а-159, 160^а; т. № 2, л.д. ^а-466, 467, 481^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Предварительным расследованием по настоящему делу также установлено, что для связи между созданными группами и между отдельными активными участниками контрреволюционно-повстанческой организации „Шленский легион смерти” использовались связисты.

Связистами штаба „ШЛС” являлись ГОНГОЛА Юзеф и КОЗЫРА Франчишек – подофицер бывш. польск[ой] армии. Помимо этого каждая группа имела своего связиста, которая в случае надобности устанавливала контакт с нужными ей лицами.

КОЗЫРА Франчишек помимо непосредственных функций связиста штаба контрреволюционной организации „ШЛС” проводил активную работу по вербовке новых лиц в организацию; им были завербованы: ВАЛЬНЕР Ян, КЛИМЕНКО Роман, КЛИМКОВСКИЙ Казимир и целый ряд других.

Обвиняемые, проходящие по настоящему делу, ВАЛЬНЕР Ян Юзефович, КЛИМЕНКО Роман Романович, КЛИМКОВСКИЙ Казимир Людвигович были завербованы в контрреволюционную повстанческую организацию в феврале месяце 1940 г. – КОЗЫРА Ф. и, поддерживая антисоветскую связь с последним, проводили вражескую работу по созданию кадров повстанцев.

КШИСЕК Роберт, являясь одним из вербовщиков повстанческой организации „ШЛС”, проводя свою антисоветскую деятельность, завербовал в числе других лиц в контрреволюционную организацию в феврале месяце 1940 г. обвиняемых: ЯНУШ Здислава Владиславовича, ГОРЛЕЧИНСКОГО Яна Леоновича, МАРТЫНОВСКОГО Казимира Станиславовича, проходящих по настоящему делу.

Обв. ЯНУШ Здислав Владиславович, будучи завербован в антисоветскую организацию КШИСЕКРОМ Робертом в феврале месяце 1940 г., поддерживая связь с последним, выполнял функцию связиста между руководителем группы КШИСЕКРОМ и шефом штаба „ШЛС” ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ. Кроме того, обв. ЯНУШ З. В. было дано задание заняться вербовкой новых лиц в организацию, изыскивать местонахождение оружия и проводить разведывательную деятельность в отношении расположения воинских частей Красной Армии.

Обв. ГОРЛЕЧИНСКИЙ Ян Леонович и обв. МАРТЫНОВСКИЙ Казимир Станиславович, являясь участниками повстанческой

Podczas wstępnego dochodzenia w niniejszej sprawie ustalono też, że do utrzymywania kontaktu między utworzonymi grupami i poszczególnymi aktywnymi członkami organizacji kontrrewolucyjno-powstańczej „Śląski Legion Śmierci” wykorzystywano łączników.

Łącznikami sztabu „ŚLS” byli GAĞOLA Józef i KOZYRA Franciszek – podoficer był[ego] Wojska Polsk[iego]. Każda grupa miała oprócz tego swojego łącznika, [przez] którego w razie potrzeby nawiązywała kontakt z właściwymi osobami.

KOZYRA Franciszek, oprócz bezpośrednich funkcji łącznika sztabu kontrrewolucyjnej organizacji „ŚLS”, prowadził aktywne działania, werbując do organizacji nowe osoby; zostali zwerbowani przez niego: WALLNER Jan, KLIMIENKO Roman, KLIMKOWSKI Kazimierz i szereg innych osób.

Występujący w niniejszej sprawie oskarżeni WALLNER Jan s. Józefa, KLIMIENKO Roman s. Romana, KLIMKOWSKI Kazimierz s. Ludwika zostali zwerbowani do kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej w lutym 1940 r. przez KOZYRĘ F. i utrzymując z nim antysowiecki kontakt, prowadzili wrogą działalność mającą na celu przygotowanie kadr powstańczych.

KRZYSIEK Robert, będąc jednym z werbunkowych powstańczej organizacji „ŚLS” i prowadząc swoją antysowiecką działalność, zwerbował do organizacji kontrrewolucyjnej w lutym 1940 r. między innymi oskarżonych występujących w niniejszej sprawie: JANUSZA Zdzisława s. Władysława, GORLECZYŃSKIEGO Jana s. Leona, MARTYNOWSKIEGO Kazimierza s. Stanisława.

Osk[arżony] JANUSZ Zdzisław s. Władysława po zwerbowaniu do organizacji antysowieckiej przez KRZYŚKA Roberta w lutym 1940 r., utrzymując z nim kontakt, pełnił funkcję łącznika między dowódcą grupy KRZYŚKIEM a szefem sztabu „ŚLS” PIESCZYŃSKIM-PIESTRZYŃSKIM. Ponadto osk[arżony] JANUSZ Z. W. otrzymał zadania: zajęcia się werbunkiem do organizacji nowych osób, wyszukiwania miejsc przechowywania broni i prowadzenia działalności wywiadowczej co do dyslokacji oddziałów wojskowych Armii Czerwonej.

Osk[arżony] GORLECZYŃSKI Jan s. Leona oraz osk[arżony] MARTYNOWSKI Kazimierz s. Stanisława, będąc członkami organizacji powstańczej, do której zostali zwerbowani w lutym 1940 r. przez KRZYŚKA, na jego polecenie prowadzili antysowiecką działalność, przygotowując piątki i wyszukując dla organizacji broń (t. nr I, k.s. ^a-146, 147, 162, 163^a; t. nr II, k.s. ^a-562, 575, 576, 578, 582^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

организации, в которую были завербованы в феврале месяце 1940 г. КШИСЕКОМ, по заданию последнего проводили антисоветскую работу, создавая пятерки и изыскивая оружие для организации (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 162, 163^{-а}; т. № II, л.д. ^а-562, 575, 576, 578, 582^{-а}; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

В числе широко разветвленной вербовочной сети, которой располагалась организация „Шленский легион смерти“, МАХНИЦКИЙ Бронислав, являясь одним из ее вербовщиков, проводя подрывную деятельность против советской власти, создавая кадры повстанцев, завербовал в организацию в числе других лиц в январе месяце 1940 г. ДУЗЯК Адама Якубовича, ДУЗЯК Казимира Якубовича, ДУЗЯК Марьяна Якубовича, ПРОКОП Станислава Антоновича, ВРУБЕЛЬ Мартына Войцеховича, привлеченных в качестве обвиняемых по настоящему делу, и которые, поддерживая антисоветскую связь с МАХНИЦКИМ Б. вплоть до дня ареста, имели задание по втягиванию в организацию антисоветски настроенных поляков и изысканию оружия (т. № 1, л.д. ^а-154, 146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-668, 704, 717, 749^{-а}; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

Обв. КОСЬОРОВСКИЙ Юзеф Валентинович, как установлено следствием, являлся одним из активных участников повстанческой организации, в которую был завербован в феврале месяце 1940 г. одним из руководителей группы ЯНЧАК Яном (не арестован). Враждебное отношение к установлению советской власти на территории Западных областей Украины обусловило вступление обв. КОСЬОРОВСКОГО в повстанческую организацию и его активную вражескую деятельность; лично им были завербованы КАМЕР Владислав и МИЛЬЧАНОВСКИЙ Ян.

Обв. КАМЕР Владислав Иванович, будучи завербован в контрреволюционную организацию в феврале месяце 1940 года КОСЬОРОВСКИМ, по заданию, получаемому от последнего, проводил преступную работу, осуществляя замыслы повстанческой организации.

Кроме того, руководителем одной из групп организации „ШЛС“ ЯНЧАК Яном в феврале месяце 1940 г. был завербован БОРОВИЦ Станислав Войцехович, привлеченный в качестве обвиняемого по настоящему делу, который также по заданию этой организации проводил преступную антисоветскую деятельность (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^{-а}; т. № III, л.д. ^а-765, 774, 775, 785, 794, 806, 814^{-а}; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

В отношении остальных обвиняемых, проходящих по настоящему делу, предварительным расследованием установлено:

Do szeroko rozwiniętej sieci werbunkowej, jaką dysponowała organizacja „Śląski Legion Śmierci” [należał też] MACHNICKI Bronisław. Będąc jednym z jej werbunkowych, prowadząc działalność wywrotową przeciwko władzy sowieckiej i przygotowując kadry powstańcze, zwerbował on do organizacji w styczniu 1940 r. między innymi DUZIAKA Adama s. Jakuba, DUZIAKA Kazimierza s. Jakuba, DUZIAKA Mariana s. Jakuba, PROKOPA Stanisława s. Antoniego, WRÓBLA Marcina s. Wojciecha, występujących w niniejszej sprawie w charakterze oskarżonych, którzy, utrzymując antysowiecki kontakt z MACHNICKIM B. aż do dnia aresztowania, wykonywali zadanie wciągania do organizacji Polaków o nastawieniu antysowieckim oraz poszukiwania broni (t. nr 1, k.s. ^a-154, 146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a-668, 704, 717, 749^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] KOSIOROWSKI Józef s. Walentyna, jak ustalono podczas śledztwa, był jednym z aktywnych członków organizacji powstańczej, do której został zwerbowany w lutym 1940 r. przez jednego z dowódców grupy JANCZAKA Jana (nie został aresztowany). Wrogi stosunek do faktu ustanowienia władzy sowieckiej na terenie zachodnich obwodów Ukrainy spowodował wstąpienie osk[arżonego] KOSIOROWSKIEGO do organizacji powstańczej i jego aktywną wrogą działalność; zwerbował on osobiście KAMERA Władysława i MILCZANOWSKIEGO Jana.

Osk[arżony] KAMER Władysław s. Jana po zwerbowaniu do organizacji kontrrewolucyjnej w lutym 1940 roku przez KOSIOROWSKIEGO, na jego polecenie prowadził działalność przestępczą, realizując plany organizacji powstańczej.

Oprócz tego dowódca jednej z grup organizacji „ŚLS”, JANCZAK Jan, w lutym 1940 r. zwerbował BOROWICA Stanisława s. Wojciecha, występującego w niniejszej sprawie w charakterze oskarżonego, który również na polecenie tej organizacji prowadził antysowiecką działalność przestępczą (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr III, k.s. ^a-765, 774, 775, 785, 794, 806, 814^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Jeśli chodzi o pozostałych oskarżonych występujących w niniejszej sprawie, to podczas dochodzenia wstępnego ustalono, co następuje:

Osk[arżony] BURAKIEWICZ Marcin s. Stanisława, będąc członkiem organizacji kontrrewolucyjnej, do której został zwerbowany przez dowódcę jednego z rejonów tej organizacji – kapitana był[ego] Wojska Polskiego WASZKOWA¹, przy współdziałaniu aktywnego członka „ŚLS” KARBANOWSKIEGO Stanisława² i utrzymując z nimi antysowiecki kontakt, prowadził działalność wywrotową (t. nr III, k.s. ^a-829, 830^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Обв. БУРАКЕВИЧ Мартын Станиславович, являясь участником контрреволюционной организации, в которую был завербован руководителем одного из районов этой организации – капитаном бывш. польской армии ВАШКОВЫМ¹, при содействии активного участника „ШЛС” КАРАБАНОВСКОГО Станислава² и поддерживая с ними антисоветскую связь, проводил подрывную работу (т. № III, л.д. ^а-829, 830^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. ШУЛЬЦ Чеслав Королевич, будучи завербованным в антисоветскую организацию в феврале месяце 1940 года ГЕРЛАХ Збигневом – активным участником „ШЛС” (не арестован), получил задание по проведению вербовки новых лиц в организацию „ШЛС” (т. № III, л.д. ^а-846, 847^а; т. № 4; вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. КВАС Владислав Францевич, являясь участником контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, в которую был завербован одним из ее вербовщиков – МИЛЛЕР Рудольфом³ в феврале месяце 1940 года и по заданию, полученному от последнего, проводил антисоветскую работу в целях подготовки вооруженного восстания против советской власти.

Обв. КЛЬОСА Роман Юзефович, будучи завербован в польскую националистическую организацию в феврале месяце 1940 года КОЛОДЕЙСКИМ (не арестован) при содействии ПЕЙТЕ Юзефа (не арестован) – активного участника „ШЛС”, имел задание на предмет проведения вербовочной работы (т. № III, л.д. ^а-889–893^а; вещ. доки т. № 4, ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. ГУРЧИНСКИЙ Марьян Селиверстович, являясь участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил антисоветскую работу по втягиванию в организацию антисоветски настроенных поляков.

Обв. ГУРЧИНСКИЙ М. С. был завербован в повстанческую организацию в январе месяце 1940 года одним из активных ее участников ПАТАЛЕНОМ (не арестован) (т. № III, л.д. ^а-911, 912^а; вещ. доки [т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Обв. КОРЧИНСКИЙ Францишек Степанович, привлеченный в качестве обвиняемого по настоящему делу, был завербован в контрреволюционную организацию „ШЛС” одним из ее вербовщиков, состоящим на связи у шефа штаба ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО – КЕСЛЕРОМ Станиславом (не арестован), по заданию которого КОРЧИНСКИЙ проводил вербовку новых лиц в организацию. Так при непосредственном участии обвиняемого КОРЧИНСКОГО – КЕСЛЕРОМ Станиславом был завербован в организацию ЛОЗИНСКИЙ

Osk[arżony] SZULC Czesław s. Karola po zwerbowaniu do organizacji antysowieckiej w lutym 1940 roku przez GIERŁACHA Zbigniewa – aktywnego członka „ŚLS” (nie został aresztowany), otrzymał zadanie prowadzenia werbunku nowych osób do organizacji „ŚLS” (t. nr III, k.s. ^a846, 847^a; t. nr 4; dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] KWAS Władysław s. Franciszka, będąc członkiem organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci”, do której został zwerbowany przez jednego z jej werbunkowych – MILLERA Rudolfa³ w lutym 1940 roku, wykonując otrzymane od niego zadanie, prowadził działalność antysowiecką mającą na celu przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej.

Osk[arżony] KLOSA Roman s. Józefa, po zwerbowaniu w lutym 1940 roku do polskiej organizacji nacjonalistycznej przez KOŁODIEJSKIEGO (nie został aresztowany) przy współudziale PIEJTIE Józefa (nie aresztowany) – aktywnego członka „ŚLS”, otrzymał zadanie prowadzenia działalności werbunkowej (t. nr III, k.s. ^a889–893^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] GÓRCZYŃSKI Marian s. Sylwestra, będąc członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, prowadził z jej polecenia działalność antysowiecką mającą na celu wciągnięcie do organizacji Polaków o nastawieniu antysowieckim.

Osk[arżony] GÓRCZYŃSKI M. S. został zwerbowany do organizacji powstańczej w styczniu 1940 roku przez jednego z aktywnych jej członków PATALENA (nie został aresztowany) (t. nr III, k.s. ^a911, 912^a; dowody rzecz[owe] [t.] nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Osk[arżony] KORCZYŃSKI Franciszek s. Stefana, występujący w niniejszej sprawie w charakterze oskarżonego, został zwerbowany do organizacji kontrrewolucyjnej „ŚLS” przez jednego z jej werbunkowych, będącego na kontakcie u szefa sztabu PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO – KIESLERA Stanisława (nie został aresztowany). Na jego polecenie KORCZYŃSKI prowadził werbunek nowych osób do organizacji. I tak, przy bezpośrednim udziale oskarżonego KORCZYŃSKIEGO – KIESLER Stanisław zwerbował do organizacji ŁOZIŃSKIEGO (nie został aresztowany) (t. nr I, k.s. ^a158, 159^a; t. nr III, k.s. ^a667, 670, 673^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

1. PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI Zygmunt s. Feliksa, ur. w 1897 r. w m. Łodzi, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], wykształcenie średnie, b/p, żonaty, od 1916 r. do 1939 r. służył w był[ym] Wojsku Polsk[im] w stopniu kapitana, przed aresztowaniem – bez stałego zajęcia

(не арестован) (т. № 1, л.д. ^а-158, 159^а; т. № III, л.д. ^а-667, 670, 673^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

На основании изложенного обвиняются:

1. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ Сигизмунд Феликсович, 1897 г.р., урож[енец] г. Лодзь, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование среднее, б/п, женат, с 1916 г. по 1939 г. служил в бывш. польск[ой] армии в чине капитана, до ареста – без определенных занятий

в том, что:

являлся руководителем существовавшей в г. Львове польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью – восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против советской власти на территории Западных областей Украины.

Лично руководил подготовкой к вооруженному восстанию в гор. Львове. Проводил вербовку новых лиц в повстанческую организацию и принимал от завербованных присяги. Кроме того, помимо создания кадров повстанцев для разработки оперативного плана восстания создал разведывательно-шпионскую группу, которая проводила разведку и наблюдение за советскими аэродромами, танковыми парками, противозенитной артиллерией противовоздушной обороны города и другими военными объектами, составляя планы расположения этих объектов, которые были изъяты при аресте ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО.

Проводил диверсионную работу в целях нанесения ущерба Советской власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Обв. ПЕСЧИНСКИЙ-ПЕСТРЖИНСКИЙ С. Ф. в предъявленном обвинении полностью признал себя виновным, кроме того, изобличается показаниями ПАКЛИКОВСКОГО Л. Б., ЛЯНГЕРА Л. Р., ПОДЛЕВСКОЙ Л. [?] С., РАЗВАДОВСКОГО С. И.⁴, ЖУРАВЕЦКОГО К. Ф., ПОДЛЕВСКОГО С. Ф., КУЛИЦКОГО И. А., ГОНГОЛЫ Ю. А., КРАЧКОВСКОГО С. С. и других активных участников, очными ставками с НОВАК, КРАЧКОВСКИМ С. С., ТИМОВИЧ Т. М., ЮРЕЧКО Я. Я. и вещественными доказательствами (т. 1, л.д. ^а-15–31, 65, 66, 75, 83–86^а; т. № 2, л.д. ^а-288–293, 315, 316^а; т. III, л.д. ...; вещ. доки т. № 4, л.д. ...).

2. КРАЧКОВСКИЙ Стефан Стефанович, 1898 г.р., урож[енец] с. Клодно-Велька бывш. Львовского воеводства, гр. СССР, поляк, б/п, женат, по специальности оружейный мастер, в прошлом подофицер бывш. польской армии, до ареста работал слесарем ^в-авиа^н-мастерских, проживал в г. Львове

o to, że:

był dowódcą działającej w m. Lwowie polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej na terenie zachodnich obwodów Ukrainy.

Osobiście kierował przygotowaniem do zbrojnego powstania w mieś[cie] Lwowie. Prowadził werbunek nowych osób do organizacji powstańczej i przyjmował od zwerbowanych przysięgę. Ponadto, oprócz przygotowywania kadr powstańczych, w celu opracowania operacyjnego planu powstania utworzył grupę wywiadowczo-szpiegowską, która prowadziła wywiad i obserwację sowieckich lotnisk, parków czołgowych, artylerii przeciwlotniczej obrony miasta i innych obiektów wojskowych, sporządzając plany rozmieszczenia tych obiektów, które zostały skonfiskowane podczas aresztowania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO.

Prowadził działalność dywersyjną mającą na celu spowodowanie szkód na niekorzyść władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Osk[arżony] PIESCZYŃSKI-PIESTRZYŃSKI Z. F. do wszystkich przedstawionych mu zarzutów przyznał się, obciążają go ponadto zeznania PAKLIKOWSKIEGO L. B., LANGNERA L. R., PODLEWSKIEJ L. [?] S., ROZWADOWSKIEGO S. J.⁴, ŻURAWIECKIEGO K. F., PODLEWSKIEGO S. F., KULICKIEGO J. A., GAĞOLI J. A., KRACZKOWSKIEGO S. S. i innych aktywnych członków [organizacji], konfrontacje z NOWAKIEM, KRACZKOWSKIM S. S., TIMOWICZEM T. M., JURECZKĄ J. J. oraz dowody rzeczowe (t. 1, k.s. ^a15–31, 65, 66, 75, 83–86^a; t. nr 2, k.s. ^a288–293, 315, 316^a; t. III, k.s. ...; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ...).

2. KRACZKOWSKI Stefan s. Stefana, ur. w 1898 r. we w[si] Kłodno Wielkie w był[ym] województwie lwowskim, ob[ywatel] ZSRS, Polak, b/p, żonaty, z zawodu rusznikarz, dawniej podoficer był[ego] Wojska Polskiego, przed aresztowaniem pracował jako ślusarz w zakładach ^clotniczych^c, zamieszkały w m. Lwowie

o to, że:

był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził szpiegowską działalność wywiadowczą na lotnisku Lwów-Skniłów i werbunek do organizacji nowych osób, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów (k.s. ^a201–203, 223, 224^a), obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, WESOŁOWSKIEGO, konfrontacja z PIESCZYŃSKIM-PIESTRZYŃSKIM oraz dowody rzeczowe (k.s. ^at. nr 1, 45–49, 210^a).

в том, что он:

являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил шпионскую разведывательную работу на аэродроме Львов-Скнилов и вербовку новых лиц в организацию, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью (л.д. ^а-201–203, 223, 224^а), кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ВЕСЕЛОВСКОГО, очной ставкой с ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ и вещественными доказательствами (л.д. ^а-т. № 1, 45–49, 210^а).

3. ВЕСЕЛОВСКИЙ Станислав Титусович, 1903 г. р., урож[енец] г. Грабов б. Познаньского воеводства, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование 7 классов, б/п, женат, по профессии мастер. До ареста работал часовым мастером в авиа-мастерских Львов-Скнилов, проживал г. Львов Сигнивка, Парафиальная № 31

в том, что:

являлся активным участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, вошел в состав развед-группы, которая проводила антисоветскую шпионскую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещественными доказательствами (т. № 1, л.д. ^а-49, 226, 198, 208, 209^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

4. ТИМОВИЧ Тадеуш Марьянович, 1912 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, б/п, гр. СССР, холост, до ареста без определенных занятий, проживал в г. Львове по ул. Кордецкого, № 46, кв. 9

в том, что он:

являлся одним из вербовщиков контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью проведение и подготовку вооруженного восстания против сов. власти.

По заданию этой антисоветской организации проводил активную вербовочную работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ГОНГОЛА и очной ставкой с ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ (т. № 1, л.д. ^а-240, 155, 241–244, 249–251^а).

5. ЮРЕЧКО Ян Янович, 1913 г. р., урож[енец] г. Битум (Селезия, территория Германии), поляк, гр-н СССР, б/п, женат, до ареста работал

3. WESOŁOWSKI Stanisław s. Tytusa, ur. w 1903 r. w m. Grabów w b[yłym] województwie poznańskim, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], wykształcenie 7 klas, b/p, żonaty, z zawodu majster. Przed aresztowaniem pracował jako zegarmistrz w zakładach lotniczych Lwów-Skniłów, zamieszkały – m. Lwów Sygniówka, Parafialna nr 31

o to, że:

był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, wchodził w skład grupy wywiad[owczej] prowadzącej antysowiecką działalność szpiegowską, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a49, 226, 198, 208, 209^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

4. TIMOWICZ Tadeusz s. Mariana, ur. w 1912 r. w m. Lwowie, Polak, b/p, ob[ywate]l ZSRS, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszkały w m. Lwowie przy ul. Kordeckiego nr 46 m. 9

o to, że:

był jednym z werbunkowych kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej].

Na polecenie tej antysowieckiej organizacji prowadził aktywną działalność werbunkową, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, GAĞOLI oraz konfrontacja z PIESCZYŃSKIM-PIESTRZYŃSKIM (t. nr 1, k.s. ^a240, 155, 241–244, 249–251^a).

5. JURECZKO Jan s. Jana, ur. w 1913 r. w m. Bytomiu (Śląsk, terytorium Niemiec), Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, żonaty, przed aresztowaniem pracował w Lwowskim Zarządzie Archiwalnym, zamieszkały – m. Lwów, ul. Kasztelańska nr 5

o to, że:

był jednym z aktywnych członków polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci” i, utrzymując bezpośredni kontakt z szefem sztabu PIESCZYŃSKIM-PIESTRZYŃSKIM, prowadził aktywne działania mające na celu gromadzenie broni, ładunków i amunicji dla organizacji, oprócz tego na polecenie organizacji a/s prowadził aktywną działalność werbunkową, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do przedstawionych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz konfrontacja

во Львовском архивном управлении, проживал г. Львов, ул. Каштелянская, № 5

в том, что:

являлся одним из активных участников польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти” и поддерживая связь лично с шефом штаба ПЕСЧИНСКИМ-ПЕСТРЖИНСКИМ, проводил активную работу по сбору оружия, боеприпасов и амуниции для организации, кроме того, по заданию а/с организации проводил активную вербовочную работу, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР,

Виновным себя в предъявленном обвинении признал, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и очной ставкой с последним, показаниями обв. ГОНГОЛЫ и др., и вещественными доказательствами (л.д. ^ат. № 1, л.д. 265, 43, 44, 278–279; т. № 4 п. п. № 5, № 6^а).

6. МАРКОВСКАЯ Чеслава Владиславовна, 1910 г. р., урож[енка] г. Львова, полька, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, не замужем, образование высшее, до ареста работала счетоводом Львовской мебельной фабрики, проживала в г. Львове по ул. Кохановского, № 122

в том, что:

являлась одним из адъютантов шефа штаба польской повстанческой контрреволюционной организации „Шленский легион смерти” – ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, по заданию которого устанавливала контакт с рядом других польских националистических организаций, изыскивала оружие для организации и индукционные катушки для проведения диверсии, т. е. в пр. пр. ст. 54-2-11 УК.

Виновной [себя] в предъявленном обвинении признала полностью. Кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, очной ставкой с последним и вещественными доказательствами (т. № 1, л.д. ...; т. № 2, л.д. ^а-312–314^а; т. № 4; вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 6, № 5^а).

7. ГРАДОВСКИЙ Франчишек Теодорович, 1905 г. р., урож[енец] и жит[ель] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование среднее, б/п, женат, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой создал и возглавил пятерку и проводил дальнейшую работу по вербовке новых лиц в организацию, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-

z nim, zeznania osk[arżonego] GĄGOLI i in[nych] oraz dowody rzeczowe (k.s. ^at. nr 1, k.s. 265, 43, 44, 278–279; t. nr 4 p. p. nr 5, nr 6^a).

6. MARKOWSKA Czesława c. Władysława, ur. w 1910 r. w m. Lwowie, Polka, był[a] obyw[atelka] polsk[a], b/p, niezamężna, wykształcenie wyższe, przed aresztowaniem pracowała jako rachmistrz w Lwowskiej Fabryce Mebli, zamieszkała w m. Lwowie przy ul. Kochanowskiego nr 122
o to, że:

była jednym z adiutantów szefa sztabu polskiej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci” – PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, na polecenie którego nawiązywała kontakty z wieloma innymi polskimi organizacjami nacjonalistycznymi, szukała dla organizacji broni i cewek indukcyjnych niezbędnych dla prowadzenia działań dywersyjnych, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2-11 KK.

Przyznała się do wszystkich stawianych jej zarzutów. Obciążają ją ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, konfrontacja z nim oraz dowody rzeczowe (t. nr 1, k.s. ...; t. nr 2, k.s. ^a312–314^a; t. nr 4; dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 6, nr 5^a).

7. GRADOWSKI Franciszek s. Teodora, ur. w 1905 r., urodz[ony] i zam[ieszkały] w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], wykształcenie średnie, b/p, żonaty, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której utworzył i stanął na czele piątki oraz prowadził dalsze działania, werbując do organizacji nowe osoby, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, CZAJE., PRZYBYLSKIEGO K. oraz dowody rzeczowe (t. nr 2, k.s. ^a345, 356, 390^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe] k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

8. PRZYBYLSKI Karol s. Michała, ur. w 1907 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, żonaty, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był aktywnym członkiem kontrrewolucyjnej organizacji „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej. Z polecenia tej organizacji prowadził werbunek nowych osób do organizacji, tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, GRADOWSKIEGO, PRZYBYLSKIEGO J. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a158^a;

-ПЕСТРЖИНСКОГО, ЧАЯ Э., ПШЕБИЛЬСКОГО К. и вещественными доказательствами (т. № 2, л.д. ^а-345, 356, 390^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

8. ПШЕБИЛЬСКИЙ Король Михайлович, 1907 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, женат, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся активным участником контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей своей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против советской власти. По заданию этой организации проводил вербовку новых лиц в организацию, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ГРАДОВСКОГО, ПШЕБИЛЬСКОГО И. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-158^а; т. № 2, л.д. ^а-339, 340, 360, 375^а; т. № 4 вещ. доками л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

9. ПШЕБИЛЬСКИЙ Иван Михайлович, 1911 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, гр. СССР, б/п, образование среднее, подофицер бывш. польск[ой] армии, до ареста работал нач. авто-хода в I-й гор[одской] пож[арной] команде, проживал в г. Львове

в том, что:

являлся активным участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил антисоветскую вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью. Кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ПШЕБИЛЬСКОГО К. М., очной ставкой с последним и вещественными доказательствами (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 2, л.д. ^а-375, 356, 374, 373^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

10. ЧАЯ Эдвард Антонович, 1891 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, гр. СССР, б/п, образование 7 классов, женат, плетуновыи б. польск[ой] армии, до ареста работал зав. мастерской 6 полка НКВД

в том, что:

являлся активным участником контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей своей целью подготовку и проведение вооруженного восстания против советской власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-

t. nr 2, k.s. ^a-339, 340, 360, 375^a; t. nr 4 [z] dowodami rzecz[owymi] k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

9. PRZYBYLSKI Jan s. Michała, ur. w 1911 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, podoficer był[ego] Wojska Polsk[iego], przed aresztowaniem pracował jako dowódca samochodu w 1 miejskiej jednostce strażackiej, zamieszkały w m. Lwowie

o to, że:

był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej kóntrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził antysowiecką wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów. Obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, PRZYBYLSKIEGO K. M., konfrontacja z nim oraz dowody rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr 2, k.s. ^a-375, 356, 374, 373^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

10. CZAJA Edward s. Antoniego, ur. w 1891 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie 7 klas, żonaty, plutonowy b[y]ł[ego] Wojska Polsk[iego], przed aresztowaniem pracował jako kier[ownik] warsztatu 6 pułku NKWD

o to, że:

był aktywnym członkiem kóntrewolucyjnej organizacji „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO i PAUKA K. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 158^a; t. nr 2, k.s. ^a-389, 405^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

11. PAUK Konstanty s. Szymona, ur. w 1892 r. we w[si] Nowosiółki w obw[odzie] lwowsk[im], Polak, był[y] obyw[at]el polsk[i], b/p, wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kóntrewolucyjnej „ŚLS” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go też zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO i CZAJI E. A. oraz dow[ody] rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147, 158^a; t. nr 2, k.s. ^a-406, 390^a; t. nr 4; dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

-ПЕСТРЖИНСКОГО, ПАУК К. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 158^{-а}; т. № 2, л.д. ^а-389, 405^{-а}; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

11. ПАУК Константин Шиманович, 1892 г. р., урож[енец] с. Новоселки Львовск[ой] обл., поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование низшее, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „ШЛС”, ставившей целью подготовку и проведение вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью и изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ЧАЯ Э. А. и вещественными доказ[ательствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 158^{-а}; т. № 2, л.д. ^а-406, 390^{-а}; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

12. РОМАНОВСКИЙ Станислав Францишкович, 1907 г. р., урож[енец] г. Гродек-Ягеленский ЛЮ, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, женат, образование среднее. До ареста работал переплетчиком в учр[еждении] „Радянска школа”

в том, что:

являлся одним из активных участников контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил вражескую работу, создавал кадры повстанцев, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ДРАДРАХ Р. Л., ЛУКОВИЧ А. Ф. и вещественными доказ[ательствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 163^{-а}; т. № 2, л.д. ^а-425, 437, 438, 452, 453^{-а}; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

13. ДРАДРАХ Ромуальд Людвигович, 1898 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, женат, до ареста работал мастером переплетной „Радянска школа”

в том, что:

являлся активным участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, которая ставила целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-

12. ROMANOWSKI Stanisław s. Franciszka, ur. w 1907 r. w m. Gródek Jagielloński w o[bwodzie] l[wowskim], Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, żonaty, wykształcenie średnie. Przed aresztowaniem pracował jako intrologator w zakł[adzie] „Sowiecka Szkoła”

o to, że:

był jednym z aktywnych członków kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził wrogą działalność, przygotowując kadry powstańcze, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, DRADRACHA R. L. i ŁUKOWICZA A. F. oraz dow[ody] rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147, 163^a; t. nr 2, k.s. ^a-425, 437, 438, 452, 453^a; t. nr 4, dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

13. DRADRACH Romuald s. Ludwika, ur. w 1898 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, żonaty, przed aresztowaniem pracował jako mistrz w intrologatorni „Sowiecka Szkoła”

o to, że:

był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ietckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, ROMANOWSKIEGO S. F. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-163; t. nr 2, k.s. 440, 419^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

14. ŁUKOWICZ Adam s. Friedricha, ur. w 1913 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, wykształcenie 8 klas, żonaty, przed aresztowaniem pracował w intrologatorni „Sowiecka Szkoła” jako intrologator

o to, że:

był członkiem kontrrewolucyjnej polskiej nacjonalistycznej organizacji „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, ROMANOWSKIEGO S. F. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-163^a; t. nr 2, k.s. ^a-456, 419^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

15. SOKOŁOWSKI Adam s. Wiktora, ur. w 1916 r. w m. Tarnowie w b[ylým] województwie krakowskim, Polak, b[ylý] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

-ПЕСТРЖИНСКОГО, РОМАНОВСКОГО С. Ф. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-163; т. № 2, л.д. 440, 419^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

14. ЛУКОВИЧ Адам Фридрихович, 1913 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование 8 классов, женат, до ареста работал в переплетной „Радянска школа” – переплетчиком

в том, что:

являлся участником контрреволюционной польской националистической организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, РОМАНОВСКОГО С. Ф. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-163^а; т. № 2, л.д. ^а-456, 419^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

15. СОКОЛОВСКИЙ Адам Викторович, 1916 г. р., урож[енец] г. Тарнув б. Краковского воеводства, поляк, б. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся руководителем „пляцувки” контрреволюционной организации „ШЛС”, ставившей задачу вооруженное восстание против советской власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью. Кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ЛЕГУТКО А. М., КАЛЬБА Б. и вещественными доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-159^а; т. № 2, л.д. ^а-484, 496–499, 523^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

16. ЛЕГУТКО Александр Мартынович, 1918 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, образование среднее, до ареста работал на Львовской жел. дороге пом. слесаря

в том, что:

являлся участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, СОКОЛОВСКОГО А. В., КАЛЬБА Б. Б. и вещ. доказательств[ами] (т. № 1, л.д. ^а-159^а; т. № 2, л.д. ^а-498, 467, 423, 426^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

17. КАЛЬБА Богдан Базилевич, 1919 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, образование среднее, до ареста работал монтером АТС г. Львова

o to, że:

był dowódcą „placówki” organizacji kontrrewolucyjnej „ŚLŚ” stawiającej sobie za cel [przygotowanie] zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich przedstawionych mu zarzutów. Obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, LEGUTKI A. M., KALBY B. oraz dowody rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-159^a; t. nr 2, k.s. ^a-484, 496-499, 523^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

16. LEGUTKO Aleksander s. Marcina, ur. w 1918 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem pracował na kol[ei] lwowskiej jako pom[ocnik] ślusarza

o to, że:

był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, SOKOŁOWSKIEGO A. W., KALBY B. B. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-159^a; t. nr 2, k.s. ^a-498, 467, 423, 426^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

17. KALBA Bogdan s. Bazylego, ur. w 1919 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem pracował jako monter w ATS m. Lwowa

o to, że:

był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F., SOKOŁOWSKIEGO A. W., LEGUTKI A. M. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-159^a; t. nr 2, k.s. ^a-529, 467, 482^a; t. nr 3, k.s. ...; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

18. JANUSZ Zdzisław s. Władysława, ur. w 1923 r. w m. Stryju, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem uczeń, zamieszkały w m. Lwowie przy ul. Kętrzyńskiego nr 11

o to, że był łącznikiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”. Oprócz tego otrzymał zadanie prowadzenia działalności werbunkowej, szukania broni dla organizacji i [prowadzenia] szpiegowskiej działalności wywiadowczej, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

в том, что:

являлся участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф., СОКОЛОВСКОГО А. В., ЛЕГУТКО А. М. и веществен[ными] доказ[ательствами] (т. № 1, л.д. ^а-159^а; т. № 2, л.д. ^а-529, 467, 482^а; т. № 3, л.д. ...; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

18. ЯНУШ Здислав Владиславович, 1923 г.р., урож[енец] г. Стрий, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста учащийся, проживал в г. Львове по ул. Кенчинского, № 11

в том, что

являлся связником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”. Кроме того, имел задание – проведение вербовочной работы, изыскивание оружия для организации и разведывательной шпионской работы, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещественными доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 163^а; т. № 2, л.д. ^а-550, 552^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

19. ГОРЛЕЧИНСКИЙ Ян Г-леонович¹, 1923 г.р., урож[енец] г. Болехов, поляк, б. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста учащийся, проживал г. Львов, ул. Точиского [Юзефа], № 38

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью подготовку и проведение вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещественными доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-162^а; т. № 2, л.д. ^а-562^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

20. МАРТЫНОВСКИЙ Казимир Станиславович, 1922 г.р., урож[енец] г. Львова, поляк, б. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста без определенных занятий, прожив[ал] г. Львов, ул. Каспра Бочковского, № 6

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147, 163^a; t. nr 2, k.s. ^a-550, 552^a; t. nr 4, dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

19. GORLECZYŃSKI Jan ^ds. Leona^d, ur. w 1923 r. w m. Bolechów, Polak, b[yły] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem uczeń, zamieszkały m. Lwów, ul. Toczyskiego [Józefa] nr 38

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], t. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzeczowe (t. nr 1, k.s. ^a-162^a; t. nr 2, k.s. ^a-562^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

20. MARTYNOWSKI Kazimierz s. Stanisława, ur. w 1922 r. w m. Lwowie, Polak, b[yły] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszka[ły] – m. Lwów, ul. Kaspra Boczkowskiego nr 6

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147, 163^a; t. nr 2, k.s. ^a-581^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

21. ŁUŻNY Julian s. Michała, ur. w 1919 r. w m. Lwowie, Polak, by[ł] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszka[ły] w m. Lwowie przy ul. [Ministra] Pierackiego nr 56

o to, że:

był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej]. Z polecenia tej antysowieckiej organizacji aktywnie prowadził wrogą działalność, werbując do organizacji nowe osoby, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

подготовку вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 163^{-а}; т. № 2, л.д. ^а-581^{-а}; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

21. ЛУЖНЫЙ Юльян Михайлович, 1919 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, образование среднее, до ареста без определенных занятий, проживал в г. Львов по ул. Пирацкого, № 56

в том, что он:

являлся активным участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей подготовку вооруженного восстания против сов. власти. По заданию этой антисоветской организации проводил активную вражескую работу, вербуя новых лиц в организацию, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, МИШКОВСКОГО А. В. и др[угих] и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-147, 243^{-а}; т. № 3, л.д. ^а-595, 608–610^{-а}; вещ. доки т. № 4 л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

22. МИШКОВСКИЙ Антон Валерьянович, 1913 г. р., урож[енец] с. Залавице Сарнанского р-на Волынской области, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование среднее, холост, до ареста без определенных занятий, проживал г. Львов, ул. Пирацкого, № 56

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей подготовку вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ЛУЖНОГО Ю. М. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-147, 243^{-а}; т. № 3, л.д. ^а-613, 593^{-а}; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

23. ВАЛЬНЕР Ян Юзефович, 1918 г. р., урож[енец] гор. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование среднее, б/п, холост, до ареста работал в парфюмерном магазине продавцом, проживал г. Львов, ул. Новый свет, № 8

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, MYSZKOWSKIEGO A. W. i in[nych] oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-147, 243^a; t. nr 3, k.s. ^a-595, 608–610^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

22. MYSZKOWSKI Antoni s. Waleriana, ur. w 1913 r. we w[si] Załawiszczce w r[ejo]nie Sarny w obwodzie wołyńskim, Polak, był[y] obyw[at]el polsk[i], b/p, wykształcenie średnie, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszkały – m. Lwów, ul. [Ministra] Pierackiego nr 56
o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, ŁUŻNEGO J. M. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-147, 243^a; t. nr 3, k.s. ^a-613, 593^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

23. WALLNER Jan s. Józefa, ur. w 1918 r. w mieś[cie] Lwowie, Polak, był[y] obyw[at]el polsk[i], wykształcenie średnie, b/p, kawaler, przed aresztowaniem pracował w sklepie perfumeryjnym jako sprzedawca, zamieszkały – m. Lwów, ul. Nowy Świat nr 8

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go też zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147; t. nr 3, 628, 629^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

24. KLIMIENKO Roman s. Romana, ur. w 1906 r. we w[si] Nadityczy [?] w obwodzie stanisławowskim, Polak, był[y] obyw[at]el polsk[i], wykształcenie podstawowe, b/p, ^e-żonaty^c, przed aresztowaniem pracował jako ślusarz-kotlarz w warsztatach remontowych parowozów

o to, że:

był członkiem kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził antysowiecką wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F. oraz

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей подготовку вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью и изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147; т. № 3, 628, 629^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

24. КЛИМЕНКО Роман Романович, 1906 г. р., урож[енец] с. Надитычи Станиславской области, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование низшее, б/п, ^гженат^г, до ареста работал слесарем-котельщиком в паровозоремонтном заводе

в том, что:

являлся участником контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил антисоветскую вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-643^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

25. КЛИМКОВСКИЙ Казимир Людвигович, 1909 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, женат, образование низшее, до ареста работал в „Коопремонт” по ул. Ленартовича, № 27 – сапожником

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил антисоветскую преступную работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-657^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

26. КОРЧИНСКИЙ Франчишек ^дСтепанович^д, 1894 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], образование среднее, б/п, женат, до ареста без определенных занятий, проживал г. Львов, ул. Шумлянских, № 6

в том, что:

dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a643^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

25. KLIMKOWSKI Kazimierz s. Ludwika, ur. w 1909 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, żonaty, wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem pracował w „Spółdz[ielni] Remont[owej]” przy ul. Lenartowicza nr 27 jako szewc

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził antysowiecką działalność przestępczą, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a657^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

26. KORCZYŃSKI Franciszek ^fs. Stefana^f, ur. w 1894 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], wykształcenie średnie, b/p, żonaty, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszkały m. Lwów, ul. Szumlańskich nr 6

o to, że:

był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził aktywną działalność werbunkową, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147, 158^a; t. nr 3, k.s. ^a657^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

27. DUZIAK Adam s. Jakuba, ur. w 1908 r. w mieś[cie] Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszkały m. Lwów, ul. Zakładowa nr 88

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, DUZIAKA K. J., DUZIAKA M. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 148^a; t. nr 3, k.s. ^a686, 704^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

являлся активным участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил активную вербовочную работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147, 158^а; т. № 3, л.д. ^а-657^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

27. ДУЗЯК Адам Якубович, 1908 г. р., урож[енец] гор. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование низшее, до ареста без определенных занятий, проживал г. Львов, ул. Закладовая, № 88

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ДУЗЯК К. Я., ДУЗЯК М. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 148^а; т. № 3, л.д. ^а-686, 704^а; вещ. доки т. № 4 ^а-п. п. № 5, № 6^а).

28. ДУЗЯК Казимир Якубович, 1915 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование среднее, до ареста без определенных занятий, прожив[ал] в г. Львове по ул. Закладовой, № 88

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью восстановление бывш. Польши, путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ДУЗЯК А. Я., ДУЗЯК М. Я. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-702^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

29. ДУЗЯК Марьян Якубович, 1911 г. р., урож[енец] гор. Львова, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование среднее, холост, до ареста без определенных занятий

в том, что:

28. DUZIAK Kazimierz s. Jakuba, ur. w 1915 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszka[ły] w m. Lwowie przy ul. Zakładowej nr 88

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonych] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, DUZIAKA A. J., DUZIAKA M. J. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a-702^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

29. DUZIAK Marian s. Jakuba, ur. w 1911 r. w mieś[cie] Lwowie, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, wykształcenie średnie, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO, DUZIAKA A. J., DUZIAKA K. J. oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 ^ap. p. nr 5, nr 6^a; t. nr 3, k.s. ^a-704, 726^a).

30. PROKOP Stanisław s. Antoniego, ur. w 1916 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie podstawowe, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszkały we w[si] Rzęsna Polska w obw[odzie] lwowskim

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, oprócz tego w stopniu dostatecznym obciążają go zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147; t. nr 3, k.s. 736, 737^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe] k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

31. WRÓBEL Marcin s. Wojciecha, ur. w 1914 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie niepełne średnie, kawaler, przed

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей подготовку вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, ДУЗЯК А. Я., ДУЗЯК К. Я. и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^{-а}; вещ. доки т. № 4 ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}; т. № 3, л.д. ^а-704, 726^{-а}).

30. ПРОКОП Станислав Антонович, 1916 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, гр. СССР, б/п, с низшим образованием, холост, до ареста без определенных занятий, проживал с. Жесна-Польска Львовской обл.

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против советской власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, достаточно изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147; т. № 3, л.д. 736, 737^{-а}; т. № 4 вещ. доки л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

31. ВРУБЕЛЬ Мартын Войцехович, 1914 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, гр. СССР, б/п, с неполным средним образованием, холост, до ареста без определенных занятий, прожив[ал] г. Львов, ул. Закладова, № 53

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, проводившей подготовку вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доказат[ельствами] (т. № 1, л.д. ^а-146, 147; т. № 3, 749, 750^{-а}; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^{-а}).

32. КОСЬОРОВСКИЙ Юзеф Валентинович, 1907 г. р., урож[енец] с. Кутки [?] Тернопольской обл., поляк, гр. СССР, б/п, с неполным средним образованием, женат, до ареста работал почтальоном, прожив[ал] в г. Львове по ул. Майская, № 75

в том, что:

являлся активным участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, по

aresztowaniem bez stałego zajęcia, zamieszka[ły] – m. Lwów, ul. Zakładowa nr 53

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” prowadzącej przygotowania do zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dow[ody] rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147; t. nr 3, 749, 750^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

32. KOSIOROWSKI Józef s. Walentyna, ur. w 1907 r. we w[si] Kutki [?] w obw[odzie] tarnopolskim, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie niepełne średnie, żonaty, przed aresztowaniem pracował jako listonosz, zamieszka[ły] w m. Lwowie przy ul. Majowej nr 75

o to, że:

był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził werbunek do organizacji nowych członków, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO i KAMERA W. J. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a-773, 774, 775^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

33. KAMER Władysław s. Jana, ur. w 1914 r. w b[yłym] województwie lwowskim, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie niepełne średnie, kawaler, przed aresztowaniem pracował jako palacz w piekarni, zamieszkała – m. Lwów, ul. Majowa nr 75

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel [zorganizowanie] zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej] i odrodzenie był[ej] Polski, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania KOSIOROWSKIEGO J. W. i PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a-792, 793, 769^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

34. BOROWIC Stanisław s. Wojciecha, ur. w 1897 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[ate]l polsk[i], b/p, wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem pracował jako listonosz w m. Lwowie

o to, że:

заданию которой проводил вербовку новых членов в организацию, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО, КАМЕР В. И. и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-773, 774, 775^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

33. КАМЕР Владислав Иванович, 1914 г. р., урож[енец] б. Львовского воеводства, поляк, гр. СССР, б/п, с неполным средним образованием, холост, до ареста работал истопником хлебозавода, проживал г. Львов, ул. Майская, № 75

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей задачу – вооруженное восстание против сов. власти и восстановление бывш. Польши, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями КОСЬОРОВСКОГО Ю. В., ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-792, 793, 769^а; т. № 4 вещ. доки, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

34. БОРОВИЦ Станислав Войцехович, 1897 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование низшее, до ареста работал почтальоном в г. Львове

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти”, ставившей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-810, 811^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

35. БУРАКЕВИЧ Мартын Станиславович, 1900 г. р., урож[енец] с. Бжуховичи Львовск[ой] обл., поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, женат, служил в бывш. польск[ой] армии с 1919 г. по 1939 г. в чине ст. сержанта, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти”, по заданию которой проводил антисоветскую вражескую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a810, 811^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4 k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

35. BURAKIEWICZ Marcin s. Stanisława, ur. w 1900 r. we w[si] Brzuchowice w obw[odzie] lwowsk[im], Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, żonaty, służył w był[ym] Wojsku Polsk[im] od 1919 r. do 1939 r. w stopniu st. sierżanta, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził antysowiecką wrogą działalność, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto dowody rzecz[owe] załączone do akt niniejszej sprawy śled[czej] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147; t. nr 3, 835; t. nr 4, p. p. nr 5, nr 6^a).

36. SZULC Czesław s. Karola, ur. w 1911 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a877^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

37. KWAS Władysław s. Franciszka, ur. w 1908 r. w m. Dąbrowa Górnicza w b[ylým] województwie kieleckim, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], służył w był[ym] Wojsku Polsk[im] od 1930 do 1939 r. w stopniu ^bpodoficera^b, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej „Śląski Legion Śmierci”, z polecenia której prowadził antysowiecką działalność przestępczą, tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается вещ. доками, имеющимися в настоящем след-[ственном] деле (т. № 1, л.д. ^а-146, 147; т. № 3, 835; т. № 4, п. п. № 5, № 6^а).

36. ШУЛЬЦ Чеслав Королевич, 1911 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти“, ставившей целью подготовку и проведение вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТР-ЖИНСКОГО и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-877^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

37. КВАС Владислав Францевич, 1908 г. р., урож[енец] г. Домброво-Гурнича б. Келецкого воеводства, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], служил в бывш. польск[ой] армии с 1930 по 1939 г. в чине ^б-подофицера^б, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной повстанческой организации „Шленский легион смерти“, по заданию которой проводил преступную антисоветскую работу, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТР-ЖИНСКОГО (т. № 1, л.д. ^а-146, 147^а; т. № 3, л.д. ^а-870^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

38. КЛЬОСА Роман Юзефович, 1912 г. р., урож[енец] с. Рудасленская (Селезия), поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, образование среднее, холост, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти“, ставившей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя в предъявленном обвинении признал полностью, кроме того, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТР-ЖИНСКОГО и вещ. доками (т. № 1, л.д. ^а-146, 147; т. № 3, 896^а; вещ. доки т. № 4, л.д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147^a; t. nr 3, k.s. ^a-870^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

38. KLOSA Roman s. Józefa, ur. w 1912 r. we w[si] Ruda Śląska (Śląsk), Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, wykształcenie średnie, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich stawianych mu zarzutów, obciążają go ponadto zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147; t. nr 3, 896^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

39. GÓRCZYŃSKI Marian s. Sylwestra, ur. w 1912 r. w m. Poznaniu, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, kawaler, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel odrodzenie był[ej] Polski w drodze zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej], tj. o prz[estępstwa] z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Przyznał się do wszystkich zarzutów, obciążają go zeznania PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-146, 147; t. nr 3, 911^a; dowody rzecz[owe] t. nr 4, k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

40. ŻRAŁY Stanisław s. Adama, ur. w 1912 r. w m. Lwowie, Polak, był[y] obyw[atel] polsk[i], b/p, żonaty, przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że:

był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji kontrrewolucyjnej „Śląski Legion Śmierci” stawiającej sobie za cel przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania przeciwko władzy sow[ieckiej].

Nie przyznał się do stawianych mu zarzutów, ale w stopniu dostatecznym obciążają go zeznania osk[arżonego] PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F. oraz dowody rzecz[owe] (t. nr 1, k.s. ^a-242, 243, 146, 147^a; t. nr 4 dowody rzecz[owe], k.s. ^ap. p. nr 5, nr 6^a).

Śledztwo w sprawie śled[czej] nr 56043 dotyczącej oskarżenia PIESCZYŃSKIEGO-PIESTRZYŃSKIEGO Z. F., MARKOWSKIEJ C. W.,

39. ГУРЧИНСКИЙ Марьян Сильвестрович, 1912 г. р., урож[енец] г. Познань, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, холост, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти“, ставившей целью восстановление бывш. Польши путем вооруженного восстания против сов. власти, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Виновным себя признал полностью, изобличается показаниями ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО и вещ. доками (т. № 1, л. д. ^а-146, 147; т. № 3, 911^а; вещ. доки т. № 4, л. д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

40. ЖРАЛИ Станислав Адамович, 1912 г. р., урож[енец] г. Львова, поляк, бывш. польск[ого] подд[анства], б/п, женат, до ареста без определенных занятий

в том, что:

являлся участником польской националистической контрреволюционной организации „Шленский легион смерти“, ставившей целью подготовку и проведение вооруженного восстания против сов. власти.

Виновным себя в предъявленном обвинении не признал, но достаточно изобличается показаниями обв. ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф. и вещ. доками (т. № 1, л. д. ^а-242, 243, 146, 147^а; т. № 4 вещ. доки, л. д. ^а-п. п. № 5, № 6^а).

Следствие по след[ственном] делу за № 56043 по обвинению ПЕСЧИНСКОГО-ПЕСТРЖИНСКОГО С. Ф., МАРКОВСКОЙ Ч. В., КРАЧКОВСКОГО С. С., ВЕСЕЛОВСКОГО С. Т. и других – всех в колич[естве] 40 человек, считать законченным и в порядке ст. 204 УПК УССР направить на рассмотрение Львовского облсуда.

Ст. следователь следчасти УНКВД ЛО
Лейтенант госбезопасности
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

„Согласен“:

^аВио^а Зам. начальника следчасти УНКВД ЛО
^сСт.^с лейтенант госбезопасности
^с(—)^с ШУМАКОВ

Справка: 1. Вышеуказанные обвиняемые содержатся под стражей в тюрьмах № 1 и № 4 г. Львова.

2. Вещественные доказательства по делу – том № 4.

KRACZKOWSKIEGO S. S., WESOŁOWSKIEGO S. T. i innych – łącznie 40 osób uznać za zakończone i w trybie art. 204 KPK USRS przekazać do rozpatrzenia Lwowskiemu Sądowi Obwodowemu].

St. śledczy Jednostki Śled[czej] UNKWD LO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) WŁADIMIRSKIJ

„Wyrażam zgodę”:^aP. o.^a Zast[ępcą] naczelnika Jednostki Śled[czej]
UNKWD LO
^gSt.^g lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
^h(—)^h SZU MAKOW

- Uwagi:
1. Wymienieni wyżej oskarżeni przebywają pod strażą w więzieniach nr 1 i nr 4 w m. Lwowie.
  2. Dowody rzeczowe w sprawie – tom nr 4.
  3. Dokumenty osobiste oskarżonych znajdują się w aktach sprawy śled[czej].

St. śledczy
(—) WŁADIMIRSKIJ

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-40261, k. 969–991.
Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- ^{a-a} Wpisano odręcznie.
^{b-b} Podkreślono odręcznie.
^{c-c} Poprawiono odręcznie z: *samochodowych*.
^{d-d} Poprawiono odręcznie z: *s. Jana*.
^{e-e} Poprawiono odręcznie z: *kawaler*.
^{f-f} Poprawiono odręcznie z: *s. Stanisława*.
^{g-g} Skreślono odręcznie.
^{h-h} Zamiast Szumakowa podpisał p. o. Nowikow.

¹ Waszków (nazwisko konspir. Wyszeccki) Eustachiusz (ur. 1909), ps. „Staszek”, „Stanisław”, por. piech. W kampanii wrześniowej 1939 początkowo w 9 ppLeg, następnie dca 3 komp. ckm z III/94 pp rez., zatrzymany przez NKWD 1 marca 1940 (aresztowany 2 marca) w mieszkaniu dr. Bruchnalskiego, sądzony 13 i 18 maja 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na karę śmierci, rozstrzelany prawdopodobnie przed 17 września 1940.

² Karabanowski Stanisław (ur. 1896), st. sierż. W 1939 prawdopodobnie w 19 pp, aresztowany przez NKWD 4 marca 1940, sądzony 13 i 18 maja 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na 8 lat ITŁ.

3. Личные документы обвиняемых находятся в след-
[ственном] деле.

Ст. следователь
(—) ВЛАДИМИРСКИЙ

ДА СБУ (Львів), справа П-40261, арк. 969–991.
Оригінал, машинопис.

Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Підкреслено від руки.
- в-в Виправлено від руки з: *авто-*.
- г-г Виправлено від руки з: *Янович*.
- г-г Виправлено від руки з: *холост*.
- д-д Виправлено від руки з: *Станіславович*.
- е-е Закреслено від руки.
- е-е Замість Шумакова підписав т. в. о. Новіков.

¹ Вашков (підпільне прізвище Вишецький) Еустахіуш (1909 р. н.), псевдо „Сташек”, „Станіслав”, поручник піхоти. Під час вересневої кампанії 1939 спочатку в 9 пп Легіонів, потім командир 3 роти цкм, з III/94 пп запасу, затриманий НКВС 1 березня 1940 (заарештований 2 березня) у квартирі доктора Брухнальського, 13 і 18 травня 1940 Львівським обласним судом засуджений до смертної кари, розстріляний, ймовірно, перед 17 вересня 1940.

² Карабановський Станіслав (1896 р. н.), старший сержант. У 1939, вірогідно, в 19 пп, заарештований НКВС 4 березня 1940, 13 і 18 травня 1940 Львівським обласним судом засуджений до 8 років ВТТ.

³ Мюллер або Міллер Рудольф (1909 р. н.), в 1928–1939 підфіцер (капрал?) 19 пп, заарештований НКВС 4 березня 1940, 13 і 18 травня 1940 Львівським обласним судом засуджений до 10 років ВТТ.

⁴ Розвадовський Стефан (1900 р. н.), член Союзу польських залізничників, заарештований НКВС на початку березня 1940, подальша доля невідома.

³ Müller lub Miller Rudolf (ur. 1909), w l. 1928–1939 podoficer (kapral?) 19 pp, aresztowany przez NKWD 4 marca 1940, sądzony 13 i 18 maja 1940 przez Lwowski Sąd Obwodowy, skazany na 10 lat ITŁ.

⁴ Rozwadowski Stefan (ur. 1900), członek Związku Kolejarzy Polskich, aresztowany przez NKWD na początku marca 1940. Dalsze losy nieznane.

ЗАМАХ
У НІЧ З 7 НА 8 ЛИПНЯ 1940 РОКУ
У ЛЬВОВІ

ZAMACH DOKONANY
NOCĄ Z 7 NA 8 LIPCA 1940 ROKU
WE LWOWIE

9 жовтня 1940, Київ. Постанова про об'єднання в єдине
 провадження справ С. Корибут-Влох де Гурського,
 М. Дедерчука і Б. Барського

Совершенно секретно

„Утверждаю”
 Зам. нач. Особого Отдела НКВД КОВО
 Капитан государственной безопасности
 (—) ЧЕРНИК
 „9-а” октября 1940 года

Постановление
 (по объединению дел)
 г. Киев, 1940 г. октября „9-а” дня

Я, следователь Особого отдела НКВД КОВО – мл. лейтенант государственной безопасности – ТЯГУНЕНКО, рассмотрев следственное дело № 1293 по обвинению КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича¹ по ст. 54-6 ч. 1, 54-8 и 54-11 УК УССР и следственное дело № 1436 по обвинению ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича, БАРСКОГО Бартломея Ивановича и других по ст. 54-8 и 54-11 УК УССР,

Нашел:

Следствием установлено, что обвиняемые КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ, ДЕДЕРЧУК и БАРСКИЙ совместно подготовили и совершили террористический акт 7 июля на водном бассейне ДКА Львовского гарнизона, направленный против начальствующего состава Красной Армии и их семей.

На основании изложенного

Постановил:

Следственные материалы на обвиняемых ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича и БАРСКОГО Бартломея Ивановича выделить из следственного дела № 1436 и объединить их в одно производство вместе с следственными материалами на обвиняемого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича в следственном деле под № 1293.

Следователь Особого отдела НКВД КОВО
 Мл. лейтенант госбезопасности
 (—) ТЯГУНЕНКО

**9 października 1940, Kijów. Postanowienie o połączeniu
we wspólne postępowanie spraw Stefana Korybuta-Włocha
de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego**

Ścisłe tajne

„Zatwierdzam”

Zast[ępcą] nacz[elnika] Oddziału Specjalnego NKWD KOWO

Kapitan bezpieczeństwa państwowego

(—) CZERNIK

„^{a-9-a}” października 1940 roku

Postanowienie

(o połączeniu spraw)

m. Kijów, dnia „^{a-9-a}” października 1940 r.

Ja, śledczy Oddziału Specjalnego NKWD KOWO – mł. lejtenant bezpieczeństwa państwowego TIAGUNIENKO, po rozpatrzeniu akt sprawy śledczej nr 1293 dotyczącej oskarżenia KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO Stefana¹ s. Władysława z art. 54-6 cz. 1, 54-8 i 54-11 KK USRS oraz akt sprawy śledczej nr 1436 dotyczącej oskarżenia DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra, BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana oraz innych z art. 54-8 i 54-11 KK USRS

Stwierdziłem:

W toku śledztwa ustalono, że oskarżeni KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI, DEDERCZUK i BARSKI wspólnie przygotowali zamach terrorystyczny wymierzony przeciwko kadrze dowódczej Armii Czerwonej i ich rodzinom i dokonali go 7 lipca na basenie DKA garnizonu lwowskiego.

Na podstawie powyższego

Postanowiłem:

Materiały śledcze dotyczące oskarżonych DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra i BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana wydzielić ze sprawy śledczej nr 1436 i połączyć je w jedno postępowanie z materiałami śledczymi dotyczącymi oskarżonego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO Stefana s. Władysława – w sprawę śledczą nr 1293.

Śledczy Oddziału Specjalnego NKWD KOWO

Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) TIAGUNIENKO

ДА СБУ (Львів), справа 54686, арк. 2.
Оригінал, машинопис.

Примітки

«-» Вписано від руки.

¹ За матеріалами НКВС, також Корнбут Влох або Блох, а також Влох де Гурський, де Гурський, Корибут-Влох або Блох Стефан. До його зізнань, які він дав під час слідства (тут не публікуються), необхідно відноситись з великою недовірою. З них, до речі, випливає, що він, нібито, був поручником французької, німецької і британської армій, а також підхорунжим ВП, знав польську, німецьку, українську, чехословацьку (!), норвезьку, шведську, фінську та бельгійську (!) мови (закреслено фламандську). Він також стверджував, що є співробітником польської і англійської розвідок. Повідомляв, між іншим, що був завербований польською Прикордонною службою на території Вільного міста Гданська для спостереження за діями німців на Вестерплятте з 1938 до серпня 1939. Посилявся на знайомство з генералами Токажевським, Бортновським, Болтуцем, Желіговським і Чумою, які, нібито, направили його з метою антирадянської діяльності до Львова. Не виключно, що надання такої „інформації” було спробою зацікавити своєю особою радянську військову контррозвідку. Крім того, він стверджував, що члени його родини проживають у США, Франції, Німеччині й Польщі, що навчався в Брюсселі, Греноблі, Парижі і Гданську, видавав себе за рекордсмена світу у стрибках з трампліну і з парашутом, а також за агента німецької розвідки. Багато разів змінював зізнання, пояснюючи це тим, що попереднього разу казав неправду. Він також свідчив, що замах мав здійснити Дедерчук (за його словами Дедерчук є членом ОУН та німецьким агентом), приписуючи собі функцію спостерігача від польської розвідки; врешті-решт признався, що є членом СЗБ і замах здійснив особисто. Подібну тактику також використовував і Дедерчук, який спочатку плутався в зізнаннях, та зрештою стверджував, що нібито з 1938 як співробітник польської розвідки діяв у Карпатській Україні, а після 17 вересня 1939 переводив людей через кордон до Угорщини. Див також: *Польское подполье на территории Западной Украины и Западной Белоруссии 1939–1941 гг.*, Варшава–Москва 2001, документ 32, с. 339.

„Wyrażam zgodę”:

Zast[ępc]a] nac[zel]nika] Jednostki Śled[czej] OO
NKWD KOWO
Lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) BITIUKOW

PA SBU (Lwów), sygn. arch. 54686, k. 2.

Oryginał, maszynopis.

Przypisy

⁴⁴⁻⁴ Wpisano odręcznie.

¹ Wg materiałów NKWD również Kornbut Włoch lub Bloch, a także Włoch de Górski, de Górski, Korybut-Włoch lub Bloch Stefan. Do jego zeznań złożonych podczas śledztwa (tutaj nie publikowanych) należy podchodzić z jak największą ostrożnością. Wynika z nich bowiem, że był porucznikiem armii francuskiej, niemieckiej i brytyjskiej oraz podchorążym WP. Znał język polski, niemiecki, ukraiński, czeskosłowacki (!), norweski, szwedzki, fiński oraz belgijski (!) (skreślono flamandzki). Zeznawał m. in., że jest współpracownikiem wywiadu polskiego i brytyjskiego. Podawał także, że został zwerbowany przez polską Straż Graniczną na terenie Wolnego Miasta Gdańska do obserwacji niemieckich działań wobec Westerplatte od 1938 do sierpnia 1939. Powoływał się na znajomość z generałami Tokarzewskim, Bortnowskim, Bołtuciem, Żeligowskim i Czumą, którzy skierowali go do pracy przeciwko ZSRS, dlatego przybył do Lwowa. Być może informacje te były próbą zainteresowania swoją osobą sowieckiego kontrwywiadu wojskowego. Ponadto zeznawał, że członkowie jego rodziny mieszkają w USA, Francji, Niemczech i Polsce, że studiował w Brukseli, Grenoble, Paryżu, Berlinie i Gdańsku. Podawał się także za rekordzistę świata w skokach z trampoliny i skokach spadochronowych oraz agenta wywiadu niemieckiego. Wielokrotnie zmieniał zeznania. W każdym kolejnym oświadczał, że poprzednio mówił nieprawdę. Początkowo zeznawał, że zamach miał przeprowadzić Dederczuk (członek OUN i współpracownik niemieckiego wywiadu, który w 1938 przerzucał ukraińskich bojowników do Polski), sobie pozostawiając funkcję obserwatora z ramienia polskiego wywiadu; w końcu przyznał się, że jest członkiem ZWZ i zamachu dokonał osobiście. Podobną taktykę przyjął Dederczuk, który początkowo płał się w zeznaniach, a ostatecznie wyjawiał, że jakoby od 1938 jako współpracownik polskiego wywiadu działał na Rusi Zakarpackiej, a po 17 września 1939 przeprowadzał przez granicę ludzi na Węgry. Por. także *Polskie podziemie na terenach Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w latach 1939–1941*, Warszawa–Moskwa 2001, dokument 32, s. 339.

8–9 лютого 1941, Москва. Обвинувальний висновок стосовно
С. Корибут-Влох де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського

„Утверждаю”

Нач. Особого отдела ГУГБ НКВД СССР

Майор государственной безопасности

(—) МИХЕЕВ¹

„^a9^{-a}” февраля 1941 года

^aОбвинительное заключение утверждаю.

Дело передать на рассмотрение

Военной Коллегии Верховсуда.

Зам. Главн[ого] Воен[ного] Прокурора

^b(—)^b 11. II. 41^{-a}

Обвинительное заключение

по следственному делу № 1293 по обвинению КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича в преступлениях, предусмотренных ст. 58 п. п. 6, 8 и 11 УК РСФСР, ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича и БАРСКОГО Бартломея Ивановича в преступлениях, предусмотренных ст. 58 п. п. 8 и 11 УК РСФСР.

В ночь с 7 на 8 июля 1940 года на территории водного бассейна Дома Красной Армии Львовского гарнизона во время гуляния командного и начальствующего состава и членов их семей был совершен террористический акт, в результате которого было убито 3 и ранено 27 человек (т. 3 л.д. 662–668–693–695 и том с вещ. доказ[ательствами] л.д. 1–4, 12–22).

Проведенным предварительным расследованием была установлена причастность к совершению террористического акта КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича, который и был 16 июля 1940 года арестован.

Будучи допрошен, КОРИБУТ-ВЛОХ-де-Гурский дал показания, что террористический акт на территории водного бассейна ДКА Львовского гарнизона совершен им при содействии и помощи работников этого бассейна: ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича и БАРСКОГО Бартломея Ивановича.

8–9 lutego 1941, Moskwa. Wniosek oskarżający Stefana Korybuta-
-Włocha de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego

„Zatwierdzam”

Nacz[elnik] Oddziału Specjalnego GUGB NKWD ZSRS

Major bezpieczeństwa państwowego

(—) MICHIEJEW¹

„^a9-^a” lutego 1941 roku

^aWniosek oskarżający zatwierdzam.

Sprawę przesłać do rozpatrzenia przez

Kolegium Wojskowego Sądu Najw[yższego].

Zast[ępca] Główn[ego] Prokuratora Wojsk[owego]

^b(—)^b 11.II.41^{-a}

Wniosek oskarżający

do sprawy śledczej nr 1293 dotyczącej oskarżenia KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO Stefana s. Władysława o przestępstwa przewidziane art. 58 p.p. 6, 8 i 11 KK RFSRS, DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra i BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana o przestępstwa przewidziane art. 58 p. p. 8 i 11 KK RFSRS.

W nocy z 7 na 8 lipca 1940 roku, na terenie pływalni Domu Armii Czerwonej garnizonu lwowskiego, podczas zabawy kadry dowódczej oraz członków ich rodzin, dokonano zamachu terrorystycznego, wskutek którego zabito 3 osoby, a 27 zostało rannych (t. 3 k.s. 662–668–693–695 oraz tom z dow[odami] rzecz[owymi] k.s. 1–4, 12–22).

Podczas dochodzenia wstępnego ustalono, że w zamachu terrorystycznym brał udział KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI Stefan s. Władysława, który został aresztowany 16 lipca 1940 roku.

Podczas przesłuchań KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI zeznał, że zamachu terrorystycznego na terenie pływalni DKA garnizonu lwowskiego dokonał przy współudziale i z pomocą pracowników tego basenu: DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra i BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana.

DEDERCZUK i BARSKI zostali aresztowani i poddani śledztwu w charakterze oskarżonych.

ДЕДЕРЧУК и БАРСКИЙ были арестованы и привлечены к следствию в качестве обвиняемых.

В процессе следствия установлено:

КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ, являясь участником польской националистической организации „Звензек Вальки Збройны” („Союз вооруженной борьбы”), совершил теракт по заданию руководителя террористического отдела этой контрреволюционной организации – ДАШКЕВИЧА (т. 1 л.д. 180, 256, т. 2 л.д. 471, т. 4 л.д. 950, 951).

Выполняя задание ДАШКЕВИЧА, КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ создал при доме Красной Армии Львовского гарнизона террористическую группу, в которую завербовал заведующего бассейном ДЕДЕРЧУКА и плотника бассейна БАРСКОГО, при помощи которых и совершил террористический акт (т. 1 л.д. 256, 257, т. 2 л.д. 499–501, т. 3 л.д. 785–799, 808–818, т. 4 л.д. 961–963–971).

КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ показал:

„... Террористический акт совершен мною при участии ДЕДЕРЧУКА и БАРСКОГО. Примерно недели за две до совершения теракта, точно, когда именно, не помню, я по заданию руководителя террористического отдела польской националистической повстанческой организации „ЗВЗ” („Звензек Вальки Збройны”) – ДАШКЕВИЧА явился на водный бассейн Львовского гарнизона к заведующему бассейном ДЕДЕРЧУКУ, чтобы организовать террористический акт...

... Я рассказал ДЕДЕРЧУКУ, что мне поручено организацией организовать и совершить теракт на водном бассейне против военнослужащих... я обратился к ДЕДЕРЧУКУ помочь мне в организации теракта, на что он дал согласие...

... В конце июня с. г., точно не помню когда, я сообщил БАРСКОМУ, что я являюсь участником террористического отдела организации „ЗВЗ”, рассказал ему, как и ДЕДЕРЧУКУ, о целях и задачах организации по борьбе с советской властью и предложил ему вступить в эту организацию, на что БАРСКИЙ охотно дал согласие. После этого я посвятил его в то, что организацией мне поручено осуществить террористический акт на водном бассейне и он должен мне помочь в этом. БАРСКИЙ согласился...”.

(Протокол допроса от 30 сентября 1940 г., т. 1 л.д. 257, 259, 262, 263).

Показания КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО о подготовке и совершении террористического акта полностью подтверждены показаниями ДЕДЕРЧУКА и БАРСКОГО (т. 2 л.д. 500; т. 3 л.д. 815, 816).

„... В первый же день по приезде ко мне ГУРСКОГО он мне рассказал ночью, что он пришел ко мне на бассейн по заданию польской

Podczas śledztwa ustalono, co następuje:

KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI, będąc członkiem polskiej organizacji nacjonalistycznej „Związek Walki Zbrojnej”, dokonał zamachu ter[rorystycznego] na polecenie dowódcy oddziału terrorystycznego tej kontrrewolucyjnej organizacji – DASZKIEWICZA (t. 1 k.s. 180, 256, t. 2, k.s. 471, t. 4 k.s. 950, 951).

Wykonując zadanie DASZKIEWICZA, KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI utworzył przy Domu Armii Czerwonej garnizonu lwowskiego grupę terrorystyczną, do której zwerbował kierownika pływalni DEDERCZUKA i cieślę pracującego przy basenie, BARSKIEGO, z pomocą których dokonał zamachu terrorystycznego (t. 1 k.s. 256, 257, t. 2 k.s. 499–501, t. 3 k.s. 785–799, 808–818, t. 4 k.s. 961–963–971).

KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI zeznał:

„... Zamachu terrorystycznego dokonałem przy współudziale DEDERCZUKA i BARSKIEGO. Jakies dwa tygodnie przed dokonaniem zamachu ter[rorystycznego], dokładnie nie pamiętam, na polecenie dowódcy oddziału terrorystycznego polskiej nacjonalistycznej organizacji powstańczej „ZWZ” („Związek Walki Zbrojnej”) – DASZKIEWICZA, poszedłem na pływalnię garnizonu lwowskiego do jej kierownika DEDERCZUKA, żeby zorganizować zamach terrorystyczny...

... Opowiedziałem DEDERCZUKOWI, że organizacja poleciła mi zorganizowanie i dokonanie na terenie pływalni zamachu ter[rorystycznego] wymierzonego przeciwko wojskowym... zwróciłem się do DEDERCZUKA, by pomógł mi w jego zorganizowaniu, na co on zgodził się...

... Pod koniec czerwca br., dokładnie nie pamiętam kiedy, powiedziałem BARSKIEMU, że jestem członkiem oddziału terrorystycznego organizacji „ZWZ” i opowiedziałem mu, tak samo jak i DEDERCZUKOWI, o celach i zadaniach organizacji w ramach walki z władzą sowiecką oraz zaproponowałem wstąpienie do tej organizacji, na co BARSKI zgodził się z ochotą. Po tym fakcie wtajemniczyłem go, że organizacja poleciła mi dokonanie zamachu terrorystycznego na pływalni, a on powinien mi w tym pomóc. BARSKI zgodził się...”.

(Protokół przesłuchania z 30 września 1940 r., t. 1 k.s. 257, 259, 262, 263).

Zeznania KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO dotyczące przygotowania i wykonania zamachu terrorystycznego znajdują pełne potwierdzenie w zeznaniach DEDERCZUKA i BARSKIEGO (t. 2 k.s. 500, t. 3 k.s. 815, 816).

„... Pierwszego dnia po swym przybyciu do mnie GÓRSKI powiedział mi w nocy, że przyszedł do mnie na pływalnię z polecenia polskiej organizacji

террористической организации, для подготовки и проведения теракта над командирами Красной Армии и их семьями...”.

(Протокол допроса ДЕДЕРЧУКА от 1 октября 1940 года).

„... Де-ГУРСКИЙ действительно привлек меня для оказания ему помощи в осуществлении террористического акта на бассейне в последних числах июня месяца с. г. на квартире ДЕДЕРЧУКА, где он жил...

... Когда де-ГУРСКИЙ мне заявил, что имеет задание произвести террористический акт на бассейне, и предложил мне оказать ему помощь в этом, я на это ему охотно дал свое согласие, еще я согласился на это потому, что де-ГУРСКИЙ в присутствии ДЕДЕРЧУКА сказал, что после того, как он бросит гранату на бассейне, мы получим от него большое денежное вознаграждение...”.

(Показания БАРСКОГО на очной ставке с КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ от 30 октября 1940 года).

Практически террористический акт был совершен при следующих обстоятельствах:

Прибыв 7 июля 1940 года в 23 часов 20 мин. на территорию водного бассейна Львовского дома Красной Армии, где проходило гулянье командного и начальствующего состава Львовского гарнизона, КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ, оставив документы в комнате ДЕДЕРЧУКА, направился в буфет, а затем к месту демонстрации кинокартины, и встав за экраном у забора, в 0 ч. 10 мин. 8 июля бросил гранату в зрителей кинокартины. Бросив гранату, КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ зашел в комнату ДЕДЕРЧУКА, взял свои документы и через женскую гардеробную вышел с территории бассейна (т. 1, л.д. 269–272, 303; т. 2, л.д. 509–511, 581; т. 3, л.д. 744, 745, 748, 752, 755, 757, 785–799, 808–818 и том с вещдок., л.д. 5, 8, 9).

Террористический акт был совершен при помощи гранаты французского образца оборонительного действия польского производства с запалом „ВЗ-ГР-31”, полученной КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ от ДАШКЕВИЧА (т. 1, л.д. 264, 328, 329 и т. с вещдок., л.д. 23–30, 35).

Помимо террористической деятельности КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ проводил шпионскую работу против Советского Союза (т. 1, л.д. 89–90, 92, 95–97, 101, 102, 105–108, 282, т. 4, л.д. 934–940, 942–951).

Обв. обв. КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ, ДЕДЕРЧУК и БАРСКИЙ виновными себя признали.

Изобличаются показаниями свидетелей и вещественными доказательствами по делу.

На основании изложенного обвиняются:

terrorystycznej w celu przygotowania i dokonania zamachu ter[rorystycznego] wymierzonego przeciwko kadrze dowódczej Armii Czerwonej i ich rodzinom...”.

(Protokół przesłuchania DEDERCZUKA z 1 października 1940 roku).

„... De GÓRSKI faktycznie zaangażował mnie do pomocy przy wykonaniu zamachu terrorystycznego na basenie w ostatnich dniach miesiąca czerwca br., w mieszkaniu DEDERCZUKA, w którym mieszkał...

... Kiedy de GÓRSKI powiedział, że otrzymał zadanie dokonania na basenie zamachu terrorystycznego i polecił mi, bym udzielił mu pomocy, z ochotą zgodziłem się na to. Zgodziłem się też dlatego, że de GÓRSKI w obecności DEDERCZUKA powiedział, że po tym, jak na basenie rzuci granat, otrzymamy dużą sumę pieniędzy...”.

(Zeznania BARSKIEGO podczas konfrontacji z KORYBUTEM-WŁOCHEM de GÓRSKIM z 30 października 1940 roku).

Zamachu terrorystycznego dokonano w następujących okolicznościach:

Po przybyciu 7 lipca 1940 roku o godzinie 23 min[ut] 20 na teren pływalni Lwowskiego Domu Armii Czerwonej, gdzie odbywała się zabawa kadry dowódczej garnizonu lwowskiego, KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI zostawił dokumenty w pokoju DEDERCZUKA i poszedł do bufetu, a potem na pokaz filmu. Stanąwszy za ekranem w pobliżu płotu, o godz. 0 min[ut] 10 dnia 8 lipca rzucił granat w widzów. Po rzuceniu granatu KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI poszedł do pokoju DEDERCZUKA, wziął swoje dokumenty i przez damską szatnię wyszedł poza teren pływalni (t. 1 k.s. 269–272, 303 t. 2 k.s. 509–511, 581 t. 3 k.s. 744, 745, 748, 752, 755, 757, 785–799, 808–818 oraz tom z dow[odami] rzecz[owymi] k.s. 5, 8, 9).

Zamachu terrorystycznego dokonano przy użyciu granatu obronnego typu francuskiego, produkcji polskiej, z zapalnikiem „WZ-GR-31”, który KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI otrzymał od DASZKIEWICZA (t. 1 k.s. 264, 328, 329 oraz t[om] z dow[odami] rzecz[owymi] k.s. 23–30, 35).

Oprócz działalności terrorystycznej KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI prowadził działania szpiegowskie przeciwko Związkowi Sowieckiemu (t. 1 k.s. 89–90, 92, 95–97, 101, 102, 105–108, 282, t. 4, k.s. 934–940, 942–951).

Osk[arżeni] KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI, DEDERCZUK i BARSKI przyznali się do winy.

Obciążają ich zeznania świadków i dowody rzeczowe w sprawie.

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

1. KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI Stefan s. Władysława, urodzony w 1918 roku w m. Gdańsku, syn inżyniera, Polak, kawaler, bezpartyjny, do

1. КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ Стефан Владиславович, 1918 года рождения, ур[оженец] г. Данцига, сын инженера, поляк, холост, беспартийный, до 1938 года был подданным Данцига – после Германии, но документов не имеет, со слов окончил военно-топографический факультет Данцигского политехникума, с ноября 1939 по февраль 1940 года работал инспектором лыжного спорта при Станиславском облкомитете физкультуры и спорта.

До ареста без определенных занятий

в том, что являлся участником контрреволюционной польской националистической организации „Союз вооруженной борьбы” и по заданию которой в ночь с 7 на 8 июля 1940 года на территории водного бассейна Дома Красной Армии Львовского гарнизона совершил террористический акт.

Находясь на территории СССР, проводил шпионскую деятельность против Советского Союза, т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. 58 п. п. 6, 8 и 11 УК РСФСР.

2. ДЕДЕРЧУК Маркиан Дмитриевич, 1921 года рождения, ур[оженец] с. Ворохта Яремчанского р-на Станиславской обл., из крестьян, украинец, гр-н СССР, беспартийный, с низшим образованием, холост.

До ареста – зав. водным бассейном ДКА Львовского гарнизона

в том, что, будучи завербован КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ в террористическую группу при Львовском ДКА, принимал участие в подготовке и совершении теракта в ночь с 7 на 8 июля 1940 года, т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. 58 п. п. 8 и 11 УК РСФСР.

3. БАРСКИЙ Бартоломей Иванович, 1913 г. рождения, ур[оженец] с. Плаучана Тарнопольской обл., из крестьян, поляк, гр-н СССР, до 1939 года состоял членом польской военной организации „Стрелец”, образование низшее.

До ареста – плотник водного бассейна ДКА Львовского гарнизона

в том, что, будучи вовлечен КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ в террористическую группу при ДКА Львовского гарнизона, принимал участие в подготовке и совершении террористического акта в ночь с 7 на 8 июля 1940 года, т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. 58 п. п. 8 и 11 УК РСФСР.

Руководствуясь ст. 208 УПК РСФСР следственное дело № 1293 по обвинению КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО С. В., ДЕДЕРЧУКА М. Д. и БАРСКОГО Б. И. направить Прокурору Союза ССР для предания обвиняемых суду Военной Коллегии Верховного Суда Союза ССР.

Составлено „8-а” февраля 1941 года, гор. Москва.

1938 roku był obywatelem Gdańska, potem Niemiec, ale dokumentów nie posiada, z tego co mówi, ukończył wydział wojskowo-topograficzny Politechniki Gdańskiej, od listopada 1939 do lutego 1940 roku pracował jako inspektor narciarstwa przy stanisławowskim obw[odowym] Komitecie ds. kultury fizycznej i sportu.

Przed aresztowaniem bez stałego zajęcia

o to, że był członkiem kontrrewolucyjnej polskiej organizacji nacjonalistycznej „Związek Walki Zbrojnej”, na polecenie której w nocy z 7 na 8 lipca 1940 roku na terenie pływalni Domu Armii Czerwonej garnizonu lwowskiego dokonał zamachu terrorystycznego.

Przebywając na terytorium ZSRS prowadził działalność szpiegowską przeciwko Związkowi Sowieckiemu, tj. o przestępstwa przewidziane art. 58 p. p. 6, 8 i 11 KK RFSRS.

2. DEDERCZUK Markian s. Dmytra, urodzony w 1921 roku we w[si] Worochta, r[ejo]n Jaremcze w obw[odzie] stanisławowskim, z chłopów, Ukrainiec, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie podstawowe, kawaler.

Przed aresztowaniem – kier[ownik] pływalni DKA garnizonu lwowskiego

o to, że po zwerbowaniu przez KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO do grupy terrorystycznej przy Lwowskim DKA brał udział w przygotowaniu i dokonaniu zamachu ter[rorystycznego] w nocy z 7 na 8 lipca 1940 roku, tj. o przestępstwa przewidziane art. 58 p. p. 8 i 11 KK RFSRS.

3. BARSKI Bartłomiej s. Jana, urodzony w 1913 r. we w[si] Płauca w obw[odzie] tarnopolskim, z chłopów, Polak, ob[ywate]l ZSRS, do 1939 roku był członkiem polskiej organizacji wojskowej „Strzelec”, wykształcenie podstawowe.

Przed aresztowaniem – cieśla pływalni DKA garnizonu lwowskiego

o to, że po wciągnięciu przez KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO do grupy terrorystycznej przy DKA garnizonu lwowskiego brał udział w przygotowaniu i dokonaniu zamachu terrorystycznego w nocy z 7 na 8 lipca 1940 roku, tj. o przestępstwa przewidziane art. 58 p. p. 8 i 11 KK RFSRS.

Kierując się art. 208 KPK RFSRS sprawę śledczą nr 1293 dotyczącą oskarżenia KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO S. W., DEDERCZUKA M. D. i BARSKIEGO B. J. skierować do Prokuratora Związku SRS w celu postawienia oskarżonych przed sądem Kolegium Wojskowego Sądu Najw[yższego] Związku SRS.

Sporządzono „³8-³³” lutego 1941 roku, mias[to] Moskwa.

Следователь ОО ГУГБ НКВД СССР
Мл. лейтенант госбезопасности
(—) ПАПКОВ

„Согласен”

Зам. нач. ОО ГУГБ НКВД СССР
Майор госбезопасности
(—) ОСЕТРОВ

- Справка:
1. Обвиняемые арестованы: КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ С. В. – 16 июля 1940 года, ДЕДЕРЧУК М. Д. – 25 июля 1940 г., БАРСКИЙ Б. И. – 12 сентября 1940 года, содержатся под стражей в Лефортовской тюрьме НКВД СССР.
  2. Вещественные доказательства приобщены к делу в отдельном томе.

Следователь ОО ГУГБ НКВД СССР
Мл. лейтенант госбезопасности
(—) ПАПКОВ

*ДА СБУ (Львів), справа 54686, арк. 992–996.
Оригінал, машинопис.*

Примітки

- а-а Вписано від руки.
б-б Підпис нерозбірливий.

¹ Міхеєв Анатолій Миколайович (1911–1941), з серпня 1940 до 12 лютого 1941 начальник Особливого відділу (ОО) ГУДБ НКВС СРСР, з лютого до липня 1941 начальник 3-го Управління Народного комісаріату оборони СРСР, комісар державної безпеки 3-го рангу в 1941.

Śledczy OO GUGB NKWD ZSRS
Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) PAPKOW

„Wyrażam zgodę”   Zast[ępcą] nacz[elnika] OO GUGB NKWD ZSRS
Major bezpieczeństwa państw[owego]
(—) OSIETROW

- Uwaga: 1. Oskarżonych aresztowano: KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO S. W. – 16 lipca 1940 roku, DEDERCZUKA M. D. – 25 lipca 1940 r., BARSKIEGO B. J. – 12 września 1940 roku, przebywają oni pod strażą w Więzieniu Lefortowskim NKWD ZSRS.
2. Dowody rzeczowe załączono do akt sprawy w osobnym tomie.

Śledczy OO GUGB NKWD ZSRS
Mł. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]
(—) PAPKOW

*PA SBU (Lwów), sygn. arch. 54686, k. 992–996.
Oryginał, maszynopis.*

Przypisy

- ^a-^a   Wpisano odręcznie.
^b-^b   Podpis nieczytelny.

¹ Michiejew Anatolij Nikołajewicz (1911–1941), od sierpnia 1940 do 12 lutego 1941 naczelnik Oddziału Specjalnego (OO) GUGB NKWD ZSRS, od lutego do lipca 1941 naczelnik 3 Zarządu Ludowego Komisariatu Obrony ZSRS, komisarz bezp. państw. 3 rangi w 1941.

25 лютого 1941, Москва. Протокол засідання Військової колегії
Верховного суду СРСР у справі С. Корибут-Влох де Гурського,
М. Дедерчука і Б. Барського

Сов. секретно

Протокол
закрытого судебного заседания Военной Коллегии
Верховного Суда Союза ССР

25 февраля 1941 года
гор. Москва

Председательствующий	– Военный юрист 1-го ранга т. БУКАНОВ
Члены	– Бригвоенюрист тов. КЛИМИН и Военный юрист 1-го ранга т. ЧЕПЦОВ
Секретарь	– Военный юрист 3-го ранга – ШУР

Председательствующий открывает судебное заседание и объявляет, что подлежит слушанию дело по обвинению:

- 1) КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича в преступл[ениях], предусмотр[енных] ст. ст. 58-6, 58-8 и 58-11 УК РСФСР;
- 2) ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича в преступл[ениях], предусмотр[енных] ст. 58-8 и 58-11 УК РСФСР и
- 3) БАРСКОГО Бартомея Ивановича в преступл[ениях], предусмотр[енных] ст. ст. 58-8 и 58-11 УК РСФСР.

Военная Коллегия Верховного суда СССР выносит определение: „В целях раскрытия истины допрос подсудимых производить раздельно друг от друга”.

В зал судебного заседания вводится подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ.

Председательствующий удостоверяется в самоличности подсудимого, который сообщил о себе нижеследующие биографические данные:

КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ Стефан Владиславович, 1918 года рождения, по национальности поляк, беспартийный, до 1938 года был подданным Данцига, с 1938 года подданный Германии, окончил топографический факультет Данцигского политехникума, арестован 11 июля 1940 года, обвинительное заключение получил.

Председательствующий объявляет состав суда, отвода составу суда не поступило.

Ходатайств подсудимый не заявил.

**25 lutego 1941, Moskwa. Protokół posiedzenia Kolegium Wojskowego
Sądu Najwyższego ZSRS w sprawie Stefana Korybuta-Włocha
de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego**

Śc[is]le tajne

Protokół
zamkniętego posiedzenia sądowego Kolegium Wojskowego Sądu
Najwyższego Związku SRS

25 lutego 1941 roku
mias[to] Moskwa

Przewodniczący – Prawnik wojskowy 1 rangi t. BUKANOW
Członkowie – Prawnik wojsk[owy] bryg[ady] tow. KLIMIN i
Prawnik wojskowy 1 rangi t. CZEPCOW
Sekretarz – Prawnik wojskowy 3 rangi – SZUR

Przewodniczący otwiera posiedzenie sądowe i ogłasza, że rozpatrywana będzie sprawa dotycząca oskarżenia:

- 1) KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO Stefana s. Władysława o przest[ępstwa] przewidz[iane] art. art. 58-6, 58-8 i 58-11 KK RFSRS;
- 2) DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra o przest[ępstwa] przewidz[iane] art. art. 58-8 i 58-11 KK RFSRS i
- 3) BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana o przest[ępstwa] przewidz[iane] art. art. 58-8 i 58-11 KK RFSRS.

Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS wydaje orzeczenie: „W celu wyjaśnienia istoty sprawy przesłuchania podsądnych przeprowadzić oddzielnie”.

Do sali posiedzenia sądowego zostaje wprowadzony podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI.

Przewodniczący upewnia się co do tożsamości podsądnego, który podał o sobie następujące informacje:

KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI Stefan s. Władysława, urodzony w 1918 roku, narodowości polskiej, bezpartyjny, do 1938 roku byłem obywatelem Gdańska, od 1938 roku poddany Niemiec, ukończyłem wydział topograficzny Politechniki Gdańskiej, aresztowany 11 lipca 1940 roku, akt oskarżenia otrzymałem.

Przewodniczący ogłasza skład sądu, nie zgłoszono zastrzeżeń wobec składu sądu.

Podsądny nie zgłosił żadnych próśb.

Председательствующий оглашает обвинительное заключение, а затем начинает допрос подсудимого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО.

Допрос подсудимого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО

Председательствующий – Вам обвинение понятно?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – Да, мне обвинение понятно.

Председательствующий – Вы признаете себя виновным в предъявленных обвинениях?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – ^aВ предъявленных мне обвинениях я полностью признаю себя виновным. ^a

Председательствующий – Вы свои показания на предварительном следствии подтверждаете?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – Да, я свои показания, которые давал на предварительном следствии, полностью подтверждаю.

Председательствующий – Расскажите, при каких обстоятельствах Вы совершили террористический акт?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – В 1940 году я вступил в польскую националистическую повстанческую организацию „Союз вооруженной борьбы”. В эту организацию меня завербовал майор ПАЕНОК, когда мы приехали с ним во Львов. Мы приехали в г. Львов, так как я хотел через советскую территорию перебраться в Румынию, а оттуда в Америку.

В г. Львове я встретил полковника штаба польской армии КЛЕЙ-БЕРГА, который потребовал от меня отказа от поездки в Америку и сказал мне, что я в г. Львове буду пригоден в разведывательной работе.

Полковник знал, что я работал в Германии в пользу польской разведки. Он же предложил мне работать против советской власти.

Председательствующий – Кто же Вас завербовал для совершения террористического акта?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – Совершение террористического акта мне предложил руководитель террористического отдела польской националистической организации „Союза вооруженной борьбы” – ДАШКЕВИЧ. Он, кроме того, дал мне задание совершать диверсионные акты. ДАШКЕВИЧ снабдил меня топографическими картами и сообщил о местонахождении воинских зенитных частей, численном составе этих частей и их вооружении. Я первое время отказывался от выполнения этих заданий, так как

Przewodniczący odczytuje akt oskarżenia, a następnie rozpoczyna przesłuchanie podsądnego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO.

Przesłuchanie podsądnego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO

Przewodniczący – Czy oskarżenie jest dla was zrozumiałe?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – Tak, oskarżenie jest dla mnie zrozumiałe.

Przewodniczący – Czy przyznajecie się do stawianych wam zarzutów?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – ^aPrzyznaję się do wszystkich stawianych mi zarzutów.^a

Przewodniczący – Czy podtrzymujecie swoje zeznania składane podczas dochodzenia wstępnego?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – Tak, zeznania, które złożyłem podczas dochodzenia wstępnego w całości potwierdzam.

Przewodniczący – Opowiedzcie w jakich okolicznościach dokonaliście zamachu terrorystycznego?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – W 1940 roku wstąpiłem do polskiej nacjonalistycznej organizacji powstańczej „Związek Walki Zbrojnej”. Zwerbował mnie do niej major PAJENOK, kiedy razem z nim przyjechałem do Lwowa. Przybyliśmy do m. Lwowa, ponieważ chciałem przez terytorium sowieckie przedostać się do Rumunii, a stamtąd do Ameryki.

W m. Lwowie spotkałem pułkownika sztabu Wojska Polskiego KLEJBERGA, który zażądał ode mnie zrezygnowania z wyjazdu do Ameryki, mówiąc, że w m. Lwowie przydam się do prowadzenia działalności wywiadowczej.

Pułkownik wiedział, że pracowałem w Niemczech dla polskiego wywiadu i zaproponował mi pracę przeciwko władzy sowieckiej.

Przewodniczący – A kto zwerbował was do dokonania zamachu terrorystycznego?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – Dokonanie zamachu terrorystycznego zlecił mi dowódca oddziału terrorystycznego polskiej organizacji narodowej „Związek Walki Zbrojnej” – DASZKIEWICZ. Ponadto dał mi też zadanie przeprowadzania aktów dywersji. DASZKIEWICZ zopatrzył mnie w mapy topograficzne i poinformował o miejscach lokalizacji wojskowych oddziałów przeciwlotniczych, o ich liczebności i uzbrojeniu. Początkowo wymawiałem się od wykonywania tych zadań, ponieważ wówczas pracowałem już jako instruktor kultury fizycznej w Domu Armii Czerwonej garnizonu lwowskiego.

я в это время работал уже инструктором физкультуры в Доме Красной Армии Львовского гарнизона.

ДЕДЕРЧУКА я знал как директора водного бассейна. По указанию ДАШКЕВИЧА я завербовал для террористической деятельности ДЕДЕРЧУКА и плотника водного бассейна БАРСКОГО.

В план нашей террористической организации входило: взорвать Дом Красной Армии, Львовские казармы и пороховые склады.

О моем намерении произвести террористический акт во время массового гуляния командного состава Красной Армии на водном бассейне я поставил в известность как ДЕДЕРЧУКА, так и БАРСКОГО.

7 июля 1940 года я этот террористический акт совершил, бросив гранату в военнослужащих, смотревших кинофильм.

По предложению председательствующего в зал судебного заседания вводится подсудимый ДЕДЕРЧУК.

Председательствующий удостоверяется в самоличности подсудимого, который сообщил о себе нижеследующие биографические данные:

ДЕДЕРЧУК Маркиан Дмитриевич, 1921 года рождения, уроженец с. Ворохта Яремчанского р-на Станиславской области, по национальности украинец, гражданин СССР, беспартийный, до ареста работал заведующим водным бассейном Дома Красной Армии Львовского гарнизона, арестован 25 июля 1940 года, обвинительное заключение получил.

Председательствующий объявляет состав суда.

Отвода составу суда не поступило. Ходатайств обвиняемый не заявил.

Председательствующий оглашает обвинительное заключение, а затем начинает допрос подсудимого ДЕДЕРЧУКА.

Допрос подсудимого ДЕДЕРЧУКА

Председательствующий – Вам обвинение понятно?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Мне обвинение понятно.

Председательствующий – Вы признаете себя виновным в предъявленных Вам обвинениях?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – В предъявленных мне обвинениях я виновным себя ^ане признаю^а.

Председательствующий – Вы на предварительном следствии давали показания?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – На предварительном следствии я давал показания.

DEDERCZUKA znałem jako dyrektora pływalni. Na polecenie DASZKIEWICZA zwerbowałem do działalności terrorystycznej DEDERCZUKA i cieślę pływalni BARSKIEGO.

Nasza organizacja terrorystyczna planowała wysadzenie Domu Armii Czerwonej, koszar lwowskich i prochowni.

O moim zamiarze dokonania zamachu terrorystycznego podczas zabawy kadry dowódczej Armii Czerwonej na terenie pływalni powiadomiłem zarówno DEDERCZUKA, jak i BARSKIEGO.

7 lipca 1940 roku dokonałem tego terrorystycznego zamachu, rzucając granat w wojskowych oglądających film.

Na polecenie przewodniczącego do sali posiedzenia sądowego wprowadzony zostaje podsądny DEDERCZUK.

Przewodniczący upewnia się co do tożsamości podsądnego, który podał o sobie następujące informacje:

DEDERCZUK Markian s. Dmytra, urodzony w 1921 roku we w[si] Worochta, r[ejo]n Jaremcze w obwodzie stanisławowskim, narodowości ukraińskiej, obywatel ZSRS, bezpartyjny, przed aresztowaniem pracowałem jako kierownik pływalni Domu Armii Czerwonej garnizonu lwowskiego, aresztowany 25 lipca 1940 roku, akt oskarżenia otrzymałem.

Przewodniczący ogłasza skład sądu.

Nie zgłoszono zastrzeżeń wobec składu sądu. Oskarżony nie zgłosił żadnych próśb.

Przewodniczący odczytuje akt oskarżenia, a następnie rozpoczyna przesłuchanie podsądnego DEDERCZUKA.

Przesłuchanie podsądnego DEDERCZUKA

Przewodniczący – Czy oskarżenie jest dla was zrozumiałe?

Podsądny DEDERCZUK – Oskarżenie jest dla mnie zrozumiałe.

Przewodniczący – Czy przyznajecie się do stawianych wam zarzutów?

Podsądny DEDERCZUK – Do stawianych mi zarzutów ^anie przyznaję się^a.

Przewodniczący – Składaliście zeznania podczas dochodzenia wstępnego?

Podsądny DEDERCZUK – Podczas dochodzenia wstępnego składałem zeznania.

Przewodniczący odczytuje zeznania DEDERCZUKA na k.s. 455 t. 2, gdzie przyznaje się on do dokonania zamachu terrorystycznego razem z KORYBUTEM-WŁOCHEM de GÓRSKIM i BARSKIM.

Пред[седательствую]щий оглашает показания ДЕДЕРЧУКА на л.д. 455 т. 2, где он признает себя виновным в совершении террористического акта совместно с КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ и БАРСКИМ.

Почему же Вы сейчас на суде отрицаете предъявленное Вам обвинение?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Я никакого участия в совершении террористического акта не принимал.

Пред[седательствую]щий к подсудному КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОМУ – Вы привлекали ДЕДЕРЧУКА к совершению террористического акта на водном бассейне?

Подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ – ^аЯ завербовал ДЕДЕРЧУКА в террористическую организацию^а и просил его оказать мне содействие в совершении террористического акта. ДЕДЕРЧУК дал согласие.

Пред[седательствую]щий к подсудному ДЕДЕРЧУКУ – Вот видите, подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ Вас на суде уличает в террористической деятельности.

Что Вы можете сказать по поводу показаний подсудимого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Когда меня арестовали, я даже не знал, что КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ совершил этот террористический акт.

Пред[седательствую]щий – Вы БАРСКОГО знали?

Подсудимый – Я знал БАРСКОГО, он работал плотником на водном бассейне.

Пред[седательствую]щий – Вы ведь на предварительном следствии на очной ставке с БАРСКИМ изобличали последнего в террористической деятельности, а также указывали и о своей к/р деятельности (оглашает л.д. 819–823 том 3).

Почему же Вы показывали на предварительном следствии?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Это меня научил говорить КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ.

Пред[седательствую]щий – Вы слышали, что говорил на суде подсудимый КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ в отношении Вашей к/р деятельности?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Да, я слышал показания подсудимого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО, ^ано его показания лживы^а.

По предложению председательствующего в зал судебного заседания вводится подсудимый БАРСКИЙ.

Председательствующий удостоверяется в самоличности подсудимого, который сообщил о себе нижеследующие биографические данные:

Dlaczego więc teraz przed sądem zaprzeczacie postawionemu wam oskarżeniu?

Podsądny DEDERCZUK – Nie brałem żadnego udziału w zamachu terrorystycznym.

Przewodniczący do podsądnego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO – Czy wciągnęliście DEDERCZUKA w sprawę zamachu terrorystycznego na pływalni?

Podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI – ^aZwerbowałem DEDERCZUKA do organizacji terrorystycznej^a i poprosiłem go o pomoc w dokonaniu zamachu terrorystycznego. DEDERCZUK zgodził się.

Przewodniczący do podsądnego DEDERCZUKA – A więc widzicie, podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI dowodzi przed sądem waszej terrorystycznej działalności.

Co możecie powiedzieć w związku z zeznaniami KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO?

Podsądny DEDERCZUK – Kiedy mnie aresztowano, nawet nie wiedziałem, że KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI dokonał zamachu terrorystycznego.

Przewodniczący – Znaliście BARSKIEGO?

Podsądny – Znałem BARSKIEGO, pracował jako cieśla na pływalni.

Przewodniczący – Przecież w czasie dochodzenia wstępnego podczas konfrontacji z BARSKIM zdemaskowaliście jego terrorystyczną działalność, mówiliście też o swojej k/r działalności (ogłasza k.s. 819–823 tom 3).

Dlaczego zeznawaliście [tak] podczas dochodzenia wstępnego?

Podsądny DEDERCZUK – Tak mnie nauczył mówić KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI.

Przewodniczący – Słyszeliście, co mówił przed sądem podsądny KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI, jeśli chodzi o waszą k/r działalność?

Podsądny DEDERCZUK – Tak, słyszałem zeznania podsądnego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO, ^aale jego zeznania są kłamliwe^a.

Na polecenie przewodniczącego do sali posiedzenia sądowego wprowadzony zostaje podsądny BARSKI.

Przewodniczący upewnia się co do tożsamości podsądnego, który podał o sobie następujące informacje:

BARSKI Bartłomiej s. Jana, urodzony w 1913 roku we w[si] Płaucza w obwodzie tarnopolskim, narodowości polskiej, obywatel ZSRSS, do 1939 roku byłem członkiem polskiej organizacji wojskowej „Strzelec”, przed aresztowaniem pracowałem jako cieśla na pływalni Domu Armii Czerwonej

БАРСКИЙ Баргломей Иванович, 1913 года рождения, уроженец с. Плаучана, Тернопольской области, по национальности поляк, гражданин СССР, до 1939 года состоял членом польской военной организации „Стрелец”, до ареста работал плотником водного бассейна Дома Красной Армии Львовского гарнизона, арестован 12 сентября 1940 года, обвинительное заключение получил.

Председательствующий объявляет состав суда. Отвода составу суда не поступило.

Ходатайств подсудимый не заявил.

Председательствующий оглашает обвинительное заключение, а затем начинает допрос подсудимого БАРСКОГО.

Допрос подсудимого БАРСКОГО

Председательствующий – Вам обвинение понятно?

Подсудимый БАРСКИЙ – Мне обвинение понятно.

Председательствующий – Вы признаете себя виновным?

Подсудимый БАРСКИЙ – ^аВ предъявленном мне обвинении я признаю себя виновным.^а

На водном бассейне я работал плотником и чернорабочим. С КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИМ меня познакомил ДЕДЕРЧУК, сказав, что это его товарищ. По просьбе ДЕДЕРЧУКА я принес КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОМУ ужин. ДЕДЕРЧУК представил КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО как спорт-мастера, сказав при этом, что последний собирается ехать в Киев на соревнование.

В другой вечер КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ говорил мне в присутствии ДЕДЕРЧУКА, что он хочет совершить террористический акт, и попросил меня помочь ему в этом. Он говорил мне, что я являюсь участником организации „Стрелец” и поэтому должен оказать содействие в этом деле. Он говорил, что нужно помочь ему [в подготовке к бросанию] гранату на водном бассейне. Я дал согласие.

Если бы не ДЕДЕРЧУК, то КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ не мог бы прийти на водный бассейн.

Председательствующий к подсудимому ДЕДЕРЧУКУ – Что Вы скажете по поводу показаний подсудимого БАРСКОГО?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – Я показания БАРСКОГО отрицаю, так как они неправильны.

Председательствующий к подсудимому ДЕДЕРЧУКУ – Что у Вас были личные счета с БАРСКИМ?

Подсудимый ДЕДЕРЧУК – С БАРСКИМ у меня личных счетов не было.

garnizonu lwowskiego, aresztowany 12 września 1940 roku, akt oskarżenia otrzymałem.

Przewodniczący ogłasza skład sądu. Nie zgłoszono zastrzeżeń wobec składu sądu.

Podsądny nie zgłosił żadnych próśb.

Przewodniczący odczytuje akt oskarżenia, a następnie rozpoczyna przesłuchanie podsądnego BARSKIEGO.

Przesłuchanie podsądnego BARSKIEGO

Przewodniczący – Czy oskarżenie jest dla was zrozumiałe?

Podsądny BARSKI – Oskarżenie jest dla mnie zrozumiałe.

Przewodniczący – Czy przyznajecie się do winy?

Podsądny BARSKI – ^aPrzyznaję się do postawionych mi zarzutów.^a

Na pływalni pracowałem jako cieśla i pracownik fizyczny. Z KORYBUTEM-WŁOCHEM de GÓRSKIM poznałem DEDERCZUKA, mówiąc, że to jego kolega. Na prośbę DEDERCZUKA przyniosłem KORYBUTOWI-WŁOCHOWI de GÓRSKIEMU kolację. DEDERCZUK przedstawił mi KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO jako mistrza sportowego, mówiąc przy tym, że szykuje się on do wyjazdu do Kijowa na zawody.

Następnego wieczoru KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI oznajmił mi w obecności DEDERCZUKA, że chce dokonać zamachu terrorystycznego i poprosił mnie o pomoc. Powiedział mi, że ponieważ jestem członkiem organizacji „Strzelec”, powinienem mu udzielić wsparcia w tej sprawie. Dodał, iż trzeba będzie mu pomóc w [przygotowaniu do] rzucenia granatu na pływalni. Zgodziłem się.

Gdyby nie DEDERCZUK, KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI nie mógłby wejść na teren pływalni.

Przewodniczący do podsądnego DEDERCZUKA – Co powiecie w związku z zeznaniami podsądnego BARSKIEGO?

Podsądny DEDERCZUK – Zaprzeczam zeznaniom BARSKIEGO, ponieważ są one nieprawdziwe.

Przewodniczący do podsądnego DEDERCZUKA – Czyżbyście mieli osobiste porachunki z BARSKIM?

Podsądny DEDERCZUK – Nie miałem osobistych porachunków z BARSKIM.

Przewodniczący do podsądnego BARSKIEGO – Czy nie pomawiacie DEDERCZUKA?

Podsądny BARSKI – ^aNie pomawiam DEDERCZUKA.^a

Przewodniczący zwraca się do podsądnych z pytaniem – czy nie mają czegoś, czym chcieliby uzupełnić śledztwo sądowe.

Пред[седательствующий] к подсудимому БАРСКОМУ – Вы ДЕ-ДЕРЧУКА не оговариваете?

Подсудимый БАРСКИЙ – ^а–Я ДЕДЕРЧУКА не оговариваю.^а

Пред[седательствующий] обращается к подсудимым с вопросом – имеют ли они чем-либо дополнить судебное следствие.

Подсудимые ничем судебное следствие не дополнили.

Председательствующий объявляет судебное следствие оконченым и предоставляет последнее слово подсудимым.

Последнее слово подсудимого КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО:

„Я был завербован в террористическую организацию ДАШКЕ-ВИЧЕМ. ^а–Эта организация была связана с германской, французской и польской разведками. Я был в их руках и по их заданию выполнил террористический акт.”^а

Последнее слово подсудимого ДЕДЕРЧУКА:

„Я прошу суд учесть, что КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ давал неправильные показания.”

Последнее слово подсудимого БАРСКОГО:

„Я прошу суд осудить меня на срок, чтобы я мог работать.”

Суд удаляется на совещание, после которого председательствующий оглашает приговор Военной Коллегии Верховсуда СССР, а затем разъясняет осужденным, что они имеют право подать ходатайства о помиловании в Президиум Верховного Совета Союза ССР.

Председательствующий
Военный юрист 1-го ранга
БУКАНОВ

^бВерно:^б

Военный юрист 3-го ранга (—) ШУР
в

ДА СБУ (Львів), справа 54686, арк. 998–1005.

Завірена копія, машинопис.

Примітки

^{а-а} Підкреслено від руки.

^{б-б} Вписано від руки.

^в Кругла печатка з державним гербом СРСР в центрі і написом: *Военная Коллегия. Верховный Суд Союза С.С.Р.*

Podsądni niczym nie uzupełnili śledztwa sądowego.

Przewodniczący ogłasza śledztwo sądowe za zakończone i oddaje głos podsądnym w celu wygłoszenia ostatniego słowa.

Ostatnie słowo podsądnego KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO:

„Zostałem zwerbowany do organizacji terrorystycznej przez DASZKIEWICZA. ^aOrganizacja ta miała powiązania z wywiadem niemieckim, francuskim i polskim. Byłem w ich rękach i na ich polecenie dokonałem zamachu terrorystycznego.”^a

Ostatnie słowo podsądnego DEDERCZUKA:

„Proszę sąd o uwzględnienie, że KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI składał fałszywe zeznania.”

Ostatnie słowo podsądnego BARSKIEGO:

„Proszę sąd o skazanie mnie na [krótki] termin, żebym mógł pracować.”

Sąd udaje się na naradę, po której przewodniczący ogłasza wyrok Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS, a następnie wyjaśnia skazanym, że mają oni prawo złożyć prośbę o ulaskawienie do Prezydium Rady Najwyższej Związku SRS.

Przewodniczący
Prawnik wojskowy I rangi
BUKANOW

^bZa zgodność: ^b

Prawnik wojskowy 3 rangi (—) SZUR

^c

PA SBU (Lwów), sygn. arch. 54686, k. 998–1005.

Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

Przypisy

^{a-a} Podkreślono odręcznie

^{b-b} Wpisano odręcznie.

^c Pieczęć okrągła z godłem państwowym ZSRS w środku i napisem w otoku: *Kolegium Wojskowe. Sąd Najwyższy Związku S.R.S.*

**22 березня 1941, Москва. Виписка з протоколу засідання
Президії Верховної Ради СРСР у справі С. Корибут-Влох
де Гурського, М. Дедерчука і Б. Барського**

Выписка
из протокола заседания Президиума Верховного Совета СССР
№ 9/96/сс

22 марта 1941 года

г. Москва

Слушали: Ходатайство о помиловании КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО Стефана Владиславовича, ДЕДЕРЧУКА Маркиана Дмитриевича и БАРСКОГО Бартломея Ивановича, осужденных 25 февраля 1941 года приговором Военной Коллегии Верховсуда СССР к высшей мере наказания: КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКИЙ по ст. ст. 58-6 ч. 1, 58-8 и 58-11 УК РСФСР, а ДЕДЕРЧУК и БАРСКИЙ по ст. ст. 58-8 и 58-11 УК РСФСР.

Постановили: Ходатайства о помиловании КОРИБУТ-ВЛОХ-де-ГУРСКОГО С. В., ДЕДЕРЧУКА М. Д. и БАРСКОГО Б. И. отклонить¹.

Верно:

Секретарь Военной Коллегии Верховсуда СССР
Военный юрист (—) МАЗУР

^а

ДА СБУ (Львів), справа 54686, арк. 1028.

Завірена копія, машинпис.

Примітки

^а Кругла печатка з державним гербом СРСР в центрі і написом: *Военная Коллегия, Верховный Суд Союза С.С.Р.*

¹ Вироки були виконані 2 квітня 1941.

**22 marca 1941, Moskwa. Wyciąg z protokołu posiedzenia Prezydium
Rady Najwyższej ZSRS w sprawie Stefana Korybuta-Włocha
de Górskiego, Markiana Dederczuka i Bartłomieja Barskiego**

Wyciąg
z protokołu posiedzenia Prezydium Rady Najwyższej ZSRS
nr 9/96/ss

22 marca 1941 roku

m. Moskwa

Rozpatrywano: Prośbę o ułaskawienie KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO Stefana s. Władysława, DEDERCZUKA Markiana s. Dmytra i BARSKIEGO Bartłomieja s. Jana skazanych 25 lutego 1941 roku wyrokiem Kolegium Wojskowego Sądu Najw[yzszego] ZSRS na najwyższy wymiar kary: KORYBUT-WŁOCH de GÓRSKI z art. art. 58-6 cz. 1, 58-8 i 58-11 KK RFSRS, a DEDERCZUK i BARSKI z art. art. 58-8 i 58-11 KK RFSRS.

Postanowiono: Prośbę o ułaskawienie KORYBUTA-WŁOCHA de GÓRSKIEGO S. W., DEDERCZUKA M. D. i BARSKIEGO B. J. odrzucić¹.

Za zgodność:

Sekretarz Kolegium Wojskowego Sądu Najw[yzszego] ZSRS
Prawnik wojskowy (—) MAZUR

a

*PA SBU (Lwów), sygn. arch. 54686, k. 1028.
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

Przypisy

^a Pieczęć okrągła z godłem państwowym ZSRS w środku i napisem w otoku: *Kolegium Wojskowe. Sąd Najwyższy Związku S.R.S.*

¹ Wyroki zostały wykonane 2 kwietnia 1941.

IV

ПІДОКРУГ СЗБ ДРОГОБИЧ

IV

PODOKRĘG ZWZ DROHOBYCZ

12–16 травня 1941, Київ. Протокол засідання Військового
трибуналу КОВО у справі Щ. Міхальського та 18 інших осіб

Дело № ^а-0062-^а 1941 г.

Сов. секретно
Экз № ^а-2-^а

Протокол
судебного засідання

1941 года мая 12 дня, Военный Трибунал _____ Киевского
Особого Военного Округа в _____ ^б-закрытом^б судебном засе-
дании в помещении Трибунала в составе: Председательствующего
Члена Коллегии Трибунала т. ДУБИНИНА и членов: Интенданта
III ранга АНТИПОВА и члена коллегии Трибунала КОВО т. ЯКОВ-
ЧЕНКО, без участия Военного Прокурора _____ и защиты ^в-со-
стоящей из^в _____ при секретаре Технике интенданте I ранга
ЛАПИЦКОМ.

С участием переводчика – техника-интенданта II ранга т. УМАН-
СКОГО.

В 12 часов 35 минут председательствующий открыл судебное за-
седание, объявив, что будет слушаться дело по обвинению МИХАЛЬ-
СКОГО Степана Владиславовича¹ по ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК
УССР, КУРПЕЛЯ Юзефа Ивановича² по ст. ст. 54-2, 54-6, 54-9 и 54-11
УК УССР, ЗАЛАНОВСКОГО Збигнева Ивановича по ст. ст. 54-2, 54-9
и 54-11 УК УССР, ЖЕЛЕХОВСКОГО Тадеуша Яновича³, РОМБЕК
Филиции Викторовны, ЩЕПКА Ежи Станиславовича, ФРАЙМУТА
Фердинанда Леоновича⁴, ЛАЦИНА Йосифа Ивановича по ст. ст. 54-2,
54-6 и 54-11 УК УССР, КРАЙДУХОВНЫ Янины Антоновны, СЕР-
ВАТКА Здислава Станиславовича, ШАНЕКА Стефана Евгеньевича,
КУСНЕЖА Владислава Ивановича, МЕЛЬНИКА Ярослава Франциш-
ковича, ПАНКЕВИЧА Феликса Ивановича, ЛЯХОВИЧА Феликса
Мартыновича, ФУРДЗИНА Ивана Григорьевича, ДМИТРИШИНА
Осипа Стефановича, БУЧКОВСКОГО Севера Ивановича и СТЕФА-
НОВСКОЙ Уршулы Станиславовны по ст. ст. 54-2, 54-11 УК УССР.

Секретарь докладывает, что обвиняемые: МИХАЛЬСКИЙ, КУР-
ПЕЛЬ, ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙ-
МУТ, ЛАЦИНА, КРАЙДУХОВНА, СЕРВАТКА, ШАНЕК, КУСНЕЖ,
МЕЛЬНИК, ПАНКЕВИЧ, ЛЯХОВИЧ, ФУРДЗИН, ДМИТРИШИН,

12–16 maja 1941, Kijów. Protokół posiedzenia Trybunału
Wojskowego KOWO w sprawie Szczepana Michalskiego
i jego 18 towarzyszy

Sprawa nr ^a-0062-^a 1941 r.

Śc[isłe] tajne
Egz. nr ^a-2-^a

Protokół
posiedzenia sądowego

Dnia 12 maja 1941 roku, Trybunał Wojskowy _____ Kijowskiego Specjalnego Okręgu Wojskowego w _____ na ^b-zamkniętym^b posiedzeniu sądowym w lokalu Trybunału w składzie: **Przewodniczący** Członek Kolegium Trybunału t. DUBININ **oraz członkowie:** intendent III rangi ANTIPOW i członek kolegium Trybunału KOWO t. JAKOWCZENKO, bez udziału **Prokuratora Wojskowego** _____ **i obrony** ^c-składającej się z^c _____ **przy udziale sekretarza** – technika intendenta I rangi ŁAPICKIEGO.

Z udziałem tłumacza – technika intendenta II rangi t. UMANSKIEGO.

O godzinie 12 minut 35 przewodniczący otworzył posiedzenie sądowe ogłaszając, że będzie rozpatrywana sprawa z oskarżenia MICHALSKIEGO Szczepana¹ s. Władysława z art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS, KURPIELA Józefa² s. Jana z art. art. 54-2, 54-6, 54-9 i 54-11 KK USRS, ZAŁANOWSKIEGO Zbigniewa s. Jana z art. art. 54-2, 54-9 i 54-11 KK USRS, ŻELECHOWSKIEGO Tadeusza³ s. Jana, ROMBEK Felicji c. Wiktorra, SZCZEPKI Jerzego s. Stanisława, FREIMUTHA Ferdynanda⁴ s. Leona, ŁACINY Józefa s. Jana z art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS, KRAJDUCHÓWNY Janiny c. Antoniego, SERWATKI Zdzisława s. Stanisława, SZANKA Stefana s. Eugeniusza, KUŚNIERZA Władysława s. Jana, MIELNIKA Jarosława s. Franciszka, PANKIEWICZA Feliksa s. Jana, LACHOWICZA Feliksa s. Marcina, FURDZINA Iwana s. Hryhorija, DMITRYSZYNA Józefa s. Stefana, BUCZKOWSKIEGO Seweryna s. Jana i STEFANOWSKIEJ Urszuli c. Stanisława z art. art. 54-2, 54-11 KK USRS.

Sekretarz powiadamia, że oskarżeni MICHALSKI, KURPIEL, ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI, ROMBEK, SZCZEPKA, FREIMUTH, ŁACINA, KRAJDUCHÓWNA, SERWATKA, SZANEK, KUŚNIERZ, MIELNIK, PANKIEWICZ, LACHOWICZ, FURDZIN, DMITRYSZYN, BUCZKOWSKI i STEFANOWSKA zostali doprowadzeni na posiedzenie sądowe.

БУЧКОВСКИЙ и СТЕФАНОВСКАЯ доставлены на судебное заседание.

Свидетелей по делу нет.

Также явился на судебное заседание переводчик – техник-интендант II ранга УМАНСКИЙ.

Председательствующий удостоверяется в самоличности переводчика и предупреждает его об ответственности по 89 ст. УК за дачу заведомо неправильного перевода судебного заседания.

Председательствующий удостоверяется в самоличности обвиняемых, которые дали о себе следующие сведения:

1) МИХАЛЬСКИЙ Степан Владиславович, 1905 г. рождения, уроженец села Стришава Маковского района Краковского воеводства, по соцпроисхождению из рабочих, отец мой работал на заводе, по соцположению рабочий, работал на заводе „Польмин”⁷⁵ – мастером, житель г. Дрогобыча, беспартийный, к партиям не принадлежал, состоял руководителем молодежной организации „Скаутов” с 1923 по 1939 г., образование 4 класса низшей школы, в польской армии не служил, за границей родственников не имею, арестован 14 марта 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 г., с материалами дела знаком. По национальности поляк.

2) КУРПЕЛЬ Юзеф Иванович, 1911 г. рождения, уроженец гор. Львова, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал машинистом на электростанции, по соцположению служащий, до ареста работал бухгалтером на заводе „Польмин” в гор. Дрогобыче, где и проживал, беспартийный, к другим партиям и организациям не принадлежал, образование – высшая школа внешней торговли, служил в бывшей польской армии с 1932 по 1933 г. в чине подхорунжего, затем состоял в запасе в чине поручика, при польско-германской войне был призван в армию 4 сентября 1939 г. откуда прибыл домой 25 сентября 1939 г., в боях не участвовал, женат, имею на иждивении двоих детей, за границей никого не имею, арестован 30 марта 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года. По национальности поляк.

3) ЗАЛАНОВСКИЙ Збигнев Иванович, 1912 г. рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из служащих, мой отец служил в сберкассе, по соцположению служащий, по профессии врач, до ареста работал врачом Дрогобычского госздравотдела, беспартийный, к партиям и организациям не принадлежал, образование – высшее, арестован 18 апреля 1940 г., холост, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

4) ЖЕЛЕХОВСКИЙ Тадеуш Янович, 1916 г. рождения, уроженец гор. Самбор Дрогобычской области, житель гор. Дрогобыча, по

Świadków w sprawie brak.

Na posiedzenie sądowe stawił się również tłumacz – technik intendent II rangi UMANSKIJ.

Przewodniczący upewnia się co do tożsamości tłumacza i uprzedza go o odpowiedzialności z art. 89 KK za błędne tłumaczenie posiedzenia sądowego.

Przewodniczący upewnia się co do tożsamości oskarżonych, którzy podali o sobie następujące informacje:

1) MICHALSKI Szczepan s. Władysława, urodzony w 1905 r. we wsi Stryszawa w rejonie makowskim województwa krakowskiego, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował w fabryce, status społeczny – robotnik, pracowałem w zakładzie „Polmin”⁵⁵ jako majster, mieszkaniec m. Drohobycza, bezpartyjny, do partii nie należałem, od 1923 do 1939 r. byłem komendantem młodzieżowej organizacji „Skautów”, wykształcenie 4 klasy szkoły powszechnej, w Wojsku Polskim nie służyłem, za granicą krewnych nie mam, aresztowany 14 marca 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 r., z materiałami śledztwa zapoznałem się. Narodowość polska.

2) KURPIEL Józef s. Jana, urodzony w 1911 r. w mieś[cie] Lwowie, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował jako maszynista w elektrowni, status społeczny – urzędnik, przed aresztowaniem pracowałem jako księgowy w zakładzie „Polmin” w mieś[cie] Drohobyczu, gdzie również mieszkałem, bezpartyjny, do żadnych partii i organizacji nie należałem, wykształcenie – Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego, od 1932 do 1933 r. służyłem w byłym Wojsku Polskim w stopniu podchorążego, następnie w rezerwie w stopniu porucznika, podczas wojny polsko-niemieckiej zostałem powołany do wojska 4 września 1939 r., do domu wróciłem 25 września 1939 r., w walkach nie brałem udziału, żonaty, mam na utrzymaniu dwoje dzieci, za granicą nie mam nikogo, aresztowany 30 marca 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku. Narodowość polska.

3) ZAŁANOWSKI Zbigniew s. Jana, urodzony w 1912 r., urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował w kasie oszczędnościowej, status społeczny – urzędnik, z zawodu lekarz, przed aresztowaniem pracowałem jako lekarz w Drohobyckim Państwowym Wydziale Zdrowia, bezpartyjny, do partii i organizacji nie należałem, wykształcenie – wyższe, aresztowany 18 kwietnia 1940 r., kawaler, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

4) ŻELECHOWSKI Tadeusz s. Jana, urodzony w 1916 r. w mieś[cie] Samborze w obwodzie drohobyckim, mieszkaniec mias[ta] Drohobycza,

соцпроисхождению из служащих, отец служил учителем, по соцположению служащий, до ареста работал на заводе „Польмин” магази-нером, холост, по национальности поляк, беспартийный, к партиям и организациям не принадлежал, состоял с 1925 по 1939 г. в молодежной организации „Скаутов”, где был инструктором, образование среднее – окончил гимназию, арестован по данному делу 30 марта 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

5) РОМБЕК Филиция Викторовна, 1914 г. рождения, уроженка гор. Кракова, жительница гор. Дрогобыча, по национальности полька, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал поваром, перед арестом нигде не работала, образование среднее, беспартийная, к партиям не принадлежала, с 1 сентября 1939 г. служила в польской армии телефонисткой в пехотном полку в команде связи, до этого окончила курсы связи и состояла на военном учете как телефонистка, до армии работала в местечке Леско в старостве – физкультурницей, никакого военного чина у меня не было в польской армии, на фронте не участвовала, незамужняя, за границей родственников не имею, арестована по данному делу 3 апреля 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

6) ЩЕПКА Ежи Станиславович, 1920 г. рождения, уроженец города Кракова, житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из служащих, отец мой работал инженером, по соцположению служащий, до ареста работал чертежником Львовского капитального строительства, беспартийный, к партиям не принадлежал, образование среднее – окончил гимназию, служил в бывшей польской армии в чине подхорунжего, в армию был забран после окончания гимназии, на фронте участвовал до 23 сентября 1939 г., состоял в организации „Скаутов” с 1926 по 1937 г., в Дрогобыче жил до 1940 г., затем переехал жить в г. Львов, отец и мать живы, за границей в Краковском воеводстве есть моя родственница – тетка, арестован по данному делу 18 апреля 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

7) ФРАЙМУТ Фердинанд Леонович, 1913 г. рождения, уроженец гор. Дрогобыча, жил на нелегальном положении в гор. Бориславе, по национальности поляк, по соцпроисхождению из кустарей, отец сначала работал мастером на заводе „Польмин”, затем работал в своей мастерской дома – столяром, по соцположению рабочий, работал на заводе „Польмин” с 1936 по 1939 г. бригадиром по переработке кислот, образование низшее – 7 классов народной школы, беспартийный, к партиям не принадлежал, состоял членом молодежной организации „Скаутов” с 1925 по 1939 г., холост, отец и мать живут в г. Дрогобыче,

pochodzenie społeczne – z urzędników, ojciec pracował jako nauczyciel, status społeczny – urzędnik, przed aresztowaniem pracowałem w zakładzie „Polmin” jako magazynier, kawaler, narodowości polskiej, bezpartyjny, do partii i organizacji nie należałem, od 1925 do 1939 r. byłem członkiem młodzieżowej organizacji „Skautów”, w której pełniłem funkcję instruktora, wykształcenie średnie – ukończyłem gimnazjum, aresztowany w niniejszej sprawie 30 marca 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

5) ROMBEK Felicja c. Wiktora, urodzona w 1914 r. w mieś[cie] Krakowie, mieszkanka mias[ta] Drohobycza, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował jako kucharz, przed aresztowaniem nigdzie nie pracowałam, wykształcenie średnie, bezpartyjna, do partii nie należałam, od 1 września 1939 r. służyłam w Wojsku Polskim jako telefonistka w pułku piechoty w pododdziale łączności, wcześniej ukończyłam kursy łączności i figurowałam w ewidencji wojskowej jako telefonistka, przed wojskiem pracowałam w miasteczku Lesko w starostwie jako instruktorka wychowania fizycznego, żadnego stopnia wojskowego w Wojsku Polskim nie miałam, w walkach nie brałam udziału, niezamężna, za granicą krewnych nie mam, aresztowana w niniejszej sprawie 3 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 r.

6) SZCZEPKA Jerzy s. Stanisława, urodzony w 1920 r. w mieście Krakowie, mieszkaniec mias[ta] Drohobycza, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował jako inżynier, status społeczny – urzędnik, przed aresztowaniem pracowałem jako kreślarz w Lwowskim Budownictwie Inwestycyjnym, bezpartyjny, do partii nie należałem, wykształcenie średnie – ukończyłem gimnazjum, służyłem w byłym Wojsku Polskim jako podchorąży, do wojska zostałem powołany po ukończeniu gimnazjum, na froncie walczyłem do 23 września 1939 r., od 1926 do 1937 r. należałem do organizacji „Skautów”, w Drohobyczu mieszkałem do 1940 r., potem przeprowadziłem się do m. Lwowa, ojciec i matka żyją, za granicą w województwie krakowskim mam krewną – ciotkę, aresztowany w niniejszej sprawie 18 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

7) FREIMUTH Ferdynand s. Leona, urodzony w 1913 r. w mieś[cie] Drohobyczu, ukrywał się w mieś[cie] Borysławiu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, ojciec początkowo pracował jako majster w zakładzie „Polmin”, potem jako stolarz – we własnym warsztacie w domu, status społeczny – robotnik, od 1936 do 1939 r. pracowałem w zakładzie „Polmin” jako brygadzysta na przetwórstwie kwasów, wykształcenie podstawowe – 7 klas szkoły powszechnej, bezpartyjny, do

сестра живет за границей в г. Кракове, арестован по данному делу 12 апреля 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

8) ЛАЦИНА Иосиф Иванович, 1912 г. рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из служащих, мой отец работал в суде секретарем (городского суда), холост, образование – гимназия, затем изучал право в юридическом институте в течение 2 лет на III-м курсе до 1939 года, служил в польской армии в чине капрала с 1934 по 1935 год, в польско-германскую войну призван в польскую армию 21 августа 1939 года и участвовал на фронте в Силезии, 28 сентября 1939 г. вернулся с фронта домой, перед арестом работал в Дрогобычском коммунотделе – сторожем, беспартийный, к партиям не принадлежал, арестован по данному делу 13 апреля 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

9) КРАЙДУХОВНА Янина Антоновна, 1914 года рождения, уроженка села Загуж Санокского уезда Львовского воеводства, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, мой отец служил в страхкассе конторщиком, жительница города Дрогобыча, беспартийная, к партиям не принадлежала, образование высшее – окончила университет права в 1938 году во Львове, после чего работала в финансовом отделе в Дрогобыче до прихода Красной Армии, незамужняя, отец умер, мать проживает в г. Дрогобыче, состояла в молодежной организации „Скаутов” с 1938 по 1939 г. в г. Дрогобыче, где была старшей группы девушек, до ареста нигде не работала, за границей родственников не имею, арестована по данному делу 13 апреля 1940 года в Дрогобыче, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

10) СЕРВАТКА Здислав Станиславович, 1913 г. рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из кустарей, мой отец работал кустарем – кузнецом в Дрогобыче и имел одного работника, по соцположению служащий, беспартийный, к партиям не принадлежал, образование – торговая школа в 1934 году, до 1939 г. работал помощником бухгалтера и кассиром в Кооперативном банке, после прихода Красной Армии работал бухгалтером на военстрое, женат, за границей никого не имею, арестован по данному делу 24 апреля 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5-го мая 1941 года.

11) ШАНЕК Стефан Евгеньевич, 1911 года рождения, уроженец и житель г. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из служащих, мой отец работал дорожным мастером на шоссе,

partii nie należałem, od 1925 do 1939 r. byłem członkiem młodzieżowej organizacji „Skautów”, kawaler, ojciec i matka mieszkają w m. Drohobyczu, siostra mieszka za granicą w m. Krakowie, aresztowany w niniejszej sprawie 12 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

8) ŁACINA Józef s. Jana, urodzony w 1912 r., urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował w sądzie jako sekretarz (sądu miejskiego), kawaler, wykształcenie – gimnazjum, potem przez 2 lata studiowałem prawo na Wydziale Prawa zaliczając do 1939 roku III semestry, od 1934 do 1935 roku służyłem w Wojsku Polskim w stopniu kaprała, podczas wojny polsko-niemieckiej 21 sierpnia 1939 roku zostałem powołany do Wojska Polskiego i uczestniczyłem w walkach na Śląsku, 28 września 1939 r. wróciłem z wojny do domu, przed aresztowaniem pracowałem w Drohobyckim Wydziale Komunalnym jako stróż, bezpartyjny, do partii nie należałem, aresztowany w niniejszej sprawie 13 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

9) KRAJDUCHÓWNA Janina c. Antoniego, urodzona w 1914 roku we wsi Zagórz w powiecie sanockim województwa lwowskiego, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował w Ubezpieczalni Społecznej jako pracownik biurowy, mieszkanka miasta Drohobycza, bezpartyjna, do partii nie należałam, wykształcenie wyższe – w 1938 roku ukończyłam prawo na Uniwersytecie we Lwowie, potem aż do wkroczenia Armii Czerwonej pracowałam w Wydziale Finansowym w Drohobyczu, niezamężna, ojciec zmarł, matka mieszka w m. Drohobyczu, od 1938 do 1939 r. należałam do młodzieżowej organizacji „Skautów” w m. Drohobyczu, byłam tam starszą grupy dziewcząt, przed aresztowaniem nigdzie nie pracowałam, za granicą nie mam krewnych, aresztowana w niniejszej sprawie 13 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

10) SERWATKA Zdzisław s. Stanisława, urodzony w 1913 r., urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, mój ojciec pracował jako rzemieślnik – kowal w Drohobyczu i miał jednego pracownika, status społeczny – urzędnik, bezpartyjny, do partii nie należałem, wykształcenie – szkoła handlowa w 1934 roku, do 1939 r. pracowałem jako pomocnik księgowego i kasjer w Banku Spółdzielczym, po wkroczeniu Armii Czerwonej pracowałem jako księgowy w *wojenstroju*, żonaty, za granicą nie mam nikogo, aresztowany w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

потом находился на пенсии, по соцположению рабочий, до ареста работал на заводе „Польмин” – мастером, до прихода Красной Армии работал на заводе „Польмин” бухгалтером, с декабря 1939 г. работал в Ушосдоре, холост, образование среднее – окончил гимназию и торговые курсы, беспартийный, к партиям не принадлежал, в польской армии не служил, за границей родственников не имею, арестован по данному делу 20 января 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года. Состоял в молодежной организации „Скаутов” с 1921 по 1939 год.

12) КУСНЕЖ Владислав Иванович, 1902 года рождения, уроженец и житель г. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал на строительстве – каменщиком, по соцположению рабочий, до ареста работал на заводе „Польмин” бригадиром, беспартийный, к партиям не принадлежал, образование среднее, окончил низшую и строительную школу в 1920 году, женат, имею ребенка, служил в польской армии рядовым в течение трех месяцев в 1927 году, во время войны мобилизован не был, арестован по данному делу 17 мая 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 г.

13) МЕЛЬНИК Ярослав Францишкович, 1916 г. рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал на соляном заводе, по соцположению служащий, образование – 7 классов низшей школы, затем учился лаборантом при заводе „Польмин” с 1931 г. в г. Дрогобыче, до ареста работал на заводе „Польмин” – химиком завода, беспартийный, к партиям не принадлежал, в польской армии не служил, состоял членом молодежной организации „Скаутов” с 1931 по 1939 г., холост, арестован по данному делу 23 марта 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

14) ПАНКЕВИЧ Феликс Иванович, 1895 года рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из кустарей, мой отец работал сапожником, я по соцположению кустарь и работал также сапожником, беспартийный, к партиям не принадлежал, женат, имею двоих детей, сына – 20 лет и дочь – 16 лет, за границей родственников не имею, образование низшее, в армиях не служил по природной инвалидности (одна нога короче другой на 8 сантиметров), арестован по данному делу 24 апреля 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

15) ЛЯХОВИЧ Феликс Мартынович, 1884 года рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из кустарей, мой отец работал сапожником, наемной силы

11) SZANEK Stefan s. Eugeniusza, urodzony w 1911 roku, urodzony i zamieszkały w m. Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował jako majster drogowy, potem przeszedł na emeryturę, status społeczny – robotnik, przed aresztowaniem pracowałem w zakładzie „Polmin” – jako majster, przed wkroczeniem Armii Czerwonej pracowałem w zakładzie „Polmin” jako księgowy. Od grudnia 1939 r. pracowałem w Zarządzie Dróg, kawaler, wykształcenie średnie – ukończyłem gimnazjum i kursy handlowe, bezpartyjny, do partii nie należałem, w Wojsku Polskim nie służyłem, za granicą krewnych nie mam, aresztowany w niniejszej sprawie 20 stycznia 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku. Od 1921 do 1939 roku byłem członkiem młodzieżowej organizacji „Skautów”.

12) KUŚNIERZ Władysław s. Jana, urodzony w 1902 roku, urodzony i zamieszkały w m. Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował na budowie jako murarz, status społeczny – robotnik, przed aresztowaniem pracowałem w zakładzie „Polmin” jako brygadzysta, bezpartyjny, do partii nie należałem, wykształcenie średnie, ukończyłem szkołę powszechną i w 1920 roku – budowlaną, żonaty, mam dziecko, w 1927 roku przez trzy miesiące służyłem jako szeregowy w Wojsku Polskim, w czasie wojny nie zostałem zmobilizowany, aresztowany w niniejszej sprawie 17 maja 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 r.

13) MIELNIK Jarosław s. Franciszka, urodzony w 1916 r., urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował w żupie solnej, status społeczny – urzędnik, wykształcenie – 7 klas szkoły powszechnej, potem od 1931 r. uczyłem się na laboranta w zakładzie „Polmin” w m. Drohobyczu, przed aresztowaniem pracowałem w zakładzie „Polmin” – jako chemik zakładowy, bezpartyjny, do partii nie należałem, w Wojsku Polskim nie służyłem, od 1931 do 1939 r. byłem członkiem młodzieżowej organizacji „Skautów”, kawaler, aresztowany w niniejszej sprawie 23 marca 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

14) PANKIEWICZ Feliks s. Jana, urodzony w 1895 roku, urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, mój ojciec pracował jako szewc, mój status społeczny – rzemieślnik, tak samo pracowałem jako szewc, bezpartyjny, do partii nie należałem, żonaty, mam dwoje dzieci, syna – 20 lat i córkę – 16 lat, za granicą nie mam krewnych, wykształcenie podstawowe, w wojsku nie służyłem ze względu na wrodzone inwalidztwo (jedna noga krótsza od drugiej o 8 centymetrów), aresztowany w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

не имел, по соцположению служащий, до ареста работал на военстрое прорабом, до прихода Красной Армии работал техником – строителем в городской управе, образование 5 классов гимназии, женат, беспартийный, к партиям не принадлежал, имею на иждивении дочь – 12 лет, за границей родственников не имею, арестован по данному делу 24 апреля 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 г.

16) ФУРДЗИН Иван Григорьевич, 1875 года рождения, уроженец и житель гор. Дрогобыча, мать по национальности была полька, отец – украинец, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал на шахте по добыче нефти в Бориславе, я по соцположению «[...]»^г, раньше был кустарем-столяром и работал до 1930 года, затем меня призвали в австрийскую армию^б, где я пробыл 3 года, потом опять работал столяром, после чего у одного врача выучился специальности ветфельдшера и работал на бойне, после чего поступил служить в Магистрат, где и работал в конторе по выдаче справок и документов жителям г. Дрогобыча. Перед приходом Красной Армии я лежал дома больной, женат, имею дочь – 36 лет, которая живет в Дрогобыче, по специальности она учительница музыки, беспартийный, к партиям не принадлежал, образование низшее, арестован по данному делу 17 мая 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

17) ДМИТРИШИН Юзеф Стефанович, 1906 года рождения, уроженец г. Львова, житель г. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал электромонтером на железной дороге, по соцположению рабочий, до ареста работал токарем в депо ж. д. станции Дрогобыча, образование 3 класса гимназии, в ж. д. депо работал с 1923 по 1940 г., женат, состоял членом профсоюза железнодорожников, в польской армии не служил, беспартийный, к партиям не принадлежал, арестован по данному делу 24 апреля 1940 г., обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

18) БУЧКОВСКИЙ Север Иванович, 1898 года рождения, уроженец села Долгомостиска Львовской области, житель гор. Дрогобыча, по национальности поляк, по соцпроисхождению из рабочих, мой отец работал кузнецом в помещичьих имениях, по соцположению служащий, до ареста работал бухгалтером соцстраха в г. Дрогобыче, беспартийный, к партиям не принадлежал, образование – 7 классов бухгалтерской школы, в польской армии служил с 1918 по 1921 г. в чине мл. фельдфебеля (сержанта), холост, арестован по данному делу 24 апреля 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

19) СТЕФАНОВСКАЯ Уршула Станиславовна, 1919 г. рождения, уроженка г. Загуж⁷ (ныне территория Германии) бывш. Львовского

15) LACHOWICZ Feliks s. Marcina, urodzony w 1884 roku, urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, mój ojciec pracował jako szewc, siły najemnej nie zatrudniał, status społeczny – urzędnik, przed aresztowaniem pracowałem w *wojenstroju* jako kierownik budowy, przed wkroczeniem Armii Czerwonej pracowałem jako technik budowlany w Zarządzie Miejskim, wykształcenie – 5 klas gimnazjum, żonaty, bezpartyjny, do partii nie należałem, mam na utrzymaniu córkę – 12 lat, nie posiadam krewnych za granicą, aresztowany w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 r.

16) FURDZIN Iwan s. Hryhorija, urodzony w 1875 roku, urodzony i zamieszkały w mieś[cie] Drohobyczu, matka była narodowości polskiej, ojciec – ukraińskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował w kopalni przy wydobywaniu ropy naftowej w Borysławiu, mój status społeczny – ^d[...] ^d, wcześniej byłem rzemieślnikiem – do 1930 roku pracowałem jako stolarz, potem powołano mnie do armii austriackiej⁶, w której służyłem 3 lata, potem znowu pracowałem jako stolarz, po czym u pewnego lekarza wyuczyłem się zawodu felczera wet[erynarii] i pracowałem w rzeźni, następnie zacząłem pracę w Magistracie, gdzie pracowałem w biurze wydającym zaświadczenia i dokumenty mieszkańcom m. Drohobycza. Przed wkroczeniem Armii Czerwonej leżałem w domu chory, żonaty, mam córkę – 36 lat, która mieszka w Drohobyczu, z zawodu jest nauczycielką muzyki, bezpartyjny, do partii nie należałem, wykształcenie podstawowe, aresztowany w niniejszej sprawie 17 maja 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

17) DMITRYSZYN Józef s. Stefana, urodzony w 1906 roku w m. Lwowie, mieszkaniec m. Drohobycza, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował jako elektromonter na kolei, status społeczny – robotnik, przed aresztowaniem pracowałem jako tokarz w zajezdni kol[ejowej] stacji Drohobycz, wykształcenie – 3 klasy gimnazjum, od 1923 do 1940 r. pracowałem w zajezdni kol[ejowej], żonaty, byłem członkiem związku zaw[odowego] kolejarzy, w Wojsku Polskim nie służyłem, bezpartyjny, do partii nie należałem, aresztowany w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 r., akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

18) BUCZKOWSKI Seweryn s. Jana, urodzony w 1898 roku we wsi Dołhomosciska w obwodzie lwowskim, mieszkaniec mias[ta] Drohobycza, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, mój ojciec pracował jako kowal w majątkach ziemskich, status społeczny – urzędnik, przed aresztowaniem pracowałem jako księgowy w Ubezpieczalni Społecznej w m. Drohobyczu, bezpartyjny, do partii nie należałem,

воеводства, по национальности полька, по соцпроисхождению из служащих, мой отец работал телеграфистом на железной дороге в Дрогобыче, жительница г. Дрогобыча, по соцположению служащая, работала машинисткой у адвоката МАРТЫНОВИЧА⁸, до ареста не работала, образование среднее – торговая средняя школа, беспартийная, к партиям не принадлежала, незамужняя, за границей родственников не имею, арестована по данному делу 24 апреля 1940 года, обвинительное заключение мне объявлено 5 мая 1941 года.

Председательствующий объявляет состав суда и спрашивает обвиняемых МИХАЛЬСКОГО, КУРПЕЛЯ, ЗАЛАНОВСКОГО, ЖЕЛЕХОВСКОГО, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙМУТА, ЛАЦИНУ, КРАЙДУХОВНУ, СЕРВАТКА, ШАНЕКА, КУСНЕЖА, МЕЛЬНИКА, ПАНКЕВИЧА, ЛЯХОВИЧА, ФУРДЗИНА, ДМИТРИШИНА, БУЧКОВСКОГО и СТЕФАНОВСКУЮ, не имеют ли они отвода составу суда.

Обвиняемые МИХАЛЬСКИЙ, КУРПЕЛЬ, ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙМУТ, ЛАЦИНА, КРАЙДУХОВНА, СЕРВАТКА, ШАНЕК, КУСНЕЖ, МЕЛЬНИК, ПАНКЕВИЧ, ЛЯХОВИЧ, ФУРДЗИН, ДМИТРИШИН, БУЧКОВСКИЙ и СТЕФАНОВСКАЯ отвода составу суда не заявили.

В 14 часов 10 минут объявляется перерыв.

В 14 часов 40 минут судебное заседание продолжается.

Председательствующий разъясняет обвиняемым: МИХАЛЬСКОМУ, КУРПЕЛЮ, ЗАЛАНОВСКОМУ, ЖЕЛЕХОВСКОМУ, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙМУТУ, ЛАЦИНЕ, КРАЙДУХОВНЕ, СЕРВАТКА, ШАНЕКУ, КУСНЕЖУ, МЕЛЬНИКУ, ПАНКЕВИЧУ, ЛЯХОВИЧУ, ФУРДЗИНУ, ДМИТРИШИНУ, БУЧКОВСКОМУ и СТЕФАНОВСКОЙ их права на судебном заседании и спрашивает их не имеют ли они каких-либо ходатайств или заявлений перед началом судебного следствия.

Обвиняемые МИХАЛЬСКИЙ, КУРПЕЛЬ, ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙМУТ, ЛАЦИНА, КРАЙДУХОВНА, СЕРВАТКА, ШАНЕК, КУСНЕЖ, МЕЛЬНИК, ПАНКЕВИЧ, ЛЯХОВИЧ, ФУРДЗИН, ДМИТРИШИН, БУЧКОВСКИЙ и СТЕФАНОВСКАЯ ходатайств и заявлений к Трибуналу перед началом судебного следствия не имеют.

Оглашается обвинительное заключение и выписка из протокола подготовительного заседания, после чего председательствующий разъясняет обвиняемым МИХАЛЬСКОМУ, КУРПЕЛЮ, ЗАЛАНОВСКОМУ,

wykształcenie – 7 klas szkoły księgowości, w Wojsku Polskim służyłem od 1918 do 1921 r. w stopniu mł. feldfebla (sierżanta), kawaler, aresztowany w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

19) STEFANOWSKA Urszula c. Stanisława, urodzona w 1919 r. w m. Zagórz⁷ (obecnie terytorium Niemiec) w był[ym] województwie lwowskim, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, mój ojciec pracował jako telegrafista na kolei w Drohobyczu, mieszkanka m. Drohobycza, status społeczny – urzędniczka, pracowałam jako maszynistka u adwokata MARTYNOWICZA⁸, przed aresztowaniem nie pracowałam, wykształcenie średnie – średnia szkoła handlowa, bezpartyjna, do partii nie należałam, niezamężna, za granicą krewnych nie mam, aresztowana w niniejszej sprawie 24 kwietnia 1940 roku, akt oskarżenia przedstawiono mi 5 maja 1941 roku.

Przewodniczący ogłasza skład sądu i pyta oskarżonych MICHAŁSKIEGO, KURPIELA, ZAŁANOWSKIEGO, ŻELECHOWSKIEGO, ROMBEK, SZCZEPKĘ, FREIMUTHA, ŁACINĘ, KRAJDUCHÓWNE, SERWATKĘ, SZANKA, KUŚNIERZA, MIELNIKA, PANKIEWICZA, LACHOWICZA, FURDZINA, DMITRYSZYNA, BUCZKOWSKIEGO i STEFANOWSKĄ czy nie zgłaszają zastrzeżeń do składu sądu.

Oskarżeni MICHAŁSKI, KURPIEL, ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI, ROMBEK, SZCZEPKA, FREIMUTH, ŁACINA, KRAJDUCHÓWNA, SERWATKA, SZANEK, KUŚNIERZ, MIELNIK, PANKIEWICZ, LACHOWICZ, FURDZIN, DMITRYSZYN, BUCZKOWSKI i STEFANOWSKA nie zgłosili zastrzeżeń do składu sądu.

O godzinie 14 minut 10 zostaje ogłoszona przerwa.

O godzinie 14 minut 40 wznawia się posiedzenie sądowe.

Przewodniczący wyjaśnia oskarżonym MICHAŁSKIEMU, KURPIELOWI, ZAŁANOWSKIEMU, ŻELECHOWSKIEMU, ROMBEK, SZCZEPCE, FREIMUTHOWI, ŁACINIE, KRAJDUCHÓWNI, SERWATCE, SZANKOWI, KUŚNIERZOWI, MIELNIKOWI, PANKIEWICZOWI, LACHOWICZOWI, FURDZINOWI, DMITRYSZYNOWI, BUCZKOWSKIEMU i STEFANOWSKIEJ ich uprawnienia podczas posiedzenia sądowego i pyta, czy przed rozpoczęciem śledztwa sądowego nie chcą złożyć prośb albo oświadczeń.

Oskarżeni MICHAŁSKI, KURPIEL, ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI, ROMBEK, SZCZEPKA, FREIMUTH, ŁACINA, KRAJDUCHÓWNA, SERWATKA, SZANEK, KUŚNIERZ, MIELNIK, PANKIEWICZ, LACHOWICZ, FURDZIN, DMITRYSZYN, BUCZKOWSKI

ЖЕЛЕХОВСКОМУ, РОМБЕК, ЩЕПКА, ФРАЙМУТУ, ЛАЦИНЕ, КРАЙДУХОВНЕ, СЕРВАТКА, ШАНЕКУ, КУСНЕЖУ, МЕЛЬНИКУ, ПАНКЕВИЧУ, ЛЯХОВИЧУ, ФУРДЗИНУ, ДМИТРИШИНУ, БУЧКОВСКОМУ и СТЕФАНОВСКОЙ сущность предъявленного им обвинения и спрашивает их понятно ли им предъявленное обвинение, признают ли они себя виновными и желают ли давать суду показания.

Обвиняемый МИХАЛЬСКИЙ: О создании и возглавлении польской контрреволюционной организации я не признаю себя виновным.

Признаю себя виновным в том, что я случайно перешел границу и очутился в Венгрии и что, будучи в Будапеште, получал в консульстве информацию, как наладить внутривосточную организацию на территории Западной Украины.

Обвиняемый КУРПЕЛЬ: Я не признаю себя виновным в руководстве и принадлежности к польской контрреволюционной организации, а также не признаю себя виновным в шпионаже.

Обвиняемый ЗАЛАНОВСКИЙ: Я не признаю себя виновным в принадлежности к польской контрреволюционной организации, характер которой я узнал только на предварительном следствии.

Не признаю себя [виновным] в подготовке диверсионных актов, а также и в шпионаже.

Обвиняемый ЖЕЛЕХОВСКИЙ: В шпионаже не признаю себя виновным. Также не признаю себя виновным в принадлежности к контрреволюционной организации, т. к. состоя в польской организации, я не знал, что она ставит перед собой цель восстановления прежней буржуазной Польши, я знал, что эта организация ставит перед собой только самооборону перед украинцами-националистами и немцами.

Обвиняемая РОМБЕК: Не признаю себя ни в чем виновной. В организации я состояла, но она не была контрреволюционной.

Обвиняемый ЩЕПКА: Я не признаю себя виновным.

Обвиняемый ФРАЙМУТ: Я признаю себя виновным в том, что имел оружие, переходил за границу и вернулся вновь оттуда, но в принадлежности к контрреволюционной организации я не признаю себя виновным, т. к. та организация, в которой я состоял, не преследовала себе целью борьбы против советской власти, а ставила перед собой задачу только самооборону в случае прихода немцев.

Обвиняемый ЛАЦИНА: К организации я принадлежал, но она не была контрреволюционной, о чем я только узнал на предварительном следствии, и поэтому я не признаю себя виновным.

Также не признаю себя виновным в шпионаже.

Обвиняемая КРАЙДУХОВНА: В шпионаже не признаю себя виновной. В организации я участвовала, но она не была контрреволюционной.

i STEFANOWSKA przed rozpoczęciem śledztwa sądowego nie chcą złożyć żadnych prośb do Trybunału ani oświadczeń.

Odczytany zostaje akt oskarżenia i wyciąg z protokołu posiedzenia przygotowawczego, po czym przewodniczący wyjaśnia oskarżonym MICHALSKIEMU, KURPIELOWI, ZAŁANOWSKIEMU, ŻELECHOWSKIEMU, ROMBEK, SZCZEPCE, FREIMUTHOWI, ŁACINIE, KRAJDUCHÓWNI, SERWATCE, SZANKOWI, KUŚNIERZOWI, MIELNIKOWI, PANKIEWICZOWI, LACHOWICZOWI, FURDZINOWI, DMITRYSZYNOWI, BUCZKOWSKIEMU i STEFANOWSKIEJ sedno przedstawionego im oskarżenia i pyta ich, czy zrozumieli stawiane zarzuty, czy przyznają się do winy i czy są gotowi złożyć przed sądem zeznania.

Oskarżony MICHALSKI: Jeśli chodzi o utworzenie i kierowanie polską organizacją kontrrewolucyjną, nie przyznaję się do winy.

Przyznaję się, że jestem winny, iż przypadkowo przeszedłem przez granicę i znalazłem się na Węgrzech, i że będąc w Budapeszcie uzyskałem w konsulacie informacje, jak zorganizować polską organizację na terytorium Zachodniej Ukrainy.

Oskarżony KURPIEL: Nie przyznaję się do kierowania i przynależności do polskiej organizacji kontrrewolucyjnej, nie przyznaję się również do szpiegostwa.

Oskarżony ZAŁANOWSKI: Nie przyznaję się do przynależności do polskiej organizacji kontrrewolucyjnej, o której charakterze dowiedziałem się dopiero podczas wstępnego śledztwa.

Nie przyznaję się do przygotowywania aktów dywersji ani też do szpiegostwa.

Oskarżony ŻELECHOWSKI: Do szpiegostwa nie przyznaję się. Nie przyznaję się też do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej, ponieważ należąc do polskiej organizacji nie wiedziałem, że stawia sobie ona za cel odbudowanie dawnej burżuazyjnej Polski. Wiadomo mi było, że celem tej organizacji jest wyłącznie samoobrona przed nacjonalistami ukraińskimi i Niemcami.

Oskarżona ROMBEK: Nie przyznaję się do żadnych stawianych mi zarzutów. Do organizacji należałam, ale nie była ona kontrrewolucyjna.

Oskarżony SZCZEPKA: Nie przyznaję się do winy.

Oskarżony FREIMUTH: Przyznaję się do tego, że posiadałem broń, że przeszedłem przez granicę i wróciłem stamtąd, ale do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej nie przyznaję się, bo celem organizacji, do której należałem, nie była walka przeciwko władzy sowieckiej, celem jej było zorganizowanie samoobrony w przypadku wkroczenia Niemców.

Проводником за границу я не была и никакой связи со Львовским центром не признаю.

Обвиняемый СЕРВАТКА: В том, что я принадлежал к контрреволюционной польской организации, я не признаю себя виновным. Та организация, в которой я был, не была контрреволюционной.

Обвиняемый ШАНЕК: В вербовке в контрреволюционную организацию я не признаю себя виновным. Не признаю себя виновным в том, что я был членом штаба контрреволюционной организации.

Обвиняемый КУСНЕЖ: Я не признаю себя виновным в принадлежности к контрреволюционной организации. Я состоял только в фабричной охране.

Обвиняемый МЕЛЬНИК: В шпионаже и принадлежности к контрреволюционной организации я не признаю себя виновным. Признаю, что я хотел перейти в Венгрию для отправки меня в польские легионы во Францию.

Обвиняемый ПАНКЕВИЧ: Я не признаю себя виновным в принадлежности к контрреволюционной организации. Мне предлагали только вступить в комитет по оказанию помощи пострадавшим от войны.

Обвиняемый ЛЯХОВИЧ: Я также не признаю себя виновным в принадлежности к контрреволюционной организации, т. к. мне только предлагали вступить в комитет по оказанию помощи бедным.

Обвиняемый ФУРДЗИН: Не признаю себя виновным в принадлежности к контрреволюционной организации. Мне предлагали участвовать в комитете, в котором я сам могу получить помощь, как инвалид.

Обвиняемый ДМИТРИШИН: Я не признаю себя ни в чем виновным.

Обвиняемый БУЧКОВСКИЙ: Я также не признаю себя виновным ни в чем.

Обвиняемая СТЕФАНОВСКАЯ: Я не признаю себя виновной в принадлежности к контрреволюционной организации. Во Львов же я ездила с ХО[ХЛА]КЕВИЧЕМ не для целей контрреволюционной организации.

На вопрос председательствующего, все обвиняемые ответили, что показания суду они давать желают.

В 16 часов 30 минут 12 мая объявляется перерыв.

В 10 часов 10 минут 13 мая 1941 г. судебное заседание продолжается.

Oskarżony ŁACINA: Do organizacji należałem, ale nie była ona kontrrewolucyjna. O tym dowiedziałem się dopiero podczas wstępnego śledztwa i dlatego nie przyznaję się do winy.

Nie przyznaję się też do szpiegostwa.

Oskarżona KRAJDUCHÓWNA: Do szpiegostwa nie przyznaję się. Do organizacji należałam, ale nie była ona kontrrewolucyjna.

Przewodnikiem za granicę nie byłam i do żadnych kontaktów z ośrodkiem lwowskim nie przyznaję się.

Oskarżony SERWATKA: Do tego, że należałem do kontrrewolucyjnej organizacji polskiej, nie przyznaję się. Organizacja, do której należałem, nie była kontrrewolucyjna.

Oskarżony SZANEK: Do werbunku do organizacji kontrrewolucyjnej nie przyznaję się. Nie przyznaję się, że byłem członkiem sztabu organizacji kontrrewolucyjnej.

Oskarżony KUŚNIERZ: Nie przyznaję się do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej. Należałem tylko do straży fabrycznej.

Oskarżony MIELNIK: Nie przyznaję się do szpiegostwa i przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej. Przyznaję się, że chciałem pójść na Węgry, aby stamtąd przedostać się do Francji, do polskich legionów.

Oskarżony PANKIEWICZ: Nie przyznaję się do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej. Proponowano mi tylko wstąpienie do komitetu do spraw udzielania pomocy poszkodowanym przez wojnę.

Oskarżony LACHOWICZ: Ja również nie przyznaję się do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej, ponieważ proponowano mi tylko wstąpienie do komitetu do spraw udzielania pomocy biednym.

Oskarżony FURDZIN: Nie przyznaję się do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej. Proponowano mi członkostwo w Komitecie, w którym sam mógłbym uzyskać pomoc jako inwalida.

Oskarżony DMITRYSZYN: Nie przyznaję się do żadnych stawianych mi zarzutów.

Oskarżony BUCZKOWSKI: Ja również nie przyznaję się do żadnych stawianych mi zarzutów.

Oskarżona STEFANOWSKA: Nie przyznaję się do przynależności do organizacji kontrrewolucyjnej. A do Lwowa jeździłam z CHO[CHLA]-KIEWICZEM nie w sprawach organizacji kontrrewolucyjnej.

Na pytanie przewodniczącego wszyscy oskarżeni odpowiedzieli, że są gotowi złożyć zeznania przed sądem.

O godzinie 16 minut 30, 12 maja zostaje ogłoszona przerwa.

Показание обвиняемого МИХАЛЬСКОГО Степана Владиславовича:

По существу дела показал:

Я родился на Западе и уже с 11-ти лет начал работать под штыком немецких солдат. Работал я по 12 часов в сутки. По окончании первой империалистической войны возникла Польша, как отдельное государство, но, несмотря на то, что я и теперь много работал, я был удовлетворен своим положением и жизнью на своей родине.

24 года я работал на фабрике на самых тяжелых работах. Во время войны 1939 года наша родина подверглась нападению немцев и была разгромлена. Ранее я никогда не служил в армии и не мог помочь своей родине в ее борьбе с немцами.

С 16-ти лет я принадлежал к молодежной организации „Скаутов“, которая меня воспитала. Здесь мне привили любовь к родине.

После распада Польши, я и мои друзья не понимали, что такое случилось и что происходит в стране.

Однажды после митинга на заводе „Польмин“ в октябре 1939 года я возвращался домой с ШАНЕКОМ, который мне сказал, что меня приглашает мой приятель ХЦЮК на собрание. На собрании мы обсуждали положение в стране и что нам надо делать. Однако, никакого направления или решения мы не приняли. Мы решили, что мы должны поддерживать польский дух в народе.

Оказалось, что наша молодежь не может иметь влияния у нас. Чтобы не подвергать молодежь опасности, мы решили не работать среди молодежи. Затем мы решили, что мы должны уйти в Венгрию для вступления в армию (легионы), борящиеся против немцев, но, во всяком случае, не против СССР.

На фабрику приходил мой начальник ГАЛЮЗА, с которым мы вели разговоры на разные темы. От него я узнал, что нас – поляков, будут увольнять с работы. Уже в то время происходили аресты поляков, но несмотря на это, ГАЛЮЗА говорил, что приедет на собрание нашей организации. На собрании были – ГАЛЮЗА и инженер ОСВАЛЬД и им я говорил, что мы не можем оказать влияния на молодежь.

ГАЛЮЗА посоветовал мне организовать военную организацию, но я ему сказал, что я необразован и не могу вести эту работу. Тогда ГАЛЮЗА мне сказал, что он возьмет все руководство на себя, а я только буду являться руководителем для нашей конспирации.

Наша работа в организации проводилась полтора месяца, но затем в декабре 1939 года на фабрике „Польмин“ начались аресты. Арестовали директора ПАВЛИСА и некоторых рабочих фабрики. ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬД после этого сказали, что они должны скрыться, причем ОСВАЛЬД говорил, что его вербует НКВД для секретной работы, но что это противно его чести.

O godzinie 10 minut 10, 13 maja 1941 r. wznawia się posiedzenie sądowe.

Zeznania oskarżonego MICHALSKIEGO Szczepana s. Władysława:

W związku ze sprawą zeznał:

Urodziłem się na Zachodzie i już w wieku 11 lat zacząłem pracę pod bagnetami żołnierzy niemieckich. Pracowałem po 12 godzin na dobę. Po zakończeniu pierwszej wojny imperialistycznej powstała Polska jako samodzielne państwo i mimo tego, że także wtedy dużo pracowałem, byłem zadowolony ze swojej sytuacji i z życia we własnej ojczyźnie.

24 lata pracowałem w fabryce przy najcięższych robotach. W czasie wojny w 1939 roku nasza ojczyzna została najechana przez Niemców i rozbita. Wcześniej nigdy nie służyłem w wojsku i nie mogłem pomóc swojej ojczyźnie w walce z Niemcami.

Przez 16 lat należałem do młodzieżowej organizacji „Skautów”, która mnie wychowała. Tam zaszczepiono mi miłość do ojczyzny.

Po rozpadzie Polski ja i moi przyjaciele nie rozumieliśmy, co właściwie się stało i co dzieje się w kraju.

Kiedyś po wiecu w zakładzie „Polmin”, w październiku 1939 roku wracałem do domu z SZANKIEM, który powiedział, że mój przyjaciel CHCIUK zaprasza mnie na zebranie. Na zebraniu dyskutowaliśmy o sytuacji zaistniałej w kraju i o tym, co powinniśmy robić. Żadnej jednak decyzji co do kierunku działań nie podjęliśmy. Postanowiliśmy tylko, że musimy podtrzymać polskiego ducha w narodzie.

Ustaliliśmy, że nasza młodzież nie powinna ulegać naszym wpływom. Żeby nie narażać młodych ludzi na niebezpieczeństwo, postanowiliśmy nie pracować wśród młodzieży. Potem zdecydowaliśmy, że powinniśmy pójść na Węgry, by wstąpić do wojska (legiony) walczącego przeciwko Niemcom, ale w żadnym przypadku nie przeciwko ZSRS.

Do fabryki przychodził mój naczelnik GALUZA, z którym prowadziłem rozmowy na różne tematy. Od niego dowiedziałem się, że będą nas – Polaków zwalniać z pracy. Już w tamtym okresie odbywały się aresztowania Polaków, ale mimo to GALUZA powiedział, że przyjedzie na zebranie naszej organizacji. Na zebraniu byli – GALUZA i inżynier OSWALD. Powiedziałem im, że nie możemy wywierać wpływu na młodzież.

GALUZA poradził mi, żeby zorganizować organizację wojskową, ale powiedziałem mu, że nie mam [odpowiedniego] wykształcenia, toteż nie mogę prowadzić takiej działalności. GALUZA powiedział wówczas, że on weźmie na siebie kierowanie całością, a ja będę tylko kierownikiem naszej konspiracji.

ГАЛЮЗА решил организовать побег в Венгрию. Независимо от этого со Львова ко мне пришел мой знакомый ЦЫГАНОК⁹, который знал о моей работе в организации от ЧЕХОВСКОГО¹⁰ и ГАЛЮЗЫ. По приглашению ЦЫГАНКА я поехал во Львов, где мне дали информацию о работе в нашей организации. Затем я поехал в Борислав и связался с ЧЕХОВСКИМ, который сказал мне организовать на границе пункт отдыха для желающих переходить границу в Венгрию. Нам было известно, что люди, уходящие за границу через село Мальминсталь, не могут иметь места для отдыха. Поэтому ЧЕХОВСКИЙ приказал мне организовать пункт отдыха. ГАЛЮЗА говорил, что он организовал пункт на самой границе и что он уже был там.

В то время были сильные морозы, когда я в числе группы 26–27 человек шел к границе. Я шел для осмотра границы, но получилось так, что я заблудился и перешел границу. Дорога была очень тяжелой, мы отморозили себе руки.

Когда мы перешли в Венгрию, нас задержали и отправили в лагерь, откуда нас хотели отправить во Францию для вступления в легионы.

Так как моя семья осталась без всяких средств к существованию, денег у нее не было, я решил любой ценой вернуться домой к семье, оставшейся на территории СССР. Кроме того, я хотел отдать отчет ЧЕХОВСКОМУ.

Будучи в Будапеште в консульстве, я сказал, что у меня нет военной специальности, сказал о заданиях ЧЕХОВСКОГО и о своем желании возвратиться в СССР. В консульстве знали обо мне и неохотно согласились на мое возвращение в СССР. Мне сказали, что это опасно, но я все же решил возвратиться и подписал декларацию о добровольном возвращении.

В консульстве мне дали инструкцию о работе, говорили, что не нужно собирать много людей в нашей организации, ибо это опасно для конспирации. Там также говорили, что СССР не будет продолжать борьбы, что путем договоров советская «власть» войска оставят польскую территорию, что когда мы возвратимся в СССР, то там уже на территории нефтебассейна Красной Армии не будет, а будут немцы, поэтому мы решили, что о нас никто не будет знать (о нашем обратном переходе).

При задержании меня на границе я имел некоторые небольшие вещи и сказал, что ходил за покупкой товаров. Задержали меня при переходе из Венгрии в СССР 14 февраля 1940 года.

Информация, полученная мной за границей в консульстве в Будапеште, касалась только организационных вопросов внутри нашей организации, т. е. ее конспирации, для чего также был дан [мне] и шифр.

Nasza praca w organizacji trwała półtora miesiąca, a później w grudniu 1939 roku zaczęły się aresztowania w fabryce „Polmin”. Aresztowano dyrektora PAWLISA i niektórych robotników z fabryki. Potem GALUZA i OSWALD stwierdzili, że muszą się ukryć, a OSWALD powiedział, że NKWD werbuje go do tajnej współpracy, lecz to uchybia jego godności.

GALUZA postanowił zorganizować ucieczkę na Węgry. Niezależnie od tego przyjechał do mnie ze Lwowa mój znajomy CYGANEK⁹, który o mojej działalności w organizacji wiedział od CZECHOWSKIEGO¹⁰ i GALUZY. Na zaproszenie CYGANKA pojechałem do Lwowa, gdzie udzielono mi informacji o działalności naszej organizacji. Później pojechałem do Borysławia i tam nawiązałem kontakt z CZECHOWSKIM, który polecił mi zorganizowanie na granicy punktu odpoczynkowego dla chcących przejść na Węgry. Wiedzieliśmy, że ludzie idący za granicę przez wieś Malmanstal nie mają miejsca, gdzie mogliby odpocząć. Dlatego właśnie CZECHOWSKI polecił mi zorganizowanie punktu odpoczynkowego. GALUZA mówił, że zorganizował punkt na samej granicy i że już tam był.

Kiedy w grupie 26–27 osób szedłem w kierunku granicy, były silne mrozy. Szedłem w celu rozejrzenia się na granicy, ale tak się stało, że zabłądziłem i przekroczyłem granicę. Droga była bardzo ciężka, odmroziliśmy sobie ręce.

Kiedy przeszliśmy na Węgry, zatrzymano nas i skierowano do obozu, z którego mieliśmy być wysłani do Francji, by tam wstąpić do legionów.

Ponieważ moja rodzina była bez środków do życia, bo nie miała pieniędzy, postanowiłem za wszelką cenę wrócić do domu, do rodziny pozostającej na terytorium ZSRS. Ponadto chciałem złożyć sprawozdanie CZECHOWSKIEMU.

W Budapeszcie w konsulacie powiedziałem, że nie mam specjalizacji wojskowej, mówiłem też o zadaniach CZECHOWSKIEGO i o tym, że chciałbym wrócić do ZSRS. W konsulacie znali mnie i na mój powrót do ZSRS zgodzili się niechętnie. Powiedzieli, że jest to niebezpieczne, mimo wszystko postanowiłem wrócić i podpisałem deklarację o dobrowolnym powrocie.

W konsulacie dano mi instrukcje w sprawie pracy i powiedziano, że nie należy skupiać w naszej organizacji zbyt wielu ludzi, bo stanowi to zagrożenie dla konspiracji. Powiedziano mi również, że ZSRS nie będzie kontynuować walki i że na mocy porozumień „władz” wojska sowieckie opuszczą polskie terytorium, i kiedy wrócimy do ZSRS, to na terenie zagłębia naftowego nie będzie już Armii Czerwonej, tylko Niemcy. Dlatego doszliśmy do wniosku, że nikt nie będzie o nas wiedział (o naszym powrocie).

На вопросы председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил:
В нашей организации состояли: ОСВАЛЬД, ГАЛЮЗА, ШАНЕК,
МЕЛЬНИК, ЩЕПКА, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, РОМБЕК и я.

Собирались для того, чтобы беседовать о создавшемся положении в стране. Хотели создать организацию, но ничего конкретного наша организация не имела. Безусловно, если бы польская армия пришла – мы ей помогали, но против СССР мы не боролись. Мы были как бы аккумулятор с энергией, которую нам некуда было девать. Что у нас была советская власть, это нам известно, но ходили слухи, что может наступить безвластие в случае передачи нефт. территории немцам, при котором мы можем помочь чем-либо, организовав охрану от грабежей населения.

За границу со мной вместе ушли: ГАЛЮЗА, ОСВАЛЬД, КАЛАМАН, ФРАЙМУТ, но я не сопровождал их туда. ГАЛЮЗА раньше договорился о переходе, все устроил, а я только присоединился к ним.

В Будапеште я получил следующие задания – 1) в отношении организации определенной группы в Бориславе, которая должна действовать, согласно инструкции из Львова, 2) организовать штаб – несколько человек.

Когда я сказал в Будапеште, что у нас много людей без средств к существованию, мне дали денег для раздачи этим семьям. Затем – 3) не заниматься актами саботажа и вооруженного восстания, т. к. это может повлечь за собой жертвы, 4) организовать людей по¹

В отношении организации штаба на заводе „Польмин“ не было разговора. Был разговор собирать оружие, но узнавать адреса советских служащих, работников НКВД – этого задания не давали.

Когда я шел из Венгрии – я думал, что в Западной Украине не немцы. В то время я не знал, что советская власть дала крестьянам Западной Украины землю. О выборах, происходивших в Народное Собрание¹¹ я также не знал, но я чувствовал разницу между советской властью и прежней Польшей, т. к. те деньги, которые я мог заработать раньше – мне хватало на жизнь, а при советской власти я зарабатывал в 5 раз меньше и мне не хватало на жизнь.

Во Франции в легионы мы хотели вступить, чтобы восстановить Польшу путем войны против немцев.

При задержании на границе я обманул погранотряд, что ходил покупать вещи за границей, желая дать объяснение своему переходу границы.

Задачи нашей организации – каждый из нас хотел, чтобы возобновилась наша польская родина. При советской власти мне не было совсем хорошо и советская власть не могла являться моей родиной.

Оглашаются выдержки из показаний подсуд. МИХАЛЬСКОГО
– л.д. 25, т. 1.

Kiedy zatrzymano mnie na granicy, miałem przy sobie trochę drobnych rzeczy i powiedziałem, że chodziłem kupić towar. Zatrzymano mnie 14 lutego 1940 roku podczas przejścia z Węgier do ZSRS.

Informacja, którą otrzymałem za granicą w konsulacie w Budapeszcie, dotyczyła tylko wewnętrznych spraw organizacyjnych naszej organizacji, tj. jej zakonspirowania, w tym celu dano [mi] również szyfr.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsa[dy] MICHALSKI odpowiedział: Do naszej organizacji należeli: OSWALD, GALUZA, SZANEK, MIELNIK, SZCZEPKA, ŻELECHOWSKI, ROMBEK i ja.

Zbieraliśmy się, aby dyskutować o sytuacji zaistniałej w kraju. Chcieliśmy utworzyć organizację, ale nie mieliśmy konkretnych planów. Nie wątpiłbym, jeśli przyszedłoby polskie wojsko – pomagalibyśmy mu, ale nie walczyliśmy przeciwko ZSRS. Byliśmy jak gdyby akumulatorem gromadzącym energię, której nie było gdzie spożytkować. Wiadomo, że była u nas władza sowiecka, jednakże chodziły słuchy, że w przypadku przekazania terenów naft[owych] Niemcom może zapanować anarchia, a wtedy moglibyśmy przydać się w jakiś sposób, np. zapobiegając grabieżom ludności przez zorganizowanie straży.

Granice razem ze mną przeszli: GALUZA, OSWALD, KAŁAMAN i FREIMUTH, ale to nie ja ich tam prowadziłem. GALUZA wcześniej umówił się na przejście, wszystko zorganizował, ja tylko przyłączyłem się do nich.

W Budapeszcie otrzymałem następujące zadania – 1) w sprawie organizacji grupy w Borysławiu, która miała działać zgodnie z instrukcjami ze Lwowa, 2) zorganizować sztab – kilku ludzi.

Kiedy powiedziałem w Budapeszcie, że jest u nas wielu ludzi bez środków do życia, dano mi pieniądze, abym rozdał tym rodzinom. Następnie – 3) nie zajmować się sabotażem i powstaniem zbrojnym, ponieważ może to pociągnąć za sobą ofiary, 4) zorganizować ludzi^e

Jeśli chodzi o organizację sztabu w zakładzie „Polmin”, nie było o tym mowy. Mówiono, żeby zbierać broń, ale nie było polecenia, by dowiadywać się o adresy urzędników sowieckich czy funkcjonariuszy NKWD.

Kiedy szedłem z Węgier – myślałem, że na Zachodniej Ukrainie nie ma Niemców. Nie wiedziałem wówczas, że władza sowiecka dała chłopom Zachodniej Ukrainy ziemię. O wyborach do Zgromadzenia Narodowego¹¹ również nie wiedziałem, ale odczuwałem różnicę między władzą sowiecką a dawną Polską, bo pieniędzy, które mogłem zarobić wcześniej, wystarczyło mi na życie, a za władzy sowieckiej zarabiałem 5 razy mniej i na życie mi nie starczało.

We Francji chcieliśmy wstąpić do legionów, żeby walcząc z Niemcami doprowadzić do odrodzenia Polski.

Подсудимый МИХАЛЬСКИЙ: Следователь сам написал, что мы хотели якобы бороться против советской власти, чего не было в действительности.

С КРАЙДУХОВНОЙ я встретился в конце декабря 1939 года и просил ее провести меня в село Мальминсталь на границу к лесничему. Там были уже – ГАЛЮЗА, ОСВАЛЬД – офицеры и с ними целая группа, и утром рано перешел границу. Никого на своем месте я не оставлял.

С РОМБЕК я говорил, и она должна была узнать, будут ли принимать в советскую армию польскую молодежь, в каком случае эта молодежь должна была убегать за границу. Я действовал так, чтобы молодежь переходила за границу, если ее будут брать в Красную Армию, т.к. думал помочь этим в борьбе с немцами в будущем времени.

ЧЕХОВСКИЙ привез со Львова листовку, в которой было написано освободить польский народ в Западной Украине от немцев и советской власти. Я понял, что это провокационная листовка, и отнесся к этой листовке несерьезно.

Я хотел восстановить самостоятельную польскую родину, не думая об ее общественном строе, лишь бы была отдельная независимая Польша.

С ЧЕХОВСКИМ я связался по поручению ГАЛЮЗЫ в ноябре 1939 года и с ним встретился тайно на станции. ЧЕХОСКИЙ был врач и имел аналогичную с нами организацию в Бориславе. Сколько было у него человек – я не знал. Специального названия у той организации, в которой был ЧЕХОВСКИЙ, не было. Это была польская военная организация. Названия – „Союз вооруженной борьбы” – она тогда не имела и это название ей дали уже в Будапеште.

Во Львове я был один только раз и был там сам. ЧЕХОВСКИЙ также был связан с кем-то во Львове. Во Львов меня пригласил мой знакомый ЦЫГАНОК связаться с одной женщиной, которая имеет связь с периферией. Для встречи с этой женщиной во Львове я имел пароль от ЦЫГАНКА, который сейчас забыл.

Оглашаются выдержки из показан[ий] подсуд. МИХАЛЬСКОГО от 14/III-40 г. – л.д. 56, т. 1.

Подсудимый МИХАЛЬСКИЙ продолжает давать показания: МАХНИК мне передал, что в водоканале быв. полицейского помещения имеется спрятанное оружие, необходимое для нашей военной организации. (Оружие было там спрятано убежавшими полицейскими).

ГАЛЮЗА меня познакомил с ЧЕХОВСКИМ на станции, где ЧЕХОВСКИЙ задал мне вопросы – как работает наша организация.

Оглашаются выдержки показан[ий] подсуд. МИХАЛЬСКОГО – л.д. 60, т. 1.

Podczas zatrzymania na granicy oszukałem oddział pogran[iczny] mówiąc, że chodziłem za granicę kupić towar, w ten sposób próbowałem wytłumaczyć fakt przekroczenia granicy.

Zadania naszej organizacji – każdy z nas chciał odrodzenia naszej polskiej ojczyzny. Za władzy sowieckiej było mi nie najlepiej i władza sowiecka nie mogła zostać moją ojczyzną.

Odczytane zostają wyjątki z zeznań podsąd[nego] MICHALSKIEGO
– k.s. 25, t. 1.

Podsądny MICHALSKI: Śledczy sam napisał, że rzekomo chcieliśmy walczyć przeciwko władzy sowieckiej, co w rzeczywistości nie miało miejsca.

Z KRAJDUCHÓWNĄ spotkałem się pod koniec grudnia 1939 roku i poprosiłem ją, żeby zaprowadziła mnie do wsi Malmanstal, na granicę do leśniczego. Byli tam już – GALUZA, OSWALD – oficerowie, a z nimi cała grupa. Granicę przeszedłem wcześniej rano. Nikogo na swoim miejscu nie zostawiałem.

Z ROMBEK rozmawiałem – miała dowiedzieć się, czy będą powoływać polską młodzież do armii sowieckiej, bo jeśli tak, to młodzież ta powinna uciekać za granicę. Działiałem tak, żeby młodzież szła za granicę, jeśli okazałoby się, że będą ją brać do Armii Czerwonej, chciałem w ten sposób ułatwić walkę z Niemcami w późniejszym okresie.

CZECHOWSKI przywiózł ze Lwowa ulotkę, w której napisano, by uwolnić naród polski na Zachodniej Ukrainie od Niemców i władzy sowieckiej. Zrozumiałem, że to ulotka prowokacyjna i nie potraktowałem jej poważnie.

Chciałem odrodzenia się niezależnej polskiej ojczyzny, ale nie zastanawiałem się nad jej ustrojem społecznym, chciałem tylko, by istniała samodzielna niepodległa Polska.

Z CZECHOWSKIM skontaktowałem się na polecenie GALUZY w listopadzie 1939 roku. Spotkałem się z nim potajemnie na stacji. CZECHOWSKI był lekarzem i miał analogiczną do naszej organizację w Borysławiu. Ilu miał ludzi – nie wiedziałem. Żadnej specjalnej nazwy organizacja, do której należał CZECHOWSKI, nie miała. Była to polska organizacja wojskowa. Nazwy – „Związek Walki Zbrojnej” – jeszcze wtedy nie nosiła, nazwę tę nadano jej dopiero w Budapeszcie.

We Lwowie byłem tylko jeden raz i byłem tam sam. CZECHOWSKI też miał kontakt z kimś we Lwowie. Do Lwowa zaprosił mnie mój znajomy CYGANIEK, który powiedział mi, żebym skontaktował się z pewną kobietą utrzymującą kontakt z prowincją. Na spotkanie z tą kobietą we Lwowie dostałem od CYGANKA hasło, którego teraz nie mogę sobie przypomnieć.

Подсуд. МИХАЛЬСКИЙ продолжает давать показания: МАХНИК мне говорил, что под зданием полиции находятся гранаты, револьверы и винтовки.

Во Львове у меня был разговор с этой женщиной, с которой меня познакомил ЦЫГАНОК (фамилии ее не знаю), об организации радиостанции в Бориславе или Дрогобыче для связи с Венгрией по проверке благополучного перехода наших людей за границу.

Оглаш[аются] выдержки из показан[ий] подсуд. МИХАЛЬСКОГО
– л.д. 61–62, т. 1.

Подсуд. МИХАЛЬСКИЙ продолжает давать показания: При встрече с ЧЕХОВСКИМ 29 декабря 1939 г. мы условились о встрече с ним во Львове. Будучи там на совещании, мы участвовали в обсуждении перехода границы и намечали пункты отдыха.

СИКОРСКИЙ – это был главнокомандующий польскими вооруженными силами. За границу в Венгрию я перешел 30 декабря 1939 года.

Листовки генерала СИКОРСКОГО о близком освобождении поляков – таковые были в действительности.

ЖЕЛЕХОВСКОМУ я специальных заданий не давал.

С СЕРВАТКОЙ у меня связи не было.

В 12 час. объявляется перерыв.

В 12 час. 30 мин. судебное заседание продолжается.

Подсуд. МИХАЛЬСКИЙ продолжает давать показания: КАСАРИКА я не знал и с ним раньше не встречался, хотя во Львове я его видал. Части к радиоприемнику я брал с КАСАРИКОМ для доставки на место.

Я ничего не знаю о разговоре с КАСАРИКОМ о переходе границы. О радиостанции был разговор у этой женщины во Львове, но с кем я говорил, не помню.

ЧЕХОВСКИЙ был во Львове до моего приезда туда и знал об этой радиостанции. Мне лично передали только чемодан с некоторыми радиочастями для доставки на место. Радиостанция должна была быть приемочно-передаточной. КАСАРИК сам должен был приехать в Борислав для осмотра места установки радиостанции. В то время фамилии КАСАРИКА я не знал, но когда меня заставили на следствии давать показания, я выдумал историю с переходом за границу с этим КАСАРИКОМ, фамилию которого я узнал, будучи с ним в тюрьме в Дрогобыче.

На вопросы чл. суда подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил: Штаба организации вообще у нас не было. Совещаний было 6 или 7. Первое совещание было в половине ноября 1939 года, на котором присутствовали

Odczytane zostają wyjątki z zezn[añ] podsąd[nego] MICHALSKIEGO z dnia 14/III-40 r. – k.s. 56, t. 1.

Podsądny MICHALSKI kontynuuje składanie zeznań: MACHNIK przekazał mi, że w kanale wodnym był[ego] lokalu policji znajduje się ukryta broń, której potrzebuje nasza organizacja wojskowa. (Broń została tam ukryta przez uciekających policjantów.)

GALUZA poznał mnie z CZECHOWSKIM na stacji i tam CZECHOWSKI spytał mnie, jak pracuje nasza organizacja.

Odczytane zostają wyjątki z zezn[añ] podsąd[nego] MICHALSKIEGO – k.s. 60, t. 1.

Podsąd[ny] MICHALSKI kontynuuje składanie zeznań: MACHNIK mówił, że pod budynkiem policji znajdują się granaty, rewolwery i karabiny.

We Lwowie rozmawiałem z kobietą, z którą poznał mnie CYGANEK (nie znam jej nazwiska), o zorganizowaniu w Borysławiu albo w Drohobyczu radiostacji, by móc utrzymywać łączność z Węgrami i sprawdzać, czy naszym ludziom udało się przejść przez granicę.

Odczytane zostają wyjątki z zezn[añ] podsąd[nego] MICHALSKIEGO – k.s. 61–62, t. 1.

Podsąd[ny] MICHALSKI kontynuuje składanie zeznań: Podczas spotkania z CZECHOWSKIM 29 grudnia 1939 r. umówiliśmy się na spotkanie we Lwowie. Będąc tam na naradzie uczestniczyliśmy w omawianiu sprawy przekraczania granicy i wyznaczyliśmy punkty odpoczynkowe.

SIKORSKI – był głównodowodzącym polskich sił zbrojnych. Za granicę na Węgry przeszedłem 30 grudnia 1939 roku.

Ulotki generała SIKORSKIEGO o bliskim wyzwoleniu Polaków – były takie w rzeczywistości.

ŻELECHOWSKIEMU żadnych specjalnych zadań nie powierzałem. Z SERWATKĄ nie kontaktowałem się.

O godz. 12 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 12 min[ut] 30 wznowia się posiedzenie sądowe.

Podsąd[ny] MICHALSKI kontynuuje składanie zeznań: KASARIKA nie znałem i wcześniej nie spotykałem się z nim, widziałem go natomiast we Lwowie. Części do radioodbiornika zabrałem razem z KASARIKIEM w celu dostarczenia na miejsce.

Nic nie wiem o rozmowie z KASARIKIEM na temat przejścia granicy. O radiostacji rozmawiałem u tej kobiety we Lwowie, ale nie pamiętam, z kim rozmawiałem.

CZECHOWSKI był we Lwowie przed moim przyjazdem i wiedział [więcej] o tej radiostacji. Mnie natomiast przekazano tylko walizkę

– ГАЛЮЗА, ОСВАЛЬД, ШАНЕК, ЩЕПКА, ХЦЮК, РОМБЕК и я. Вопросы на совещании были следующие: прекратить работу с молодежью, с которой мы раньше работали в патриотическом духе. Затем стоял вопрос о моем руководстве организацией, от чего я отказался. Плана в то время еще не было выработано. Кроме того, на совещании ГАЛЮЗА говорил о том, чтобы втянуть в организацию офицеров, находившихся в Дрогобыче.

На втором заседании ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬДА не было. Кто тогда был на совещании и какие стояли вопросы, я не помню, т. к. прошло уже много времени.

ШАНЕКУ я не давал задание выяснить, где еще есть такие организации в Дрогобыче.

Об украинской националистической организации („ОУН“) мы не интересовались и не узнавали о ней.

Между членами организации мы разбили город по районам. ШАНЕКА прикрепили на его улице, ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬДА на заводе. Мне района не давали.

От Львовского центра я получил следующее задание: как проводить работу, организовать „пятерки“ из новых членов, узнать, где и у кого есть какое-либо оружие, и знакомиться с красноармейцами, командирами и узнавать их отношение к полякам. Задания определять местонахождение воинских частей – не было.

Оглашаются выдержки из показан[ий] подсуд. МИХАЛЬСКОГО – л.д. 63, т. I.

Подсуд. МИХАЛЬСКИЙ продолжает свои показания: Производить вербовку среди кр-цев и командиров задания не было. Было только задание узнавать их мнение о поляках. Какие вопросы стояли на третьем совещании, я не помню. На четвертом совещании я, кажется, не был. Из шести заседаний, три заседания были с вопросами о молодежи, а остальные о работе нашей организации.

РОМБЕК и ШАНЕКУ я поручил узнать об оружии, какого задания они не выполнили.

МАХНИК обещал мне принести два револьвера, которых он так и не принес. ЖЕЛЕХОВСКОМУ я не давал задания.

Задания о местонахождении коротковолновой военной радиостанции я никому не давал.

В штабе был разговор об организации „пятерок“, но до самого ухода в Венгрию „пятерки“ не были организованы.

Вопросами разведки у нас никто не занимался, т. к. работы вообще не было, она не была организована, поэтому и не было никакой разведки.

z częściami radiowymi, żebym dostarczył je na miejsce. Radiostacja miała być nadawczo-odbiorcza. KASARIK sam miał pojechać do Borysławia, żeby obejrzeć miejsce jej zainstalowania. Wtedy nazwiska KASARIKA jeszcze nie znałem, ale kiedy na śledztwie zmuszono mnie do składania zeznań, wymyśliłem historię o przejściu przez granicę z tym KASARIKIEM, którego nazwisko poznałem dopiero wówczas, kiedy razem siedzieliśmy w więzieniu w Drohobyczu.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[ny] MICHALSKI odpowiedział: Sztabu organizacji w ogóle nie mieliśmy. Narad odbyło się 6 albo 7. Pierwsza narada odbyła się w połowie listopada 1939 roku, byli na niej obecni – GALUZA, OSWALD, SZANEK, SZCZEPKA, CHCIUK, ROMBEK i ja. Podczas narady poruszano następujące kwestie: przerwać działalność wśród młodzieży, z którą wcześniej pracowaliśmy w duchu patriotycznym. Poruszona też została sprawa kierowania przeze mnie organizacją, ale odmówiłem. W tym czasie nie mieliśmy jeszcze opracowanego planu. Na naradzie GALUZA mówił też o tym, żeby wciągnąć do organizacji oficerów przebywających w Drohobyczu.

Na drugiej naradzie nie było GALUZY i OSWALDA. Kto był wtedy obecny na naradzie i jakie sprawy omawiano, nie pamiętam, bo minęło już sporo czasu.

SZANKOWI nie powierzałem zadania, by wyjaśnić, gdzie i jakie jeszcze organizacje istnieją w Drohobyczu.

Nacjonalistyczna organizacja ukraińska („OUN”) – nie interesowała nas i nie zbieraliśmy informacji na jej temat.

Podzieliliśmy miasto na rejony, które rozdzieliliśmy pomiędzy członków organizacji. SZANKOWI przydzielono jego ulicę, GALUZIE i OSWALDOWI zakład. Mnie rejonu nie wyznaczono.

Z ośrodka lwowskiego otrzymałem następujące zadania: prowadzić działalność, organizować z nowych członków „piątki”, dowiedzieć się, kto i gdzie ma jaką broń, zawierać znajomości z czerwonoarmistami i oficerami, dowiadywać się o ich stosunek do Polaków. Polecenia ustalenia dyslokacji oddziałów wojskowych – nie było.

Odczytane zostają wyjątki z zezn[añ] podsąd[nego] MICHALSKIEGO – k.s. 63, t. 1.

Podsąd[ny] MICHALSKI kontynuuje składanie zeznań: Nie było polecenia prowadzenia werbunku wśród cz[erwonoarmis]tów i oficerów. Było tylko polecenie zapoznania się z ich poglądem na temat Polaków. Jakie sprawy poruszano na trzeciej naradzie, nie pamiętam. Na czwartej naradzie, jak mi się zdaje, nie byłem. Na trzech z sześciu posiedzeń poruszano sprawy młodzieży, na pozostałych sprawy działalności naszej organizacji.

Показания обвиняемого КУРПЕЛЯ Юзефа Ивановича.

По существу дела показал:

В организацию меня никто не завербовывал. Я был руководителем организации, но это была не к. р. организация, а комитет, который имел своей целью помогать семьям пострадавших от войны, семьям убежавших за границу полицейских и чиновников.

МИХАЛЬСКИЙ не давал мне задания организовать „пятерки”.

На вопрос председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил: Я не давал КУРПЕЛЮ задания организовать „пятерки”.

Оглашаются выдержки из показан[ий] подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 211, т. 1.

Подсуд. КУРПЕЛЬ продолжает давать показания: МИХАЛЬСКИЙ мне сказал узнавать о семьях, нуждающихся в материальной помощи, а мои показания в отношении организации „пятерок” записаны неправильно.

Для помощи нуждающимся семьям МИХАЛЬСКИЙ обещал достать денег, но откуда – он мне этого не говорил. Когда я встретился второй раз с МИХАЛЬСКИМ я не помню.

Перед уходом МИХАЛЬСКОГО за границу я беседовал с ним о том, что боюсь ареста как офицер запаса, и хочу также бежать в Венгрию. МИХАЛЬСКИЙ мне ответил, что надо подождать, после чего он вместе со мной пойдет за границу, а пока что надо организовать помощь нуждающимся. Но так как у меня была жена и дети, которых надо было кормить, я не мог всецело отдаться работе помощи нуждающимся семьям.

После ухода МИХАЛЬСКОГО за границу с января м-ца 1940 года я пытался создать комитет помощи нуждающимся, но реального ничего не получилось. В январе м-це 1940 г. я был без работы и мне самому надо было помогать, т. к. я нуждался.

Я спрашивал ЖЕЛЕХОВСКОГО, кто остался из людей МИХАЛЬСКОГО, на что он мне ответил, что все люди ушли в Венгрию и этот вопрос он может выяснить у КРАЙДУХОВНЫ. Будучи у КРАЙДУХОВНЫ, последняя мне сказала, что после ухода МИХАЛЬСКОГО за границу работа упала и по этому поводу надо связаться с Бориславом. Я ответил, что этой работой заняться не могу, т. к. у меня больна жена. В тот же вечер зашел туда ЖЕЛЕХОВСКИЙ и сказал, что нужно поехать в Борислав к одному врачу. Так как я не мог ехать, я попросил доктора ЗАЛАНОВСКОГО и он вместе с ЯНАСЕМ поехали в Борислав и познакомились там с „Езерским” (ЧЕХОВСКИМ), который рекомендовал организовать „пятерки” и сказал о целях организации, а именно: организовать помощь нуждающимся семьям, организовать помощь лицам, опасаящимся ареста и желающим бежать в Венгрию,

ROMBEK i SZANKOWI poleciłem zebrać informacje o broni, ale nie wykonali tego zadania.

MACHNIK obiecał mi przynieść dwa rewolwery, których jednak nie przyniósł. ŻELECHOWSKIEMU nie wydawałem żadnych poleceń.

Zadania zlokalizowania krótkofalowej radiostacji wojskowej nikomu nie powierzałem.

W sztabie odbyła się rozmowa na temat organizowania „piątek”, ale aż do wyjazdu na Węgry „piątki” nie zostały zorganizowane.

Sprawami wywiadu nikt się u nas nie zajmował, bo działań [wywiadowczych] w ogóle nie prowadziliśmy, nie zostały one zorganizowane i nie było żadnego wywiadu.

Zeznania oskarżonego KURPIELA Józefa s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

Do organizacji nikt mnie nie werbował. Byłem szefem organizacji, ale nie była to organizacja k. r. tylko komitet, który miał pomagać rodzinom poszkodowanych przez wojnę oraz rodzinom policjantów i urzędników, którzy uciekli za granicę.

MICHALSKI nie powierzał mi zadania organizowania „piątek”.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MICHALSKI odpowiedział: Nie dawałem KURPIELOWI zadania organizowania „piątek”.

Odczytane zostają wyjątki z zezn[an] podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 211, t. 1.

Podsąd[ny] KURPIEL kontynuuje składanie zeznań: MICHALSKI polecił mi zbierać informacje o rodzinach potrzebujących pomocy materialnej, a moje zeznania dotyczące organizacji „piątek” – zostały spisane niezgodnie z prawdą.

Dla rodzin potrzebujących pomocy MICHALSKI obiecał zdobyć pieniądze, nie powiedział mi jednak – skąd. Nie pamiętam, kiedy spotkałem się z MICHALSKIM po raz drugi.

Przed wyjazdem MICHALSKIEGO za granicę rozmawiałem z nim o tym, że jako oficer rezerwy boję się aresztowania i też chciałbym uciec na Węgry. MICHALSKI odpowiedział mi wtedy, że trzeba jeszcze poczekać i że później razem przejdziemy przez granicę, na razie jednak należy zorganizować pomoc dla potrzebujących. Ale ponieważ miałem na utrzymaniu żonę i dzieci, nie mogłem poświęcić się całkowicie pracy dla potrzebujących rodzin.

Po wyjeździe MICHALSKIEGO za granicę, od stycznia 1940 roku starałem się utworzyć komitet pomocy potrzebującym, ale nic z tego nie wyszło. W styczniu 1940 r. sam byłem bez pracy i potrzebowałem pomocy, bo popadłem w biedę.

организовать охрану, т. к. ходили слухи, что, по случаю договора СССР с Германией, Германии будет передан нефтяной бассейн Борислав–Дрогобыч взамен Варшавского воеводства, и на случай безвластия надо было организовать таковую охрану города и населения.

Эта организация контрреволюционной не была и против советской власти не шла, хотя она имела среди членов псевдонимы и была тайной. Мой псевдоним был – „Вильк”, который дал мне ЧЕХОВСКИЙ.

Наша организация вообще должна была быть тайной и от немцев, на случай их прихода, и от советской власти, т. к. если бы о ней знали украинцы-националисты, они потом бы донесли об этом немцам и мы могли быть арестованы.

КРАЙДУХОВНА при встрече и разговоре со мной назвала себя „Хорецкой” и я в то время не знал, что ее настоящая фамилия КРАЙДУХОВНА.

От МИХАЛЬСКОГО я не знал о существовании „Хорецкой”. ЖЕЛЕХОВСКИЙ мне говорил, что одна женщина работала с МИХАЛЬСКИМ, и устроил мне с ней встречу. Это и была „Хорецкая”.

БЖАЗА я должен был встретить на станции таким образом: увидеть на станции человека с книжкой, которую он должен держать под рукой и который будет держать в одной руке перчатку. Вторая перчатка должна быть у меня в руке. Но вместо меня с ним встретился таким образом ЗАЛАНОВСКИЙ.

Я не организовывал ни одной „пятерки”.

Оглаш[аются] выдержки показан[ий] подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 218, т. 1.

Подсуд. КУРПЕЛЬ продолжает давать показания: Да, я был руководителем организации в Дрогобыче. В Дрогобыче один раз был Чеховский в начале января м-ца 1940 года и говорил в отношении организации „пятерок”. В Дрогобыче к этой организации после января 1940 года принадлежали: я, ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, РОМБЕК, РУЛОФФ¹², ЛАЩ, ЦИСОВСКИЙ, ЯНАСЬ, СТЕЦЬ¹³, ЩЕПКА. К этой организации не принадлежали: БУЧКОВСКИЙ, ЛЯХОВИЧ, ПАНКЕВИЧ, ХЦЮК, МЕЛЬНИК, СТЕФАНОВСКАЯ и ФУРДЗИН.

ФУРДЗИНА я видел один раз у себя дома, куда он пришел и спрашивал, где можно найти людей, которые помогают нуждающимся. Второй раз я с ним встретился в тюрьме.

ЖЕЛЕХОВСКОГО я просил привести ко мне пожилых людей, которые знают местных жителей Дрогобыча и которым надо оказывать помощь, после чего явился ФУРДЗИН по этому вопросу. Но ФУРДЗИН в комитете не мог состоять по плохому здоровью.

В феврале м-це 1940 г. ко мне пришел ЯНАСЬ и принес мне запечатанный конверт. В конверте оказались задания о том, что надо

Pytałem ŻELECHOWSKIEGO, kto z ludzi MICHALSKIEGO został, na co odpowiedział mi, że wszyscy poszli na Węgry, a więcej będę mógł się dowiedzieć od KRAJDUCHÓWNY. Poszedłem do KRAJDUCHÓWNY, która powiedziała, że po wyjeździe MICHALSKIEGO za granicę działalność upadła i w związku z tym trzeba skontaktować się z Borysławiem. Odpowiedziałem, że nie mogę zająć się działaniem, bo mam chorą żonę. Jeszcze tego samego wieczoru przyszedł tam ŻELECHOWSKI, który powiedział, że trzeba jechać do Borysławia do pewnego lekarza. Ponieważ nie mogłem pojechać, poprosiłem doktora ZAŁANOWSKIEGO, który pojechał do Borysławia razem z JANASIEM. Poznali tam „Jezierskiego” (CZECHOWSKIEGO), który polecił organizowanie „piątek” i opowiedział im o celach organizacji. Były to: organizowanie pomocy potrzebującym rodzinom, organizowanie pomocy osobom obawiającym się aresztowania i wyrażającym chęć ucieczki na Węgry oraz zorganizowanie straży, ponieważ chodziły słuchy, że w przypadku zawarcia umowy ZSRS z Niemcami zagłębie naftowe Borysław–Drohobycz zostanie przekazane Niemcom w zamian za województwo warszawskie i w razie braku władzy trzeba będzie zorganizować ochronę miasta i ludności.

Organizacja ta nie była kontrrewolucyjna i nie występowała przeciwko władzy sowieckiej, chociaż jej członkowie używali pseudonimów i była ona tajna. Ja miałem pseudonim „Wilk”, który nadał mi CZECHOWSKI.

Nasza organizacja miała w ogóle pozostać tajna, tak wobec Niemców w przypadku ich wkroczenia, jak i wobec władzy sowieckiej, ponieważ gdyby dowiedzieli się o niej nacjonałiści ukraińscy, donieśliby oni o tym Niemcom i mogliśmy zostać aresztowani.

KRAJDUCHÓWNA podczas spotkania powiedziała, że nazywa się „Chorecka”, i nie wiedziałem wtedy jeszcze, że jej prawdziwe nazwisko brzmi KRAJDUCHÓWNA.

O istnieniu „Choreckiej” dowiedziałem się nie od MICHALSKIEGO, to ŻELECHOWSKI powiedział, że jakaś kobieta współpracowała z MICHALSKIM i zorganizował mi z nią spotkanie. To właśnie była „Chorecka”.

Z BRZAZĄ miałem spotkać się na stacji w następujących okolicznościach: miałem odszukać na stacji człowieka z książką pod pachą, który w jednej ręce będzie miał rękawiczkę. Ja miałem trzymać w ręku drugą rękawiczkę. Ale zamiast mnie, spotkał się z nim w taki sposób ZAŁANOWSKI.

Nie zorganizowałem ani jednej „piątki”.

Odczytane zostają wyjątki z zezn[an] pod sąd[nego] KURPIELA – k.s. 218, t. 1.

Pod sąd[ny] KURPIEL kontynuuje składanie zeznań: Tak, byłem szefem organizacji w Drohobyczu. Na początku stycznia 1940 roku

организовать диверсионные акты на железной дороге и испортить агрегат на заводе „Польмин”, о чем надо сообщить ЦИСОВСКОМУ. Это письмо – распоряжение было со Львовского центра. По этому поводу я говорил ЦИСОВСКОМУ, что все это идиотизм, в результате чего во Львове говорили о том, что меня хотели снять с этой работы.

С ЦИСОВСКИМ я познакомился через ЯНАСЯ на улице. О содержании пакета со Львова ЦИСОВСКОМУ я сказал на словах. Со Львовским центром я не был связан, а был только связан с ЧЕХОВСКИМ, который говорил мне, что в нашей организации есть около 40 человек.

ЖЕЛЕХОВСКИЙ ведал разведкой, которую поручил ему я. РОМБЕК и ЩЕПКА также были в разведке. Разведка заключалась в следующем: 1) Есть ли в Дрогобыче польская коротковолновая станция. 2) Для чего в подвале на улице Мицкевича установлены койки. 3) Существуют ли вообще на территории Дрогобыча другие организации, в частности „ОУН”.

Руководителем моей работы был ЧЕХОВСКИЙ.

Зачем надо было узнавать, есть-ли коротковолновая радиостанция в Дрогобыче и существуют ли другие организации в Дрогобыче – я не знал.

В действительности никакой диверсии осуществлено не могло быть, т. к. если бы организовали диверсию на железной дороге, то были бы жертвы среди поляков, которых увозили эшелонами вглубь СССР. Затем, если бы испортили агрегат на заводе „Польмин”, то завод перестал бы работать и мы остались бы без работы, т. к. мы знали, что на заводе будут все работать одинаково, независимо от национальности.

Как проводить работу в Дрогобыче, ЧЕХОВСКИЙ говорил, но никаких указаний о сборе оружия не давал и оружия у нас вообще не было.

Оглашается показание подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 296, т. 1.

Подсуд. КУРПЕЛЬ продолжает свои показания: Я не помню, чтобы ЧЕХОВСКИЙ давал мне задание представить списки всех членов нашей организации в Дрогобыче с кличками, годом рождения, у кого какое оружие и без указания фамилий.

ЧЕХОВСКИЙ мне на совещании дал 200 рублей для организации по вербовке людей. Наша организация не была контрреволюционной, т. к. на совещании СТЕЦЬ говорил, что мы должны определить, сколько нам надо людей для организации охраны города от грабежа во время безвластия.

Потом, перед отъездом во Львов, я узнал, что наша организация называлась „Союз вооруженной борьбы”. О том, что наша организация

przyjechał do Drohobycza CZECHOWSKI, który mówił o zorganizowaniu „piątek”. Po styczniu 1940 roku do organizacji w Drohobyczu należeli: ja, ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI, ROMBEK, RULOFF¹², ŁASZCZ, CISOWSKI, JANAŚ, STEC¹³ i SZCZEPKA. Do organizacji nie należeli: BUCZKOWSKI, LACHOWICZ, PANKIEWICZ, CHCIUK, MIELNIK, STEFANOWSKA i FURDZIN.

FURDZINA widziałem raz – w moim domu, kiedy przyszedł i pytał, gdzie można znaleźć ludzi, którzy pomagają potrzebującym. Po raz wtóry spotkałem się z nim w więzieniu.

ŻELECHOWSKIEGO prosiłem o przyprowadzanie do mnie starszych ludzi znających mieszkańców Drohobycza, którym należy okazać pomoc. FURDZIN zjawił się w tej właśnie sprawie, ale nie mógł przyłączyć się do komitetu z uwagi na słabe zdrowie.

W lutym 1940 r. przyszedł do mnie JANAŚ, który przyniósł zapieczętowaną kopertę. Okazało się, że w kopercie są zadania. Mowa była w nich o potrzebie zorganizowania dywersji na kolei oraz uszkodzeniu agregatu w zakładzie „Polmin”, należało o tym poinformować CISOWSKIEGO. List ów, był to rozkaz ośrodka lwowskiego. Powiedziałem CISOWSKIEMU, że to wszystko jest idiotyzmem, wskutek czego mówiono we Lwowie o odsunięciu mnie od tej pracy.

CISOWSKIEGO poznałem przez JANASIA na ulicy. O zawartości przesyłki ze Lwowa poinformowałem go ustnie. Z ośrodkiem lwowskim nie miałem powiązań, kontaktowałem się natomiast z CZECHOWSKIM, który powiedział mi, że w naszej organizacji jest około 40 osób.

ŻELECHOWSKI kierował wywiadem, który mu powierzyłem. ROMBEK i SZCZEPKA również działali w wywiadzie. Wywiad dotyczył następujących spraw: 1) Czy jest w Drohobyczu polska stacja krótkofalowa. 2) Po co w piwnicy przy ulicy Mickiewicza ustawiono łóżka. 3) Czy na terenie Drohobycza działają inne organizacje, w szczególności „OUN”.

Moim szefem był CZECHOWSKI.

Po co mieliśmy dowiadywać się, czy jest w Drohobyczu radiostacja krótkofalowa i czy działają tu inne organizacje – nie wiedziałem.

W rzeczywistości żadnej dywersji nie można było dokonać, ponieważ jeśli zorganizowalibyśmy akcję dywersyjną na kolei, byłyby ofiary wśród Polaków, których wywożono transportami w głąb ZSRS. Jeśli z kolei uszkodzilibyśmy agregat w zakładzie „Polmin”, to zakład przestałby działać i wszyscy zostalibyśmy bez pracy, a wówczas myśleliśmy, że w zakładzie będą pracować wszyscy, niezależnie od narodowości.

CZECHOWSKI mówił, jak prowadzić działalność w Drohobyczu, ale żadnych wytycznych w sprawie gromadzenia broni nie dawał i broni w ogóle nie mieliśmy.

должна была преследовать цель восстановления польского государства – я не предполагал, т. к. это все равно нельзя было бы осуществить.

Заседание, на которое нас привел ЖЕЛЕХОВСКИЙ было вечером и оно было тайное.

Связи с „ОУН” мы не имели, но у нас было задание от ЧЕХОВСКОГО – узнать, есть ли такая организация в Дрогобыче на тот случай, если „ОУН” захотела бы выступить против поляков. Это задание было мной поручено ЖЕЛЕХОВСКОМУ. Вопрос о приобретении оружия на совещаниях не ставился.

Оглашается показан[ие] подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 234, т. 1.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: ЖЕЛЕХОВСКИЙ мне не давал задания узнать об имеющемся у кого-либо оружии и изъять его для организации. Никому я не поручал организовать порчу агрегата на заводе „Польмин”, также никакой диверсии на железной дороге я не думал организовывать. На совещаниях разговора о терроре не было.

Будучи во Львове, ЯНАСЬ говорил, что на заводе „Польмин” надо организовать забастовку в связи со снижением расценок, но я ответил, что это никакого результата не даст, и отказался от такого поручения.

Оглашается показан[ие] подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 237, т. 1.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: Предварительное следствие проводилось на украинском и русском языках. Я же говорю только по-польски. Следователь меня не понимал, ввиду чего в протоколе получилась ошибка по его вине, что я, якобы, организовывал диверсию на железной дороге.

Руководителем этой организации я был с января 1940 года. Контрреволюционной она не была.

От ЧЕХОВСКОГО из Борислава, а затем от ЯНАСЯ со Львова, я получал инструкции по работе организации, но сам я в центре не был.

Заданий об убийстве работников НКВД я не давал, также не давал задания узнавать адреса работников НКВД.

На предварительном следствии я не говорил, что наша организация ставила перед собой задачу свержения советской власти и была контрреволюционной. Все это формулировка следователя, т. к. наша организация не могла ставить эти вопросы без наличия оружия, кроме того, она была малочисленна, принимая во внимание, что свои основные силы – молодежь и офицеров мы отправили за границу в Венгрию, а если хотели бы устроить восстание, то не отправляли бы их туда.

Odczytane zostaje zeznanie podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 296, t. 1.

Podsąd[ny] KURPIEL kontynuuje składanie zeznań: Nie pamiętam, żeby CZECHOWSKI kazał mi sporządzać listy wszystkich członków naszej organizacji w Drohobyczu z pseudonimami, rokiem urodzenia i informacją, kto ma jaką broń, bez podawania nazwisk.

CZECHOWSKI dał mi w czasie narady 200 rubli na zorganizowanie werbunku ludzi. Nasza organizacja nie była kontrrewolucyjna, podczas narad STEC mówił, że musimy ustalić, ilu ludzi potrzebujemy do zorganizowania ochrony miasta przed grabieżami w przypadku braku władzy.

Później, przed wyjazdem do Lwowa dowiedziałem się, że nasza organizacja nosiła nazwę „Związek Walki Zbrojnej”. Nawet nie przypuszczałem, że organizacja nasza miała stawiać sobie za cel doprowadzenie do odrodzenia państwa polskiego – ponieważ i tak nie można byłoby tego zrealizować.

Posiedzenie, na które przyproceedził nas ŻELECHOWSKI, odbyło się wieczorem i było tajne.

Kontaktów z „OUN” nie mieliśmy, ale otrzymaliśmy od CZECHOWSKIEGO zadanie – dowiedzieć się, czy w Drohobyczu działa taka organizacja, na wypadek jeśli „OUN” chciałaby wystąpić przeciwko Polakom. Zadanie to powierzyłem ŻELECHOWSKIEMU. Sprawy gromadzenia broni na naradach nie poruszano.

Odczytane zostaje zezn[anie] podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 234, t. 1.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: ŻELECHOWSKI nie kazał mi zbierać informacji o broni będącej w posiadaniu różnych ludzi i możliwości przejęcia jej dla organizacji. Nikomu nie zlecałem uszkodzenia agregatu w zakładzie „Polmin”, nie zamierzałem też organizować żadnych aktów dywersji na kolei. Na naradach nie było rozmów na temat terroru.

Kiedy byłem we Lwowie, JANASÓ mówił, że w zakładzie „Polmin” trzeba zorganizować strajk w związku z obniżeniem stawek, ale odpowiedziałem, że nie przyniesie to żadnej korzyści i odmówiłem przyjęcia takiego polecenia.

Odczytane zostają zezn[ania] podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 237, t. 1.

Na pytanie przewod[nicz]ącego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Śledztwo wstępne prowadzone było w języku ukraińskim i rosyjskim. Ja zaś mówię tylko po polsku. Śledczy nie rozumiał mnie, wobec czego w protokole z jego winy zostało błędnie zapisane, że organizowałem dywersję na kolei.

Szefem organizacji byłem od stycznia 1940 roku. Nie była ona kontrrewolucyjna.

Od CZECHOWSKIEGO z Borysławia, a potem od JANASIA ze Lwowa otrzymywałem instrukcje dotyczące pracy organizacji, ale sam w ośrodku centralnym nie byłem.

Для того же, чтобы пробраться во Францию для поступления там в польские легионы – надо было пройти через Германию, что было неосуществимо.

В 14 час. 40 мин. объявляется перерыв.

В 17 час. 35 мин. судебное заседание продолжается.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: Руководить Дрогобычской организацией я начал в январе м-це 1940 г., после чего за 10 дней до отъезда во Львов окончил руководить организацией.

Наша организация завербовала одного только ЛАЩА. РУЛОФФА я не вербовал в организацию. ЦИСОВСКОГО вовлек в организацию не я, а ЯНАСЬ, о чем я также показывал на предварительном следствии. Ни одной организации я не объединял в одну общую. У нас ходили слухи, что существовали другие организации, но точно об этом я ничего не знаю и их я не объединял.

ЛАЩУ я дал задание организовать „пятерку”, которая должна быть предназначена для охраны фабрики на случай безвластия и для других заданий организации.

С капитаном СТЕЦОМ я видался в Бориславе, где он меня спрашивал, сколько людей у нас в организации. Я назвал ему какую-то цифру, которой сейчас не помню, но во всяком случае, не 200 человек, т. к. эта цифра преувеличена, ибо за такой короткий срок нельзя было организовать такое количество людей. Сам СТЕЦЬ говорил мне, что он за несколько месяцев организовал у себя только 120 человек.

На вопросы чл. суда подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: С ЧЕХОВСКИМ я был связан через ЯНАСЯ. ЧЕХОВСКИЙ, будучи в Дрогобыче, лично выплатил мне в начале февраля м-ца 1940 г. – 300 рублей, потом дал мне 200 руб. и еще 180 рублей. Всего 680 рублей. Эти деньги были даны на нужды организации, т. к. я сам нуждался, то я эти деньги истратил на себя и другим не давал. Оружия на эти деньги я не приобретал.

Мне была дана установка организовать в Дрогобыче „Главную ячейку” организации, куда потом вошли: я, РУЛОФФ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ, ЗАЛАНОВСКИЙ. ЗАЛАНОВСКИЙ был моим помощником и имел свою „пятерку”, членам которой дал задание организовывать новые „пятерки”.

Я лично принимал присягу от ЛАЩА и ЖЕЛЕХОВСКОГО. Кто еще другой принимал присягу – я не знаю. О даче присяги сделал распоряжение ЧЕХОВСКИЙ.

О порче агрегата на заводе „Польмин” РУЛОФФУ я не давал задания. Я ему только говорил о письме со Львова, которое мне привез

Nie wydawałem poleceń zabijania funkcjonariuszy NKWD, nie wydawałem też poleceń dowiadywania się o ich adresy.

Podczas wstępnego śledztwa nie mówiłem, że nasza organizacja stawiała sobie za cel obalenie władzy sowieckiej i że była kontrrewolucyjna. Wszystko to są sformułowania śledczego. Nasza organizacja nie mogła planować takich rzeczy bez dysponowania bronią, poza tym była nieliczna. Trzeba wziąć pod uwagę, że nasze podstawowe siły – młodzież i oficerów – wysłaliśmy za granicę na Węgry, a gdybyśmy chcieli zorganizować powstanie, nie wysylibyśmy ich tam.

Żeby przedostać się do Francji w celu wstąpienia tam do polskich legionów – trzeba było przejść przez Niemcy, co było niewykonalne.

O godz. 14 min[ut] 40 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 17 min[ut] 35 wznawia się posiedzenie sądowe.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsad[ny] KURPIEL odpowiedział: Zacząłem kierować organizacją drohobycką w styczniu 1940 r., po czym na 10 dni przed wyjazdem do Lwowa zdałem kierowanie organizacją.

Nasza organizacja zwerbowała tylko ŁASZCZA. RULOFFA nie werbowałem do organizacji. CISOWSKIEGO nie ja wciągnąłem do organizacji, lecz JANAS, o czym również zeznawałem na wstępnym śledztwie. Nie tworzyłem żadnej wspólnej organizacji, scalając inne. Chodziły u nas słuchy, że istniały jakieś organizacje, ale nic na ten temat nie wiem i nie ja je scalałem.

ŁASZCZOWI dałem zadanie zorganizowania „piątki” przeznaczonej do ochrony fabryki w przypadku braku władzy oraz do wykonywania innych zadań organizacji.

Z kapitanem STECEM widziałem się w Borysławiu. Pytał mnie wtedy, ile osób liczy nasza organizacja, podałem mu jakąś liczbę, której teraz nie pamiętam, ale w każdym razie nie było to 200 osób. Liczba ta jest za duża, ponieważ w tak krótkim czasie nie można zorganizować tylu ludzi. Sam STEC mówił, że przez kilka miesięcy zorganizował u siebie tylko 120 osób.

Na pytanie czł[onków] sądu podsad[ny] KURPIEL odpowiedział: Z CZECHOWSKIM miałem kontakt przez JANASIA. CZECHOWSKI, będąc w Drohobyczu na początku lutego 1940 r., wypłacił mi osobiście 300 rubli, później dał mi 200 rub[li] i jeszcze 180 rubli. Łącznie 680 rubli. Pieniądze te miały być przeznaczone na potrzeby organizacji, ale ponieważ ja sam popadłem w biedę, wydałem je na siebie i innym nic nie przekazywałem. Broni za te pieniądze nie kupowałem.

ЯНАСЬ, и где говорилось об организации диверсии на железных дорогах и заводе. Тогда же я сказал РУЛОФФУ, что это задание является идиотизмом. По этому поводу РУЛОФФ сказал мне, что поедет уточнить этот вопрос лично сам во Львов, но его арест помешал ему это сделать. Это письмо со Львова, переданное мне ЯНАСЕМ, я сразу уничтожил и РУЛОФФУ передавал о нем устно, как о вещи, которая не может быть осуществлена.

ЧЕХОВСКИЙ говорил, что все люди, находящиеся в нашей организации, должны иметь псевдоним.

Работу членов организации в соответствии с заданиями ЧЕХОВСКОГО я не проверял. От ЧЕХОВСКОГО было задание узнать о местонахождении радиостанции, но не именно военной. ЖЕЛЕХОВСКИЙ и РОМБЕК не выполнили задания – разыскать коротковолновую радиостанцию, иначе я об этом бы знал.

Никому я не давал задания узнавать адреса командиров и работников НКВД, ибо сам не получал таких заданий. Заданий о забастовках и к. р. агитации среди рабочих на заводе я не давал и сам не получал таких.

На предварительном следствии я не давал показаний, противоположных тем, которые я даю сейчас.

Оглашаются показания подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 235–236–237, т. 1.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: О ДРАХЕ я говорил на предварительном следствии от 7 апреля 1940 г., что по слухам в Дрогобыче он является сотрудником НКВД, вследствие чего не может быть организатором в нашей организации.

В отношении моих показаний следователю о терроре, то таких заданий я не получал, хотя ЯНАСЬ говорил мне, что мы должны отравить воду для питья, что было невозможно сделать, т. к. мы пили сами эту воду. ЯНАСЬ являлся провокатором. Я теперь это понял. О порче агрегата на заводе „Польмин” и диверсии на железных дорогах никаких заданий я не давал, о чем говорил и следователю, которого просил записать это в протокол, но мои слова не принимал во внимание. Я не понимал русского языка, а следователь не понимал польского и говорил, что, так как это написано на русском языке – это все то, что Вы говорили по-польски.

Переводчика, несмотря на мои просьбы, не давали.

Показания подсудимого ЗАЛАНОВСКОГО Збигнева Ивановича.
По существу дела показал:

В какую-либо организацию меня никто не вербовал. Я случайно встретил КУРПЕЛЯ, который сказал мне, что существует польская

Otrzymałem wytyczne, żeby zorganizować w Drohobyczu „Główną Komórkę” organizacji. Później w jej skład weszli: ja, RULOFF, ŻELECHOWSKI i ZAŁANOWSKI. ZAŁANOWSKI był moim pomocnikiem i posiadał swoją „piątkę”, której członkom wydał polecenie organizowania kolejnych „piątek”.

Osobiście odbierałem przysięgę od ŁASZCZA i ŻELECHOWSKIEGO. Kto jeszcze odbierał przysięgę – nie wiem. W sprawie zaprzysiężenia wydał zarządzenie CZECHOWSKI.

Nie dawałem RULOFFOWI polecenia uszkodzenia agregatu w zakładzie „Polmin”. Mówiłem mu tylko o liście ze Lwowa, który przywiózł dla mnie JANAS, a w którym była mowa o zorganizowaniu dywersji na kole i w zakładzie. Powiedziałem też wtedy RULOFFOWI, że zadanie to jest idiotyzmem, w związku z czym RULOFF oświadczył, że pojedzie do Lwowa wyjaśnić tę sprawę osobiście, lecz przeszkodziło mu w tym aresztowanie. List ze Lwowa, który przekazał mi JANAS, od razu zniszczyłem, a RULOFFOWI przekazałem jego treść ustnie, mówiąc, że sprawy tej nie można zrealizować.

CZECHOWSKI mówił, że wszyscy ludzie należący do naszej organizacji powinni mieć pseudonimy.

Pracy członków organizacji, zgodnie z instrukcjami CZECHOWSKIEGO, nie sprawdzałem. CZECHOWSKI wydał polecenie ustalenia lokalizacji radiostacji, ale nie chodziło o radiostację wojskową. ŻELECHOWSKI i ROMBEK nie wykonali zadania, tj. nie znaleźli radiostacji krótkofalowej, inaczej wiedziałbym o tym.

Nikom nie kazałem zbierać informacji o adresach oficerów i funkcjonariuszy NKWD, ponieważ sam takiego zadania nie otrzymałem. Poleceń w sprawie strajków i agitacji k. r. wśród robotników w zakładzie nie wydawałem i sam nie otrzymywałem takowych.

Podczas wstępnego śledztwa nie składałem innych zeznań niż te, które składałem obecnie.

Odczytane zostają zeznania podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 235–236–237, t. 1.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Na temat DRACHY podczas wstępnego śledztwa w dniu 7 kwietnia 1940 r. mówiłem, że według plotek chodzących po Drohobyczu jest on współpracownikiem NKWD, w związku z czym nie może być organizatorem w naszej organizacji.

Jeśli chodzi o składane przed śledczym moje zeznania dotyczące terroru, to nie otrzymywałem takich zadań, chociaż JANAS mówił, że powinniśmy zatruć wodę pitną. Było to jednak niewykonalne, bo przecież sami też piliśmy tę wodę. JANAS był prowokatorem. Teraz to zrozumiałem.

организация. Так как в то время я был без работы, жилось мне очень тяжело, у меня умер отец, я согласился на предложение КУРПЕЛЯ вступить в эту организацию, считая для себя достаточным, что она является польской, и дал на это свое согласие.

После этого КУРПЕЛЬ предложил мне поехать в Борислав, связаться с одним человеком и дал мне условный знак на связь: на станции встретиться с человеком, державшим под рукой красную книжку и в одной руке перчатку, я должен был держать в одной руке тоже перчатку. Посредством такого условного знака я встретился на вокзале с одним неизвестным для меня человеком и поехал с ним в Борислав. Этот человек (как я узнал впоследствии, это был ЯНАСЬ) повел меня в поликлинику, где мы встретились с некоторыми людьми, с которыми он меня познакомил. В том числе ЯНАСЬ представил меня „Езерскому” (ЧЕХОВСКОМУ), который спросил у меня, принимал ли я присягу, и на мой отрицательный ответ сказал, что я должен принять присягу, что я и сделал. ЧЕХОВСКИЙ спросил у меня, знаю ли я, в чем дело, на что я ему ответил, что прибыл по поручению КУРПЕЛЯ. ЧЕХОВСКИЙ дал мне задание создать главную ячейку организации, после чего вербовать людей по „пятеркам”.

9 декабря 1939 года, когда у нас начались аресты, ЧЕХОВСКИЙ передал, что сейчас наша задача является — помощь уходящим в Венгрию.

У нас ходили слухи, что немцы получают нефтебассейн — Дрогобыч—Борислав взамен другой области и что против немцев надо организовать борьбу. А также, что „ОУН” враждебно настроена против поляков и расширяет свои группы, а в случае прихода немцев такие будут поддерживать украинцев-националистов, ввиду чего надо узнать, где существуют организации „ОУН”. Кроме того, в случае прихода немцев может получиться так, что одна власть уйдет, а другая еще не войдет в город, и на случай этого безвластия надо организовать охрану города и населения от грабежей, насилий и т. д. со стороны преступных элементов, поскольку такой факт у нас уже имел место, когда польская власть ушла, а советской власти еще не было, у нас были грабежи и разбой. То есть, нам надо было организовать охрану общественной безопасности. Но ни одного слова не было сказано, что эта организация является контрреволюционной и что она будет вести борьбу против советской власти. Я этого не знал.

КУРПЕЛЯ я считал комендантом (руководителем) организации. Был ли он в действительности таковым — мне тогда не было известно.

Задания об организации групп охраны я передал КУРПЕЛЮ в середине января м-ца 1940 года. Через некоторое время я узнал

Żadnych poleceń dotyczących uszkodzenia agregatu w zakładzie „Polmin” i dywersji na kolei nikomu nie dawałem, o czym mówiłem śledczemu, prosząc o zapisanie tego w protokole. Śledczy jednak nie zwracał uwagi na moje słowa. Nie rozumiałem języka rosyjskiego, śledczy nie rozumiał po polsku, ale mówił, że w języku rosyjskim zostało zapisane wszystko, co mówiłem po polsku.

Mimo moich próśb tłumacza mi nie dano.

Zeznania podsądnego ZAŁANOWSKIEGO Zbigniewa s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

Do żadnej organizacji nikt mnie nie werbował. Kiedyś przypadkowo spotkałem KURPIELA, który powiedział, że istnieje polska organizacja. Ponieważ w tym czasie byłem bez pracy, żyło mi się bardzo ciężko i umarł mi ojciec – zgodziłem się na przedstawioną przez KURPIELA propozycję wstąpienia do tej organizacji. Zgodziłem się, bo wystarczyło mi, że to polska organizacja.

KURPIEL polecił wtedy, żebym pojechał do Borysławia nawiązać kontakt z pewnym człowiekiem. Dał mi znak rozpoznawczy na kontakt: miałem spotkać się na stacji z człowiekiem trzymającym pod pachą czerwoną książkę i w jednej ręce rękawiczkę, ja też miałem trzymać w ręce rękawiczkę. Dzięki temu znakowi spotkałem się na dworcu z nieznanym mi człowiekiem, z którym pojechałem do Borysławia. Człowiek ten (jak dowiedziałem się później, był to JANAS) zaprowadził mnie do przychodni, gdzie rozmawiałem z kilkoma ludźmi, z którymi mnie poznał. JANAS przedstawił mnie między innymi „Jezierskiemu” (CZECHOWSKIEMU), który zapytał, czy składałem przysięgę. Kiedy zaprzeczyłem, powiedział, że powinienem złożyć przysięgę, co też zrobiłem. CZECHOWSKI zapytał mnie, czy orientuję się w sytuacji, na co odpowiedziałem, że przyjechałem z polecenia KURPIELA. CZECHOWSKI powierzył mi zadanie utworzenia głównej komórki organizacji, a potem werbowania ludzi do „piątek”.

9 grudnia 1939 roku, kiedy zaczęły się już aresztowania, CZECHOWSKI powiedział, że teraz naszym zadaniem jest pomoc uciekającym na Węgry.

Chodziły słuchy, że Niemcy otrzymają zagłębie naftowe Drohobycz–Borysław w zamian za jakiś inny obwód i że trzeba przeciwko nim zorganizować walkę. Mówiono też, że nastawiona wrogo do Polaków „OUN” poszerza swoje szeregi, a kiedy przyjdą Niemcy, będą oni popierać nacjonalistów ukraińskich, w związku z czym trzeba dowiedzieć się, gdzie działają organizacje „OUN”. Ponadto, gdyby mieli nadejść Niemcy, mogłoby zdarzyć się tak, że jedna władza odejdzie, a druga jeszcze nie wkroczy do miasta, toteż mając na względzie brak władzy, trzeba zorganizować ochronę miasta i ludności przed grabieżami, przemocą itd. ze strony

от ЯНАСЯ, что приехал ЧЕХОВСКИЙ. КУРПЕЛЬ предложил мне пойти с ним, мы пошли к ЖЕЛЕХОВСКОМУ, от квартиры которого у КУРПЕЛЯ были ключи. Затем туда пришел вместе с ЧЕХОВСКИМ ЯНАСЬ и мы познакомились. Там ЧЕХОВСКИЙ повторил мне задание, данное мне еще в Бориславе, сказав, что мы должны оказывать помощь нуждающимся и пострадавшим от войны. Других разговоров я не помню. После этого мы разошлись.

КУРПЕЛЬ дал мне задание завербовать 5 человек, но я не знал, кого завербовать, ибо у меня не было знакомых. Все же мне удалось завербовать: СЕРВАТКА, ВЗОРЕКА Марьяна и ЛАЦИНУ Юзефа.

С ЛЯХОВИЧЕМ, ПАНКЕВИЧЕМ и ФУРДЗИНЫМ меня познакомил КУРПЕЛЬ и сказал мне, что я должен буду с ними поговорить. Я встретился с ЛЯХОВИЧЕМ и ПАНКЕВИЧЕМ как-то вечером и они меня спросили о комитете, и если комитет будет состоять из порядочных людей, то они будут сотрудничать в нем. Этих людей я предназначал для работы в комитете по оказании помощи бедным. Больше с ними я не соприкасался и вскоре сам получил работу. Когда ПАНКЕВИЧ повел меня к ФУРДЗИНУ и я увидел, что ФУРДЗИН старик и калека, я отказался от его вербовки, а также от вербовки такого же калеки – ПАНКЕВИЧА. Больше об этой организации я с ними не говорил.

ВЗОРЕКА я знал давно, но о целях организации я с ним раньше не говорил. Впоследствии по его согласию я принял его в нашу организацию.

В конце февраля м-ца 1940 года я пришел к ВЗОРЕКУ исправить зажигалку, туда же пришел ДМИТРИШИН, которому я сказал о существовании организации. Не помню, что мне ответил ДМИТРИШИН, но после его ухода я сказал ВЗОРЕКУ, что ДМИТРИШИНА не мешало бы завербовать в нашу организацию.

Когда в конце февраля м-ца 1940 г. был арестован ЧЕХОВСКИЙ, через пару дней после этого КУРПЕЛЬ мне сказал прекратить вербовку, что я и сделал и перестал вообще заниматься нашей организацией. В марте м-це 1940 г. КУРПЕЛЬ уехал, но сказал, что он будет приезжать с целью подыскать себе заместителя. Я не был заместителем КУРПЕЛЯ.

После ареста КУРПЕЛЯ ЛАЦИНА мне сказал, что он не выполнил моего задания. Он говорил, что с кем-то связан и просил сообщить ему количество людей в организации, и [я] назвал ему какую-то цифру; которую, сейчас не помню.

На вопросы председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: КУРПЕЛЬ мне говорил, что существует польская организация, но задачи ее мне не объяснял.

Я давал присягу ЧЕХОВСКОМУ на верность организации, названия которой он мне не сказал. Цели этой организации ЧЕХОВСКИЙ рассказал мне после, предупредив, что никому рассказывать об этой

elementu przestępczego. Taki fakt miał już miejsce, kiedy władza polska odeszła, a władzy sowieckiej jeszcze nie było, zdarzały się wtedy u nas grabieże i rozboje. Mieliśmy więc zorganizować straż bezpieczeństwa publicznego. Ale nie padło ani jedno słowo o tym, że organizacja jest kontrewolucyjna i że będzie prowadzić walkę przeciwko władzy sowieckiej. Nie wiedziałem o tym.

KURPIELA uważałem za komendanta (szefa) organizacji. Czy był on w rzeczywistości szefem – wtedy nie wiedziałem.

Zadanie zorganizowania grup straży przekazałem KURPIELOWI w połowie stycznia 1940 roku. Po jakimś czasie dowiedziałem się od JANASIA, że przyjechał CZECHOWSKI. KURPIEL wziął mnie wtedy z sobą i razem poszliśmy do ŻELECHOWSKIEGO, od mieszkania którego KURPIEL miał klucze. Później przyszedł tam razem z CZECHOWSKIM również JANASŃ i przedstawiliśmy się sobie. CZECHOWSKI powtórzył mi wtedy zadanie, które dał jeszcze w Borystawiu i powiedział, że powinniśmy udzielać pomocy potrzebującym i poszkodowanym przez wojnę. Innych rozmów nie pamiętam. Potem rozeszliśmy się.

KURPIEL polecił mi zwerbować 5 osób, ale nie wiedziałem, kogo mam werbować, bo nie miałem znajomych. Mimo to udało mi się jednak zwerbować: SERWATKĘ, WZORKA Mariana i ŁACINĘ Józefa.

KURPIEL poznał mnie z LACHOWICZEM, PANKIEWICZEM i FURDZINEM, mówiąc, że powinienem z nimi porozmawiać. Z LACHOWICZEM i PANKIEWICZEM spotkałem się któregoś wieczoru, pytali mnie wtedy o komitet i mówili, że jeśli komitet będzie się składał z porządnych ludzi, to chcą w nim pracować. Ludzi tych przeznaczyłem do pracy w komitecie dla udzielania pomocy biednym. Później już nie miałem z nimi styczności, a niedługo potem sam dostałem pracę. Kiedy PANKIEWICZ zaprowadził mnie do FURDZINA i zobaczyłem, że FURDZIN jest starcem i kaleką, nie zgodziłem się na werbowanie go, nie zgadzałem się też na werbowanie takiego samego kaleki – PANKIEWICZA. Więcej nie rozmawiałem z nimi o organizacji.

WZORKA znałem od dawna, ale o celach organizacji nie rozmawiałem z nim wcześniej. Później za jego zgodą przyjąłem go do naszej organizacji.

Pod koniec lutego 1940 roku poszedłem do WZORKA naprawić zapalarkę, przyszedł tam również DMITRYSZYN, któremu powiedziałem o istnieniu organizacji. Nie pamiętam, co odpowiedział mi DMITRYSZYN, ale po jego wyjściu powiedziałem WZORKOWI, że nie zaszkodziłoby zwerbować go do naszej organizacji.

Kiedy pod koniec lutego 1940 r. został aresztowany CZECHOWSKI, parę dni potem KURPIEL powiedział mi, żebym przerwał werbunek, co też uczyniłem. Przestałem się wtedy w ogóle zajmować naszą organizacją.

организации нельзя и что надо иметь каждому свои псевдонимы. Я имел псевдоним – „Секорский”. Цели нашей организации были – помощь убегавшим в Венгрию и помощь нуждающимся и пострадавшим от войны.

До апреля м-ца 1940 г. с КРАЙДУХОВНОЙ я не имел встреч у себя дома. В апреле м-це 1940 г. она мне сообщила об аресте КУРПЕЛЯ, после чего я с ней встреч не имел.

Со Львовским центром я связи не имел.

В конце марта м-ца 1940 г. наша организация получила название „ЗВЗ” (Союз вооруженной борьбы). Я думал, что эта вооруженная борьба должна была проводиться против Германии.

Курьером у нас был – ЯНАСЬ, откуда он привозил распоряжения, я не знаю.

Мы думали, что Польша будет самостоятельной, но не думали своей организацией свергнуть советскую власть. Как можно, чтобы такая маленькая группа людей противостояла против такого многочисленного народа.

Присягу я принимал от ЛАЦИНЫ, ВЗОРЕКА и СЕРВАТКА.

Оглашаются показан[ия] подсуд. ЗАЛАНОВСКОГО – л.д. 16, т. 2.

На вопросы председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: КУРПЕЛЬ не говорил мне, что организация ставит своей целью свержение советской власти, как это записано на л.д. 16, т. 2. Следовательно сказал мне, что наша организация ставила своей целью свергнуть Советскую власть, а мои возражения по этому поводу он не принял во внимание.

Мои показания, данные мной в Дрогобыче, были следствием избияния меня, в результате чего я должен был дать такие показания. В Киеве же я отрицал их. В Киеве я говорил то же, что говорю сейчас на суде, но следователь требовал и настаивал на даче тех показаний, которые я дал в результате избияний меня еще в Дрогобыче. Я боялся вторичных избияний, был напуган и истощен и потому подписал протокол допроса.

На вопросы чл. суда подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: О приобретении оружия мне задания не давали. Шпионских заданий – узнавать, где проживают командиры и работники НКВД, я не получал.

Я вербовал „пятерки”, которым давал задание вербовать новые повстанческие „пятерки”, а именно дал такие задания – СЕРВАТКЕ, ЛАЦИНЕ и ВЗОРЕКУ.

ЛЯХОВИЧ, ПАНКЕВИЧ и ФУРДЗИН дали обещание, что если дела комитета помощи бедным будут хороши, то они примут в нем участие.

В январе м-це 1940 г. ЯНАСЬ привез конверт для КУРПЕЛЯ. Я его передал, не вскрывая КУРПЕЛЮ, который через несколько времени сказал мне, что в конверте были задания о создании диверсии и вредительстве на заводе. Я не согласился с реальностью этих заданий и об этом

W marcu 1940 r. KURPIEL wyjeżdżając powiedział, że jeszcze przyjedzie, aby znaleźć sobie zastępcę. Ja nie byłem zastępcą KURPIELA.

Po aresztowaniu KURPIELA ŁACINA powiedział mi, że nie wykonał mojego polecenia. Mówił, że ma z kimś kontakt i prosił mnie o podanie liczby osób w organizacji. Podałem mu jakąś liczbę, której teraz nie pamiętam.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: KURPIEL mówił, że istnieje polska organizacja, ale nie objaśnił mi jej zadań.

Złożyłem przed CZECHOWSKIM przysięgę na wierność organizacji, której nazwy mi nie podał. O jej celach CZECHOWSKI opowiedział później zastrzegając, że nie wolno mi nikomu opowiadać o organizacji i że każdy [członek] musi mieć swój pseudonim. Ja miałem pseudonim „Siekorski”. Cele naszej organizacji były następujące – pomagać uciekającym na Węgry oraz potrzebującym i poszkodowanym przez wojnę.

Do kwietnia 1940 r. nie spotykałem się z KRAJDUCHÓWNĄ w swoim domu. W kwietniu 1940 r. poinformowała mnie o aresztowaniu KURPIELA, potem więcej się już z nią nie spotykałem.

Z ośrodkiem lwowskim nie miałem kontaktu.

Pod koniec marca 1940 r. nasza organizacja otrzymała nazwę „ZWZ” (Związek Walki Zbrojnej). Myślałem, że ta walka zbrojna ma toczyć się przeciwko Niemcom.

Naszym kurierem był JANAS; skąd przywoził dyspozycje, nie wiem.

Chcieliśmy, żeby Polska była niepodległa, lecz nie planowaliśmy, by nasza organizacja obaliła władzę sowiecką. Jak tak mała grupa ludzi mogłaby sprzeciwić się takiemu wielkiemu narodowi.

Przysięgę przyjmowałem od ŁACINY, WZORKA i SERWATKI.

Odczytane zostają zezn[ania] podsąd[nego] ZAŁANOWSKIEGO
– k.s. 16, t. 2.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: KURPIEL nie mówił, że organizacja stawia sobie za cel obalenie władzy sowieckiej, jak zostało to zapisane w k.s. 16, t. 2. To śledczy powiedział, że nasza organizacja stawiała sobie za cel obalenie władzy sowieckiej, a na moje sprzeciwy w tej sprawie nie zwracał uwagi.

Zeznania, które złożyłem w Drohobyczu, nastąpiły wskutek bicia mnie, dlatego musiałem złożyć takie zeznania. W Kijowie odwoływałem je. W Kijowie mówiłem to samo, co mówię teraz przed sądem, ale śledczy żądał i domagał się złożenia takich samych zeznań jak te, które składałem jeszcze w Drohobyczu, kiedy byłem bity. Bałem się ponownego bicia, byłem przestraszony i wycieńczony, dlatego podpisałem protokół przesłuchania.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: W sprawie gromadzenia broni nie dawano mi poleceń. Zadań

у нас на совещании вопрос не обсуждался. Вообще вопроса о диверсии или плана диверсии мы не разрабатывали в нашей организации.

Оглашаются показания подсуд. ЗАЛАНОВСКОГО – л.д. 87, т. 2.

Подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ продолжает показания: На совещании с участием ЧЕХОВСКОГО последний рассказал нам о структуре организации и поставил задачу о вербовке членов в эту организацию.

Вопроса об оружии, насколько я помню, у нас не стояло.

На вопросы председат. подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: ЗАЛАНОВСКИЙ специально не был выделен моим помощником, а был моим помощником, как и все члены нашей организации. В нашей ячейке ядро ее состояло из меня, ЖЕЛЕХОВСКОГО, РУЛОФФА и ЗАЛАНОВСКОГО.

В 19 час. 15 мин. объявляется перерыв.

В 19 час. 50 мин. судебное заседание продолжается.

Секретарь докладывает, что подсудимая СТЕФАНОВСКАЯ чувствует себя плохо и не может присутствовать на судебном заседании.

Трибунал, совещаясь на месте, определил: Дело продолжать слушанием в отсутствие подсудимой СТЕФАНОВСКОЙ, огласив ей впоследствии показания подсудимых, касающиеся ее обвинения и данные в ее отсутствии.

На вопрос подсуд. КУРПЕЛЯ подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: Я не спрашивал КУРПЕЛЯ, будет ли он приезжать во Львов, но я так думал, что он будет во Львове.

На вопросы председат. подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: Каким образом ЗАЛАНОВСКИЙ давал показания, что я ему говорил о задачах организации, когда об этом ему рассказывал ЧЕХОВСКИЙ, я не знаю, как он это может говорить.

На вопрос подсуд. КУРПЕЛЯ подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: От КУРПЕЛЯ я впервые узнал об организации, а затем говорил с ЧЕХОВСКИМ о ее целях и задачах и рассказывал об этом КУРПЕЛЮ. С КУРПЕЛЕМ мы жили поблизости.

На вопрос председат. подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: У нас было одно собрание, на котором вопроса об оружии не ставилось.

На вопрос подсуд. ЗАЛАНОВСКОГО подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: Я что-то говорил с ЗАЛАНОВСКИМ по вопросу о местонахождении радиостанции, но подробностей этого разговора я не помню. О кроватях, которые находятся в подвале на улице Мицкевича, я с ним не говорил.

Показания подсудимого ЖЕЛЕХОВСКОГО Тадеуша Яновича.
По существу дела показал:

szpiegowskich – dowiadywać się, gdzie mieszkają oficerowie i funkcjonariusze NKWD – nie otrzymywałem.

Werbowałem „piątki”, którym dawałem zadanie werbowania nowych powstańczych „piątek”. Takie zadanie dałem SERWATCE, ŁACINIE i WZORKOWI.

LACHOWICZ, PANKIEWICZ i FURDZIN obiecali, że jeśli działania komitetu pomocy biednym okażą się skuteczne, to przyłączą się do niego.

W styczniu 1940 r. JANASZ przywiózł dla KURPIELA kopertę. Bez otwierania przekazałem ją KURPIELOWI, który po jakimś czasie powiedział mi, że w kopercie było polecenie zorganizowania dywersji i sabotażu w zakładzie. Nie zgadzałem się na te zadania i sprawy tej na naszej naradzie nie omawialiśmy. W ogóle nie poruszaliśmy zagadnienia dywersji, również nie opracowywaliśmy w naszej organizacji planu dywersji.

Odczytane zostają zeznania podsąd[nego] ZAŁANOWSKIEGO – k.s. 87, t. 2.

Podsąd[ny] ZAŁANOWSKI kontynuuje zeznania: Na naradzie, w której uczestniczył CZECHOWSKI, opowiadał on o strukturze organizacji i dał zadanie werbowania członków do organizacji.

Sprawy broni, z tego co pamiętam, nie poruszaliśmy.

Na pytanie przewodn[iczącego] podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: ZAŁANOWSKI nie był specjalnie wyznaczony na mojego pomocnika, był on moim pomocnikiem tak samo jak wszyscy członkowie naszej organizacji. Trzon naszej komórki stanowiliśmy – ja, ŻELECHOWSKI, RULOFF i ZAŁANOWSKI.

O godz. 19 min[ut] 15 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 19 min[ut] 50 wznowia się posiedzenie sądowe.

Sekretarz powiadamia, że podsądna STEFANOWSKA źle się czuje i nie może uczestniczyć w posiedzeniu sądowym.

Trybunał, naradzając się na miejscu, orzekł: Kontynuować rozprawę pod nieobecność podsądnej STEFANOWSKIEJ, w późniejszym terminie przedstawić jej zeznania podsądnych związane z jej oskarżeniem, a złożone pod jej nieobecność.

Na pytanie podsąd[nego] KURPIELA podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: Nie pytałem KURPIELA, czy będzie jechał do Lwowa, przypuszczałem tylko, że będzie we Lwowie.

Na pytanie przewodn[iczącego] podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Jak ZAŁANOWSKI mógł zeznać, że to ja powiedziałem mu o zadaniach organizacji, kiedy opowiadał mu o tym CZECHOWSKI, nie wiem, jak on może tak mówić.

В половине декабря 1939 года мой сосед ХЦЮК Андрей¹⁴ пришел ко мне на квартиру и сказал зайти к нему, где будет его брат ХЦЮК Тадеуш¹⁵, поговорить по вопросу организации „Скаутов” и что делать с оставшимся инвентарем от этой организации (палатки, кресла, шкафы, книги). Я пришел к ним на квартиру, куда через несколько времени пришли – ШАНЕК и МИХАЛЬСКИЙ. Мы начали обсуждать вопрос об этом инвентаре. После этого у нас обсуждался вопрос, какую работу мы будем проводить с молодежной организацией „Скаутов”. Но конкретно этот вопрос не разрешался пока до выяснения того, как будет советская власть относиться к организации „Скаутов”. Я слышал от евреев-коммунистов, что может быть наша организация „Скаутов” может влиться в пионерскую организацию или комсомол, но я сказал в тот вечер, что пионерская организация или комсомол – это политические организации, а организация „Скаутов” – не политическая и поэтому этого не может быть, в связи с чем собрание организации „Скаутов” не надо собирать.

Затем стоял вопрос, в каком духе воспитывать нашу молодежь, после того, когда наша Польша пережила трагедию поражения со стороны Германии и СССР. Мы не могли думать, что Польша уже больше не будет существовать как самостоятельное государство. Ввиду этого было решено, чтобы наша молодежь бежала в Венгрию, откуда могла бы направиться во Францию для поступления в польские легионы, чтобы вести борьбу против Германии – нашего вечного врага. Это говорил ХЦЮК Тадеуш, с чем мы все были согласны и решили подготавливаться к этому.

МИХАЛЬСКИЙ руководителем организации не был, а было только известно, что инженер ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬД организывают переход в Венгрию. Я лично не мог принять участие в переходе за границу, т. к. у меня была больна мать, я ее кормлю и, кроме того, сам был болен.

Когда группа людей перешла границу (какого числа, это было я не помню), я не присоединился к ним и остался дома. В последний раз с МИХАЛЬСКИМ у меня была встреча на заводе „Польмин” 25 или 26 декабря 1939 года, где он мне сказал о побеге в Венгрию.

В октябре м-це 1939 года я познакомился с РОМБЕК, которая была перебежчицей с германской стороны, ранее принадлежавшей Польше, и куда ей нельзя было возвратиться. Она мне жаловалась на плохое материальное положение у нее, что она живет из милости у одних людей и что вообще ей плохо живется. Я сказал ей тогда, что существует такой комитет помощи нуждающемуся и перебежчикам, куда она может обратиться. По встрече с МИХАЛЬСКИМ я сказал ему о РОМБЕК, упомянув о том, что людям, пострадавшим от войны, будет организована какая-нибудь помощь и что существует такой комитет, которым руководит инженер ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬД.

Na pytanie podsąd[nego] KURPIELA podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: KURPIEL pierwszy powiedział mi o organizacji, potem o jej celach i zadaniach rozmawiałem z CZECHOWSKIM, o czym opowiedziałem KURPIELOWI. Mieszkaliśmy z KURPIELEM niedaleko siebie.

Na pytanie przewodn[iczącego] podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Mielśmy jedno zebranie, na którym nie poruszano kwestii broni.

Na pytanie podsąd[nego] ZAŁANOWSKIEGO podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Rozmawiałem trochę z ZAŁANOWSKIM o sprawie lokalizacji radiostacji, ale szczegółów tej rozmowy nie pamiętam. Na temat łózek stojących w piwnicy przy ulicy Mickiewicza nie rozmawiałem z nim.

Zeznania podsądnego ŻELECHOWSKIEGO Tadeusza s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

W połowie grudnia 1939 roku przyszedł do mojego domu mój sąsiad CHCIUK Andrzej¹⁴ i poprosił, bym zaszedł do niego, gdzie będzie także jego brat CHCIUK Tadeusz¹⁵, ażeby porozmawiać o sprawach organizacji „Skautów” i co robić z inwentarzem pozostałym po tej organizacji (namioty, fotele, szafy, książki). Poszedłem do ich mieszkania, po jakimś czasie przyszedli tam również SZANEK i MICHALSKI. Zaczęliśmy dyskutować o tym inwentarzu. Potem zastanawialiśmy się, jakiego rodzaju pracę poprowadzimy z młodzieżową organizacją „Skautów”. Sprawa ta jednak nie została ostatecznie rozstrzygnięta, [odłożyliśmy decyzję] do czasu wyjaśnienia, jaki stosunek będzie miała władza sowiecka do organizacji „Skautów”. Słyszałem od Żydów-komunistów, że być może nasza organizacja skautowa zostanie włączona do organizacji pionierskiej albo do komsomołu, ale organizacja pionierska i komsomoł – to organizacje polityczne, a organizacja „Skautów” nie jest polityczna i nie może do tego dojść, wobec czego nie należy zwoływać zebrania organizacji „Skautów” – tak mówiłem tamtego wieczoru.

Później podniesiono sprawę, w jakim duchu wychowywać naszą młodzież po tym, kiedy nasza Polska przeżyła tragedię klęski zadanej przez Niemcy i ZSRS. Nie mogliśmy dopuścić do siebie myśli, że Polska przestała być niepodległym państwem. Wobec tego postanowiliśmy, ażeby nasza młodzież uciekała na Węgry, skąd mogłaby przedostać się do Francji, by tam wstąpić do polskich legionów i walczyć przeciwko Niemcom – naszemu odwiecznemu wrogowi. To mówił CHCIUK Tadeusz, a wszyscy zgodziliśmy się z tym i postanowiliśmy rozpocząć przygotowania w tym kierunku.

MICHALSKI nie był szefem organizacji, wiedzieliśmy tylko, że inżynier GALUZA i OSWALD organizują przejście na Węgry. Nie mogłem wziąć udziału w wyprawie za granicę, ponieważ miałem na utrzymaniu chorą matkę i sam też byłem chory.

В то время в Дрогобыче появились плакаты о регистрации бывших польских военных. Встретясь на улице с МИХАЛЬСКИМ, я говорил об этом с ним и сказал, что я слышал от евреев-коммунистов, что поляков будут посылать на фронт против Японии. Поэтому мы решили, что лучше бежать в Венгрию, откуда пробраться в польские легионы для борьбы против Германии, чем против Японии в чужой армии. Затем я попрощался с МИХАЛЬСКИМ и пошел домой.

С РОМБЕК о нашей организации никаких разговоров не было. МИХАЛЬСКИЙ мне говорил, чтобы я сказал РОМБЕК, не захочет ли она пойти с ШАНЕКОМ искать оружие. Я не согласился передать ей об этом, т. к. она женщина, и решил не вмешивать ее в опасное дело. МИХАЛЬСКИЙ говорил, что оружие должно находиться закопанным в лесу бежавшими польскими войсками. ШАНЕК мне говорил на мой вопрос об оружии, что МИХАЛЬСКИЙ также ему сказал об этом, но что он – ШАНЕК, не согласился идти искать оружие.

РОМБЕК на собраниях не участвовала.

Ни о каких других организациях на то время (во время подготовки перехода в Венгрию) я не знал, кроме организации комитета помощи пострадавшим от войны.

В начале января м-ца 1939 года¹⁶, будучи на работе на заводе „Польмин“, кассир завода спросил меня, не знаю ли я, где живет КУРПЕЛЬ, которому следует от него получить деньги. Я сказал, что я буду поблизости от его дома, и взял деньги для передачи КУРПЕЛЮ. Когда я передавал деньги КУРПЕЛЮ, то он жаловался мне на тяжелую жизнь в связи с его увольнением с завода „Польмин“ и спрашивал меня о МИХАЛЬСКОМ, который обещал уйти с ним в Венгрию, но обманул его и ушел сам без КУРПЕЛЯ. Затем КУРПЕЛЬ спросил у меня, не знаю ли я о существовании какой либо благотворительной организации, оказывающей помощь нуждающимся, на что я ответил отрицательно. Затем он говорил, что у нас есть беженцы из Германии, которые голодают и которым надо помогать, собирая средства на помощь. Он спросил, не желаю ли я вступить в такую организацию. Я дал свое согласие. Через несколько дней КУРПЕЛЬ назвал мне фамилию ЗАЛАНОВСКОГО, который, якобы, может оказать материальную помощь по этому вопросу. Затем мы говорили об объединении в такую организацию народа, о чем объявить полякам.

Когда мы услышали польскую передачу по радио из Тулузы (Франция) о том, что нефтяной бассейн Дрогобыч–Борислав СССР передаст Германии, возник вопрос об организации охраны на случай безвластия. Когда у нас были немцы, один член „ОУН“ – некий ПАВЛИЧКО, хотел меня арестовать за то, что я был в „Союзе западных земель”¹⁷, и в данном случае, при возможном приходе немцев, я боялся вражды от

Kiedy grupa ludzi szła za granicę (którego dnia to było, nie pamiętam), nie przyłączyłem się do nich i zostałem w domu. Ostatni raz spotkałem się z MICHALSKIM w zakładzie „Polmin” 25 albo 26 grudnia 1939 roku, powiedział mi wtedy o ucieczce na Węgry.

W październiku 1939 roku poznałem ROMBEK, która uciekła z terenów niemieckich należących wcześniej do Polski i nie mogła tam wrócić. Skarżyła się na swoją kiepską sytuację materialną, mówiła, że żyje na łasce ludzi i że w ogóle źle się jej wiedzie. Poinformowałem ją wtedy, że istnieje komitet pomocy potrzebującym i *bieżeńcom*, do którego mogłaby się zwrócić. Podczas spotkania z MICHALSKIM powiedziałem mu o ROMBEK, wspominając też, że będzie zorganizowana jakaś pomoc dla ludzi poszkodowanych przez wojnę i że istnieje komitet, którym kieruje inżynier GALUZA i OSWALD.

W tym czasie w Drohobyczu pojawiły się obwieszczenia o rejestracji byłych polskich wojskowych. Przy okazji spotkania na ulicy rozmawiałem o tym z MICHALSKIM mówiąc, że słyszałem od Żydów-komunistów, iż Polaków będą wysyłać na front przeciwko Japonii. Stwierdziliśmy wtedy, że lepiej uciekać na Węgry i stamtąd przedostać się do legionów polskich, by walczyć z Niemcami, a nie przeciwko Japonii w obcej armii. Potem pożegnałem się z MICHALSKIM i poszedłem do domu.

Z ROMBEK na temat naszej organizacji żadnych rozmów nie było. MICHALSKI poprosił mnie o zapytanie jej, czy nie chciałaby pójść z SZANKIEM szukać broni, ale nie zgodziłem się na przekazanie jej tego, bo jest kobietą i nie chciałem mieszać ją w te niebezpieczne sprawy. MICHALSKI mówił, że broń miała być zakopana przez uciekające wojska polskie gdzieś w lesie. SZANEK powiedział mi, kiedy pytałem go o sprawę broni, że MICHALSKI również jemu mówił o tym, ale że on – SZANEK nie zgodził się iść szukać broni.

ROMBEK nie uczestniczyła w zebraniach.

O żadnych innych organizacjach w tamtym okresie (w czasie przygotowań do przejścia na Węgry) – nie wiedziałem, poza organizacją komitetu pomocy poszkodowanym przez wojnę.

Na początku stycznia 1939 roku¹⁶, kiedy byłem w pracy w zakładzie „Polmin”, kasjer zakładu zapytał mnie, czy nie wiem, gdzie mieszka KURPIEL, bo należą mu się jeszcze pieniądze. Powiedziałem, że będę w pobliżu jego domu i wziąłem pieniądze, żeby przekazać je KURPIELOWI. Kiedy dawałem KURPIELOWI pieniądze, skarżył się on na ciężkie życie w związku z tym, że zwolniono go z zakładu „Polmin” i pytał mnie o MICHALSKIEGO, który obiecał, że weźmie go na Węgry, ale oszukał go i poszedł sam. Potem KURPIEL pytał mnie, czy nic nie wiem o jakiejś organizacji dobroczynnej udzielającej pomocy potrzebującym, na co odpowiedziałem, że nie wiem. Później mówił jeszcze, że są u nas głodujący

„ОУН”, члены которой несколько раз даже покушались на мою жизнь. Я сказал об этом известии КУРПЕЛЮ и мы решили создать организацию для охраны города на случай безвластия для того, чтобы потом передать в целостности и сохранности все предприятия в городе той власти, которая придет. При этом разговоре был также и ЗАЛАНОВСКИЙ.

Я в разведке не был – это очень громко сказано. Разведка – это шпионская организация, а я собирал только сведения о намерениях „ОУН”. КУРПЕЛЮ я передавал сведения об „ОУН”, которые думали, что скоро придут немцы, и поднимали головы. В эту организацию против украинцев-националистов я также вовлек ЩЕПКА и РОМБЕК. Затем говорил КУРПЕЛЮ о КРАЙДУХОВНЕ, которую можно принять к нам на какую-нибудь хозяйственную работу.

На собрании КУРПЕЛЬ мне дал задание собирать сведения об организации „ОУН” и узнать местонахождение коротковолновой станции в Дрогобыче. Я тогда же при ЧЕХОВСКОМ отказался искать коротковолновую радиостанцию, т. к. я лично ничего не понимаю по радиodelу. Разговора с КУРПЕЛЕМ о койках, которые, якобы, поставлены где-то в подвале, у нас не было.

ЩЕПКА заявил мне, что „ОУН” имеет оружие, но я не считаю, что это было задание искать оружие, т. к. я имел задание КУРПЕЛЯ собирать одни только сведения об „ОУН”. РОМБЕК я дал также задание собирать сведения об „ОУН”, а также и ЩЕПКЕ, который мог быть полезным, поскольку имел одну знакомую женщину-украинку.

В отношении „ОУН” я собрал сведения, что руководителем этой организации был редактор газеты КОМАР, имеющий знакомую некую Ирину СЛОНСКУЮ, за которой я и следил.

Кто был в нашей организации, я не знаю, но я знал, что КУРПЕЛЬ был ее руководителем, а ЗАЛАНОВСКИЙ вербовщиком. Я работал в разведке [!] и в нашу организацию завербовал ЗАСТОРЦУВНУ, РОМБЕК и ЩЕПКУ, больше никого. РОМБЕК я сказал, желает ли она вступить в организацию по борьбе с украинскими националистами. Так я говорил на следствии, так я говорю и сейчас.

Вся наша организация была направлена против немцев и „ОУН” и контрреволюционной не была.

О КРАЙДУХОВНЕ КУРПЕЛЬ говорил мне, что она была у него, но при этом он мне назвал фамилию „Хорецкая” и сказал, чтобы я встретился с ней. Я пошел к ней и она мне сказала, чтобы я передал одну перчатку КУРПЕЛЮ, который должен был пойти с этой перчаткой на вокзал и встретить там одного человека с красной книжкой под рукой и с такой же перчаткой и сказать ему: „ДЖОЗА”¹⁸. Об этом я и передал КУРПЕЛЮ.

i potrzebujący pomocy *bieżeńcy* z Niemiec i że trzeba gromadzić środki na pomoc dla nich. Zapytał mnie, czy nie chciałbym wstąpić do takiej organizacji, a ja zgodziłem się. Po kilku dniach KURPIEL podał mi nazwisko ZAŁANOWSKIEGO, który podobno miał możliwość materialnego wsparcia tych działań. Potem rozmawialiśmy jeszcze o zrzeszeniu się ludzi w takiej organizacji i powiadomieniu o tym Polaków.

Kiedy usłyszeliśmy przez radio polską audycję z Tuluzy (Francja) o tym, że ZSRS przekaże Niemcom zagłębie naftowe Drohobycz–Borysław, zrodził się plan zorganizowania straży na wypadek braku władzy. Kiedy byli u nas Niemcy, jeden z członków „OUN”, niejaki PAWŁYCZKO chciał mnie aresztować za to, że należałem do „Związku Ziemi Zachodnich”¹⁷, więc i w tym przypadku, kiedy możliwe stało się wkroczenie Niemców, obawiałem się nienawiści ze strony „OUN”, której członkowie już kilka razy godzili na moje życie. Powiedziałem o tej informacji KURPIELOWI i postanowiliśmy utworzyć organizację do ochrony miasta w przypadku braku władzy, żeby później przekazać wszystkie przedsięwzięcia w stanie nienaruszonym tej władzy, która nastanie. Podczas tej rozmowy był również obecny ZAŁANOWSKI.

W wywiadzie nie służyłem – takie stwierdzenie to przesada. Wywiad – to organizacja szpiegowska, a ja zbierałem tylko informacje o zamiarach „OUN” i przekazywałem KURPIELOWI wiadomości o „OUN”, która spodziewała się szybkiego nastania Niemców i podnosiła głowę. Do organizacji [skierowanej] przeciwko nacjonalistom ukraińskim wciągnąłem też SZCZEPKĘ i ROMBEK. Mówiłem również KURPIELOWI o KRAJDUCHÓWNIE, którą można by było przyjąć do nas do jakichś prac gospodarczych.

Podczas zebrania KURPIEL polecił mi zbierać informacje o organizacji „OUN” i dowiedzieć się o lokalizacji stacji krótkofalowej w Drohobyczu. Wtedy w obecności CZECHOWSKIEGO odmówiłem szukania radiostacji krótkofalowej, ponieważ nie znam się na sprawach radiowych. Na temat łóżek, które jakoby zostały ustawione gdzieś w piwnicy, nie rozmawiałem z KURPIELEM.

SZCZEPKA powiedział mi, że „OUN” ma broń, ale nie uważam, że można to uznać za zadanie szukania broni, ponieważ otrzymałem od KURPIELA jedynie zadanie zbierania informacji o „OUN”. ROMBEK również kazałem zbierać informacje o „OUN”, tak samo jak i SZCZEPCE, który mógł okazać się przydatny, bo znał jedną kobietę – Ukrainkę.

Na temat „OUN” udało mi się dowiedzieć, że przywódcą tej organizacji był redaktor gazety KOMAR. Znajomą jego była niejaka Irina SŁOŃSKA, którą śledziłem.

Присягу о верности работе нашей организации я принимал от КУРПЕЛЯ.

Конспирацию нашей организации мы проводили от украинцев-националистов, т. к. некоторые из них работали в НКВД, о чем НКВД не знало, а когда пришли бы немцы, то украинцы-националисты могли бы выдать нас.

С ЧЕХОВСКИМ последний раз я встречался на квартире у ЯНАСЯ. КУРПЕЛЬ перед этим сказал мне найти квартиру для штаба нашей организации и ЗАЛАНОВСКИЙ, с которым я советовался по этому поводу, направил меня к ЯНАСЮ. Вот там я и встретился с ЧЕХОВСКИМ, где было организовано собрание.

На собрании стояли следующие вопросы: 1) Организовать „пятерки”, а те, вновь организованные „пятерки” должны организовать другие „пятерки” и так до определенного времени по указанию КУРПЕЛЯ. 2) Организовать охрану города и населения на случай прихода немцев и 3) организовать комитет по оказанию помощи пострадавшим от войны. При этом ЧЕХОВСКИЙ сказал, что в целях конспирации он не скажет у кого именно будет брать средства для оказания этой помощи.

Однажды, в феврале м-це 1940 г., я встретил КУРПЕЛЯ, который направлялся ко мне. КУРПЕЛЬ сказал мне, что надо пройти к одному садовнику и узнать у него – приготовлены ли вагоны для перевозки поляков из Западной Украины вглубь СССР и как идет коммуникация железных дорог. Откуда мог знать этот садовник об этом я не знаю. Затем, придя на станцию, КУРПЕЛЬ разговаривал там с ЯНАСЕМ, но этого разговора я не слышал. Затем мы зашли к ЦЕХОЦКОМУ (садовнику), который сказал, что вагоны какие-то приготовлены, но для чего – неизвестно. Спрашивал ли КУРПЕЛЬ сколько было вывезено и отправлено вглубь СССР осадников – я не помню. КУРПЕЛЬ никакого задания ЦЕХОЦКОМУ не давал в отношении крушения поездов.

С КУРПЕЛЕМ разговора об оружии не было.

Членом штаба (хотя это очень громко сказано) я был с января месяца 1940 года и ведал разведкой. Наша организация контрреволюционной не была, была направлена против „ОУН”. КРАЙДУХОВНУ я лично не втягивал в нашу организацию.

На вопросы чл. суда подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: Мой псевдоним был – „Явор”. Сведений шпионского характера против советской власти от КУРПЕЛЯ или кого другого я не получал.

У РОМБЕК был псевдоним – „Каро”, у ЩЕПКА – „Зюк”. Им я говорил, что эти псевдонимы даются в целях конспирации против „ОУН”. РОМБЕК выполняла мои отдельные поручения, но я ей

Kto należał do naszej organizacji, nie wiem, ale było mi wiadomo, że KURPIEL był jej szefem, a ZAŁANOWSKI zajmował się werbunkiem. Ja pracowałem w wywiadzie [!] i zwerbowałem do naszej organizacji ZA-STORCÓWNE, ROMBEK i SZCZEPKE, nikogo więcej. ROMBEK pytałem, czy nie chce wstąpić do organizacji walczącej z nacjonalistami ukraińskimi. Tak mówiłem podczas śledztwa i tak samo mówię teraz.

Cała nasza organizacja była nastawiona przeciwko Niemcom oraz „OUN” i nie była kontrrewolucyjna.

O KRAJDUCHÓWNIE KURPIEL powiedział mi, że była u niego, przy czym podał mi nazwisko „Chorecka”. Polecił mi też spotkać się z nią. Poszedłem do niej, a ona powiedziała, żebym przekazał KURPIELOWI rękawiczkę. Miał on pójść z tą rękawiczką na dworzec i spotkać się tam z człowiekiem z czerwoną książką pod pachą i taką samą rękawiczką i powiedzieć do niego „DŻOZA”¹⁸. Przekazałem to wszystko KURPIELOWI.

Przysięgę wierności naszej organizacji złożyłem na ręce KURPIELA.

Konspirację w naszej organizacji wprowadziliśmy [w obawie] przed nacjonalistami ukraińskimi, ponieważ niektórzy z nich pracowali w NKWD, o czym NKWD nie wiedziało, a kiedy przyszliby Niemcy, wówczas Ukraińcy-nacjonałiści mogli nas wydać.

Z CZECHOWSKIM ostatni raz widziałem się w mieszkaniu JANASIA. KURPIEL polecił mi wcześniej znaleźć lokal dla sztabu naszej organizacji i ZAŁANOWSKI, którego radziłem się w tej sprawie, skierował mnie do JANASIA. Tam właśnie spotkałem się z CZECHOWSKIM, przy okazji zorganizowanego tamże zebrania.

Na zebraniu poruszano następujące sprawy: 1) Organizować „piątki” i zlecać nowo powstałym „piątkom” organizację kolejnych „piątek”, aż do momentu określonego przez instrukcję KURPIELA. 2) Organizować ochronę miasta i ludności na wypadek wkroczenia Niemców i 3) zorganizować komitet do spraw udzielania pomocy poszkodowanym przez wojnę. CZECHOWSKI powiedział przy tym, że ze względu na konspirację nie powie, od kogo będzie brał środki na udzielanie pomocy.

Pewnego razu w lutym 1940 r. spotkałem KURPIELA idącego akurat do mnie. KURPIEL powiedział wtedy, że trzeba pójść do pewnego ogrodnika, by dowiedzieć się – czy zostały przygotowane wagony do przewozu Polaków z Zachodniej Ukrainy w głąb ZSRS i jak wygląda ruch na kolei. Skąd ten ogrodnik miał wiedzieć o tym, nie wiem. Później, kiedy przyszliśmy na stację, KURPIEL rozmawiał tam z JANASIEM, ale nie słyszałem tej rozmowy. Potem byliśmy u CIECHOCKIEGO (ogrodnika), który powiedział, że jakieś wagony zostały przygotowane, ale w jakim celu – nie wiadomo. Czy KURPIEL pytał, ilu osadników wywieziono

не давал задания узнавать адреса командиров и работников НКВД и таковые задания сам не получал. Такие задания имели украинцы-националисты.

Оглашается показан[ие] подсуд. ЖЕЛЕХОВСКОГО от 8/V-40 г. – л.д. 215, т. 2.

Подсудимый ЖЕЛЕХОВСКИЙ: Эти показания записаны неправильно. Я говорил следователю, что наша организация направлена против „ОУН”, но меня не хотел слушать и следователь в Дрогобыче избивал меня. Ввиду этого я должен был подписать протоколы допроса с такими показаниями.

В начале 1940 года были слухи, что СССР отведет свои войска с той территории, где мы находились, и поэтому у нас был страх перед „ОУН”.

О связи со Львовом и Будапештом я ничего не знал.

На вопрос подсуд. МИХАЛЬСКОГО подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: Комитет помощи подразумевал помощь беженцам-полякам из Германии и пострадавшим от войны.

На вопрос подсуд. КУРПЕЛЯ подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: Я не говорил, что КУРПЕЛЬ знает о существовании других организаций помощи беженцам. Я высказывал только предположение, что такие организации должны существовать и в других местах.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: От ЧЕХОВСКОГО было задание узнавать есть ли вообще организация „ОУН” [на нашей территории], но узнавать, есть ли у них оружие – такого задания не было. О койках на улице Мицкевича в гор. Дрогобыче я действительно говорил ЖЕЛЕХОВСКОМУ и дал ему задание узнать, зачем поставлены эти койки.

На вопросы председат-щего подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: Такого задания в отношении коек от КУРПЕЛЯ я не получал. Это наглая ложь.

Когда ЧЕХОВСКИЙ был на собрании, он в разговоре с КУРПЕЛЕМ говорил, что нужно организовать комитет помощи бедным. Я встретил ПАНКЕВИЧА и спросил у него – может ли он помогать нуждающимся. ПАНКЕВИЧ ответил мне, что хотя ему и тяжело живется, но все же он работает и может дать немного денег для оказания помощи. ПАНКЕВИЧУ я только говорил в отношении комитета помощи бедным, но ни о какой контрреволюционной организации я не говорил. После этого разговора КУРПЕЛЬ сказал мне привести ПАНКЕВИЧА, что я и передал ПАНКЕВИЧУ. ПАНКЕВИЧ ответил, что он придет вместе с ФУРДЗИНЫМ, которому как раз надо оказать такую

i wysłano w głąb ZSRS – nie pamiętam. Jeśli chodzi o wykolejanie pociągów, takiego zadania KURPIEL CIECHOCKIEMU nie dawał.

Nie było rozmowy z KURPIELEM na temat broni.

Członkiem sztabu (choć to zbyt szumnie powiedziane) byłem od stycznia 1940 roku, kierowałem wywiadem. Nasza organizacja nie była kontrewolucyjna, była skierowana przeciwko „OUN”. KRAJDUCHÓWNY nie wciągałem do naszej organizacji.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Nosilem pseudonim – „Jawor”. Informacji o charakterze szpiegowskim przeciwko władzy sowieckiej od KURPIELA ani od nikogo innego nie otrzymywałem.

ROMBEK nosiła pseudonim „Karo”, SZCZEPKA – „Ziuk”. Powiedziałem im, że pseudonimy te nadawane są w celu zakonspirowania się przed „OUN”. ROMBEK wykonywała pewne moje polecenia, ale nie kazałem jej dowiadywać się o adresy oficerów i funkcjonariuszy NKWD, sam też takich zadań nie otrzymywałem. Takie zadania wykonywali nacjonaliści ukraińscy.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nego] ŻELECHOWSKIEGO z dnia 8/V-40 r. – k.s. 215, t. 2.

Podsądny ŻELECHOWSKI: Zeznania te zostały spisane niezgodnie z prawdą. Mówiłem śledczemu, że nasza organizacja była skierowana przeciwko „OUN”, ale nie chciano mnie słuchać, a śledczy w Drohobyczu bił mnie. Dlatego właśnie musiałem podpisać protokoły przesłuchania z takimi zeznaniami.

Na początku 1940 roku rozeszły się pogłoski, że ZSRS wycofa swoje wojska z terenów, na których mieszkaliśmy i dlatego zapanował wśród nas strach przed „OUN”.

O kontaktach ze Lwowem i Budapesztem nic nie wiedziałem.

Na pytanie podsąd[nego] MICHAŁSKIEGO podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Komitet pomocy miał pomagać Polakom – *bieżeńcom* z Niemiec i osobom poszkodowanym przez wojnę.

Na pytanie podsąd[nego] KURPIELA podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Nie mówiłem, że KURPIEL wie o istnieniu innych organizacji pomocy *bieżeńcom*, wyraziłem tylko przypuszczenie, że organizacje takie powinny działać również w innych miejscach.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Od CZECHOWSKIEGO otrzymałem zadanie dowiedzenia się, czy organizacja „OUN” w ogóle działa [na naszym terenie], ale dowiadywać się, czy ma ona broń – takiego zadania nie było. O łózkach na ulicy Mickiewicza w mieś[cie] Drohobyczu rzeczywiście mówiłem ŻELECHOWSKIEMU i kazałem mu dowiedzieć się, po co je tam ustawiono.

помощь. Какой был разговор у КУРПЕЛЯ между ЛЯХОВИЧЕМ, ПАНКЕВИЧЕМ и ФУРДЗИНЫМ, я не знаю, но кажется, вопрос шел об организации комитета помощи нуждающимся.

13 мая 1941 г. в 22 часа 05 мин. объявляется перерыв.

14 мая 1941 г. в 10 час. 25 мин. судебное заседание продолжается.

На вопрос председат-шего подсудимая СТЕФАНОВСКАЯ ответила: Я сегодня чувствую себя хорошо и могу присутствовать на судебном заседании.

Трибунал, совещаясь на месте, определил: Показания, данные на судебном заседании 13 мая 1941 года подсудимым ЖЕЛЕХОВСКИМ в отсутствие подсудимой СТЕФАНОВСКОЙ, которая была в то время нездорова, подсудимой СТЕФАНОВСКОЙ не оглашать, поскольку таковые СТЕФАНОВСКОЙ не касались.

Показания подсудимого ЛАЦИНА Иосифа Ивановича.

По существу дела показал:

В начале марта м-ца 1940 года, будучи в гор. Дрогобыче, ко мне пришел ХЦЮК Тадеуш и рассказал мне, что на территории Дрогобыча есть несколько тайных групп, которые создали польскую организацию.

ХЦЮК Тадеуш дал мне задание узнать, кто является руководителем этих групп. Это задание я принял. Затем мне было поручено связаться с ФРАЙМУТОМ в Бориславе. Я поехал в Борислав, встретил ФРАЙМУТА, принял от него присягу и дал ему задание узнать – кто является руководителем организации в Дрогобыче¹⁹. При этой встрече ФРАЙМУТ показал мне шифры для организации (в целях конспирации внутри ее) и я их изучал несколько дней на память.

Через пару дней я случайно встретил ЗАЛАНОВСКОГО и спросил его, кто является руководителем той группы, в которой состоит ЗАЛАНОВСКИЙ. ЗАЛАНОВСКИЙ мне тогда сказал, что он не может мне сказать этого, не зная хорошо меня и что на этот вопрос он мне ответит только после того, когда я приму присягу. После этого я принял присягу и ЗАЛАНОВСКИЙ мне сказал, что руководителем организации является КУРПЕЛЬ, которого я лично знал. С этим известием я поехал в Борислав, посвятил ФРАЙМУТА о проделанном, после чего ФРАЙМУТ направил меня на квартиру к КРАЙДУХОВНЕ, у которой я должен был получить деньги для создания комитета помощи бедным, о чем мне ранее говорил ХЦЮК. Придя к КРАЙДУХОВНЕ я сказал ей, что направлен от ФРАЙМУТА. КРАЙДУХОВНА ответила мне, что она знает обо всем, и через пару дней на улице передала мне 3.000 рублей.

Na pytanie przewodniczącego podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Nie dostałem od KURPIELA żadnego zadania w sprawie łózek. To bezcelne kłamstwo.

Na zebraniu CZECHOWSKI w rozmowie z KURPIELEM wspominał, że trzeba zorganizować komitet pomocy biednym. Spotkałem PANKIEWICZA i zapytałem go – czy mógłby pomagać potrzebującym. PANKIEWICZ odpowiedział mi wtedy, że chociaż jemu samemu ciężko się żyje, to jednak pracuje i mógłby dać trochę pieniędzy na udzielanie pomocy. PANKIEWICZOWI powiedziałem tylko o komitecie pomocy biednym. Nie mówiłem mu o żadnej kontrrewolucyjnej organizacji. Po tej rozmowie KURPIEL polecił mi przyprowadzić PANKIEWICZA. Przekazałem mu to, a PANKIEWICZ odpowiedział, że przyjdzie razem z FURDZINEM, który akurat potrzebuje takiej pomocy. Czego dotyczyła rozmowa u KURPIELA między LACHOWIECZEM, PANKIEWICZEM i FURDZINEM nie wiem, ale zdaje się, że była mowa o zorganizowaniu komitetu pomocy potrzebującym.

13 maja 1941 r. o godz. 22 min[ut] 05 zostaje ogłoszona przerwa.

14 maja 1941 r. o godz. 10 min[ut] 25 wznawia się posiedzenie sądowe.

Na pytanie przewod[nicz]ącego podsądna STEFANOWSKA odpowiedziała: Dziś czuję się dobrze i mogę uczestniczyć w posiedzeniu sądowym.

Trybunał, naradzając się na miejscu, orzekł: Zeznań złożonych przez podsądnego ŻELECHOWSKIEGO podczas posiedzenia sądowego w dniu 13 maja 1941 roku pod nieobecność podsądnej STEFANOWSKIEJ, spowodowaną niedyspozycją, nie odczytywać podsądnej STEFANOWSKIEJ, ponieważ jej nie dotyczyły.

Zeznania podsądnego ŁACINY Józefa s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

Na początku marca 1940 roku, będąc w mieś[cie] Drohobyczu, przyszedł do mnie CHCIUK Tadeusz i powiedział, że na terenie Drohobycza działa kilka tajnych grup, które utworzyły polską organizację.

CHCIUK Tadeusz powierzył mi zadanie dowiedzenia się, kto jest szefem tych grup. Podjąłem się tego zadania. Potem polecono mi skontaktować się z FREIMUTHEM w Borysławiu. Pojechałem do Borysławia, spotkałem się z FREIMUTHEM, przyjąłem od niego przysięgę i dałem mu zadanie – dowiedzieć się, kto jest szefem organizacji w Drohobyczu¹⁹. Podczas tego spotkania FREIMUTH pokazał mi szyfry dla organizacji (w celu zachowania wewnątrz niej konspiracji), których uczyłem się przez kilka dni na pamięć.

Через несколько дней я встретил ЗАЛАНОВСКОГО вторично и узнал о четырех людях, которые являются руководителями организации на территории Дрогобыча. Фамилии их сейчас я не помню. Я снова поехал в Борислав к ФРАЙМУТУ и вот тогда узнал, что он собирается бежать в Венгрию. Это происходило в апреле м-це 1940 года. До 13 апреля 1940 г. никаких других информации я не получал и был арестован.

На вопросы председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Цидек – это сокращенное имя Тадеуша (ХЦЮКА).

Полностью отчета в тех деньгах, которые я получил от КРАЙДУ-ХОВНЫ я не могу дать, но из этой суммы я дал ЧЕХОВСКОМУ – 500 руб., СЕРВАТКА – 80 руб., БРОМОВИЧУ – 30 руб., а остальные деньги остались у меня, т. к. я тоже нуждался в них.

Цели организации я точно не знал, ибо о целях организации говорил только с ХЦЮКОМ, который сам не знал об организации, работающей в Дрогобыче, и потому дал мне задание – узнать, какие там есть организации, которые необходимо объединить вместе.

Для моего участия в этой организации мне было достаточно того, что она является польской организацией, но о том, что она была направлена против советской власти – я в тот момент не знал и узнал об этом только на предварительном следствии в тюрьме.

Мои показания разноречивы ввиду того, что на предварительном следствии меня избивали, и я дал неправильные показания ввиду принуждения со стороны следователя. Эти показания я сейчас полностью отрицаю.

Оглашаются показан[ия] подсуд. ЛАЦИНА – л.д. 260–263, т. 3.

На вопрос председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Можно было целый час разговаривать со следователем, что это не к. р. организация, но следователь твердил свое, что это организация контрреволюционная и принуждал подтверждать это. Эта организация не была за советскую власть, но и не была контрреволюционной, она была нейтральна.

Председательствующий предъявляет подсудимому ЛАЦИНЕ три контрреволюционных листовки и спрашивает, что это такое.

На вопросы председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Эти три листовки, которые Вы мне сейчас показываете и которые были у меня обнаружены, я не успел прочитать, т. к. в день их получения меня арестовали. Эти листовки я получил от одного жителя гор. Дрогобыча, некоего [Т]ВАРДЭГО, с которым я говорил об организации, но он ответил, что к организации он не принадлежит, а может лишь помочь этой организации. Эти три листовки он передал мне 13 апреля 1940 года и сказал, что наша организация, если хочет, то может ими воспользоваться, но на другой день я был арестован и прочитать

Po paru dniach spotkałem przypadkiem ZAŁANOWSKIEGO i zapytałem go, kto jest szefem grupy, do której należy. ZAŁANOWSKI powiedział wtedy, że nie może mi tego powiedzieć, nie znając mnie dobrze i że na to pytanie odpowie dopiero, kiedy złożę przysięgę. Złożyłem więc przysięgę, a ZAŁANOWSKI powiedział mi, że szefem organizacji jest KURPIEL, którego znałem osobiście. Z tą wiadomością pojechałem do Borysławia i wtajemniczyłem FREIMUTHA w swoje dokonania. FREIMUTH skierował mnie do mieszkania KRAJDUCHÓWNY, od której miałem dostać pieniądze na utworzenie komitetu pomocy biednym, o czym wcześniej mówił mi CHCIUK. Poszedłem do KRAJDUCHÓWNY i powiedziałem jej, że przysłała mnie FREIMUTH. KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała, że wie o wszystkim i po paru dniach przekazała mi na ulicy 3000 rubli.

Po kilku dniach spotkałem kolejny raz ZAŁANOWSKIEGO i dowiedziałem się o czterech osobach kierujących organizacją na terenie Drohobycza. Ich nazwisk nie pamiętam. Znów pojechałem do Borysławia do FREIMUTHA i wtedy właśnie dowiedziałem się, że planuje on ucieczkę na Węgry. Miało to miejsce w kwietniu 1940 roku. Do 13 kwietnia 1940 r. więcej żadnych informacji nie otrzymałem i zostałem aresztowany.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Dzidek – to zdrobniałe imię Tadeusza (CHCIUKA).

Pełnego rozliczenia tych pieniędzy, które dostałem od KRAJDUCHÓWNY, nie potrafię przedstawić, ale z tej sumy CZECHOWSKIEMU dałem 500 rub[li], SERWATCE – 80 rub[li], BROMOWICZOWI – 30 rub[li], pozostałe pieniądze zostawiłem sobie, bo też ich potrzebowałem.

Celów organizacji zupełnie nie znałem, ponieważ rozmawiałem o nich tylko z CHCIUKIEM, który sam nie wiedział nic na temat organizacji działających w Drohobyczu i kazał mi dowiedzieć się, jakie tam są organizacje, by móc je scalić.

Żeby zostać członkiem tej organizacji wystarczyło mi, że była to organizacja polska; tego, że była ona nastawiona przeciwko władzy sowieckiej – wtedy nie wiedziałem. Dowiedziałem się o tym dopiero podczas wstępnego śledztwa w więzieniu.

Moje zeznania są sprzeczne dlatego, że podczas wstępnego śledztwa bito mnie i przymuszony przez śledczego złożyłem wtedy nieprawdziwe zeznania. Odwołuję je teraz w całości.

Odczytane zostają zezna[nia] podsąd[nego] ŁACINY – k.s. 260–263, t. 3.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Można było cały czas mówić śledczemu, że to nie była organizacja k.r., a śledczy powtarzał swoje, że to jest kontrrewolucyjna organizacja

их не успел. „Письмо” на имя „тов. б СТАЛИНА было дано вместе с листовками для той же цели. То, что я раньше показывал, что эти листовки предназначаются для посылки в Будапешт, где они, якобы, будут отпечатаны и присланы обратно в большом количестве, это было действительно так. По этому поводу следователь спросил меня, что я собирался делать с листовками, и я ответил, что хотел их дать ХЦЮКУ, который ехал в Будапешт, в Будапеште их бы рассмотрели и, если бы распорядились там их распространять, они были бы отпечатаны и присланы обратно для распространения.

В отношении плана гор. Дрогобыча, то в одном из разговоров с ХЦЮКОМ он спросил у меня, есть ли план гор. Дрогобыча. Я ответил отрицательно, но сказал, что в школьном учебнике есть такой план, но не подробный. ХЦЮК попросил меня достать этот план и нанести на нем главные места города: рынок, церкви, костелы, заводы и обозначить улицы, что я и сделал, пометив улицы номерами, которые снес в примечание внизу плана с названиями этих улиц. Мне не было поручено отметить на плане, где расположены части Красной Армии, НКВД, милиция, а было поручено только отметить общественные здания и учреждения (гимназии, синагоги и т. д.), что я и сделал, отметив эти объекты номерами, объяснение которых было пояснено внизу плана. Такой план не может являться шпионажем. Для чего нужен был этот план ХЦЮКУ – я не интересовался.

Шифр я изучал для внутренней связи в организации.

Оглашаются показан[ия] подсуд. ЛАЦИНА – л.д. 271–275, т. 3.

На вопросы председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Шифр служил для связи с членами организации. ЧАСОВСКОГО Казимира я завербовал в организацию и показывал ему, как владеть шифром и писать квитанции на получение денег посредством шифра, т. к. наша организация была тайная.

Все мои показания, оглашенные на л.д. 271–275 – неправильны. Сейчас я говорю так, как это было в действительности, и также говорил и на предварительном следствии.

Меня арестовали на квартире у КРАЙДУХОВНЫ.

СОМСЯДЕК – мой товарищ по учебе факультета права. С ним я говорил об организации, когда был во Львове в марте м-це 1940 г., встретив его на вокзале. Он мне сказал, что в гор. Стрый нет такой организации, т. к. еще зимой был арестован руководитель ее и эта организация после этого распалась. СОМСЯДЕК говорил, что он хотел получить деньги во Львове, но ввиду того, что во Львовском центре царил беспорядок, он этих денег не получил. Я во Львов ездил покупать водку, которую потом перепродавал в Дрогобыче, где ее не было

i zmuszał do potwierdzenia tego. Ta organizacja nie była za władzą sowiecką, ale nie była też kontrrewolucyjna, była neutralna.

Przewodniczący okazuje pod sąd[ny] ŁACINIE trzy kontrrewolucyjne ulotki i pyta, co to takiego.

Na pytanie przewod[nicza]cego pod sąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Tych trzech ulotek, które teraz zostały mi pokazane, a które znalazłem przy mnie, nie zdążyłem przeczytać, ponieważ w dniu, kiedy je dostałem, aresztowano mnie. Ulotki te dostałem od mieszkańca mias[ta] Drohobycza, niejakiego [T]WARDEGO, z którym rozmawiałem o organizacji, a który odpowiedział mi, że do organizacji nie należy, może ją tylko wspierać. Te trzy ulotki przekazał mi 13 kwietnia 1940 roku, mówiąc, że nasza organizacja, jeśli chce, może je wykorzystać, ale ponieważ następnego dnia zostałem aresztowany, nie zdążyłem ich przeczytać. „List” adresowany do „tow.” STALINA dostałem razem z ulotkami w tym samym celu. To, co zeznawałem wcześniej, a mianowicie, że ulotki te miały zostać wysłane do Budapesztu, gdzie zostałyby powielone i odesłane z powrotem w większej ilości, odpowiada rzeczywistości. W tej sprawie śledczy zapytał mnie, co zamierzałem zrobić z ulotkami, a ja odpowiedziałem, że chciałem je dać CHCIUKOWI, który jechał do Budapesztu. W Budapeszcie przyjrzanoby się im i jeśli tam zapadłaby decyzja o ich rozpowszechnianiu, zostałyby one powielone i odesłane w celu upowszechnienia.

Jeśli chodzi o plan mias[ta] Drohobycza, to podczas jednej z rozmów z CHCIUKIEM zapytał mnie on, czy mam plan mias[ta] Drohobycza. Zaprzeczyłem, ale powiedziałem też, że w podręczniku szkolnym jest taki plan, tyle że nie szczegółowy. CHCIUK poprosił mnie, bym zdobył ten plan i naniósł na niego główne obiekty miasta: rynek, cerkwie, kościoły, zakłady i oznaczył ulice, co też uczyniłem. Ulice oznaczyłem numerami, które naniósłem w odsyłaczu u dołu planu wraz z ich nazwami. Nie kazano mi zaznaczać na planie dyslokacji oddziałów Armii Czerwonej, NKWD ani milicji, kazano mi tylko zaznaczyć budynki użyteczności publicznej i pewne instytucje (gimnazja, synagogi itd.). Zrobiłem to oznaczając obiekty numerami, których wyjaśnienie umieściłem u dołu planu. Taki plan nie może być uznany za szpiegostwo. Do czego CHCIUKOWI potrzebny był ten plan – nie interesowało mnie to.

Szyfru uczyłem się dla wewnętrznej łączności w organizacji.

Odczytane zostają zezna[nia] pod sąd[nego] ŁACINY – k.s. 271–275, t. 3.

Na pytanie przewod[nicza]cego pod sąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Szyfr służył do kontaktowania się z członkami organizacji. CZASOWSKIEGO Kazimierza zwerbowałem do organizacji i pokazałem mu, jak posługiwać się szyfrem i jak przy pomocy szyfru wypisywać pokwitowania na otrzymane pieniądze, ponieważ organizacja nasza była tajna.

в продаже. СОМСЯДЕКУ я говорил, что он может связаться по работе с организацией в Дрогобыче, на что он ответил, что сделает это, но как будет выглядеть эта связь, он, мол, сейчас не знает.

Свои показания в отношении листовок я раньше давал другие, т. к. не хотел выдавать ТВАРДЕГО Збигнева Станиславовича²⁰, которого могли бы арестовать и получился бы провал организации. Так как я знал, что ФРАЙМУТ уже арестован, я показал на него, что это он мне дал к.р. листовки.

Оглашается показан[ие] подсуд. ЛАЦИНА – л.д. 288–289, т. 3.

На вопросы председат-шего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Встреча с ТВАРДЫМ была в первой половине апреля 1940 г., а не марта, как это записано в протоколе, где мои показания в этой части написаны неточно. ТВАРДЕМУ я не давал задания написать эти листовки. Где сейчас находится ТВАРДЫЙ – я не знаю. Я не говорил, что листовки надо отослать в Будапешт для отпечатывания, а сказал, что их надо туда отослать для рассмотрения и решения, что с ними делать.

На вопросы чл. суда подсуд. ЛАЦИНА ответил: В организацию я был завербован формально через ФРАЙМУТА, а задания получал от ХЦЮКА. ФРАЙМУТ мне только показал, как пользоваться шифром для того, чтобы я научил шифру других членов организации. Кроме того, по заданию ФРАЙМУТА я узнавал, какие есть еще организации в Дрогобыче.

После разговора с ХЦЮКОМ я связался с КРАЙДУХОВНОЙ, к которой меня направил ФРАЙМУТ для получения у нее денег. КРАЙДУХОВНУ я знал и раньше. У нее я получил 3000 рублей для помощи нуждающимся и пострадавшим от войны.

ХЦЮКА я хорошо знал, т. к. он был моим школьным товарищем. Он мне рассказывал, что был в Будапеште, но зачем он приехал оттуда на территорию СССР, мне не говорил, т. к. ввиду конспирации нашей организации ее членам не все можно было знать. ХЦЮК мне говорил, что он вновь пойдет в Будапешт. План гор. Дрогобыча я не успел передать ХЦЮКУ, т. к. когда зашел к КРАЙДУХОВНЕ узнать, когда ХЦЮК уезжает в Венгрию, меня там арестовали.

ТВАРДЕГО я также давно знаю и был с ним в хороших отношениях.

В начале апреля м-ца 1940 года я ему рассказал о существовании нашей организации, в которой он не захотел участвовать, но изъявил желание оказывать чем-либо помощь. Листовки он мне дал не по моему заданию и до этого я с ним не говорил о них.

ЧАСКОВСКОМУ²¹ я дал задание узнать – есть ли где-либо аналогичные с нами организации.

Wszystkie moje zeznania odczytane z k.s. 271–275 – są nieprawdziwe. Teraz mówię tak, jak było w rzeczywistości i tak samo mówiłem podczas wstępnego śledztwa.

Aresztowano mnie w mieszkaniu KRAJDUCHÓWNY.

SĄSIADEK – to mój kolega ze studiów na Wydziale Prawa. Rozmawiałem z nim o organizacji, kiedy w marcu 1940 r. byłem we Lwowie. Spotkałem go na dworcu. Powiedział mi, że w mieś[cie] Stryju nie ma takiej organizacji, bo jeszcze zimą został aresztowany jej szef, po czym organizacja rozpadła się. SĄSIADEK mówił, że próbował dostać we Lwowie pieniądze, ale ponieważ w ośrodku lwowskim panował bałagan, nie dostał ich. Jeździłem do Lwowa kupować wódkę, którą potem sprzedawałem w Drohobyczu, gdzie nie było jej w sprzedaży. Powiedziałem SĄSIADKOWI, że w sprawie prowadzenia działalności może skontaktować się z organizacją w Drohobyczu, na co odpowiedział mi, że tak robi, ale na razie nie wie jeszcze, jak będzie wyglądać ten kontakt.

W sprawie ulotek zeznawałem wcześniej inaczej, bo nie chciałem wydawać TWARDEGO Zbigniewa²⁰ s. Stanisława, który mógłby zostać aresztowany, co spowodowałoby wpadkę organizacji. A ponieważ wiedziałem, że FREIMUTH jest już aresztowany, powiedziałem, że to on dał mi k.r. ulotki.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nego] ŁACINY – k.s. 288–289, t. 3.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Spotkanie z TWARDYM miało miejsce w pierwszej połowie kwietnia 1940 r., a nie marca, jak zostało to zanotowane w protokole, w którym moje zeznania na ten temat zapisano nieściśle. Nie powierzałem TWARDEMU zadania pisania tych ulotek. Gdzie obecnie przebywa TWARDY – nie wiem. Nie mówiłem, że ulotki trzeba odesłać do Budapesztu w celu powielenia, powiedziałem tylko, że trzeba je tam wysłać w celu rozpatrzenia i podjęcia decyzji, co z nimi zrobić.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Do organizacji formalnie zwerbował mnie FREIMUTH, a zadania otrzymywałem od CHCIUKA. FREIMUTH pokazał mi tylko, jak posługiwać się szyfrem, żebym nauczył szyfru także innych członków organizacji. Ponadto na polecenie FREIMUTHA dowiadywałem się, jakie jeszcze organizacje działają w Drohobyczu.

Po rozmowie z CHCIUKIEM, w celu odebrania pieniędzy skontaktowałem się z KRAJDUCHÓWNA, do której skierował mnie FREIMUTH. KRAJDUCHÓWNEŻ znałem wcześniej. Dostałem od niej 3000 rubli na pomoc potrzebującym i poszkodowanym przez wojnę.

CHCIUKA znałem dobrze, był on moim szkolnym kolegą. Mówił mi, że był w Budapeszcie, ale po co przyjechał z powrotem stamtąd na

СЕРВАТКА я знал с детства. Ему говорил о нашей организации, но не хотел принадлежать к ней. 80 рублей дал ему для передачи одной бедной семье, которую он знает.

БРОМОВИЧУ задания я не давал, а деньги ему дал в виде помощи, поскольку он нуждался. Вообще, эти деньги были предназначены для помощи бедным.

С ФУРДЗИНЫМ я раньше работал в одном учреждении, но т. к. после этого его я не встречал, я не мог ему передать денег.

На вопросы председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: ТОМАШЕВСКОГО я знал наглядно с момента войны. С ним встречался один только раз, незадолго перед моим арестом, когда он зашел ко мне за пальто ФРАЙМУТА. Больше я с ним не встречался.

МЕДИНСКОГО я видал один только раз у ФРАЙМУТА.

Оглашаются показан[ия] подсуд. ЛАЦИНА — л.д. 300, т. 3.

На вопросы председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Листовки с заголовками: 1) „Сталину”, 2) „Для Польши” и 3) „Для тебя Польша и для твоей славы” — я получил от ТВАРДЕГО.

Председательствующий предъявляет подсудимому ЛАЦИНЕ шифр, после чего, на вопросы председательствующего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Этот шифр получен был мной от ФРАЙМУТА для связи с членами организации. Посредством этого шифра с каждым членом можно было переписываться по определенному ключу — цифрами, но в основном, шифр был один.

На листе бумаги, который был обнаружен у меня при обыске, написаны моей рукой слова — „ЛЯХОВСКИЙ Феликс, Феликс ПАНКЕВИЧ”. Эти фамилии были записаны мной потому, что ЗАЛАНОВСКИЙ сказал, что эти люди должны служить основой комитета помощи бедным, как бы его справочным бюро, у которых можно было узнавать, кому надо распределять деньги.

На вопросы председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: Фамилия ДМИТРИШИН была написана на этом листке, т. к. ЛАЦИНА говорил, что с ВЕНЦКОВСКИМ можно связаться через ДМИТРИШИНА.

На вопрос председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Да, я действительно говорил, что на станции есть группа во главе с ВЕНЦКОВСКИМ, с которым можно связаться, вероятно, через ДМИТРИШИНА.

На вопросы председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: ЛАЦИНА спрашивал у меня, кто занимается разведкой, на что я ему ответил, что такую информацию он может получить у ЗАСТЕРЦУВНЫ.

На вопрос председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: Да, я действительно спрашивал ЗАЛАНОВСКОГО, кто занимается разведкой

terytorium ZSRS, nie powiedział mi, bo ze względu na konspirację w naszej organizacji jej członkowie nie mogli wiedzieć wszystkiego. CHCIUK mówił, że znów pojedzie do Budapesztu. Planu mias[ta] Drohobycza nie zdażyłem CHCIUKOWI przekazać, bo kiedy zaszedłem do KRAJDUCHÓWNY dowiedzieć się, kiedy wyjeżdża on na Węgry, zostałem tam aresztowany.

TWARDEGO też znałem od dawna i byłem z nim w dobrych stosunkach.

Na początku kwietnia 1940 roku powiedziałem mu o istnieniu naszej organizacji. Nie chciał wstępować do niej, ale wyraził chęć pewnego jej wspierania. Nie rozmawiałem z nim wcześniej na temat ulotek, dał mi je niezależnie od moich zadań.

CZASKOWSKIEMU²¹ powierzyłem zadanie dowiedzenia się – czy są gdzieś organizacje podobne do naszej.

SERWATKĘ znałem od dzieciństwa. Mówiłem mu o naszej organizacji, ale nie chciał należeć do niej. Dałem mu 80 rubli, żeby przekazał je pewnej biednej rodzinie, którą znał.

BROMOWICZOWI nie dawałem żadnych poleceń, a pieniądze dałem mu w ramach pomocy, bo popadł w biedę. Pieniądze te w ogóle przeznaczone były na pomoc biednym.

Z FURDZINEM pracowałem w jednej instytucji, ale ponieważ później nie spotykałem się z nim, nie mogłem przekazać mu pieniędzy.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: TOMASZEWSKIEGO znałem osobiście od początku wojny. Spotkałem się z nim tylko raz, niedługo przed moim aresztowaniem, kiedy przyszedł do mnie po płaszcz FREIMUTHA. Nie spotykałem się z nim więcej.

MIEDINSKIEGO widziałem tylko raz u FREIMUTHA.

Odczytane zostają zezna[nia] podsąd[nego] ŁACINY – k.s. 300, t. 3.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Ulotki zatytułowane: 1) „Do STALINA”, 2) „Dla Polski” i 3) „Dla ciebie Polsko i dla twojej chwały” – dostałem od TWARDEGO.

Przewodniczący pokazuje podsądnemu ŁACINIE szyfr, a podsąd[ny] ŁACINA, odpowiadając na pytanie przewodniczącego, mówi: Ten szyfr dostałem od FREIMUTHA, żeby móc kontaktować się z członkami organizacji. Za pomocą tego szyfru można było z każdym członkiem prowadzić korespondencję według określonego klucza – cyframi, ale w zasadzie szyfr był jeden.

Na kartce papieru znalezionej u mnie podczas rewizji, były napisane przeze mnie słowa – „LACHOWSKI Feliks, Feliks PANKIEWICZ”. Nazwiska te zapisałem, bo ZAŁANOWSKI powiedział, że ci ludzie mają stanowić trzon komitetu pomocy biednym, niejako jego biuro informacyjne, w którym można by się było dowiadywać, komu trzeba przydzielić pieniądze.

и он мне ответил, что по этому поводу я могу получить информацию у ЗАСТЕРЦУВНЫ.

В 12 час. 10 мин. объявляется перерыв.

В 12 час. 50 мин. судебное заседание продолжается.

Показание подсудимого ФРАЙМУТА Фердинанда Леоновича.

По существу дела показал:

Я прошу извинения, если я буду говорить немного в взволнованном состоянии, т. к. мои ранние показания неправильны и они были вызваны тем, что в процессе предварительного следствия меня следователь избивал каменным пресс-папье, заставляя давать ложные показания. Кроме того, когда меня допрашивал следователь, то он польского языка не знал и путем избиения заставлял подписывать протоколы с вымышленными показаниями.

В августе месяце 1939 г. я был мобилизован в польскую армию, где участвовал в боях, и, переживая ужасы войны, у меня развивалась ненависть к немцам.

Мой отец немец по национальности, а мать полька, но т. к. я жил все время в Польше, я считал себя поляком и был воспитан в польском духе. Я жил спокойно в стране до момента, пока Гитлер спровоцировал войну. Я вырос в Польше и любил свою страну.

После войны, работая на заводе „Польмин“, я как-то услышал по радио из Тулузы, что там создается польская армия (легионы), которая будет бороться против немцев. Поэтому, когда МИХАЛЬСКИЙ предложил мне перейти в Венгрию, то я согласился перебежать туда, а затем вступить в польские легионы. В конце декабря м-ца 1939 года МИХАЛЬСКИЙ пришел ко мне и предложил бежать за границу. За границу я перешел вместе с МИХАЛЬСКИМ и с большой группой людей через село Мальминсталь. Нас увезли в лагерь интернированных поляков. Затем, через несколько дней, нас отправили в Будапешт, где нам начали выдавать паспорта, с которыми мы должны были направиться в польские легионы во Франции. Мы с МИХАЛЬСКИМ уже успели сняться на фото для паспорта, но 4 неизвестных мне чиновника из консульства в Будапеште сказали нам, что мы должны ехать не во Францию, а обратно в Польшу. Мы, как поляки, должны были принять это предложение. Нам сказали, что в Западной Украине надо организовать польскую организацию, и рассказали нам схемы и структуру этой организации, а также ее шифр. Нам объяснили, что на тот случай, чтобы наша организация не провалилась, надо связать все имеющиеся на то время разрозненные организации в Западной Украине в одну общую. Затем нам сказали, что мы должны большинство людей из

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: Nazwisko DMITRYSZYN znalazło się na tej kartce, bo ŁACINA mówił, że z WIĘCKOWSKIM można się skontaktować właśnie przez DMITRYSZYNA.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Tak, rzeczywiście mówiłem, że na stacji działa grupa z WIĘCKOWSKIM na czele, a można się z nim skontaktować prawdopodobnie przez DMITRYSZYNA.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: ŁACINA pytał mnie, kto zajmuje się wywiadem, na co odpowiedziałem mu, że informacje na ten temat może uzyskać od ZASTORCÓWNY.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: Tak, rzeczywiście pytałem ZAŁANOWSKIEGO, kto zajmuje się wywiadem, na co odpowiedział mi, że informacje o tym mogę otrzymać od ZASTORCÓWNY.

O godz. 12 min[ut] 10 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 12 min[ut] 50 wznawia się posiedzenie sądowne.

Zeznanie podsądnego FREIMUTHA Ferdynanda s. Leona.

W związku ze sprawą zeznał:

Proszę o wybaczenie, jeśli będę mówić nieco wzburzony. Moje wcześniejsze zeznania są niezgodne z prawdą, a złożyłem je, bo podczas wstępnego śledztwa śledczy bił mnie kamiennym przyciskiem do papieru, zmuszając do składania fałszywych zeznań. Ponadto śledczy, który mnie przesłuchiwał, nie znał języka polskiego i zmuszał do podpisywania protokołów z nieprawdziwymi zeznaniami.

W sierpniu 1939 r. zostałem zmobilizowany do Wojska Polskiego i uczestniczyłem w walkach. Przeżywałem okropności wojny, co spotęgowało u mnie nienawiść do Niemców.

Mój ojciec jest narodowości niemieckiej, a matka polskiej, ale ponieważ przez cały czas mieszkałem w Polsce, uważałem się za Polaka, zostałem też wychowany w duchu polskim. Żyłem spokojnie w kraju do czasu, aż Hitler wywołał wojnę. Wychowałem się w Polsce i kochałem swój kraj.

Po wojnie, kiedy pracowałem w zakładzie „Polmin”, usłyszałem jakoś przez radio z Tuluzy, że tworzy się tam armia polska (legiony), która będzie walczyć z Niemcami. Dlatego, kiedy MICHALSKI zaproponował mi pójście na Węgry, zgodziłem się na to, by móc wstąpić do polskich legionów. MICHALSKI przyszedł do mnie i zaproponował ucieczkę za granicę pod koniec grudnia 1939 roku. Za granicę szedłem przez wieś Malmanstal razem z MICHALSKIM i sporą grupą ludzi. Przewieziono nas do obozu

организации распустить и задержать только некоторых для помощи нуждающимся, т. к. в то время спекуляция довела жизнь до страшной дороговизны. Кроме того, эта помощь нуждающимся должна была охватывать и те семьи, мужья которых бежали за границу, т. е. офицеры, полиция и т. д.

Второе задание было такое: в связи со слухами о том, что области нефтяного бассейна Западной Украины перейдут Германии (что также я читал в польской газете в Будапеште, слышал по радио из Тулузы и об этом говорили в консульстве), необходимо организовать что-то вроде милиции самообороны города (охрана заводов, костелов и мест, где помещаются общественные учреждения) на случай безвластия при уходе одной армии и приходе другой. Тем более, мы верили в это, т. к. были слухи, что во Львове разезжали в автомашинах немцы, прибывшие туда для какой-то комиссии.

Шифры необходимы были для конспирации от „ОУН” и вообще от любопытных жителей, т. к. на случай прихода немцев мы могли, посредством предательства „ОУН” – быть арестованы.

Там же в Будапеште, в консульстве, я дал присягу на верность этой польской организации, которую там наименовали – „ЗВЗ” (Союз вооруженной борьбы). На мой вопрос по этому поводу, т. е. в отношении такого названия этой организации, мне ответили, что „вооруженной” названа потому, что на территории Германии есть такая же организация, которая вооружена.

Нам объясняли шифры, рассказывали, какими лозунгами мы должны пользоваться в борьбе против наших врагов-немцев, причем нас предупредили, что при входе Красной Армии во Львов, якобы, польский генерал ЛЯНГЕР²² устроили красным командирам банкет, т. е. что против советской власти ничего не было предпринято враждебного и что ввиду этого и мы со своей стороны никаких враждебных действий, направленных против советской власти, не должны проявлять и не должны попадаться на удочку провокаторов, агитирующих бороться против СССР или против Германии, если она займет нефтяной бассейн.

В половине февраля 1940 года, согласно всем этим указаниям, я вместе с МИХАЛЬСКИМ перешли Карпаты на лыжах и вернулись обратно из Венгрии в СССР, где на границе мы были задержаны, арестованы и отправлены этапом. В городе Стрые, когда всех нас арестованных собрали на вокзале, где кроме нас было много постороннего народа, я воспользовался этим скоплением людей и скрылся от конвоя, как и каждый человек в мире сделал бы на моем месте. Я зашел в первый дом в гор. Стрые, попросил дать мне ночлег ввиду плохой погоды на дворе, объяснив что ожидаю поезда, в отель же не

dla internowanych Polaków, skąd po upływie kilku dni wysłano do Budapesztu. Tam zaczęto nam wydawać paszporty, z którymi mieliśmy być wysłani do polskich legionów we Francji. My z MICHALSKIM zdążyliśmy już sobie zrobić zdjęcia do paszportu, kiedy 4 nieznanych mi urzędników konsulatu w Budapeszcie oznajmiło nam, że mamy jechać nie do Francji, tylko z powrotem do Polski. Jako Polacy musieliśmy przyjąć to polecenie. Powiedziano nam, że na Zachodniej Ukrainie trzeba utworzyć polską organizację. W związku z tym przekazano nam schematy struktury tej organizacji, a także jej szyfr. Wyjaśniono, że aby uniknąć w naszej organizacji wpadek, trzeba wszystkie istniejące w tym czasie organizacje rozproszone na Zachodniej Ukrainie połączyć w jedną wspólną. Powiedziano nam też, że większość ludzi z organizacji powinniśmy rozpuścić, zatrzymując tylko część z nich do organizowania pomocy potrzebującym, jako że spekulacja doprowadziła życie w ówczesnym okresie do strasznej drożyzny. Pomoc potrzebującym miała obejmować też rodziny, których mężowie uciekli za granicę, tzn. [rodziny] oficerów, policji itd.

Drugie zadanie było następujące: w związku z plotkami o tym, że obwody zagłębia naftowego Zachodniej Ukrainy zostaną przekazane Niemcom (czytałem o tym w polskiej gazecie w Budapeszcie, słyszałem przez radio z Tuluzy, mówiło się też o tym w konsulacie), trzeba zorganizować coś w rodzaju milicji – samoobrony miasta (ochrona zakładów, kościołów i budynków, w których mieszczą się instytucje publiczne) na wypadek braku władzy między odejściem jednej armii a wkroczeniem drugiej. Wierzyliśmy w to tym bardziej, że chodziły słuchy, iż po Lwowie rozjeżdżają się samochodami Niemcy, którzy przyjechali tam w ramach jakiejś komisji.

Szyfry były potrzebne ze względu na konspirację przed „OUN” i w ogóle przed ciekawskimi ludźmi, bo gdyby nadeszli Niemcy, mogliśmy zostać przez „OUN” zdradzeni i aresztowani.

W konsulacie w Budapeszcie złożyłem przysięgę na wierność organizacji polskiej, którą nazywano tam – „ZWZ” (Związek Walki Zbrojnej). Na moje pytanie w sprawie nazwy tej organizacji odpowiadało mi, że „zbrojnej” – dlatego, że na terenie Niemiec działa taka sama organizacja, która dysponuje bronią.

Tłumaczono nam szyfry, mówiono, jakimi hasłami mamy posługiwać się w walce z naszym wrogiem – Niemcami. Powiedziano nam też, że podobno w momencie wkraczania Armii Czerwonej do Lwowa polski generał LANGNER²² urządził czerwonym dowódcom bankiet, tj. że nie wykonywano żadnych wrogich ruchów przeciwko władzy sowieckiej, w związku z czym również my ze swej strony żadnych wrogich działań skierowanych przeciwko władzy sowieckiej nie powinniśmy podejmować. Nie powinniśmy dać się sprokocować ludziom agitującym do walki przeciwko ZSRS albo przeciwko Niemcom, jeśli zajmą oni zagłębie naftowe.

могу пойти, т. к. не имею денег. Старуха хозяйка, у которой я просил ночлег, согласилась оставить меня переночевать и я остался. Так как я боялся, чтобы меня не задержали в моей одежде лыжника, то я попросил сына хозяйки, который пришел ночью домой, чтобы он отвез письмо к КРАЙДУХОВНЕ с просьбой привезти мне другой костюм. Это было сделано и вечером на другой день КРАЙДУХОВНА привезла мне костюм и направила меня в Борислав к БУКИНОВОЙ, т. к. я здесь дольше не мог оставаться на ночлеге, и эта – БУКИНОВА привела меня к инженеру МАРКОВСКОМУ, который согласился, чтобы я у него пожил дня 3 на квартире.

КРАЙДУХОВНЕ я рассказал, какое задание было получено в Венгрии, и в связи с тем, что я скрывался от властей, а поэтому мое положение было затруднительное и опасное, я попросил ее найти человека, которому я мог бы передать ту работу, которая была возложена на меня. После этого разговора ко мне явился по рекомендации КРАЙДУХОВНЫ ЛАЦИНА, я отобрал от него присягу и рассказал ему обо всем, что касалось заданий, полученных в Будапеште.

Хотя задания и были получены, но мы фактически не работали, а находились на мертвой точке, не имея связи на то время с руководителем организации врачом ЧЕХОВСКИМ (которого нам указали еще в Будапеште, как на человека, с которым мы должны связаться). По заданию из Будапешта я должен был жить в Бориславе, а МИХАЛЬСКИЙ во Львове.

ЛАЦИНУ я знал как соседа, жившего со мной на одной улице, и поэтому, согласно инструкции, полученной в консульстве, я рассказал ему шифры, объяснив их устно, но ЛАЦИНА сделал оплошность, записав их на бумаге.

О плане города Дрогобыча я ничего не знал и узнал о нем только на следствии. Следователь меня, не переставая, избивал, заставляя подписать протокол с признанием об этом плане, что я вынужден был сделать.

КРАЙДУХОВНА только два раза привозила мне белье и больше с ней я встреч не имел.

С инженером МАРКОВСКИМ я также не имел никаких дел, кроме того, что жил у него в течение трех дней. ТОМАШЕВСКОГО я встретил, когда выходил из квартиры МАРКОВСКОГО, и тогда ТОМАШЕВСКИЙ пригласил меня к себе, я посидел у него немного, но о нашей организации никаких разговоров с ним не вел. После того, как к МАРКОВСКОМУ начала заходить милиция, я решил перебраться к МЕДИНСКОМУ, у которого попросил переночевать, представившись ему под фамилией „Лукашевича“, и что я бежал из Венгрии

W połowie lutego 1940 roku, zgodnie ze wszystkimi tymi dyrektywami, razem z MICHALSKIM przeszliśmy na nartach przez Karpaty, wracając z powrotem z Węgier do ZSRS. Na granicy zostaliśmy zatrzymani, aresztowani i pod strażą wysłani dalej. W mieście Stryju, kiedy wszystkich nas – aresztowanych zebrano na dworcu, na którym poza nami było dużo innych osób, wykorzystałem ten tłum ludzi i ukryłem się przed strażą, tak samo jak zrobiłby na moim miejscu każdy człowiek na świecie. Zaszedłem do pierwszego domu w mieś[cie] Stryju i poprosiłem o nocleg ze względu na złą pogodę na dworze. Wy tłumaczyłem, że czekam na pociąg, a do hotelu nie mogę pójść, bo nie mam pieniędzy. Stara gospodyni, którą prosiłem o nocleg, zgodziła się mnie przenocować, więc zostałem. Ponieważ bałem się, żeby nie zatrzymano mnie w moim narciarskim stroju, poprosiłem syna gospodyni, który w nocy przyszedł do domu, żeby zawiózł do KRAJDUCHÓWNY list z prośbą o przywiezienie innego ubrania. Zrobił to i wieczorem następnego dnia KRAJDUCHÓWNA przywiozła mi ubranie. Skierowała mnie też do Borysławia do BUKINOWEJ, bo dłużej nie mogłem zostać w tamtym miejscu. BUKINOWA zaprowadziła mnie do inżyniera MARKOWSKIEGO, który zgodził się, żebym mieszkał w jego mieszkaniu przez jakieś 3 dni.

KRAJDUCHÓWNIE powiedziałem, jakie zadanie otrzymałem na Węgrzech. W związku z tym, że ukrywałem się przed władzami, a moja sytuacja była trudna i niebezpieczna, poprosiłem ją, żeby znalazła człowieka, któremu mógłbym przekazać zadania, jakie mi powierzono. Po naszej rozmowie przyszedł do mnie z polecenia KRAJDUCHÓWNY ŁACINA. Przyjąłem od niego przysięgę i opowiedziałem o wszystkim, co dotyczyło zadań otrzymanych w Budapeszcie.

Chociaż otrzymaliśmy zadania, w rzeczywistości nie prowadziliśmy żadnej działalności, znajdując się w martwym punkcie, bez kontaktu z szefem organizacji – lekarzem CZECHOWSKIM (jeszcze w Budapeszcie wskazano go jako osobę, z którą mamy się skontaktować). Wg zadań z Budapesztu, ja miałem zamieszkać w Borysławiu, a MICHALSKI – we Lwowie.

ŁACINĘ znałem, bo był moim sąsiadem, mieszkał przy tej samej ulicy co ja. Dlatego też, zgodnie z instrukcją otrzymaną w konsulacie, powiedziałem mu o szyfrach, które wytłumaczyłem ustnie. ŁACINA jednak popełnił błąd, zapisując je na papierze.

Na temat planu miasta Drohobycza nic nie wiedziałem i dowiedziałem się o nim dopiero podczas śledztwa. Śledczy bez przerwy bił mnie, zmuszając do podpisania protokołu i przyznania się w sprawie tego planu, więc zmuszony byłem to zrobić.

KRAJDUCHÓWNA przywoziła mi tylko dwa razy bieliznę, więcej się z nią nie spotykałem.

в СССР, на границе был задержан, потом сбежал от конвоя, вследствие чего мне надо скрываться. Никаких документов тогда у меня не было и поэтому я попросил КРАЙДУХОВНУ достать мне фальшивый документ на имя „Лукашевича”, причем дал ей для этого свою фотографию. Через несколько недель КРАЙДУХОВНА привезла мне документ (польское удостоверение личности) на фамилию „Лукашевича”.

Псевдонима я не имел, т. к. я имел дело только с теми людьми, которые знали меня по фамилии, и поэтому псевдоним был бы излишним.

Согласно инструкции, полученной в Будапеште, я должен был вернуться туда, как можно скорее с докладом о проделанной работе.

Живя у МЕДИНСКОГО, я передал через ТОМАШЕВСКОГО письмо КУСНЕЖУ с просьбой достать для меня одежду, необходимую для перехода границы. В то время, когда ТОМАШЕВСКИЙ передавал мне эту одежду, меня арестовали.

МАТИША и ХОМОВСКОГО Адама я не знал. Больше ни с кем я не соприкасался по делу нашей организации.

МЕДИНСКИЙ в организации не состоял, но он имел желание, как и Томашевский, бежать за границу.

С ЗАЛАНОВСКИМ, КУРПЕЛЕМ и ЧЕХОВСКИМ я не встречался, но о фамилии ЧЕХОВСКОГО мне было известно из консульства в Будапеште.

Будучи в Будапеште, я жил как и все поляки, перешедшие границу, в лагере, из которого все мы должны были отправляться во Францию для поступления в польские легионы. Лагерь этот существовал на средства польско-венгерского комитета.

В Венгрию я перешел в конце декабря 1939 года, а арестован был 14 февраля 1940 года.

Будучи на квартире у МЕДИНСКОГО, за несколько дней до ареста я получил от Ирены БУКИНОВОЙ револьвер, необходимый мне для самообороны при переходе границы. БУКИНОВА говорила мне, что этот револьвер был у нее оставлен одним курьером из Венгрии, приходившим с деньгами, предназначенными для помощи нуждающимся.

Все это время я жил на средства, полученные от КРАЙДУХОВНЫ, от которой я получил сначала – 200, а потом 300 рублей. Ходила ли КРАЙДУХОВНА за получением денег за границу, я не знаю.

Об аресте ЧЕХОВСКОГО мне говорили КРАЙДУХОВНА и МЕДИНСКИЙ.

О том, что ЛАЦИНА был раньше в организации – я не знал, т. к. я сам его завербовывал в эту организацию и брал от него присягу.

От МИХАЛЬСКОГО никаких заданий я не получал.

Z inżynierem MARKOWSKIM też nie miałem nic wspólnego oprócz tego, że przez trzy dni u niego mieszkałem. TOMASZEWSKIEGO spotkałem, wychodząc z mieszkania MARKOWSKIEGO. TOMASZEWSKI zaprosił mnie wtedy do siebie, chwilę u niego posiedziałem, ale na temat naszej organizacji nie rozmawiałem z nim. Kiedy do MARKOWSKIEGO zaczęła przychodzić milicja, postanowiłem przeprowadzić się do MIEDIŃSKIEGO, którego poprosiłem o nocleg przedstawiając się jako „Łukaszewicz” i mówiąc, że przeszedłem z Węgier do ZSRS, na granicy zostałem zatrzymany, a potem uciekłem z konwoju, w związku z czym muszę się teraz ukrywać. Nie miałem wtedy żadnych dokumentów i dlatego prosiłem KRAJDUCHÓWNĘ o zdobycie dla mnie fałszywego dokumentu na nazwisko „Łukaszewicz”, dałem jej w tym celu swoje zdjęcie. Po kilku tygodniach KRAJDUCHÓWNA przywiozła mi dokument (polski dowód osobisty) na nazwisko „Łukaszewicz”.

Pseudonimu nie miałem, bo stykałem się tylko z ludźmi, którzy znali mnie z nazwiska, dlatego pseudonim był mi zbędny.

Zgodnie z instrukcją, którą otrzymałem w Budapeszcie, miałem wrócić tam jak najszybciej z raportem z wykonanych prac.

Kiedy mieszkałem u MIEDIŃSKIEGO, przekazałem KUŚNIERZOWI przez TOMASZEWSKIEGO list z prośbą o zdobycie ubrania potrzebnego mi do przejścia granicy. W czasie, kiedy TOMASZEWSKI przekazywał mi ubranie, zostałem aresztowany.

MATISZA i CHOMOWSKIEGO Adama – nie znałem. Z nikim więcej w sprawach naszej organizacji nie kontaktowałem się.

MIEDIŃSKI do organizacji nie należał, ale tak samo jak TOMASZEWSKI, chciał uciekać za granicę.

Z ZAŁANOWSKIM, KURPIELEM i CZECHOWSKIM nie spotykałem się, ale nazwisko CZECHOWSKIEGO znałem z konsulatu w Budapeszcie.

Będąc w Budapeszcie, tak samo jak wszyscy Polacy, którzy przeszli przez granicę, mieszkałem w obozie, z którego mieliśmy być wysyłani do Francji, by móc tam wstąpić do legionów polskich. Obóz ten był subsydiowany przez komitet polsko-węgierski.

Na Węgry przeszedłem pod koniec grudnia 1939 roku, a aresztowany zostałem 14 lutego 1940 roku.

Kilka dni przed aresztowaniem w mieszkaniu MIEDIŃSKIEGO otrzymałem od Ireny BUKINOWEJ rewolwer potrzebny mi do obrony podczas przejścia przez granicę. BUKINOWA mówiła, że ten rewolwer zostawił u niej kurier z Węgier, który przychodził z pieniędzmi, przeznaczonymi na pomoc dla potrzebujących.

Когда я переходил границу по направлению в Венгрию, с нами в числе 20 человек шла КРАЙДУХОВНА, но от пограничного села Мальминсталь она возвратилась обратно.

Задания из Будапешта об установлении коротковолновой станции, не было, а было только поручение записать, какие нужны радиочасти для ЧЕХОВСКОГО, который должен был установить такую радиостанцию для проверки благополучного перехода советско-венгерской границы нашими людьми. Этот разговор в консульстве был в присутствии МИХАЛЬСКОГО.

ЩЕПКА я знал еще до войны, но после войны с ним не встречался.

Легионы, которые организовывали во Франции и куда меня думали направить, были направлены против Германии, но не против СССР.

Наша организация была не контрреволюционная, против советской власти не шла, повстанческой не была и, хотя она и имела название „Союз вооруженной борьбы”, но цели вооруженной борьбы не имела.

Мы считали, что Польша была временно оккупирована Советским Союзом и что после дипломатических переговоров Польша станет опять самостоятельной.

На вопросы чл. суда подсуд. ФРАЙМУТ ответил: Я лично с МИХАЛЬСКИМ сам не договаривался бежать в Венгрию, а он пришел ко мне на квартиру и, сообщив, что группа людей идет за границу, предложил присоединиться к ним, на что я дал свое согласие.

Сам же МИХАЛЬСКИЙ сказал мне, что он за границу не пойдет, а пойдет только с этой группой до границы посмотреть, как выглядит дорога туда, после чего вернется обратно. Но идя по направлению Венгрии, он случайно перешел границу, т.к. дорога была незнакомая, был большой снегопад, и он, очутившись на венгерской стороне, не мог уже повернуть обратно.

Когда я, будучи в Будапеште, зашел в консульство, то в это время с МИХАЛЬСКИМ какой-то человек вел разговор о ЧЕХОВСКОМ.

Я был польский гражданин, присягу давал Польше, поэтому не мог отказаться от направления меня обратно в Западную Украину для работы в организации, тем более, что я был рабочим и на меня вследствие этого менее обращали бы внимания.

На счет средств для организации, то таковой вопрос стоял в консульстве и там сказали, что деньги будут нам пересылаться специальными курьерами.

С КРАЙДУХОВНОЙ я знаком с 1938 года по совместной работе в организации „Скаутов”. Я ее считал как лучшую польскую патриотку, но не считал ее за члена организации, т.к. я лично от нее присяги

Przez cały ten czas żyłem ze środków, które dostałem od KRAJDUCHÓWNY, od której otrzymałem na początku – 200, a potem 300 rubli. Czy KRAJDUCHÓWNA chodziła po pieniądze za granicę, tego nie wiem.

O aresztowaniu CZECHOWSKIEGO powiedzieli mi KRAJDUCHÓWNA i MIEDIŃSKI.

O tym, że ŁACINA był wcześniej w organizacji, nie wiedziałem, bo sam go werbowałem do organizacji i przyjąłem od niego przysięgę.

Od MICHALSKIEGO żadnych zadań nie dostawałem.

Kiedy razem z 20 innymi osobami szliśmy w kierunku granicy Węgier, szła też z nami KRAJDUCHÓWNA, która jednak zawróciła z przygranicznej wsi Malmanstal.

Zadania z Budapesztu w sprawie uruchomienia stacji krótkofalowej nie było, było tylko polecenie spisania, jakich części radiowych potrzebuje CZECHOWSKI, który taką radiostację miał zainstalować, żeby móc sprawdzać, czy naszym ludziom udało się przejść przez granicę sowiecko-węgierską. Ta rozmowa w konsulacie odbywała się w obecności MICHALSKIEGO.

SZCZEPKĘ znałem jeszcze sprzed wojny, ale nie widziałem się z nim po wojnie.

Legiony organizowane we Francji, do których chciano mnie wysłać, miały występować przeciwko Niemcom, a nie przeciwko ZSRS.

Nasza organizacja nie była kontrrewolucyjna i nie występowała przeciwko władzy sowieckiej, nie była też powstańcza i chociaż nosiła nazwę „Związek Walki Zbrojnej”, to nie miała na celu walki zbrojnej.

Uważaliśmy, że Polska jest okupowana przez Związek Sowiecki tymczasowo i że dzięki rozmowom dyplomatycznym Polska znów stanie się niepodległa.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[ny] FREIMUTH odpowiedział: Ja sam nie umawiałem się z MICHALSKIM co do ucieczki na Węgry, to on przyszedł do mojego mieszkania mówiąc, że grupa ludzi idzie za granicę, i proponując mi przyłączenie się do nich, na co wyraziłem zgodę.

Sam MICHALSKI natomiast powiedział, że nie idzie za granicę, że pójdzie tylko z tą grupą do granicy zobaczyć jak wygląda droga w tamtym kierunku, po czym wróci z powrotem. Kiedy jednak idąc w kierunku Węgier, przypadkowo przeszedł granicę, bo nie znaleźmy drogi, a był duży śnieg i gdy znalazł się po stronie węgierskiej, nie mógł już wrócić z powrotem.

Kiedy będąc w Budapeszcie, zaszedłem do konsulatu, jakiś człowiek prowadził tam rozmowę z MICHALSKIM na temat CZECHOWSKIEGO.

не принимал, и вообще нам было указано, чтобы мы в организацию женщин не принимали.

ХЦЮКА Тадеуша я знаю с 15-ти лет, как „скаута”. Последнее время он был студентом института права. От КРАЙДУХОВНЫ мне было известно, что ХЦЮК Тадеуш был курьером по доставке денег из-за границы, но я лично его в то время не видал.

С ЛАЦИНОЙ я связался через КРАЙДУХОВНУ, а не через ХЦЮКА Тадеуша. В то время КРАЙДУХОВНУ я считал как хорошую знаковую, которая не выдаст меня никому, но не считал ее как связистку организации.

При моем нахождении на нелегальном положении я слышал от КРАЙДУХОВНЫ о происходящих арестах бывших полицейских, офицеров и других. В разговоре с КРАЙДУХОВНОЙ я говорил ей, что мне нужно опять идти за границу, и она мне посоветовала, что туда можно будет перейти вместе с курьерами ХЦЮКОМ и Тонько²², которые будут идти в Венгрию.

КРАЙДУХОВНА о револьвере ничего не знала. Его я получил от Ирены БУКИНОВОЙ.

Когда я пришел из Венгрии, то никаких информации от КРАЙДУХОВНЫ о состоянии организации я не получал.

На вопрос подсуд. МИХАЛЬСКОГО подсуд. ФРАЙМУТ ответил: До границы от села Мальминсталь, куда расстояние приблизительно – 50 км, нас вел проводник, приглашенный инженером ГАЛЮЗА.

На вопрос председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил: Когда я был в консульстве в Будапеште, то разговора о частях к радиостанции там не было. КАСАРИК должен был привезти радиочасти во Львов, а я не имел такового задания, тем более, что я ведь за границу переходить не собирался и очутился там случайно.

На вопрос председат-щего подсуд. ФРАЙМУТ ответил: Я слышал какой-то разговор о радиостанции между МИХАЛЬСКИМ и чиновниками консульства в Будапеште, но подробности этого разговора я не разобрал.

ЖЕЛЕХОВСКОГО я совершенно не знал.

Показания подсудимой КРАЙДУХОВНЫ Янины Антоновны.

По существу дела показала:

Впервые о существовании польской тайной организации я узнала в январе 1940 года от ЖЕЛЕХОВСКОГО, который сказал мне, что организация организована КУРПЕЛЕМ. Меня никто в эту организацию не вербовал.

В конце января м-ца 1940 года ко мне пришел ЯНАСЬ, представившись мне связистом, спросил меня, не знаю ли я кого-либо, который

Byłem obywatelem polskim, składałem przysięgę Polsce, dlatego nie mogłem odmówić wysłania mnie z powrotem na Zachodnią Ukrainę do pracy w organizacji tym bardziej, że byłem robotnikiem, w związku z czym zwracano by na mnie mniejszą uwagę.

Jeśli chodzi o środki dla organizacji, to sprawę tę poruszano w konsultacji i powiedziano nam, że pieniądze będą przesyłane przez specjalnych kurierów.

KRAJDUCHÓWNEJ znam od 1938 roku ze wspólnej działalności w organizacji „Skautów”. Widziałem w niej wielką polską patriotkę, ale nie uważałem jej za członka organizacji, bo nie przyjmowałem od niej przysięgi, były poza tym dyrektywy, żeby nie przyjmować do organizacji kobiet.

CHCIUKA Tadeusza znam od 15 lat jako „skauta”. Ostatnio był on studentem Wydziału Prawa. Wiedziałem od KRAJDUCHÓWNY, że CHCIUK Tadeusz był kurierem przywożącym pieniądze z zagranicy, ale nie widywałem się z nim w tamtym okresie.

Z ŁACINĄ kontaktowałem się przez KRAJDUCHÓWNEJ, a nie przez CHCIUKA Tadeusza. W tym czasie w KRAJDUCHÓWNIĘ widziałem dobrą znajomą, która nikomu mnie nie wyda, ale nie uważałem jej za łączniczkę organizacji.

Gdy ukrywałem się, słyszałem od KRAJDUCHÓWNY o odbywających się aresztowaniach byłych policjantów, oficerów i innych. Podczas rozmowy z KRAJDUCHÓWNAJ oznajmiłem jej, że znowu muszę iść za granicę, a ona doradziła mi, żebym poszedł razem z chodzącymi na Węgry kurierami CHCIUKIEM i Tońkiem²³.

KRAJDUCHÓWNA nie wiedziała nic o rewolwerze. Dostałem go od Ireny BUKINOWEJ.

Po przyjeździe z Węgier nie otrzymywałem od KRAJDUCHÓWNY żadnych informacji na temat sytuacji w organizacji.

Na pytanie podsąd[nego] MICHALSKIEGO podsąd[ny] FREIMUTH odpowiedział: Do granicy od wsi Malmanstal przez około 50 km prowadził nas przewodnik zaangażowany przez inżyniera GALUŻĘ.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MICHALSKI odpowiedział: Podczas mojego pobytu w konsultacji w Budapeszcie nie było żadnej rozmowy na temat części radiowych. To KASARIK miał je przywieźć do Lwowa, mnie natomiast nikt takiego zadania nie dawał, tym bardziej, że przecież nie zamierzałem przechodzić przez granicę i znalazłem się tam przypadkowo.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] FREIMUTH odpowiedział: Słyszałem jakąś rozmowę o radiostacji między MICHALSKIM a urzędnikami konsulatu w Budapeszcie, ale szczegółów tej rozmowy nie rozumiałem.

мог бы его связать с Бориславской организацией. Я вспомнила о КУРПЕЛЕ и о чем мне говорил ЖЕЛЕХОВСКИЙ и обещала связать организацию в Бориславе и Дрогобыче. По этому делу я хотела увидаться с КУРПЕЛЕМ и попросила ЖЕЛЕХОВСКОГО представить меня КУРПЕЛЮ, что он и сделал. Я увиделась с КУРПЕЛЕМ и сказала ему об ЯНАСЕ, после чего через несколько дней ко мне пришел ЯНАСЬ, дал мне перчатку, сказал передать ее для условного знака КУРПЕЛЮ и что на станции в Дрогобыче тот человек, с которым нужно было связаться, будет держать под рукой красную книжку, а в руке тоже такую перчатку. Все это я передала не КУРПЕЛЮ, а ЖЕЛЕХОВСКОМУ. После этого случая с КУРПЕЛЕМ я более не виделась.

В конце февраля 1940 года ФРАЙМУТ прислал мне письмо, чтобы я приехала к нему в Стрый и привезла ему одежду. Я поехала к ФРАЙМУТУ, передала ему одежду и он мне тогда сказал, что он скрылся от конвоя после перехода границы из Венгрии, должен скрываться и ищет квартиру. Я считала целесообразным, чтобы он жил в Бориславе и ввиду этого поехала в Борислав к своей знакомой БУКИНОВОЙ Ирене. БУКИНОВУ я попросила устроить на квартире одного человека, не сказав ей, что он скрывается от властей. БУКИНОВА посоветовала, что ФРАЙМУТА можно устроить у инженера МАРКОВСКОГО. После того, как ФРАЙМУТ там устроился, я была у него раза три и приносила ему белье со стирки. ФРАЙМУТУ я давала деньги, но не помню сколько. В последний раз, когда я была у ФРАЙМУТА, я обещала ему устроить обратный путь в Венгрию.

В конце февраля м-ца 1940 года пришел из Венгрии ХЦЮК Андрей²⁴, который жил в одном доме со мной, я была у него и он мне сказал, что он пришел из Венгрии в польскую организацию, которая есть на территории Западной Украины, и [об] инструкциях для работы, которые должны придти позже. Он также мне сказал, что теперь, пока эти инструкции еще не получены, задача организации должна являться в материальной помощи бедным и пострадавшим от войны. Для этой цели он принес деньги – 50.000 злотых, которые просил меня заменить на советские деньги. Я взяла эти деньги и через некоторое время, будучи во Львове, заменила их на 4.000 рублей советскими деньгами, при помощи своего знакомого по университету БЕРНАРДА [!] Эдвина, который, дав мне эти деньги, сказал, что больше он мне предложить не может, т. к. польские деньги уже утратили свой курс. У него же я достала для ФРАЙМУТ поддельное удостоверение личности на фамилию – „Лукашевича”. Тогда же Эдвин представил мне одного своего знакомого, фамилию которого я сейчас не помню, и просил оказать ему и его коллеге помощь в переправе в Венгрию.

ŻELECHOWSKIEGO w ogóle nie znałem.

Zeznania pod sądnej KRAJDUCHÓWNY Janiny c. Antoniego.

W związku ze sprawą zeznała:

O istnieniu tajnej organizacji polskiej dowiedziałam się po raz pierwszy w styczniu 1940 roku od ŻELECHOWSKIEGO. Powiedział mi, że organizacja została zorganizowana przez KURPIELA, ale nikt nie werbował mnie do niej.

Pod koniec stycznia 1940 roku przyszedł do mnie JANAŚ i, podając się za łącznika, zapytał, czy nie znam kogoś, kto mógłby go skontaktować z organizacją borysławską. Wspomniałam o KURPIELU i o czym mówił mi ŻELECHOWSKI i obiecałam skontaktować organizację w Borysławiu i Drohobyczu. Chciałam się w tej sprawie zobaczyć z KURPIELEM, więc poprosiłam ŻELECHOWSKIEGO, żeby przedstawił mi KURPIELOWI, co też uczynił. Spotkałam się z KURPIELEM i powiedziałam mu o JANASIU. Kilka dni później JANAŚ przyszedł do mnie i, dając mi rękawiczkę, polecił przekazać ją KURPIELOWI jako znak rozpoznawczy. Powiedział, że na stacji w Drohobyczu człowiek, z którym mamy się skontaktować, będzie trzymał pod pachą czerwoną książkę, a w ręku taką samą rękawiczkę. Wszystko to przekazałam nie KURPIELOWI, lecz ŻELECHOWSKIEMU. Po tym nie widziałam się już więcej z KURPIELEM.

Pod koniec lutego 1940 roku dostałam list od FREIMUTHA, żebym przyjechała do niego do Stryja i przywiozła mu ubranie. Pojechałam do FREIMUTHA wioząc ubranie. Powiedział wtedy, że uciekł strażom po przejściu przez granicę z Węgier, że powinien się ukrywać i że szuka kwatery. Uznałam, że byłoby dobrze, gdyby zamieszkał w Borysławiu, w związku z czym pojechałam do Borysławia do swojej znajomej – BUKINOWEJ Ireny. Poprosiłam ją o znalezienie mieszkania dla pewnego człowieka, nie mówiąc, że ukrywa się on przed władzami. BUKINOWA powiedziała, że FREIMUTHA można zakwaterować u inżyniera MARKOWSKIEGO. Po tym, jak FREIMUTH tam zamieszkał, byłam u niego ze trzy razy, przynosząc bieliznę z prania. Dawałam FREIMUTHOWI pieniądze, ale nie pamiętam ile. Ostatnim razem, kiedy byłam u FREIMUTHA, obiecałam mu zorganizować drogę powrotną na Węgry.

Pod koniec lutego 1940 roku przyszedł z Węgier CHCIUK Andrzej²⁴ mieszkający w tym samym domu co ja. Kiedy byłam u niego, powiedział, że przyszedł z Węgier do polskiej organizacji działającej na terenie Zachodniej Ukrainy, dla której mają nadejść później instrukcje w sprawie działalności. Dodał, że dopóki nie ma jeszcze instrukcji, zadaniem organizacji jest pomoc materialna biednym i poszkodowanym przez wojnę. Na ten cel przywiózł pieniądze – 50 000 złotych – i dał mi je, prosząc, żebym

Мы условились, чтобы они пришли ко мне через пару дней и я им помогу в этом деле. Так как я не знала, как перейти в Венгрию, я поехала к своей знакомой КОЗЛОВСКОЙ, у которой спросила, как перебраться в Венгрию. Она ответила, что прямая дорога ей неизвестна, но что она слышала о переходе границы около Перегинска. После этого мы решили съехаться через пару дней в Стрые: я с Дрогобыча, второй из Перегинска, третий со Львова, после чего решить – поедем ли мы через Перегинск или нет. Когда мы съехались в Стрые, то КОМАРНИЦКИЙ (знакомый, которого мне представил Эдвин), сказал, что переход через Перегинск невозможен.

В конце марта 1940 года у меня третий раз был ЯНАСЬ, сообщил мне, что арестован КУРПЕЛЬ и что нужно будет увидеть ЗАЛАНОВСКОГО, дав мне его адрес. В начале апреля 1940 года я пошла к ЗАЛАНОВСКОМУ и сказала ему об аресте КУРПЕЛЯ.

Когда я говорила ХЦЮКУ о ФРАЙМУТЕ, ХЦЮК сказал мне передать деньги в распоряжение ФРАЙМУТА. Я отдала деньги ЛАЦИНЕ, присланным за деньгами от ФРАЙМУТА.

В 15 час. 20 мин. объявляется перерыв.

В 15 час. 50 мин. судебное заседание продолжается.

На вопросы председат. подсудимая КРАЙДУХОВНА ответила: Впервые я говорила об организации с ЖЕЛЕХОВСКИМ, но о целях и задачах организации он, а также КУРПЕЛЬ и ЗАЛАНОВСКИЙ, ничего мне не говорили. С МИХАЛЬСКИМ я также не говорила о целях организации. МИХАЛЬСКИЙ был моим хорошим знакомым и поэтому в порядке этого знакомства я решила его проводить до границы, куда было расстояние – 30 км. Я проводником не была, т. к. тогда дорога за границу была подготовлена инженером ГАЛЮЗА.

О том, что эта организация была направлена против советской власти, я не знала.

ЯНАСЬ ко мне пришел и представился как связист между Дрогобычем и Бориславом. До этого я его не знала.

На вопросы чл. суда подсуд. КРАЙДУХОВНА ответила: МИХАЛЬСКОГО я знала еще по организации „Скаутов” с 1938 года, где он был старшим.

МИХАЛЬСКИЙ говорил мне о своем переходе за границу, но причин не объяснял. С МИХАЛЬСКИМ шел ФРАЙМУТ и я их довела до села Мальминсталь, переночевала у лесника и наутро пошла обратно. Перебежчиков было 30 человек. Я знала, что МИХАЛЬСКИЙ уходит за границу, т. к. если бы этого не было, я его бы не провожала.

wymieniła na pieniądze sowieckie. Wzięłam te pieniądze i kiedy jakiś czas później byłam we Lwowie, wymieniłam je na 4000 rubli sowieckich dzięki pomocy swojego znajomego z uniwersytetu, BERNATA Edwina. Dając mi te pieniądze powiedział, że nie może zaproponować więcej, gdyż polskie pieniądze straciły już swój kurs. Od niego dostałam też dla FREIMUTHA podrobiony dowód osobisty na nazwisko – „Łukaszewicz”. Edwin przedstawił mi wówczas jakiegoś swojego znajomego, którego nazwiska teraz nie pamiętam, prosząc o udzielenie jemu i jego koledze pomocy w przedostaniu się na Węgry. Umówiliśmy się, że przyjdą do mnie za kilka dni, a ja pomogę im w tej sprawie. Ponieważ nie wiedziałam, jak przejść na Węgry, pojechałam do swojej znajomej – KOZŁOWSKIEJ, którą zapytałam jak można przedostać się na Węgry. Odpowiedziała, że bezpośredniej drogi nie zna, ale słyszała o możliwości przejścia przez granicę koło Perehińska. Potem postanowiliśmy zjechać się za parę dni w Stryju: ja z Drohobycza, drugi z Perehińska, trzeci ze Lwowa i tam zdecydować, czy pojedziemy przez Perehińsko, czy nie. Kiedy spotkaliśmy się w Stryju, KOMARNICKI (znajomy, którego przedstawił mi Edwin) powiedział, że nie da się przejść przez Perehińsko.

Pod koniec marca 1940 roku po raz trzeci był u mnie JANAŚ. Powiedział, że aresztowali KURPIELA i że trzeba spotkać się z ZAŁANOWSKIM, dał mi też jego adres. Na początku kwietnia 1940 roku poszłam do ZAŁANOWSKIEGO i powiedziałam mu o aresztowaniu KURPIELA.

Kiedy powiedziałam CHCIUKOWI o FREIMUTCIE, CHCIUK odparł, żebym pieniądze przekazała do dyspozycji FREIMUTHA. Oddałam pieniądze ŁACINIE, którego FREIMUTH przysłał po pieniądze.

O godz. 15 min[ut] 20 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 15 min[ut] 50 wznawia się posiedzenie sądowe.

Na pytanie przewodn[iczącego] podsądna KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała: O organizacji po raz pierwszy rozmawiałam z ŻELECHOWSKIM, ale na temat celów i zadań organizacji ani on, ani KURPIEL czy ZAŁANOWSKI nic mi nie mówili. Z MICHALSKIM też nie rozmawiałam o celach organizacji. MICHALSKI był moim dobrym znajomym i ze względu na tę właśnie znajomość zgodziłam się poprowadzić go do granicy, do której było 30 km. Nie byłam przewodnikiem, drogę przez granicę zorganizował inżynier GALUZA.

O tym, że organizacja ta była nastawiona przeciwko władzy sowieckiej, nie wiedziałam.

JANAŚ przyszedł do mnie i powiedział, że jest łącznikiem między Drohobyczem a Boryslawiem. Wcześniej nie znałam go.

ХЦЮКА знаю, как жильца дома, в котором жила и я. Он принес мне 50.000 злотых для обмена на советскую валюту, а распоряжение, кому передать эти деньги, я получила позже, что и сделала, передав их ФРАЙМУТУ.

Я знала, что ХЦЮК является курьером из Венгрии, но никаких подробностей у него не спрашивала, т. к. все было конспиративно. ХЦЮК и Тонько последний раз были у меня в конце февраля 1940 года.

Присягу я не давала и псевдонима не имела. ФРАЙМУТУ я помогала, давала ему деньги, что и показывала на следствии – выходит, что я член организации.

„Хорецкая” – такого псевдонима у меня не было.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: КРАЙДУХОВНЫ фамилии я не знал и когда она ко мне пришла, то представилась „Хорецкой”.

На вопрос председат. подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: КУРПЕЛЮ я говорил, что к нему придет КРАЙДУХОВНА, а не „Хорецкая”.

На вопросы чл. суда подсуд. КРАЙДУХОВНА ответила: О револьвере мне ничего неизвестно.

Как членов организации я знала: КУРПЕЛЯ, МИХАЛЬСКОГО, ЗАЛАНОВСКОГО, ФРАЙМУТА, ЛАЦИНА и ЖЕЛЕХОВСКОГО, но я не была связисткой между ними, а оказывала им помощь по их просьбе.

О переходе границы МИХАЛЬСКОГО и других я не донесла властям, т. к. не хотела выдавать своих людей, и решила, чтобы эта группа безопасно перешла границу. По-моему, я не считаю эту организацию контрреволюционной, она была лишь тайной польской организацией. Сам ЯНАСЬ мне говорил, что организация создана для помощи бедным, хотя он и говорил, что должны были быть получены какие-то другие инструкции, которые придут позже. Конечно, факт перехода границы и помощь в этом является преступлением.

Оглашается показание подсуд. КРАЙДУХОВНЫ – л.д. 10, т. 4.

На вопросы чл. суда подсуд. КРАЙДУХОВНА ответила: Кроме ЛАЦИНЫ и ФРАЙМУТА никому другому больше я денег не давала. Сейчас на суде я говорю так, как это было в действительности.

На вопрос подсуд. ЗАЛАНОВСКОГО подсуд. КРАЙДУХОВНА ответила: ЯНАСЬ говорил мне, что КУРПЕЛЬ арестован и что можно обратиться к другому члену организации – ЗАЛАНОВСКОМУ, поэтому я лично и считала ЗАЛАНОВСКОГО заместителем КУРПЕЛЯ.

Показания подсудимой РОМБЕК Филиции Викторовны.

По существу дела показала:

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[na] KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała: MICHALSKIEGO znałam od 1938 roku, jeszcze z organizacji „Skautów”, w której był starszym.

MICHALSKI mówił mi, że idzie za granicę, ale nie tłumaczył dlaczego. Razem z MICHALSKIM szedł FREIMUTH. Ja odprowadziłam ich do wsi Malmanstal, przenocowałam u gajowego, a rano poszłam z powrotem. Przez granicę szło 30 osób. Wiedziałam, że MICHALSKI idzie za granicę, gdyby tak nie było, nie odprowadzałabym go.

CHCIUKA znam jako mieszkańca tego samego domu, w którym mieszkałam. Przyniósł mi 50 000 złotych, żebym wymieniła je na walutę sowiecką. Dyspozycję, komu przekazać te pieniądze, dostałam później i wykonałam ją, przekazując pieniądze FREIMUTHOWI.

Wiedziałam, że CHCIUK jest kurierem z Węgier, ale o żadne szczegóły nie pytałam go, bo wszystko odbywało się w konspiracji. CHCIUK i Tońko byli u mnie ostatni raz pod koniec lutego 1940 roku.

Przysięgi nie składałam i pseudonimu nie miałam. Pomagałam FREIMUTHOWI i dawałam mu pieniądze, jak już zeznawałam podczas śledztwa; wynika z tego, że jestem członkiem organizacji.

„Chorecka” – nie miałam takiego pseudonimu.

Na pytania przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Nazwiska KRAJDUCHÓWNY nie znałem, a kiedy przyszła do mnie, przedstawiła się jako „Chorecka”.

Na pytania przewodn[iczącego] podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Powiedziałem KURPIELOWI, że przyjdzie do niego KRAJDUCHÓWNA, a nie „Chorecka”.

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[na] KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała: Nie wiem nic na temat rewolweru.

Jako członków organizacji znałam: KURPIELA, MICHALSKIEGO, ZAŁANOWSKIEGO, FREIMUTHA, ŁACINĘ i ŻELECHOWSKIEGO, ale nie byłam łączniczką między nimi, pomagałam im tylko, kiedy mnie o to prosili.

O przejściu MICHALSKIEGO i innych przez granicę nie doniosłam władzom, bo nie chciałam wydawać swoich ludzi i zależało mi, żeby ta grupa bezpiecznie przedostała się przez granicę. Jeśli idzie o mnie, nie uważam tej organizacji za kontrewolucyjną, była to tylko tajna organizacja polska. Sam JANAŚ mówił mi, że organizację utworzono, by pomagać biednym, chociaż mówił również, że w późniejszym okresie mamy otrzymać jeszcze jakieś instrukcje. Oczywiście, przekroczenie granicy i pomaganie w tej sprawie jest przestępstwem.

Odczytane zostaje zeznanie podsąd[nej] KRAJDUCHÓWNY – k.s. 10, t. 4.

До 1 сентября 1939 года я работала в старосте в гор. Леско руководителем физкультуры. С 1936 года я ежегодно посещала военные курсы физкультуры и курсы телефонисток в Варшаве.

Во время войны я получила вызов как телефонистка и работала в гор. Самборе в пехотном полку²⁵. Там же я узнала КУРПЕЛЯ. Никакого военного звания я не имела, а „подпоручиком” меня называли в шутку. У нас женщин военных не было и они не могли иметь военных званий.

После поражения Польши, 25 сентября 1939 г. я возвратилась из Калуша в Дрогобыч с целью получить пропуск и уйти на немецкую сторону к своей семье, которая проживала в Германии. Пока я хлопотала в отношении пропуска, я жила у ПУДЕЛКО, с которой познакомилась через их дочь Ядвигу, которой я давала шить себе плащ. Я им ничего не говорила о моем пребывании в польской армии. Здесь же я познакомилась с ЖЕЛЕХОВСКИМ в октябре или ноябре 1939 года. При встрече с ним у нас произошел обычный товарищеский разговор, затем я встретила с ним на улице и при этом случайно встретила и МИХАЛЬСКОГО. Какой тогда был между нами разговор, я не помню, но об организации мы ничего не говорили.

Числа 15 февраля 1940 года я встретила ЖЕЛЕХОВСКОГО, который сказал мне, что есть польская организация, которая преследует цели помощь бедным; я, согласившись принадлежать к этой организации, приняла присягу на верность ей. Для организационных целей мне дали псевдоним – „Каро” и „Звездочка”. С этого времени начинается моя работа.

Я получила задание от ЖЕЛЕХОВСКОГО узнать, где существует организация украинцев-националистов, их фамилии и адреса. Других заданий от ЖЕЛЕХОВСКОГО я не имела. Затем я узнала, что ЖЕЛЕХОВСКИЙ уехал во Львов. Через некоторое время я случайно встретила с КУРПЕЛЕМ, который дал мне задание: 1) установить местонахождение польской радиостанции в Дрогобыче и 2) для каких целей ставят койки в подвале дома № 52 по улице Мицкевича. Как ЖЕЛЕХОВСКОМУ, так и КУРПЕЛЮ я сказала, что для этой работы я не пригодна, ибо не знала города и людей, поэтому таких сведений мне никто не скажет. Я ответила, что эти задания я не буду выполнять.

После этого КУРПЕЛЬ выехал во Львов, а я была арестована во Львове, когда привезла туда ЖЕЛЕХОВСКОМУ вещи. Это было 3 апреля 1940 г.

В отношении радиостанции, то задание было следующего порядка: установить есть ли вообще где-либо на территории Дрогобыча тайная

Na pytanie czł[onków] sądu podsąd[na] KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała: Poza ŁACINĄ i FREIMUTHEM nikomu więcej nie dawałam pieniędzy. Teraz mówię przed sądem tak, jak to było w rzeczywistości.

Na pytanie podsąd[nego] ZAŁANOWSKIEGO podsąd[na] KRAJDUCHÓWNA odpowiedziała: JANAŚ mówił mi, że KURPIEL został aresztowany i że można kontaktować się z innym członkiem organizacji – ZAŁANOWSKIM, dlatego właśnie uważałam ZAŁANOWSKIEGO za zastępcę KURPIELA.

Zeznania podsądnej ROMBEK Felicji c. Wiktora.

W związku ze sprawą zeznała:

Do 1 września 1939 roku pracowałam w starostwie w mieś[cie] Lesku jako instruktorka wychowania fizycznego. Od 1936 roku rocznie uczestniczyłam w wojskowych kursach wychowania fizycznego i kursach telefonistek w Warszawie.

W czasie wojny zostałam powołana jako telefonistka i pracowałam w pułku piechoty w mieś[cie] Samborze²⁵. Tam właśnie poznałam KURPIELA. Żadnego stopnia wojskowego nie miałam, a „podporucznikiem” nazywano mnie dla żartu. Nie było u nas kobiet – żołnierzy i nie mogły mieć one stopni wojskowych.

Po klęsce Polski, 25 września 1939 r. wróciłam z Kałusza do Drohobycza, gdzie starałam się o wydanie [mi] przepustki na niemiecką stronę, by dostać się do swojej rodziny, która mieszkała w Niemczech. Kiedy starałam się o uzyskanie przepustki, mieszkałam u PUDEŁKO. Poznałam ją przez jej córkę Jadwigę, której oddałam do szycia płaszcz. Nie mówiłam im nic o tym, że byłam w Wojsku Polskim. Tam właśnie w październiku albo listopadzie 1939 roku poznałam ŻELECHOWSKIEGO. Podczas naszego spotkania prowadziliśmy zwykłą towarzyską rozmowę, potem spotkałam go jeszcze kiedyś na ulicy, wtedy też przypadkowo natknęłam się na MICHAŁSKIEGO. O czym rozmawialiśmy, nie pamiętam, ale nie było mowy o organizacji.

Kiedy 15 lutego 1940 roku spotkałam ŻELECHOWSKIEGO, powiedział mi, że istnieje organizacja polska, której celem jest pomaganie biednym. Zgodziłam się wstąpić do niej i złożyłam przysięgę na wierność. Dla celów organizacyjnych nadano mi pseudonimy „Karo” i „Gwiazdka”. Od tej pory zaczęła się moja działalność.

Otrzymałam od ŻELECHOWSKIEGO zadanie – dowiedzieć się, gdzie działa organizacja nacjonalistów ukraińskich i [ustalić] ich nazwiska oraz adresy. Żadnych innych zadań ŻELECHOWSKI mi nie dawał. Później dowiedziałam się, że ŻELECHOWSKI wyjechał do Lwowa. Po jakimś czasie spotkałam przypadkowo KURPIELA, który polecił mi: 1) ustalić

польская радиостанция, которая передает информации о международном положении за границей для поляков и [о] существовании которой только подозревали.

На вопросы председат-щего подсуд. РОМБЕК ответила: ЖЕЛЕХОВСКИЙ меня завербовал в организацию в феврале 1940 года.

В польском пехотном полку (это был, кажется, 65 полк²⁶), я служила в течение 12 дней.

О том, что организация была контрреволюционной, я не знала. Для меня было достаточно, что это была польская организация, и больше я ничего не спрашивала.

Присяга принималась путем повторения слов присяги, текста которой я сейчас не помню.

На предварительном следствии я не давала показаний, что я, якобы, приняла задание о сборе сведений о расположении войсковых частей, НКВД, радиостанции и т. д.

Оглашается показан[ие] подсуд. РОМБЕК – л.д. 246 – т. 2.

На вопросы председат-щего подсуд. РОМБЕК ответила: Я не говорила на предварительном следствии, что я была в к.р. организации и собирала шпионские сведения в пользу этой организации. Это мысль следователя, сформулированная им самим в протоколе допроса.

Оглашается показан[ие] подсуд. РОМБЕК от 6/II-41 г. – л.д. 265–266, т. 2.

На вопросы председат-щего подсуд. РОМБЕК ответила: Показания о местонахождении ответственных работников-поляков, работающих в советских учреждениях, и о нахождении коротковолновой станции я не давала. Я только показывала, что мне ЖЕЛЕХОВСКИЙ дал задание в отношении „ОУН”, какового задания я не выполнила. Кто руководил организацией, я не знаю.

В отношении радиостанции – речь шла не о советской радиостанции, а о польской.

С ЩЕПКОЙ никаких связей я не имела. Видела его и ЖЕЛЕХОВСКОГО, когда принимала присягу.

Где я познакомилась с Иреной ЗАСТОРЦУВНОЙ, я не помню, но с ней я знакома недавно и видела ее один только раз. О том, что ЗАСТОРЦУВНА была членом организации я не знала.

На вопрос председ. подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: ЗАСТОРЦУВНА не входила в нашу разведку.

На вопрос председат. подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: На записке, имеющейся при деле, против фамилии ЗАСТОРЦУВНЫ было написано – „разведка”, но я не знаю была ли она в разведке.

lokalizację polskiej radiostacji w Drohobyczu i 2) [dowiedzieć się], w jakim celu ustawia się łóżka w piwnicy domu nr 52 przy ulicy Mickiewicza. Zarówno ŻELECHOWSKIEMU, jak i KURPIELOWI powiedziałam, że nie nadaję się do tej pracy, ponieważ nie znam miasta ani ludzi i nikt takich informacji mi nie poda. Odpowiedziałam, że tych zadań nie będę wykonywać.

Potem KURPIEL wyjechał do Lwowa, ja natomiast zostałam aresztowana we Lwowie, kiedy zawiozłam tam ŻELECHOWSKIEMU rzeczy. Było to 3 kwietnia 1940 r.

W sprawie radiostacji chodziło o ustalenie, czy gdzieś na terenie Drohobycza znajduje się tajna polska radiostacja nadająca informacje dla Polaków o sytuacji międzynarodowej za granicą, której istnienie tylko podejrzewaliśmy.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[na] ROMBEK odpowiedziała: ŻELECHOWSKI zwerbował mnie do organizacji w lutym 1940 roku.

W polskim pułku piechoty (był to, jak mi się zdaje, pułk 65²⁶), służyłam przez 12 dni.

O tym, że organizacja była kontrrewolucyjna nie wiedziałam. Mnie wystarczyło, że była to organizacja polska, o nic więcej nie pytałam.

Złożenie przysięgi odbyło się poprzez powtórzenie roty przysięgi, której tekstu nie pamiętam.

Podczas wstępnego śledztwa nie zeznawałam, jakoby podjęła się zadania gromadzenia informacji o dyslokacji oddziałów wojskowych, NKWD, radiostacji itd.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nej] ROMBEK – k.s. 246 – t. 2.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[na] ROMBEK odpowiedziała: Nie mówiłam podczas wstępnego śledztwa, że należałam do organizacji k.r. i zbierałam dla niej informacje szpiegowskie. To stwierdzenie śledczego wpisane zostało do protokołu przesłuchania przez niego samego.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nej] ROMBEK z dnia 6/II-41 r. – k.s. 265–266, t. 2.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[na] ROMBEK odpowiedziała: Zeznań w sprawie miejsca pobytu Polaków pracujących na odpowiedzialnych posadach w instytucjach sowieckich ani w sprawie lokalizacji stacji krótkofalowej – nie składałam. Zeznawałam tylko, że ŻELECHOWSKI powierzył mi zadanie dotyczące „OUN”, którego i tak nie wykonałam. Kto kierował organizacją, nie wiem.

Jeśli chodzi o radiostację, mowa była nie o radiostacji sowieckiej, tylko polskiej.

Ze SZCZEPKĄ żadnych powiązań nie miałam. Jego i ŻELECHOWSKIEGO widziałam jedynie, kiedy składałam przysięgę.

На вопрос председат. подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: Разведкой ведал ЖЕЛЕХОВСКИЙ. ЗАСТОРЦУВНА, поскольку она была молода, имела только одно задание – узнать о членах „ОУН”.

РОМБЕК была в разведке и я ей давал задание от имени ЧЕХОВСКОГО – узнать, есть ли в Дрогобыче польская радиостанция, т. к. ЧЕХОВСКИЙ имел сведения, что где-то есть польская радиостанция, работающая нелегально в СССР на польском языке.

На вопрос председат-щего подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: ЗАСТОРЦУВНА никаких заданий в отношении „ОУН” не получала, я ее завербовал на всякий случай. РОМБЕК о ЗАСТОРЦУВНЕ ничего не знала. КУРПЕЛЮ я говорил, что РОМБЕК не разведчица, но что она только может последить за квартирами украинцев-националистов.

О советской радиостанции вопроса не было, речь шла о польской радиостанции.

Показания подсудимого ЩЕПКА Ежи Станиславовича.

По существу дела показал:

23 сентября 1939 года я возвратился с войны и хотел пойти в польский легион, который формировался во Франции.

В начале октября 1939 года я встретил ХЦЮКА Андрея, который сказал мне, что он хочет бежать в Венгрию. Он мне сказал, что туда идет целая группа людей, назвал мне фамилии и я согласился бежать с ними, после чего пошел на собрание, устроенное для обсуждения вопроса о переходе в Венгрию. Таких собраний было 3. Других разговоров об организации не было. Так как я был еще во время войны ранен и эта рана давала себя чувствовать, я не мог убежать в Венгрию и мне пришлось отказаться от этого перехода. Затем я встретил как-то МИХАЛЬСКОГО, который сказал мне, что он также не идет в Венгрию, а туда идут инженер ГАЛЮЗА, ХЦЮК Андрей и Тадеуш и другие.

В половине января 1940 года я встретил ЖЕЛЕХОВСКОГО и он, зная, что я был на собрании группы, которая отправлялась за границу, сказал мне, что есть тайная польская организация и не соглашусь ли я в ней работать. Я согласился и принял присягу.

После этого я начал работать там в так называемой „разведке”, в которой (т. е. мне) было поручено следить за „ОУН”, что я и выполнял.

Числа 10 февраля 1940 года я выехал во Львов, где был до 17 апреля, после чего собирался возвратиться в Дрогобыч, но 18 апреля 1940 года утром меня арестовали.

На вопрос председат-щего подсуд. ЩЕПКА ответил: До перехода МИХАЛЬСКОГО за границу я был членом так называемого штаба организации.

Nie pamiętam, gdzie poznałam Irenę ZASTORCÓWNĘ, ale znam ją od niedawna i widziałam ją tylko raz. O tym, że ZASTORCÓWNA była członkiem organizacji, nie wiedziałam.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: ZASTORCÓWNA nie należała do naszego wywiadu.

Na pytanie przewodnicz[ącego] podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: Na kartce dołączonej do akt sprawy, przy nazwisku ZASTORCÓWNY napisano – „wywiad”, ale nie wiem, czy była ona w wywiadzie.

Na pytanie przewodnicz[ącego] podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Wywiadem kierował ŻELECHOWSKI. ZASTORCÓWNA, ponieważ była młoda, otrzymała tylko jedno zadanie – zbierać informacje na temat członków „OUN”.

ROMBEK należała do wywiadu i ja w imieniu CZECHOWSKIEGO przekazałem jej zadanie – dowiedzieć się, czy jest w Drohobyczu polska radiostacja, ponieważ CZECHOWSKI posiadał pewne informacje, że jest gdzieś polska radiostacja pracująca nielegalnie w ZSRS w języku polskim.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: ZASTORCÓWNA żadnych zadań w sprawie „OUN” nie dostawała, zwerbowałem ją na wszelki wypadek. ROMBEK nie wiedziała nic na temat ZASTORCÓWNY. KURPIELOWI powiedziałem, że ROMBEK nie jest wywiadowcą, ale może obserwować mieszkania nacjonalistów ukraińskich.

Na temat radiostacji sowieckiej nie było mowy, chodziło o polską radiostację.

Zeznania podsądnego SZCZEPKI Jerzego s. Stanisława.

W związku ze sprawą zeznał:

23 września 1939 roku wróciłem z wojny i zdecydowałem, że chcę wstąpić do legionu polskiego formującego się we Francji.

Na początku października 1939 roku spotkałem CHCIUKA Andrzeja, który powiedział, że chce uciekać na Węgry. Dodał, że idzie tam cała grupa ludzi, których nazwiska mi podał. Zgodziłem się na ucieczkę razem z nimi, poszedłem na zebranie zorganizowane w celu omówienia sprawy przejścia na Węgry. Takich zebrań było 3. Innych rozmów na temat organizacji nie było. Nie mogłem jednak uciekać na Węgry, bo jeszcze podczas wojny zostałem ranny i rana ta dała znać o sobie, musiałem więc zrezygnować. Jakoś później spotkałem jeszcze MICHALSKIEGO, który powiedział mi, że on też nie idzie na Węgry, idą tam natomiast inżynier GALUZA, CHCIUKOWIE Andrzej i Tadeusz oraz inni.

W połowie stycznia 1940 roku spotkałem ŻELECHOWSKIEGO, a on wiedząc, że byłem na zebraniu grupy, która wybierała się za granicę,

В присутствии МИХАЛЬСКОГО, ШАНЕКА, ХЦЮКА Тадеуша и Андрея у нас был разговор, как собрать молодежь и отправить ее в польские легионы во Францию. Сначала думали разбить город на районы, потом организовать по „пятеркам”, но ничего не вышло, т. к. все это проходило неорганизованным порядком.

Об оружии я ничего не знаю.

Оглашаются показан[ия] подсуд. ЩЕПКА – л.д. 42–45, т. 3.

На вопрос председат-щего подсуд. ЩЕПКА ответил: На предварительном следствии я не показывал, что ЖЕЛЕХОВСКИЙ говорил о том, что молодежь перебрасывается в Венгрию с целью избежать призыва в Красную Армию. Это говорил ХЦЮК Андрей, с мнением которого я был согласен. Окраска нашей организации „контрреволюционная” – писалась следователем везде в протоколах как формула, чего в действительности не было.

О том, что ЗАСТОРЦУВНА работает разведчицей, я только предполагал.

В штабе организации я был в течение 2 месяцев, а затем был разведчиком.

Наша организация ставила перед собой задачу – перебросить как можно больше молодежи во Францию для борьбы за восстановление прежней Польши.

Если бы я поступил в польский легион во Франции, то я там, как польский солдат, боролся бы, с кем приказали, но если я живу сейчас в СССР, то бессмысленно было бы говорить о борьбе с советской властью. Нашу организацию на территории СССР я представлял как бы милицией по охране на случай безвластия.

Следователь неправильно записал, что наша организация ставила целью вооруженное восстание. На допросе следователь спросил, что означают „ЗВЗ”, „СС”, „СН”. Я ответил, что не знаю, и тогда сам следователь мне пояснил значение этих букв, а именно: „ЗВЗ” – „Союз вооруженной борьбы”, „СС” – „Серые ряды”, „СН” – „Союз народный”, и что это ему – следователю, пояснил якобы ФРАЙМУТ.

Сбор оружия никому не поручался.

С КУРПЕЛЕМ я встреч не имел.

На заседании штаба я присутствовал 3 или 4 раза. На первом заседании стоял вопрос о переходе в Венгрию, на втором – о разделе города на районы, на третьем – о создании „пятерок” и на четвертом – о переходе границы.

На вопрос председат-щего подсуд. ФРАЙМУТ ответил: Что это за „СС” и „СН” – я не знаю. Это выдумка следователя.

powiedział, że istnieje tajna organizacja polska i czy nie chciałbym w niej działać. Zgodziłem się i złożyłem przysięgę.

Wkrótce potem zacząłem pracować w tak zwanym „wywiadzie”, w ramach którego polecono mi prowadzenie obserwacji „OUN”, co też wykonywałem.

Dnia 10 lutego 1940 roku wyjechałem do Lwowa, gdzie przebywałem do 17 kwietnia. Potem zamierzałem wrócić do Drohobycza, ale rano 18 kwietnia 1940 roku zostałem aresztowany.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZCZEPKA odpowiedział: Przed wyjazdem MICHALSKIEGO za granicę byłem członkiem tak zwanego sztabu organizacji.

Razem z MICHALSKIM, SZANKIEM, CHCIUKAMI Tadeuszem i Andrzejem rozmawialiśmy o tym, jak zebrać młodzież i wyprawić ją do polskich legionów we Francji. Na początku myśleliśmy, żeby podzielić miasto na rejony, potem – żeby organizować „piątki”, ale nic z tego nie wyszło, bo wszystko odbywało się w sposób niezorganizowany.

Na temat broni nic nie wiem.

Odczytane zostają zezna[nia] podsąd[nego] SZCZEPKI – k.s. 42–45, t. 3.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZCZEPKA odpowiedział: Nie zeznawałem podczas wstępnego śledztwa, jakoby ŻELECHOWSKI mówił o tym, że młodzież należy przerzucić na Węgry, by uniknąć jej wcielenia do Armii Czerwonej. Mówił tak CHCIUK Andrzej, a ja zgadzałem się z jego zdaniem. Określenia „kontrewolucyjna” w odniesieniu do naszej organizacji śledczy używał wszędzie w protokołach jako zasadę, chociaż w rzeczywistości tak nie było.

Że ZASTORCÓWNA pracuje jako wywiadowca, tylko przypuszczałem.

Do sztabu organizacji należałem przez 2 miesiące, a potem byłem wywiadowcą.

Nasza organizacja stawiała sobie za cel przerzucić jak najwięcej młodzieży do Francji, żeby mogła ona walczyć o odrodzenie dawnej Polski.

Jeśli wstąpiłbym do legionu polskiego we Francji, to jako żołnierz polski walczyłbym tam z kim by mi rozkazano, ale teraz, kiedy mieszkam w ZSRS, bez sensu byłoby mówić o walce z władzą sowiecką. Naszą organizację na terytorium ZSRS uważałem za coś w rodzaju milicji do ochrony w przypadku braku władzy.

Śledczy napisał niezgodnie z prawdą, że nasza organizacja stawiała sobie za cel zbrojne powstanie. Podczas przesłuchania śledczy zapytał mnie, co znaczy „ZWZ”, „SS”, „SN”. Odpowiedziałem, że nie wiem, a wtedy śledczy sam wyjaśnił mi znaczenie tych liter, a mianowicie: „ZWZ”

На вопрос председателя подсуд. ЩЕПКА ответил: Наша организация контрреволюционной не могла быть, т. к. если не было у нас в Польше революции, то не могло быть и контрреволюции.

Что хотела наша организация, я не знаю, а я лично хотел [возрождения] прежней самостоятельной Польши, какая она была до сего времени. Я польский военный, дал присягу Речи Посполитой и от этой присяги меня никто не освобождал. Я хотел самостоятельной Польши.

Показания подсудимого ШАНЕКА Степана Евгеньевича.

По существу дела показал:

С приходом Красной Армии я начал работать на заводе „Польмин” в Дрогобыче, где работал вплоть до увольнения, т. е. до 15 ноября 1939 г.

Ко мне однажды обратился ХЦЮК Андрей, чтобы я пришел с МИХАЛЬСКИМ по делу о ликвидации имущества, принадлежащего раньше нашей молодежной организации „Скаутов”. В тот же день я пошел с МИХАЛЬСКИМ к ХЦЮКУ, где застал ЖЕЛЕХОВСКОГО. Весь разговор вел ХЦЮК Тадеуш и, обращаясь к МИХАЛЬСКОМУ, спрашивал его, что делать с имуществом и инвентарем скаутовской организации. После этого ХЦЮК Тадеуш поручил ХЦЮКУ Андрею узнать, что осталось от этого инвентаря, и спросил наше мнение по вопросу того, должны ли мы будем работать в дальнейшем среди молодежи. МИХАЛЬСКИЙ сказал, что он не знает, как будет относиться советская власть к скаутам, и после того, как этот вопрос выяснится, можно будет его разрешить. Таким образом, ничего конкретного не решив, мы разошлись.

Затем я узнал, что буду уволен. Я попал в очень тяжелые условия, ибо не имел денег, а на своем иждивении имел стариков-родителей. В это время я встретился с ХЦЮКАМИ и сказал им о своем желании уйти в Венгрию. Они мне сказали, что группа „скаутов” направляется туда и я могу к ним присоединиться, а для этого я должен прийти на собрание. Я пошел на это собрание, после чего решил идти в Венгрию. Всего того, что говорили на собрании, я не слышал, т. к. я немного глуховат, но ХЦЮК рассказал мне потом подробнее, что обсуждался вопрос о трассе, кто должен идти в Венгрию и другие вопросы, связанные с этим переходом. На втором собрании было двое пожилых людей, назвавшихся ГАЛЮЗА и ОСВАЛЬД, которые взялись руководить всем этим делом по переходу в Венгрию. ГАЛЮЗА говорил, что нам надо скорее уходить, ибо нам грозит арест. Подробности связи ГАЛЮЗЫ с МИХАЛЬСКИМ мне неизвестны. Кроме того, ГАЛЮЗА говорил, что надо побольше наберовать людей для ухода в Венгрию,

– „Związek Walki Zbrojnej”, „SS” – „Szare Szeregi”, „SN” – „Stronnictwo Narodowe”, mówiąc, że wyjaśnił mu to rzekomo FREIMUTH.

Nie kazałem nikomu zbierać broni.

Z KURPIELEM nie spotykałem się.

Na posiedzeniu sztabu byłem obecny 3 albo 4 razy. Na pierwszym posiedzeniu poruszano sprawę przejścia na Węgry, na drugim – podziału miasta na rejony, na trzecim – utworzenia „piątek”, a na czwartym – przejścia przez granicę.

Na pytanie przewodniczącego podsąd[ny] FREIMUTH odpowiedział: Co znaczą „SS” i „SN” – nie wiem. To wymysł śledczego.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] SZCZEPKA odpowiedział: Nasza organizacja nie mogła być kontrewolucyjna, bo jeśli nie było u nas w Polsce rewolucji, to nie mogło też być kontrewolucji.

Czego chciała nasza organizacja, nie wiem, ja osobiście chciałem [odrodzenia] dawnej niepodległej Polski, takiej jak dotychczas. Jestem polskim wojskowym, złożyłem przysięgę Rzeczypospolitej i od tej przysięgi nikt mnie nie zwalniał. Chciałem niepodległej Polski.

Zeznania podsądnego SZANKA Stefana s. Eugeniusza.

W związku ze sprawą zeznał:

Po wkroczeniu Armii Czerwonej zacząłem pracę w zakładzie „Polmin” w Drohobyczu, gdzie pracowałem aż do zwolnienia, tj. do 15 listopada 1939 r.

Ktoregoś dnia CHCIUK Andrzej powiedział mi, żebym przyszedł do niego razem z MICHALSKIM w sprawie likwidacji majątku należącego przedtem do naszej młodzieżowej organizacji „Skautów”. Tego dnia poszedłem więc z MICHALSKIM do CHCIUKA, u którego zastaliśmy też ŻELECHOWSKIEGO. Rozmowę prowadził CHCIUK Tadeusz, który zwracając się do MICHALSKIEGO pytał, co zrobić z majątkiem i inwentarzem organizacji skautowej. Potem CHCIUK Tadeusz kazał CHCIUKOWI Andrzejowi dowiedzieć się, co z tego inwentarza zostało i zapytał, czy według nas powinniśmy pracować dalej wśród młodzieży. MICHALSKI powiedział, że nie wie, jak władza sowiecka będzie odnosiła się do skautów i oświadczył, że dopiero kiedy ta sprawa się wyjaśni, będzie można coś zdecydować. Tak więc rozeszliśmy się, nie podejmując żadnych konkretnych decyzji.

Później dowiedziałem się, że zostanę zwolniony. Znalazłem się w bardzo ciężkiej sytuacji, bo nie miałem pieniędzy, a utrzymywałem starych już rodziców. W tym okresie widziałem się z CHCIUKAMI i powiedziałem im, że chciałbym pójść na Węgry. Odpowiedzieli mi, że grupa „skautów” wybierają się tam i że mógłbym się do nich przyłączyć, w związku z czym powinienem przyjść na zebranie. Poszedłem na to zebranie i postanowiłem, że pójde

узнавая, кто хочет уйти туда. Я не помню, было ли тогда на собрании задание организовать „пятерки”. На эти собрания мы собирались не конспиративно и потому, не имея и мысли о какой-либо к.р. организации, я однажды взял с собой на собрание МЕЛЬНИКА, но МЕЛЬНИК от перехода в Венгрию отказался, ибо здесь находилась его мать, которой он должен был помогать.

20 декабря 1939 года я поступил на работу дорожным мастером в Ушосдоре и никакой связи больше ни с кем не имел, т. к. работал далеко от Дрогобыча.

На вопрос председат-щего подсуд. ШАНЕК ответил: Слово – „организация” или „штаб” я на собраниях не слышал. Разговора о том, чтобы отправить молодежь в Венгрию, иначе ее могут забрать в Красную Армию, я не слышал. На собраниях я в дискуссии не вступал т. к. я глух на одно ухо и поэтому не слышал, что там говорилось.

Следователь написал не то, что я говорил на предварительном следствии, а писал то, что он хотел.

Оглашается показан[ие] подсуд. ШАНЕКА – л.д. 180–181, т. 4.

На вопрос председат-щего подсуд. ШАНЕК ответил: Эта организация к.р. целей не имела, а то, что записывал следователь, я не понимал. Присяги я не принимал.

На вопрос председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил: На этом собрании у нас обсуждался вопрос о переходе молодежи в Венгрию, чтобы ее не забрали в Красную Армию.

На вопрос председат-щего подсуд. ШАНЕК ответил: Никакого участка работы мне не давали. В организацию я никого не вербовал. ЯСКУЛЬСКОГО я не знал. Я жил в районе, где жили украинцы, так что не могло быть и речи о вербовке среди них кого-либо.

ВАХМИСТРОВСКИЙ – эта фамилия была мною выдумана на предварительном следствии в результате избияния меня следователем.

14 мая 1941 года в 17 час. 25 мин. объявляется перерыв.

15 мая 1941 года в 10 час. 15 мин. судебное заседание продолжается.

Показания подсудимого СЕРВАТКА Здислава Станиславовича.

По существу дела показал:

О своей принадлежности к организации я могу сказать только то, что я никакой деятельности в ней не проводил.

В конце февраля 1940 года или в начале марта ко мне пришел ЗАЛАНОВСКИЙ и в товарищеской беседе рассказал, что он принадлежит к польской организации, одновременно предложил мне вступить

na Węgry. Wszystkiego, o czym mówiono na zebraniu nie słyszałem, bo jestem trochę przygłuchy, ale CHCIUK opowiedział mi potem szczegółowo, że omawiana była kwestia trasy, kto powinien iść na Węgry oraz inne sprawy związane z tym przejściem. Na drugim zebraniu było dwóch starszych ludzi, którzy przedstawili się jako GALUZA i OSWALD i mieli kierować całą akcją przejścia na Węgry. GALUZA powiedział, że musimy pójść jak najszybciej, bo grozi nam aresztowanie. Szczegółów na temat kontaktów GALUZY i MICHALSKIEGO nie znam. GALUZA mówił też, że trzeba do przejścia na Węgry zwerbować jak najwięcej osób i że powinniśmy dowiadywać się, kto jeszcze chciałby tam pójść. Nie pamiętam, czy na tamtym zebraniu wydano polecenie organizowania „piątek”. Na zebrania przychodziliśmy nie konspiracyjnie i dlatego, nie myśląc nawet o żadnej k.r. organizacji, wziąłem z sobą kiedyś na zebranie MIELNIKA. MIELNIK nie chciał jednak iść na Węgry, bo tu mieszkała jego matka, której musiał pomagać.

20 grudnia 1939 roku zacząłem pracę jako majster drogowy w Zarządzie Dróg i straciłem kontakt z innymi, bo pracowałem z dala od Drohobycza.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZANEK odpowiedział: Słów – „organizacja” czy też „sztab” na zebraniach nie słyszałem. Nie słyszałem też rozmów o tym, żeby wysłać młodzież na Węgry, bo inaczej mogą ją wcielić do Armii Czerwonej. Podczas zebrań nie brałem udziału w dyskusji, ponieważ jestem głuchy na jedno ucho i nie słyszałem, o czym była mowa.

Śledczy pisał nie to, co mówiłem podczas wstępnego śledztwa, tylko to, co sam chciał.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nego] SZANKA – k.s. 180–181, t. 4.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZANEK odpowiedział: Organizacja nie miała celów k.r., a tego, co pisał śledczy, nie rozumiałem.

Przysięgi nie składałem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MICHALSKI odpowiedział: Na tym zebraniu omawialiśmy sprawę przerzucania młodzieży na Węgry, żeby nie wcielano jej do Armii Czerwonej.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZANEK odpowiedział: Żadnego odcinka pracy mi nie powierzano. Do organizacji nikogo nie werbowałem. JASKÓLSKIEGO nie znałem. Żyłem w rejonie zamieszkiwanym przez Ukraińców, zatem nie mogło być mowy o werbowaniu wśród nich kogokolwiek.

WACHMISTROWSKI – to nazwisko wymyśliłem podczas wstępnego śledztwa, kiedy śledczy bił mnie.

в нее. ЗАЛАНОВСКИЙ сказал, что цель организации – самооборона на время, если какая-нибудь из армий будет оставлять нашу территорию и чтобы на тот случай можно было предотвратить грабежи. Я согласился вступить в эту организацию, после чего ЗАЛАНОВСКИЙ дал мне задание – втянуть еще людей в организацию. Я ответил, что не знаю – смогу ли я выполнить это задание, т. к. я не знаю подходящих людей. На этом закончился наш разговор.

Через некоторое время ЗАЛАНОВСКИЙ меня встретил и спросил, что я проделал. Я ответил ему, что никого не втянул в организацию, т. к. никого подходящего не нашел.

На вопрос председат-шего подсуд. СЕРВАТКА ответил: С ЗАЛАНОВСКИМ я встречался один или два раза в неделю возле костела. Я ему говорил, что мне тяжело жить и просил подыскать работу. На собраниях организации я не присутствовал и ЗАЛАНОВСКИЙ подробностей об организации мне не говорил.

Присягу я принимал, после чего ЗАЛАНОВСКИЙ сказал мне организовать „пятерки”, но об оружии он мне ничего не сказал и эти показания были вынуждены у меня следователем. В организацию я никого не вовлекал.

С женой капитана польской армии ПРАЦЮКА²⁷ я беседовал еще в бытность немцев. Его жена мне говорила, что не хотела отдавать немцам 2 сабли, которые оставил ее муж и которые в свое время были ему подарены. Она говорила, что их где то зарыла, но я не спрашивал, где именно. При советской власти я с ней не встречался. Мои показания в этой части на предварительном следствии вынуждены следователем.

СТАДНИК был органистом в костеле. Он говорил, что где то зарыл гранаты, но где, мне не говорил и я его об этом не спрашивал.

ЛАЦИНА я знал и он был у меня в марте 1940 года. В товарищеской беседе он мне рассказал, что принят в польскую организацию. Я ему не говорил о своей принадлежности к этой организации.

С КРАЙДУХОВНОЙ я не был знаком, о чем я говорил и следователю, но следователь записывал все по своему.

Деньги от ЛАЦИНЫ я получил, сказав, что они нужны для нуждающейся жены быв. польского капитана ПРАЦЮКА, и передал ей 80 рублей.

Оглашается показан[ие] подсуд. СЕРВАТКА – л.д. 124, т. 4.

На вопросы председат-шего подсуд. СЕРВАТКА ответил: КУРПЕЛЬ не говорил, что это организация контрреволюционная. Об оружии разговора не было и мои показания записаны не так, какие я давал следователю.

14 maja 1941 roku o godz. 17 min[ut] 25 zostaje ogłoszona przerwa.

15 maja 1941 roku o godz. 10 min[ut] 15 wznowia się posiedzenie sądowe.

Zeznania podsądnego SERWATKI Zdzisława s. Stanisława.

W związku ze sprawą zeznał:

O swojej przynależności do organizacji mogę powiedzieć tylko tyle, że żadnej działalności w niej nie prowadziłem.

Pod koniec lutego 1940 roku albo na początku marca przyszedł do mnie ZAŁANOWSKI i podczas towarzyskiej rozmowy powiedział, że należy do polskiej organizacji. Proponując mi, żebym też do niej wstąpił, ZAŁANOWSKI powiedział, że celem organizacji jest samoobrona przed grabieżami w przypadku, gdy któraś z armii będzie wycofywać się z naszych terenów. Zgodziłem się wstąpić do tej organizacji, a ZAŁANOWSKI powierzył mi jako zadanie – wciągnięcie do organizacji kolejnych osób. Odpowiedziałem, że nie wiem, czy będę mógł wykonać to zadanie, bo nie znam odpowiednich ludzi. Na tym skończyliśmy naszą rozmowę.

Po jakimś czasie ZAŁANOWSKI przy okazji spotkania zapytał, co udało mi się zrobić. Odpowiedziałem mu, że nikogo do organizacji nie wciągnąłem, bo nie znalazłem nikogo odpowiedniego.

Na pytanie przewodniczącego podsąd[ny] SERWATKA odpowiedział: Z ZAŁANOWSKIM spotykałem się raz albo dwa razy w tygodniu koło kościoła. Mówiłem mu, że ciężko mi się żyje i prosiłem o znalezienie pracy. W zebraniach organizacji nie uczestniczyłem, a ZAŁANOWSKI nie opowiadał mi szczegółów o organizacji.

Przysięgę złożyłem, po czym ZAŁANOWSKI polecił mi zorganizować „piątkę”, nie mówił mi jednak nic na temat broni, zeznania te zostały wymuszone na mnie przez śledczego. Do organizacji nikogo nie wciągałem.

Z żoną kapitana Wojska Polskiego PROCIUKA²⁷ rozmawiałem jeszcze za Niemców. Mówiła mi, że nie chce oddawać Niemcom 2 szabli, które zostawił jej mąż, a które w swoim czasie zostały mu подарowane. Mówiła, że gdzieś je zakopała, ale nie pytałem jej, gdzie konkretnie. Za władzy sowieckiej nie spotykałem się z nią. Moje zeznania w tej sprawie zostały podczas wstępnego śledztwa wymuszone przez śledczego.

STADNIK był organistą w kościele. Mówił, że zakopał gdzieś granaty, ale nie powiedział mi gdzie, a ja nie pytałem go o to.

ŁACINĘ znałem, był u mnie w marcu 1940 roku. W towarzyskiej rozmowie powiedział, że przyjęto go do polskiej organizacji. Ja nie mówiłem mu o swojej przynależności do tej organizacji.

KRAJDUCHÓWNY nie znałem, o czym mówiłem śledczemu, ale ten zapisywał wszystko po mojemu.

На фотографии (при деле) снят брат моей жены – ксендз, который живет во Львове, на другой фотографии – это его брат.

На вопрос председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: СЕРВАТКА состоял в организации, и я ему давал задание организовать „пятерки“, но он сказал, что не знает, может ли выполнить это задание.

Никакого задания об оружии я ему не давал.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: О том, что СЕРВАТКА состоял в организации я не знал и встретился с ним только в Дрогобычской тюрьме. На следствии я следователю говорил, что мне неизвестно – состоит ли СЕРВАТКА в организации.

Оглашается показан[ие] подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 219–222, т. 1.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: На предварительном следствии я не говорил, что СЕРВАТКА состоял в организации. То же самое я говорил и в отношении БУЧКОВСКОГО.

На вопрос председат-щего подсуд. ЛАЦИНА ответил: СЕРВАТКА я знал еще до войны. О контрреволюционной организации я ему не говорил ничего, а говорил только о польской организации. СЕРВАТКА я дал 80 рублей для передачи жене ПРАЦЮКА, которая нуждалась в этом, имея четырех детей.

О КРАЙДУХОВНЕ я ему ничего не говорил.

На вопрос подсуд. ЗАЛАНОВСКОГО подсуд. СЕРВАТКА ответил: ЗАЛАНОВСКОМУ о ПРАЦЮКЕ и СТАДНИКЕ я ничего не говорил.

Показания подсудимого КУСНЕЖА Владислава Ивановича.

По существу дела показал:

Я подтверждаю свои показания, которые я дал в Киеве прокурору 22 января 1941 года.

Я признаю, что я принадлежал к организации и выполнял задания РУЛОФФА об организации „четверки“. О том, что наша организация являлась контрреволюционной – это неправильно, т. к. от РУЛОФФА я ничего об этом не знал. РУЛОФФА я знал с 1935 года по работе на заводе „Польмин“. С приходом Красной Армии, 25 сентября 1939 года я явился на работу на завод и работал там бригадиром стройотдела. В половине февраля 1940 г. я был в бюро завода и видел РУЛОФФА, он просил прийти к нему, но я ответил, что не имею времени. В половине марта 1940 г. меня вызвали к администратору отдела и я там вновь встретил РУЛОФФА. Он опять спросил меня, когда я могу с ним встретиться, на что я ему ответил, что могу увидеть его в воскресенье после выхода из костела.

В назначенный день я встретился с РУЛОФФОМ и он попросил разрешения зайти ко мне на квартиру, т. к. на дворе было холодно.

Pieniądże od ŁACINY dostałem, gdy powiedziałem, że są potrzebne znajdującej się w potrzebie żonie był[ego] polskiego kapitana PROCIUKA, której przekazałem potem 80 rubli.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nego] SERWATKI – k.s. 124, t. 4.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SERWATKA odpowiedział: KURPIEL nie mówił, że organizacja jest kontrrewolucyjna. Na temat broni rozmów nie było, a moje zeznania zostały zapisane nie tak, jak mówiłem śledczemu.

Na zdjęciu (w aktach sprawy) jest brat mojej żony – ksiądz mieszkający we Lwowie, na drugim zdjęciu – jego brat.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: SERWATKA należał do organizacji. Kazałem mu zorganizować „piątkę”, ale powiedział, że nie wie, czy będzie mógł wykonać to zadanie.

Natomiast nie dawałem mu żadnego zadania w sprawie broni.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: O tym, że SERWATKA należał do organizacji, nie wiedziałem, spotkałem się z nim dopiero w drohobyckim więzieniu. Podczas śledztwa mówiłem śledczemu, że nie wiem, czy SERWATKA należy do organizacji.

Odczytane zostaje zezna[nie] podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 219–222, t. 1.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Nie mówiłem podczas wstępnego śledztwa, że SERWATKA należał do organizacji. Tak samo zeznawałem też co do BUCZKOWSKIEGO.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŁACINA odpowiedział: SERWATKĘ znałem jeszcze sprzed wojny. Na temat organizacji kontrrewolucyjnej nic mu nie mówiłem, mówiłem o polskiej organizacji. Dałem SERWATCE 80 rubli, żeby przekazał żonie PROCIUKA, która potrzebowała ich, mając czworo dzieci.

Na temat KRAJDUCHÓWNY też nic mu nie mówiłem.

Na pytanie podsąd[nego] ZAŁANOWSKIEGO podsąd[ny] SERWATKA odpowiedział: Nie mówiłem nic ZAŁANOWSKIEMU na temat PROCIUK i STADNIKA.

Zeznania podsądnego KUŚNIERZA Władysława s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

Podtrzymuję swoje zeznania złożone w Kijowie przed prokuratorem 22 stycznia 1941 roku.

Przyznaję się, że należałem do organizacji i wykonywałem powierzone mi przez RULOFFA zadanie zorganizowania „czwórki”. Twierdzenie, że nasza organizacja była kontrrewolucyjna, jest niezgodne z prawdą, nie

У меня на квартире мы с ним начали разговор о работе, после чего он сказал, что хочет продать свою швейную машину и не могу ли я найти на нее покупателя.

В это время пришел курьер с каким то извещением на русском языке. РУЛОФФ перевел мне, что это вызов к нотариусу, который меня вызывает для выкупки каких-то векселей. Так как я никаких векселей никому не давал, я поспешил к нотариусу, но РУЛОФФ попросил меня задержаться, сказав, что [хочет] объяснить, зачем он пришел. Он спросил у меня – знаю ли я, что на заводе „Польмин” есть „фабричная организация”, на что я ответил, что там есть охрана фабрики. Он сказал, что это не то, что теперь организовывается польская заводская охрана по охране завода на случай ухода власти с данной территории, и предложил мне вступить в такую охрану. Я согласился. РУЛОФФ сказал, что для формы нужна присяга, т. к. это организация тайная. Я дал ему присягу и он мне поручил подобрать себе 4 человека и дать ему потом их фамилии, при этом дал мне форму списка (фамилия, имя, отчество, адрес, год рождения и псевдоним), на этом мы разошлись.

В понедельник я явился на работу и во время обеда сказал рабочему КУХАРСКОМУ Станиславу, что у меня был РУЛОФФ, что он организовывает фабричную стражу, для чего мне надо найти 4 человека. КУХАРСКИЙ ответил, что он охотно соглашается вступить в эту охрану и сказал записать его и его брата, а также его товарища по фамилии КОПЕЧНЫЙ. Я тогда сказал, что четвертым будет маляр завода ДЕРЕНГОВСКИЙ. Всех их я просил зайти ко мне. Через несколько дней ко мне [пришли] КУХАРСКИЙ и КОПЕЧНЫЙ и им еще раз рассказал, что это специальная заводская организация и что РУЛОФФ требует для этого дать присягу. Я записал их адреса и этот список дал РУЛОФФУ, который сказал мне, что каждый из этих вновь принятых в свою очередь должен организовать „пятерки”, но КУХАРСКИЙ отказался от этого задания.

В дальнейшем я несколько раз говорил РУЛОФФУ, что мы больше людей не вербовали. На этом закончился у меня разговор с РУЛОФФОМ.

18 мая 1940 года я был арестован, а когда на следствии в Дрогобыче во время очной ставки с РУЛОФФОМ спросил его, говорил ли он мне, что эта организация является контрреволюционной, следовательно запретил РУЛОФФУ отвечать на этот вопрос.

На вопрос председателя подсуд. КУСНЕЖ ответил: Я не знал, что эта организация была контрреволюционной, хотя она была тайной и я принимал присягу на верность ей.

słyszałem od RULOFFA nic na ten temat. RULOFFA znałem od 1935 roku z pracy w zakładzie „Polmin”. Zaraz po wkroczeniu Armii Czerwonej – 25 września 1939 roku zgłosiłem się do pracy w zakładzie i pracowałem tam jako brygadzysta wydziału budowlanego. W połowie lutego 1940 r. byłem w biurze zakładu, gdzie widziałem RULOFFA. Poprosił mnie on, żebym przyszedł do niego, ale odpowiedziałem, że nie mam czasu. W połowie marca 1940 r. wezwano mnie do administratora wydziału, tam znowu spotkałem RULOFFA. Ponownie zapytał mnie, kiedy mogę się z nim spotkać, na co odpowiedziałem, że możemy się spotkać w niedzielę po wyjściu z kościoła.

Wyznaczonego dnia spotkałem się z RULOFFEM. Poprosił, żebyśmy poszli do mnie do domu, bo było zimno na dworze. W moim mieszkaniu zaczęliśmy rozmawiać o pracy, a potem powiedział, że chce sprzedać swoją maszynę do szycia i zapytał, czy nie mógłbym znaleźć na nią kupca.

W tym czasie przyszedł goniec z jakimś zawiadomieniem w języku rosyjskim. RULOFF przetłumaczył mi, że to wezwanie do notariusza w celu wykupienia jakichś weksli. Ponieważ żadnych weksli nikomu nie dawałem, chciałem jak najszybciej pójść do tego notariusza, ale RULOFF poprosił, żebym poczekał, mówiąc, że [chce] wytłumaczyć, po co przyszedł. Zapytał mnie, czy wiem, że w zakładzie „Polmin” jest „organizacja fabryczna”. Odpowiedziałem, że wiem, że jest tam straż fabryczna. Powiedział, że nie o nią chodzi i że w chwili obecnej organizowana jest polska straż zakładowa do ochrony zakładu w przypadku wycofania się władz z tych terenów. Zaproponował mi wstąpienie do tej straży, a ja zgodziłem się. RULOFF powiedział, że zgodnie z regułami potrzebna jest przysięga, bo jest to organizacja tajna. Złożyłem więc przysięgę, a on polecił mi dobrać sobie 4 ludzi, których nazwiska miałem mu potem podać. Dał mi przy tym wzór spisu (nazwisko, imię, imię ojca, adres, rok urodzenia i pseudonim), potem rozeszliśmy się.

W poniedziałek przyszedłem do pracy i podczas obiadu powiedziałem robotnikowi KUCHARSKIEMU Stanisławowi, że był u mnie RULOFF i że organizuje on straż fabryczną, w związku z czym muszę znaleźć 4 osoby. KUCHARSKI odpowiedział, że z chęcią przyłączy się do tej straży i powiedział, żebym zapisał jego i jego brata, a także kolegę o nazwisku KOPIECZNY. Powiedziałem wtedy, że czwartym będzie malarz zakładu DERENGOWSKI. Poprosiłem ich wszystkich, żeby przyszli do mnie. Kilka dni później [przyszli] do mnie KUCHARSKI i KOPIECZNY. Oświadczyłem im wtedy raz jeszcze, że jest to specjalna organizacja zakładowa i że RULOFF wymaga złożenia przysięgi. Zapisałem ich adresy, a listę dałem RULOFFOWI, który powiedział, że każdy z nowo przyjętych

ЗАЛАНОВСКОГО, КУРПЕЛЯ и ЛАЩА, как членов организации, я не знал.

Оглашаются показания РУЛОФФА – л.д. 225 – т. 4.

На вопросы председат-щего подсуд. КУСНЕЖ ответил: Я не знал, что целью организации было свержение советской власти. На очной ставке с РУЛОФФом я только показал, что он меня вербовал в заводскую охрану.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: РУЛОФФу я поручал организовывать „пятерки“. О выведении из строя заводского агрегата – такого задания РУЛОФФу я не давал, а также не давал ему задания о забастовке на заводе. Я ему говорил только, что я получил такую директиву со Львова, в которой было указано о выведении со строя заводского агрегата, что в наших условиях является невыполнимым, т. к. на нашем заводе работало 3000 человек и несколько человек против массы не могли бы пойти.

Диверсионных заданий РУЛОФФу я не давал и он не мог дать таких показаний на предварительном следствии. К тому же, ведь агрегат на заводе „Польмин“, о котором здесь идет речь как об объекте диверсии, был еще раньше разбомбардирован немцами, что можно проверить на месте.

Показания подсудимого МЕЛЬНИКА Ярослава Францишковича.

По существу дела показал:

К контрреволюционной организации я не принадлежал.

Во второй половине ноября 1939 года я встретился с ШАНЕКОМ, который попросил проводить его. Мы зашли в один дом, где я застал МИХАЛЬСКОГО, ХЦЮКА, ЩЕПКА и других. Там шел разговор об уходе в Венгрию. МИХАЛЬСКИЙ говорил, что организовывается группа людей для перехода границы, и говорил, что кто имеет желание перейти в Венгрию, то может присоединиться к этой группе. МИХАЛЬСКИЙ сказал, чтобы мы решили этот вопрос и в следующий раз дали ответ на него.

При вторичной встрече с ШАНЕКОМ он мне сказал, что я могу пойти в тот дом, где мы были прошлый раз. Мы снова пошли туда и в тот день на собрании обсуждался вопрос о трассе, какие брать с собой вещи, идти ли пешком или на лыжах. На вопрос МИХАЛЬСКОГО, кто согласен идти, многие ответили, что не пойдут. Я также сказал, что не пойду, т. к. на моем иждивении находится мать, которая не имеет никаких средств к существованию. Согласились идти тогда, кажется, только два ХЦЮКА.

Больше я никакого контакта с этими людьми не имел.

powinien także zorganizować „piątkę”. KUCHARSKI jednak odmówił podjęcia się tego zadania.

Później kilka razy mówiłem RULOFFOWI, że więcej ludzi nie zwerbowałem. Na tym skończył się mój dialog z RULOFFEM.

18 maja 1940 roku zostałem aresztowany, a kiedy na śledztwie w Drohobyczu podczas konfrontacji z RULOFFEM zapytałem go, czy mówił mi, że owa organizacja jest kontrrewolucyjna, śledczy zabronił RULOFFOWI odpowiadać na to pytanie.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] KUŚNIERZ odpowiedział: Nie wiedziałem, że organizacja była kontrrewolucyjna, chociaż była ona tajna i składałem przysięgę na wierność.

ZAŁANOWSKIEGO, KURPIELA i ŁASZCZA nie znałem jako członków organizacji.

Odczytane zostają zeznania RULOFFA – k.s. 225 – t. 4.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] KUŚNIERZ odpowiedział: Nie wiedziałem, że celem organizacji było obalenie władzy sowieckiej. Podczas konfrontacji z RULOFFEM zeznałem tylko, że werbowałem mnie on do straży zakładowej.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Powierzyłem RULOFFOWI organizowanie „piątek”. Jeśli zaś chodzi o unieruchomienie agregatu zakładowego – takiego zadania RULOFFOWI nie dawałem, nie powierzałem mu też zadania w sprawie strajku w zakładzie. Mówiłem mu tylko, że dostałem ze Lwowa dyrektywę, w której nakazywano unieruchomienie agregatu, co jednak w naszej sytuacji nie mogło zostać wykonane, bo w zakładzie pracowało 3000 osób i kilku ludzi nie mogłoby wystąpić przeciwko takiej masie.

Zadań dywersyjnych RULOFFOWI nie dawałem i nie mógł on składać takich zeznań podczas wstępnego śledztwa. Poza tym, przecież agregat w zakładzie „Polmin”, o którym mówi się tu jako o obiekcie dywersji, już wcześniej został zbombardowany przez Niemców, co można sprawdzić na miejscu.

Zeznania podsądnego MIELNIKA Jarosława s. Franciszka.

W związku ze sprawą zeznał:

Do organizacji kontrrewolucyjnej nie należałem.

W drugiej połowie listopada 1939 roku spotkałem się z SZANKIEM, który poprosił, żebym go odprowadził. Zaszliśmy do jakiegoś domu, gdzie zastałem MICHALSKIEGO, CHCIUKA, SZCZEPKĘ i innych. Toczyła się tam rozmowa o ucieczce na Węgry. MICHALSKI mówił, że tworzy się grupa ludzi chcących przejść przez granicę i że jeśli ktoś chce pójść na

На вопрос председат-щего подсуд. МЕЛЬНИК ответил: От МИХАЛЬСКОГО я никаких заданий не получал. На втором заседании были – ШАНЕК, ХЦЮК Андрей и Тадеуш, я и другие. Разговор был о том, что в связи с увольнением не будет средств к существованию и что для этого надо идти за границу, чтобы найти там работу. В крайнем случае думали вступать в легионы, но на все эти предложения я не согласился, т.к. не хотел оставлять матери.

КУРПЕЛЯ я не знал. Задания о вербовке людей от МИХАЛЬСКОГО я не получал и показаний таких следователю в Киеве я не давал.

Оглашается протокол очной ставки между подсуд. МЕЛЬНИКОМ и подсуд. ШАНЕКОМ – л.д. 268, т. 4.

На вопрос председат-щего подсуд. МЕЛЬНИК ответил: Я отрицаю то, что ШАНЕК, якобы, давал задание на собрании организовать польскую организацию для борьбы против советской власти в связи с материальными затруднениями.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: МЕЛЬНИК не был в организации и следователю я этого не говорил.

На вопрос председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ ответил: МЕЛЬНИК был два раза на собрании, но о целях организации я ему не говорил и заданий по созданию „пятерок” ему не давал. На собрании был разговор о побеге за границу в случае мобилизации в Красную Армию.

Оглашается показание подсуд. МИХАЛЬСКОГО – л.д. 42, т. 1.

На вопросы председат-щего подсуд. МИХАЛЬСКИЙ показал: МЕЛЬНИК не принадлежал к штабу организации, т. к. вообще никакого и штаба не существовало.

На вопрос председат-щего подсуд. ЩЕПКА ответил: МЕЛЬНИКА на собраниях я не видел и его в организацию не вербовал. МЕЛЬНИКА знал еще до войны.

На вопрос председат-щего подсуд. ШАНЕК ответил: С МЕЛЬНИКОМ я был на собрании, но его в организацию не вербовал и заданий ему не давал. Я сам не был активным членом собрания и в обсуждения не вступал, а МЕЛЬНИКА взял как товарища.

Оглашается показание подсуд. ШАНЕКА – л.д. 170, ч. 4.

На вопрос председат-щего подсуд. ШАНЕК ответил: О том, что я, якобы, завербовал в организацию МЕЛЬНИКА и ВАХМИСТОВСКУЮ²⁸ – это записано в протоколе неправильно, а я был вынужден это подписать, т. к. следователь принуждал меня к этому.

Показания подсудимого ПАНКЕВИЧА Феликса Ивановича.
По существу дела показал:

Węgry, może przyłączyć się do tej grupy. MICHALSKI powiedział, żebyśmy podjęli decyzję w tej sprawie i następnym razem dali odpowiedź.

Kiedy kolejny raz spotkałem się z SZANKIEM, powiedział mi, że możemy jeszcze raz pójść do domu, w którym byliśmy poprzednim razem. Poszliśmy tam znowu. Tego dnia na zebraniu omawiana była sprawa trasy, jakie brać z sobą rzeczy, czy iść pieszo, czy na nartach. Na pytanie MICHALSKIEGO, kto chce iść, wielu odpowiedziało, że nie pójdzie. Ja też powiedziałem, że nie pójdę, bo mam na utrzymaniu matkę, która nie ma żadnych środków do życia. Zgodziło się wtedy pójść tylko dwóch CHCIUKÓW.

Żadnego więcej kontaktu z tymi ludźmi nie miałem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MIELNIK odpowiedział: Od MICHALSKIEGO żadnych zadań nie otrzymałem. Na drugim posiedzeniu byli – SZANEK, CHCIUKOWIE Andrzej i Tadeusz, ja i inni. Rozmawialiśmy o tym, że w związku ze zwolnieniami nie będzie środków do życia i dlatego trzeba iść za granicę, by szukać tam pracy. Myśleliśmy też o wstąpieniu do legionów. Jednak z żadnej z tych propozycji nie mogłem skorzystać, ponieważ nie chciałem zostawiać matki.

KURPIELA nie znałem. Zadania werbowania ludzi nie otrzymałem od MICHALSKIEGO i nie składałem takich zeznań śledczemu w Kijowie.

Odczytany zostaje protokół konfrontacji między podsąd[nym] MIELNIKIEM a podsąd[nym] SZANKIEM – k.s. 268, t. 4.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MIELNIK odpowiedział: Zaprzeczam temu, że SZANEK dawał nam rzekomo na zebraniu zadanie zorganizowania polskiej organizacji do walki przeciwko władzy sowieckiej w związku z trudnościami materialnymi.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: MIELNIK nie należał do organizacji i nie mówiłem o tym śledczemu.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MICHALSKI odpowiedział: MIELNIK był na zebraniu dwa razy, ale o celach organizacji nie mówiłem mu i nie powierzałem zadania tworzenia „piątki”. Rozmowy na zebraniu dotyczyły ucieczki za granicę na wypadek mobilizacji do Armii Czerwonej.

Odczytane zostaje zeznanie podsąd[nego] MICHALSKIEGO – k.s. 42, t. 1.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] MICHALSKI zeznał: MIELNIK nie należał do sztabu organizacji, bo żadnego sztabu w ogóle nie było.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] SZCZEPKA odpowiedział: MIELNIKA na zebraniach nie widziałem i do organizacji nie werbo wałem go. Znałem MIELNIKA jeszcze sprzed wojny.

В феврале м-це 1940 года я встретился на улице с ЖЕЛЕХОВСКИМ, которого знал еще с детства, ибо починал обувь его семье. Он сказал мне, что хочет мне предложить вступить во вновь созданный комитет помощи бедным, который организует один служащий на заводе „Польмин” – ВИЛЬК. Я спросил, что это за ВИЛЬК, т. к. у нас в Дрогобыче было два человека по фамилии ВИЛЬК (один железнодорожник, другой слесарь), но ответа я не получил. ЖЕЛЕХОВСКИЙ сказал, что сейчас есть много безработных, которые нуждаются в помощи, а также нуждаются в помощи люди, пострадавшие от войны. Я согласился вступить в этот комитет. ЖЕЛЕХОВСКИЙ сказал мне тогда, что я могу познакомиться с тем человеком, который создает этот комитет, и сказал мне, что если у меня будут солидные заказчики, которые смогут помогать в этой работе, то чтобы я сказал об этом. На этом мы разошлись.

Через несколько дней ЖЕЛЕХОВСКИЙ снова встретил меня и на его вопрос – есть ли у меня подходящие люди из числа моих заказчиков – я ответил ему, что есть такие: ФУРДЗИН и ЛЯХОВИЧ – старые Дрогобычские жители. После этого ЖЕЛЕХОВСКИЙ сказал, что нам надо пойти к ВИЛЬКУ.

Через пару недель я сказал ФУРДЗИНУ и ЛЯХОВИЧУ, что создается комитет помощи бедным, на что они мне ответили, что это благотворительная цель, что они будут участвовать в этом комитете и постараются найти людей, которые могли бы оказать материальную помощь этому комитету. После этого разговора, я, ФУРДЗИН, ЛЯХОВИЧ и ЖЕЛЕХОВСКИЙ пошли к ВИЛЬКУ. ЖЕЛЕХОВСКИЙ познакомил нас с одним человеком, которого представил как ВИЛЬКА, и этот ВИЛЬК объяснил нам то же самое, а именно, что он хочет создать комитет помощи бедным и жертвам войны. Мы сказали, что если в этом комитете будут люди приличные, которые смогут оказывать реальную помощь – мы согласны работать в комитете. Одновременно ВИЛЬК сказал поговорить с ЗАЛАНОВСКИМ, который также должен был войти в этот комитет. Так, как я знал родителей ЗАЛАНОВСКОГО, я пошел к нему и сказал ему, что есть такие люди как ФУРДЗИН и ЛЯХОВИЧ, знающие очень хорошо Дрогобыч, а следовательно, знают кому надо оказать помощь, и что мы будем участвовать в работе комитета. ЗАЛАНОВСКИЙ сказал, что хочет их видеть, и через пару дней я попросил ЛЯХОВИЧА и ФУРДЗИНА прийти и встретиться с ЗАЛАНОВСКИМ.

При встрече с ЗАЛАНОВСКИМ он сказал нам, что если будет создан такой комитет, то мы должны дать слово чести (подать друг другу руки) об участии в этом комитете, на чем мы и закончили наш разговор.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] SZANEK odpowiedział: Byłem z MIELNIKIEM na zebraniu, ale do organizacji go nie werbowałem i zadań mu nie powierzałem. Ja sam nie byłem aktywny na zebraniach i nie zabierałem głosu w dyskusjach. MIELNIKA wziętem z sobą jako kolegę.

Odczytane zostaje zeznanie podsąd[nego] SZANKA – k.s. 170, cz. 4.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] SZANEK odpowiedział: To, że ja rzekomo zwerbowałem do organizacji MIELNIKA i WACHMI-STOWSKA²⁸ – zostało zapisane w protokole niezgodnie z prawdą. Musiałem to jednak podpisać, gdyż śledczy zmusił mnie do tego.

Zeznania podsądnego PANKIEWICZA Feliksa s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

W lutym 1940 roku spotkałem na ulicy ŻELECHOWSKIEGO, którego znałem jeszcze z dzieciństwa, bo naprawiałem buty jego rodzinie. Powiedział, że chce mi zaproponować wstąpienie do nowo tworzonego komitetu pomocy biednym, organizowanego przez pewnego urzędnika z zakładu „Polmin” – WILKA. Zapytałem go, który to WILK, bo u nas w Drohobyczu były dwie osoby noszące takie nazwisko (jeden kolejarz, a drugi ślusarz), ale odpowiedzi nie otrzymałem. ŻELECHOWSKI powiedział, że jest teraz wielu bezrobotnych potrzebujących pomocy, pomocy potrzebują też ludzie poszkodowani przez wojnę. Zgodziłem się wstąpić do tego komitetu. ŻELECHOWSKI oświadczył wtedy, że powinienem poznać człowieka organizującego ten komitet, powiedział też, że jeśli będę miał poważnych klientów mogących wspomóc tę działalność, żebym powiedział mu o tym. Następnie rozstaliśmy się.

Kilka dni później znów spotkałem się z ŻELECHOWSKIM. Na jego pytanie – czy wśród swoich klientów znalazłem odpowiednich ludzi – odpowiedziałem, że mam takich: FURDZINA i LACHOWICZA – starych mieszkańców Drohobycza, na co ŻELECHOWSKI powiedział, że musimy pójść do WILKA.

Parę tygodni później powiedziałem FURDZINOWI i LACHOWICZOWI, że tworzony jest komitet pomocy biednym, na co odpowiedzieli oni, że cel jest słuszny, że chcą działać w tym Komitecie i że postarają się znaleźć ludzi, którzy mogliby wspierać materialnie komitet. Po rozmowie poszliśmy razem – ja, FURDZIN, LACHOWICZ i ŻELECHOWSKI – do WILKA. ŻELECHOWSKI poznał nas z człowiekiem, którego przedstawił jako WILKA, a który powiedział nam to, co już wiedzieliśmy, mianowicie że chce utworzyć komitet pomocy biednym i ofiarom wojny. Odpowiedzieliśmy, że jeśli komitet będą tworzyć przyzwoici ludzie mogący udzielać rzeczywistej pomocy innym – chcemy w nim pracować. WILK kazał

На вопрос председат-щего подсуд. ПАНКЕВИЧ ответил: ЖЕЛЕХОВСКИЙ мне не говорил, что это организация тайная и контрреволюционная. Нам говорили, что помощь должна оказываться тем бедным, не взирая, кто они такие, и помощь оказывать как деньгами, так и вещами.

О том, что „ВИЛЬК” – это был КУРПЕЛЬ, я узнал только в тюрьме.

ФУРДЗИНА я знал давно, он раньше работал в магистрате и потому знал всех людей, кому надо было помогать. ФУРДЗИН также не знал, что это организация контрреволюционная.

На вопрос председат-щего подсуд. ЖЕЛЕХОВСКИЙ ответил: Целью комитета была помощь пострадавшим от войны, о чем я говорил с КУРПЕЛЕМ, и последний мне сказал найти старых людей, кому надо было оказывать помощь. Когда я встретил ПАНКЕВИЧА, я вспомнил об этом и сказал ему, что у нас в гор. Дрогобыче должен образоваться комитет помощи бедным, для чего надо подобрать старых людей, и что руководителем комитета будет ВИЛЬК. Фамилию КУРПЕЛЯ я ему не назвал. ПАНКЕВИЧ ничего определенного мне сразу не сказал и ответил, что позже он, может быть, найдет пожилых людей и тогда скажет об этом. Затем я сказал КУРПЕЛЮ о ПАНКЕВИЧЕ и КУРПЕЛЬ захотел поговорить с ним. Когда я второй раз случайно встретил ПАНКЕВИЧА на рынке, я ему сказал, что надо будет зайти к ВИЛЬКУ. Я не помню, чтобы ПАНКЕВИЧ мне говорил о ФУРДЗИНЕ или ЛЯХОВИЧЕ, и я лично их не приглашал к КУРПЕЛЮ. При разговоре ЛЯХОВИЧА, ПАНКЕВИЧА, ФУРДЗИНА и КУРПЕЛЯ я не присутствовал. В последствии КУРПЕЛЬ мне говорил, что ФУРДЗИН приходил к нему за деньгами.

В 12 час. 15 мин. объявляется перерыв.

В 12 час. 40 мин. судебное заседание продолжается.

На вопрос председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: ПАНКЕВИЧ у меня был на квартире по вопросу комитета, но об организации и создании самостоятельного польского государства я с ним, а также с ФУРДЗИНЫМ, не говорил. Комитет помощи еще не был организован в то время. ФУРДЗИН, будучи у меня, молчал – он был болен.

Оглашаются показания подсуд. КУРПЕЛЯ – л.д. 288, т. 1.

На вопросы председат-щего подсуд. КУРПЕЛЬ ответил: На предварительном следствии я не давал показаний об участии в организации ПАНКЕВИЧА, ЛЯХОВИЧА и ФУРДЗИНА. О тайной организации ПАНКЕВИЧУ и ФУРДЗИНУ я ничего не говорил. Комитет помощи

nam porozmawiać także z ZAŁANOWSKIM, który miał również wejść w skład komitetu. Ponieważ znałem rodziców ZAŁANOWSKIEGO, poszedłem do niego i powiedziałem mu, że są tacy ludzie jak FURDZIN i LACHOWICZ, którzy bardzo dobrze znają Drohobycz, a więc wiedzieli by, komu trzeba udzielić pomocy i że włączymy się w prace komitetu. ZAŁANOWSKI powiedział, że chciałby ich zobaczyć, więc parę dni później poprosiłem LACHOWICZA i FURDZINA, by przyszli na spotkanie z ZAŁANOWSKIM.

Podczas tego spotkania ZAŁANOWSKI oznajmił nam, że jeśli zostanie utworzony taki komitet, przystępując do niego musimy dać słowo honoru (podać jeden drugiemu rękę). Na tym zakończyliśmy rozmowę.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] PANKIEWICZ odpowiedział: ŻELECHOWSKI nie mówił mi, że jest to organizacja tajna i kontrrewolucyjna. Mówiono, że trzeba udzielać pomocy biednym bez względu na to, kim są. Mieliśmy udzielać pomocy zarówno w formie pieniężnej, jak i rzeczowej.

O tym, że „WILK” – to KURPIEL, dowiedziałem się dopiero w więzieniu.

FURDZINA znałem od dawna, wcześniej pracował w magistracie i dlatego znał wszystkich ludzi, którzy mogli potrzebować pomocy. FURDZIN też nie wiedział, że to organizacja kontrrewolucyjna.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ŻELECHOWSKI odpowiedział: Celem komitetu było pomaganie poszkodowanym przez wojnę. Rozmawiałem o tym z KURPIELEM, a ten polecił mi znaleźć starych ludzi potrzebujących pomocy. Kiedy spotkałem PANKIEWICZA, wspominałem mu o tym, mówiąc, że u nas – w mieś[cie] Drohobyczu ma zostać utworzony komitet pomocy biednym, w związku z czym trzeba odszukać starych ludzi. Powiedziałem, że kierownikiem komitetu będzie WILK, nie podawałem mu nazwiska KURPIELA. PANKIEWICZ nic konkretnego nie odpowiedział, stwierdził tylko, że być może później znajdzie jakichś starszych ludzi, a wtedy powie mi o tym. Potem opowiedziałem o PANKIEWICZU KURPIELOWI, który oświadczył, że chce z nim porozmawiać. Kiedy po raz drugi przypadkowo spotkałem PANKIEWICZA na rynku, powiedziałem mu, że powinniśmy pójść do WILKA. Nie pamiętam, żeby PANKIEWICZ mówił mi o FURDZINIE czy LACHOWICZU i nie ja zapraszałem ich do KURPIELA. Przy rozmowie LACHOWICZA, PANKIEWICZA i FURDZINA z KURPIELEM nie byłem obecny. Później KURPIEL mówił mi, że FURDZIN był u niego po pieniądze.

O godz. 12 min[ut] 15 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 12 min[ut] 40 wznowia się posiedzenie sądowe.

бедным к тому времени еще не был создан, т. к. у меня и денег еще не было.

На вопрос председат-щего подсуд. ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: В начале февраля 1940 г. я однажды встретил ПАНКЕВИЧА и он сказал мне о создании комитета помощи бедным. Я ему говорил по этому поводу, что надо найти стариков, которым надо помогать. Затем около костела я встретил ПАНКЕВИЧА, ЛЯХОВИЧА и ФУРДЗИНА, которым сказал, что будет организован комитет помощи бедным, но им я не объяснял, что у нас существует тайная польская организация.

Показания подсудимого ФУРДЗИНА Ивана Григорьевича.

По существу дела показал:

2 сентября 1939 г. я на работе заболел и был недалеко от смерти. Целую зиму я пролежал в кровати, денег у меня не было, за исключением некоторой помощи из поликлиники, в то время, когда на моем иждивении находились жена, дочь 36 лет, ее сын и мать.

Однажды ко мне пришел ПАНКЕВИЧ за долгом, которого я не мог ему отдать, и он тогда меня спросил, почему я не обращаюсь за помощью в комитет помощи бедным. Я ответил, что такого комитета не знаю. После этого ПАНКЕВИЧ сказал мне, что таким комитетом ведает некий „ВИЛЬК”. Я решил обратиться за помощью в этот Комитет и вместе с ПАНКЕВИЧЕМ и ЛЯХОВИЧЕМ пошли к этому ВИЛЬКУ. Кто этот ВИЛЬК, я не знал, хотя у нас в городе и были такие люди по фамилии ВИЛЬК. У ВИЛЬКА (это, как я потом узнал, оказался КУРПЕЛЬ) я побыл минут пять, они о чем то говорили в отношении помощи и что комитета еще не создано и помощи я еще не могу получить, после чего я пошел домой. На дороге меня нагнали ЛЯХОВИЧ и ПАНКЕВИЧ, которым я сказал, что когда будет создан этот комитет, то я тогда и воспользуюсь им.

Больше никаких разговоров об этом комитете я ни с кем не имел. Через пару дней пришел ко мне опять ПАНКЕВИЧ за деньгами, которые я ему был должен за работу, и ПАНКЕВИЧ послал меня к ЗАЛАНОВСКОМУ в отношении материальной помощи. Я пошел к ЗАЛАНОВСКОМУ, но он мне ничего конкретного не сказал и я ушел от него. И вот это вся моя вина, что я попал в тюрьму. Больше я ничего не знаю.

Я работал в течение 40 лет в магистрате. В начале своей трудовой деятельности я работал ветфельдшером, затем последнее время я работал в магистрате, где ведал бюро заявок приезжих, выдавал свидетельства о социальном положении людей и т. д. и поэтому я знал всех людей в Дрогобыче. Впоследствии я перешел на пенсию.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: PANKIEWICZ był w moim mieszkaniu w sprawie komitetu, ale nie rozmawiałem z nim ani też z FURDZINEM o organizacji i utworzeniu niezależnego państwa polskiego. Komitet pomocy wtedy jeszcze nie był zorganizowany. Kiedy FURDZIN był u mnie, milczał – był chory.

Odczytane zostają zeznania podsąd[nego] KURPIELA – k.s. 288, t. 1.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] KURPIEL odpowiedział: Podczas wstępnego śledztwa nie zeznawałem, że PANKIEWICZ, LACHOWICZ i FURDZIN byli członkami organizacji. PANKIEWICZOWI i FURDZINOWI o tajnej organizacji nic nie mówiłem. Komitet pomocy biednym nie był wówczas zorganizowany, gdyż nie miałem jeszcze pieniędzy.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsąd[ny] ZAŁANOWSKI odpowiedział: Na początku lutego 1940 r. spotkałem któregoś dnia PANKIEWICZA. Opowiedział mi on o utworzeniu komitetu pomocy biednym. Powiedziałem mu w związku z tym, że trzeba teraz znaleźć staruszków, którym będziemy pomagać. Później koło kościoła spotkałem PANKIEWICZA, LACHOWICZA i FURDZINA i powiedziałem im, że będzie organizowany komitet pomocy biednym, ale nie tłumaczyłem, że istnieje u nas tajna organizacja polska.

Zeznania podsądnego FURDZINA Iwana s. Hryhorija.

W związku ze sprawą zeznał:

2 września 1939 r. zachorowałem w pracy i byłem bliski śmierci. Całą zimą przeleżałem potem w łóżku. Pieniądzy, poza pewną pomocą z przychodni, nie miałem, podczas gdy na moim utrzymaniu były: żona, córka – 36 lat, jej syn i matka.

Pewnego razu przyszedł do mnie PANKIEWICZ po dług, którego nie mogłem mu oddać. Zapytał mnie wtedy, dlaczego nie zwróciłem się o pomoc do komitetu pomocy biednym. Kiedy odpowiedziałem, że nie słyszałem nic na temat tego komitetu, PANKIEWICZ powiedział, że komitetem kieruje niejaki „WILK”. Postanowiłem więc zwrócić się o pomoc do tego komitetu i razem z PANKIEWICZEM i LACHOWICZEM poszedłem do owego WILKA. Kim jest WILK, nie wiedziałem, chociaż byli u nas w mieście ludzie o takim nazwisku. U WILKA (był to, jak się potem dowiedziałem, KURPIEL) byłem około pięciu minut. Tamci rozmawiali o jakichś sprawach związanych z pomocą, a że komitetu jeszcze nie utworzono i pomocy otrzymać nie mogłem, poszedłem do domu. Po drodze dogonili mnie LACHOWICZ i PANKIEWICZ, którym powiedziałem, że kiedy zostanie utworzony ten komitet, wówczas skorzystam z jego pomocy.

Когда меня арестовали и понесли в тюрьму, т. к. я ходить не мог, следователь начал меня ругать и угрожал расстрелом, говорил мне, что он, мол, все знает и обращался со мной очень грубо. Следователь писал все, что он хотел, а я подписывал не зная, что он там написал. Все те показания, которые записаны, якобы, с моих слов – неправильны. Я ждал суда и надеялся тут рассказать всю правду.

КУРПЕЛЬ со мной лично ничего не говорил.

Будучи в Киевской тюрьме, я также боялся говорить правду, чтобы надо мной не издевались, как раньше и я ждал суда.

Заявление на имя Наркома СЕРОВА мне писал один арестованный по моей просьбе, а я только его подписал.

В заявлении я писал, что я хорошо знал в 1913 г. ЛЕНИНА, переписывался с ним, а когда он стал великим человеком, я писал ему даже по этому поводу поздравление, за что имел неприятности.

Мое знакомство с ЛЕНИНЫМ произошло таким образом. В 1913 году я был болен легкими и находился на лечении на курорте около Кракова. Там же находился в то время ЛЕНИН (фамилию которого я узнал немного позже) со своей женой Надей КРУПСКОЙ. ЛЕНИН был нездоров, а его жена также была больна. Так как я хорошо знал немецкий язык (в мою бытность было еще австрийское правительство), ЛЕНИН всегда говорил мне, чтобы я тренировал его в изучении немецкого языка, что я и делал и разговаривал с ним на немецком языке. ЛЕНИН рассказывал мне очень много о социализме и социалистах других стран (АДЛЕРЕ²⁹, ГАУЗЕРЕ и др.), чего я сейчас всего уже и не припомню. Кроме того, я однажды, фотографировался с ЛЕНИНЫМ, но карточку эту у меня забрали казаки во время империалистической войны, когда устроили у меня в квартире конюшню. О своих встречах с ЛЕНИНЫМ я в свое время думал написать воспоминания, описать то место, где я встречался с ним, какие вел разговоры и т. д., но это мне не удалось ввиду моей болезни и того, что со мной случилось это несчастье.

Показание подсудим. ЛЯХОВИЧА Феликса Мартыновича.

По существу дела показал:

В конце февраля месяца 1940 г., когда я возвращался домой после работы, на улице меня встретил ПАНКЕВИЧ и рассказал, что в Дрогобыче есть такой комитет помощи нуждающимся, председателем которого является некий ВИЛЬК, и пригласил меня зайти к нему. Я с ФУРДЗИНЫМ и ПАНКЕВИЧЕМ пошел к этому ВИЛЬКУ, но на квартире у него мы долго не были. ВИЛЬК нам рассказал о комитете помощи бедным, что надо подобрать подходящих людей для работы

Żadnych więcej rozmów o komitecie z nikim nie prowadziłem. Po kilku dniach znowu przyszedł do mnie PANKIEWICZ po pieniądze, które byłem mu winien za pracę. PANKIEWICZ wysłał mnie wtedy w sprawie pomocy materialnej do ZAŁANOWSKIEGO. Poszedłem do ZAŁANOWSKIEGO, ale ten nic konkretnego mi nie powiedział, więc wyszedłem. I to właśnie cała moja wina, za to trafiłem do więzienia. Więcej nic nie wiem.

Przez 40 lat pracowałem w magistracie. Na początku swojej pracy zawodowej byłem felczerem wet[erynarii], a ostatnio pracowałem w magistracie, gdzie kierowałem biurem zgłoszeń osób przyjezdnych i wydawałem zaświadczenia dotyczące statusu społecznego ludzi itd., dlatego znałem wszystkich w Drohobyczcu. Potem przeszedłem na emeryturę.

Kiedy mnie aresztowali i przenieśli do więzienia (ponieważ sam nie mogłem chodzić), śledczy zaczął mi wymyślać i groził rozstrzelaniem. Mówił, że o wszystkim rzekomo wie i zachowywał się w stosunku do mnie bardzo ordynarnie. Śledczy pisał wszystko, co chciał, a ja podpisywałem nie wiedząc, co jest tam napisane. Wszystkie te zeznania, które zostały spisane rzekomo na podstawie moich słów, są niezgodne z prawdą. Czekałem na sąd mając nadzieję, że tu będę mógł powiedzieć całą prawdę.

KURPIEL nie rozmawiał ze mną o niczym.

Kiedy byłem w Więzieniu Kijowskim, też bałem się mówić prawdę, żeby nie znęcano się nade mną, tak jak wcześniej, i czekałem na sąd.

Podanie adresowane do *narkoma* SIEROWA napisał na moją prośbę jeden z aresztowanych, ja je tylko podpisałem.

W podaniu pisałem, że od 1913 r. znałem dobrze LENINA, korespondowałem z nim, a kiedy został on wielkim człowiekiem, wysłałem mu z tej okazji gratulacje, za co spotkały mnie nieprzyjemności.

Moja znajomość z LENINEM została zawarta w następujących okolicznościach. W 1913 roku byłem chory na płuca i przebywałem na leczeniu w uzdrowisku koło Krakowa. Przebywał tam również w tym czasie LENIN (którego nazwisko poznałem trochę później) ze swoją żoną Nadią KRUPSKĄ. LENIN był niezdrowy, jego żona była także chora. Ponieważ znałem dobrze język niemiecki (za moich czasów był jeszcze rząd austriacki), LENIN często mówił mi, żebym ćwiczył z nim naukę języka niemieckiego. Prowadziliśmy więc rozmowy w języku niemieckim. LENIN opowiadał mi bardzo dużo o socjalizmie i socjalistach z innych krajów (ADLERZE²⁹, HAUSERZE i in[nych]), wszystkiego już teraz nawet nie pamiętam. Zrobiłem sobie też pewnego razu zdjęcie razem z LENINEM, ale zabrali mi je kozacy podczas wojny imperialistycznej, kiedy urządzili sobie w moim mieszkaniu stajnię. W swoim czasie myślałem, żeby o moich spotkaniach z LENINEM napisać wspomnienia, opisać to miejsce, w którym się z nim

в этом комитете, после чего мы ушли от него. Тогда же туда приходил и ЖЕЛЕХОВСКИЙ.

После этого я с ВИЛЬКОМ встретился еще раз случайно на улице и он мне рассказал тогда, что эшелоны с польскими переселенцами вглубь СССР остаются здесь в Тарнополе или Бережанях.

В конце марта 1940 г. я опять встретился с ПАНКЕВИЧЕМ и он сказал мне вечером зайти на Ягелоновскую улицу по вопросу этого комитета, где нужно дать согласие ЗАЛАНОВСКОМУ о вступлении в этот комитет. Когда я пришел к ЗАЛАНОВСКОМУ, там были ФУРДЗИН и ПАНКЕВИЧ и я дал там свое согласие о вступлении в этот комитет. Вот вся моя вина.

О том, что этого „ВИЛЬКА” настоящая фамилия была КУРПЕЛЬ, я не знал.

На вопросы председ-го подсудимый ЛЯХОВИЧ ответил: У „ВИЛЬКА” вместе с ФУРДЗИНЫМ и ПАНКЕВИЧЕМ я был один только раз. Первый разговор об этом комитете был у меня с ПАНКЕВИЧЕМ.

КУРПЕЛЬ и ПАНКЕВИЧ не говорили мне, что этот комитет является тайным.

Разговор об эшелоне с переселенцами зашел оттого, что у нас в городе вообще много говорили об этих переселенцах, и КУРПЕЛЬ при встрече, между прочим, сказал мне об этом эшелоне, [ответив] на мой вопрос: „Что нового?”. Вот он тогда и сказал об этом.

ЛАЦИНА я знал, что он работал когда-то в городской управе, но с ним во время войны я ни разу не встречался.

Следователь в Дрогобыче формулировал протокол моего допроса неправильно, о чем я сказал в Киеве.

ЖЕЛЕХОВСКОГО до встречи с ним на квартире у КУРПЕЛЯ я не видал. ЖЕЛЕХОВСКИЙ не звал меня на Ягелоновскую улицу, это ЗАЛАНОВСКИЙ сказал по ошибке.

Оглашаются показания подсудимого ЛЯХОВИЧА. л.д. 21, т. V.

На вопросы председат-го подсудимый ЛЯХОВИЧ ответил: На предварительном следствии я не говорил, что эта организация является контрреволюционной, а я являюсь ее участником.

Ни в какую контрреволюционную организацию я не был завербован. Следователь сказал мне, что это такая форма писать: „состоял в к/р организации и был завербован”, чему я возражал, но следователь сказал, что в конце протокола будет объяснение по этому поводу, но чего он так и не написал.

В конце марта 1940 г. ПАНКЕВИЧ как-то пригласил меня поговорить с ним около костела на улице, где были ЗАЛАНОВСКИЙ,

spotkałem, rozmowy, które prowadziliśmy itd., ale nie udało mi się to ze względu na moją chorobę i nieszczęście, które mnie dotknęło.

Zeznanie podsąd[nego] LACHOWICZA Feliksa s. Marcina.

W związku ze sprawą zeznał:

Pod koniec lutego 1940 r., kiedy wracałem po pracy do domu, spotkałem na ulicy PANKIEWICZA. Powiedział mi, że jest w Drohobyczu komitet pomocy potrzebującym, którego szefem jest niejaki WILK i zaproponował, żebyśmy poszli do niego. Razem z FURDZINEM i PANKIEWICZEM poszliśmy do tego WILKA, ale nie byliśmy długo w jego mieszkaniu. WILK opowiedział nam o komitecie pomocy biednym i o tym, że trzeba znaleźć odpowiednich ludzi do pracy w tym komitecie, a potem wyszliśmy od niego. Był tam wtedy również ŻELECHOWSKI.

Potem jeszcze raz spotkałem się przypadkiem z WILKIEM na ulicy. Powiedział wtedy, że transporty z polskimi przesiedleńcami w głąb ZSRS znajdują się tu – w Tarnopolu albo Brzeżanach.

Pod koniec marca 1940 r. znowu spotkałem się z PANKIEWICZEM, który powiedział wtedy, że bym wieczorem przyszedł na ulicę Jagiellońską w sprawie komitetu. Trzeba było powiedzieć ZAŁANOWSKIEMU o zgodzie na wstąpienie do tego komitetu. Kiedy przyszedłem do ZAŁANOWSKIEGO, byli tam już FURDZIN i PANKIEWICZ. Powiedziałem, że zgadzam się na wstąpienie do tego komitetu. I to cała moja wina.

O tym, że prawdziwe nazwisko „WILKA” brzmiało KURPIEL, nie wiedziałem.

Na pytanie przewod[niczą]cego podsąd[ny] LACHOWICZ odpowiedział: U „WILKA” razem z FURDZINEM i PANKIEWICZEM byłem tylko raz. Po raz pierwszy na temat komitetu rozmawiałem z PANKIEWICZEM.

KURPIEL i PANKIEWICZ nie mówili mi, że komitet jest tajny.

Rozmowa na temat transportu przesiedleńców zaczęła się od tego, że w mieście w ogóle dużo się mówiło o tych przesiedleńcach i podczas któregoś spotkania KURPIEL opowiedział mi między innymi o transportach, [odpowiadając] na moje pytanie: – „Co nowego?”. W takich właśnie okolicznościach powiedział mi o tym.

ŁACINĘ znałem, pracował kiedyś w zarządzie miasta, ale podczas wojny nie widziałem go ani razu.

Śledczy w Drohobyczu spisywał protokół z mojego przesłuchania niezgodnie z prawdą, o czym powiedziałem w Kijowie.

ŻELECHOWSKIEGO przed spotkaniem w mieszkaniu KURPIELA nie widziałem. ŻELECHOWSKI nie zapraszał mnie na ulicę Jagiellońską, ZAŁANOWSKI mylił się, mówiąc o tym.

КУРПЕЛЬ, ПАНКЕВИЧ и ВЖАСКА, но разговоров я там никаких не вел. Там шел разговор о вступлении в комитет помощи бедным и тогда же я дал свое согласие вступить в него.

Никаких заданий я не получал ни от кого.

На вопрос председат-го подсудимый ФУРДЗИН ответил: Да, я присутствовал при этом разговоре на улице около костела, куда меня привел ПАНКЕВИЧ, но об этой встрече предварительно он мне ничего не говорил. Я тогда напомнил, чтобы не забывали о помощи мне, как больному старику. Специально ли тогда пришел за мной ПАНКЕВИЧ, я не знаю. Но я тогда как раз направлялся в костел молиться и встретил их.

На вопросы председат-го подсудимый ЛЯХОВИЧ ответил: Я не знал, что эта организация была тайная. Поручений никаких я не получал и псевдонима я не имел. Один раз об этом комитете я разговаривал с ПАНКЕВИЧЕМ, второй раз был у КУРПЕЛЯ и третий раз был на Ягелоновской улице, больше никаких встреч у меня не было.

О встрече на улице мне сказал ПАНКЕВИЧ и сказал мне перед этим прийти и дать свое согласие на участие в этом комитете. Разговоров там было очень мало, я дал свое согласие, пожал руки и ушел.

На вопрос председат-го подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: Я встретился с ПАНКЕВИЧЕМ, который сказал мне, что от КУРПЕЛЯ знает о комитете помощи бедным. Мы после этого условились встретиться в один из праздничных дней на улице, где мне ПАНКЕВИЧ, кажется, назначил свидание около костела и где был разговор о комитете помощи бедным.

На вопрос председ-го подсудимый ПАНКЕВИЧ ответил: ЗАЛАНОВСКИЙ сказал мне, что он хочет увидеть этих людей, которые изъявили желание вступить в комитет помощи бедным, и я ему предложил встретиться в один из праздничных дней у костела с ними.

Показание подсудимого ДМИТРИШИНА Осипа Стефановича.

По существу дела показал:

Я с нетерпением ожидал того дня, когда я смогу ответить всю правду суду. В контрреволюционной или какой другой тайной организации я не состоял и никаких разговоров об организациях не вел. Впервые все это я услышал на следствии в тюрьме. Никакой вербовки я не проводил.

Все те показания, которые были мною даны на предварительном следствии, были вынуждены от меня следователем, под угрозой револьвера и избиения. Следователь же писал то, что он хотел,

Odczytane zostają zeznania podsądnego LACHOWICZA – k.s. 21, t. V.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego LACHOWICZ odpowiedział: Podczas wstępnego śledztwa nie mówiłem, że organizacja jest kontrrewolucyjna, a ja jestem jej członkiem.

Do żadnej kontrrewolucyjnej organizacji nie zostałem zwierzbowany. Śledczy powiedział mi, że używa się takiego sformułowania: „należał do k/r organizacji i został zwierzbowany”. Sprzeciwiałem się temu, ale śledczy powiedział, że na końcu protokołu będzie objaśnienie w tej sprawie, ale go nie napisał.

Pod koniec marca 1940 r. PANKIEWICZ zaproponował mi na ulicy koło kościoła przyłączenie się do rozmowy, w której brali udział ZAŁANOWSKI, KURPIEL, PANKIEWICZ i WRZASKA, ale w żadne dyskusje tam się nie wdawałem. Rozmowa dotyczyła przystąpienia do komitetu pomocy biednym, wtedy właśnie wyraziłem chęć wstąpienia do niego.

Żadnych zadań od nikogo nie otrzymywałem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego FURDZIN odpowiedział: Tak, byłem obecny przy tej rozmowie na ulicy koło kościoła. Przypro-wadził mnie tam PANKIEWICZ, który jednak nic mi wcześniej nie mó-wił o tym spotkaniu. Przypomniałem wtedy, żeby nie zapominali o po-mocy dla mnie – chorego starca. Czy PANKIEWICZ przyszedł po mnie wtedy specjalnie, nie wiem, ale akurat szedłem do kościoła pomodlić się i ich spotkałem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego LACHOWICZ odpowiedział: Nie wiedziałem, że organizacja była tajna. Żadnych poleceń nie do-stawałem i nie miałem pseudonimu. Pierwszy raz o komitecie rozmawia-łem z PANKIEWICZEM, drugi raz – kiedy byłem u KURPIELA i trzeci raz – na ulicy Jagiellońskiej, na żadnych więcej spotkaniach nie byłem.

O spotkaniu na ulicy poinformował mnie PANKIEWICZ, mówiąc, że-bym przyszedł wcześniej i powiedział, że zgadzam się na wstąpienie do komitetu. Rozmowy było tam bardzo mało, powiedziałem, że się zgadzam, uściskałem ręce, po czym odszedłem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego ZAŁANOWSKI odpowiedział: Spotkałem się z PANKIEWICZEM, który mi oznajmił, że wie od KURPIELA o komitecie pomocy biednym. Umówiliśmy się potem na spo-tkanie na ulicy któregoś z dni świątecznych. Zdaje się, że PANKIEWICZ wyznaczył spotkanie koło kościoła, a rozmowa dotyczyła komitetu pomo-cy biednym.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego PANKIEWICZ odpowiedział: ZAŁANOWSKI powiedział, że chce zobaczyć się z ludźmi, którzy

и я вынужден был подписать эти протоколы, после чего надо мной перестали издеваться. Я трижды писал прокурору обо всем этом, но на это никто не обращал внимания. Мои показания, данные мною следователю на ул. Короленко в Киеве в присутствии прокурора, правильные и отвечают действительности и только тогда я мог рассказать всю правду.

С 1923 года я работал токарем в жел. дор. депо в Дрогобыче до 1936 года. В 1936 году я был переведен, как лучший работник, в Стрий, где я и работал до войны. С приходом Красной Армии в конце сентября 1939 г. я был снова переведен работать в Дрогобыч, где была моя семья. Работая там, я был принят в профсоюз железнодорожников и в числе 15 человек был избран для посылки на курсы повышения квалификации, где я должен был быть в январе, феврале и марте месяцах, но в связи с болезнью поехать на курсы мне не удалось и я был на соцстрахе до 21 марта 1940 г. С 21 марта 1940 г. по 22 апреля я работал, а 22 апреля³⁰ 1940 г. я был арестован. Я не понял, почему я был арестован, подписал протокол при аресте и только в тюрьме узнал в чем меня обвиняют. Первые дни следствие проходило спокойно, но в дальнейшем начали применяться избиения и угрозы, под давлением чего я вынужден был давать вымышленные показания. Сейчас я даю показания такие же, какие я давал и в первые дни следствия.

Следователь спрашивал меня, к каким организациям я принадлежал. Я ответил, что кроме профсоюза ни к каким другим организациям я не принадлежал. Когда он меня спросил, принадлежал ли я к контрреволюционной организации, эти слова меня удивили, т. к. об этом я услышал впервые на следствии. Следователь спрашивал меня знаю ли я ЗАЛАНОВСКОГО, на что я ответил утвердительно. Я дальше сказал, что я помню, что у брата жены ВЗОРИКА Марьяна зимой пришла его дочь и сказала мне, что ВЗОРИК зовет меня к себе, т. к. к нему кто-то пришел исправить зажигалку, а я был специалистом по этому делу. Я ответил, что не пойду, т. к. мы с семьей ВЗОРИКА в ссоре (он ревновал меня к своей жене). Но по настоянию жены я пошел, т. к. жена мне сказала, что в таком случае ВЗОРИК не будет оказывать нам помощь. Я пошел туда и застал там ЗАЛАНОВСКОГО, которого знал с 1938 г. по работе в госпитале, где лечился мой брат. Был ужин, жены ВЗОРИКА не было, они были вдвоем, и на столе стояла водка. Один из них сказал, что надо исправить зажигалку, на что я, после осмотра сказал, что нужна автогенная сварка. От выпивки я отказался, т. к. мне нельзя было пить. Там я пробыл минут 15 и в разговоре ЗАЛАНОВСКИЙ сказал, что так как мы оба работаем, то сможем оказать

wyrazili chęć wstąpienia do komitetu pomocy biednym, więc zaproponowałem mu spotkanie z nimi któregoś ze świątecznych dni koło kościoła.

Zeznanie podsądnego DMITRYSZYNA Józefa s. Stefana.

W związku ze sprawą zeznał:

Z niecierpliwością czekałem na dzień, kiedy przed sądem będę mógł opowiedzieć całą prawdę. Do kontrrewolucyjnej ani żadnej innej tajnej organizacji nie należałem i żadnych rozmów na temat organizacji nie prowadziłem. Po raz pierwszy o tym wszystkim usłyszałem w więzieniu podczas śledztwa. Żadnego werbunku nie prowadziłem.

Wszystkie zeznania, które złożyłem podczas wstępnego śledztwa, zostały wymuszone na mnie przez śledczego, który groził mi rewolwerem i biciem. Śledczy pisał, co chciał, a ja musiałem podpisać te protokoły, bo dopiero wtedy przestali się nade mną znęcać. Trzy razy pisałem o tym wszystkim do prokuratora, ale nikt nie zwrócił na to uwagi. Zeznania, które złożyłem wobec śledczego w Kijowie na ul. Korolenki w obecności prokuratora są prawdziwe i zgodne z rzeczywistością, bo dopiero wtedy mogłem opowiedzieć całą prawdę.

Od 1923 do 1936 roku pracowałem jako tokarz w zajezdni kolejowej w Drohobyczu. W 1936 jako najlepszy pracownik zostałem przeniesiony do Stryja, gdzie pracowałem aż do wybuchu wojny. Po wkroczeniu Armii Czerwonej, pod koniec września 1939 r. zostałem przeniesiony z powrotem do pracy w Drohobyczu, gdzie mieszkała moja rodzina. Kiedy tam pracowałem, zostałem przyjęty do związku zaw[odowego] kolejarzy i razem z 15 innymi osobami wytypowany do wyjazdu na kursy podnoszące kwalifikacje. Miałem w nich uczestniczyć w styczniu, lutym i marcu, ale w związku z chorobą nie udało mi się wyjechać na kursy. Do 21 marca 1940 r. korzystałem z ubezpieczenia społecznego. Od 21 marca 1940 r. do 22 kwietnia znowu pracowałem, a 22 kwietnia³⁰ 1940 r. zostałem aresztowany. Nie rozumiałem, dlaczego zostałem aresztowany, podpisałem protokół przy aresztowaniu i dopiero w więzieniu dowiedziałem się, o co się mnie oskarża. Początkowo śledztwo toczyło się spokojnie, ale potem zaczęto stosować bicie i groźby, pod naciskiem których zmuszony byłem składać zmyślane zeznania. Teraz zeznaję to samo, co zeznawałem podczas pierwszych dni śledztwa.

Śledczy pytał mnie, do jakich organizacji należałem. Odpowiedziałem, że nie należałem do żadnych innych organizacji poza związkiem zawodowym. Kiedy zapytał mnie, czy należałem do organizacji kontrrewolucyjnej, zdziwiło mnie to, bo wtedy podczas śledztwa usłyszałem o tym po raz pierwszy. Śledczy pytał mnie czy znam ZAŁANOWSKIEGO, na co odpowiedziałem twierdząco. Potem powiedziałem jeszcze, że

помощь нуждающимся семьям. Я ответил, что у меня есть своя семья, которую надо кормить, и на этом мы разошлись. После этого я ни с кем из них не видался и на эту тему [ни с кем] не говорил, таким образом, я не мог знать о какой-либо тайной организации, в причастии к которой меня обвиняют. Никакой присяги я не давал и людей никуда не вербовал.

На очной ставке с ЗАЛАНОВСКИМ он говорил, что у ВЗОРИКА он говорил о какой-то организации, но только до моего прихода, а когда я ушел, то он, якобы, сказал ВЗОРИКУ завербовать меня. Следовательно я сказал, что эти факты не имели места, но он ничего мне не ответил и не записал ничего из моих слов.

Я надеялся на суд, на котором я смогу сказать всю правду. КУРПЕЛЯ я вообще не знал и о нем узнал от ЗАЛАНОВСКОГО только накануне ареста. Разговоров о переброске людей в Венгрию не было.

В Киеве следователь переписывал мои показания со старых протоколов и говорил, что на суде все выяснится.

Псевдонима у меня не было и о нем я слышу впервые.

На вопросы председат-го подсудимый ДМИТРИШИН ответил: В организации „ОЗОН” я не состоял, т. к. это была правительственная организация и рабочие там не состояли. Я состоял в профсоюзе и только тот, кто выходил из профсоюза, мог вступить в организацию „ОЗОН”.

Меня допрашивал раз 10 на предварительном следствии, но не всегда это фиксировалось в протоколах.

Будучи в тюрьме, я как-то требовал очной ставки с ВЗОРИКОМ, но мне ее не дали.

Оглашаются показания подсудимого ЛАЦИНА. л.д. 244, т. 3.

ДМИТРИШИНА я не знал и в организации он не состоял. Но ЗАЛАНОВСКИЙ мне как-то говорил, что на станции есть группа ВЕНЦКОВСКОГО – ДМИТРИШИНА. Но т. к. ВЕНЦКОВСКОГО я не знал, он мне сказал, что с ним можно будет связаться через ДМИТРИШИНА.

Сам лично я никогда с ДМИТРИШИНЫМ на встречался и о нем слышал только от ЗАЛАНОВСКОГО как о человеке, через которого можно связаться с ВЕНЦКОВСКИМ.

На вопросы председат-го подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: ЛАЦИНА говорит неправильно, т. к. я не называл ему ДМИТРИШИНА, как руководителя организации на станции. О ДМИТРИШИНЕ я сказал ЛАЦИНЕ как о человеке, который, вероятно, может познакомиться его с ВЕНЦКОВСКИМ, которого я не знал, а о нем мне говорил КУРПЕЛЬ.

pamiętam, jak kiedyś zimą od brata żony – WZORKA Mariana przysłała jego córka, która powiedziała mi, że WZOREK zaprasza mnie do siebie, ponieważ ktoś przyszedł do niego naprawić zapalarkę, a ja byłem specjalistą od tych spraw. Odpowiedziałem, że nie pójdę, bo jesteśmy skłócony z rodziną WZORKA (był zazdrosny o swoją żonę z mojego powodu), ale ponieważ żona nalegała, poszedłem. Żona powiedziała, że w przeciwnym razie WZOREK nie będzie nam pomagał. Kiedy poszedłem do niego, zastałem tam ZAŁANOWSKIEGO, którego znałem jeszcze od 1938 r. z pracy w szpitalu, w którym leczył się mój brat. Była kolacja, żony WZORKA nie było, siedzieli we dwóch, a na stole stała wódka. Jeden z nich powiedział, że trzeba naprawić zapalarkę, na co ja po obejrzeniu [jej] stwierdziłem, że potrzebne będzie spawanie. Od wypitki wymówiłem się, bo nie wolno mi było pić. Byłem tam jakieś 15 minut. Podczas rozmowy ZAŁANOWSKI powiedział nam, że ponieważ obydwaj pracujemy, moglibyśmy udzielać pomocy rodzinom w biedzie. Odpowiedziałem, że mam swoją rodzinę, którą muszę wyżywić, po czym rozstaliśmy się. Później nie widziałem się z żadnym z nich i nie rozmawiałem [z nikim] na ten temat, w związku z czym nie mogłem wiedzieć o istnieniu żadnej tajnej organizacji, o przynależność do której oskarża się mnie. Żadnej przysięgi nie składałem i gdzie ludzi nie werbowałem.

Podczas konfrontacji z ZAŁANOWSKIM twierdził on, że u WZORKA mówił o jakiejś organizacji, ale było to przed moim przyjściem. Kiedy natomiast wyszedłem, polecił podobno WZORKOWI zwerbować mnie. Śledczemu powiedziałem, że te fakty nie miały miejsca, ale ów nie odpowiadając mi, nic z moich słów nie zapisał.

Nadzieję pokładałem w sądzie, przed którym będę mógł powiedzieć całą prawdę. KURPIELA nie znałem w ogóle, a dowiedziałem się o nim od ZAŁANOWSKIEGO dopiero w przeddzień aresztowania. Rozmów o przerzucaniu ludzi na Węgry nie było.

W Kijowie śledczy przepisywał moje zeznania ze starych protokołów i mówił, że przed sądem wszystko się wyjaśni.

Pseudonimu nie miałem, pierwsze o tym słyszę.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądny DMITRYSZYN odpowiedział: Do organizacji „OZON” nie należałem, bo była to organizacja rządowa i robotników w niej nie było. Należałem do związku zaw[odowego], a tylko ten, kto wystąpił ze związku zawodowego mógł wstąpić do organizacji „OZON”.

Podczas wstępnego śledztwa przesłuchiowano mnie jakieś 10 razy, ale nie zawsze było to odnotowywane w protokołach.

Podczas pobytu w więzieniu domagałem się konfrontacji ze WZORKIEM, ale nie umożliwiono mi jej.

На вопрос председат-го подсудимый КУРПЕЛЬ ответил: О существовании ВЕНЦКОВСКОГО мне сказал в присутствии ЗАЛАНОВСКОГО ЯНАСЬ.

На вопросы председат-го подсудимый ДМИТРИШИН ответил: ВЕНЦКОВСКОГО я не знал совершенно и эту фамилию узнал только на следствии. Я работал в жел. дор. депо, где работал токарем по ремонту паровозов (промывка). Станция от депо расположена в метрах 80. У нас в депо было, кажется, два ВЕНЦКОВСКОГО, один был лет 40, другой 60 лет и они работали в мастерских при депо, один – кочегаром, другой – портье у вешалки.

Оглашаются показания подсудимого ЗАЛАНОВСКОГО л.д. 39, т. 2.

На вопросы председат-го подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: Эти показания не так записаны следователем. Я говорил, что я завербовал ВЗОРИКА и дал ему задание организовать пятерку, но он этого задания не выполнил. В отношении ДМИТРИШИНА я не знаю, завербовал ли его ВЗОРИК или нет. С ДМИТРИШИНЫМ я лично не встречался и его не вербовал.

Оглашаются показания ВЗОРИКА л.д. 127, т. V.

На вопрос председат-го подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: От ВЗОРИКА я принимал присягу в отсутствие ДМИТРИШИНА, а от ДМИТРИШИНА не принимал присяги. После ухода ДМИТРИШИНА от ВЗОРИКА, я сказал ВЗОРИКУ завербовать ДМИТРИШИНА, но я не знаю, завербовал ли он его или нет.

На вопрос председат-го подсудимый ДМИТРИШИН ответил: Когда я требовал у следователя очной ставки с ВЗОРИКОМ, он мне это не предоставил и сказал, что хватит с меня очной ставки и с ЗАЛАНОВСКИМ.

Показание подсудимого БУЧКОВСКОГО Севера Ивановича.

По существу дела показал:

В конце февраля или в начале марта 1940 года ко мне пришел незнакомый мне человек, сказав, что его ко мне прислали мои знакомые для того, чтобы я дал свое согласие вступить в какую-то польскую организацию. Я спросил его, кто его ко мне послал и что это за организация. Он ответил, что если я дам присягу, то тогда он мне расскажет, что это за организация. Я ответил, что я присяги ему не дам, а если этот знакомый, который его направил ко мне, чего-то хочет от меня, то пусть он сам придет ко мне.

Незнакомец ответил мне отрицательно, на что я сказал, что я его не знаю, не знаю цели этой организации, после чего незнакомец ответил:

Odczytane zostają zeznania podsądnego ŁACINY, k.s. 244, t. 3.

DMITRYSZYNA nie znałem i nie należał on do organizacji. Ale ZAŁANOWSKI mówił mi kiedyś, że na stacji działa grupa WIĘCKOWSKIEGO i DMITRYSZYNA. A ponieważ nie znałem WIĘCKOWSKIEGO, powiedział mi jeszcze, że można się z nim skontaktować przez DMITRYSZYNA.

Ja sam nigdy nie spotkałem się z DMITRYSZYNEM, słyszałem tylko o nim od ZAŁANOWSKIEGO jako o człowieku, przez którego można skontaktować się z WIĘCKOWSKIM.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego ZAŁANOWSKI odpowiedział: ŁACINA mówi nieprawdę, nie mówiłem mu, że DMITRYSZYN jest szefem organizacji na stacji. Na temat DMITRYSZYNA mówiłem tylko ŁACINIE, że prawdopodobnie jest to człowiek, który może go poznać z Więckowskim, którego nie znałem, a o którym opowiadał mi KURPIEL.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego KURPIEL odpowiedział: O WIĘCKOWSKIM powiedział mi JANAŚ w obecności ZAŁANOWSKIEGO.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego DMITRYSZYN odpowiedział: WIĘCKOWSKIEGO w ogóle nie znałem, a nazwisko to usłyszałem dopiero podczas śledztwa. Pracowałem w parowozowni jako tokarz przy naprawach parowozów (czyszczenie). Stacja jest oddalona od parowozowni o jakieś 80 metrów. U nas w parowozowni było zdaje się dwóch WIĘCKOWSKICH, jeden miał około 40 lat, drugi 60. Pracowali oni w warsztatach przy parowozowni, jeden był palaczem, drugi – portierem w szatni.

Odczytane zostają zeznania podsądnego ZAŁANOWSKIEGO k.s. 39, t. 2.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego ZAŁANOWSKI odpowiedział: Zeznania te zostały przeinaczone przez śledczego. Mówiłem, że zwerbowałem Wzorka i powierzyłem mu zadanie zorganizowania piątki, którego jednak nie wykonał. Jeśli chodzi o DMITRYSZYNA, nie wiem, czy WZOREK go zwerbował, czy nie. Osobiście z DMITRYSZYNEM nie spotykałem się i nie werbowałem go.

Odczytane zostają zeznania WZORKA k.s. 127, t. V.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądnego ZAŁANOWSKI odpowiedział: Przyjmowałem od WZORKA przysięgę, ale nie było przy tym DMITRYSZYNA. Od DMITRYSZYNA przysięgi nie przyjmowałem. Po wyjściu DMITRYSZYNA od WZORKA, poleciłem WZORKOWI zwerbować DMITRYSZYNA, ale nie wiem, czy ten zwerbował go czy nie.

Na pytanie przewodniczącego podsądnego DMITRYSZYN odpowiedział: Kiedy domagałem się od śledczego konfrontacji ze WZORKIEM,

„Нехорошо! Вы поляк и бывший военный, а отказываетесь!” Я ответил, что больше не хочу говорить с ним и никуда не хочу поступать, ибо это мне не нужно, после чего этот человек ушел.

Через дней пять он опять явился ко мне и спросил, не переменял ли я своего решения. Я сказал ему, что я удивлен, чего он хочет от меня, на что незнакомец сказал, что я пожалею, т. к. может быть в марте или апреле 1940 года придет польская армия и все, кто принадлежал к этой организации, в которую он хотел меня втянуть, получают работу, ибо во главе этой организации стоит сам генерал СИКОРСКИЙ. Я ответил ему, что я везде найду себе работу.

На вопросы председат-го подсудимый БУЧКОВСКИЙ ответил: ЯНАСЬ (я узнал потом, что незнакомец был ЯНАСЕМ) мне говорил о польской организации, но никаких подробностей мне не рассказывал и я его видал первый раз. Я в то время работал бухгалтером в Соцстрахе. Мне даже в голову не пришло ничего подозрительного, когда этот ЯНАСЬ ко мне приходил. Я немного догадывался, что эта организация какая-то темная.

Я ни в какой контрреволюционной организации не состоял.

На вопросы председат-го подсудимый КУРПЕЛЬ ответил: БУЧКОВСКОГО я не вербовал в организацию. ЯНАСЬ мне говорил, что он подберет людей и как-то упоминал мне фамилию БУЧКОВСКОГО, как кандидатуру в члены организации, но больше о нем разговоров не было и я о нем больше ничего не знаю.

На вопрос председат-го подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ ответил: БУЧКОВСКОГО в Дрогобыче я не знал и увидел его только в тюрьме. Его я не вербовал в организацию. ЯНАСЬ говорил мне, что он только хочет завербовать БУЧКОВСКОГО, о чем я говорил и следовательно, который, как видно, не понял меня.

В 14 час. 15 мин. объявляется перерыв.

В 15 час. 35 мин. судебное заседание продолжается.

Показание подсудимой СТЕФАНОВСКОЙ Уршулы Станиславовны.
По существу дела показала:

В ноябре 1939 года ко мне пришел ХОХЛАКЕВИЧ, который знал мою семью. Встретив меня на дворе, он сказал мне, что в Дрогобыче есть тайная академическая (студенческая) организация, и чтобы я узнала, сколько людей есть в этой организации на заводе „Польмин”, а также узнать их пароль. Через некоторое время ко мне пришел КАЛАМАН и я ему передала это поручение ХОХЛАКЕВИЧА. Дня

nie umożliwił mi jej mówiąc, że wystarczy mi konfrontacja z ZAŁANOWSKIM.

Zeznanie podsądnego BUCZKOWSKIEGO Seweryna s. Jana.

W związku ze sprawą zeznał:

Pod koniec lutego albo na początku marca 1940 roku przyszedł do mnie nieznany mi człowiek mówiąc, że przysyłają go do mnie moi znajomi, że-
bym wyraził zgodę na przystąpienie do jakiejś polskiej organizacji. Zapy-
tałem go, kto go do mnie skierował i co to za organizacja. Odpowiedział,
że powie mi co to za organizacja, jak złożę przysięgę. Oświadczyłem, że
przysięgi nie złożę, a jeśli ten znajomy, który go do mnie wysłał, czegoś
ode mnie chce, niech sam do mnie przyjdzie.

Nieznajomy odpowiedział, że nie przyjdzie, na co ja oświadczyłem, że
nie znam ani jego, ani celu tej organizacji. Człowiek ten powiedział wtedy:
„Niedobrze! Jest pan Polakiem i byłem żołnierzem, a odmawia pan!” Od-
powiedziałem, że dłużej nie chcę z nim rozmawiać i nigdzie wstępować nie
będę, bo jest mi to niepotrzebne. Człowiek ten zaraz potem wyszedł.

Jakieś pięć dni później znowu przyszedł do mnie pytając, czy nie zmie-
niłem swojej decyzji. Powiedziałem mu, że jestem zdziwiony tym, cze-
go chce ode mnie, na co on odpowiedział, że pożałuję tego, bo być może
w marcu albo kwietniu 1940 roku przyjdzie polskie wojsko i wszyscy na-
leżący do tej organizacji, do której chciał mnie wciągnąć, dostaną pracę,
gdyż na czele organizacji stoi sam generał SIKORSKI. Odpowiedziałem
mu, że wszędzie znajdę sobie pracę.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądny BUCZKOWSKI odpowie-
dział: JANAŚ (dowiedziałem się później, że człowiek, który był u mnie to
JANAŚ) mówił o polskiej organizacji, ale żadnych szczegółów mi nie po-
dał, widziałem go wtedy po raz pierwszy. Pracowałem w tym czasie jako
księgowy w Ubez[pieczalni] Społ[ecznej] i nawet do głowy mi nie przy-
szło nic podejrzanego, kiedy ów JANAŚ przychodził do mnie, chociaż tro-
chę się domyślałem, że ta organizacja jest jakaś niejasna.

Do żadnej kontrewolucyjnej organizacji nie należałem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądny KURPIEL odpowiedział:
BUCZKOWSKIEGO do organizacji nie werbowałem. JANAŚ mówił mi,
że szuka ludzi i kiedyś podał nazwisko BUCZKOWSKIEGO jako kandy-
data na członka organizacji, ale żadnych więcej rozmów na jego temat nie
było i nic więcej o nim nie wiem.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądny ZAŁANOWSKI odpowie-
dział: BUCZKOWSKIEGO w Drohobyczu nie znałem, spotkałem się
z nim dopiero w więzieniu. Nie werbowałem go do organizacji. JANAŚ

через два–три КАЛАМАН сказал мне, что такая организация существует и что она поделена на группы по 10–12 человек, но что пароля он не знает, а тот человек, который ему рассказывал обо всем этом сказал, что пароль можно сказать только после того, как КАЛАМАН принесет ему револьвер. Об этом я сказала ХОХЛАКЕВИЧУ.

Через несколько дней ХОХЛАКЕВИЧ сказал, что револьвера он не даст, т. к. пароль ему уже известен, о чем я и передала КАЛАМАНУ.

В декабре 1939 года ко мне опять пришел ХОХЛАКЕВИЧ и попросил меня поехать с ним во Львов, но зачем, мне не сказал. Перед 20 декабря 1939 г. он опять пришел и спросил, поеду ли я во Львов. Я ответила утвердительно и мы поехали во Львов. Во Львове он меня оставил в ресторане, а сам ушел, обещая потом все рассказать мне. Вечером он пришел и сказал, что надо остаться еще на один день. Но так как я уехала из дому без ведома матери, я сказала, что остаться не могу, и поэтому я сама уехала со Львова. Через несколько дней после этого ко мне пришел ХОХЛАКЕВИЧ и на мой вопрос ответил мне, что он уже все уладил во Львове, но мне так и не ответил, что он там делал, сказав: „Этого я Вам сказать не могу!“. Он затем приходил еще один раз, говорил, что ему привезли какое-то оружие, и больше с ним я не встречалась.

На вопросы председат-го подсудимая СТЕФАНОВСКАЯ ответила: ХОХЛАКЕВИЧ мне говорил, что организация является тайной, польской, студенческой. Но о целях и задачах этой организации я с ним не говорила. С ХОХЛАКЕВИЧЕМ я согласилась поехать во Львов, т. к. он был моим хорошим знакомым и я для него сделала это одолжение. А оказалось, что ХОХЛАКЕВИЧ провокатор, т. к. когда я просила следователя дать мне очную ставку с ним, то следователь ответил мне, что: „Такого хорошего человека, как ХОХЛАКЕВИЧ, он мне не приведет“.

Существование Польши такой, какой она была раньше, я не хотела, но хотела видеть ее самостоятельной, все равно будет ли там советская власть или нет. Общественный строй меня не интересовал. Но я полька и хотела видеть Польшу самостоятельной.

Я знала, что ХОХЛАКЕВИЧ является членом организации, но он мне не предлагал вступить в нее, а дал только задание узнать, существует ли организация в Дрогобыче.

Во Львов я поехала без ведома матери после того, как ХОХЛАКЕВИЧ сказал мне, что ему там надо устроить какие-то дела, о которых он мне потом во Львове расскажет. ХОХЛАКЕВИЧ был для меня хорошим человеком и я согласилась на это предложение.

mówił mi tylko, że chce zwerbować BUCZKOWSKIEGO, o czym mówiłem śledczemu, który, jak widać, nie zrozumiał mnie.

O godz. 14 min[ut] 15 zostaje ogłoszona przerwa.

O godz. 15 min[ut] 35 wznawia się posiedzenie sądowe.

Zeznania podsądnej STEFANOWSKIEJ Urszuli c. Stanisława.

W związku ze sprawą zeznała:

W listopadzie 1939 roku przyszedł do mnie CHOCHLAKIEWICZ – znajomy rodziny. Spotkawszy mnie na dworze powiedział, że w Drohobyczu istnieje tajna organizacja akademicka (studencka) i żebym dowiedziała się, ilu ludzi jest w tej organizacji w zakładzie „Polmin” i jakie mają hasło. Po pewnym czasie przyszedł do mnie KAŁAMAN, któremu przekazałam polecenie CHOCHLAKIEWICZA. Mniej więcej po dwóch–trzech dniach KAŁAMAN powiedział mi, że taka organizacja istnieje i że jest podzielona na grupy po 10–12 osób, ale hasła nie zna, a człowiek, który opowiadał mu o tym wszystkim, powiedział, że hasło poda dopiero, gdy KAŁAMAN przyniesie mu rewolwer. Powiedziałam o tym CHOCHLAKIEWICZOWI.

Po kilku dniach CHOCHLAKIEWICZ oznajmił, że rewolweru nie da, bo zna już hasło, co też przekazałam KAŁAMANOWI.

W grudniu 1939 roku CHOCHLAKIEWICZ przyszedł do mnie kolejny raz, prosząc, żebym pojechała z nim do Lwowa, nie mówiąc jednak po co. Przed 20 grudnia 1939 r. przyszedł ponownie i znów zapytał, czy pojadę do Lwowa. Odpowiedziałam, że tak, więc pojechaliśmy. We Lwowie zostawił mnie w restauracji, a sam wyszedł obiecując opowiedzieć o wszystkim później. Przyszedł wieczorem i powiedział, że musi zostać na jeszcze jeden dzień. Ja, ponieważ wyjechałam z domu bez wiedzy matki, powiedziałam, że nie mogę zostać i wyjechałam sama ze Lwowa. Kilka dni później CHOCHLAKIEWICZ przyszedł do mnie i kiedy go zapytałam, odpowiedział, że we Lwowie wszystko już załatwił, ale co tam robił i tak mi nie powiedział, oświadczając: „Tego pani nie mogę powiedzieć!”. Był u mnie później jeszcze raz i mówił, że przywieźli mu jakąś broń. Więcej się z nim nie spotykałam.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądna STEFANOWSKA odpowiedziała: CHOCHLAKIEWICZ mówił, że jest to organizacja tajna, polska i studencka. Ale nie rozmawiałam z nim o celach ani zadaniach tej organizacji. Zgodziłam się pojechać z CHOCHLAKIEWICZEM do Lwowa, bo był moim dobrym znajomym, dlatego wyświadczyłam mu tę przysługę. A okazało się, że CHOCHLAKIEWICZ to prowokator, bo kiedy

ХОХЛАКЕВИЧ говорил мне, что организация имеет оружие, но я не заинтересовалась узнать, зачем нужно это оружие, т. к. вообще не интересовалась узнать, что это за организация.

КАЛАМАН в то время работал на заводе и ему я говорила, что ХОХЛАКЕВИЧ просил узнать о существовании этой тайной организации в Дрогобыче. Но из этого нельзя делать вывод, что я была членом этой организации. Присяги я не принимала. Псевдонима не имела, а имел-ли ХОХЛАКЕВИЧ псевдоним, я не знала и не спрашивала его об этом.

В конце следствия в Киеве я узнала, что какое-то показание дал на меня МИХАЛЬСКИЙ, о чем я ничего не знаю. Я прошу выяснить этот вопрос.

На вопрос председат-го подсудимый МИХАЛЬСКИЙ ответил: Я не говорил, что СТЕФАНОВСКАЯ была членом организации, и разговора с ней я не имел. КАЛАМАН мне говорил, что СТЕФАНОВСКАЯ приходила к нему узнавать о нашей организации.

ХОХЛАКЕВИЧ меня просил сказать ему, где находится центр организации во Львове, чего я ему не сказал, т. к. и сам не знал этого. ХОХЛАКЕВИЧ предлагал мне свои услуги как член организации, но я не принял от него этого, т. к. не доверял ему. Следовательно я говорил то же самое, а также просил следователя дать мне очную ставку с ХОХЛАКЕВИЧЕМ, чего он мне не дал.

Председательствующий спрашивает подсудимых, не имеют ли они чем-либо дополнить судебное следствие.

Подсудимый КУРПЕЛЬ: Я хочу дополнить, для чего я связался с Бориславской организацией. Когда я был уволен из „Польмина“, я решил создать комитет помощи бедным и пострадавшим от войны. МИХАЛЬСКИЙ мне говорил, что для этой цели будут деньги, и я хотел узнать о первоисточниках этих денег. Поэтому я просил ЖЕЛЕХОВСКОГО узнать, кто работал с МИХАЛЬСКИМ, и он мне сказал, что с ним работала в организации „Скаутов“ КРАЙДУХОВНА. Случайно к КРАЙДУХОВНЕ пришел ЯНАСЬ из Борислава и КРАЙДУХОВНА таким образом через него связалась с Бориславом. Я думал, что там была такая же организация помощи бедным, какую думали организовать и у нас, и послал туда ЗАЛАНОВСКОГО. ЗАЛАНОВСКИЙ же привез мне оттуда очень много неожиданных для меня новостей – о присяге, о псевдонимах, о целях и задачах организации, о том что ЧЕХОВСКИЙ спрашивал, кто является руководителем

poprosiłam śledczego o konfrontację z nim, śledczy odpowiedział mi, że: „Takiego dobrego człowieka, jak CHOCHLAKIEWICZ, nie przyprowadzi mi”.

Istnienia Polski takiej jak wcześniej nie chciałam, ale pragnęłam widzieć ją niepodległą bez względu na to, czy będzie tam władza sowiecka, czy nie. Ustrój społeczny mnie nie interesował. Ale jestem Polką i chciałam, by Polska była niepodległa.

Wiedziałam, że CHOCHLAKIEWICZ jest członkiem organizacji, ale nie proponował mi wstąpienia do niej, zlecił tylko zadanie dowiedzenia się, czy w Drohobyczu istnieje organizacja.

Do Lwowa pojechałam bez wiedzy matki, kiedy CHOCHLAKIEWICZ powiedział mi, że musitaż załatwić jakieś sprawy, o których miał powiedzieć później we Lwowie. CHOCHLAKIEWICZ był moim dobrym znajomym, więc zgodziłam się na tę propozycję.

CHOCHLAKIEWICZ mówił, że organizacja ma broń, ale nie pytałam, do czego jest potrzebna ta broń, bo w ogóle nie interesowało mnie, co to za organizacja.

KALAMAN pracował w tym czasie w zakładzie. Powiedziałam mu, że CHOCHLAKIEWICZ prosił, żebym dowiedziała się czegoś na temat tajnej organizacji w Drohobyczu. Ale nie można z tego wyciągać wniosku, że byłam członkiem tej organizacji. Przysięgi nie składałam, pseudonimu nie miałam. Nie wiedziałam też, czy CHOCHLAKIEWICZ miał jakiś pseudonim i nie pytałam go o to.

Pod koniec śledztwa w Kijowie dowiedziałam się, że jakieś zeznanie złożył o mnie MICHALSKI. Nie wiem nic na ten temat, proszę o wyjaśnienie tej sprawy.

Na pytanie przewodniczącego podsądny MICHALSKI odpowiedział: Nie mówiłem, że STEFANOWSKA była członkiem organizacji i nie rozmawiałem z nią. KALAMAN mówił mi tylko, że STEFANOWSKA przyszła do niego, żeby dowiedzieć się czegoś o naszej organizacji.

CHOCHLAKIEWICZ prosił, żebym mu powiedział, gdzie mieści się centrum organizacji we Lwowie. Nie powiedziałem mu tego, bo sam nie wiedziałem. CHOCHLAKIEWICZ proponował mi swoje usługi jako członek organizacji, ale nie przyjąłem ich, bo mu nie ufałem. Śledczemu mówiłem to samo, prosiłem też śledczego o konfrontację z CHOCHLAKIEWICZEM, ale mi jej nie umożliwił.

Przewodniczący pyta podsądnych czy nie chcieliby dodać coś, co uzupełniłoby śledztwo sądowe.

Podsądny KURPIEL: Chcę powiedzieć, po co skontaktowałem się z organizacją borysławską. Kiedy zostałem zwolniony z „Polminu”,

нашей организации в Дрогобыче, и ЗАЛАНОВСКИЙ назвал ему мою фамилию, с которого времени я и стал невольно руководителем этой организации. Когда мне сказали о создании самообороны для охраны завода и города, я также связался с Бориславом.

ЯНАСЬ был провокатором, так как он сам лично арестовал ЖЕЛЕХОВСКОГО, а при моем аресте сидел в автомашине. ЯНАСЬ ничем не занимался, а всегда имел много денег.

Дополнить судебное следствие больше ничем не имею.

Подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ: ЯНАСЯ я знал как жителя Дрогобыча.

Дополнить судебное следствие ничем не имею.

Подсудимый ЖЕЛЕХОВСКИЙ: Я должен рассказать, как велось следствие. Следователь НКВД в Дрогобыче ПЕТРОВ избивал меня два раза, так, что у меня кровь шла с лица. ПЕТРОВ инсценировал надо мной расстрел, поставив меня к стенке и заставлял признаться, не знаю ли я какого-то профессора БРАГА.

Я был начальником штаба, но не контрреволюционной организации, а организации обороны. Сведения мы собирали только об украинцах-националистах. Других заданий я не мог брать, т. к. я в военном деле ничего не понимаю. Теперь я понял, что ЯНАСЬ являлся провокатором, т. к. он лично арестовал меня. ЯНАСЬ, когда был во Львове, звал меня туда, как оказалось впоследствии, он хотел именно там меня арестовать, о чем мне потом сказал сам следователь.

Дополнить судебное следствие я больше ничем не имею.

Подсудимый ЩЕПКА: Следователь спрашивал меня знаю ли я ОНИЦА и ЕГЕРЯ. Я ответил, что знаю их как товарищей по учебе, но потом оказалось, что он и их записал как членов этой организации.

Дополнить судебное следствие я больше ничем не имею.

Подсудимый ФРАЙМУТ: В Дрогобыче меня следователь бил каменным пресс-папье и заставил таким образом подписать протоколы и 200-ю статью.

Наша организация против советской власти не имела своей целью работать. Я также не знаю, почему мне предъявили обвинение в шпионаже.

В Киеве ко мне не применяли неправильного метода следствия, но я тут однажды, когда следователь взял папку, испугался, что он опять меня будет бить, как меня били в Дрогобыче, и поэтому я начал ему говорить снова вымышленные показания, какие заставляли меня давать в Дрогобыче.

Больше ничем дополнить судебное следствие у меня не имеется.

postanowiłem utworzyć komitet pomocy biednym i poszkodowanym przez wojnę. MICHALSKI oznajmił mi, że będą na ten cel pieniądze, a ja chciałem poznać źródła pochodzenia tych pieniędzy. Prosiłem więc ŻELECHOWSKIEGO, żeby dowiedział się, kto współpracował z MICHALSKIM, na co on odpowiedział, że razem z nim w organizacji „Skautów” działała KRAJDUCHÓWNA. Do KRAJDUCHÓWNY przyszedł kiedyś przypadkiem JANASZ z Borysławia i przez niego KRAJDUCHÓWNA nawiązała kontakt z Borysławiem. Myślałem, że działała tam taka sama organizacja pomocy biednym, jaką zamierzaliśmy zorganizować u nas, więc wysłałem tam ZAŁANOWSKIEGO. ZAŁANOWSKI przywiózł stamtąd wiele zaskakujących dla mnie wiadomości – o przysiędze, pseudonimach, o celach i zadaniach organizacji, o tym, że CZECHOWSKI pytał, kto jest szefem naszej organizacji w Drohobyczu, a ZAŁANOWSKI podał mu moje nazwisko, więc od tego czasu mimowolnie zostałem szefem organizacji. Kiedy dowiedziałem się o utworzeniu samoobrony dla ochrony zakładu i miasta, również skontaktowałem się z Borysławiem.

JANASZ był prowokatorem, ponieważ osobiście aresztował ŻELECHOWSKIEGO, a w czasie mojego aresztowania siedział w samochodzie. JANASZ niczym się nie zajmował, a zawsze miał dużo pieniędzy.

Nie mam nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny ZAŁANOWSKI: Znałem JANASIA jako mieszkańca Drohobycza.

Nie mam nic, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny ŻELECHOWSKI: Muszę opowiedzieć o tym, jak prowadzone było śledztwo. Śledczy NKWD w Drohobyczu – PIETROW dwa razy pobił mnie tak, że miałem zakrwawioną całą twarz. PIETROW inscenizował moje rozstrzelanie i stawiając pod ścianą, zmuszał mnie do przyznania się do znajomości z jakimś profesorem BRAGIEM.

Byłem naczelnikiem sztabu, ale nie kontrrewolucyjnej organizacji, tylko organizacji obrony. Zbieraliśmy wyłącznie informacje na temat nacjonalistów ukraińskich. Innych zadań nie mógłbym przyjmować, bo zupełnie nie znam się na wojskowości. Teraz dotarło do mnie, że JANASZ był prowokatorem, bo to właśnie on mnie aresztował. JANASZ będąc we Lwowie, wzywał mnie tam, jak się okazało później, tam właśnie chciał mnie aresztować, a powiedział mi o tym później sam śledczy.

Nie mam nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny SZCZEPKA: Śledczy pytał mnie czy znam ONICA i JEGIERA. Odpowiedziałem, że znam ich, bo są moimi kolegami ze szkoły, a potem okazało się, że również ich zapisał jako członków organizacji.

Nie mam nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Подсудимая РОМБЕК: В Дрогобыче на следствии я просила переводчика, но мне же дали переводчика – некую РОЗЕНБЕРГ, которая ругала меня нецензурными словами еще хуже, чем следователь, и перекручивала все мои показания и, кроме того, даже пыталась бить меня.

Следователь угрожал мне револьвером и расстрелом, вследствие чего я давала такие показания.

Дополнить судебное следствие больше ничем не имею.

Подсудимая КРАЙДУХОВНА: ФРАЙМУТ говорил, что я ему говорила о многочисленных арестах в Бориславе, в частности об аресте ЧЕХОВСКОГО, чего в действительности я ему не говорила. ФРАЙМУТ говорил на суде, что он дал задание найти человека для посылки к нему, но это ошибка. ФРАЙМУТ мне говорил, что у него есть работа, для исполнения которой нужен человек. Из следствия известно, что к ФРАЙМУТУ прислала ЛАЦИНУ не я, а ХЦЮК.

Протоколы допроса, которые составлялись в Дрогобыче, были составлены неправильно, т. к. я не понимала ни русского, ни украинского языков, не понимала следователя, а он не понимал меня. То, что я здесь говорила, это все так, как было в действительности. На предварительном следствии я просила переводчика у следователя, но мне в этом было отказано.

Мои показания на предварительном следствии были вызваны путем моего избияния.

Дополнить судебное следствие больше ничем не имею.

На вопрос председат-го подсудимый ФРАЙМУТ ответил: КРАЙДУХОВНУ я просил прислать мне доверенного человека из Дрогобыча для передачи ему работы.

Подсудимый ЛАЦИНА: Я не знаю, какой разговор был между ФРАЙМУТОМ и КРАЙДУХОВНОЙ, но КРАЙДУХОВНА мне сообщила адрес ФРАЙМУТА для передачи ему денег.

ЯНАСЯ я не знал. Дополнить судебное следствие ничем не имею.

Подсудимый ШАНЕК: Я был втянут в организацию не МИХАЛЬСКИМ, а ХЦЮКОМ.

Больше дополнить судебное следствие ничем не имею.

Подсудимый МЕЛЬНИК: Я не понимал ни по-русски, ни по-украински и подписывал на предварительном следствии все то, что мне давали.

Дополнить судебное следствие больше ничем не имею.

Подсудимый МИХАЛЬСКИЙ: Я хотел только дополнить судебное следствие тем, что я не знал, что я был подданным СССР.

Podsądny FREIMUTH: W Drohobyczu śledczy bił mnie kamiennym przyciskiem do papieru, zmuszając w ten sposób do podpisania protokołu i artykułu 200.

Nasza organizacja nie miała na celu prowadzenia działań przeciwko władzy sowieckiej. Nie wiem też, dlaczego oskarżono mnie o szpiegostwo.

W Kijowie nie stosowano wobec mnie nieprawidłowych metod śledztwa, ale kiedy śledczy wziął pewnego razu teczkę, przestraszyłem się, że znowu będzie mnie bił, tak jak bili mnie w Drohobyczu, dlatego zacząłem mu znów opowiadać zmyślane zeznania, takie same jak te, do składania których zmuszano mnie w Drohobyczu.

Nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe, nie mam.

Podsądna ROMBEK: W Drohobyczu podczas śledztwa poprosiłam o tłumacza i dano mi tłumacza – niejaką ROZENBERG, która ubliżała mi niecenzuralnymi słowami jeszcze gorzej niż śledczy i przeinaczała wszystkie moje zeznania, a oprócz tego chciała mnie nawet bić.

Śledczy groził mi rewolwerem i rozstrzelaniem, dlatego właśnie składałam takie zeznania.

Nie mam nic więcej, czym mogłabym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądna KRAJDUCHÓWNA: FREIMUTH mówił, że powiedzia-
łam mu o licznych aresztowaniach w Borysławiu, między innymi o aresztowaniu CZECHOWSKIEGO, chociaż w rzeczywistości nie mówiłam tego. FREIMUTH twierdził też przed sądem, że kazał znaleźć człowieka, którego można by wysłać do niego, ale to błąd. FREIMUTH mówił mi, że ma pewne zadanie, do wykonania którego potrzebny mu jest człowiek. Ze śledztwa wiadomo, że nie ja wysłałam ŁACINĘ do FREIMUTHA, tylko CHCIUK.

Protokoły przesłuchań sporządzane w Drohobyczu zostały spisane nieprawidłowo, ponieważ nie rozumiałam ani języka rosyjskiego, ani ukraińskiego, więc nie rozumiałam śledczego, a on nie rozumiał mnie. To wszystko, co mówiłam tutaj, było zgodne z tym, co działo się w rzeczywistości. Podczas wstępnego śledztwa prosiłam śledczego o tłumacza, ale odmówiono mi.

Moje zeznania podczas wstępnego śledztwa spowodowane były biciem mnie.

Nie mam nic więcej, czym mogłabym uzupełnić śledztwo sądowe.

Na pytanie przewod[nicza]cego podsądny FREIMUTH odpowiedział: Prosiłem KRAJDUCHÓWNE, żeby przysłała do mnie zaufanego człowieka z Drohobycza, abym mógł przekazać mu robotę.

Podsądny ŁACINA: Nie wiem, czego dotyczyła rozmowa między FREIMUTHEM a KRAJDUCHÓWNA, ale KRAJDUCHÓWNA podała mi adres FREIMUTHA, żebym przekazał mu pieniądze.

Затем на следствии я не понимал ни русского, ни украинского языка, просил переводчика, но мне его дали только на первый допрос, а потом переводчика мне не давали.

Кроме этого, следователь в Дрогобыче меня избивал, угрожал револьвером и я мыслил, что такое обращение было похоже на такое обращение, какое было при царской России, когда били поляков. Меня били нагайкой, угрожали расстрелом и обращались со мной на предварительном следствии очень грубо. Я не мог думать и соображать, что там писалось в протоколах допроса, так как был подавлен этими избиениями.

Дополнить судебное следствие ничем не имею.

У подсудимых: ЛАЦИНА, СЕРВАТКА, КУСНЕЖА, ФУРДЗИНА, ЛЯХОВИЧА, ДМИТРИШИНА, СТЕФАНОВСКОЙ и БУЧКОВСКОГО – дополнить судебное следствие ничем не имеется.

Судебное следствие объявляется законченным.

В 17 часов объявляется перерыв.

В 19 часов 45 минут судебное заседание продолжается.

Предоставляется последнее слово подсудимым, которые сказали:

Подсудимый КУРПЕЛЬ: Я родился в рабочей семье, когда еще не было Польши. Родители мои жили плохо. Отец ушел на войну и семья очутилась в очень тяжелом положении. После войны, с восстановлением Польши, отец продолжал работать. Я ходил в школу и чувствовал себя поляком. Затем я пошел учиться в высшую школу внешней торговли, сам добывал себе средства к существованию и учился. Затем я был призван в армию, где меня воспитывали в духе ненависти к немцам. В 1936 г. я начал работать в Крестьянском товариществе [?], где я встретился непосредственно с польскими крестьянами. Здесь я работал два с половиной года, после чего перешел работать на завод „Польмин”. На заводе „Польмин” я работал очень много, тут мне приходилось работать и за себя, и за своего начальника. Так я проработал до войны 1939 года. Возникла война с нашим вечным врагом – немцами. Я был призван в польскую армию и ожидал отправки меня на фронт для активной борьбы с немцами, которых я ненавидел.

Немцы вели войну по-варварски. Я видел ужасы немецких бомбардировок, стрельбу по гражданскому населению и т. д. Моя ненависть к немцам усилилась.

JANASIA nie znałem. Nie mam nic, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny SZANEK: Zostałem wciągnięty do organizacji nie przez MICHALSKIEGO, tylko przez CHCIUKA.

Nie mam nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny MIELNIK: Nie rozumiałem ani po rosyjsku, ani po ukraińsku i podpisywałem wszystko, co mi dawano.

Nie mam nic więcej, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądny MICHALSKI: W ramach uzupełnienia śledztwa sądowego chciałem tylko dodać, że nie wiedziałem, iż jestem poddanym ZSRS.

Poza tym nie rozumiałem ani języka rosyjskiego, ani ukraińskiego. Prosiłem o tłumacza, ale otrzymałem go tylko na pierwsze przesłuchanie i potem tłumacza już mi nie dawano.

Ponadto śledczy w Drohobyczu bił mnie i groził rewolwerem. Myślałem, że to postępowanie było podobne, jak za carskiej Rosji, kiedy bito Polaków. Bito mnie nahajką, grożono rozstrzelaniem i traktowano podczas wstępnego śledztwa bardzo ordynarnie. Nie mogłem w ogóle myśleć ani zastanawiać się, co zostało zapisane w protokołach przesłuchania, tak byłem zgnębiony tym biciem.

Nie mam nic, czym mógłbym uzupełnić śledztwo sądowe.

Podsądni: ŁACINA, SERWATKA, KUŚNIERZ, FURDZIN, LACHOWICZ, DMITRYSZYN, STEFANOWSKA i BUCZKOWSKI – nie mają nic, czym mogliby uzupełnić śledztwo sądowe.

Ogłasza się, że śledztwo sądowe zostało zakończone.

O godzinie 17 zostaje ogłoszona przerwa.

O godzinie 19 minut 45 wznawia się posiedzenie sądowe.

Udziela się ostatniego słowa podsądnym, którzy powiedzieli:

Podsądny KURPIEL: Urodziłem się w rodzinie robotniczej, kiedy jeszcze nie było Polski. Moim rodzicom żyło się ciężko. Ojciec poszedł na wojnę, a rodzina znalazła się w bardzo trudnej sytuacji. Po wojnie i odrodzeniu Polski ojciec dalej pracował. Ja chodziłem do szkoły i czułem się Polakiem. Potem zacząłem naukę w Wyższej Szkole Handlu Zagranicznego, sam zdobywałem środki potrzebne do życia i uczyłem się. Następnie zostałem powołany do wojska, w którym wychowywano mnie w duchu nienawiści do Niemców. W 1936 r. zacząłem pracę w Towarzystwie Chłopskim [?], gdzie zetknąłem się bezpośrednio z polskimi chłopami. Pracowałem

Свое отступление от немцев мы начали от Рогатына, после чего узнали, что Красная Армия перешла границу. Я и все другие решили, что Красная Армия идет нам на помощь. Я знал, что был приказ польских властей не чинить препятствий Красной Армии. Когда Красная Армия пришла в Калуш, она разоружила нас и отпустила по домам. Один советский политрук сказал нам, что Красная Армия поможет созданию советской Польши и я был согласен с ним.

После восстановления границ я приехал в Дрогобыч и пошел на завод „Польмин”, когда завод еще горел от бомбардировок немцев. Я принял активное участие по восстановлению завода. В то время заводом руководил один советский майор, который говорил нам, что независимо от национальностей теперь все получают работу, но когда через три недели на завод был назначен украинец СЕРЕДА, он начал принимать украинцев и увольнять немцев, а в ноябре 1939 г. начали понемногу увольнять и поляков. Я работал в течение трех месяцев и мне ничего не платили, как и другим полякам. В декабре 1939 г. у меня заболела жена и дети. В связи с ростом цен на продукты было очень тяжело жить, приходилось менять вещи на продукты.

В декабре 1939 г. начались аресты бывших польских офицеров и так как я также был бывшим польским офицером, то я тоже боялся ареста. Я решил уйти в Венгрию, т. к. слышал, что люди отправляются туда для отправки их во Францию. Но я не знал дороги и вот я случайно встретил МИХАЛЬСКОГО, который сказал мне, что „скауты” организывают помощь нуждающимся. МИХАЛЬСКИЙ ушел на Венгрию без меня, я не был арестован, но с завода меня уволили, работы я никак не мог получить, несмотря на то, что я везде ходил, но когда узнавали, что я бывший офицер, мне везде отказывали в работе и я уходил ни с чем. На мое место на заводе „Польмин” приняли украинца.

Я не знал, что делать, и решил создать комитет помощи нуждающимся, а в том числе и себе, используя деньги, о которых говорил МИХАЛЬСКИЙ, но я не знал, откуда он может достать эти деньги. Я решил узнать, кто работал с МИХАЛЬСКИМ, и спросил об этом ЖЕЛЕХОВСКОГО, который сказал мне, что придет ко мне одна гражданка и скажет о МИХАЛЬСКОМ. В это время у КРАЙДУХОВНЫ был ЯНАСЬ, которому она назвала меня, как руководителя организации. После этого я направил ЗАЛАНОВСКОГО в Борислав и тогда только узнал о существовании какой-то организации. Прежде всего я поручил говорить ЗАЛАНОВСКОМУ о деньгах. ЗАЛАНОВСКИЙ сказал, что деньги будут, и привез мне схему организации, по которой мы должны

tam dwa i pół roku, po czym przeniosłem się do pracy do zakładu „Polmin”. W zakładzie „Polmin” miałem bardzo dużo pracy. Musiałem pracować i za siebie, i za swojego naczelnika. Pracowałem tak aż do wojny 1939 roku. Wybuchła wojna z naszym odwiecznym wrogiem – Niemcami. Zostałem powołany do Wojska Polskiego i czekałem na wysłanie mnie na pierwszą linię, aby czynnie walczyć z Niemcami, których nienawidziłem.

Niemcy prowadzili wojnę po barbarzyńsku. Widziałem okropności bombardowań niemieckich, strzelanie do ludności cywilnej itd. Moja nienawiść do Niemców nasiliła się.

Odwrót przed Niemcami zaczęliśmy od Rohatyna. Kiedy dowiedzieliśmy się, że Armia Czerwona przekroczyła granicę, ja i wszyscy inni doszliśmy do wniosku, że Armia Czerwona idzie nam na pomoc. Wiedziałem, że był rozkaz władz polskich, by nie przeciwstawiać się Armii Czerwonej. Kiedy Armia Czerwona wkroczyła do Kałusza, rozbroiła nas i rozpuściła do domów. Pewien sowiecki *politruk* powiedział nam, że Armia Czerwona pomoże w utworzeniu sowieckiej Polski, a ja zgodziłem się z nim.

Po ustaleniu granic wróciłem do Drohobycza i poszedłem do zakładu „Polmin”, kiedy zakład jeszcze palił się od bombardowań niemieckich. Brałem aktywny udział w odbudowie zakładu. W tamtym okresie zakładem kierował sowiecki major, który mówił nam, że wszyscy teraz dostaną pracę niezależnie od narodowości. Kiedy jednak po trzech tygodniach zakład objął Ukraińiec SEREDA, zaczął przyjmować Ukraińców i zwalniać Niemców. W listopadzie 1939 r. zaczęto powoli zwalniać również Polaków. Pracowałem przez trzy miesiące i nic mi nie płacili, tak samo jak innym Polakom. W grudniu 1939 r. zachorowała moja żona i dzieci. W związku ze wzrostem cen żywności żyło się bardzo ciężko, musieliśmy wymieniać rzeczy na artykuły spożywcze.

W grudniu 1939 r. zaczęły się aresztowania byłych polskich oficerów, a ponieważ ja również jestem byłym polskim oficerem, toteż bałem się aresztowania. Postanowiłem uciekać na Węgry, bo słyszałem, że ludzie wyjeżdżają tam, a stamtąd przedostają się do Francji, ale nie znałem drogi. Spotkałem właśnie wtedy przypadkiem MICHALSKIEGO, który powiedział mi, że „skauci” organizują pomoc potrzebującym. MICHALSKI poszedł na Węgry beze mnie. Ja nie zostałem aresztowany, ale zwolnili mnie z zakładu i w żaden sposób nie mogłem znaleźć pracy mimo tego, że chodziłem wszędzie. Wszędzie jednak odmawiali mi pracy, kiedy dowiadywali się, że jestem byłym oficerem, odchodziłem więc z niczym. Na moje miejsce w zakładzie „Polmin” przyjęto Ukraińca.

Nie wiedziałem co robić, postanowiłem więc, wykorzystując pieniądze, o których mówił MICHALSKI, utworzyć komitet pomocy potrzebującym, w tym również i sobie. Nie wiedziałem jednak, gdzie chciał on

были создать „главные ячейки”. ЗАЛАНОВСКИЙ был тоже в тяжелом положении и вот: ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ и я создали такую ячейку.

Роль ЖЕЛЕХОВСКОГО, как „разведчика”, очень громко сказана, как это сформулировал следователь. Его работа не имела и тени разведки. Никакие шпионские сведения нам не нужны были, но, несмотря на это, меня обвиняют по ст. 54-6.

В дальнейшем я узнал, что на „Польмине” работает РУЛОФФ и формирует так называемую „фабричную охрану”. Я знал о грабежах, которые имели место, когда ушли польские власти и еще не пришли советские войска и потому сочувственно отнесся к этой охране, которую организовал РУЛОФФ на случай, если немцам отойдет территория нефтяного бассейна Борислава и Дрогобыча и во время безвластия начнутся грабежи и насилия.

В это время начались первые выселения поляков. Их возили со станции на станцию и я не знал, для чего это делается. Через несколько времени приехал ЧЕХОВСКИЙ и хотел со мной познакомиться. Вначале я не хотел с ним знакомиться, но потом согласился, и тогда ЧЕХОВСКИЙ повторил мне структуру организации и я попросил у него денег. Он дал мне 300 рублей и обещал еще дать. Это было в начале февраля месяца 1940 года. После этого он мне дал еще 200 рублей. Более денег от него я не получал, т. к. он был арестован 18 февраля 1940 года.

После ареста ЧЕХОВСКОГО ЯНАСЬ принес конверт и передал через ЗАЛАНОВСКОГО. Я тогда еще обратил внимание, что ЯНАСЬ подозрительный человек, поэтому я считал своим долгом предупредить ЦИСОВСКОГО, чтобы он не исполнял указаний, принесенных ЯНАСЕМ, что фактически и было сделано.

Мои материальные условия ухудшались. ЯНАСЬ, несмотря на мои просьбы, денег не привозил и поэтому я решил выехать во Львов. Во Львов я приехал 21 марта 1940 года, где меня и арестовали, причем ЖЕЛЕХОВСКОГО арестовал лично ЯНАСЬ, а при моем аресте ЯНАСЬ сидел в автомашине. Когда нас привезли в один дом, то ЯНАСЬ там сказал, что: „Следует говорить всю правду ибо они все знают!”

На первом же допросе мне сказали, что я был руководителем польской повстанческой контрреволюционной организации, которая ставила себе целью свержение советской власти. Я неоднократно доказывал следователю, что такое обвинение абсурдно, ибо кучка людей не может сделать ничего против 200-т миллионного населения. Следователь в очень грубых выражениях, даже в присутствии женщин,

zdobyć te pieniądze. Postanowiłem dowiedzieć się, kto współpracował z MICHAŁSKIM i zapytałem o to ŻELECHOWSKIEGO, który odpowiedział, że przyjdzie do mnie pewna obywatelka, która może udzielić informacji na temat MICHAŁSKIEGO. W tym czasie u KRAJDUCHÓWNY był akurat JANAS, któremu powiedziała, że jestem szefem organizacji. Potem wysłałem ZAŁANOWSKIEGO do Borysławia i dopiero wówczas dowiedziałem się o istnieniu jakiejś organizacji. Poleciałem ZAŁANOWSKIEMU rozmawiać przede wszystkim na temat pieniędzy. ZAŁANOWSKI powiedział, że pieniądze będą, przywiózł mi też schemat organizacji, zgodnie z którym mieliśmy utworzyć „główne komórki”. ZAŁANOWSKI także znajdował się w ciężkiej sytuacji, tak więc ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI i ja utworzyliśmy taką komórkę.

Stwierdzenie, że ŻELECHOWSKI był „wywiadowcą” – jak to sformułował śledczy – to przesada. W jego działalności nie było nawet cienia działań wywiadowczych. Żadne informacje szpiegowskie nie były nam potrzebne, a mimo to zostałem oskarżony z art. 54-6.

Później dowiedziałem się, że w „Polminie” pracuje RULOFF, który tworzy tak zwaną „straż fabryczną”. Wiedziałem o grabieżach, które miały miejsce, kiedy władze polskie wycofały się, a jeszcze nie nadeszły wojska sowieckie, dlatego przychylnie odniosłem się do straży organizowanej przez RULOFFA na wypadek, gdyby tereny zagłębia naftowego Borysławia i Drohobycza przekazane zostały Niemcom, a w okresie braku władzy zaczęły się grabieże i przemoc.

W tym czasie zaczęły się pierwsze wysiedlenia Polaków. Wożono ich ze stacji na stację, nie wiedziałem, w jakim celu to robiono. Po jakimś czasie przyjechał CZECHOWSKI, który wyraził życzenie spotkania się ze mną. Na początku nie chciałem zawierać z nim znajomości, później jednak zgodziłem się. CZECHOWSKI powtórnie przedstawił mi strukturę organizacji, a ja poprosiłem go o pieniądze. Dał mi 300 rubli i obiecał dać jeszcze. Miało to miejsce na początku lutego 1940 roku. Potem dał mi jeszcze 200 rubli. Więcej pieniędzy od niego nie dostałem, bo 18 lutego 1940 roku został aresztowany.

Po aresztowaniu CZECHOWSKIEGO JANAS przyniósł kopertę, którą przekazał przez ZAŁANOWSKIEGO. Już wtedy zwróciłem uwagę na to, że JANAS jest człowiekiem podejrzanym, dlatego uważałem za swój obowiązek uprzedzić CISOWSKIEGO, by nie wykonywał wytycznych przekazanych przez JANASIA, co faktycznie zrobiłem.

Moja sytuacja materialna była coraz cięższa. JANAS mimo moich prośb nie przywoził pieniędzy, dlatego postanowiłem sam pojechać do Lwowa. Do Lwowa przyjechałem 21 marca 1940 roku i zostałem tam aresztowany, przy czym ŻELECHOWSKIEGO aresztował osobiście JANAS, a podczas

заставил меня давать требуемые им вымышленные показания и при этом употреблял избиения, помимо того, что я не понимал его, а он не понимал меня. Следователь мне говорил, что это неважно, что он пишет, т. к. все дело будет разбирать суд.

Применяя силу, следователь добивался, чтобы следствие шло в нужном для него направлении. Меня мучили, заставляли сказать о каком-то оружии, которого я не имел, и я вспомнил тогда, что ЯНАСЬ как-то предлагал мне оружие – револьвер. Я понял, что ЯНАСЬ – провокатор, и ждал суда.

В Киеве на первом допросе я сказал, что мои показания, данные в Дрогобыче, неверны, ибо я не знал ни русского, ни украинского языков, а следователь писал так как он хотел. Но опасаясь того, что было уже со мной в Дрогобыче, я не очень отказывался, хотя при подписании 200-й статьи и сказал, что в обвинении есть некоторые неправильности. Следователь мне сказал, что суд разберет все это.

5 мая в обвинительном заключении я впервые узнал о том, что меня обвиняют еще и в шпионаже и в том, что я хотел поднять восстание. Я еще раз утверждаю, что никогда мне не было никакого задания по шпионажу, я протестую против такого обвинения. В обвинительном заключении есть обвинение, что я давал задание собирать сведения о советских офицерах, и таким образом мне дали 4-й параграф 54-й статьи.

Меня обвиняют, что я хотел узнать о советской радиостанции. Это сплошная выдумка следователя, т. к. на самом деле шел разговор о польской тайной радиостанции, которая, по нашему предположению, где-то работала. Коек в Дрогобыче никаких не было и я не знаю, откуда взяли эту версию.

Меня обвиняют в распоряжениях о терроре над сотрудниками НКВД. Этого не было в действительности.

После ареста ЧЕХОВСКОГО ЯНАСЬ мне говорил, что он хочет освободить ЧЕХОВСКОГО из тюрьмы. Это было провокацией ЯНАСЯ и я стал первой жертвой его провокации.

Я не имел озлобленности против советской власти, наоборот, я в течение 2-х месяцев работал по восстановлению разрушенного завода „Польмин”. Я и дальше хотел работать и мне было безразлично, будет ли Польша советской или какой-нибудь другой.

ЛЕНИН писал, что каждый народ имеет право на самоопределение и национальную независимость. Я верю, что польский народ воспрянет, и я думал, что моей работой воспользуется польский народ. Я не имел намерения бороться против советской власти.

mojego aresztowania JANAS siedział w samochodzie. Kiedy nas przywieziono do jakiegoś domu, JANAS powiedział: „Trzeba mówić całą prawdę, bo oni o wszystkim wiedzą!”

Już na pierwszym przesłuchaniu oznajmiono mi, że byłem szefem polskiej kontrrewolucyjnej organizacji powstańczej, która stawiała sobie za cel obalenie władzy sowieckiej. Niejednokrotnie dowodziłem śledczemu, że jest to oskarżenie absurdałne, bo jak grupka ludzi mogłaby cokolwiek zdziałać przeciwko 200 milionowemu narodowi. Śledczy w sposób bardzo ordynarny, nawet w obecności kobiet, zmuszał mnie jednak do składania fikcyjnych zeznań, których żądał, bijąc mnie przy tym. Poza tym ja nie rozumiałem jego, a on nie rozumiał mnie. Śledczy powiedział, że nie jest ważne to, co pisze, bo całą sprawę będzie rozpatrywał sąd.

Używając przemocy śledczy uzyskał to, że śledztwo szło w takim kierunku, w jakim sobie życzył. Męczono mnie, zmuszano do mówienia o jakiejś broni, której nie miałem i przypomniało mi się wtedy, że JANAS kiedyś proponował mi broń – rewolwer. Zrozumiałem, że JANAS jest prowokatorem i czekałem na sąd.

W Kijowie na pierwszym przesłuchaniu powiedziałem, że zeznania złożone przeze mnie w Drohobyczu są niezgodne z prawdą, bo nie znałem języka rosyjskiego ani ukraińskiego, a śledczy pisał to, co chciał. Bojąc się jednak tego, żeby [nie postępowano] ze mną [tak jak] w Drohobyczu, nie protestowałem stanowczo, chociaż przy podpisywaniu artykułu 200 powiedziałem, że w oskarżeniu są pewne nieprawdliwości. Śledczy oznajmił mi, że sąd rozpatrzy to wszystko.

Z aktu oskarżenia, 5 maja, po raz pierwszy dowiedziałem się, że oskarża się mnie jeszcze o szpiegostwo i o zamiar wszczęcia powstania. Jeszcze raz powtarzam, że żadnych zadań związanych ze szpiegostwem nie wykonywałem, protestuję przeciwko takiemu oskarżeniu. W akcie oskarżenia zarzuca mi się, że wydałem polecenie zbierania informacji na temat oficerów sowieckich, w związku z czym dodano mi jeszcze paragraf 4 artykułu 54.

Oskarża się mnie o to, że chciałem uzyskać informacje o radiostacji sowieckiej. To wymysł śledczego. W rzeczywistości mowa była o polskiej tajnej radiostacji, która, jak przypuszczaliśmy, gdzieś działała. Żadnych łózek w Drohobyczu nie było i nie wiem, skąd wzięła się ta wersja.

Oskarża się mnie o zarządzenia w sprawie terroru wobec funkcjonariuszy NKWD. Nie miało to miejsca w rzeczywistości.

Po aresztowaniu CZECHOWSKIEGO JANAS mówił mi, że chce uwolnić CZECHOWSKIEGO z więzienia. To była prowokacja JANASIA, a ja stałem się pierwszą ofiarą jego prowokacji.

Nie miałem nic przeciwko władzy sowieckiej, wprost przeciwnie, przez 2 miesiące pracowałem przy odbudowie zniszczonego zakładu „Polmin”.

Я ещё раз утверждаю, что организация не имела целей восстания и контрреволюции, и она имела совершенно другие цели, о которых я говорил уже на судебном заседании.

Я прошу обратить внимание, что в обвинении выдвинутом следователем нет смысла. Очевидно, он искал врага не там, где это надо, а, может быть, он все это делал для своей карьеры. Я прошу Суд принять во внимание все сказанное мною и освободить меня, т. к. в отношении советской власти я не виновен.

Я прошу суд справедливо решить мое дело.

Подсудимый ЖЕЛЕХОВСКИЙ: Я с малых лет воспитывался в польском духе, состоя в организации „Скаутов”. Когда в Польшу пришла советская власть, я сначала не понимал, в чем дело, но видел, что украинцы-националисты подняли головы. Причем были случаи, когда брали на работу украинцев-националистов, которые при прежней Польше были кулаки. На нашем заводе начали к полякам относиться зверски украинцы-националисты, которые при старой Польше были заядлыми националистами, а себя выдавали за коммунистов.

Я не был против советской власти, а был только против украинцев-националистов, которые очень плохо относились к нам.

18 февраля 1940 г. я уехал во Львов, где узнал, что украинцы-националисты убили одного начальника НКВД.

Никакой работы против советской власти мы не вели и если бы хотели идти против советской власти, то присоединились бы к украинцам-националистам и с ними вели бы работу против СССР.

Подсудимая РОМБЕК: Просьб у меня нет.

Подсудимый ЩЕПКА: Я ничего не прошу от суда.

Подсудимый ФРАЙМУТ: Я происхожу из семьи рабочего и был воспитан родителями в польском духе. Также, будучи в „скаутской” организации, я тоже воспитывался в польском духе. Я видел как немцы расправляются с жителями во время войны, и я питал надежду отомстить немцам. В государственном устройстве я не ориентировался, а я хотел жить и работать, не задумываясь над тем, что советская власть отличается от бывшей царской России, которая притесняла поляков.

Когда в Дрогобыче начались массовые аресты бывших офицеров, то ходили слухи, что будут арестовывать всех участников всех организаций, какие бы они не были. Поэтому я, опасаясь ареста, бежал за границу. Кроме того, у меня было огромное желание вступить в легионы для борьбы с немцами, т. к. по радио говорили, что польские войска продолжают бороться с немцами во Франции и что легионы эти против СССР не будут бороться.

Chciałem pracować dalej i było mi wszystko jedno, czy Polska będzie sowiecka czy jakaś inna.

LENIN pisał, że każdy naród ma prawo do samostanowienia i niezależności narodowej. Wierzę, że naród polski podniesie się. Miałem nadzieję, że naród polski skorzysta z mojej pracy. Nie chciałem walczyć przeciwko władzy sowieckiej.

Jeszcze raz powtarzam, że organizacja nie stawiała sobie za cel powstania i kontrrewolucji. Miała ona zupełnie inne cele, o których mówiłem już podczas posiedzenia sądowego.

Proszę zwrócić uwagę, że w oskarżeniu przedstawionym przez śledczego brakuje sensu. Jest oczywiste, iż szukał on wroga nie tam, gdzie trzeba. Możliwe też, że wszystko to robił dla swojej kariery. Proszę Sąd o wzięcie pod uwagę wszystkiego, co powiedziałem, i uwolnienie mnie, ponieważ nie jestem winny wobec władzy sowieckiej.

Proszę Sąd o sprawiedliwe rozstrzygnięcie mojej sprawy.

Podsądny ŻELECHOWSKI: Od najmłodszych lat, należąc do organizacji „Skautów”, wychowywany byłem w polskim duchu. Kiedy w Polsce nastąpiła władza sowiecka nie rozumiałem z początku, o co chodzi, ale widziałem, że nacjonałiści ukraińscy podnieśli głowy. Zdarzały się przypadki, że przyjmowano do pracy nacjonalistów ukraińskich, którzy za czasów dawnej Polski byli kułakami. W naszym zakładzie Ukraińcy, którzy za czasów starej Polski byli zajadłymi nacjonalistami, a teraz podawali się za komunistów, zaczęli nieludzko odnosić się do Polaków.

Nie byłem przeciwny władzy sowieckiej, byłem jedynie przeciwko nacjonalistom ukraińskim, którzy bardzo źle odnosili się do nas.

18 lutego 1940 r. wyjechałem do Lwowa, gdzie dowiedziałem się, że nacjonałiści ukraińscy zabili jakiegoś naczelnika NKWD.

Żadnej działalności przeciwko władzy sowieckiej nie prowadziliśmy, bo jeśli chcielibyśmy występować przeciwko władzy sowieckiej, przyłączylibyśmy się do nacjonalistów ukraińskich i razem z nimi prowadzilibyśmy działalność przeciwko ZSRS.

Podsądna ROMBEK: Nie mam żadnych próśb.

Podsądny SZCZEPKA: O nic Sądu nie proszę.

Podsądny FREIMUTH: Pochodzę z rodziny robotniczej i byłem wychowywany przez rodziców w atmosferze polskości. Należałem do organizacji „skautowej”, w której też wychowywałem się w polskim duchu. Widziałem, jak Niemcy rozprawiają się z ludźmi w czasie wojny i żywiłem nadzieję, że będę mógł się zemścić na Niemcach. W sprawach ustroju państwowego nie orientowałem się. Chciałem tylko żyć i pracować i nie zastanawiałem się nad tym, że władza sowiecka różni się od byłej carskiej Rosji, która ciemiężyła Polaków.

В конце декабря 1939 г. я узнал, что МИХАЛЬСКИЙ идет с группой людей в Венгрию, и я тоже присоединился и мы перешли границу. Из лагеря нас отправили в Будапешт, откуда я надеялся, что меня отправят во Францию. Но мне было сказано, чтобы я возвратился в СССР, и я должен был возвратиться сюда, чтобы оказывать помощь нуждающимся.

Все то, что я делал, я делал как хороший поляк и, несмотря на свою немецкую фамилию, я являюсь сердцем – польского народа, а не варваров немцев.

Прошу учесть, что я воспитывался в польском духе и хотел, чтобы нашему польскому народу было хорошо. Прошу вынести мне несуровое наказание.

Мне никто не рассказывал о жизни в СССР, меня надо перевоспитать и я буду хорошим гражданином СССР.

Подсудимая КРАЙДУХОВНА: Я не признаю себя виновной. Я поступила так, как должна была бы поступить каждая полька.

Подсудимый ЛАЦИНА: Я хочу сказать, что листовки писал один человек 19-ти лет, не принадлежащий к нашей организации и не знавший о ее задачах. Я не распространял этих листовок, а думал отправить их в Будапешт, откуда мне ответили бы, что с ними делать.

План города Дрогобыча был сделан тогда, когда возникли слухи, что немцы заберут Дрогобыч, после чего ХЦЮК сказал составить этот план.

Подсудимый СЕРВАТКА: ЗАЛАНОВСКИЙ мне не говорил, что организация направлена против СССР. Оружие я не старался доставать, а об этом оружии совершенно случайно узнал, когда у нас еще были немцы.

80 рублей я вручил жене ПРАЦЮКА, предназначенные для ее 4-х детей, которые не имели куска хлеба.

Прошу Суд освободить меня от обвинения и наказания.

Подсудимый КУСНЕЖ: Я не принадлежал ни к одной контрреволюционной организации. Я просил следователя вызвать мне тех людей, которые меня, якобы, завербовали, но он этого не сделал, что подтверждает мою невиновность.

Прошу Суд приговора по его совести.

Подсудимый ШАНЕК: За границу я имел намерение уйти, пока не имел работы, но когда получил работу, эта мысль от меня отпала и я честно работал.

Прошу Суд освободить меня от обвинения и наказания.

Подсудимый МЕЛЬНИК: Я ничего плохого не совершал и поэтому ничего и просить не могу у Суда.

Kiedy w Drohobyczu zaczęły się masowe aresztowania byłych oficerów, chodziły też słuchy, że będą aresztować wszystkich członków wszystkich organizacji, jakiegokolwiek by one nie były. Dlatego, bojąc się aresztowania, uciekłem za granicę. Poza tym bardzo chciałem wstąpić do legionów, żeby walczyć z Niemcami, bo jak mówili w radiu, wojska polskie kontynuowały walkę z Niemcami we Francji i że te legiony nie będą walczyć przeciwko ZSRS.

Pod koniec grudnia 1939 r. dowiedziałem się, że MICHALSKI idzie razem z grupą osób na Węgry. Przyłączyłem się do nich i razem przeszliśmy granicę. Z obozu wysłano nas do Budapesztu. Miałem nadzieję, że zostanę stamtąd wysłany do Francji, ale powiedziano mi, żebym wrócił do ZSRS, więc musiałem tu wrócić, żeby udzielać pomocy potrzebującym.

Wszystko co robiłem, robiłem jako dobry Polak i pomimo mojego niemieckiego nazwiska sercem należałem do narodu polskiego, a nie do barbarzyńskich Niemców.

Proszę wziąć pod uwagę, że wychowywałem się w duchu polskości i chciałem, żeby naszemu polskiemu narodowi było dobrze. Proszę nie wymierzać mi surowej kary.

Nikt mi nie opowiadał o życiu w ZSRS, trzeba mnie wychować po nowemu, będę wtedy dobrym obywatelem ZSRS.

Podsądna KRAJDUCHÓWNA: Nie uznaję się winną. Postąpiłam tak, jak powinna była postąpić każda Polka.

Podsądny ŁACINA: Chcę powiedzieć, że ulotki pisał człowiek mający 19 lat, nie należący do naszej organizacji i nie znający jej zadań. Nie rozpowszechniałem tych ulotek, myślałem tylko o tym, żeby wysłać je do Budapesztu, skąd odpowiedziano by mi, co z nimi zrobić.

Plan miasta Drohobycza sporządzałem, kiedy pojawiły się pogłoski, że Niemcy zajmą Drohobycz, wtedy właśnie CHCIUK polecił wykonanie tego planu.

Podsądny SERWATKA: ZAŁANOWSKI nie mówił, że organizacja skierowana jest przeciwko ZSRS. Broni nie próbowałem zdobywać, o tej broni zupełnie przypadkowo dowiedziałem się, kiedy byli u nas jeszcze Niemcy.

80 rubli przekazałem żonie PROCIUKA. Były one przeznaczone dla jej 4 dzieci, które nie miały kawałka chleba.

Proszę Sąd o zwolnienie mnie od oskarżenia i kary.

Podsądny KUŚNIERZ: Nie należałem do żadnej kontrrewolucyjnej organizacji. Prosiłem śledczego o wezwanie tych ludzi, którzy rzekomo mnie zwerbowali, ale nie zrobił tego, co też potwierdza moją niewinność.

Proszę Sąd o wyrok zgodny z jego sumieniem.

Подсудимый ПАНКЕВИЧ: Я человек труда с малых лет. Я калека – у меня туберкулез кости, а в тюрьме возникла еще болезнь почек. Я еще немного могу поработать для своих детей и надеюсь, что Трибунал освободит меня.

Подсудимый ФУРДЗИН: Я не виноват и прошу помиловать и выпустить меня на волю. Врагом коммунизма и большевизма я никогда не был. Я всю жизнь работал честно и когда пришла советская власть, я не был к ней настроен враждебно. Ни в какой антисоветской организации я не состоял.

Подсудимый ЛЯХОВИЧ: Когда пришла советская власть я добросовестно работал, строил конюшни, работал в Военстрое, где честно выполнял свою работу и никаким контрреволюционером я не был.

Прошу оправдать меня и освободить.

Подсудимый ДМИТРИШИН: Ни к какой контрреволюционной организации я не принадлежал, ни при панской Польше и, тем более, теперь. Я был воспитан в социалистическом духе, происхожу из рабочих и против Советской Власти мне не было никакого смысла идти.

Прошу оправдать меня и вынести справедливый приговор.

Подсудимый БУЧКОВСКИЙ: Я всю свою жизнь прожил в нужде. Когда пришла советская власть, я думал честно и добросовестно работать.

Я не виноват и прошу освободить меня.

Подсудимая СТЕФАНОВСКАЯ: Я не принадлежала к контрреволюционной организации и прошу учесть это.

Подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ: Я отказываюсь от своего последнего слова и ничего не прошу у Суда.

15 мая 1941 года в 22 часа объявляется перерыв.

16 мая 1941 года в 10 час. 15 мин. судебное заседание продолжается.

Предоставляется последнее слово подсудимому МИХАЛЬСКОМУ, который сказал: Я обвиняюсь во многих преступлениях, но я не могу признать себя виновным. Прошу Суд учесть, что в течение 3-х месяцев моего пребывания в СССР (Западная Украина) мог ли я выполнить все то, в чем меня обвиняют, и можно ли было за это время все это реализовать.

Следователь сделал из меня героя. Все это натянуто и преувеличено до смешного. Кроме того, прошу принять во внимание то, что я не знал советского Уголовного Кодекса, а поэтому плохо разбирался,

Podsądny SZANEK: Za granicę chciałem uciekać, kiedy nie miałem pracy, ale jak tylko dostałem pracę, porzuciłem tę myśl i pracowałem uczciwie.

Proszę Sąd o zwolnienie mnie od oskarżenia i kary.

Podsądny MIELNIK: Nic złego nie robiłem i dlatego też nie mam o co prosić Sądu.

Podsądny PANKIEWICZ: Jestem człowiekiem pracy od najmłodszych lat. Jestem kaleką – mam gruźlicę kości, a w więzieniu doszła do tego choroba nerek. Mogę jeszcze trochę popracować dla swoich dzieci i mam nadzieję, że Trybunał uwolni mnie.

Podsądny FURDZIN: Nie jestem winny i proszę o ułaskawienie mnie i wypuszczenie na wolność. Wrogiem komunizmu i bolszewizmu nigdy nie byłem. Całe życie pracowałem uczciwie i kiedy nastąpiła władza sowiecka, nie byłem do niej nastawiony wrogo. Do żadnej antysowieckiej organizacji nie należałem.

Podsądny LACHOWICZ: Kiedy nastąpiła władza sowiecka, pracowałem rzetelnie, budowałem stajnie, pracowałem w *wojenstroju*, gdzie uczciwie wykonywałem swoją pracę i nie byłem żadnym kontrrewolucjonistą.

Proszę o uniewinnienie mnie i zwolnienie.

Podsądny DMITRYSZYN: Do żadnej kontrrewolucyjnej organizacji nie należałem ani za czasów pańskiej Polski, ani tym bardziej teraz. Zostałem wychowany w duchu socjalistycznym, pochodzę ze środowiska robotniczego i nie miałem żadnych powodów, by występować przeciwko władzy sowieckiej.

Proszę o uniewinnienie mnie i wydanie sprawiedliwego wyroku.

Podsądny BUCZKOWSKI: Całe swoje życie przeżyłem w biedzie. Kiedy przyszła władza sowiecka, zamierzałem uczciwie i sumiennie pracować.

Nie jestem winny i proszę o uwolnienie mnie.

Podsądna STEFANOWSKA: Nie należałam do organizacji kontrrewolucyjnej i proszę o uwzględnienie tego.

Podsądny ZAŁANOWSKI: Rezygnuję z prawa do ostatniego słowa i o nic Sądu nie proszę.

15 maja 1941 roku o godzinie 22 zostaje ogłoszona przerwa.

16 maja 1941 roku o godz. 10 min[ut] 15 wznawia się posiedzenie sądowne.

Udziela się ostatniego słowa podsądnemu MICHAŁSKIEMU, który powiedział: Oskarża się mnie o wiele przestępstw, ale nie mogę uznać się

какие обвинения мне предъявляет следователь. Прошу также учесть те причины, которые повлияли на то, что я начал организационную работу. Это следующее: духовное влияние извне, ряд митингов в г. Дрогобыче, где говорили, что наша Польша пропала — все эти разговоры играли на моих чувствах.

Нашу польскую территорию забрали, но сердце поляка — не забрали.

Я работал среди рабочих, ежедневно общался с ними. Меня арестовали, но за то короткое время, какое я был при существовании советской власти, сердце поляка еще не добыли и еще не успели расположить к себе.

Меня обвиняют в том, что была контрреволюционная организация, но я говорю, что такой организации, как это представлено в обвинении, не было. Не было ни псевдонимов, ни присяги и никакой вербовки. Меня обвиняют, что я преднамеренно провожал людей за границу. Я этого не делал.

Разговор об организации был, но об оружии не было речи.

Меня обвиняют по ст. 54-6. Если бы это была правда, я бы имел мужество признать это.

Во всей работе я руководился только своим идейным побуждением, личной же заинтересованности у меня не было. Я был заинтересован в процветании такой Польши, где бы все граждане имели равные права, где бы не было никакой диктатуры, где бы большинство граждан управляло своей страной.

В 10 часов 30 минут Трибунал удаляется на совещание для вынесения приговора.

В 22 часа 30 минут оглашается приговор, после чего председательствующий разъясняет осужденным: МИХАЛЬСКОМУ, КУРПЕЛЮ, ФРАЙМУТУ, ЛАЦИНЕ, ЗАЛАНОВСКОМУ, ЖЕЛЕХОВСКОМУ, РОМБЕК, ЩЕПКА, КРАЙДУХОВНЕ, СЕРВАТКА, КУСНЕЖУ, ШАНЕКУ, МЕЛЬНИКУ, ДМИТРИШИНУ, СТЕФАНОВСКОЙ, ЛЯХОВИЧУ и оправданным: ПАНКЕВИЧУ, ФУРДЗИНУ и БУЧКОВСКОМУ — сущность приговора, срок и порядок его обжалования в кассационном порядке.

Определение: Мера пресечения до вступления приговора в законную силу в отношении осужденных: МИХАЛЬСКОГО, КУРПЕЛЯ, ЛАЦИНЫ, ФРАЙМУТА, ЗАЛАНОВСКОГО, ЖЕЛЕХОВСКОГО, РОМБЕК, ЩЕПКА, КРАЙДУХОВНЫ, СЕРВАТКА, КУСНЕЖА,

za winnego. Proszę Sąd o rozważenie, czy mogłem dokonać to wszystko, o co się mnie oskarża, przez 3 miesiące mojego pobytu w ZSRS (Zachodnia Ukraina), czy w takim czasie można było to wszystko zrealizować.

Śledczy zrobił ze mnie bohatera. Wszystko jest naciągane i wyolbrzymione aż do śmieszności. Proszę też uwzględnić fakt, że nie znałem sowieckiego Kodeksu Karnego i dlatego nie rozumiałem, jakie oskarżenie stawia mi śledczy. Proszę jeszcze o wzięcie pod uwagę przyczyn, które miały wpływ na to, że zacząłem działalność organizacyjną, a mianowicie: duchowe oddziaływanie z zewnątrz, szereg wieców w m. Drohobyczu, na których mówiono, że nasza Polska przepadła – wszystkie te rozmowy grały na moich uczuciach.

Nasze polskie terytorium zabrali, ale serca Polaka – nie zabrali.

Pracowałem wśród robotników, codziennie kontaktowałem się z nimi. Aresztowali mnie, ale przez ten krótki czas, w którym za władzy sowieckiej tu mieszkałem, serca Polaka nie zdobyli i nie zdążyli jeszcze przychylnie usposobić do siebie.

Oskarża się mnie o to, że istniała organizacja kontrrewolucyjna, a ja mówię, że takiej organizacji, jak to przedstawiono w oskarżeniu, nie było. Nie było ani pseudonimów, ani przysięgi i żadnego werbunku. Oskarża się mnie, że rozmyślnie prowadziłem ludzi za granicę. Nie robiłem tego.

Rozmowa o organizacji miała miejsce, ale nie było mowy na temat broni.

Oskarża się mnie z art. 54-6. Gdyby to była prawda, miałbym odwagę przyznać się do tego.

W całej działalności kierowałem się tylko swoimi ideowymi pobudkami, nie miałem w tym osobistych interesów. Byłem zainteresowany rozkwitem takiej Polski, w której wszyscy obywatele mieliby równe prawa, w której nie byłoby żadnej dyktatury, w której większość obywateli kierowałaby swoim krajem.

O godzinie 10 minut 30 Trybunał udaje się na naradę w celu wydania wyroku.

O godzinie 22 minut 30 ogłoszony zostaje wyrok, po czym przewodniczący wyjaśnia skazanym: MICHAŁSKIEMU, KURPIEŁOWI, FREIMUTHOWI, ŁACINIE, ZAŁANOWSKIEMU, ŻELECHOWSKIEMU, ROMBEK, SZCZEPCE, KRAJDUCHÓWNI, SERWATCE, KUŚNIERZOWI, SZANKOWI, MIELNIKOWI, DMITRYSZYNOWI, STEFANOWSKIEJ, LACHOWICZOWI i uniewinnionym: PANKIEWICZOWI, FURDZINOWI i BUCZKOWSKIEMU – istotę wyroku, termin i sposób jego zaskarżenia w trybie kasacji.

ШАНЕКА, МЕЛЬНИКА, ДМИТРИШИНА, СТЕФАНОВСКОЙ, ЛЯХОВИЧА, а также в отношении оправданных: ПАНКЕВИЧА, ФУРДЗИНА и БУЧКОВСКОГО – остается прежняя, т. е. содержание их под стражей в тюрьме города Киева.

В 23 часа 10 минут судебное заседание объявляется закрытым.

Председательствующий
ДУБИНИН

д Секретарь
Техник-интендант I ранга
(—) ЛАПИЦКИЙ

Отп. в 2-х экз.

1-й экз. – судпроизв[одство]

2-й экз. – в дело

24.5.41 г.

ДА СБУ (Львів), справа П-30069/5, арк. 277–334.

Оригінал, машинотис.

Примітки

- ^{а-а} Вписано від руки.
- ^{б-б} Написано на перекресленім: *открытом*.
- ^{в-в} Перекреслено.
- ^{г-г} Перекреслене слово, ймовірно: *рабочий*.
- ^г Так у тексті. Незакінчене речення.
- ^ж Нерозбірлива примітка від руки.

¹ Міхальський Щепан (1905–1941), до 1939 старший інструктор ЗГП, комендант „Гуфца” ЗГП у Дрогобичі.

² Курпель Юзеф (1911–1941), псевдо „Вільк”, підпоручник піхоти запасу 53 пп, в СЗБ з січня 1940, один з організаторів підокругу СЗБ Дрогобич.

³ Желеховський Тадеуш (1916–1984), псевдо „Льопек”, „Рінг”, гарцер, в СЗБ з 1940; заарештований органами НКВС, потім засуджений, звільнений в грудні 1941, згодом в АП у СРСР, у квітні 1944 десантований літаком на територію окупованої Польщі. Заступник командира, потім командир лісового загону „Годземби” округу АК Львів, у 1944–1945 комендант району АК Любачів.

⁴ Фраймут Фердинанд (1913–1941), інструктор ЗГП, взводний ВП, під час вересневої кампанії в 6 псп, потім в СЗБ, кур’єр до Угорщини.

⁵ „Польмін” – Державна фабрика мінеральних масел. Йдеться про нафтоперегінний завод у Дрогобичі (вул. Стрийська). Правління „Польміну” знаходилося у Львові,

Orzeczenie: Środki prewencyjne do czasu uprawomocnienia się wyroku wobec skazanych: MICHAŁSKIEGO, KURPIELA, ŁACINY, FREIMUTHA, ZAŁANOWSKIEGO, ŻELECHOWSKIEGO, ROMBEK, SZCZEPKI, KRAJDUCHÓWNY, SERWATKI, KUŚNIERZA, SZANKA, MIELNIKA, DMITRYSZYNA, STEFANOWSKIEJ, LACHOWICZA oraz uniewinnionych: PANKIEWICZA, FURDZINA i BUCZKOWSKIEGO – pozostawić bez zmian, tj. zatrzymać w więzieniu miasta Kijowa.

O godzinie 23 minut 10 posiedzenie sądowe uznaje się za zamknięte.

Przewodniczący
DUBININ

Sekretarz
Technik intendent 1 rangi
(—) ŁAPICKIJ

Odb[ito] w 2 egz.

1 egz. – do akt sądowych

2 egz. – do akt sprawy

24.5.41 r.

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30069/5, k. 277–334.

Oryginał, maszynopis.

Przypisy

- a- a Wpisano odręcznie.
- b- b Nadpisano nad przekreślonym: *otwartym*.
- c- c Przekreślono.
- d- d Skreślone słowo, prawdopodobnie: *robotnik*.
  - e Tak w oryginale. Zdanie urwane.
  - f Nieczytelna odręczna adnotacja.

¹ Michalski Szczepan (1905–1941), hm., do 1939 hufcowy ZHP w Drohobycz.

² Kurpiel Józef (1911–1941), ps. „Wilk”, ppor. piech. rez., 53 pp, w ZWZ od stycznia 1940, współorganizator Podokręgu ZWZ Drohobycz.

³ Żelechowski Tadeusz (1916–1984), ps. „Lopek”, „Ring”, harcerz, w ZWZ od 1940, aresztowany przez NKWD, potem sądzony, w grudniu 1941 zwolniony, następnie w AP w ZSRS, w kwietniu 1944 wykonał skok na spadochronie do okupowanej Polski. Zca dcy, potem dca oddziału leśnego „Godziemby” w Okręgu AK Lwów, w l. 1944–1945 kmdt Obwodu AK Lubaczów.

⁴ Freimuth Ferdynand (1913–1941), phm., plut. WP, w kampanii wrześniowej 1939 w 6 psp, potem w ZWZ, kurier na Węgry.

підприємство мало свої філії та представництва у багатьох містах Польщі та у Вільному Місті Гданську. У Дрогобичі генеральним директором „Польміну” був інженер Зигмунт Білоховський (1884–1940), згадуваний у „Віснику Польської промисловості і торгівлі 1938” („Rocznik Polskiego Przemysłu i Handlu 1938”) також як технічний директор усього „Польміну”, а директором з кадрових питань – Еугеніуш Паславський (1893 р. н.), обидва заарештовані в листопаді 1939. Див.: М. Mazur, *Neudorf-Polminowice. Współzycie narodowości na ziemi drohobyckiej*, Варшава–Познань 1998.

⁶ Так у тексті.

⁷ Тоді ще село.

⁸ Мартинович Александер, кандидат юридичних наук, з 1930 мав адвокатську контору в Дрогобичі.

⁹ Циганек Владислав (або Збігнев), магістр юридичних наук, гарцер з Перемишля, випускник університету Яна Казимира у Львові, кур’єр СЗБ до Угорщини – вірогідно, супроводжував через кордон полковника С. Сосабовського та генерала М. Боруту-Спеховича.

¹⁰ Чеховський Ервін, комендант підокругу СЗБ Дрогобич. Див. примітку 6 до документу 9, с. 144.

¹¹ Йдеться про вибори делегатів Народних зборів Західної України, які відбулися 22 жовтня 1939.

¹² Рулофф Леон (1889 р. н.), з грудня 1939 в СЗБ, 23 квітня 1940 заарештований органами НКВС, засуджений Військовим трибуналом КОВО 10–12 березня 1941 до смертної кари, розстріляний 23 квітня 1941.

¹³ Стец Тадеуш (1907 р. н.), псевдо „Скеров”, капітан, під час вересневої кампанії 1939 командир господарської роти 114 запасного пп, у підпіллі начальник штабу підокругу СЗБ Дрогобич, заарештований 31 березня 1940, засуджений Військовим трибуналом КОВО 2–4 липня 1941 до смертної кари.

¹⁴ Хцюк Анджей (1920–1978), молодший брат Тадеуша Хцюка, письменник, на початку 1940 перебрався до Угорщини, потім до Франції, після її поразки працював у підпіллі, після війни в Австралії.

¹⁵ Хцюк Тадеуш, вигадане прізвище Цельт Марек (1917–2001), інструктор ЗГП, кур’єр СЗБ до Угорщини, у 1940 в 3 ДП ВП у Франції, пізніше у Великобританії, кур’єр до Представництва еміграційного Уряду РП на окупованій території Польщі – десантований літаком наприкінці 1941, після виконання місії через Угорщину перебрався до Лондона (1943), вдруге десантований літаком на територію Польщі у 1944 – як спеціальний емісар прем’єр-міністра РП і Головного командування ЗГП, цього ж року свакуйований літаком до Італії, у 1945–1948 в Польщі, пізніше разом з сім’єю через Австрію перебрався до Франції, з 1952 редактор на радіостанції „Вільна Європа”.

¹⁶ Так у тексті, повинно бути: 1940 року.

¹⁷ Можливо, йдеться про Союз оборони західних окраїн Польщі.

¹⁸ Див. с. 628, там Бжаза.

¹⁹ Так у тексті. Див. свідчення Лаціни на с. 662 та Фраймута на с. 670, 672, а також протокол допиту Фраймута від 26 грудня 1940 (ДА СБУ, Львів, справа П-30069/3).

²⁰ Тварди Збігнев Адам (1920–1944) псевдо „Тшаск”, в 1939 доброволець ВП, потім у підпіллі в Дрогобичі, через Угорщину перебрався до Франції, пізніше у Великобританії в І БС. десантований літаком на окуповану територію Польщі в 1943, командир батальйону в 27 ДП АК. Двічі поранений, вмер у лікарні в Холмі (підпоручник – 1943).

²¹ Див. с. 660, там Часовський Казімеж.

²² Див. примітку 25 до документу 49, с. 492.

⁵ Polmin – Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych. Tu chodzi o Zakłady w Drohobyczu (ul. Stryjska) – tj. rafinerię ropy naftowej. Zarząd Polminu znajdował się we Lwowie, przedsiębiorstwo posiadało swoje oddziały oraz przedstawicielstwa w wielu miastach Polski i w Wolnym Mieście Gdańsku. W Drohobyczu dyrektorem naczelnym Polminu był inż. Zygmunt Biluchowski (1884–1940, w „Roczniku Polskiego Przemysłu i Handlu 1938” wymieniany też jako dyrektor techniczny całego Polminu), a dyrektorem kadr – Eugeniusz Pasławski (ur. 1893), obaj aresztowani przez NKWD w listopadzie 1939. Zob. M. Mazur, *Neudorf-Polminowice. Współżycie narodowości na ziemi drohobyckiej*, Warszawa–Poznań 1998.

⁶ Tak w oryginale.

⁷ Wówczas jeszcze wieś.

⁸ Martynowicz Aleksander, dr praw, co najmniej od 1930 prowadził kancelarię adwokacką w Drohobyczu.

⁹ Cyganek Władysław (lub Zbigniew), mgr prawa, harcerz z Przemyśla, absolwent UJK, kurier ZWZ na Węgry – prawdopodobnie prowadził przez granicę płk. S. Sosabowskiego i gen. M. Borutę-Spiechowicza.

¹⁰ Czechowski Erwin, kmndt Podokręgu ZWZ Drohobycz. Zob. przypis 6 do dokumentu 9, s. 145.

¹¹ Chodzi o wybory delegatów do Zgromadzenia Narodowego Zachodniej Ukrainy 22 października 1939.

¹² Ruloff Leon (ur. 1889), w ZWZ od grudnia 1939, 23 kwietnia 1940 aresztowany przez NKWD, sądzony przez Trybunał Wojskowy KOWO w dn. 10–12 marca 1941, skazany na karę śmierci, rozstrzelany 23 kwietnia 1941.

¹³ Stec Tadeusz (ur. 1907), ps. „Skierow”, kpt., w kampanii wrześniowej 1939 dca kompanii gospodarczej 114 pp rez., w konspiracji szef sztabu Podokręgu ZWZ Drohobycz, aresztowany 31 marca 1940, sądzony przez Trybunał Wojskowy KOWO w dn. 2–4 lipca 1941, skazany na karę śmierci.

¹⁴ Chciuk Andrzej (1920–1978), młodszy brat Tadeusza Chciuka, późniejszy pisarz, na początku 1940 przeszedł na Węgry, potem do Francji, po jej klęsce działał w podziemiu, po wojnie w Australii.

¹⁵ Chciuk Tadeusz, przybrane nazwisko Celt Marek (1917–2001), phm., kurier ZWZ na Węgry, w 1940 w 3 DP we Francji, następnie w W. Brytanii, kurier do DR w okupowanej Polsce – skok na spadochronie w końcu 1941, po wypełnieniu misji dotarł przez Węgry do Londynu (1943), ponowny skok w 1944 jako specjalny wysłannik premiera RP i KN ZHP, tr. ewakuowany samolotem do Italii, w l. 1945–1948 w kraju, po czym przedostał się wraz z rodziną przez Austrię do Francji, od 1952 redaktor RWE.

¹⁶ Tak w oryginale, powinno być: 1940 roku.

¹⁷ Być może chodzi o Związek Obrony Kresów Zachodnich.

¹⁸ Por. s. 629, tam Brzaza.

¹⁹ Tak w oryginale. Por. zeznania Łaciny na s. 663 i Freimutha na s. 671, 673. Zob. również protokół przesłuchania Freimutha z 26 grudnia 1940 (PA SBU, Lwów, sygn. arch. P-30069/3).

²⁰ Twardy Zbigniew Adam (1920–1944), ps. „Trzask”, w 1939 ochotnik WP, potem w konspiracji w Drohobyczu, przez Węgry przedostał się do Francji, później w W. Brytanii w 1 BS. Zrzucony na spadochronie w okupowanej Polsce w 1943, dca batalionu w 27 DP AK. Dwukrotnie ranny, zmarł w szpitalu w Chełmie (ppor. – 1943).

²¹ Por. s. 661, tam Czasowski Kazimierz.

²² Zob. przypis 25 do dokumentu 49, s. 493.

²³ Krasulski Antoni (ur. 1912), ps. „Tońko”, „Naganowski”, w l. 1939–1940 kurier ZWZ na Węgry, zaginął w niewyjaśnionych okolicznościach w rej. rz. Stryj podczas przejścia na Węgry z grupą Zbigniewa Janickiego.

²³ Красульський Антоні (1912 р. н.), псевдо „Тонько”, „Нагановський”, у 1939–1940 кур'єр СЗБ до Угорщини, пропав за нез'ясованих обставин у районі р. Стрий під час переходу до Угорщини з групою Збігнева Яніцького.

²⁴ Ймовірно, помилка. Йдеться про Талеуша.

²⁵ У Самборі дислокувався 6 псп.

²⁶ Ймовірно, помилка, 65 пп дислокувався у Грудзьондзі.

²⁷ Вірогідно, Процюк Александер (1903 р. н.), капітан, під час вересневої кампанії 1939 командир 2 роти станкових кулеметів II-го батальйону 6 псп, потім командир цього батальйону.

²⁸ Див. с. 694, там Вахмістровський.

²⁹ Йдеться про Адлера Віктора (1852–1918) або Адлера Макса (1873–1937) – австрійських соціал-демократів.

³⁰ Див. с. 606 та документ 57, с. 756, там 24 квітня.

²⁴ Zapewne pomyłka. Chodzi o Tadeusza.

²⁵ W Samborze stacjonował 6 psp.

²⁶ Zapewne pomyłka. 65 pp stacjonował w Grudziądzu.

²⁷ Zapewne Prociuk Aleksander (ur. 1903), kpt., w kampanii wrześniowej 1939 początkowo dca 2 komp. ckm z II batalionu 6 psp, potem dca tego batalionu.

²⁸ Por. s. 695, tam Wachmistrowski.

²⁹ Chodzi o Viktora Adlera (1852–1918) lub Maxa Adlera (1873–1937) – austriackich socjaldemokratów.

³⁰ Por. s. 607 oraz dokument 57, s. 757, tam 24 kwietnia.

**16 травня 1941, Київ. Вирок Військового трибуналу КОВО
у справі Щ. Міхальського та 18 інших осіб**

Дело № 0062–1941 г.

[...]

Копия
Сов. секретно
Экз. № а-2^а

Приговор № 0056

Именем Союза Советских Социалистических Республик

1941 года, мая 12–16 дня, Военный Трибунал Киевского Особого Военного Округа в закрытом судебном заседании в г. Киеве, в составе: председательствующего – члена коллегии ВТ КОВО т. ДУБИНИНА и членов – интенданта 3 ранга т. АНТИПОВА и члена коллегии ВТ КОВО т. ЯКОВЧЕНКО, при секретаре – технике-интенданте 1 ранга т. ЛАПИЦКОМ, без участия военного прокурора и защиты, в присутствии переводчика – техника-интенданта 2 ранга т. УМАНСКОГО, рассмотрев дело по обвинению –

1. МИХАЛЬСКОГО Степана Владиславовича, 1905 года рождения, уроженца села Стрышава Маковского уезда быв. Краковского воеводства, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, с низшим образованием, служащего – мастера завода „Польмин“, состоявшего с 1923 по 1939 год в националистической организации „Скаутов“ в должности коменданта, жителя гор. Дрогобыча, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

2. КУРПЕЛЯ Юзефа Ивановича, 1911 года рождения, уроженца гор. Львова, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, со средним образованием, служащего – бухгалтера, семейного, с 1932 по 1933 год учился в школе подхорунжих, с 1933 г. состоявшего офицером в запасе бывшей польской армии, жителя гор. Дрогобыча, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6, 54-9 и 54-11 УК УССР.

3. ЗАЛАНОВСКОГО Збигнева Ивановича, 1912 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, беспартийного, с высшим образованием, служащего – врача, холостого, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-9 и 54-11 УК УССР.

**16 maja 1941, Kijów. Wyrok Trybunału Wojskowego KOWO
w sprawie Szczepana Michalskiego i jego 18 towarzyszy**

Sprawa nr 0062–1941 r.
[...]

Kopia
Śc[is]le tajne
Egz. nr ^a2^a

Wyrok nr 0056

W imieniu Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich

W dniach 12–16 maja 1941 roku Trybunał Wojskowy Kijowski-go Specjalnego Okręgu Wojskowego na zamkniętym posiedzeniu sądowym w m. Kijowie w składzie: przewodniczący – członek kolegium WT KOWO t. DUBININ oraz członkowie – intendent 3 rangi t. ANTIPOW i członek kolegium WT KOWO t. JAKOWCZENKO, przy udziale sekretarza – technika intendenta 1 rangi t. ŁAPICKIEGO, bez udziału prokuratora wojskowego i obrony, z udziałem tłumacza – technika intendenta 2 rangi t. UMANSKIEGO, po rozpatrzeniu sprawy dotyczącej oskarżenia –

1. MICHALSKIEGO Szczepana s. Władysława, urodzonego w 1905 roku we wsi Stryszawa w powiecie makowskim był[ego] województwa krakowskiego, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, urzędnika – majstra w zakładzie „Polmin”, od 1923 do 1939 roku należącego do nacjonalistycznej organizacji „Skautów” i pełniącego w niej funkcję komendanta, mieszkańca mias[ta] Drohobycza, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

2. KURPIELA Józefa s. Jana, urodzonego w 1911 roku w mieś[cie] Lwowie, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, urzędnika – księgowego, posiadającego rodzinę, od 1932 do 1933 roku będącego słuchaczem szkoły podchorążych, a od 1933 r. oficera rezerwy byłego Wojska Polskiego, mieszkańca mias[ta] Drohobycza, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6, 54-9 i 54-11 KK USRS.

3. ZAŁANOWSKIEGO Zbigniewa s. Jana, urodzonego w 1912 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnego, wykształcenie wyższe, urzędnika – lekarza, kawalera, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-9 i 54-11 KK USRS.

4. ЖЕЛЕХОВСКОГО Тадеуша Яновича, 1916 года рождения, уроженца гор. Самбор Дрогобычской области, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, беспартийного, со средним образованием, служащего – конторщика завода „Польмин“, холостого, состоявшего с 1925 по 1939 г. в националистической организации „Скаутов“ в должности инструктора, жителя гор. Дрогобыча, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

5. РОМБЕК Филиции Викторовны, 1914 года рождения, уроженки гор. Кракова, по национальности польки, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийной, со средним образованием, без определенных занятий, с 1939 года служившей в быв. польской армии в команде связи – телефонистки, девицы, жительницы гор. Дрогобыча, несудимой, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

6. ЩЕПКА Ежи Станиславовича, 1920 года рождения, уроженца гор. Кракова, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, беспартийного, со средним образованием, служащего – чертежника, подофицера бывш. польской армии в чине подхорунжего, состоявшего с 1926 по 1937 г. в националистической организации „Скаутов“, холостого, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

7. ФРАЙМУТА Фердинанда Леоновича, 1913 года рождения, уроженца гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из кустарей, беспартийного, с низшим образованием, без определенных занятий, служившего с 1935 по 1936 г. в бывш. польской армии рядовым, состоявшего с 1925 по 1939 г. в националистической организации „Скаутов“, проживавшего на нелегальном положении в гор. Бориславе, холостого, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

8. ЛАЦИНА Иосифа Ивановича, 1912 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, беспартийного, со средним образованием, рабочего – сторожа, с 1934 по 1935 г. служившего в бывш. польской армии в чине капрала, холостого, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

9. КРАЙДУХОВНЫ Янины Антоновны, 1914 года рождения, уроженки села Загуж Санокского уезда бывш. Львовского воеводства, по национальности польки, по соцпроисхождению из служащих, беспартийной, с высшим образованием, без определенных занятий, девицы, состоявшей с 1938 по 1939 г. в националистической организации

4. ŻELECHOWSKIEGO Tadeusza s. Jana, urodzonego w 1916 roku w mieś[cie] Samborze w obwodzie drohobyckim, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, urzędnika – pracownika biurowego w zakładzie „Polmin”, kawalera, należącego od 1925 do 1939 r. do nacjonalistycznej organizacji „Skautów” i pełniącego w niej funkcję instruktora, mieszkańca mias[ta] Drohobycza, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

5. ROMBEK Felicji c. Wiktora, urodzonej w 1914 roku w mieś[cie] Krakowie, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnej, wykształcenie średnie, bez stałego zajęcia, służącej od 1939 roku w był[ym] Wojsku Polskim w pododdziale łączności – jako telefonistka, panny, mieszkanki mias[ta] Drohobycza, nie karanej – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

6. SZCZEPKI Jerzego s. Stanisława, urodzonego w 1920 roku w mieś[cie] Krakowie, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, urzędnika – kreślarza, podoficera był[ego] Wojska Polskiego, podchorążego, od 1926 do 1937 r. należącego do nacjonalistycznej organizacji „Skautów”, kawalera, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

7. FREIMUTHA Ferdynanda s. Leona, urodzonego w 1913 roku w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, bez stałego zajęcia, służącego od 1935 do 1936 r. w był[ym] Wojsku Polskim jako szeregowy, od 1925 do 1939 r. należącego do nacjonalistycznej organizacji „Skautów”, ukrywającego się w mieś[cie] Boryslawiu, kawalera, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

8. ŁACINY Józefa s. Jana, urodzonego w 1912 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, robotnika – stróża, od 1934 do 1935 r. służącego w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu kaprała, kawalera, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

9. KRAJDUCHÓWNY Janiny c. Antoniego, urodzonej w 1914 roku we wsi Zagórz w powiecie sanockim był[ego] województwa lwowskiego, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnej, wykształcenie wyższe, bez stałego zajęcia, panny, od 1938 do 1939 r. należącej do żeńskiej grupy nacjonalistycznej organizacji „Skautów” i pełniącej w niej funkcję komendanta, mieszkanki mias[ta] Drohobycza, nie

„Скаутов” в женской группе в должности коменданта, жительницы гор. Дрогобыча, несудимой, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

10. СЕРВАТКУ Здислава Станиславовича, 1913 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из кустарей, служащего – бухгалтера, беспартийного, со средним образованием, семейного, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

11. ШАНЕКА Стефана Евгеньевича, 1911 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из служащих, беспартийного, со средним образованием, служащего – мастера завода „Польмин”, состоявшего с 1921 по 1939 год в националистической организации „Скаутов”, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК [УССР].

12. КУСНЕЖА Владислава Ивановича, 1902 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, со средним образованием, рабочего – бригадира по строительству на заводе „Польмин”, семейного, служившего в 1920 г.¹ в бывш. польской армии рядовым, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

13. МЕЛЬНИКА Ярослава Францишковича, 1916 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, с низшим образованием, служащего – химика на заводе „Польмин”, холостого, состоявшего с 1931 по 1939 г. в националистической организации „Скаутов”, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

14. ПАНКЕВИЧА Феликса Ивановича, 1895 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из кустарей, беспартийного, с низшим образованием, кустаря – сапожника, семейного, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

15. ЛЯХОВИЧА Феликса Мартыновича, 1884 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности поляка, по соцпроисхождению из кустарей, беспартийного, с низшим образованием, служащего – прораба на военстрое, семейного, несудимого, в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

16. ФУРДЗИНА Ивана Григорьевича, 1875 года рождения, уроженца и жителя гор. Дрогобыча, по национальности украинца, по

karanej – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

10. SERWATKI Zdzisława s. Stanisława, urodzonego w 1913 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, urzędnika – księgowego, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, posiadającego rodzinę, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

11. SZANKA Stefana s. Eugeniusza, urodzonego w 1911 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, urzędnika – majstra w zakładzie „Polmin”, należącego od 1921 do 1939 roku do nacjonalistycznej organizacji „Skautów”, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK [USRS].

12. KUŚNIERZA Władysława s. Jana, urodzonego w 1902 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie średnie, robotnika – brygadzysty ekipy budowlanej w zakładzie „Polmin”, posiadającego rodzinę, od 1920 r.¹ służącego w był[ym] Wojsku Polskim jako szeregowy, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

13. MIELNIKA Jarosława s. Franciszka, urodzonego w 1916 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, urzędnika – chemika w zakładzie „Polmin”, kawalera, należącego od 1931 do 1939 r. do nacjonalistycznej organizacji „Skautów”, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

14. PANKIEWICZA Feliksa s. Jana, urodzonego w 1895 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, rzemieślnika – szewca, posiadającego rodzinę, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

15. LACHOWICZA Feliksa s. Marcina, urodzonego w 1884 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z rzemieślników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, urzędnika – kierownika budowy w *wojenstroju*, posiadającego rodzinę, nie karanego, o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, с низшим образованием, пенсионера, в прошлом – служащего, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

17. ДМИТРИШИНА Иосифа Стефановича, 1906 года рождения, уроженца гор. Львова, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, с низшим образованием, рабочего – токаря по металлу, семейного, состоящего членом профсоюза „Металлистов”², несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

18. БУЧКОВСКОГО Севера Ивановича, 1898 года рождения, уроженца села Долгомостиска Львовской области, по национальности поляка, по соцпроисхождению из рабочих, беспартийного, с низшим образованием, служащего – бухгалтера, холостого, служившего с 1918 по 1921 г. в бывш. польской армии в чине сержанта, несудимого, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

19. СТЕФАНОВСКОЙ Уршулы Станиславовны, 1919 года рождения, уроженки гор. Загуж (Германия), по национальности польки, по соцпроисхождению из служащих, беспартийную, со средним образованием, служащей – машинистки, девицы, жительницы гор. Дрогобыча, несудимой, – в совершении преступления, предусмотренного ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

На основании материалов по делу и показаний самих подсудимых –
Установил:

На территории гор. Дрогобыча и Борислава была создана контрреволюционная польско-националистическая повстанческая организация, ставившая своей задачей различными видами борьбы проводить вражескую работу против советской власти в Западных областях [Украины] за восстановление бывшего буржуазного польского государства.

С восстановлением советской власти в Западных областях Украины оставшиеся бывшие польские офицеры и польские националисты, которые сгруппировались между собой и создали вначале патриотическую польскую организацию, которая впоследствии связалась с контрреволюционным центром, находящимся в одном из сопредельных государств и в гор. Львове, от которого получили задание создать контрреволюционную организацию под названием „ЗВЗ” или (Союз вооруженной борьбы).

Указанная организация „ЗВЗ” под руководством своих центров, от которых получала и денежные субсидии, поставила перед собой

16. FURDZINA Iwana s. Hryhorija, urodzonego w 1875 roku, urodzonego i zamieszkałego w mieś[cie] Drohobyczu, narodowości ukraińskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, emeryta, dawniej – urzędnika, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

17. DMITRYSZYNA Józefa s. Stefana, urodzonego w 1906 roku w mieś[cie] Lwowie, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, robotnika – tokarza metalowca, posiadającego rodzinę, będącego członkiem związku zawodowego „Metalowców”²², nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

18. BUCZKOWSKIEGO Seweryna s. Jana, urodzonego w 1898 roku we wsi Dołhomościska w obwodzie lwowskim, narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z robotników, bezpartyjnego, wykształcenie podstawowe, urzędnika – księgowego, kawalera, od 1918 do 1921 r. służącego w był[ym] Wojsku Polskim w stopniu sierżanta, nie karanego – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

19. STEFANOWSKIEJ Urszuli c. Stanisława, urodzonej w 1919 roku w mieś[cie] Zagórz (Niemcy), narodowości polskiej, pochodzenie społeczne – z urzędników, bezpartyjnej, wykształcenie średnie, urzędniczki – maszynistki, panny, mieszkanki mias[ta] Drohobycza, nie karanej – o dokonanie przestępstwa przewidzianego art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Na podstawie materiałów sprawy i zeznań samych podsądnych –
Ustalił:

Na terenie mias[t] Drohobycza i Borysławia została utworzona kontrrewolucyjna polska nacjonalistyczna organizacja powstańcza, stawiająca sobie za cel prowadzenie różnymi metodami walki – wrogiej działalności przeciwko władzy sowieckiej w zachodnich obwodach [Ukrainy] w celu przywrócenia byłego burżuazyjnego państwa polskiego.

Wraz z ustanowieniem władzy sowieckiej w zachodnich obwodach Ukrainy, znajdujący się tam byli oficerowie polscy oraz polscy nacjonalisci skupili się, tworząc początkowo polską organizację patriotyczną, która później nawiązała kontakt z kontrrewolucyjnym ośrodkiem działającym na terenie jednego z państw ościennych oraz w mieś[cie] Lwowie, skąd otrzymali zadanie utworzenia organizacji kontrrewolucyjnej pod nazwą „ZWZ” albo (Związek Walki Zbrojnej).

Wspomniana organizacja „ZWZ” pod kierunkiem tych ośrodków, od których otrzymywała także subsydia pieniężne, zamierzała realizować następujące zadania: 1) werbowanie do organizacji kontrrewolucyjnej nowych członków – w systemie „piątek”, 2) zbieranie różnych

задачи: 1) вербовку новых членов в контрреволюционную организацию путем „пятерок”, 2) собиране различных сведений шпионского характера, 3) переправки поляков призывного возраста за границу сопредельного государства, 4) переправка за границу поляков-патриотов в сопредельное государство для создания польских легионов, 5) подготовку диверсий на предприятиях государственного значения и железной дороге, 6) приобретение оружия, 7) распространение к.р. листовок и создание забастовки на заводе „Польмин”.

Все члены организации обязаны принимать присягу на верность организации, а для конспирации избрали себе псевдонимы.

В осуществлении вышеозначенных задач был создан штаб руководства „ЗВЗ” и распределены обязанности среди членов организации, во исполнение чего:

Подсудимый МИХАЛЬСКИЙ, будучи враждебно настроенным против советской власти, в конце октября и начале ноября 1939 года в гор. Дрогобыче создал и возглавил к.р. организацию, которая занималась нелегальной переброской офицеров бывш. польской армии и враждебно настроенных элементов против советской власти из СССР в одно из сопредельных государств для вступления в польские легионы с целью вооруженной борьбы против советской власти за восстановление польского буржуазного государства в областях Западной Украины.

Являясь руководителем к.р. организации, подсудимый МИХАЛЬСКИЙ, связался с офицерами бывш. польской армии – ГАЛЮЗОМ и ОСФАЛЬДОМ, по инициативе которых создал штаб к.р. организации, в который входили – ГАЛЮЗА, ОСФАЛЬД, ХЦЮК Андрей³ (бежавшие за границу) и ШАНЕК.

Подсудимый МИХАЛЬСКИЙ, как руководитель к.р. организации, проводил совещания, на которых обсуждался план деятельности, давал установку вербовать в организацию новых членов, приобретать оружие, организовывать в гор. Дрогобыче вооруженные повстанческие „пятерки”.

МИХАЛЬСКИЙ на одном из совещаний организации дал задание ЖЕЛЕХОВСКОМУ, ШАНЕК и РОМБЕК выявить в гор. Дрогобыче все имеющиеся к.р. организации с целью их объединения в одну организацию, сам связался с ЧЕХОВСКИМ (проходящим по другому делу) – руководителем аналогичной организации гор. Борислава, для совместной борьбы против советской власти.

В ноябре м-це 1939 года, МИХАЛЬСКИЙ лично связался с Львовским к.р. центром, где получил задание активизировать вербовку новых членов, приобретать оружие, собирать сведения шпионского

informacji o charakterze szpiegowskim, 3) przerzucanie Polaków w wieku poborowym za granicę jednego z państw ościennych, 4) przerzucanie Polaków-patriotów za granicę na teren sąsiedniego państwa w celu utworzenia polskich legionów, 5) przygotowanie dywersji w przedsiębiorstwach o znaczeniu państwowym oraz na kolei, 6) zdobywanie broni, 7) rozpowszechnianie ulotek k.r. i zorganizowanie strajku w zakładzie „Polmin”.

Wszyscy członkowie organizacji zobowiązani byli do złożenia przysięgi na wierność organizacji oraz – w związku z konspiracją – przybierali pseudonimy.

Dla realizacji wymienionych wyżej zadań utworzono sztab kierownictwa „ZWZ” i rozdzielono obowiązki między członków organizacji, którzy wykonując je [dopuszcili się]:

Podsądny MICHALSKI, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, na przełomie października i listopada 1939 roku w mieście Drohobyczu utworzył i stanął na czele organizacji k.r. zajmującej się nielegalnym przerzucaniem oficerów był[ego] Wojska Polskiego i elementu wrogo nastawionego do władzy sowieckiej z ZSRS do jednego z sąsiednich państw. Mieli oni wstępować tam do legionów polskich, by prowadzić zbrojną walkę przeciwko władzy sowieckiej o odbudowanie burżuazyjnego państwa polskiego w obwodach Zachodniej Ukrainy.

Będąc szefem organizacji k.r., podsądny MICHALSKI skontaktował się z oficerami był[ego] Wojska Polskiego – GALUZĄ i OSWALDEM, z których inicjatywy utworzył sztab organizacji k.r., w skład którego weszli – GALUZA, OSWALD, CHCIUK Andrzej³ (zbiegli za granicę) oraz SZANEK.

Podsądny MICHALSKI jako szef organizacji k.r. prowadził narady, podczas których omawiano plany działania oraz udzielał wytycznych w sprawie werbowania do organizacji nowych członków, zdobywania broni i organizowania w mieście Drohobyczu zbrojnych powstańczych „piątek”.

MICHALSKI podczas jednej z narad organizacji powierzył ŻELCZOWSKIMU, SZANKOWI i ROMBEK zadanie ujawnienia wszystkich istniejących w mieście Drohobyczu organizacji k.r. w celu ich scalenia w jedną wspólną organizację. Sam natomiast skontaktował się z CZELCZOWSKIM (występującym w innej sprawie) – szefem takiej samej organizacji w mieście Borysławiu w celu prowadzenia wspólnej walki przeciwko władzy sowieckiej.

W listopadzie 1939 roku MICHALSKI skontaktował się osobiście z lwowskim centrum k.r., od którego otrzymał zadanie zintensyfikowania werbunku nowych członków, gromadzenia broni, zbierania informacji o charakterze szpiegowskim dotyczących rozlokowania oddziałów

характера о расположении воинских частей Красной Армии, местах жительства командиров и местах расположения партийных и советских учреждений.

Кроме этого, МИХАЛЬСКИЙ получил задание установить в городе Бориславе подпольную радиостанцию для связи с одним из сопредельных государств. Для этой цели МИХАЛЬСКИЙ в гор. Львове связался с участником к.р. организации КОССАРЕКОМ⁴, от которого получил радиочасти и через курьера-связного ЯНАСЯ, передал их ЧЕХОВСКОМУ.

В декабре м-це 1939 года МИХАЛЬСКИЙ по заданию ЧЕХОВСКОГО (руководителя к.р. организации Бориславского округа) организовал нелегальный переход офицеров бывш. польской армии из СССР за границу.

29/ХІІ-39 г. МИХАЛЬСКИЙ, подсудимый ФРАЙМУТ и другие, в количестве 25 человек, с помощью проводника – подсудимой КРАЙДУХОВНЫ, нелегально бежали из СССР в одно сопредельное государство.

После перехода границы МИХАЛЬСКИЙ совместно с ФРАЙМУТОМ явились в центр контрреволюционной организации, где проинформировали о создании ими к.р. организации на территории Дрогобыча. В этом центре МИХАЛЬСКИЙ и ФРАЙМУТ прошли 10-дневные курсы по изучению шифров, структуры и построения к.р. повстанческой организации в нелегальных условиях, после чего 14/ІІ-1940 г. заграничным центром были переброшены на территорию СССР для продолжения контрреволюционной деятельности, но при переходе границы советскими пограничниками были задержаны.

Подсудимый КУРПЕЛЬ – бывший подпоручик польской армии, будучи враждебно настроенным против советской власти, до ухода МИХАЛЬСКОГО за границу из СССР был осведомлен о существовании к.р. организации в гор. Дрогобыче. Он объединил все анти-советские формирования в одну к.р. организацию и принял на себя руководство.

В январе м-це 1940 г. КУРПЕЛЬ связался через подсудимую КРАЙДУХОВНУ и ЗАЛАНОВСКОГО с руководителем к.р. организации Бориславского округа – ЧЕХОВСКИМ, от которого получил 680 руб. для нужд организации. По заданию ЧЕХОВСКОГО создал штаб руководства в Дрогобычской к.р. организации, в который входили – ЗАЛАНОВСКИЙ, ЖЕЛЕХОВСКИЙ и РУЛОФ (скрывшийся), руководство штабом КУРПЕЛЬ принял на себя.

В целях конспирации КУРПЕЛЬ имел псевдоним – „Вильк”. Согласно указания ЧЕХОВСКОГО, КУРПЕЛЬ занимался вербовкой

wojskowych Armii Czerwonej, miejsc zamieszkania dowódców oraz lokalizacji instytucji partyjnych i sowieckich.

Ponadto MICHALSKI otrzymał zadanie zorganizowania w mieście Borysławiu podziemnej radiostacji dla łączności z jednym z sąsiednich państw. W tym celu MICHALSKI skontaktował się w mieś[cie] Lwowie z członkiem organizacji k.r. KOSSARIEKIEM⁴, od którego otrzymał części radiowe i przez kuriera-łącznika JANASIA przekazał je CZECHOWSKIEMU.

W grudniu 1939 roku MICHALSKI, wykonując zadanie CZECHOWSKIEGO (szefa organizacji k.r. w okręgu borysławskim), zorganizował nielegalne przejście oficerów był[ego] Wojska Polskiego z ZSRS za granicę.

29/XII-39 r. MICHALSKI, podsądny FREIMUTH i inni, łącznie 25 osób, z pomocą przewodnika – podsądnej KRAJDUCHÓWNY, nielegalnie uciekli z ZSRS do jednego z państw ościennych.

Po przejściu przez granicę MICHALSKI razem z FREIMUTHEM zgłosił się w ośrodku organizacji kontrrewolucyjnej, gdzie poinformował o utworzeniu przez siebie na terenie Drohobycza organizacji k.r. W ośrodku tym MICHALSKI i FREIMUTH odbyli 10-dniowe kursy posługiwania się szyframi, zapoznające też ze strukturą i zasadami organizacji k.r. grup powstańczych w nielegalnych warunkach. 14/II-1940 r. zostali oni przerzuceni przez ten zagraniczny ośrodek z powrotem na terytorium ZSRS w celu kontynuowania kontrrewolucyjnej działalności. Ale podczas przekraczania granicy zostali zatrzymani przez sowieckich żołnierzy straży granicznej.

Podsądny KURPIEL – były podporucznik Wojska Polskiego, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, jeszcze przed wyjazdem MICHALSKIEGO z ZSRS za granicę wiedział o istnieniu organizacji k.r. w mieś[cie] Drohobyczu. Scalił on wszystkie antysowieckie formacje w jedną organizację k.r. i objął jej kierownictwo.

W styczniu 1940 r. KURPIEL skontaktował się przez podsądną KRAJDUCHÓWNEJ i ZAŁANOWSKIEGO z szefem organizacji k.r. okręgu borysławskiego – CZECHOWSKIM, od którego otrzymał na potrzeby organizacji 680 rub[li]. Na polecenie CZECHOWSKIEGO utworzył sztab kierownictwa drohobyckiej organizacji k.r., w skład którego weszli – ZAŁANOWSKI, ŻELECHOWSKI oraz RULOFF (ukrywa się). Kierownictwo sztabu objął sam KURPIEL.

Dla celów konspiracji KURPIEL używał pseudonimu „Wilk”. Zgodnie z wytycznymi CZECHOWSKIEGO KURPIEL zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji k.r., tworząc w mieś[cie] Drohobyczu powstańcze „piątki”. ZAŁANOWSKIEGO mianował swoim zastępcą

новых членов в к.р. организацию, создал в гор. Дрогобыче повстанческие „пятерки”. ЗАЛАНОВСКОГО назначил своим заместителем, дал ему задание от вновь вступивших в организацию принимать присяги и назначать псевдонимы.

В январе м-це 1940 г. КУРПЕЛЬ создал разведывательный отдел, руководителем этого отдела назначил ЖЕЛЕХОВСКОГО, которому дал задание установить местонахождение советской коротковолновой радиостанции, места жительства советских партийных работников для передачи руководителю окружного центра ЧЕХОВСКОМУ.

В феврале м-це 1940 г. КУРПЕЛЬ через ЗАЛАНОВСКОГО связался с Львовским центром, от которого получил задание провести диверсионные акты на железнодорожном транспорте и на государственном заводе „Польмин”, также на заводе „Польмин” путем агитации среди рабочих подготовить забастовку.

Выполняя эти задания, КУРПЕЛЬ дал задание участникам к.р. организации, работавшим на заводе „Польмин” – РУЛОФУ и ЛАЩУ, вывести из строя агрегат „Пайд-стих” [?] и подготовить на заводе забастовку рабочих, также участнику к.р. организации Цисовскому дал задание совершать крушения поездов, направляющихся из СССР в Германию, а также идущих из Западной Украины вглубь СССР.

КУРПЕЛЬ дал задание РУЛОФУ, ЗАЛАНОВСКОМУ и ЖЕЛЕХОВСКОМУ вербовать в к.р. организацию новых членов и создавать вооруженные повстанческие „пятерки”.

Подсудимый ЗАЛАНОВСКИЙ, будучи враждебно настроенным к советской власти, в январе м-це 1940 г. был завербован в к.р. организацию КУРПЕЛЕМ, принял присягу на верность к.р. организации и получил псевдоним – „Сикерский”.

По заданию КУРПЕЛЯ выехал в гор. Борислав, где с помощью КРАЙДУХОВНЫ и ЯНАСЯ (скрывшегося от следствия) связался с окружным руководителем к.р. организации ЧЕХОВСКИМ, которому дал присягу и от последнего получил задание развернуть активную вербовку членов организации, приобретение оружия и собирание сведений шпионского характера.

В январе м-це 1940 г. ЗАЛАНОВСКИЙ вошел в состав штаба, был заместителем КУРПЕЛЯ и руководил орготделом к.р. организации, занимался вербовкой новых членов в организацию, принимал присяги, создавал повстанческие „пятерки”.

ЗАЛАНОВСКИМ непосредственно завербованы в к.р. организацию СЕРВАТКА и ВЗОРЕК.

В феврале м-це 1940 г. ЗАЛАНОВСКИЙ через курьера-связиста к.р. организации Львовского центра получил задание проводить

i polecił mu odbierać od wstępujących do organizacji przysięgę oraz nadać im pseudonimy.

W styczniu 1940 r. KURPIEL utworzył oddział wywiadowczy i wyznaczył na szefa tego oddziału ŻELECHOWSKIEGO. Powierzył mu zadanie ustalenia lokalizacji sowieckiej radiostacji krótkofalowej i miejsca zamieszkania sowieckich działaczy partyjnych, by móc potem przekazać to szefowi ośrodka okręgowego CZECHOWSKIEMU.

W lutym 1940 r. KURPIEL nawiązał przez ZAŁANOWSKIEGO kontakt z lwowskim centrum, od którego otrzymał zadanie przeprowadzenia aktów dywersji na kolei i w państwowym zakładzie „Polmin”, miał też, prowadząc agitację wśród robotników, przygotować strajk w zakładzie „Polmin”.

W ramach realizacji tych zadań KURPIEL powierzył członkom organizacji k.r. pracującym w zakładzie „Polmin” – RULOFFOWI i ŁASZCZOWI – zadanie unieruchomienia agregatu „Pajd-stich” [?] oraz przygotowanie w zakładzie strajku robotników. Kazał też członkowi organizacji k.r. CISOWSKIEMU zorganizować wykolejenie pociągów jadących z ZSRS do Niemiec oraz zmierzających w głąb ZSRS z Zachodniej Ukrainy.

KURPIEL powierzył RULOFFOWI, ZAŁANOWSKIEMU i ŻELECHOWSKIEMU zadanie werbowania nowych członków do organizacji k.r. i tworzenia uzbrojonych powstańców „piątek”.

Podsądny ZAŁANOWSKI, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, w styczniu 1940 r. został zwerbowany przez KURPIELA do organizacji k.r., złożył przysięgę na wierność organizacji k.r. i otrzymał pseudonim „Sikiński”.

Na polecenie KURPIELA wyjechał do mias[ta] Borysławia, gdzie z pomocą KRAJDUCHÓWNY i JANASIA (ukrywającego się przed śledztwem) skontaktował się z szefem okręgowej organizacji k.r. – CZECHOWSKIM, przed którym złożył przysięgę i od którego otrzymał zadanie prowadzenia aktywnego werbunku nowych członków do organizacji, zdobywania broni i zbierania informacji o charakterze szpiegowskim.

W styczniu 1940 r. ZAŁANOWSKI wszedł w skład sztabu i, będąc zastępcą KURPIELA, kierował wydziałem org[anizacyjnym] organizacji k.r. Zajmował się werbowaniem do organizacji nowych członków, odbierał przysięgę oraz tworzył powstańcze „piątki”.

ZAŁANOWSKI sam zwerbował do organizacji k.r. SERWATKĘ i WZORKA.

W lutym 1940 r. ZAŁANOWSKI przez kuriera – łącznika lwowskiego centrum organizacji k.r. otrzymał zadanie dokonania aktów dywersji w zakładzie „Polmin” i na kolei oraz zorganizowania strajku w zakładzie „Polmin”.

диверсионные акты на заводе „Польмин“, на железнодорожном транспорте и организовать забастовку на заводе „Польмин“.

После выезда КУРПЕЛЯ из Дрогобыча в гор. Львов в начале марта 1940 г. возглавил к.р. организацию в гор. Дрогобыче.

Подсудимый ФРАЙМУТ, будучи враждебно настроен к советской власти, вместе с МИХАЛЬСКИМ и группой в количестве 25 человек, 29/III-39⁵ г. ушли из СССР на территорию сопредельного государства с целью вступления в польские легионы для борьбы против советской власти и за восстановление бывш. польского государства.

Находясь на территории одного из сопредельных государств, в январе м-це 1940 г. был завербован к.р. организацией „ЗВЗ“ и на верность этой организации дал присягу и избрал себе псевдоним „Фред“.

После этого ФРАЙМУТ прошел 10-ти дневные курсы по изучению шифра, структуры и построения к.р. организации в нелегальных условиях, а 14/II-1940 г. ФРАЙМУТ вместе с МИХАЛЬСКИМ нелегально был переброшен на территорию СССР в качестве инструктора к.р. организации гор. Дрогобыча и [для] сбора сведений шпионского характера.

14 февраля 1940 года ФРАЙМУТ во время перехода границы из сопредельного государства на территорию СССР был задержан советской погранохраной.

25 февраля⁶ 1940 г. ФРАЙМУТ из-под стражи бежал, связался с участницей к.р. организации КРАЙДУХОВНОЙ, которая направила ФРАЙМУТА в гор. Борислав на конспиративную квартиру, где ФРАЙМУТ проживал по день ареста, т.е. до 12 апреля 1940 года.

Проживая нелегально в гор. Бориславе, ФРАЙМУТ через курьера к.р. организации сопредельного государства ХЦЮК Тадеуша, связался с подсудимым ЛАЦИНОЙ, от которого принял присягу на верность к.р. организации, научил его владеть шифром и дал задание установить в городе Дрогобыче все имеющиеся к.р. организации для их объединения в одну повстанческую организацию.

Боясь своего задержания и разоблачения к.р. организации, ФРАЙМУТ решил снова нелегально уйти за границу, используя курьеров-связистов ХЦЮКА и Тонько, которые собирались за границу.

Через КРАЙДУХОВНУ, ФРАЙМУТ приобрел подложное удостоверение личности на имя ЛУКАШЕВИЧ, а также приобрел револьвер с 8 боевыми патронами. Своего намерения не осуществил, т. к. был арестован.

Подсудимый ЛАЦИНА, являясь подофицером бывш. польской армии и будучи враждебно настроенным против советской власти,

Po wyjeździe KURPIELA z Drohobycza do mias[ta] Lwowa, na początku marca 1940 r., stanął na czele organizacji k.r. w mieś[cie] Drohobyczu.

Podsądny FREIMUTH, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, razem z MICHALSKIM i grupą liczącą 25 osób, 29/III-39^s r. przeszedł z ZSRS na terytorium sąsiedniego państwa w celu wstąpienia do polskich legionów, by walczyć przeciwko władzy sowieckiej o odrodzenie był[ego] państwa polskiego.

Przebywając na terytorium jednego z sąsiednich państw, w styczniu 1940 r. został zwerbowany przez organizację k.r. „ZWZ” i złożył przysięgę na wierność tej organizacji. Wybrał sobie pseudonim „Fred”.

Potem FREIMUTH odbył 10-dniowe kursy posługiwania się szyfrem, zapoznając też ze strukturą i zasadami organizacji k.r. grup powstańczych w nielegalnych warunkach. 14/II-1940 r. FREIMUTH razem z MICHALSKIM został przetrzucony nielegalnie na terytorium ZSRS w charakterze instruktora organizacji k.r. mias[ta] Drohobycza oraz [w celu] zbierania informacji o charakterze szpiegowskim.

14 lutego 1940 roku FREIMUTH podczas przekraczania granicy z sąsiedniego państwa na terytorium ZSRS został zatrzymany przez sowiecką straż graniczną.

25 lutego⁶ 1940 r. FREIMUTH uciekł z aresztu i skontaktował się z członkinią organizacji k.r. KRAJDUCHÓWNĄ, która skierowała go do mias[ta] Borysławia do lokalu konspiracyjnego, w którym FREIMUTH mieszkał do dnia aresztowania, tj. do 12 kwietnia 1940 roku.

Mieszkając nielegalnie w mieś[cie] Borysławiu, FREIMUTH poprzez kuriera organizacji k.r. z ościennego państwa – CHCIUKA Tadeusza, skontaktował się z podsądnym ŁACINĄ, od którego odebrał przysięgę na wierność organizacji k.r. i którego nauczył posługiwania się szyfrem, powierzając mu jednocześnie zadanie ustalenia wszystkich działających w mieście Drohobyczu organizacji k.r. w celu scalenia ich w jedną organizację powstańczą.

Bojąc się zatrzymania i zdemaskowania organizacji k.r., FREIMUTH postanowił ponownie pójść za granicę, wykorzystując kurierów-łączników CHCIUKA i Tońka, którzy wybierali się za granicę.

Dzięki KRAJDUCHÓWNIE FREIMUTH zdobył podrobiony dowód osobisty na nazwisko ŁUKASZEWICZ, pozyskał też rewolwer z 8 ostrymi nabojami. Swojego zamiaru nie zrealizował, ponieważ został aresztowany.

Podsądny ŁACINA, jako podoficer był[ego] Wojska Polskiego, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, w lutym 1940 roku został zwerbowany przez zagranicznego kuriera organizacji k.r. CHCIUKA

в феврале м-це 1940 года был завербован закордонным курьером к.р. организации ХЦЮКОМ Тадеушем, а впоследствии подсудимым ФРАЙМУТОМ, которому дал присягу на верность к.р. организации, изучил шифр, переданный ему ФРАЙМУТОМ, а также по заданию последнего занимался выявлением в гор. Дрогобыче к.р. организаций для объединения их в одну к.р. организацию.

В марте м-це 1940 г. ЛАЦИНА по заданию ФРАЙМУТА связался с КРАЙДУХОВНОЙ, от которой получил 3000 рублей на нужды организации, из которых ЛАЦИНА часть денег выдал участникам к.р. организации, как-то – ЧАСКОВСКОМУ, ХЦЮКУ, СЕРВАТКЕ и БРОМОВИЧУ.

ЛАЦИНА по заданию закордонного курьера к.р. организации ХЦЮКА Тадеуша, приобрел топографический план гор. Дрогобыча, на котором красными чернилами затушеввал все предприятия оборонного значения, пронумеровал улицы и обозначил цифрами здания общественного значения для передачи заграничному к.р. центру.

ЛАЦИНА в целях вызвать недовольство к советской власти среди жителей гор. Дрогобыча, дал задание участнику к.р. организации ТВАРДЕ (скрывшемуся от следствия) – составить листовки к.р. содержания, которые должны были отправить в к.р. центр для печатания, но это не было выполнено ввиду его ареста, причем написанные листовки были при нем обнаружены.

Подсудимый ЖЕЛЕХОВСКИЙ, будучи враждебно настроен к советской власти, в октябре м-це 1939 года вошел в состав к.р. организации, созданной МИХАЛЬСКИМ.

После бегства МИХАЛЬСКОГО из СССР за границу, ЖЕЛЕХОВСКИЙ связался с подсудимым КУРПЕЛЕМ, дал последнему присягу на верность к.р. организации и проводил к.р. работу под псевдонимом – „Явор”.

В январе 1940 г. вошел в состав штаба руководства Дрогобычской к.р. организации, по заданию КУРПЕЛЯ создал и возглавил разведывательный отдел для собирания сведений шпионского характера. В этот отдел вовлек РОМБЕК, ЩЕПКУ и ЗАСТОРЦУВНУ и отобрал от них присягу.

ЖЕЛЕХОВСКИМ было поручено выявить местонахождение советской коротковолновой военной радиостанции в гор. Дрогобыче, выявлять места жительства руководящих советских партийных работников, а также и приобретать оружие.

Подсудимая РОМБЕК, будучи враждебно настроенной к советской власти, в декабре м-це 1939 года была завербована ЖЕЛЕХОВСКИМ

Tadeusza, a później przez podsądnego FREIMUTHA, przed którym złożył przysięgę na wierność organizacji k.r. Nauczył się szyfru przekazanego mu przez FREIMUTHA oraz na jego polecenie próbował odnaleźć działające w mieś[cie] Drohobyczu organizacje k.r. w celu scalenia ich w jedną organizację k.r.

W marcu 1940 r. ŁACINA, wykonując zadanie FREIMUTHA, skontaktował się z KRAJDUCHÓWNĄ, od której dostał na potrzeby organizacji 3000 rubli. ŁACINA część z tych pieniędzy wydał członkom organizacji k.r., a mianowicie – CZASKOWSKIEMU, CHCIUKOWI, SERWATCE oraz BROMOWICZOWI.

ŁACINA na polecenie zagranicznego kuriera organizacji k.r. CHCIUKA Tadeusza zdobył plan topograficzny mias[ta] Drohobycza, na którym czerwonym atramentem zaznaczył wszystkie przedsiębiorstwa o znaczeniu obronnym, ponumerował ulice i oznaczył cyframi budynki użyteczności publicznej. Plan miał zostać przekazany do zagranicznego centrum k.r.

ŁACINA, by wywołać wśród mieszkańców mias[ta] Drohobycza niezadowolony z władzy sowieckiej, dał członkowi organizacji k.r. TWARDEMU (ukrywającemu się przed śledztwem) zadanie – sporządzenie ulotek o treści k.r. Miały one zostać wysłane do centrum k.r. w celu powielenia, nie zostało to jednak zrealizowane wobec jego aresztowania. Ulotki, o których mowa, zostały przy nim znalezione.

Podsądnym ŻELECHOWSKI, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, wstąpił w październiku 1939 roku do organizacji k.r. utworzonej przez MICHALSKIEGO.

Po ucieczce MICHALSKIEGO z ZSRS za granicę, ŻELECHOWSKI skontaktował się z podsądnym KURPIELEM, złożył przed nim przysięgę na wierność organizacji k.r. i prowadził działalność k.r. pod pseudonimem „Jawor”.

W styczniu 1940 r. wszedł w skład sztabu kierownictwa drohobyckiej organizacji k.r. Na polecenie KURPIELA utworzył i stanął na czele oddziału wywiadowczego w celu zbierania informacji o charakterze szpiegowskim. Do oddziału tego wciągnął ROMBEK, SZCZEPKĘ i ZASTORCÓWNE, od których odebrał przysięgę.

ŻELECHOWSKI zlecił im: ustalenie lokalizacji sowieckiej krótkofalowej radiostacji wojskowej w mieś[cie] Drohobyczu, dowiadywanie się o miejsca zamieszkania sowieckiego kierownictwa i działaczy partyjnych, a także zdobywanie broni.

Podsądna ROMBEK, będąc wrogo nastawioną do władzy sowieckiej, została w grudniu 1939 roku zwerbowana do organizacji k.r. przez ŻELECHOWSKIEGO, przed którym złożyła przysięgę na wierność organizacji k.r. Prowadziła działalność k.r. pod pseudonimami „Karo” i „Gwiazdka”.

в к.р. организацию, которому дала присягу на верность к.р. организации, проводила к.р. работу под псевдонимом – „Каро” и „Звездочка”.

По заданию КУРПЕЛЯ и ЖЕЛЕХОВСКОГО занималась выявлением места расположения советской военной радиостанции гор. Дрогобыча, лично занималась установкой местожительства советско-партийного актива, с тем, чтобы в момент вооруженного восстания против советской власти совершить над ними теракты. Кроме этого занималась розыском и приобретением оружия для организации.

Подсудимый ЩЕПКА, являясь подхорунжим бывш. польской армии, будучи враждебно настроенным к советской власти, в октябре м-це 1939 г. был завербован ЖЕЛЕХОВСКИМ в к.р. организацию, дал последнему присягу на верность организации, вошел в руководящий штаб к.р. организации и проводил к.р. работу под псевдонимом – „Зюк”.

ЩЕПКА занимался вербовкой новых членов к.р. организации, занимался сбором сведений шпионского характера и приобретением оружия для повстанческих „пятерок”.

Подсудимая КРАЙДУХОВНА, будучи враждебно настроенной к советской власти, в декабре м-це 1939 г. связалась с руководителем к.р. организации МИХАЛЬСКИМ, 29 декабря 1939 г. КРАЙДУХОВНА взяла на себя обязанности проводника по сопровождении МИХАЛЬСКОГО и ФРАЙМУТА к группе офицеров в обозначенное место для перехода границы из СССР.

В январе м-це 1940 г. КРАЙДУХОВНА связалась с закордонным курьером к.р. центра ХЦЮКОМ Тадеушем, от которого получила для нужд организации 50.000 злотых, каковые после обмена передала ЛАЦИНЕ и ФРАЙМУТУ.

КРАЙДУХОВНА у себя на квартире принимала курьеров-связистов с Львовского и заграничного центров, способствовала им переходить нелегально границу. После побега ФРАЙМУТА из-под стражи выехала в гор. Стрый, приобрела для него одежду и переправила его в гор. Борислав на конспиративную квартиру, приобрела ему фиктивное удостоверение личности, а также способствовала ему приобрести оружие.

В январе 1940 г. КРАЙДУХОВНА с целью контактирования к.р. деятельности Бориславской и Дрогобычской к.р. организаций связалась с ЯНАСЕМ, которого связала с руководителями к.р. организаций КУРПЕЛЕМ и ЧЕХОВСКИМ для объединения этих организаций для совместной борьбы против советской власти.

Свою контрреволюционную деятельность КРАЙДУХОВНА проводила под псевдонимом – „Хорецка”.

Na polecenie KURPIELA i ŻELECHOWSKIEGO próbowała ustalić lokalizację sowieckiej radiostacji wojskowej w mieś[cie] Drohobyczu, zajmowała się też ustalaniem miejsca zamieszkania aktywu sowiecko-partyjnego, by [organizacja] w chwili [wybuchu] powstania zbrojnego przeciwko władzy sowieckiej mogła dokonać wobec niego aktów ter[rorystycznych]. Zajmowała się również poszukiwaniem i zdobywaniem dla organizacji broni.

Podsądny SZCZEPKA jako podchorąży był[ego] Wojska Polskiego, będąc wrogo ustosunkowanym do władzy sowieckiej, został w październiku 1939 r. zwerbowany przez ŻELECHOWSKIEGO do organizacji k.r., złożył przed nim przysięgę na wierność organizacji, wszedł w skład sztabu kierującego organizacją k.r. Prowadził działalność k.r. pod pseudonimem „Ziuk”.

SZCZEPKA zajmował się werbowaniem nowych członków do organizacji k.r., gromadzeniem informacji o charakterze szpiegowskim i zdobywaniem broni dla powstańczych „piątek”.

Podsądna KRAJDUCHÓWNA, będąc wrogo usposobioną do władzy sowieckiej, skontaktowała się w grudniu 1939 r. z szefem organizacji k.r. MICHAŁSKIM. 29 grudnia 1939 r. KRAJDUCHÓWNA przyjęła na siebie obowiązki przewodnika, prowadząc MICHAŁSKIEGO i FREIMUTHA na wyznaczone miejsce do grupy oficerów, z którą mieli przekroczyć granicę ZSRS.

W styczniu 1940 r. KRAJDUCHÓWNA skontaktowała się z zagranicznym kurierem centrum k.r. CHCIUKIEM Tadeuszem i dostała od niego na potrzeby organizacji 50 000 złotych, które po wymianie przekazała ŁACINIE i FREIMUTHOWI.

KRAJDUCHÓWNA w swoim mieszkaniu przyjmowała kurierów-łączników z lwowskiego centrum i z zagranicy, pomagała im w nielegalnym przechodzeniu granicy. Po ucieczce FREIMUTHA z aresztu, pojechała do mias[ta] Stryja, nabyła dla niego ubranie i zorganizowała mu przeniesienie do mias[ta] Borysławia do lokalu konspiracyjnego. Uzyskała dla niego fałszywy dowód osobisty i pomogła w zdobyciu broni.

W styczniu 1940 r. KRAJDUCHÓWNA, w celu skoordynowania k.r. działalności borysławskiej i drohobyckiej organizacji k.r., porozumiała się z JANASIEM, którego skontaktowała z przywódcami organizacji k.r. KURPIELEM i CZECHOWSKIM w celu scalenia tych organizacji dla wspólnej walki przeciwko władzy sowieckiej.

Swoją kontrewolucyjną działalność KRAJDUCHÓWNA prowadziła pod pseudonimem „Chorecka”.

Podsądny SZANEK, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, w listopadzie 1939 r. zgodził się na propozycję MICHAŁSKIEGO i wszedł

Подсудимый ШАНЕК, будучи враждебно настроенным к советской власти, в ноябре м-це 1939 г. по предложению МИХАЛЬСКОГО вошел в штаб руководства к.р. организации. Являясь членом штаба, принимал участие в совещаниях по обсуждению планов борьбы против советской власти за создание буржуазного польского государства.

ШАНЕК занимался вербовкой новых членов в к.р. организацию, в которую завербовал МЕЛЬНИКА, ЯСКУЛЬСКОГО и ВАХМИСТРОВСКОГО.

Подсудимый КУСНЕЖ, будучи враждебно настроенным к советской власти, в марте м-це 1940 г. был завербован РУЛОФОМ в к.р. организацию, дал присягу на верность организации, избрал себе псевдоним – „Крюк”, принял задание создавать повстанческие „пятерки” по месту своей работы на заводе „Польмин”.

КУСНЕЖ согласно заданию завербовал в к.р. организацию КУХАРСКОГО С., КУХАРСКОГО Я., КОНЕЧНОГО⁷ и ДЕРИНГОВСКОГО⁸, от которых принял присягу и дал задание вербовать новых членов в к.р. организацию.

Подсудимый СЕРВАТКА, будучи враждебно настроенным к советской власти, в феврале м-це 1940 года был завербован в к.р. организацию ЗАЛАНОВСКИМ, которому дал присягу на верность к.р. организации, для конспирации ему дан псевдоним – „Жбик”.

СЕРВАТКА после вступления в организацию, принял на себя от ЗАЛАНОВСКОГО задание – вербовать новых членов в к.р. организацию, создавать вооруженные повстанческие „пятерки”. Выполняя задания, СЕРВАТКА установил связь с антисоветскими элементами – ПРАЦЮК и СТАДНИК, с целью выявления оружия и оказал ПРАЦЮК денежную помощь.

Подсудимый МЕЛЬНИК в декабре м-це 1939 года был завербован в к.р. организацию ШАНЕКОМ. Состоя членом к.р. организации дважды присутствовал на совещании штаба, где обсуждался план контрреволюционной деятельности повстанческой организации. МЕЛЬНИК принял задание вербовать новых членов в к.р. организацию.

Подсудимая СТЕФАНОВСКАЯ в ноябре м-це 1939 г. была завербована в к.р. организацию участником к.р. организации ХОХЛАКЕВИЧЕМ, приняла от него задание выявить наличие к.р. организации на заводе „Польмин” для связи с ХОХЛАКЕВИЧЕМ. Кроме этого, СТЕФАНОВСКАЯ по заданию ХОХЛАКЕВИЧА, совместно с последним выезжала для связи в Львовский к.р. центр.

Подсудимому ДМИТРИШИНУ, проживавшему в гор. Дрогобыче в феврале м-це 1940 г. по заданию подсудимого ЗАЛАНОВСКОГО участнику к.р. организации ВЗОРЕК, предложил вступить в к.р.

w skład sztabu kierownictwa organizacji k.r. Będąc członkiem sztabu, uczestniczył w naradach, podczas których omawiano plany walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnego państwa polskiego.

SZANEK zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji k.r. Zwerbował do niej MIELNIKA, JASKÓLSKIEGO i WACHMI-STROWSKIEGO.

Podsądny KUŚNIERZ, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, w marcu 1940 r. został zwerbowany przez RULOFFA do organizacji k.r. Złożył przysięgę na wierność organizacji, przybierając pseudonim „Kruk”, i podjął się zadania tworzenia powstańczych „piątek” w swoim miejscu pracy – w zakładzie „Polmin”.

KUŚNIERZ zgodnie z zadaniem zwerbował do organizacji k.r. KUCHARSKIEGO S., KUCHARSKIEGO J., KONIECZNEGO⁷ i DERINGOWSKIEGO⁸, od których odebrał przysięgę i którym dał zadanie werbowania nowych członków do organizacji k.r.

Podsądny SERWATKA, będąc wrogo usposobionym do władzy sowieckiej, został w lutym 1940 roku zwerbowany przez ZAŁANOWSKIEGO do organizacji k.r. Złożył przysięgę na wierność organizacji k.r., w celu zakonspirowania nadano mu pseudonim „Żbik”.

SERWATKA po wstąpieniu do organizacji otrzymał od ZAŁANOWSKIEGO zadanie – werbowanie do organizacji k.r. nowych członków i tworzenie uzbrojonych powstańczych „piątek”. Wykonując te zadania, SERWATKA nawiązał kontakt z elementem antysowieckim – PROCIUK i STADNIKIEM w celu zdobycia broni. Udzielił też PROCIUK pomocy finansowej.

Podsądny MIELNIK w grudniu 1939 roku został zwerbowany przez SZANKA do organizacji k.r. Będąc członkiem organizacji k.r., dwukrotnie uczestniczył w naradach sztabu, podczas których omawiany był plan kontrrewolucyjnej działalności organizacji powstańczej. MIELNIK otrzymał zadanie werbunku nowych członków do organizacji k.r.

Podsądna STEFANOWSKA w listopadzie 1939 roku została zwerbowana do organizacji k.r. przez członka organizacji k.r. CHOCHLAKIEWICZA. Otrzymała od niego zadanie ustalenia, czy istnieje organizacja k.r. w zakładzie „Polmin”, by móc ją skontaktować z CHOCHLAKIEWICZEM. Ponadto STEFANOWSKA na polecenie CHOCHLAKIEWICZA wyjeżdżała razem z nim na kontakt do lwowskiego centrum k.r.

Podsądnemu DMITRYSZYNOWI, mieszkającemu w mieś[cie] Drohobyczu, na polecenie podsądnego ZAŁANOWSKIEGO, członek organizacji k.r. WZOREK w lutym 1940 r. zaproponował wstąpienie do

организацию, но ДМИТРИШИН отказался вступить и, зная о наличии организации, не сообщил об этом органам власти.

Подсудимый ЛЯХОВИЧ в феврале м-це 1940 г. познакомился с подсудимыми ЗАЛАНОВСКИМ и КУРПЕЛЕМ. В одной из встреч ЛЯХОВИЧА с КУРПЕЛЕМ, [ему] стало известно о существовании к.р. организации, которой руководил КУРПЕЛЬ, но об этом органам власти не сообщил.

На основании вышеизложенного Военный Трибунал Киевского Особого Военного Округа признал виновными:

1. МИХАЛЬСКОГО в том, что он являлся организатором и руководителем повстанческой к.р. организации „ЗВЗ”, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти и восстановление польского буржуазного государства в Западных областях УССР, и проводил шпионскую работу на территории СССР, что предусмотрено ст. ст. 54-2, 54-11 и 54-6 УК УССР.

2. КУРПЕЛЯ в том, что он являлся руководителем повстанческой к.р. организации, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти и восстановление польского буржуазного государства в Западных областях УССР, проводил шпионскую деятельность и подготавливал диверсионные акты на предприятиях и железнодорожном транспорте, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11, 54-6 и 54-9 УК УССР.

3. ЗАЛАНОВСКОГО в том, что он являлся заместителем, а впоследствии руководителем повстанческой к.р. организации, ставившей своей целью вооруженную борьбу против советской власти и восстановление польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, и подготавливал диверсионные акты на заводе „Польмин” и железнодорожном транспорте, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11 и 54-9 УК УССР.

4. ФРАЙМУТА в том, что он являлся одним из активных участников к.р. организации и инструктором по объединению нескольких к.р. организаций в одну к.р. организацию, ставившую целью вооруженную борьбу против советской власти за восстановление польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, и проводил шпионскую деятельность, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11 и 54-6 УК УССР.

5. ЛАЦИНА в том, что он являлся активным участником повстанческой к.р. организации, по заданию которой занимался объединением к.р. организаций в одну повстанческую к.р. организацию для вооруженной борьбы против советской власти и восстановление

organizacji k.r. DMITRYSZYN nie zgodził się, ale wiedząc o istnieniu organizacji, nie powiadomił o tym organów władzy.

Podsądny LACHOWICZ w lutym 1940 r. zawarł znajomość z podświadnymi ZAŁANOWSKIM i KURPIELEM. Podczas jednego ze spotkań z KURPIELEM LACHOWICZ dowiedział się o istnieniu organizacji k.r. kierowanej przez KURPIELA i nie powiadomił o tym organów władzy.

Na podstawie powyższego, Trybunał Wojskowy Kijowskiego Specjalnego Okręgu Wojskowego uznał winnymi:

1. MICHALSKIEGO – tego, że był organizatorem i przywódcą k.r. organizacji powstańczej „ZWZ”, stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej oraz o odrodzenie polskiego państwa burżuazyjnego w zachodnich obwodach USRS i prowadził działalność szpiegowską na terytorium ZSRS, co jest przewidziane art. art. 54-2, 54-11 i 54-6 KK USRS.

2. KURPIELA – tego, że był przywódcą powstańczej organizacji k.r. stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej i o odrodzenie polskiego państwa burżuazyjnego w zachodnich obwodach USRS, prowadził działalność szpiegowską i przygotowywał akty dywersji w przedsiębiorstwach oraz na kolei, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-11, 54-6 i 54-9 KK USRS.

3. ZAŁANOWSKIEGO – tego, że był zastępcą, a później przywódcą powstańczej organizacji k.r., stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej oraz o odrodzenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS i przygotowywał akty dywersji w zakładzie „Polmin” oraz na kolei, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-11 i 54-9 KK USRS.

4. FREIMUTHA – tego, że był jednym z aktywnych członków organizacji k.r. i instruktorem do spraw scalenia wielu organizacji k.r. w jedną organizację k.r., stawiającą sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o przywrócenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS oraz prowadził działalność szpiegowską, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-11 i 54-6 KK USRS.

5. ŁACINĘ – tego, że był aktywnym członkiem powstańczej organizacji k.r., na polecenie której zajmował się scalaniem organizacji k.r. w jedną k.r. organizację powstańczą mającą na celu prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej i o odrodzenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS, sporządzał ulotki k.r. w celu rozpowszechnienia ich wśród ludności i prowadził działalność szpiegowską, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-11 i 54-6 KK USRS.

польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, составлял к.р. листовки для распространения среди населения и проводил шпионскую деятельность, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11 и 54-6 УК УССР.

6. ЖЕЛЕХОВСКОГО в том, что он являлся активным участником и руководителем разведывательного отдела по собиранию сведений шпионского характера для к.р. организации, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти за восстановление польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-6, 54-2 и 54-11 УК УССР.

7. РОМБЕК в том, что она являлась участницей и разведчицей по собиранию сведений шпионского характера для повстанческой к.р. организации, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти и восстановление буржуазного польского государства на территории Западных областей УССР, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-11 и 54-6 УК УССР.

8. ЦЕПКА в том, что он являлся участником повстанческой к.р. организации, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти за восстановление польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, собирал сведения шпионского характера и вербовал членов в к.р. организацию, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2, 54-6 и 54-11 УК УССР.

9) КРАЙДУХОВНУ, 10) ШАНЕКА, 11) КУСНЕЖА, 12) СЕРВАТКУ, 13) СТЕФАНОВСКУЮ и 14) МЕЛЬНИКА в том, что они состояли участниками повстанческой к.р. организации, ставившей целью вооруженную борьбу против советской власти и восстановление польского буржуазного государства на территории Западных областей УССР, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

15. ЛЯХОВИЧА в том, что он, зная о существовании в гор. Дрогобыче повстанческой к.р. организации, не сообщил органам власти, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. 54-12 УК УССР.

Что же касается предъявленного обвинения по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР в том, что он якобы состоял участником к.р. организации, это обвинение на предварительном следствии обосновано на противоречивых показаниях подсудимого ПАНКЕВИЧА, что якобы ПАНКЕВИЧ завербовал ЛЯХОВИЧА в к.р. организацию и на противоречивых показаниях подсудимых – ЖЕЛЕХОВСКОГО, ЗАЛАНОВСКОГО и КУРПЕЛЯ, которые показали, что им известно о принадлежности ЛЯХОВИЧА к к.р. организации.

6. ŻELECHOWSKIEGO – tego, że był aktywnym członkiem i szefem oddziału wywiadowczego zbierającego informacje o charakterze szpiegowskim dla organizacji k.r., stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o przywrócenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-6, 54-2 i 54-11 KK USRS.

7. ROMBEK – tego, że była członkinią i agentką wywiadu zbierającą informacje o charakterze szpiegowskim dla powstańczej organizacji k.r., stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej i o odrodzenie burżuazyjnego państwa polskiego na terenie zachodnich obwodów USRS, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-11 i 54-6 KK USRS.

8. SZCZEPKĘ – tego, że był członkiem powstańczej organizacji k.r., stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o przywrócenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS, zbierał informacje o charakterze szpiegowskim i werbował członków do organizacji k.r., tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2, 54-6 i 54-11 KK USRS.

9) KRAJDUCHÓWNĘ, 10) SZANKA, 11) KUŚNIERZA, 12) SERWATKĘ, 13) STEFANOWSKĄ i 14) MIELNIKA – tego, że byli członkami powstańczej organizacji k.r., stawiającej sobie za cel prowadzenie walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej i o odrodzenie polskiego państwa burżuazyjnego na terenie zachodnich obwodów USRS, tj. przestępstw przewidzianych art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

15. LACHOWICZA – tego, że wiedząc o istnieniu w mieś[cie] Drohobyczu powstańczej organizacji k.r. nie powiadomił o tym organów władzy, tj. przestępstwa przewidzianego art. 54-12 KK USRS.

Jeśli chodzi o postawione wobec niego oskarżenie z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS o to, iż był podobno członkiem organizacji k.r., oskarżenie to zostało oparte podczas wstępnego śledztwa na sprzecznych zeznaniach podsądnego PANKIEWICZA, [mianowicie] jakoby PANKIEWICZ zwerbował LACHOWICZA do organizacji k.r. oraz na sprzecznych zeznaniach podsądnych – ŻELECHOWSKIEGO, ZAŁANOWSKIEGO i KURPIELA, którzy zeznawali, że wiadomo im o przynależności LACHOWICZA do organizacji k.r.

Podczas śledztwa sądowego podsądni – KURPIEL, ZAŁANOWSKI i ŻELECHOWSKI zaprzeczyli złożonym przez siebie podczas wstępnego śledztwa zeznaniom i oświadczyli przed sądem, że nie wiedzą nic o przynależności LACHOWICZA do organizacji k.r.

Na podstawie materiałów śledztwa sądowego ustalono, że PANKIEWICZ, który rzekomo zwerbował LACHOWICZA, sam nic nie wiedział

На судебном следствии подсудимые – КУРПЕЛЬ, ЗАЛАНОВСКИЙ и ЖЕЛЕХОВСКИЙ от данных ими показаний на предварительном следствии отказались и заявили суду, что им неизвестно о принадлежности ЛЯХОВИЧА к к.р. организации.

Материалами судебного следствия установлено, что сам ПАНКЕВИЧ, который якобы вербовал ЛЯХОВИЧА, не знал о к.р. организации. Наряду с этим установлено, что ЛЯХОВИЧУ от КУРПЕЛЯ было известно о существовании к.р. организации, но он не был завербован.

При таком положении суд считает предъявленное обвинение ЛЯХОВИЧУ по ст. 54-2 и 54-11 УК УССР недоказанным.

16. ДМИТРИШИНА в том, что он знал о существовании к.р. организации и не сообщил об этом органам власти, т.е. в преступлении, предусмотренном ст. 54-12 УК УССР.

Предъявленное же обвинение по ст. 54-2 и 54-11 УК УССР в том, что он являлся участником к.р. организации, в судебном следствии подтверждения не нашло. Это обвинение на предварительном следствии обосновывалось на показаниях ВЗОРЕКА и ЗАЛАНОВСКОГО. В судебном заседании ЗАЛАНОВСКИЙ заявил, что он давал задание ВЗОРЕКУ завербовать ДМИТРИШИНА, но через некоторое время ВЗОРЕК сказал ему, что он дважды предлагал ДМИТРИШИНУ вступить в к.р. организацию, но последний отказался.

При таком положении дела у суда нет достаточных данных для признания виновным ДМИТРИШИНА по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

17. Предъявленное обвинение БУЧКОВСКОМУ по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР в том, что он якобы был завербован в к.р. организацию ЯНАСЕМ, на предварительном следствии обосновано лишь на показаниях КУРПЕЛЯ и ЗАЛАНОВСКОГО. ЯНАСЬ же по данному вопросу не допрошен, т. к. он скрылся.

При таком положении дела у суда нет достаточных данных для обвинения БУЧКОВСКОГО.

18. и 19. Предъявленное обвинение подсудимым ПАНКЕВИЧУ и ФУРДЗИНУ по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР в том, что они являлись участниками к.р. организации, что ПАНКЕВИЧА якобы завербовал подсудимый КУРПЕЛЬ, а содействовал в этом ЖЕЛЕХОВСКИЙ, что ФУРДЗИНА якобы завербовал КУРПЕЛЬ и ЗАЛАНОВСКИЙ, на предварительном следствии обосновывалось на признании самых подсудимых, от которого они впоследствии отказались. На судебном следствии показаниями КУРПЕЛЯ, ЗАЛАНОВСКОГО и ЖЕЛЕХОВСКОГО установлено, что КУРПЕЛЬ, ЗАЛАНОВСКИЙ и ЖЕЛЕХОВСКИЙ говорили ФУРДЗИНУ и ПАНКЕВИЧУ, что они имеют в виду организовать комитет для помощи бедным, и приглашали их принять

na temat organizacji k.r. Poza tym ustalono, że LACHOWICZ dowiedział się od KURPIELA o istnieniu organizacji k.r., lecz nie został zwербowany.

W tej sytuacji sąd uznaje oskarżenie postawione LACHOWICZOWI z art. 54-2 i 54-11 KK USRS za nie udowodnione.

16. DMITRYSZYNA – tego, iż wiedząc o istnieniu organizacji k.r., nie powiadomił o tym organów władzy, tj. przestępstwa przewidzianego art. 54-12 KK USRS.

Natomiast jeśli chodzi o postawione wobec niego oskarżenie z art. 54-2 i 54-11 KK USRS o to, że był członkiem organizacji k.r., to podczas śledztwa sądowego nie znalazło ono potwierdzenia. Oskarżenie to zostało oparte podczas wstępnego śledztwa na zeznaniach WZORKA i ZAŁANOWSKIEGO. W czasie posiedzenia sądowego ZAŁANOWSKI oświadczył, że dał WZORKOWI zadanie zwербowania DMITRYSZYNA, ale po jakimś czasie WZOREK powiedział mu, że dwa razy proponował DMITRYSZYNOWI wstąpienie do organizacji k.r., lecz ten odmówił.

W tej sytuacji sąd nie dysponuje dostatecznymi danymi, by uznać DMITRYSZYNA winnym [przestępstwa] z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

17. Oskarżenie postawione BUCZKOWSKIEMU z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS o to, że został rzekomo zwербowany do organizacji k.r. przez JANASIA, zostało oparte podczas wstępnego śledztwa tylko na zeznaniach KURPIELA i ZAŁANOWSKIEGO. JANAS nie został przesłuchany w tej sprawie, ponieważ ukrył się.

W takiej sytuacji sąd nie dysponuje wystarczającymi danymi do oskarżenia BUCZKOWSKIEGO.

18. i 19. Oskarżenie postawione podsądnym PANKIEWICZOWI i FURDZINOWI z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS o to, że byli członkami organizacji k.r., że PANKIEWICZA jakoby zwərbował podsądry KURPIEL, któremu pomagał w tym ŻELECHOWSKI, a FURDZINA zwərbowali rzekomo KURPIEL i ZAŁANOWSKI, zostało oparte podczas wstępnego śledztwa na przyznaniu się samych podsądnych, którzy później zaprzeczyli temu. W czasie śledztwa sądowego ustalono na podstawie zeznań KURPIELA, ZAŁANOWSKIEGO i ŻELECHOWSKIEGO, że KURPIEL, ZAŁANOWSKI i ŻELECHOWSKI mówili FURDZINOWI i PANKIEWICZOWI, iż mają zamiar zorganizować komitet pomocy biednym, proponując im przyłączenie się do niego, jako że są oni starymi mieszkańcami miasta Drohobycza i znają tych, którzy mogliby potrzebować pomocy oraz tych, którzy takiej pomocy mogliby udzielać. O tym, że organizacja ta jest kontrrewolucyjna, PANKIEWICZ i FURDZIN nie wiedzieli, a ponieważ są oni inwalidami i sami chcieli uzyskać pomoc, wyrazili

в этом участие, т. к. они старожилы города Дрогобыча и знают население, которое может нуждаться в помощи и тех, которые могут оказать помощь. О том, что это организация контрреволюционная ПАНКЕВИЧУ и ФУРДЗИНУ не было известно, но т. к. они инвалиды и хотели получить помощь, поэтому дали согласие состоять в комитете помощи, но не состояли, т. к. КУРПЕЛЬ заявил, что когда будут деньги, он их пригласит.

При таком положении дела у суда нет оснований для обвинения ПАНКЕВИЧА и ФУРДЗИНА.

Руководствуясь ст. ст. 296, 302 ч. 1 и 2 УПК УССР
и ст. 45 УК УССР, —

Приговорил:

1) МИХАЛЬСКОГО Степана Владиславовича, 2) КУРПЕЛЯ Юзефа Ивановича, 3) ЗАЛАНОВСКОГО Збигнева Ивановича, 4) ФРАЙМУТА Фердинанда Леоновича, 5) ЛАЦИНУ Иосифа Ивановича в силу ст. 54-2 УК УССР подвергнуть высшей мере уголовного наказания — РАССТРЕЛУ, без конфискации имущества за отсутствием такового.

6) ЖЕЛЕХОВСКОГО Тадеуша Яновича в силу ст. 27-1 и 54-6 УК УССР подвергнуть лишению свободы в ИТО⁹ сроком на ПЯТНАДЦАТЬ (15) ЛЕТ с поражением в правах по ст. 29 п. „а, б, в” УК УССР сроком на ПЯТЬ ЛЕТ.

7) РОМБЕК Филицию Викторовну 8) ЩЕПКУ Ежи Станиславовича 9) КРАЙДУХОВНУ Янину Антоновну — в силу ст. 54-2 УК УССР подвергнуть лишению свободы в ИТЛ сроком на ДЕСЯТЬ ЛЕТ (10) каждого с поражением в правах по ст. 29 п. „а, б, в” УК УССР сроком на ПЯТЬ ЛЕТ каждого, без конфискации имущества за отсутствием такового.

10) СЕРВАТКУ Здислава Станиславовича, 11) ШАНЕКА Стефана Евгеньевича, 12) КУСНЕЖА Владислава Ивановича, 13) СТЕФАНОВСКУЮ Уршулу Станиславовну — в силу ст. 54-2 УК УССР подвергнуть лишению свободы в ИТЛ сроком на СЕМЬ (7) ЛЕТ каждого с поражением в правах по ст. 29 п. „а, б, в” УК УССР сроком на ЧЕТЫРЕ (4) ГОДА каждого, без конфискации имущества за отсутствием такового.

14) МЕЛЬНИКА Ярослава Францишковича в силу ст. 54-2 УК УССР, 15) ЛЯХОВИЧА Феликса Мартыновича, 16) ДМИТРИШИНА Осипа Стефановича — в силу ст. 54-12 УК УССР подвергнуть лишению свободы в ИТЛ сроком на ПЯТЬ (5) ЛЕТ каждого, с поражением в правах по ст. 29 п. „а, б, в” УК УССР сроком на ТРИ (3) ГОДА каждого без конфискации имущества за отсутствием такового.

ДМИТРИШИНА и ЛЯХОВИЧА по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР считать ОПРАВДАНЫМИ за недоказанностью предъявленного обвинения.

zgody na wstąpienie do komitetu pomocy, lecz nie należeli do niego, ponieważ KURPIEL oświadczył, że zaprosi ich, jak już będą pieniądze.

W tej sytuacji sąd nie znajduje podstaw, by oskarżyć PANKIEWICZA i FURDZINA.

Kierując się art. art. 296, 302 cz. 1
i 2 KPK USRS i art. 45 KK USRS,

Orzekł:

1) MICHALSKIEGO Szczepana s. Władysława, 2) KURPIELA Józefa s. Jana, 3) ZAŁANOWSKIEGO Zbigniewa s. Jana, 4) FREIMUTHA Ferdynanda s. Leona, 5) ŁACINĘ Józefa s. Jana na mocy art. 54-2 KK USRS skazać na najwyższy wymiar kary kryminalnej – ROZSTRZELANIE, bez konfiskaty mienia ze względu na brak takowego.

6) ŻELECHOWSKIEGO Tadeusza s. Jana na mocy art. 27-1 i 54-6 KK USRS skazać na pozbawienie wolności w ITO⁹ na okres PIĘTNASTU (15) LAT, z pozbawieniem praw z art. 29 p. „a, b, w” KK USRS na okres PIĘCIU LAT.

7) ROMBEK Felicję c. Wiktora, 8) SZCZEPKĘ Jerzego s. Stanisława, 9) KRAJDUCHÓWNĘ Janinę c. Antoniego – na mocy art. 54-2 KK USRS skazać każdego na pozbawienie wolności w ITŁ na okres DZIEŚCIU LAT (10) z pozbawieniem praw z art. 29 p. „a, b, w” KK USRS na okres PIĘCIU LAT każdego, bez konfiskaty mienia ze względu na brak takowego.

10) SERWATKĘ Zdzisława s. Stanisława, 11) SZANKA Stefana s. Eugeniusza, 12) KUŚNIERZA Władysława s. Jana, 13) STEFANOWSKĄ Urszulę c. Stanisława – na mocy art. 54-2 KK USRS skazać każdego na pozbawienie wolności w ITŁ na okres SIEDMIU (7) LAT z pozbawieniem praw z art. 29 p. „a, b, w” KK USRS na okres CZTERECH (4) LAT każdego, bez konfiskaty mienia ze względu na brak takowego.

14) MIELNIKA Jarosława s. Franciszka na mocy art. 54-2 KK USRS. 15) LACHOWICZA Feliksa s. Marcina. 16) DMITRYSZYNA Józefa s. Stefana – na mocy art. 54-12 KK USRS skazać każdego na pozbawienie wolności w ITŁ na okres PIĘCIU (5) LAT z pozbawieniem praw z art. 29 p. „a, b, w” KK USRS na okres TRZECH (3) LAT każdego, bez konfiskaty mienia, ze względu na brak takowego.

DMITRYSZYNA i LACHOWICZA z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS uznać za NIEWINNYCH wobec braku dowodów odnośnie przedstawionego im oskarżenia.

17) BUCZKOWSKIEGO Seweryna s. Jana, 18) FURDZINA Iwana s. Hryhorija, 19) PANKIEWICZA Feliksa s. Jana uznać za NIEWINNYCH wobec braku dowodów odnośnie przedstawionego im oskarżenia.

17) БУЧКОВСКОГО Севера Ивановича, 18) ФУРДЗИНА Ивана Григорьевича, 19) ПАНКЕВИЧА Феликса Ивановича по суду считать ОПРАВДАНЫМИ за недоказанностью предъявленного им обвинения.

Срок отбывания наказания исчислять осужденным – ЛЯХОВИЧУ, СТЕФАНОВСКОЙ, ДМИТРИШИНУ и СЕРВАТКЕ с 24 апреля 1940 г., ШАНЕКУ с 20 февраля 1940 г.¹⁰, КУСНЕЖУ с 17 мая 1940 г., МЕЛЬНИКУ с 23 марта 1940 г., КРАЙДУХОВНЕ с 12 апреля 1940 г.¹¹, ЩЕПКЕ с 18 апреля 1940 г., РОМБЕК с 3 апреля 1940 г., ЖЕЛЕХОВСКОМУ с 30 марта 1940 г. Вещественное доказательство – пистолет за № 36432 и 8 боевых патронов к нему конфисковать.

Настоящий приговор может быть обжалован осужденными через ВТ КОВО в Военную Коллегию Верховного Суда СССР в пятидневный срок со дня вручения копии настоящего приговора осужденным.

Подлинный за надлежащими подписями.

Верно:

Судебный Секретарь ВТ КОВО
Техник интендант 1 ранга
(—) ЛАПИЦКИЙ

б

Отп. 36 экз.

*ДА СБУ (Львів), справа П-30069/5, арк. 335–348.
Копія, машинопис.*

Примітки

^{a-a} Вписано від руки.

^б Нерозбірливий відтиск круглої печатки.

¹ Див. с. 604, там 1927.

² Див. с. 606, там профспілка залізничників.

³ Повинно бути: Тадеуш.

⁴ Див. с. 622, там Касарік.

⁵ Так у тексті. Йдеться про 29 грудня 1939.

⁶ Помилка, повинно бути: 15 лютого.

⁷ Див. с. 700, там Копечний.

⁸ Див. с. 700, там Деренговський.

⁹ Так у тексті. Повинно бути: ІТЛ.

¹⁰ Див. с. 604, там 20 січня.

¹¹ Див. с. 602, там 13 квітня.

Termin odbycia kary zaliczyć skazanym – LACHOWICZOWI, STEFANOWSKIEJ, DMITRYSZYNOWI i SERWATCE od 24 kwietnia 1940 r., SZANKOWI od 20 lutego 1940 r.¹⁰, KUŚNIERZOWI od 17 maja 1940 r., MIELNIKOWI od 23 marca 1940 r., KRAJDUCHÓWNIE od 12 kwietnia 1940 r.¹¹, SZCZEPCE od 18 kwietnia 1940 r., ROMBEK od 3 kwietnia 1940 r., ŻELECHOWSKIEMU od 30 marca 1940 r. Dowód rzeczowy – pistolet nr 36432 wraz z 8 ostrymi nabojami skonfiskować.

Niniejszy wyrok może zostać zaskarżony poprzez WT KOWO do Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS w terminie pięciu dni od dnia wręczenia skazanym kopii niniejszego wyroku.

Oryginał opatrzony należnymi podpisami.

Za zgodność:

Sekretarz sądowy WT KOWO
Technik intendent I rangi
(—) ŁAPICKI

h

Odb[ito] 36 egz.

PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30069/5, k. 335–348.
Kopia, maszynopis.

Przypisy

¹⁰⁻¹¹ Wpisano odręcznie.

^h Nieczytelny odcisk okrągłej pieczęci.

¹ Por. s. 605, tam 1927.

² Por. s. 607, tam związek zawodowy kolejarzy.

³ Powinno być: Tadeusz.

⁴ Por. s. 623, tam Kasarik.

⁵ Tak w oryginale. Chodzi o 29 grudnia 1939.

⁶ Błąd, powinno być: 15 lutego.

⁷ Por. s. 701, tam Kopieczny.

⁸ Por. s. 701, tam Derengowski.

⁹ Tak w oryginale. Powinno być: ITL.

¹⁰ Por. s. 605, tam 20 stycznia.

¹¹ Por. s. 603, tam 13 kwietnia.

22 червня 1941, Київ. Акт про виконання смертного вироку
стосовно Щ. Міхальського

Сов. секретно

„Утверждаю”

Нарком Государственной Безопасности УССР

Ст. майор госбезопасности

(—) МЕШИК¹

„22-а” июня 1941 года

Акт

1941 года, июня 22 дня, гор. Киев

Начальник 2 отдела НКГБ УССР – Ст. Лейтенант Госбезопасности – ЦВЕТУХИН², Начальник внутренней тюрьмы НКГБ УССР – Ст. Лейтенант Госбезопасности – НАГОРНЫЙ, в присутствии Зам. Прокурора УССР – ДРУГОБИЦКОГО, на основании приговора Военного Трибунала Киевского Особого Военного Округа от 12–16 мая 1941 г. и распоряжения Народного Комиссара Государственной Безопасности УССР – Ст. Майора Госбезопасности тов. МЕШИКА от 22 июня 1941 года, привели в исполнение приговор над осужденным к высшей мере наказания – РАССТРЕЛУ –

МИХАЛЬСКИМ Степаном Владиславовичем, 1905 года рождения, уроженцем села Стришава Маковского уезда б. Краковского воеводства.

Смерть расстрелянного констатировали.

Настоящий акт составлен в 1-м экз.

Начальник 2 отдела НКГБ УССР

Ст. лейтенант госбезопасности

(—) ЦВЕТУХИН

Нач. внутренней тюрьмы НКГБ УССР

Ст. лейтенант госбезопасности

(—) НАГОРНЫЙ

Зам. прокурора УССР

(—) ДРУГОБИЦКИЙ

22 czerwca 1941, Kijów. Akt wykonania wyroku śmierci
na Szczepanie Michalskim

Śc[is]le tajne

„Zatwierdzam”

Narkom bezpieczeństwa państwowego USRS

St. major bezpieczeństwa państw[owego]

(—) MIESZYK¹

„22” czerwca 1941 roku

Akt

dnia 22 czerwca 1941 roku, mias[to] Kijów

Naczelnik 2 Oddziału NKGB USRS – St. Lejtenant Bezpieczeństwa Państw[owego] – CWIETUCHIN², Naczelnik więzienia wewnętrznego NKGB USRS – St. Lejtenant Bezpieczeństwa Państw[owego] – NAGORNYYJ, w obecności Zast[ępcy] Prokuratora USRS – DRUHOBICKIEGO, na podstawie wyroku Trybunału Wojskowego Kijowskiego Specjalnego Okręgu Wojskowego z dnia 12–16 maja 1941 r. i rozporządzenia Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS – St. Majora Bezpieczeństwa Państw[owego] tow. MIESZYKA z dnia 22 czerwca 1941 roku, wykonali wyrok na skazanym na najwyższy wymiar kary – ROZSTRZELANIE –

MICHALSKIM Szczepanie s. Władysława, urodzonym w 1905 roku we wsi Stryszawa w powiecie makowskim b[yłego] województwa krakowskiego.

Śmierć rozstrzelanego stwierdzono.

Akt niniejszy sporządzono w 1 egz.

Naczelnik 2 Oddziału NKGB USRS

St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) CWIETUCHIN

Nacz[elnik] Więzienia Wewnętrznego NKGB USRS

St. lejtenant bezpieczeństwa państw[owego]

(—) NAGORNYYJ

ДА СБУ (Львів), справа П-30069/5, арк. 365.
Оригінал, машинотис.

Примітки

а-а Вписано від руки.

¹ Мешик Павло Якович (1910 р. н.), у 1940–1941 начальник 1-го відділу ГЕУ НКВС СРСР, з лютого до липня 1941 народний комісар державної безпеки УРСР, у 1941–1943 начальник ЕКУ НКВС СРСР, у 1943–1945 заступник начальника ГУКР „Смерш” НКО СРСР, у 1953 міністр внутрішніх справ УРСР, розстріляний разом з Берією в грудні 1953 (генерал-лейтенант – 1943).

² Цвєтухін Федір Андрійович (1904 р. н.), у 1939–1940 начальник 1-го Спеціального відділу (УРО) НКВС УРСР, у 1943–1947 начальник УНКДБ-УМДБ Рівненської області (полковник держбезпеки – 1944).

Zast[ęzca] Prokuratora USRS
(—) DRUHOBIKIJ

Zast[ęzca] prokuratora KOWO
Prawnik wojsk[owy] I rangi
(—) LEPKOW

*PA SBU (Lwów), sygn. arch. P-30069/5, k. 365.
Oryginal, maszynopis.*

Przypisy

^{a-a} Wpisano odręcznie.

¹ Mieszuk Paweł Jakowlewicz (ur. 1910), w l. 1940–1941 naczelnik 1 Oddziału GEU NKWD ZSRS, od lutego do lipca 1941 ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS, w l. 1941–1943 naczelnik EKU NKWD ZSRS, w l. 1943–1945 zca naczelnika GUKR Smiersz NKO ZSRS, w 1953 minister spraw wewnętrznych USRS, rozstrzelany razem z Berią w grudniu 1953 (gen. lejtn. – 1943).

² Cwietuchin Fiodor Andriejewicz (ur. 1904), w l. 1939–1940 naczelnik 1 Oddziału Specjalnego (URO) NKWD USRS, w l. 1943–1947 naczelnik UNKGB–UMGB obwodu rówieńskiego (płk bezp. państw. – 1944).

Generał Michał Tokarzewski-
-Karaszewicz w 1939 r.
Генерал Міхал Токажевський-
-Карашевич у 1939 р.

Gen. Michał Tokarzewski-
-Karaszewicz
jako dr Mirowyj; 1940 r.

Генерал Міхал
Токажевський-Карашевич
як доктор Міровий; 1940 р.

Tadeusz Majewski, zdjęcie
z okresu służby w Legionach
Polskich 1914–1917

Тадеуш Маєвський, фотографія
з часів служби у Польських
легіонах 1914–1917

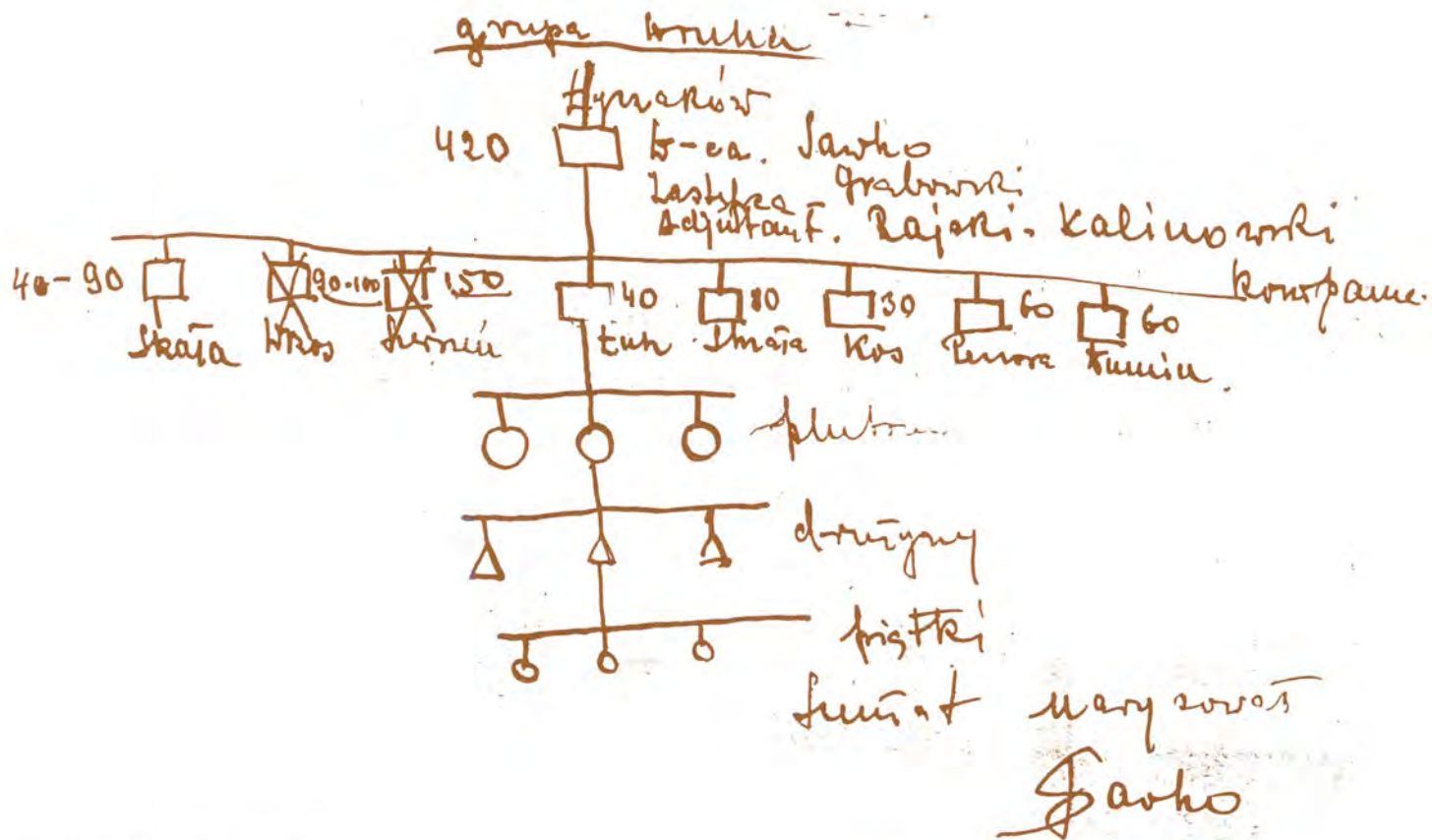
Pchor. Józef Widawski; 1940 r.

Підхорунжий Юзеф Відавський; 1940 р.

Grupa robotników z kamieniołomów w Janowej Dolinie na Wołyniu

Група робітників з каменоломень у Яновій Долині на Волині

Schemat grupy „Kruka”, 1940 r.
Схема группы „Крука”, 1940 р.

Y. cu. 40 st. grupe nelyet /

Nr. 1483

Nazwisko *Sawko*

Imię *Juliusz*

Data urodzenia *18/XII 1896*

Miejsce urodzenia *Warszawa*

Zawód *ekspedytor*

Wzrost *średni*

Twarz *podługła*

Włosy *szatyń*

Oczy *niebieskie*

Znaki szczególne

Wydany dnia *6/VI 1938*

Raykowski

Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. nr 32, poz. 309) zaświadczam, że wymieniony(a) w niniejszym dowodzie jest obywatel(m) polskim(a) co zostało stwierdzone na podstawie *prawa kryminalnego*

Urząd *Warszawa*

Nr. *49189*

Data *6/VI 1938*

Anty Gibel

Dowód osobisty Juliusza Sawki
Паспорт Юліуша Савки

Nr. 237456

Nazwisko *Niemczycki*

Imię *Leon*

Data urodzenia *16 kwietnia 1887 r.*

Miejsce urodzenia *Gmina ad/Staro-
pow. Pieknyślany*

Zawód *inżynier*

Wzrost *średni*

Twarz *owalna*

Włosy *ciemne*

Oczy *niebieskie*

Znaki szczególne *✓*

Wydany dnia *9 MAJ 1939*

Włodarczyk

Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. nr 32, poz. 309) zaświadczam, że wymieniony(a) w niniejszym dowodzie jest obywatel(m) polskim(a) co zostało stwierdzone na podstawie

Urząd

Nr

Data

Włodarczyk

Dowód osobisty ppor. Leona Niemczyckiego
Паспорт підпоручника Леона Немчицького

Kazimierz Ludwik
Kalinowski; 1940 г.
Казімеж Людвік
Калиновський; 1940 р.

Pchor. Witold Żuławski; 1940 г.
Підхорунжий Вітольд
Жулавський; 1940 р.

Mjr Piotr Marciniak,
ps. „Emil”; 1940 г.
Майор Пйотр Марциняк,
псевдо „Еміль”; 1940 р.

ZWIĄZEK
Zawodowy Pracowników Wyścigowych
we Lwowie, ul. Kopernika 4.
"ТОР ВІСЦІОВЫ - ПЕРСЕНКОВА"

Lp. 49/39.
Lp. ....

Niniejszym stwierdza się,
że Kawery Rudnicki
jest _____
członkiem Związku Zawodo-
wego Pracowników Wyścigo-
wych we Lwowie.

Wydano 15 października 1939

Kawery Rudnicki
(Własnoręczny podpis)

Przewodniczący
RADY ZWIĄZKU

СОВЕТ
СКАКОВЫХ СОТРУДНИКОВ
во Львове, ул. Коперника 4

Представителем
сво Ксаверы
Рудницький
принадлежит к
совету скаковоме
сотрудников. во
Львове

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ
СОВЕТА

ZWIĄZEK
Zawodowy Pracowników Wyścigowych
we Lwowie, ul. Kopernika 4
"ТОР ВІСЦІОВЫ - ПЕРСЕНКОВА"

LEGITYMACJA

СОВЕТ
СКАКОВЫХ СОТРУДНИКОВ
во Львове, ул. Коперника 4

Przedwojenna legitymacja por. Ksawerego Rudnickiego uaktualniona we Lwowie w 1940 roku
Довоєнне посвідчення поручника Ксавери Рудницького, продовжене у Львові в 1940 році

Wydane celem przedstawienia gminie do użytku
rejstru mieszkańców.
* Wolne od opłaty stempelowej.

Starostwo pow. ....
Gmina zb. ....
Miejscowość .....
Parafia .....

WYPIS Z AKTU

Na podstawie ksiąg stanu cywilnego za rok ..... No ..... stwierdzam, że
Błyskał Piotr (imię i nazwisko) .....
P. W. U. .... imiona rodziców *Jerzef i Otylda*
z domu *Galehofer* (nazwisko panieńskie matki) urodzony dnia *16* miesiąca *maja*
1893 r. wyznania ..... z zawodu .....
zamieszkały w ..... w .....
dla ..... miesiąca .....

tytuł
Kotomija Zgodność niniejszego wypisu z oryginałem stwierdzam
..... dnia ..... miesiąca ..... 19 *30* r.
(pieczęć) Podpis urzędnika stanu cywilnego .....

*) Przy sporządzaniu wypisu z ksiąg stanu cywilnego należy uważać, aby w wypisie były wszystkie powyższe dane szkielety odpowiednio rubrykowane. W razie braku jakiegokolwiek z nich w wypisie należy to zaznaczyć i w jakimś miejscu wskazać w akcie stanu cywilnego.
*) Wymienić stopień wojskowy np. kapitan porucznik, porucznik w stanie spoczynku, sierżant w stanie spoczynku etc.
*) Podać r. k. U. według wojakowego dokumentu.

Wypis z aktu urodzenia kpt. Piotra Błyskała
Виписка із свідоцтва про народження капітана Пйотра Блискаля

Agencja Pocztowa w *Leuče* ..... dnia *5. V.* 1939.
Z A Ś W I A D C Z E N I E .
Zaświadcza się, że p. *Błyskał Antoni*
pracuje w tutejszym urzędzie w charakterze... *listonosza*...
Zaświadczenie niniejsze wydaje się dla władz
administracyjnych.
Kierownik A. P. *[Signature]*

Jeden z fałszywych dokumentów znalezionych podczas rewizji przy kpt. Piotrze Błyskału
Один з фальшивих документів, знайдених під час обшуку капітана Пйотра Блискаля

Kpt. dr Gustaw Bruchnalski
z małżonką

Капітан лікар-стоматолог
Густав Брухнальський
з дружиною

Mjr Emil Macieliński
Майор Еміль Мацелінський

Adam Telmany jeszcze
jako podchorąży
Підпоручник Адам Тельмани
ще у чині підхорунжого

К протоколу допроса Климовского Е. М. 44
от 24-го декабря 1940г.

1

2

3

4

5

6

4 przedstawionemu mi nie 6 (niein) fotografii ja rozpoznałem
z najomiej mnie kłam pod numerem 4 (niein)
Из представленных мне 6 (шести) 24-го декабря 1940 г. фотографий, я Климовский
опознал знакомое мне лицо под номером 4. (Климовский?)
ПЕРЕВЕЛ с польского Следователь 2 отд. ГУРБ НКВД
(Воробьев) - Шоробов

Sześć fotografii okazanych por. Jerzemu Klimkowskiemu podczas przesłuchania na Łubiance w 1940 r. w celu rozpoznania i wskazania ppor. Adama Telmany'ego – widnieje na fotografii nr 4

Шість фотографій, показаних поручникові Єжи Клімовському під час допиту на Луб'янці в 1940 р. з метою розпізнання підпоручника Адама Тельмани, – видніється на фотографії № 4

Płk dypl. Stanisław Sosabowski,
ps. „Emil Helm”, „Węglarz”

Дипломований підполковник
Станіслав Сосабовський,
псевдо „Еміль Гельм”, „Венгляж”

Skazani w 1940 r. członkowie „Śląskiego Legionu Śmierci”
Засуджені в 1940 р. члени „Сілезького легіону смерті”

Jan Jureczko
Ян Юречко

Władysław Kamer
Владислав Камер

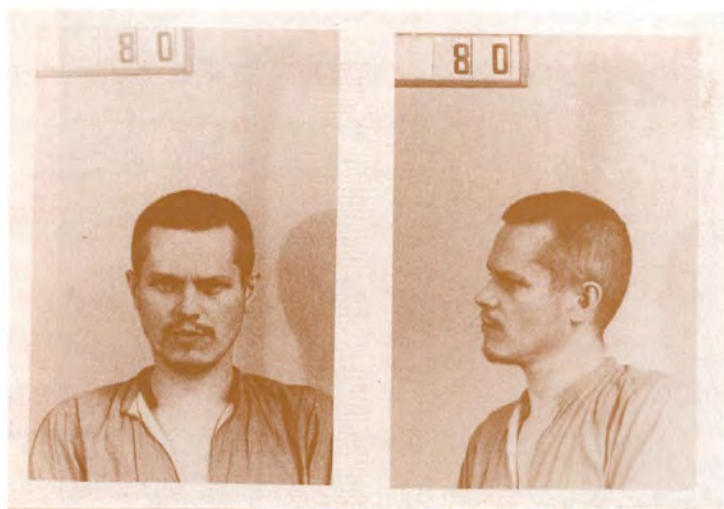
Czesława Markowska
Чеслава Марковська

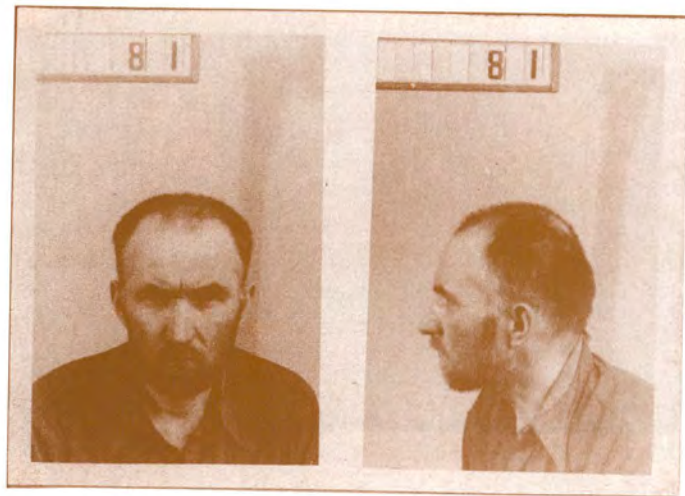

ppłk Stanisław Skórski
підполковник
Станіслав Скурський

Kazimierz Żurawiecki
Казімеж Журавецький

Stanisław Podlewski
Станіслав Подлевський

jego żona Emilia
його дружина Емілія

i córka Janina; 1940 г.
і дочка Яніна; 1940 р.

Uczestnicy zamachu dokonanego na basenie „Domu Armii Czerwonej”
Учасники замаху, здійсненого в басейні „Будинку Червоної Армії”

Stefan Korybut Włoch de Górski
Стефан Корибут Влох де Гурський

Markian Dederczuk
Маркіян Дедерчук

Bartłomiej Barski
Бартоломей Барський

Пол М.
 Фамилия Корибут-Влоха де Гурский
 Имя Стефан
 Отчество Владимирович
 Год рождения 1918 Место рождения Данциг-Германия

924

Правая рука

1. Большой	2. Указательный	3. Средний	4. Безымянный	5. Мизинец
Линия 16	перегіба	8	8	14

Левая рука

6. Большой	7. Указательный	8. Средний	9. Безымянный	10. Мизинец
Линия перегіба	2	2	1	1

Контрольный отпечаток

Левой руки	Правой руки

Карта заполнена „2“ х 1/1 194 г. В 1 отд. 1-го Следст. дела НКВД СССР

Дежурный по фотографии Лейтенант Гос. Безо (должность и подпись)

Проверил Игорь Влоха де-Гурский (должность и подпись)

Подпись зарегистрированного Игорь Влоха де-Гурский

В карте должны быть четко заполнены:

- 1) Фамилия, имя, отчество, установочные данные регистрируемого и его подпись.
- 2) Когда, где и в каком аппарате НКВД, кем карта составлена и кем проверена.
- 3) В квадратиках каждый палец прокатать на своем месте полностью и ясно.
- 4) В контрольных отпечатках левой и правой руки сделать отпечатки 4-х пальцев каждой руки без большого.

Г. в.м. Воровского.

Odciski daktyloskopijne Stefana Korybuta Włocha de Górskiego
 Дактилоскопичні відбитки Стефана Корибута Влоха де Гурського

Група oskarżonych oraz skazanych w procesie harcerzy z Drohobycza
Група підсудних, засуджених на процесі гарцерів з Дрогобича

Hm. Szczepan Michalski
Щепан Міхальський
– старший інструктор
Союзу польських гарцерів

Józef Kurpiel
Юзеф Курпель

Felicja Rombek
Феліція Ромбек

Tadeusz Żelechowski
Тадеуш Желеховський

Zbigniew Załanowski
Збігнев Залановський

Jerzy Szczepka
Єжи Щепка

Ferdynand Freimuth
Фердинанд Фреймут

Józef Łasina
Юзеф Ласіна

Zdzisław Serwatka
Здзіслав Серватка

Feliks Pankiewicz
Фелікс Панкевич

Jarosław Mielnik
Ярослав Мельник

Władysław Kuśnierz
Владислав Куснеж

Stefan Szanek
Стефан Шанек

Urszula Stefanowska
Уршуля Стефановська

Józef Dmitryszyn
Юзеф Дмитришин

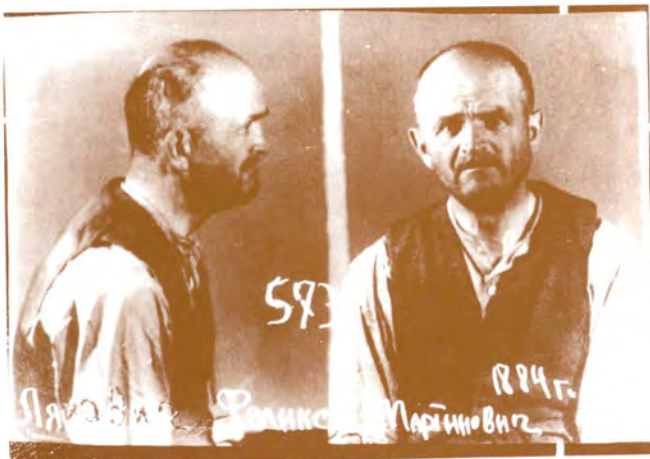

Seweryn Buczkowski
Северин Бучковський

Jan Furdzin
Ян Фурдзін

Feliks Lachowicz
Фелікс Ляхович

СССР
НКВД
УКРАИНСКОЙ ССР

ДЕЛО № 23574

Козак Леона Спронимисевича
на ст. 54-2, 54-11, 54-13 УК УССР

УКВД НКВД-УССР

А К Т

Гор. Одесса, 1941 г. февраля 19-го дня. Я, Комендант УНКВД по Одесской области - МОЛОДЧЕНКОВ в присутствии Начальника 1-го Спецотдела УНКВД по Одесской области Дейтенанта Государственной Безопасности - ШАПОВАЛОВА и Зам. Одесского Областного Прокурора по Спецделам тов. СТРОКА, на основании приказа Зам. Начальника УНКВД по Одесской области от 19-го февраля 1941 г., привел в исполнение приговор над осужденным тенанта Государственной Безопасности тов. СУРОВИЦКИХ от 19-го февраля 1941 г., вынесенный Судом от 27-30 сентября 1940 г. - к РАССТРЕЛУ:

1. КРАТУС Казимир Павлович - 1919 г. рождения. Приговор определен Верховным Судом СССР от 23-го октября 1940 года, утвержден Президиум Верховного Совета Союза ССР от 30-го января 1941 г. помилование отклонил, оставив в силе приговор Одесского Областного Совета от 19-го октября 1940 года, составлен в 2-х подлинных экземплярах, из коих 1 экземпляр для Одесского Областного суда, второй экземпляр для Спецотдела УНКВД по Одесской области.

Приговор приведен в исполнение: *Широков*
КОМЕНДАНТ УНКВД по ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ /МОЛОДЧЕНКОВ/
ПРИСУТСТВОВАЛИ: НАЧАЛЬНИК СПЕЦОТДЕЛА УНКВД по Од. обл. /ШАПОВАЛОВ/
ПРОКУРОР /СТРОК/
ЗАМ. ОБЛАСТНОГО ПРОКУРОРА /СТРОК/

1209

НАЧАТО
ЗАКОНЧЕНО
Количество томов
19 г.
19 г.

Совершено

Książka ta została przygotowana przez pracowników Instytutu Pamięci Narodowej, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej. Opublikowano w niej unikalne dokumenty NKWD dotyczące dramatycznych losów konspiratorów i żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego w obwodach: wołyńskim, rówieńskim, drohobyckim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim.

Kniга підготовлена до друку співробітниками Інституту національної пам'яті, Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща. Публікація містить унікальні документи НКВС, які відображають драматичну долю учасників польського національно-визвольного підпілля у Волинській, Рівненській, Дрогобицькій, Львівській, Тернопільській і Станіславській областях.

cena 98 zł – tom 1/2

ISBN 83-89078-54-6

9 788389 078544

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ